

NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

TÜRKİSTAN'DAKİ CEDİT HAREKETİ YAYIN
ORGANLARINDAN “AYNA” DERGİSİ ÜZERİNE BİR
İNCELEME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Dilrabo ABDAZİMOVA

NİĞDE
Aralık, 2015

NIĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

TÜRKİSTAN'DAKİ CEDİT HAREKETİ YAYIN
ORGANLARINDAN “AYNA” DERGİSİ ÜZERİNE BİR
İNCELEME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Dilrabo ABDAZİMOVA

Danışman : Prof. Dr. Hikmet KORAŞ

Üye : Prof. Dr. Fatma AÇIK

Üye : Yrd. Doç. Dr. Ahmet BÜYÜKAKKAŞ

NIĞDE

Aralık, 2015

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Türkistan’daki Cedit Hareketi Yayın Organlarından ‘Ayna’ Dergisi Üzerine Bir İnceleme” (11-20. sayılar) başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullandıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

21.12.2015

Dilrabo ABDALIMOVA

ONAY SAYFASI

Prof. Dr. Hikmet KORAS danışmanlığında Dilrabo ABDAZİMOVA tarafından hazırlanan “Türkistan’daki Cedit Hareketi Yayın Organlarından “Ayna” Dergisi Üzerine Bir İnceleme” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tarih: 21/12/2015

JÜRİ :

Danışman : Prof. Dr. Hikmet KORAS

Üye : Prof. Dr. Fatma AÇIK

Üye : Yrd. Doç. Dr. Ahmet BÜYÜKAKKAŞ

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu’nun Tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Ömer İSKENDEROĞLU
Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Önemli iletişim araçlarından biri olan gazeteler, toplumların siyasî, kültürel ve tarihî miraslarını içlerinde barındıran ve mutlaka incelenmesi gereken belgelerdir. Türkistan'daki Cedit Hareketi yayın organlarından biri “Ayna” dergisi Ceditçi Mahmut Hoca Behbudî başyazıcılığında 20 Ağustos 1913 yılında yayımlanmaya başlamıştır.

Çalışmaya konu edilen sayılar, Özbekistan Ali Şir Nevaî Millî Kütüphanesi'nden temin edebildiğimiz 11 ila 20. sayılardan oluşmaktadır.

Bu çalışmada “Ayna” dergisinin 11-20 sayıları incelendi. Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, dergideki bütün yazılar, fotoğraflar ve reklamların başlıklarıyla bir tabloda oluşturulmuştur. Tabloda, gerekli parçaların bulunduğu derginin sayı ve sayfa numaraları, tarih, yazar adı, makale başlığı gibi bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde ise tabloda yer alan yazıların, yazarlarının adı ve konularına göre tahlili fihristini yapılmıştır. Üçüncü bölümde, dergideki eserlerin Latin harflerine aktarılan şekli, metinler arasından seçilerek eklenmiştir. İşbu metinleri Arap alfabesinden Latin alfabesine aktarırken, akıcı ve anlaşılır olması için bazı kurallara uymak zorunlu görülmüştür. Bu kurallar:

1. Metinlerin daha doğru okunması için Türkiye Türkçesi alfabesindeki mevcut harflerden başka IPA'daki bazı harflerde kullanılmıştır.
2. Aktarılma yapılırken Özbek Türkçesine uygun olarak okunmuştur.
3. Aktarılmada karşılaşılan Rusça ve başka Batı dillerindeki kelimeler dergideki orijinal yazımına uygun olarak yazılmıştır.
4. Silik çıkmış ve bazı okunmayan kelimeler orijinal halinde köşeli parantez [] içinde resim şeklinde verilmiştir.
5. Doğru okunduğundan emin olunmayan özel isimler ve kelimeler ayraç içinde soru işareti (?) ile gösterilmiştir. Örneğin, Savadrin (?)

6. Yazar adındaki kısaltmalar ve bazı adını net vermek istemeyip adı yerine “.” işaretini veren yazarların adı-soyadı orijinal halinde kısaltma ya da nokta şeklinde verilmiştir.Örneğin; “M.N” ve “...”

7. Dergide kullanılan bazı sözcüklerin iki çeşit imla ile yazıldığı durumlar da mevcuttur. Bu sözler Latin alfabesine aktarılırken orijinal şeklinde aktarılmıştır. Örneğin, “üçün”- için, “éçün”- için.

8. Dergide vav-ı madule bulunan bazı Farsça kelimeler “hvāca” şeklinde yazılmıştır.

9. Arapça tamlama şeklinde olan özel isimler yazılırken tamlanan ve tamlayan arasında harf-i tarif al şeklinde yazılmıştır. Msl. Abd-al-raşid Abdurraşid gibi

Derginin başlık klişesinde iki farklı tarih (milâdî, hicrî) yer almıştır, ancak inceleme yapılırken sayılarda milâdî takvimi esas alınmıştır. Metin içerisinde geçen rusça kelimelerinin yanı sıra parantez içinde Türkiye Türkçesinde de verilmesi uygun görülmüştür. Yine Farsça ve Arapça yazılan yazılar ve şiirlerin bazıları Latin alfabesine aktarılmamıştır.

Tarihî birikimleri ile günümüze ışık tutan dergi ve gazetelerin incelenmesi sadece Türk Dili ve Edebiyatı sahasına değil, sosyal bilimlerin bütün alanlarına da kaynak olacaktır. Dolayısıyla bu değerli kaynakların incelenmesi ve değerlendirilmesi sosyal bilimler alanında çok yönlü önem sağlamaktadır.

Türkiye’de yüksek lisans eğitimi alma sürecinde bana her açıdan destek olan ve tez çalışma sürecinde bilimsel katkıları ile yardımlarını hiç esirgemeyen saygıdeğer hocam Prof. Dr. Hikmet KORAŞ’a ve metin okumada yardımcı olan arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Türkiye’de okuma sürecinde bana maddi ve manevi her açıdan destek olan, hayırlı dua ve dileklerini esirgemeyen aileme de çok teşekkür ederim.

Dilrabo ABDAZİMOVA

NİĞDE, 2015

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİSTAN'DAKİ CEDİT HAREKETİ YAYIN ORGANLARINDAN “AYNA” DERGİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

ABDAZİMOVA, Dilrabo
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hikmet KORAŞ
Aralık 2015, 505 sayfa

Mahmut Hoca Behbudî Türkistan matbuat tarihinde makalenevî sıfatında özel bir mevkie sahiptir. O, Özbekistan topraklarındaki ilk sahne eserini yazan dinî cemaat erbabı, Cedit Hareketi'nin önde gelen en meşhur simalarından biridir. Behbudî, Cedit Hareketi'nin doğduğu kaynakları gezen ve çok derin etkilenen, milletin aydınlanması ve en az birkaç dil bilmesi gerektiğini düşünen bir Cedit aydınıdır. Onun bu düşünceleri, yayımladığı dergi ve gazetelerdeki yazılarında net olarak ifade edilmiştir.

Behbudî 1913 yılında “*Semerkand*” gazetesini çıkarmaya başlar, işbu gazete 45 sayıya yımlandıktan sonra maddî sıkıntılardan dolayı durdurulur. 20 Ağustos 1913 tarihinden itibaren ise “*Ayna*” dergisini yayımlamaya başlamıştır.

Çalışmada derginin (11-20 sayıları) 10 sayı 240 sayfası Arap alfabesinden Latin alfabesine aktarıldıktan sonra, sistematik ve bilimsel olarak incelenmiştir

Anahtar Kelimeler: Cedit Hareketi, Cedit Dönemi Neşriyatı, Mahmut Hoca Behbudî, Ayna Dergisi.

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

A STUDY ABOUT THE “AYNA” JOURNAL OF JEDIT MOVEMENT IN TURKISTAN

ABDAZİMOVA, Dilrabo
Turkish Language and Literary Administration
Supervisor: Prof. Dr. Hikmet KORAS
December 2015, 505 pages

Mahmoud Hodja Behbudiy is a well-known reporter on the history of printing, and in fact is considered to be the key Uzbek commentator on this subject. He was the leader of the “Jedit Movement” and was the first to write plays in the Uzbek language. During his life, Mahmoud travelled a lot to many countries and was impressed with the need for people to become educated and to learn foreign languages. He wrote these opinions in his articles.

He began to print the “*Semerkand*” newspaper in 1913, but printing was halted after 45 publications due to a lack of funds. Then from August 20, 1913, he began printing the magazine known as “*Ayna*”.

In this paper, on page 240 of the 10th publication (11-20), is written a systematic and scientific study about the changing of the Uzbek script from the Arabic script into the Latin alphabet.

Key Words: Jedit Movement, Jedit Period Publication, Mahmoud Hodja Behbudiy, Ayna magazine.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
ÇEVİRİYAZI İŞARETLERİ.....	vii
KISALTMALAR	ix
0. GİRİŞ	1
0.1. CEDİT HAREKETİ	1
0.2. TÜRKİSTAN’DA CEDİT DÖNEMİ NEŞRİYAT HAYATI	7
I. BÖLÜM.....	15
I.1. MAHMUT HOCA BEHBUDÎ VE AYNÂ DERGİSİ HAKKINDA.....	15
I.1.1. Mahmut Hoca Behbudî	15
I.1.2. Aynâ Dergisi	20
I.1.2.1. Şekil Özellikleri.....	21
I.1.2.2. Muhteva Özellikleri.....	23
I.1.2.3. Yazar Kadrosu	23
I.1.2.4. “Aynâ” Dergisi (11-20) İçindekiler Tablosu	27
II. BÖLÜM	40
II.1. AYNÂ DERGİSİNİN TAHLİLİ FİHRİSTİ	40
II.1.1. Yazar Adına Göre Yazılar	40
II.1.2. Konularına Göre Yazılar	47
II.1.3. Türlerine Göre Yazılar	55
III. BÖLÜM.....	72
SEÇİLMİŞ METİNLER	72
TÜRK DAVLATI NİMAGA MAĞLÛB BOLDİ!	72
TİL BİRLAŞDURMAK HAQQINDA	79
SAMARQANDA TİYATR. 15. YANVAR ÇARŞANBA	79
BİZNİ HÂLLAR VA İŞLAR	80
BEŞ NAFAR MU’ALLİM KERAK	82
TÜRKİSTANDA BİR NEÇA MİLLİ TİYATR.....	82
ŞART MAŞ’ALASI.....	85

SONUÇ.....	86
KAYNAKÇA.....	90
EKLER.....	93
TIPKI BASIM	265
ÖZGEÇMİŞ.....	505

ÇEVİRİYAZI İŞARETLERİ

ا	: a, e, ı, i, o, ö, u, ü,
آ	: (Ar. Far. Kelimelerde) ā;
ب	: b
پ	: p
ت	: t
ث	: ṯ
ج	: c
چ	: ç
ح	: h
خ	: ḫ
د	: d
ذ	: z
ر	: r
ز	: z
ژ	: j
س	: s
ش	: š
ص	: ṣ
ض	: ḏ
ط	: ṭ
ظ	: ṭ
ع	: ‘

غ	: ğ
ف	: f
ق	: k
ك	: k
گ	: g
ڭ	: ñ
ل	: l
م	: m
ن	: n
و	: v (ünlü olarak Ar. Far. Kelimelerde) ū;
ھ	: h
ہ	: a-e
ی	: y (ünlü olarak Ar. Far. Kelimelerde) ī;
ء	: ' (vokal)

KISALTMALAR

age	: Adı geen eser
agm	: adı geen makale
agt	: adı geen tez
AKM	: Atatürk K�lt�r Merkezi
Ar.	: Arapa
bk.	: Bakınız
C.	: Cilt
ev.	: eviren
Ed.	: Edit�r/Edit�rler
Far.	: Farsa
Ft.	: Fotoğraf
Msl	: Mesela
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TDV.	: T�rkiye Diyanet Vakfı Yayınları
(?)	: Okunduğundan emin olunmayan, kelime ve �zel isimler.
-	: İmzasız ve Bařlıksız olan yazılarda kullanılmıştır.
[]	: Silik ıkılmış ve okunmayan kelimeler işareti iinde verilmiştir.

0. GİRİŞ

0.1. Cedit Hareketi

1847 yılında, Çarlık Rusya'sı Türkistan'ı işgal etmeye başlamış ve 1867 yılına gelindiğinde Türkistan'ı tamamen idaresi altına almıştır. Çarlık Rusyası sömürü altına aldıkları toprakların bir bölümünü Türkistan (Taşkent, Fergana, Semerkant), diğer bölümünü ise Step (Bozkır) diye adlandırmıştır¹.

Bölgeyi istila eden Rusların temel amacı bölgede kalıcı olabilmek için bölge insanlarını Hristiyanlaştırmak ve Ruslaştırmaktır. Başlangıç olarak Türkleri tanımak ve onlarla ilişki kuracak kişileri yetiştirmek için enstitüler kurulmuş ve üniversitelerde Türkoloji bölümleri açılmıştır². İlk adım olarak bölge insanlarının ortak yazı dilinin yok edilmesi amaçlanmıştır. Bunu başarabilmek için açılan Rus Tüzem okullarına Türk çocukları alınmış ve ortak yazı dilinden habersiz bir şekilde Rusça ile yetiştirilmiştir. Rus okullarında yetişen bu Türk çocukları vasıtasıyla mahallî şiveler yazı dili haline getirilmiştir. Bu okullarda görev yapan hocalar ise Türkçeyi ve bütün lehçelerini çok iyi bilen İlminski ve Ostroumov gibi papaz misyonerlerdir. Bunlar Rus okullarında yetişen yerli çocukları kendi konuştukları mahallî şive ile yazmaya teşvik etmişlerdir³.

Bu aslında devlet tarafından desteklenen Altay İlâhî Misyonu (1845)⁴ ve Rus-Ortodoks Misyoner Derneği (1870)⁵ gibi dernek ve kuruluşlar vasıtasıyla yapılmıştır. Bu faaliyetler Bolşevik Devrimine kadar bilim adamı kisvesindeki John Veniaminov

¹ Nadir Devlet, *Çağdaş Türk Dünyası*, Marmara Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1989, s. 136-146; Aziz Merhan, *Abdulla Kadiri ve Özbek Romanının Doğuşu*, Grafiker Yayınları, Ankara 2008, s. 10-11.

² Hikmet Koraş, "Türkiye Dışındaki Türkoloji Çalışmaları ve Misyonerlik Faaliyetleri ile İlişkisi", *21. Yüzyılda Türkiye'de Sosyal Bilimler ve Toplum Sorunları Sempozyumu 3 Bildiri Kitabı*, Akademisyenler Birliği Derneği, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara 2013, s. 179-190.

³ Hikmet Koraş, "İstanbul Türkçesinin Türkistan'da Yazı Dili Olarak Kullanılması Meselesi", *I. Uluslararası Türk Edebiyatında İstanbul Sempozyumu Bildirileri*, (Ed. Erol Ülgen-Emin Özbaş), Beşir Kitabevi, İstanbul 2009, s. 725-734.

⁴ Hatice Şirin User, *Başlangıcından Günümüze Türk Yazı Sistemleri*, Akçağ Yayınları, Ankara 2006, s. 174.

⁵ Şirin User, *age*, s. 146-147.

ve Nikolay İlminski gibi din adamları ve yetiştirdikleri öğrenciler vasıtasıyla Ortodoks Kilisesinin desteğiyle yürütülmüştür⁶.

Bu bölgede yaşayan halk; sürekli baskılar, zorla göç, Ruslaştırma amaçlı eğitim sisteminin dayatılması, dinden uzaklaştırmak ve Hristiyanlaştırmak amaçlı yapılan çeşitli misyonerlik faaliyetleri, göçebe hayatını sürdürmekte olan toplumların yaşama alanlarına çok sayıda Rus nüfusunun göç ettirilmesi⁷ gibi sömürgeci politikalar altında ezilmiştir.

Yerli halk bu tür uygulamalara tepki göstermiş ve isyanlar çıkarmış, fakat bu tepkilerin hepsi acımasız bir şekilde bastırılmıştır.

Rusya'nın sömürü altına aldığı topraklarda uyguladığı dil ve kültüre yönelik asimilasyon politikaları Türk aydınlarının tepki göstermesine neden olmuş ve millî bilinçle hareket eden aydınlar, Ceditçilik düşüncesiyle millî uyanış hareketini başlatmışlardır.

Bu dönemde, Türkistan'ın ileri görüşlü aydınları asırlar boyunca dış dünyadan kopuk olarak yaşayan Türkistan coğrafyasını cehaletten ve sömürge zulmünden kurtarmak için Ceditçilik Hareketi'ni başlatırlar. Bu aydınlardan kimi Osmanlı Devleti'nin ıslahat hareketlerini, kimisi ise Rusların uyguladığı reform hareketlerini uygulamak gerektiğini önermiş, sonuçta en çağdaş görüş olarak kabul edilen Ceditçilik Hareketi, bu geniş coğrafyada yaşanan en önemli gelişim hareketlerinden biri olmuştur.

Cedit döneminin ilk temsilcileri olarak bilinen Tatar asıllı Türk aydınlardan Abdünnasır Kursavî ve Şihabeddin Mercanî, dönemin ilim merkezi olan Buhara'da eğitim almıştır. Kursavî, Buhara medreselerinde eğitim alırken medrese hocalarına gerekli eleştirilerde bulunmuş, kendinin ileri görüşleri ve düşüncelerini söylemiştir. Genç yaşta vefat eden Kursavî'nin fikirlerini o dönemde hiç sahiplenene olmamış, daha sonra Şihabeddin Mercanî bu düşüncelere taraftar olarak onun düşüncelerini sistematik bir şekilde ifade edip ortaya koymuştur⁸.

⁶ Şirin User, *age*, s. 147.

⁷ Fatma Açık, *Özbek Edebiyatı*, Alp Yayınevi, Ankara 2007, s. 19.

⁸ Darhan Kydyraliyev, *Türkistan'da Ceditçilik Hareketi ve Bunun Türkiye ile Münasebeti*, (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi) İstanbul 2001, s. 65-66

Kazan Tatarlarından olan Şihabeddin Mercanî'nin Buhara'daki eğitim hayatında ilk öğretmeni babası olmuştur⁹. Aydın bir ailede büyüyen Mercanî Buhara medreselerini yakından inceleyerek geri görüşlü Buhara ulemalarına ve eğitim sistemlerine eleştiride bulunmuştur. Mercanî Buhara'da kaldığı 11 sene boyunca zamanının büyük kısmını kütüphanelerde geçirmiş ve Kursavî'nin fikirlerini esas alarak kendi fikir ve düşünceleri ile “*Tenbih ebnāi'l-asr bi't-tenzih-i enbā-i Abdünnasr*” adlı eserini yazmıştır. Daha sonra Kazan'a dönen Mercanî orada da kendi görüşlerini savunmaya devam etmiştir¹⁰.

1870 yıllarında Çarlık Rusya'nın yeni çıkarttığı yasayla, medreselerde Rus dili zorunluluğu getirilmiştir. Buna medrese hocaları karşı çıkmış ama Mercanî bu duruma olumlu bakmıştır. Çünkü bir toplumun daha iyi gelişebilmesi için her türlü bilime ihtiyacı olduğu görüşünü savunan Mercanî, “Rus-Tatar Öğretmen okulunda” hocalık yapmış, Radloff gibi Rus bilim adamlarıyla tanışmıştır¹¹. Kursavî ve Mercanî ile aynı görüşü savunan Türkistan'ın yerli öncülerinden biri olan Ahmet Mahdum Daniş de yenilenme ve aydınlanma fikirlerini ortaya koymuş ve gerekli adımları atmıştır.

Cedit Hareketi'nin kurucusu ve önderlerinde olan İsmail Gaspıralı, Türkistan'da yenilenme hareketine en büyük katkıyı sağlayan şahıstır.

Bu milli uyanışta İlminski metoduna karşı çıkan en sağlam duruş ve metot Gaspıralı İsmail Bey'in “Dilde fikirde işde birlik.” şiarı ve bu yoldaki faaliyetleridir. Gaspıralı ortak bir yazı dilini savunarak yayımladığı ve yayımlanmasında etkili olduğu gazete ve dergilerle açtığı okullar vasıtasıyla fikrini yaymaya ve hayata geçirmeye uğraşmıştır¹².

Gaspıralı, Ceditçilik görüşlerini savunurken kendi fikirlerini ortaya koyacak bir gazeteye ihtiyaç duymuştur ve gazete yayını için izin başvurusu yaptıktan uzun bir süre sonra birçok zorluklarla yayın iznini alabilmiştir. Nihayet, 22 Nisan 1883 tarihinde “*Tercüman*” gazetesinin ilk nüshası yayımlanmıştır. Daha sonra aynı gazete, Rusça tercümesiyle birlikte Tatar Türkçesinde yayımlanmaya devam etmiştir. Önce haftada bir sayı, daha sonra (Ekim 1903) haftada iki sayı ve 1912 den sonra günlük

⁹ https://tr.wikipedia.org/wiki/%C5%9Eahabettin_Mercani (01.12.2015)

¹⁰ Detaylı bilgi için bk. Kydyraliyev, *agt*, s. 66-70-77

¹¹ Kydyraliyev, *agt*, s. 65-69.

¹² Koraş, *agm*, s. 725-734.

olarak yayımlanmıştır. Gaspıralı aynı dönemde Kırım’da ilk defa müslümanlara ait bir matbaa kurmuştu¹³.

İsmail Gaspıralı halkın cehaletten kurtulması için eğitimin çok önemli olduğunun farkına varmış, yeni görüşler ve ileri fikirlerle eğitim yapmak amaçlı Cedit Okullarının açılması gerektiğini düşünmüştür.

Cedit okullarının açılmasından önce, eğitim sistemi geleneksel “Usul-i Kadîm” yöntemi ile öğretilmiştir. Batı’nın eğitim sisteminden etkilenen kişiler yeni sistem önererek bu yönetime karşı çıkmışlardır¹⁴.

Bu okullar, Arap harflerindeki *fanta*, *kasra* ve *dama* işaretlerini çıkartarak onların yerine a, u, i ünlülerini eklemiş ve Türklerin en eski “ng” harfini de katarak Arap harflerini kolay öğretmeyi ve Türkçe’yi doğru telaffuz etmeyi öğretmişlerdir. Böylece Arap alfabesinin ıslahı ile Türkistan’da yeni bir alfabe ortaya çıkmıştır¹⁵.

Gaspıralı, 1884 yılında ilk “Usul-i Cedit” okulunu açmış, okul ve eğitim sistemi kısa zaman içerisinde toplum tarafından kabullenmiştir. Gaspıralı çıkartmış olduğu “*Tercüman*” gazetesinde açtığı Cedit Okulu hakkında bilgi vermekle kalmamış, aynı zamanda “*Hâce-i Sübyan*” adlı okuma kitabını hazırlayarak Ceditçi eğitim sisteminin nasıl yürütüleceği hakkındaki sistematik görüşlerini döneminin ileri görüşlü aydınlarıyla paylaşmıştır¹⁶.

“Usul-i Cedit” okulları kısa zaman içerisinde iyi sonuçlar elde etmiş ve 5-6 yıl içerisinde hızla çoğalarak Rusya’nın nerdeyse her vilayetinde birkaç tane Cedit Okulu açılmıştır. Daha sonra İsmail Gaspıralı’nın Türkistan seyahati ve orda ki aydınlarla görüşmeleri olumlu neticeler vermiş ve “Usul-i Cedit” okulları açılmaya başlamıştır.

Türkistan’da ilk düzenli Usul-i Cedit Okulu Münevver Karî Abdurreşit¹⁷, ikincisi ise Semerkant’ta Mahmut Hoca Behbudî tarafından açılmıştır¹⁸.

Buhara’da 1911-1912 yıllarında 57 tane “Usul-i Cedit” okulunun olduğu bilinmektedir¹⁹. Molla Corabey ve Kayıoğlu 1902 senesinde ilk “Usul-i Cedit” okulunu açmıştır, ancak Çar Hükümeti ve Kadimcilerin (*Kadimciler Ceditçileri*

¹³ Hakan Kırımlı, “İsmail Bey Gaspıralı (Gasprinskiy) - 1851-1914”, <http://www.ismailgaspıralı.org/ismailgaspıralı/yazılar/hkirimli01.htm> (01.10.2015)

¹⁴ Taha Akyol, “*Ceditçilik*” Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi C.7, TDV Yayınları, Ankara 1993, s. 211.

¹⁵ Fuat Uçar, Türkistan’da Bir Kültür Hareketi Olarak “Ceditçilik”, *Orkun*, S. 99, Mayıs 2006, s. (?)

¹⁶ Necip Hablemitoğlu, Gaspıralı İsmail, Pozitif Yayınları, İstanbul 2014, s. 98; Kydyraliyev, age, s. 76-77

¹⁷ Hablemitoğlu, age, s. 100.

¹⁸ Hablemitoğlu, age, s. 100-101.

¹⁹ Kydyraliyev, agt, s.

“dinsiz” ve “kâfir” olarak adlandırılıyordu²⁰) engellemeleri neticesinde başarılı olamamışlardır²¹. 1912 yılında çok sayıda Cedit okullarındaki öğretmenler Çar hükümeti tarafından tutuklanmıştır²².

Ayrıca bu dönemde siyasi teşkilatlar da kurulmuştur. 1904 senesinde “Ceditler Tödesi” ve 1914 senesinde Taşkent’te “*Neşriyat*”, Semerkand’da “*Zerefşan*” ve Hokand şehrinde de “*Gayret*” teşkilatları kurulmuştur. Bunlarla beraber Semerkand’a “Behbudiye Kütüphanesi” faaliyete geçmiştir²³.

Bu okullar daha sonra Rus idaresi tarafından zorla kapatılmış, bu tür engellere rağmen Türkistanlı aydınlar yeni eğitim sistemi ısrarlarından vazgeçmemiştir. Aydınlar, okullar kapatıldıktan sonra eğitim faaliyetlerini kendi evlerinde gizli bir şekilde sürdürmüştür. Bilindiği kadarıyla o dönemde bu tür gizli okulların sayısı 104’e kadar çıkmıştır²⁴.

Türkistan Genel Valiliği’nde de Cedit okullarının açılmasına İsmail Gaspıralı vesile olmuştur. Bilindiği gibi Ceditçilik faaliyetleri ileri görüşlü aydınların fikir önderliğinden başka dönemin vatansever aydınlarının maddi desteğiyle gerçekleşmiştir. Örneğin, Semerkand’da açılan Usul-i Cedit Okulu, tüccar Abdulgani Bay Hüseyinov desteği ve yardımıyla açılmıştır. Türkistan Genel Valiliği’nde Cedit okullarının en çok açıldığı şehir Fergana olmuştur. 1893 senesinde Fergana’da Hüseyin Mirza Tonkaçev tarafından ilkokul açılmış, daha sonra Hokand’da ve 1897 yılında Andican’da Usul-i Cedit okulları yaygınlaşmıştır. Yedisu vilayetinin Tokmak şehrinde, Yarkent ve Türkistan Genel Valiliği’nin merkezi olan Taşkent şehrinde de okullar açılmıştır²⁵.

Bozkır Genel Valiliği’nde de diğer bölgelerdeki gibi yenilenme hareketleri gerçekleştirilmiştir. Orenburg, Troisk, Kızılcı, Kargalı, Semey gibi şehirlerde Usul-i Cedit okulları açılmıştır. Kazakların ilk medresesini, Zeynullah Resulî Şeyhi kendi şahsına “*Resuliye*” adında açmıştır. Bozkır’daki Cedit okulunun önemli bir parçası ise başkent Orenburg’daki “*Hüseyin*” medresesi olmuştur. Cedit okullarının yaygınlaştığı yerlerden biri de Semey şehri olmuştur. Bozkır Genel Valiliği’ndeki Usul-i Cedit

²⁰ Andican A.Ahat, *Ceditizm’den Bağımsızlığa Hariçte Türkistan Mücadelesi*, Emre Yayınları, İstanbul 2003, s. 25.

²¹ Hablemitoğlu, age, s. 101.

²² Akyol, agm, s. 213.

²³ Açık, age, s. 21.

²⁴ Kydyraliyev, agt, s. 95-101.

²⁵ Kydyraliyev, agt, s. 101-106.

okullarındaki hocaların çoğu Tatar ve Başkurt Türklerindendir²⁶. Bu dönemde ayrıca Cedit Hareketinin siyasî dalgalanmasında güç ve şevk veren şair ve aydınlarımızın da yeri ayrıdır. Bu şairlerden biri, Köpeyoğlu'nun şiirleri çok takdir toplamıştır.

*Bu sözüm Altı Alaşka tanıs bolsın
Azamat er men diyse namıs bolsın*

*Ğudayım nusret berse düşpan uñay
Küydigi tünedağı kaması bolsın*

*Aruaqtı şakıratın cerler kelse
Tilektes cüyrukter de cabıs bolsın*

*Ğol küş pen el bilegen hakimderge
Muñdınıñ öter emes söylep nazı*

*Alaş bop bastı kossağ çok bolmaspız
Biz bolıp tursakdağı köptin azı²⁷.*

Yukarıdaki şiir, Türkistan'ın vatandaşlık hakkını düşünen tüm halka seslenerek yazılmış bir şiirdir.

Çarlık Rusya'sı döneminde Usul-i Cedit okullarının açılması ve eğitim öğretimin yürütülmesi hiç kolay olmamıştır. Çarlık Rusya'sı bu okulların kapatılması için sürekli bahane bulmuş ve baskı yapmıştır. Cedit okulların faal olması için gerekli tüm çabaları gösteren aydınlar ve Türkistan halkı hükümete gerekli müracaat yapmış, ancak bu yapılanlar Rus hükümeti tarafından hiç hoş karşılanmamıştır.

Bu dönemde Cedit okullarını destekleyen Türkistan'da Ceditçi yayın faaliyetlerinin öncülerinden Mahmut Hoca Behbudî “Ayna” dergisini yayımlayarak önemli hizmetlerde bulunmuştur. Rusların o dönemde Cedit okullarıyla ilgili halka yanlış bilgiler vermesi üzerine bu yanlış bilgileri düzeltmek için Behbudî “Ayna” dergisinde “Bizni Haller ve İşler”²⁸ başlıklı bir makalede halka yeni usûlde ders veren okullarla ilgili söylenenlerin yanlış olduğunu aksine Cedit okulların halkı aydınlatma amacıyla faaliyet gösterdiğini yazmıştır. O dönemde Cedit okullarıyla ilgili yeterli bilgi olmaması sebebiyle halk da çocuklarını bu okullara göndermekten çekindiği için Rusların olumsuz propagandasına karşı Ceditçiler de Cedit Okullarıyla ilgili olumsuz algıları kırmaya yönelik yayınlar yapmışlardır.

²⁶ Kidyraliyev, agt, s. 113-115.

²⁷ A. Zeki Velidî Togan, *Bugünkü Türkili Türkistan ve Yakın Tarihi*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1981, s. 350.

²⁸ Mahmut Hoca Behbudî, “Bizni Haller ve İşler”, *Ayna*, S. 13, 18 Ocak 1914, s. 300-302.

0.2. Türkistan’da Cedit Dönemi Neşriyat Hayatı

Ceditçilik Hareketi’nin hızla yayılmasının ve halka kadar ulaşmasının en önemli aracısı ise matbaa ve basım yayım organlarının etkin şekilde kullanılması olmuştur.

Türkistan’da matbaa 19. yüzyılın ikinci yarısında yani 1860’lı yıllarda kullanılmaya başlamıştır. 1880’lerde Türkistan coğrafyasında 5 adet matbaanın olduğu bilinmektedir. Bunlardan dördü tipografi, 1 tanesi de litografi baskı yapmaktaydı. Türkistan’da litografi baskı yapan ilk matbaa 1874 yılında Hive’de açılmıştır. Sonradan Buhara, Semerkant, Andican gibi şehirlerde de bu matbaalar faaliyete geçmiştir²⁹.

Türkistan’daki önemli bir Cedit neşriyatçısı İsanbay Hüseyinov, kendisine ait taş basma matbaasını 1883 yılında Taşkent’te açmış, Rusça ve Özbekçe kitaplar yayımlamıştır. Bu taş basma matbaada ilk zamanlar çoğunlukla dinî eserler neşredilmiştir, sonradan Cedit okullarının çoğalmasıyla ticarî amaçlı olarak daha çok medreselerde okutulan ders kitapları yayımlanmaya başlamıştır³⁰.

Türkistan Ceditçilik Hareketi’nin önemli faaliyeti olan ve halkın aydınlanmasında önemli etki gösteren dergi ve gazeteler Rusya’nın işgalinden sonra Ruslar tarafından yayımlanmaya başlamıştır³¹. Bu dergi ve gazeteler, 1870 yılı Ağustos ayından itibaren Çar hükümetinin Türk dilli toplulukların konuştuğu lehçeler farkını dil farkı düzeyine yükseltmek gibi politik bir amaçla mahalli dilde Arap harfleriyle yayımlanmaya başlamıştır. Bu uygulamanın diğer bir amacı ise yerli halkı Rus hükümetinin çıkarttığı yasalar ve kanunlar ile tanıştırmak, sömürgeci hükümete bağımlılık ve tabilik hissi yaratarak milli bilinçten uzaklaştırmak olmuştur³².

1870 yılında Türkistan’da ilk Türk dilindeki gazete “*Türkistanskiye Vedomosti*” (*Türkistan Vilayetinin Gazeti*), General Kaufman muharrirliğinde çıkmaya başlamıştır. Sonra gazete redaktörlüğünü Ş.İbrahimov, ardından H.Ganişevler yapmıştır. Gazete, 1883 yıldan itibaren N.P.Ostraumov’un başyazıcılığında yayımlanmaya devam etmiştir. 1885 yıldan başlayarak yarısı Özbek

²⁹ Marufjon Yuldashev, “Çağdaş Özbek Edebiyatı-I”, *Çağdaş Türk Edebiyatları II*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2013, s. 54-116.

³⁰ Yuldashev, age, s. 65.

³¹ Ercan Çelebi, *Yaş Türkistan Dergisine Göre Türkistan Millî Mücadelesi*, (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2000, s. 6-8.

³² Begali Kasimov, *Millî Uyanış*, (Çev. Fatma Açık), AKM Yayınları, Ankara 2009, s. 35.

Türkçesinde yarısı da Rusça olarak yayımlanmaya başlamıştır. Böylece 48 sene faaliyet gösteren gazete 15 Aralık 1917 tarihine kadar toplam 640 sayı yayımlanmıştır³³. İkinci bir gazete “*Dala Vilayeti*” Omsa şehrinde 1888-1902 yıllar arasında Kazak Türkçesiyle çıkarılmıştır. Aşkabat’da 1905-1908 senelerde Seyid Mehdi Kasım tarafından “*Mevmua-yı Maverua-yı Bahr-i Hazar*” gazetesi Farsça - Türkmence olarak çıkartılmıştır. Yine 1906 yılında Aşkabat’da “*Zakapskaya Tüzemnaya*” gazetesi Türkçe, Rusça, Farsça olarak yayımlanmıştır³⁴. Yine Astrahan’da Abdurrahman Molla tarafından “*Edil*” gazetesini ve “*Maarif*” dergisini çıkartılmıştır³⁵.

Tablo 1. Türkistan’da Çarlık Rusya tarafından çıkarılan gazeteler³⁶.

Gazete Adı	Basım Yeri ve Yılı	Yayımlayanlar	Sayı	Dili
Türkistan Vilayetinin Gazeti (<i>Türkistanski Vedomosti</i>)	Taşkent, 1870-1918	N.Petroviç ve Ostroumov	640	1885’ten itibaren Özbek Türkçesiyle
Dala Vilayeti	Omsa, 1888-1902	-	-	Kazak Türkçesi
Mevmua-yı Maverua-yı Bahr-i Hazar	Aşkabat, 1905-1908	Seyid Mehdi Kasım	15	Farsça-Türkmence
Zakapskaya Tüzemnaya	Aşkabat, 1906	-	-	Türkçe- Rusça- Farsça

Türkistan’da “*Cedit* matbuatçılığı 1905’ten sonra 17 Ekim Manifestosu ile verilen malum serbestlikler sonucu ortaya çıkmıştır. Ama bunda; Türkistan’daki mevcut Özbek Türkçesinde yayımlanan “*Türkistan Vilayeti*”nin, Osmanlı Türk, Kafkas, Volga Boyu matbuatının rolü büyük olmuştur”³⁷.

1905 yılından sonra Ceditçilik hareketinin bir parçası olarak özel şahıslar ve ceditçi kurum ve kuruluşlar tarafından gazete ve dergiler yayımlanmaya başlamıştır. Ancak bu gazetelerin ömrü uzun sürmeden aynı yıl içinde basımı durdurulmuş. Bu gazete ve dergilerde Cedit aydınlarının eserleri yayımlanmaktadır. Eserlerde, Ceditçi aydınların fikir ve görüşleri, milli bilinç ve tutumları derinden yansımaktadır.

Cedit Hareketi’nin ilk gazetelerinden olan “*Terakkî*” Munevver Karî ve İsmail Abîd tarafından yayımlanmıştır. Gazete “*Türkistan Vilayeti’nin Gazetesi*” ne yaptığı eleştirilerden dolayı kapatılmıştır. Haftada iki kere çıkan gazetenin 20 sayısı çıkmıştır. Bu gazetenin durdurulmasından sonra Munevver Karî 16 Eylül 1906 yılından itibaren

³³ Yuldashev, age, s. 66; Kasımov, age, s. 36.

³⁴ Çelebi, agt, 8-9.

³⁵ Zeki Velidi Togan, Hatıralar, TDV Yayınları, Ankara 2012, s. 59.

³⁶ Çelebi, agt, s. 9.

³⁷ Kasımov, age, s. 35.

“Hurşit” adı altında Özbek Türkçesinde yeni bir gazete neşretmeye başlamış, 11 sayı çıktıktan sonra bu gazete de yayından durdurulmuştur. Buna rağmen muharrirler yine de “Şöhret”, “Asiya” ismi altında gazeteler çıkartmada devam etmiştir³⁸. Bundan başka Kazak Türkçesinde 1905-1907 yıllarda “Serke” adında gazete Abdurreşit İbrahimov tarafından yayımlanmıştır. Kazakların ellerinden Ruslar tarafından alınan yerlerle ilgili ve Kazakların yerleşik hayata geçmesi ile ilgi konular üzerinde durmayı amaçlayan “*Eşim Dalası*” 1913 Eylül ayında çıkartılmaya başlamıştır ancak 1913 yılın sonuna doğru Çarlık Rusya tarafından yayından kaldırılmıştır. Ayrıca Kazakların önderlerinden olan Ahmet Baytursunoğlu tarafından “*Kazak*” adlı gazete 1913 yılında Orenburg’da çıkartılmaya başlamıştır. “Turan”, “Semerkand”, “Sada-yı Türkistan”, “Sada-yı Fergane” gibi gazeteler çıkmıştır³⁹. Bu dönemde çıkarılmış olan gazetelerin çoğunluğu şahsîdir.

Tablo 2. Şahsî Olarak Çıkarılan Gazeteler⁴⁰

Gazetenin Adı	Basım Yeri ve yılı	Yayımlayanlar	Sayı	Dili
Orta Asya’nın Ümrgizarlığı Tarakki	Taşkent, 1905	İvan Geber Molla Alim Kadı	8	Türkî /Özbekçe
Tarakki	Taşkent, 1906	Münevver Karı	20	Türkî /Özbekçe
Hurşid	Taşkent, 1906	Münevver Karı	11	Türkî /Özbekçe
Serke	S-Peterburg, 1905-1907	Abdurreşid Hacı İbrahimov	?	Kazakça
Kazak Gazeti	Altıntöbe, 1907-1911	?	?	Kazakça
Şöhret	Taşkent, 1907-1908	Abdullah Avlani	10	Türkî /Özbekçe
Tüccar	Taşkent, 1907	Saidkerim Saydazimbayoğlu	36	Türkî /Özbekçe
Asiya	Taşkent, 1908	Münevver Karı Ahmetcan Baktemirov	6	Türkî /Tatarca
Buhara-yı Şerif	Buhara, 1912-1913	Liviy-Mirza Celal	153	Farsça
Turan	Buhara, 1912	Giyas Muhzum Hüsnî	49	Türkî /Özbekçe
Samarkand	Samarkand, 1913	Mahmud Hoca Behbudî	45	Türkî /Özbekçe
Sada-yı Türkistan	Taşkent, 1914-1915	Ubeydullah Hoca	67	Türkî /Özbekçe
Sada-yı Fergana	Hokand, 1914-1915	Abidcan Mahmudcan	123	Türkî /Özbekçe
Tirik Söz	Hokand, 1915	Abidcan Mahmudcan	?	Türkî /Özbekçe
Kazak	Orenburg, 1913-1918	Mustafa Orazayoğlu Ahmet Baytursunoğlu	?	Kazakça

³⁸ Çelebi, agt, s. 10-12.

³⁹ Çelebi, agt, s. 11-13

⁴⁰ Çelebi, agt, s. 20-22.

Telegram Haberleri	Semerikand, 1915	Hüseyin İbrahim	30	Türkî /Özbekçe
Halk Sözi	Semey, 1917	Arif Muksin	?	Kazakça
Üş Cüz	Taşkent-Kereküv, 1917	Üş Cüz Partisi Kulbay Tuğus	?	Kazakça
Necat	Taşkent, 1917	Münevver Karı	20	Türkî /Özbekçe
Fergana Sahifasi	Namangan, 1917	Hüseyin Makayev	40	Türkî /Özbekçe
Şura-yı İslâm	Taşkent, 1917	Abdullah Battalbey	2	Türkî /Özbekçe
Turan	Taşkent, 1917	Abdullah Avlani	20	Türkî /Özbekçe
Hürriyet	Samarkand, 1917-1918	Merdankul Şahmuhammedzâde, Abdurrauf Fitrat	87	Türkî /Özbekçe
Kengeş	Taşkend, 1917	A. Zeki Velidi, Münevver Karı	20	Türkî /Özbekçe
El Bayrağı	Hokand, 1917	Bolat Salüeyev Aşuralı Zahiri	19	Türkî /Özbekçe
Türk Eli	Taşkent, 1917	Muhammedemin Efendizâde	?	Türkî /Özbekçe
Uluğ Türkistan	Taşkent, 1917-1918	Kebir Bekir	?	Türkî /Tatarca
Fergane Sahifesi	Namangan, 1917	Hüseyin Makay	40	Türkî /Özbekçe
Revna kü'l- İslâm	Kokand, 1917	Taşmuhammed Murmuhammedoğlu	?	Türkî /Özbekçe
Türk Sözi	Taşkent, 1918	Temirbeg Hudayarhanov	?	Türkî /Özbekçe
Halk Darülfünunı	Taşkent, 1918	Muhtar Bekir	?	Türkî /Özbekçe
Fergane Nidası	Namangan, 1917	Hüseyin Makay	19	Türkî /Özbekçe

Cedit Hareketi matbuacılığında gazetelerin yanı sıra dergilerde mühim rol oynamıştır. Dergiler gazetelerin çıkmaya başlamasından sonra 1911 yılından itibaren hayatına girmiştir. 1911-1919 yıllar arasında Batı Türkistan'da yayımlanan dergilerin sayısı 19 olup, 9 tanesi ceditçiler tarafından yayımlanmıştır⁴¹.

Tablo 3. Şahsî Olarak Çıkarılan Dergiler⁴²

Derginin Adı	Basım Yeri ve yılı	Yayımlayanlar	Sayı	Dili
Aykab	Altıntöbe/Troisk, 1911-1915	Muhammedcan Sıralin Ekrem Akimoğlu	88	Kazakça
Kazakistan	Bökeyorda-Uralsk/Teke, 1911-1915	Eleusin Byurin S. Şahingirey Bökeyoğlu	15	Kazakça
Ayna	Samarkand, 1913-1915	Mahmut Hoca Behbudî	68	Türkî /Özbekçe
El-İslah	Taşkent, 1915-1918	Abdurrahman Sadık	?	Türkî /Özbekçe
Alaş	Taşkent, 1916-1917	Kulbay Tuğusov	?	Kazakça
Uran	Hanorda, 1917	Abdulaziz Musa	?	Kazakça
Abay	Semey, 1917	?	?	Kazakça
El-İzah	Taşkent, 1917	Ulema Cemiyeti	18	Türkî /Özbekçe

⁴¹ Çelebi, agt, s. 22.

⁴² Çelebi, agt, s. 23-24.

Kengeş	Hokand, 1917	Hamza Hakimzâde Niyazi Rahimcan Tursun Muhammedoğlu	?	Türkî /Özbekçe
Yurt	Hokand, 1917	Aşurali Zahiri Zeki Velidi (Toğan)	?	Türkî /Özbekçe
Hürriyet	Hokand, 1917	Mahmut Hoca Rizai	4	Türkî /Özbekçe
Sariarka	Semey, 1917	Halil Abbasoğlu Rahimcan Marsıkoğlu	?	Kazakça
Birlik Tuvı	Taşkent, 1917	Mustafa Çokayoğlu Hayrettin Balgınbayoğlu	?	Kazakça /Tatarca
Tirşilik	Akmola, 1917	?	?	Kazakça
Çayan	Taşkent, 1917-1918	Halef Tölekov İbrahim Tahiri	25	Türkî /Tatarca
Çöl Çayan	Taşkent, 1918	Halef Tölekov İbrahim Tahiri	7	Türkî /Tatarca
İşçiler Dünyası	Taşkent, 1918	Gazi Yunus	?	Türkî /Özbekçe
İzharü'lhak	Taşkent, 1918	Molla Sadriddin Hoca	18	Türkî /Özbekçe
Kazak Sözü	Semey, 1919	Aziz Balatoğlu	?	Kazakça

Bu tür gazete ve dergilere Munevver Karî, Mahmut Hoca Behbudî ve başkaları Ceditçilik yolunda olan diğer aydın ve yazarlar hem Çarlık yönetimine hem de tutucu çevrelere karşı yazılar yazmışlardır⁴³. Ayrıca Cedit Hareketi'nin bu iki liderleri “*Hak alinur, berilmes!*” şiarı ile halkı gelecekte olacak olan Türkistan cumhuriyeti altında toplamak amacıyla hazırlık yapıyorlardı⁴⁴.

Ceditçiler halkı harekete geçirmek için basın ve tiyatro üzerinde de yoğun bir şekilde çalışmalarını devam ettirmiş ve yenileşme hareketine katkı sağlayan bir çok yazar, aydın, bilim adamı öne çıkmıştır. Bu insanların birçoğu cedit döneminde Türkistan'daki matbuat hayatının gelişmesine büyük katkı sağlamışlardır.

Ceditçi yayım faaliyetlerinde önde gelen isimleri şunlardır: Abdulla Kadirî, Siddikî Aczî, Mahmut Hoca Behbudî, Abdulla Avlanî, Abdurauf Fitrat, Tölagan Hocamyarof, Hacı Mu'in, Ubayddulla Hocayev, Abdulhamid Süleyman Çolpan, Hamza Hakimzada ve Sadriddin Aynî'dir. Onların amacı ceditçilik görüşünün esas yönünde devam ederek, halkı aydınlatmak, bilgilendirmek, cehaletten kurtarmak olmuştur. Halkı bilgilendirmek amacıyla yazılan ilk Özbek piyesi Mahmut Hoca Behbudî kalemine ait “*Pederküş*” (Baba Katili veya Okumayan Evladın Hali)

⁴³ Andican, age, s. 27.

⁴⁴ N.Karimov-S.Mamacanov-B.Nazarov-U.Normatov-O.Şarafiddinov, XX Asr Özbek Edebiyatı Tarihi, “Okıtuvçı”, Taşkent 1999, s.17.

oyunudur. Bu oyun ilk kez halka sunulduğunda çok etki göstermiş, toplumda yoğun şekilde izlenme talebi oluşmuştur⁴⁵.

Daha sonra, çağdaş Özbek milli romanının temelini atan Abdulla Kadirî “*Bahtsiz Kuyav*” (*Bahtsiz damat*) piyesini, “*Cuvanbaz*” (*Oğlancı*), “*Ulakda*” (*Oğlak oyununda*) ve “*Cinlar bazmi*” (*Cinler şöleni*) gibi hikâyelerini yazmıştır. Behbudî’nin “*Pederküş*” piyesinden esinlenerek yazmış olduğu “*Bahtsiz kuyav*” oyunu 1915 senesinde kitap halinde basılmıştır. “*Ahvalimiz*”, “*Milletimge*”, “*Toy*” gibi şiirleri Behbudî muharrirliğinde yayınlanan “*Ayna*” dergisinde basılmıştır. Abdulla Kadirî “*Ötken kunlar*” “*Mehrabdan Çayan*” romanlarını yazarak büyük şöhret kazanmış ve döneminin edebiyatına önemli katkıda bulunmuştur. Abdulla Kadirî eserlerinde halkın içindeki yanlış adetler, Hurafilik ve cahillikleri kınamıştır. Örneğin, bazı makalelerinde insanların durumu elvermezse bile gösterişli büyük düğün yapmak için gereksiz harcamalar yaptığı, sonra birçok insanın borca battığı, sıkıntıya düştüğünü yazmaktadır. Onun bu tür makale eserleri, Behbudî’nin “*Ayna*” dergisinde halka seslenerek yayımlanmıştır. Bundan başka yazar Rus ve Batılı yazarların eserlerini de Özbek Türkçesine çevirmiştir.⁴⁶

Cedit Hareketi’nin en faal olduğu bölgelerden biride Buhara Emirliği olmuştur. Buhara Emiri’nin her türlü baskı ve engellerine rağmen yenilenme hareketini ileri sürdüren dönemin değerli liderlerinden biri de Abdurauf Fitret’dir. Çalışmalarından dolayı kendisinin hem yetenekli edebiyatçı hem de güçlü bir dilci, siyasetçi olduğunu ispat etmiştir. Abdurauf Fitret “*Özbek Dili Grameri*”, “*Tacik Dili Grameri*” “*Dilimiz*” gibi dil hakkında makaleleri, “*Temür Sağanası*”, “*Oğuzhan*”, “*Hind İhtilalcileri*”, “*Eba Müs-lim*”, “*Çın Seviş*”, “*Abulfeyz Han*”, “*Begican*”, “*Rehber-i Necat*”, “*Aile*”, “*Arslan*” gibi birçok tiyatro eserlerini yazmıştır. Yazarın bu eserleri milli tiyatronun canlanmasında önemli rol oynamıştır. Bundan başka Abdurauf Fitret dil, tarih, edebiyat, coğrafya gibi dersler için ders kitapları hazırlamıştır.⁴⁷

Özbek Cedit aydınları arasında eğitimci, şair, gazeteci ve tercüman olarak öne çıkan Abdulla Avlanî “*Seda-yı Türkistan*” ve “*Turan*” gazetelerinin muharriri

⁴⁵ Bu oyun ilk 1913 yılında Taşkent tiyatrosunda halkla buluşmuştur. Sonradan Türkistan’ın diğer bölgelerinde (Semerkant, Buhara) sahneye koyulmuş. Bu piyesten etkilenen yazarlar zamanında başka piyes ve hikâyeler yazmıştır. Detaylı bilgi için bakınız: Begali Kasimov, age, s. 35.

⁴⁶ Merhan, age, s. 79-80; Yuldashev, age, s.80.

⁴⁷ Yuldashev, age, s.70-72; Andican, age, s. 27.

olmuştur. Arap, Fars, Türk, Rus dillerini iyi bilen şair İsmail Gaspıralı'nın çıkardığı “*Tercüman*” gazetesini ve Kazan, İstanbul, Bahçesaray, Tiflis ve Orenburg'da yayımlanan kitap, dergi ve gazetelerini yakından takip etmiştir. Abdulla Avlanî 1913 yılında Turan adlı tiyatro topluluğunu kurmuş ve tiyatrodaki kendisi hem danışmanlık hem yönetmenlik hem de oyunculuk da yapmıştır. Onun yazdığı “*Pinek*”, “*Avukatlık Kolay mı*”, “*Biz ve Siz*” gibi tiyatro eserleri toplumda aktif etki göstermiştir. Bundan başka dönemin çocuk edebiyatının gelişmesinde şairin büyük katkısı olmuştur. O, eserlerinde yeni neslin ilimli, akıllı ve ahlaklı olması için sadece okuması ve sürekli kendini geliştirmesi gerektiğini söylemiştir⁴⁸.

Dönemin sanatkarlarından bir diğeri şair, müzisyen, pedagog, tiyatro yazarı ve yönetmeni Hamza Hakimzâde Niyazi olmuştur. Hamza kendisi açtığı cedit okullarında derslik kitapları da hazırlamış, Bununla birlikte birkaç romana da imza atmıştır. Onun ilk romanı “*Hakikat Kimde*”dir, ancak bu roman yayımlanmadan önce kaybolmuştur. O, 1915 yılında ikinci romanını yazmış ve “*Yangi saadat yohud milliy roman*” adında Hokand'da neşretmiştir. Yazar bu romanı sivil halkı göze tutarak yazmış bulunmaktadır. Onun yazdığı piyeslerinden “*Bay ile Hizmetçi*”, “*Zehirli Hayat*”. “*Zehirli Hayat*” 1916 yılında matbuatta yayınlanmış, Türkistan'ın farklı yerlerinde başarıyla sahnelendirilmiştir.

Dönemin önemli edebiyatçılarından biri olan Abdulhamid Süleymanoğlu Çolpan toplumsal ve siyasal konuları üzerinde ağırlık vererek eserler yazmıştır. Çolpan kaleme aldığı, “*Uyganish*”, “*Bulaklar*”, “*Tang sirləri*”, “*Söz*” gibi şiirler, “*Yarkinay*”, “*Ortak Karşibayev*”, “*Muštum zor*”, “*Hucum*” gibi tiyatro oyunları, “*Aydin keçelerde*”, “*Navvay kiz*” gibi şiir ve hikâyeler vardır. Onun “*Türkistanli Karındaşlarımızğa*” adlı şiiri ve “*Qurban-ı cehalet*” hikâyesi “*Sedayi Türkistan*” gazetesinde yayımlanmıştır. 1921-1922 yıllarına geldiğinde Çolpan Buhara'ya gitmiş ve “*Buhara Ahbarı*” gazetesinde başkanlık yapmış, daha sonra Andican'daki “*Darhan*” gazetesinde çalışmıştır. 20. yüzyılın ilk yarısında Türkistan'da yayımlanmış olan dergi ve gazetelerin hemen hemen hepsinde Çolpan'ın şiirleri basılmıştır. 1936 yılından sonra o daha çok tercüme işlerini yapmış birkaç tane Rusça eseri Özbek Türkçesine çevirmiş, aynı dönemde “*Keçe ve Kunduz*” romanını ve “*Saz*” adlı şiir kitabını yazmıştır⁴⁹.

⁴⁸ Yuldashev, age, s.76.

⁴⁹ Merhan, age, s. 84-85; Yuldashev, age, s. 44

Cedit matbuatında en önemli şahıslardan biri olan Mahmut Hoca Behbudî, Cedit okullarının açılması ve matbuatın gelişmesine büyük katkı sağlamıştır. Kendi önderliğinde yayımladığı “*Semerkan*” gazetesi ve “*Ayna*” dergisinde önemli görüşleri, değerli eserleri yayımlamış, aynı zamanda Türkistan’da yayımlanan “*Tarakki*”, “*Vakit*”, “*Hurşid*”, “*Şora*” gibi gazetelerde de önemli makaleler yazmıştır. Behbudi yazdığı “*Pederküş*” adlı eserinde Türkistan’ın geleceği ile ilgili kaygılarını dile getirerek Türkistan’ın geleceğinin yeni nesillere bağlı olduğunu belirtmektedir. Onun eserindeki kendi çocuğunun cahilliği sebebiyle öldürülen baba, Türkistan’ı temsil etmektedir.

Dönemin aydınları milli şuur ve milli bilinçle halkı cehaletten, gericilikten ve bilgisizlikten kurtarmak istemişlerdir. “*Usul-i Cedit*” okullarını açarak yeni nesli bilgilendirmeye, gaflet uykusundan uyandırmaya çalışmışlardır. Cedit hareketinde Cedit matbaasının oluşması, gazete ve dergilerin sürekli yayın faaliyetlerinde bulunması, kalem sahiplerinin ellerini ve zihinlerini güçlendirmiştir. Matbaa aracılığıyla milli meseleler, milli özgürlük ve bağımsızlık gibi düşünceler dile getirilerek halkın manevi duygularını yükseltmek amacıyla roman, komedi, pişmanlık, trajik gibi eserler yayınlanmıştır

I. BÖLÜM

I.1. Mahmut Hoca Behbudî ve Ayna Dergisi Hakkında

Türkistan'daki Cedit Hareketi ile Mahmut Hoca Behbudî ismi adeta bir bütünleşmiştir. Türkistan'daki siyasal hareketlerin çoğunda Mahmut Hoca Behbudî ismi ön plana çıkar. 23 Ağustos 1906 tarihinde yapılan Rusya Müslümanları Kurultayı'na katılma⁵⁰ Buhara'da ilk Cedit Okulunun açılması, Türkistan'daki neşriyat faaliyetleri yanında, ders kitapları yazıcılığı, ilk tiyatro eserinin verilmesi⁵¹, okutmak için yurt dışına öğrenci gönderilmesi, Behbudiye Kütüphanesinin kurulması⁵² gibi pek çok kültürel, edebî ve siyasî faaliyetlerle eğitim faaliyetlerde hep Behbudî'yi görürüz.

Türkistan'daki Neşriyat faaliyetlerinin de başına çekenlerden birisi yine Mahmut Hoca Behbudî'dir. 1913 yılında Semerkant'ta neşriyat hayatına başlayan Semerkant gazetesi ile 1913-15 yılları arasında neşredilen Ayna dergisi de Türkistan'daki Ceditçi faaliyetin önde gelen yayın organları⁵³ Mahmut Hoca Behbudî'nin neşriyat sahasındaki gayretlerinin eseridir.

I.1.1. Mahmut Hoca Behbudî

Mahmut Hoca Behbudî Türkistan'da 20. yüzyılda yetişmiş en büyük idealist ve Cedit Hareketi'nin önde gelen liderlerinden biridir. Ayrıca Özbek milli edebiyatının ve tiyatro yazarlığının ilk temsilcisi, önemli din ve cemaat erbabıdır.

Mahmut Hoca Behbudî 19 Ocak 1875 yılında Semerkand şehrinde müfti ailesinde dünyaya gelmiştir. Babası, zamanının İslam hukukuna yönelik büyük mütahassıs ve bu yolda pek çok kitap ve broşürlerin sahibidir. Babasının yazdığı “*Hidaye*”, “*İslam Hukukiga Şarhlar*” gibi eserlerinin Behbudî'nin yetişmesine katkısı

⁵⁰ Açık, s. 48.

⁵¹ Açık, *age*, s. 48-52.

⁵² Açık, *age*, s. 20-21.

⁵³ Açık, *age*, s. 24.

olmuştur⁵⁴. Babası Behbud Hoca Salih Hocaoglu'nun Hoca, Ahmed Yesevî soyundan olduğu bilinmektedir. Anne tarafı ise dedesi tarafından Harezmî Hanlığından gelmektedir⁵⁵.

Genç edib, babası vefat ettikten sonra dayısı Muhammed Sıddıkî'nin elinde büyümüştür. Önce Semerkand medresesinde, sonradan Buhara'da eğitim görmüştür⁵⁶. Behbudî edebiyat ve tarihle beraber gazete ve dergiler vasıtasıyla siyaseti yakından takip etmiştir. Arapçayı küçük dayısı Adil'den öğrenmiş ve henüz 18 yaşında Kadılık makamında kâtip olarak çalışmaya başlamıştır⁵⁷. 1899 yılında dostu Hacı Beka ile Hacca gitmiş, oradan Müftü unvanını alarak dönmüştür. Mekke'den dönerken Mısır ve İstanbul'a gitme fırsatını bulmuş ve oradaki ıslahatlar onun dünyaya bakış açısını değiştirmiştir. Daha sonra Kazan ve Ufa şehirlerinde bulunup Avrupa medeniyetini de tanıma fırsatı yakalamıştır. Behbudî'nin Cedid Hareketinin büyük bir lideri olmasında İsmail Gaspıralı'nın açtığı Cedid Okulları ve çıkarttığı "*Tercüman*" gazetesinin büyük etkisi olmuştur⁵⁸.

Behbudî Arabistan, Mısır, Türkiye, Rusya ve Kafkasya'yı gezmiş ve bu süreçte gezdiği ülkelerdeki eğitimle Türkistan'daki eğitim düzeyini karşılaştırma fırsatı bulmuş ve Gaspıralı'nın bu faaliyetlerini desteklemiştir. Türkistan'ın içinde bulunduğu vahim durumdan kurtulabilmesinin ancak eğitim sayesinde mümkün olabileceğini düşünmüştür.

Talim ve terbiye sahasındaki yeniliklerden haberdar olan Behbudî, memleketine döndükten sonra bu işlere ilk adımını atarak 1903 yılında ilk Halvayı sonra Racabimin köylerinde "Usul-i Savtiye" mekteplerini açmıştır. "Usul-i Savtiye" mekteplerinde kullanılan elifbalar, kullanma ve ders kitaplarını: Saidrasul Saidaziziy'nin "Ustad-i Evvel", Munevver Kari Abdurreşithanov'un "Edib-i Evvel", "Edib-i Sanî", Abdivahab İbadî'in "Tahsilul-Elifba", Abdulla Avlaniî'in "Birinçi Muallim", "İkinçi Muallim" ve Behbudî'nin "Müntahâb-ı Cuğrafiya-yı Umûmî, Kitâbü'l-Etfâl, Muhtasar Târih-i İslâm, Ameliyât-ı İslâm, Medhal-i Cuğrafiya-yı Umrani" gibi ders kitaplarını yazmışlardır⁵⁹. Bu okulların ilanları da "*Ayna*" da

⁵⁴ Sabir Mirvaliyev-Rihsiya Şakirova, *Özbek Ediblari*, Fen Neşiryati, Taşkent 2007, s. 8.

⁵⁵ Naim Karimov, *XX. Asır Edebiyatı Manzaraları*, Taşkent, Özbekistan, 2008, s. 38; Açık, *age*, s. 48.

⁵⁶ Açık, *age*, s. 48.

⁵⁷ Açık, *age*, s. 48.

⁵⁸ Detaylı bilgi için bk. Açık, *age*, s. 48; Mirvaliyev-Şakirova, *age*, s. 8-9.

⁵⁹ S. Ahmedov, *Milliy Uyganiş Devri Özbek Edebiyatiden Destur*, Taşkent, 1996, s. 28; Yuldashev, *age*, s. 68.

verilmiştir. Buhara okullarına muallim lazım⁶⁰, Cedit okullarına Türkistanlı muallim lazım⁶¹ diyerek duyuru ve ilanları yapılmıştır.

Ayrıca Behbudî, Taşkent'te yayımlanan “*Kengeş*” gazetesinin muharrirlerinden bir olan Zeki Velidi Togan'ın Türkistan ziyaretinde bu okullarda hocalık yapmasını teklif etmişliği de olmuştur⁶².

Bu okullarla beraber öbür taraftan derneklerde kurulmuştur. Mahmud Hoca Behbudî tarafından 1903 senesinde Semerkand'da “Ceditçiler todasi” isminde bir dernek açılmıştır. Ardından, Taşkent, Buhara (*Yaş Buharalılar*), Hive (*Yaş Hiveçiler*) şehirlerinde de bunun gibi dernekler kurulmuştur⁶³.

Türkistan'da tiyatrolar da bu dönemde gelişmeye başlar. Mahmut Hoca Behbudî, 1911 yılında, bütün Türkistan'da yerli tiyatro edebiyatının ilk örneği olarak kabul edilen “*Pederküş*” (*Baba Katili*) adlı piyesini yazmıştır. Abdulla Avlanî 1913 yılında “*Turan*” adında ilk tiyatro topluluğunu oluşturur ve “*Pederküş*” piyesini sahnede gerçekleştirmiştir⁶⁴. Eser, önce 1913 yılında Taşkent'te, ardından bütün Türkistan şehirlerinde sahneye konularak büyük bir şöhrat kazanılmıştır. Bu piyes, cahil bir gencin, para için babasını bile öldürebileceğini gözlemiş önüne sermek suretiyle cehaletin hem sosyal, hem de millî facialara yol açabileceği mesajını vermiştir. “*Pederküş*”ün kazandığı şöhrat, aynı dönemin yazarlarını da etkilemiş ve hemen ardından birçok yazar, piyesler yazmışlardır⁶⁵. Cedit hareketinin amacı Behbudî tarafından şöyle ifadelenmiştir: “*Halk kendi faydasını anlasa, milli okullar ve medreseler açsa, Avrupa Dar-el-fünûn'larında çocuklarını okutsa, onlardan avukat, muharrir ve hünerli, tüccar ve mühendisler çıksa, bunların her biri kendi vazifeleri üzerinde çalışsalar, halkımızın menfaatını düşünseler ne kadar alî ve ne kadar güzel olurdu*”⁶⁶.

Vatanı ve milleti için, fikir ve kalemi ile ortalama yirmi yıl hizmet eden Mahmut Hoca Behbudî'nin 1919 25 Mart ayında aniden kaybolması ve sırlı ölümü hakkında farklı söylentiler mevcuttur. Aynı gemi içinde olan çağdaşı Hacı Muin Şükrullah'ın yazdığına göre 1921 yılının Mart ayında Hacımurat Hudayberdiyev

⁶⁰ Mahmut Hoca Behbudî, “Muallim Kerek”, Ayna, S. 20, 8 Mart 1914, s. 471.

⁶¹ Mahmut Hoca Behbudî, “Beş Nefer Muallim Kerek”, Ayna, S. 13, 18 Ocak 1914, s. 319.

⁶² Togan, age, s. 91; Çelebi, agt, s. 21.

⁶³ Şuayip Karakaş, “20. Yüzyıl Türk Dünyası Edebiyatı Üzerine Bir Deneme”, Türk Dünyası Dily ve Edebiyat Dergisi, S. 2, Ocak 1996, Ankara, s. 279-317.

⁶⁴ Karakaş, agm, s. 294.

⁶⁵ Yuldashev, age, s. 68-69.

⁶⁶ Sadulla Mirzayev, XX Asr Özbek Edebiyatı, Yengi Asr evladi, Taşkent 2005, s. 10.

Behbudî ve arkadaşları Şehrisebz’de tutuklanmış ve tahminen iki ay sonra Karşı şehrine gönderilip, Karşı Beyi Togaybek tarafından katil edildiği hakkında bilgi getirmiştir. Bu bilgiye göre bu süreçte Bey’in birinci mahramlarından hem zindan başı olan Ahmet ve ikinci mahramı Sadıkcın, Behbudî ve arkadaşlarıyla gizli sohbetleri olmuştur. Sonra bu iki mahramın ricası ile Karşı Beyi onları huzuruna çağırıp ne için tutuklandıklarını sormuştur. Behbudî Baytullah’ı ziyaret etmek için Semerkand’dan yola çıktıkları ama “Faşist, Cedit, Kâfir ve Dilci sıfatında Emir’in adamları tarafından tutuklandıklarını söylemiştir ve teftiş edilmelerini istemiştir. Bey, siz Cedit ve Kâfirsınız, sizleri öldürmek lazım demiş ve beyin bu haksız sözlerine dayanamayan Ahmet, Behbudî ve arkadaşlarının tarafını tutucu cümleler söylediği için, Ahmet’i de Ceditçi diye onlarla beraber zindana atılmasını emir etmiştir ve idam fermanı çıkacağını dile getirmiştir. Buna karşı Behbudî ayağa kalkıp şöyle demiştir: “*Biz ölümden korkmayız. Belki hak yolunda ölmeyi kendimiz için bir şeref olarak biliriz. Bunun gibi yolda yalnız biz ölmedik, belki çok kişiler doğruluk ve inkılap yolunda şehid oldular*”. Bundan birkaç gün sonra Sadıkcın Emirden Beye idam emrinin geldiğinden Behbudî ve arkadaşlarını haberdar etmiştir. Behbudî hayattan umudunu kesmiş ve bu “Vasiyetname”i yazmıştır. Vasiyetname Sadıkcına vermek için Ahmet’e vermiştir ve mutlaka Semerkand’a iletilmesini istemiştir⁶⁷.

Vasiyetnamesi

“Ey! Türkistan maarifi yolunda olan dostlarım, oğlanlarım! Ben kendim gerçi tutsak olsam da, sizleri unutmayacağım ve biraz vasiyet edeceğim: Beni seven dostlarım! Benim sözlerimi dinleyiniz! Biz iki aydan beri Buhara şehirlerinde tutsak olup yürüyüp, sonunda on günden beri bir yerde (Karşı şehrinde) bu zalimlere yakalanıp tutsak olduk. Cedit, Kâfirlik adını aldık. Bu yerden kurtulmamız şüphe oldu. Dostlarım Siddikî, Aynî, Fitret, Kari ve Akabir Mahdum ve oğlanlarım Vadud Mahmut, Abdulkadir Şakurî!

Sizlere vasiyet edeceğim: Maarif yolunda çalışan muallimlere sahip çıkınız! Maarife yardım ediniz! Ortadan nifak’ı kaldırınız! Türkistan balalarını ilimsiz bırakmayınız! Her ne iş yaparsanız cemaat ile yapınız! Hepsine özgürlük yolunu gösteriniz! Buhara toprağına hızlı bir şekilde yola düşünüz/yol başlatınız! Özgürlüğü

⁶⁷ Begali Kasimov, *Mahmud Hoca Behbudî*, Manaviyet, Taşkent 1997, s. 214-216; Karimov, age, s. 40.

hızla yüzeye çıkarınız! Bizim kanımızı zalim beylerden talep ediniz! Maarifi Buhara toprağına cari ediniz!

Bizim adımıza mektepler açınız! Biz o zaman kabrimizde sakın yatarız. Benim oğlanlarıma selam iletiniz! Bu yoldaşlarımın da evlatlarından haberdar olunuz! İşbu vasiyetimi yazarak Ahmet’e verdim”⁶⁸.

Bu Vasiyetnameden 3-4 gün sonra Behbudî ve arkadaşları idam edilmiştir. Mezarlarını kendilerine kazdıkları ve ölmeden önce namaz kılmak arefesindeyken kafaları seccade üzerinde kesildiği bilinmektedir. Bu vakayı bey mahramı olan Sadıkcın gözleriyle görmüştür ve bunları bir deftere not almıştır. Ondan Hacımurad efendinin kopyaladığı ve buna esasen “*Maarif kurbanları*” ismi altında 3 perdeli facia oluşturmuştur⁶⁹. Behbudî ve arkadaşlarının ölümü hakkında muallifi B. Nesriddinzade ve H. Ahrarov olan “Zakavet” dergisinde yeni bir versyonu sunmuşlardır. Buna göre: “1919 yılında Buhara Emiri Alimhan ve onun adamlarının yürüttüğü siyasetten halk bıkmış durumdaydı. Mahmut Hoca Behbudî ve arkadaşları, Emir’in insafsızlıkça haraç alma hakkındaki fermanına karşı Semerkand halkı adına itiraz etmek için Buhara’ya Emir Alimhan huzuruna gidecek. Ancak Emir huzurundan dönmüş olan bu halk vekilleri takdiri hakkında hiç bir şey malum değil”⁷⁰.

Bazı bilgilere bakarsak, 1921 Mart ayında ölümü hakkında haber geliyor, ama zamandaşları Fitret, Çolpan, S. Aynîler Behbudî’nin vefatına dair şiirleri 1920. yıllarda yazmışlardır. S. Aynî yazmış olduğu bir şiirinde “ 1920 IV diye tarihini net göstermiştir.

*Bilgil, edebî kalmayacak münçe melahi!
Bir kün kelur elbet, kelur elbet, kelur elbet!
Ey haine! Öç almağa acizlere nevbet!
Ey maktulî ahrar! Ey memkinî aşrar!
Kan tök, yene kan tök!
Kan tök-de, yarı, çök!
Bir desti hıyanet
Eylermi siyanet
Daim asrar?
-Asla!
Bir kun kelur, elbet, acizlere nevbet
Öç almağa senden.
Ey menbei nekbet,*

⁶⁸ Kasimov, age, s. 217.

⁶⁹ Kasimov, age, s. 217-218.

⁷⁰ Karimov, age, s. 41.

Körsem öşe kunni!
1920, IV, *Semerkand*. ÇOLPAN⁷¹.

Bu bilgilere bakarsak Behbudî'nin ölümünden zamandaşları 1920 yılında haberdar oluyor ve onun kakkında şiirler yazmaya başlamışlardır. 1926-1930 yıllar arası Karşı şehri'ne Behbudî ismi verilmiştir.⁷².

Behbudî cehaletten kurtulmak için çok dil öğrenmek ve bilmek gerektiğini düşünmüş bir aydındır. Kendisi bu düşüncelerini yayımladığı dergi ve gazetelerde çok net ifade etmiştir. Behbudî, kendisinin yayımladığı gazete ve dergileri ile büyük şöhret kazanmıştır. Bizzat kendisinin neşrettiği “*Semerkand*” gazetesi ve “*Ayna*” dergisinde eğitim, sosyal hayat ve millî meselelerle ilgili yüzlerce yazısı yayımlanmıştır. Bunun gibi okullar için derslikler hazırlamak, bilgili muallimler yetiştirmek gerektiğini hatırlatmış ve milli bilinci anlaşılmaması için büyük çaba göstermiştir.

I.1.2. *Ayna* Dergisi

Behbudî 1913 yılda “*Semerkant*” gazetesini Türkçe ve Farsça haftada iki kez olarak çıkarmaya başlar, bu gazete 45 sayı yayımlandıktan sonra maddî sıkıntılardan dolayı durdurulmuştur⁷³. 20 Ağustos 1913 yılından itibaren ise ağırlıklı olarak Özbek Türkçesiyle önce haftalık ilerleyen zamanda 15 günde bir “*Ayna*” adlı dergiyi yayımlamaya başlamıştır⁷⁴.

Vatanseverlik, milliyetperverlik gayeleri, eşsiz tarihî ve kültürel miraslarımızı teşvik etmek “*Ayna*”nın önemli hususiyeti olmuştur. Bu fazileti Behbudî kalemine mensup “*Türkistan*”, “*Samarkandda şerdar madrasasi*”, “*Uluğbek rasadhanasi*”, “*Sart sözi majhuldur*”, “*Sayahat hatiralari*” ve başka makalelerinden bu hususiyetler görülmektedir. “*Ayna*” millî dile dair makalelerinde cemaatçiliği millî dili terakki etmeye, onun saflığını korumaya davet edip, “her millet öz dili ile gurur duyar” diye öğretmiştir. Geçmişe bakarsak aynı zamanda “*Ayna*” dergisi- Millî Uyanışın duyurucusu olarakda gözüktür. “*Ayna*” 15 Haziran 1915'e kadar yayınlanmıştır. Toplam 68 tane sayı çıkmıştır⁷⁵.

⁷¹ Karimov, age, s. 40.

⁷² Karimov, age, s. 41; Mirvaliyev-Şakirova, age, s. 11.

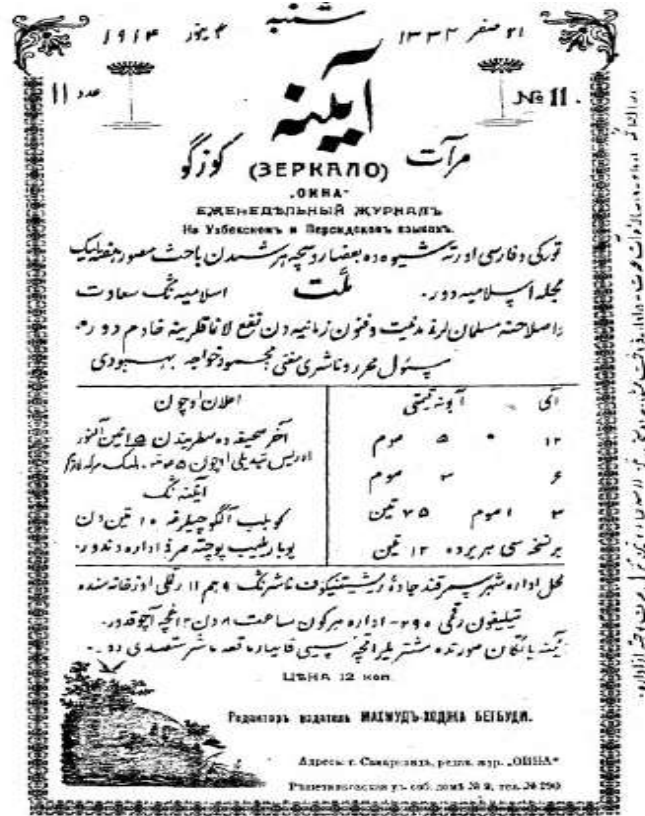
⁷³ Açık, age, s. 24, 49.

⁷⁴ Açık, age, s. 24-49.

⁷⁵ [https://uz.wikipedia.org/wiki/oyna_\(jurnal\)#cite_not-1](https://uz.wikipedia.org/wiki/oyna_(jurnal)#cite_not-1)

I.1.2.1. Şekil Özellikleri

“Ayna” 1913 yıl 20 Ağustostan itibaren Mahmut Hoca Behbudî muharrirliğinde yayımlanmıştır. İncelediğimiz 11-20 sayılarda dergi klişesinde değişiklik pek görülmemektedir. Dergi klişesi, derginin ilk kapak sayfasının tümünü almaktadır. Dergi kapak sayfası aşağıdaki gibidir.

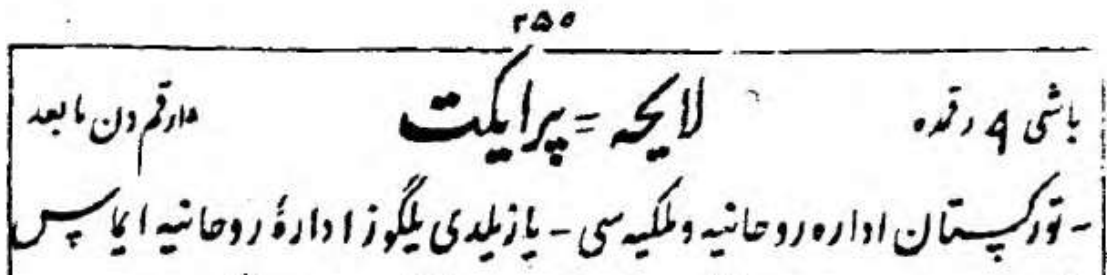
Ft. 1. 11 sayının kapak klişesi.

Derginin kapak sayfasının kenarları köşe şeklinde oyma desenleriyle süslenmiştir ve yukarı kısmının iki köşesinde çiçek resmi konulmuştur. Yukarı kısmında da “Şanba” (*Türkiye Türkçesinde Cumartesi*) diye yazı yazılmıştır. Onun sağ tarafında tarih hicrî olarak, sol tarafında da milâdî olarak verilmiştir. Bunların alt kısmına da Arap harfleriyle derginin adı “Ayna” diye yazılmıştır, sağ ve sol tarafına da dergi sayısı hicrî ve miladî olarak yazılmıştır. “Ayna” yazısının altına da üç dilde Rusça, Türkçe ve Farsça dergi adı yazılmıştır, onun altına da “Ayna” kelimesini kril alfabesi ile yazmışlardır. Bu yazıların altınada “*Haftalık dergi, Özbekçe ve Farsça dillerinde*” diye Rusça yazılmıştır. Örneğin,

I.1.2.2. Muhteva Özellikleri

Ayna, Özbek Türkçesi ile yayınlanan yayımlanmış olan dergidir. Arap alfabesiyle Özbek Türkçesi ve Farsça taşbasma olarak yayımlanmıştır. Yukarıda bahsettiğimiz Behbudî'nin Cedid Okulları için hazırladığı ders kitaplarının ilanı ya da duyurusu derginin son kapak sayfasında yer almıştır. Son sayfalarda Farsça şiir ya da yazılara yer verilmiştir.

Devamı olan yazı sonuna “Baḳiyasi bar” diye yazılmıştır. Devamı yazılan yazı başına hangi sayıdan olduğu Farsça ve Özbek Türkçesiyle gösterilmiştir. Örneğin,

Ft. 4. 11 sayı 250 sayfadan.

Bazı soru olarak yazılmış yazılar yayınlarken dergi direk altına kendi cevabını ya da görüşlerini, yorumlarını yazmıştır, altına da “Ayna İdaresi” ya da “İdareden” diyerek göstermiştir.

I.1.2. 3. Yazar Kadrosu

“Ayna” dergisi kısa süre yayımlansa da onun bir sürü imzalarını atan yazarları olmuştur. Bu yazarlar “Ayna” dergisinin muharriri Mahmut Hoca Behbudî başta olmak üzere aşağıdakilerdir.

Abducabbar Bin Abdukarim Mömincanof

Abduislam Alfatimî

Abdulhamid Süleymanî

Abdukadîm

Abdurahman Mahdum (Buhara)

Abdusalam Al'azmî

Abdurauf Fitret (*Buharî*)
Abduraşid
Asri Şayh Abdulkasim Alim Eranî
Buhara'î
Devletşah (Tercuman)
Gafletî (*Semerkand*)
Fazıl Canbay (*Taşkend*)
F.R
Hacı Muin İbni Şükrullah (*Kette Korgan*)
K...M (*Buhara*)
Karî Zayaldin (*Namangan*)
Nasriddin (*Andican*)
Nizamiddin Zade
...N.Y
Mahmud
Mirza Rahmetcan
Mir Muhsin Şer Muhammedoğlu
Mirza A.A
M.Z. Mirza Zade (*Buhara*)
Muhammed Necib Tuntarî
Muhammad Sadî
Muhammad Sayid
Muhammad Hadî Kafkazî
Mulla Abdullah Hoca Süleymanî (*Andican*)
Mulla İshakcan (*Hokand*)
Mulla Mirza Kasim

M.N

M.N (*Semerkandî*)

M.S. (*Hakim-i Buharayı*)

M.S (*Andicanî*)

Vahab Albadî ve Kari Mahmudcan (Hokand Muallimleri)

Semerkandî Muallim

S.A. (*Buharayı*)

Sadık (*Buhara*)

Sayid Ahmed Hoca Siddikî

Süleyman Hoca

Tölefen Hocmiyarof (*Taşkendî*)

T.Abbasî (*Semerkand*)

Dergide yazarlardan ayrı o dönemde çeşitli yerlerde çıkan dergi ve gazetelerde yayımlanan bazı yazı ve makalelerde yer verilmiştir. “Ayna” dergisinde tekrar yayımlanan yazıların alındığı dergi ve gazeteler ise şunlardır:

“Ahbar”

“Ahbar-ı Cahān”

“Huşyakmas”

“İkdām”

“İstambul Caridaları”

“Kavkab”

“Kuyaş”

“Maktab”

“Muhbir”

“Namangan”

“Türkistān Vilāyatının gazetasi”

“Sabah”

“Çehrenma”

“Vakit”

“Yulduz”

I.1.2.4. “Ayna” Dergisi (11-20) İçindekiler Tablosu

Bu tabloda imzasız ve başlıksız olan yazılarda yazar adı ve başlık yerine “-” işareti konmuştur. Bundan başka, alıntı yapılan bazı haber veya yazılarda yazar adı yerine o dönemde yayımlanan dergi ve gazeteler ismi verilmiştir. Yine derginin 18 Ocak 1914, 13 sayısı “297” sayfa ile başlanmak yerine “197” sayfa ile başlanmıştır. Biz bunu düzelterek tabloda olması gereken sayıda vermeyi uygun gördük.

“Ayna” Dergisi (11-20) İçindekiler Tablosu						
NO	TARİH	SAHİFE	YAZAR ADI	YAZI BAŞLIĞI	TÜRÜ	AÇIKLAMA
11	4 Ocak 1914	250-251	Mahmud Hoca Behbudî	“Layiha - (Proyekt)”	Makale	Türkistan’da okullar açılması gerektiği ve bunun için nelerin yapılmalı, bu konu üzerinde durulmuştur.
11	4 Ocak 1914	252-253	İdare	“Türk Devleti Nimege Mağlub Boldi!”	Makale	Makale 11. ve 14. sayılarda devam eden uzun bir makaledir.
11	4 Ocak 1914	253	İdare	“Cevab”	İlan	“Sirac el-Ahbar Afganiye” dergisinin sahibi, yayım şekli ve fiyatı hakkında bilgi verilmektedir
11	4 Ocak 1914	254-256	Muhammad Neceb Tunturî	“Arablarda Fünun ve Keşfiyat”	Makale	Makale, 11. ve 13. sayılarda devam eden Arapların fen ilmi ile ilgili keşifleri hakkında yazılmıştır.
11	4 Ocak 1914	256	Ayna İdaresi	“Teşekkür”	Teşekkür Yazısı	Ayna idaresinin Çimkentli yazarlarına teşekkür yazısı.
11	4 Ocak 1914	257-258	Hokand: Molla İshakcan	“Cevab”	Cevap	8. sayıda yazılan Mahmut Sattarî cenaplarının makalesine cevap verilmiştir.
11	4 Ocak 1914	258	... N.Y.	“Mekteb”	Makale	Mektep hakkında bilgi.
11	4 Ocak 1914	259-260	Haci Muin İbni Şükrullah	“Til Birlaşdurmak Hakkında”	Makale	Dil birliği hakkında.
11	4 Ocak 1914	260	Çehrenma	“Hayvanatniñ Ömri”	Tablo	Âlimlerin hayvan ömrü hakkında yaptığı incelemeler “El-Hilal” dergisinden tercüme edilip, yazılmıştır.
11	4 Ocak 1914	261	Yulduz	“Kaygulik Hisab”	Makale	Yeryüzündeki insanların sayısı, çoğalmasından bahsedilmiştir.
11	4 Ocak 1914	261	-	-	Haber	Reşadiye kumandanı İsmailbek’in ve bin başı Şükrîbek’in makamlarının değiştiği hakkında haber yapılmıştır.
11	4 Ocak 1914	262-263	Huşyakmes	“Huşim Kelmaydür!”	Makale	Zenginler paralarını bilim, ilim ve hayır işler için değil, mefaat ve zevki işlere harcadıkları hakkında bahsedilmiştir.
11	4 Ocak 1914	263	İdare	-	Cevap	11. sayının 262-263. sayfalarında yayınlanan makaleye cevap verilmektedir.
11	4 Ocak 1914	263-264	Ahbar-ı Cahan	“Parijda İslam Kabristani”	Haber	Paris’teki İslam mezarlarının durumu ve dünya haberlerine yer verilmiştir.

11	4 Ocak 1914	264	Sabah	“Trablusda Muharebe”	Haber	Araplar ve İtalyanlar arasındaki savaşta şehit sayısından bahsetmektedir.
11	4 Ocak 1914	264	-	-	Haber	Meşhur Enver efendinin Türkiye devletinin Harp veziri olarak tayin edildiğinden haber vermektedir.
11	4 Ocak 1914	265	-	-	Haber	Fransa dansçısının aylık masrafı ve İstanbul’dan bulunan mermer heykeller hakkında bahsetmektedir
11	4 Ocak 1914	266-267	Hacı Muin İbni Şükrullah	“Verem-sillele-re-e -Çahutka”	Makale	“Sil” hastalığından bahsetmektedir.
11	4 Ocak 1914	267-268	Buhara-yı	“Mekteb”	Şiir	Mektep şiiri yazılmıştır.
11	4 Ocak 1914	268	Kemine Gürbe	“Cevab Be-muş”	Makale	Devlet işlerindeki hainliklerden bahsedilen Farsça bir yazıdır.
11	4 Ocak 1914	269-270	-	“Rımuız’ı Hasret Ber Ehl’i Millet”	Şiir	Cahilikten kurtulup, bilim yoluna doğru ilerlemek gerektiğini anlatan bir şiir.
11	4 Ocak 1914	270	İdare	“Cevab”	Cevap	11. sayının 270. sayfasında yazılan şiire cevap vermektedir.
11	4 Ocak 1914	271	Çehrenma	“Molla Nesriddin”	Haber	“Molla Nesriddin” dergisinin haberi yapılmaktadır.
11	4 Ocak 1914	271	Çehrenma	“Kette Devletlerniñ Denñiz Masrafları”	Haber	Büyük devletlerin deniz masraflarından bahsetmektedir.
11	4 Ocak 1914	272	İdare	Taleb Kilinñiz!	İlan	İşyeri reklamı
11	4 Ocak 1914	272	İdare	“Muharrirniñ Tehrir ve Neşir Etken Eserleri”	Duyuru	Behbudî’nin yazdığı kitapları ve eserlerinin fiyatları ve nerelerde satıldığı hakkında bilgi verilmektedir.
11	4 Ocak 1914	272	İdare	“Muhterem Vekillerimiz”	Duyuru	“Ayna” dergisinin vekillerine duyuru yapılmaktadır.
11	4 Ocak 1914	272	İdare	“M.A. Zaydelniñ Hişt Zavodi”	Reklam	Kerpiç reklamı yapılmaktadır.
12	11 Ocak 1914	274-275	... !!	“Millatni Kim İslah Eter?”	Makale	Halka İslam dini hakkında bilgi verilmesi gerektiğinden bahsetmektedir
12	11 Ocak 1914	276	İdare	“Ustad’ı Muhterem Müfti-el İslam Cenab’ı Damolla İkrām!”	Makale	Molla İkrām hakkında yazılmıştır.
12	11 Ocak 1914	277	Sabah	“İslamga Tabşır”	Makale	Pomak Müslümanlarının vaftiz edilmeye karşı mücadelesi ve 26 yaşındaki bir Japon’un Müslüman olması hakkında bilgi verilmektedir
12	11 Ocak 1914	278-279	-	“Türkiyenin Eng Kette Uruş Kemesi”	Makale	Türkiye’nin Amerika’dan satın alan en büyük savaş gemisinden bahsetmektedir.
12	11 Ocak 1914	279-280	Sabah	“Adamge Payvend”	Haber	Kemik hastası olan bir kızın ameliyatı hakkında bahsedilmektedir.
12	11 Ocak 1914	280	Baki ... İdare	“Muş Mirzage Açık Mektub”	Mektup	Ayna idaresinden Muşmirza’ya açık mektup.
12	11 Ocak 1914	281	Yulduz	-	Haber	Bulgaristan’da İslam okulları ve Amerika’da bir Türk vatandaşının ürettiği yeni esbap hakkında bahsetmektedir.
12	11 Ocak 1914	281	Kavkab	-	Haber	İtalya’nın Arap’ları mağlup etmesi ve Fransa’nın Arap öğrencilerine verdiği mükâfat hakkında bilgi verilmektedir.
12	11 Ocak 1914	281-282	Sabah	-	Haber	İtalya’nın Mısır’daki medreseleri tertipsiz hale getirme projesi ve Türk

						pehlivanlarının kazançları hakkındaki haberler yazılmıştır.
12	11 Ocak 1914	282-283	Sabah	-	Haber	Bulgar memuru Musya Papa Nastasof'un Bulgar ekserleri için söylediği nutukdan bahsedilmektedir.
12	11 Ocak 1914	283-284	Sabah	-	Haber	Türkiye hükümetinin askeri caza kanununun 255. maddesindeki değişikliklerle ilgili detaylı haber verilmiştir. Sonra ise Trablus'daki savaş hazırlıkları ve savaşta Türkiye ordusuna yardıma gelecek olan Alman askerleri hakkında haber verilmiştir.
12	11 Ocak 1914	284	Mekteb	-	Haber	Türkiye ve Brezilya arasındaki askeri ticaret ve Japonların Çocuklarını soğuğa dayanıklı yetiştirmesi hakkında haberler yer almıştır.
12	11 Ocak 1914	284	İkdam	-	Haber	Londra'daki Müslümanlar ve onların para toplayıp cami yaptırma kararı hakkında haber verilmektedir.
12	11 Ocak 1914	284	-	“Ez Divanî Mirza Hadî”	Şiir	
12	11 Ocak 1914	285	-	“Günakar Siçkan”	Haber	Bir yangın kazasına sebep olan suçlu bir fare hakkında yazılmıştır.
12	11 Ocak 1914	285	İdare	“Semerkan'da Tiyatr. 15. Yanvar Çarşamba”	Haber	“Pederküş” tiyatrosunun nerde, ne zaman oynanacağı, biletlerin nerelerde satılacağı hakkında haber verilmiştir.
12	11 Ocak 1914	286	-	“Semerkand Haberleri”	Haber	Molla Abdulhak Hokand bay adlı kişiye hükümet tarafından madalya verildiği ve Semerkand yakınlarındaki zenginlerin çok para harcayarak at satın alması ve at yarışı yapmakla birbirine hava atmaya çalıştığı hakkında haber verilmiştir.
12	11 Ocak 1914	287	M. N	“İsrafsız Nikâh”	Haber	Semerkant şehrindeki M. A. Bin Fazil'in masrafsız bir düğün yaptığı ve herkesin onu örnek alması gerekliliği hakkında haber verilmiştir.
12	11 Ocak 1914	287	İdare	“İdareden”	İlan	Ayna idaresinde satılacak olan kitaplar ve onların indirimli fiyatları hakkında ilan verilmiştir.
12	11 Ocak 1914	287-288	Kuyaş	“Dizzah'da Mekteb”	Haber	Dizzah'da Molla Ahmadhan Nasirbayoğlu tarafından okul açılmaya karar verildiği hakkında haber verilmiştir.
12	11 Ocak 1914	288-289	Türkistan Vilayetiniñ Gazeti	-	Haber	Taşkent'te bir Tatarın kendi eşini kızım diye evlendirmeye çalıştığı ve borç veren kişilerin paralarını geri isteme ilanları hakkında yazılmıştır.
12	11 Ocak 1914	289	-	“Ez Divani Mirza Hadî Efendi Marhum”	Şiir	Mirza Hadî Efendi hatırası için yazılmış bir şiir.
12	11 Ocak 1914	290-291	Haci Muin İbni Şükrullah	“Verem-sillele-e -Çahutka”	Makale	Makale başı 4 Ocak 1914 tarihli 11. Sayı 266-267. sayfalarda ve devamı da 11 Ocak 1914 tarihli 12. Sayı 290-291. sayfalarda yazılan “Sil” hastlığı hakkında bilgi verilmektedir.
12	11 Ocak 1914	291-292	-	“Ziya Âlim”	Makale	
12	11 Ocak 1914	293-294	-	Müseddes	Şiir	
12	11 Ocak 1914	294-295	Mirza Hasib Kuddusî	“İntibah Maaruf ve Senay'ı”	Şiir	İlim hakkında yazılan şiir.
12	11 Ocak 1914	295	İdare	“Fevkalada Tekfir”	Makale	Semerkant'ın bir medresesi içindeki camide “Cedit” okullarına

						çocuklarını veren kişiler kafir olacağı ve bu konu üzerine yürütülen tartışmalar hakkında bahsetmektedir.
12	11 Ocak 1914	296	İdare	Taleb Kilinîz!	İlan	İşyeri reklamı
12	11 Ocak 1914	296	İdare	“Muharririniñ Tahrir ve Neşir Etken Eserleri”	Duyuru	Behbudî’nin yazdığı kitapları ve eserlerinin fiyatları ve nerelerde satıldığı hakkında bilgi verilmektedir.
12	11 Ocak 1914	296	İdare	“Muhterem Vekillerimiz”	Duyuru	“Ayna” dergisinin vekillerine duyuru yapılmaktadır.
12	11 Ocak 1914	296	İdare	“M.A. Zaydelniñ Hişt Zavodi”	Reklam	Kerpiç reklamı yapılmaktadır.
13	18 Ocak 1914	298-299	-	“Mavlud’i Saadat-i Numud”	Makale	Mevlit hakkında kısaca bilgi verilmektedir.
13	18 Ocak 1914	299	-	“Kaside-i Mevludiye”	Şiir	Mevlit hakkında yazılmış şiir.
13	18 Ocak 1914	300-302	Mahmud Hoca	“Bizni Haller ve İşler”	Makale	Makale derginin 12. ve 13. sayılarında devam eden “Usul-i Cedit” okulları hakkında söylenen yalan haberlerden bahsedilmektedir.
13	18 Ocak 1914	303-305	Muhammed Necib Tuntarî	“Arablarda Fünun ve Keşfiyat”	Makale	11. ve 13. sayılarda devam eden Araplarda fen ve gelişiminden bahsedilmektedir.
13	18 Ocak 1914	305	Ahbar-ı Cahan	“Umumî Müsülman Kongresi”	Haber	Mısırdaki düzenlenen Umumî İslam kongresinin gelecek yıl Paris’te düzenleneceği hakkında haber verilmektedir.
13	18 Ocak 1914	305-306	Ahbar-ı Cahan	-	Haber	Sırbistan’ın Türkiye ve Bulgarlarla savaşında ne kadar askerinin öldüğü ve Bulgaristan ve Rusya ilişkileri hakkında bilgi verilmektedir.
13	18 Ocak 1914	306-307	İdare	-	Haber	İstanbul Zeytinburnu’daki “kurşun” fabrikası, İngiltere’deki hırsızlık, dünya haritasının yapılacağı, Türkiye’nin büyük savaş gemileri ve bunun gibi enteresan haberlerden bahsetmektedir.
13	18 Ocak 1914	308	-	“Ulug Devletlarning Uruş ve Sulh Vakitlerideki Kuvvetleri va Ulariniñ Kilaturgan Har İlki Harbî Masarifleri”	Tablo	Büyük devletlerin savaş masraflarının tablosu.
13	18 Ocak 1914	309	Ahbar	“Türkistan”	Makale	Hokand şehrindeki mum madeni ve Hokand’da içki içilen yerlerin ve genel evlerin çoğalmas ve bu durumun durdurulması gerektiği hakkında yazılmıştır.
13	18 Ocak 1914	309-310	İdare	“Teşekkür”	Teşekkür	Margilan, Abdulhamid Efendi Muhsinof Milani cenaplarına ve Buhara’da bir müderrisin okul açtığı için İdare teşekkürlerini yazmıştır.
13	18 Ocak 1914	310	İdare	-	Duyuru	“Divani mavlavi Yusuf Sayrani” nin yakında basıldığını ve sayfası, fiyatı hakkında bahsetmektedir.
13	18 Ocak 1914	310	F.R	“Ah Demayin”	Şiir	Pişmanlık duyarak yazılmış bir şiir.
13	18 Ocak 1914	311	Abdulhamid Süleymanî	“Andican’da Yangi Banñ”	Haber	Andican’da yeni açılan banka hakkında bilgi verilmektedir.
13	18 Ocak 1914	311-312	İdare	“Kette Korgan Haberleri”	Haber	“Katta Korgan” da bir zenginin düğün yapmak için büyük miktarda para harcadığı, israf ettiği hakkında bahsetmektedir.

13	18 Ocak 1914	312-313	İdare	“Millat Ceridesi”	Haber	Yeni yayınlanmaya başlayan “Millet Ceridesi” hakkında bilgi verilmektedir.
13	18 Ocak 1914	313	İdare	-	Haber	Türkistan valisi artık içkilerin satılmasını yasaklayacağını ilgili haber ve gençlerin okuma yazmaya değil yılbaşı ve bunun gibi benzer partilere özendikleri bahsinde yazılmıştır.
13	18 Ocak 1914	314	Eser-i Şayh Abul-Kasim Âlim-i Eranî	“Beşaret-i Mevlud-i Şerif”	Şiir	
13	18 Ocak 1914	314-316	Abdurauf Fitrat Buharî	“Tazyane-yi Tâdib”	Şiir	
13	18 Ocak 1914	316-318	Mahmut Hoca Behbudî	“Seyir”	Makale	Derginin 10. ve 13. sayılarında devam eden bir makale, yerin şekli hakkında bilgi verilmektedir.
13	18 Ocak 1914	319	İdare	“Beş Nefer Muallim Kerak”	İlan	Cedit okullarına Türkistanlı öğretmen lazım olduğunun ilanı yapılmıştır.
13	18 Ocak 1914	319	-	“Nevbahar”	İlan	
13	18 Ocak 1914	320	İdare	“Teleb Kilinñiz!”	İlan	İşyeri reklamı
13	18 Ocak 1914	320	İdare	“Muharrirniñ Tahrir ve Neşr Etken Eserleri”	Duyuru	Behbudî’nin yazdığı kitapları ve eserlerinin fiyatları ve nerelerde satıldığı hakkında bilgi verilmektedir.
13	18 Ocak 1914	320	İdare	“Muhterem Vakillerimiz”	Duyuru	“Ayna” dergisinin vekillerine duyuru yapılmaktadır.
13	18 Ocak 1914	320	İdare	“M.A. Zaydelniñ Hişt Zavodi”	Reklam	Kerpiç reklamı yapılmaktadır.
14	25 Ocak 1914	322-323	Mahmud Hoca	“Kabristan Müslimîn”	Makale	Türkistan ve Buhara mezarlıklarının nasıl bir durumda olduğundan bahsetmektedir.
14	25 Ocak 1914	323	Tölegen Hocmiyarof Taşkendî	“Hamiyet-i Ehline!”	Şiir	Cahillikten kurtulmak, sadece okumak ve çalışmak gerektiği üzerine yazılmış bir şiirdir.
14	25 Ocak 1914	324-325	İdare	“Türk Devleti Nimege Mağlub Boldı”	Makale	Yazının başı 4 Ocak 1914 tarihli 11. Sayı 252-253. sayfalarda ve 14. sayıda devam eden uzun bir makedir.
14	25 Ocak 1914	326	Vakit	“Mekke-i Mükerrermeden”	Haber	Medine’de yeni yapılan medrese hakkında haber verilmektedir.
14	25 Ocak 1914	327	İdare	“Medine-i Munevvre Dar-el-Fünun”	Haber	Medine’de yapılmakta olan “Der-el-Fünun” binası hakkında bahsetmektedir.
14	25 Ocak 1914	327-331	İdare	“Türkistanda Bir Neça Milli Tiyatrı”	Makale	Türkistan’da 15 Ocakta tiyatrolarda sahneleştirilen “Pederküş” faciası hakkında bahsetmektedir.
14	25 Ocak 1914	331	-	“İdarege Mektub”	Mektup	Kazan’da baskıdan çıkan hatalı Kuran kitabı hakkında haberdar etme amacıyla “Ayna” dergisine mektup yazılmıştır.
14	25 Ocak 1914	332-333	Çehrenma	“Hitayda Kança Müsülman Bar?”	Makale	Çin’de Müslümanların sayısı ne kadar olduğu hakkında yazılmıştır.
14	25 Ocak 1914	333-334	-	“Mısır Meclis-i Milleti”	Makale	Bu sayfalarda Mısır’daki yeni açılan “Maclisi Millati” “Dar-el-Fünun” ve Türkiye’nin siyasi gelişimleri hakkında haberler yer almaktadır.

14	25 Ocak 1914	335	Çehrenma	“Japon Müsülmanlarınıñ Terakkîsi”	Makale	Japon Müslümanlarının bu günlerde ilerledikleri hakkında yazılmıştır.
14	25 Ocak 1914	335	İdare	-	Haber	Türkiye hükümetinin satın alacağı askerî ve ticarî gemiler hakkında yazılmıştır.
14	25 Ocak 1914	336	İdare	“Rusyada Ehli İslam ve Tasisatleri”	Makale	Rusya’daki Müslümanlar sayısının artması ve camiler hakkında yazılmıştır.
14	25 Ocak 1914	337-388	İdare	Semer kand Haberleri	Haber	Semer kand ve Andican haberleri.
14	25 Ocak 1914	338	İdare	“Kazan Kütübhanası-i İslamiyesi”	Haber	Kazan Kütüphanesi hakkında.
14	25 Ocak 1914	339	Abducabbar Bin Abdulkarim Mümincanof	“Müsülman Sinematografi”	Haber	“Kette Korgan”da yeni açılan sinematografi hakkında haber verilmektedir.
14	25 Ocak 1914	339-340	Ayna Muhbiri	“Buhara Haberleri”	Haber	Buhara ticareti, demir yol yapılacağı, “Mascid-i Gilan” camisi hakkında haberler verilmiştir.
14	25 Ocak 1914	340	Vakit	-	Duyuru	Ostrumof Türkistan’da Rus okulların çoğaltacağını “Türkistanski Kuriyer” gazetesinde ilan ettiği hakkında.
14	25 Ocak 1914	341	S.A. Buharayı	“Mersiye-i Bemirza Siraciddin Hakim Buharayı”	Şiir	
14	25 Ocak 1914	341-342	S. A. Buharayı	“Mersiye Be-Mirza Sirac-e-ddin”	Şiir	
14	25 Ocak 1914	343	Buhara: Sadık	“Suhbet”	Sohbet	
14	25 Ocak 1914	344	İdare	“TalebKilinñiz!”	İlan	İşyeri reklamları
14	25 Ocak 1914	344	İdare	“Muharririniñ Tahrir ve Neşr Etken Eserleri”	Duyuru	Behbudî’nin yazdığı kitapları ve eserlerinin fiyatları ve nerelerde satıldığı hakkında bilgi verilmektedir.
14	25 Ocak 1914	344	İdare	“Muhterem Vekillerimiz”	Duyuru	“Ayna” dergisinin vekillerine duyuru yapılmaktadır.
14	25 Ocak 1914	344	İdare	“M.A. Zaydelniñ Hişt Zavodi”	Reklam	Kerpiç reklamı yapılmaktadır.
15	1 Şubat 1914	346-348	İdare	“İdareden”	Mektup	İdareye yazılan şikâyet mektupları hakkında.
15	1 Şubat 1914	348	İdare	“Tekizib”	Mektup	“Ayna”nın 13. sayısında yazılan bir mektuba cevap.
15	1 Şubat 1914	349-351	Abdurraşid	“İctihad”	Makale	“İctihad” hakkında bilgi verilmektedir.
15	1 Şubat 1914	351-355	Muhammed Sadî	“Londonda Salat-ı Cuma Hayya Alal Felah!”	Makale	İstanbul’da yayınlanan “İkdam” ceridesinde yayınlanan bir makaleden bahsedilmektedir.
15	1 Şubat 1914	355	Muhammed Hadî Kafkazî	“Yiglar Bize”	Şiir	
15	1 Şubat 1914	356-359	N.Y:	“Eski Müsülman Medreselerinde Nimeler Okulur Edî?”	Makale	Eski Müslüman medreseleri ve onlar hakkında yazılmıştır.
15	1 Şubat 1914	359-360	İdare	“Hokand Mekteb-i Ruşdiyya-i İslamiyesi”	Makale	A. Husainof cenaplarının “Hokand Mekteb-i Ruşdiyya-i İslamiyesi” okulundan talepleri hakkında yazılmıştır.
15	1 Şubat 1914	360	İdare	“Teşekkür”	Teşekkür	Gulam Ali Akramhanof cenapları ve Mir Abid Mirzahidbay cenaplarına

						“Ayna” idaresinin teşekkür ettiği hakkında yazılmıştır.
15	1 Şubat 1914	361-362	Mahmut Hoca	“Kabristan-ı Müslimîn”	Makale	14. sayının 322-323. sayfalarında yazılan makalenin devamıdır.
15	1 Şubat 1914	362-363	İdare	“Semerkand Tiyatr”	Makale	14. sayının 327-331. sayfalarında yazılan makalenin devamıdır.
15	1 Şubat 1914	363	Mahmud	“Hasad”	Şiir	Haset hakkında yazılmış bir şiir.
15	1 Şubat 1914	364	Ahbar-ı Cahan	-	Haber	Dünyanın her yerinden değişik haberler.
15	1 Şubat 1914	364-365	Çehrenma	-	Haber	Savaşlarda kaç askerin öldüğü hakkında bilgi verilmektedir.
15	1 Şubat 1914	365	İdare	-	Haber	Türkiye devletinin Şili devletinden satın aldığı büyük savaş gemisi hakkında bahsedilmektedir.
15	1 Şubat 1914	366-367	-	-	Haber	Türkiye ve Bulgarların bir olup Yunanistan ile savaşma ihtimali olduğundan bahsetmektedir.
15	1 Şubat 1914	367	Sabah	“Misr Drednot”	Haber	“Mısır-el-Kahire” Müslümanları Türkiye devletine “Mısır” isminde bir gemi satın almak istedikleri hakkında haber.
15	1 Şubat 1914	367	İstanbul caridaları	-	Haber	Trablus’ta İtalyanlara Arapların hücum ettiği ve Türkiye’nin aldığı büyük savaş gemileri hakkında bahsedilmektedir.
15	1 Şubat 1914	368	İdare	“Taleb Kilinñiz!”	İlan	İşyeri reklamı
15	1 Şubat 1914	368	İdare	“Muhterem Vekillerimiz”	Duyuru	“Ayna” dergisinin vekillerine duyuru yapılmaktadır.
15	1 Şubat 1914	368	İdare	“Muharrirniñ Tahrir ve Neşr Etken Eserleri”	Duyuru	Behbudî’nin yazdığı kitapları ve eserlerinin fiyatları ve nerelerde satıldığı hakkında bilgi verilmektedir.
15	1 Şubat 1914	368	İdare	“M.A. Zaydelniñ Hişt Zavodi”	Reklam	Kerpiç reklamı yapılmaktadır.
16	8 Şubat 1914	370-373	Ayna	“Zoreki Bay!”	Makale	Masraflı düğünler hakkında bahsedilmektedir.
16	8 Şubat 1914	373-375	-	“Hata Tab Bolingen Haftik-i Şerif”	Makale	Hatalı basılan Kuran kitabı hakkında yazılmıştır.
16	8 Şubat 1914	376	Sayyid Ahmed Hoca Siddikî	“Mukabele”	Şiir	
16	8 Şubat 1914	376	-	“Matbuat-ı Cedide”	Duyuru	“Matbuat-ı Cedide” hakkında duyuru yapılmaktadır
16	8 Şubat 1914	377-378	Abdurraşid	“İctihad”	Makale	15. sayının 349-351. sayfalarında yazılan makale devamıdır.
16	8 Şubat 1914	378-379	Hokanddan muallimler, Vahabeddi(n) hem Kari Mahmutcan	“Şikâyet”	Şikâyet	Şikâyet mektubu.
16	8 Şubat 1914	379-380	İdare	-	Haber	Aseke ve Hokand’dan gelen haberlerden bahsedilmektedir.
16	8 Şubat 1914	380	Taşkend Fazil Canbay	“Kiraat-ı Mevlud-i Şerif Taşkendda”	Haber	Taşkent’te düzenlenen Mevlit hakkında yazılmıştır.
16	8 Şubat 1914	380-381	İdare	“Semerkand Haberleri.”	Haber	Semerkant haberlerinden bahsetmektedir.
16	8 Şubat 1914	381-382	Süleyman Hoca	“Karakölden”	İltimas	Karaköl şehrinden Ayna idaresine iltimas mektubu.
16	8 Şubat 1914	382	İdare	“Cevab”	Cevap	Ayna idaresi Karaköl şehrinden gelen mektuba ve A. Karimoğlu cevaplarına verdiği cevaplar hakkında yazılmıştır.
16	8 Şubat 1914	383	Ahbar-ı Cahan	-	Haber	Mehmed Selim Efendi ve bunun gibi birkaç paşanın ekim maaşlarını

						bahriye için verdikleri hakkında yazılmıştır.
16	8 Şubat 1914	383	Sabah	-	Haber	“Osmanlı” savaş gemisinin alınması için edilen yardımlar hakkında bahsedilmektedir.
16	8 Şubat 1914	383-385	-	-	Haber	Türklerin Yunan ve Rumların dükkânlarından alış veriş yapmadıkları için gördüğü zararları, Türkiye’nin başka ülkelerle ilişkileri ve Arnavutlar ile Yunanların aralarında ufak savaşların çıktığı hakkında yazılmıştır.
16	8 Şubat 1914	386	-	“Taassuflik Vakia”	Haber	Semer kand’da yaşanan rüşvetçilik hakkında yazılıştır.
16	8 Şubat 1914	386-388	M. S. Hâkim-i Buhara-i	“Akl”	Makale	Farsça
16	8 Şubat 1914	388	İdare	-		Farsça
16	8 Şubat 1914	388	-	“Güldeste-i Edebiyat”		Farsça
16	8 Şubat 1914	388-389	Şahr-i Andican: Nesriddin	“Türkistan”	Şiir	Türkistan hakkında yazılmış şiir.
16	8 Şubat 1914	389	İdare	-	Cevap	16. sayı 388-389. sayfalarında yazılan “Türkistan” şiirine yorum.
16	8 Şubat 1914	389-390	-	“Kadirlik Eserler”	Haber	İstanbul’da Topkapı sarayında saklanan değerli eserler hakkında yazılmıştır.
16	8 Şubat 1914	390	Tölegen Hocmiyarof Taşkend	“Taşkenda (Hiva) Sinamatografında”	Şiir	Taşkent’teki sinematografi hakkında yazılmış bir şiir.
16	8 Şubat 1914	391	Semer kand: T.Abbasî	“Ya rab”	Şiir	Farsça
16	8 Şubat 1914	391	İlan	“Taşkende Mekteb Kütphanesi”	İlan	Yeni yayınlanan Divan hakkında ilan yapılmaktadır.
16	8 Şubat 1914	392	İdare	“Talab Kilinñiz!”	İlan	İşyeri reklamı.
16	8 Şubat 1914	392	İdare	“Nevbahar”	İlan	Farsça
16	8 Şubat 1914	392	İdare	“Muharririniñ Tahrir ve Neşr Etken Eserleri”	Duyuru	Behbudî’nin yazdığı kitapları ve eserlerinin fiyatları ve nerelerde satıldığı hakkında bilgi verilmektedir.
16	8 Şubat 1914	392	İdare	“Muhterem Vekillerimiz”	Duyuru	“Ayna” dergisinin vekillerine duyuru yapılmaktadır.
16	8 Şubat 1914	392	İdare	“M.A. Zaydelniñ Hişt Zavodi”	Reklam	Kerpiç reklamı yapılmaktadır.
17	19 Şubat 1914	394	Ayna İdaresi	“İhtar”	Duyuru	“Ayna” dergisi artık 32 sayfa olarak yayınlanacağı ve daha masraflı olmasından dolayı daha fazla abonelerin gerektiği hakkında duyuru yapılmaktadır.
17	19 Şubat 1914	394	-	“Mu’abbir “Tarcimān” va İsmā’ilbeg ğasprinski canāblari Haqqında”	Şiir	İsmail Gaspıralı hatırasına yazılmış bir şiir.
17	19 Şubat 1914	395-396	Abdu-Kadim	“Suhbet”	Sohbet	Hacı Molla Hakir Assayyah ile Rakid efendiler arasındaki sohbetten bahsedilmektedir.

17	19 Şubat 1914	397-399	İdare	“Türk Devleti Ne Üçün Mağlub Boldi?”	Makale	Yazının başı 4 Ocak 1914 tarihli 11. Sayı 252-253. sayfalarda ve 25 Ocak 1914 tarihli 14. Sayı 324-325. sayfalarda ve 17 sayıda devam eden uzun bir makaledir.
17	19 Şubat 1914	399	-	“Osmanlı Şurasinden Sayyid Vahbi Cenableriniñdur”	Şiir	Sayid Vahbi cenaplarına yazılan bir şiir.
17	19 Şubat 1914	400	Bahrambeg Devlet Şah (Terciman)	“Sart Meselesi”	Makale	Türkistan ahalisine “sart” kelimesi ile hitap ettiklerinden bahsedilmektedir.
17	19 Şubat 1914	401	İdare	-	Cevap	Bahrambeg Davlat Şah’ın “Sart Meselesi” hakkında yazdığı makaleye cevap.
17	19 Şubat 1914	402-403	Ayna Muharriri	“Buhara Haberleri”	Haber	Buhara’dan gelen değişik haberlerden bahsedilmektedir.
17	19 Şubat 1914	403	Mirza Rahmetcan	“Buharaniñ Şirabadiden Mektub”	Mektup	Ayna idaresine Buhara Şahriabad’dan gelen mektup hakkında bahsedilmektedir.
17	19 Şubat 1914	403-405	İdare	-	Haber	Hokand, Buhara’dan gelen türlü haberlerden bahsedilmektedir.
17	19 Şubat 1914	406	Andican Kuyan	“Andicandan Mektub”	Mektup	Andican’dan gelen mektuptan bahsedilmektedir.
17	19 Şubat 1914	407-408	Ahbar-ı Cihan	““R. S” Ceridesiniñ Haberi”	Haber	“R:S” ceridesinin yazığı haberlerden bahsedilmektedir.
17	19 Şubat 1914	408-411	Sabah	“Türkiyenin Bahreyye Kuvvesi”	Makale	Türkiye’nin bahriye kuvvesinden: büyük savaş gemileri ve zırhlarından bahsedilmektedir.
17	19 Şubat 1914	411-412	-	-	Haber	Sünni ve Şii mezhep sorunlarının olmadığından ve Balkanda ihtilafların çoğalmasından dolayı Sırp, Yunan ve Türkiye ve diğer taraftan Avustralya ve Romanya devletlerinin savaş için hazırlıklar gördünden bahsedilmektedir.
17	19 Şubat 1914	412	Vakit	“İhtida”	Haber	Avrupa, Belçika ve Rusya memleketlerinin meşhur adamları Müslüman oldukları hakkında haber verilmektedir.
17	19 Şubat 1914	412	Sabah	-	Haber	Türkiye ediplerinden Reca’izade Mahmut Ekrem cenaplarının 70 yaşında vefat ettiği ve kendi kitaplarının millete hediye olmasını vasiyet ettiği hakkında yazılmıştır.
17	19 Şubat 1914	412	-	-	Haber	Amerikalı bir zenginin hayır işleri ve Mısır şehzadelerinden Amire Zeynep hanımın kadınlar cemiyeti oluşturduğu ve Berlin ile Amerika arasında kullanılmaya başlayan telsiz telegraaf hakkında haberler verilmektedir.
17	19 Şubat 1914	413-414	Buhara: M.Z. Mirza Zade	““İlm ve Terakkî”	Makale	İlim ve Terakki hakkında yazılmıştır.
17	19 Şubat 1914	414-415	Semerikand: Gafleti	“Feryad-u Figan”	Şiir	Farsça
17	19 Şubat 1914	415	İdare	“Hurmatlu Müşterilergeilan”	İlan	Ayna idaresinden müşterilerine ilan yapılmıştır.
17	19 Şubat 1914	415	İdare	“Teşekkür”	Teşekkür	Sayidmurad Sayid Alioğlu cenaplarına Ayna idaresi teşekkür etmekte.
17	19 Şubat 1914	416	İdare	“Taleb Kilinñiz!”	İlan	İşyeri reklamı

17	19 Şubat 1914	416	İdare	-	Duyuru	Semerkant'ın Yami mahallesinde Hacı Abdullah hocanın evinde Rusça okutmak için ruhsat verildiği hakkında duyuru yapılmaktadır.
17	19 Şubat 1914	416	İdare	"Muharrirniñ Tahrir ve Neşr Etken Eserleri"	Duyuru	Behbudî'nin yazdığı kitapları ve eserlerinin fiyatları ve nerelerde satıldığı hakkında bilgi verilmektedir.
17	19 Şubat 1914	416	İdare	"Muhterem Vekillerimiz"	Duyuru	"Ayna" dergisinin vekillerine duyuru yapılmaktadır.
17	19 Şubat 1914	416	İdare	"M.A. Zaydelniñ Hişt Zavodi"	Reklam	Kerpiç reklamı yapılmaktadır.
18	22 Şubat 1914	418-419	Ayna	"Cehalet Derdleriden!"	Makale	Halkın isim konularında cahil olduğundan bahsedilmektedir.
18	22 Şubat 1914	419-421	-	"Yer"	Makale	Derginin 10., 13. ve 18. sayılarında devam eden uzun bir makale.
18	22 Şubat 1914	422-425	Mısrda Azhar talebelerinden Semerkandli Abdul-İslam el-Fatimî	"Mısr-el-Kahirede Cami' el-Ezher Medressesi"	Makale	Mısır El-kahire deki "Cami El-Ezher" medresesi hakkında bahsedilmektedir.
18	22 Şubat 1914	425-427	İdare	"Türk Devleti Nime Üçün Mağlub Boldı?"	Makale	Yazının başı 4 Ocak 1914 tarihli 11. Sayı 252-253. sayfalarda ve 25 Ocak 1914 tarihli 14. Sayı 324-325. sayfalarda ve 19 Şubat 1914 tarihli 17. Sayı 397-399. sayfalarda ve 18. Sayıda devam eden uzun bir makedir
18	22 Şubat 1914	427	Andican: Molla Ubaydullah Hoca Suleymanî	"Taassuf!"	Şiir	Taassup hakkında yazılan bir şiir.
18	22 Şubat 1914	427	İdare	-	Duyuru	Ayna idaresinden müşterilerine duyuru yapılmaktadır.
18	22 Şubat 1914	428	Ahbar-ı Cahan	-	Haber	Dünya haberlerinden bahsedilmektedir.
18	22 Şubat 1914	429	-	"Avropada Türk Şagirdleri"	Haber	Fransa'nın Lyon şehrinde Türk Nazi isimli Türk öğrencisinin birincilikle diploma aldığından bahsedilmektedir.
18	22 Şubat 1914	429	-	-	Haber	İtalya'nın Trablus ile savaşındaki masraflarından bahsedilmektedir.
18	22 Şubat 1914	429	-	"Türkiye Teyyareleri"	Haber	Türkiye tayyarelerinden bahsedilmektedir.
18	22 Şubat 1914	429	Mekteb	"Yasama Devr Tavuk Tuhumi (Yumurta)"	Haber	Amerika'da elde yapılan yumurtadan bahsedilmektedir.
18	22 Şubat 1914	430	İdare	"Marhamat-i Ali-i Emirane"	Tebrik	Farsça
18	22 Şubat 1914	430	-	"İsmail Safa Efendiniñdur"	Şiir	İsmail Sefa Efendiye yazılmış bir şiir.
18	22 Şubat 1914	431	"M.S. Andicanî"	"Andican'da Ulug İsraf"	Haber	Andican zenginlerinin yaptığı düğün masrafları hakkında bahsedilmektedir.
18	22 Şubat 1914	431-432	-	"Kerkiden Cenab-ı Emrullah Efendi"	Makale	Kerkide ilk kez Mevlit okunduğu hakkında yazılmaktadır.
18	22 Şubat 1914	432	Semerkandî muallim	"Teşekkür"	Teşekkür	Muhammad Aminbay cenaplarına teşekkür etmekte.
18	22 Şubat 1914	432-433	Mirza: A.A	"Kadirlik İt"	Haber	Semerkand'da bir molların itinin hastalandığı için ona dua okutmaya çalıştığından bahsedilmektedir.

18	22 Şubat 1914	433	Ayna	-	Cevap	18. sayı 432-433. sayfalarında yazılan makaleye cevap yazılmıştır.
18	22 Şubat 1914	433	N.Y.	-	Haber	Margılan'dan gelen bir tabip ve Mirza Ulugbek medresesi yanındaki sinematografi'den bahsedilmektedir.
18	22 Şubat 1914	433-434	Muhbir	-	Haber	"Kette Korgan" şehrinde Tatar ve Özbek gençlerinin "Pederküş" faciası için hazırlandıklarından bahsedilmektedir.
18	22 Şubat 1914	434	İdare	"Cevab Buhara'da Cenab Şayikge!"	Cevap	İdareden Şayik Cenaplarına cevap verilmektedir.
18	22 Şubat 1914	434-436	Molla MirzaKasim	"Andican'da Arakhorlik"	Makale	Andican'da içkilerin satıldığı dükkânların ve sarhoşların çoğaldığından bahsedilmektedir.
18	22 Şubat 1914	436	Ayna	-	Cevap	İçkiye düşkün olmanın sonunun nereye gideceğinin belli olmadığı üzerine, idare bu makaleye kendi yorumunu yazmıştır.
18	22 Şubat 1914	437-438	Molla Hakra	"İslah-ı Resim Lazım Est"	Makale	Farsça
18	22 Şubat 1914	438-439	-	"Mektub Ez Hocend"	Mektub	Farsça
18	22 Şubat 1914	439	İdare	"Hurmatlu Müşterilerge İlan"	İlan	Ayna idaresinden müşterilerine ilan yapılmıştır.
18	22 Şubat 1914	440	İdare	"Taleb Kilinñiz!"	İlan	İşyeri reklamı.
18	22 Şubat 1914	440	İdare	"Muherrirniñ Tahrir ve Neşr Etken Eserleri"	Duyuru	Behbudî'nin yazdığı kitapları, eserlerinin fiyatları ve nerelerde satıldığı hakkında bilgi verilmektedir.
18	22 Şubat 1914	440	İdare	"Muhterem Vekillerimiz"	Duyuru	"Ayna" dergisinin vekillerine duyuru yapılmaktadır.
18	22 Şubat 1914	440	İdare	"M.A. Zaydelniñ Hişt Zavodi"	Reklam	Kerpiç reklamı yapılmaktadır.
19	1 Mart 1914	442-444	Mahmud Hoca	"Ah Bañlar Bizni Berbad Etdi!"	Makale	Bankaların toplum hayatındaki olumsuz etkileri hakkında bahsedilmektedir.
19	1 Mart 1914	444-447	Abdusalam el-Ezmî	"Mısır el-Kahirede Cami el-Ezher"	Makale	22 Şubat 1914 tarihli 18.Sayı 322-425. Sayfalarda ve 19. Sayıda devam eden makale.
19	1 Mart 1914	448-450	İdare	"Türkiye Devleti Nimege Mağlub Boldi?"	Makale	Yazının başı 4 Ocak 1914 tarihli 11. Sayı 252-253. sayfalarda ve 25 Ocak 1914 tarihli 14. Sayı 324-325. sayfalarda ve 19 Şubat 1914 tarihli 17. Sayı 397-399 sayfalarda ve 22 Şubat 1914 tarihli 18.Sayıda 425-427. sayfalarda ve 19. Sayıda devam eden uzun bir makale.
19	1 Mart 1914	451-453	Ahbar Cahan	-	Haber	Dünyanın her yerinden gelen haberlerden bahsedilmektedir.
19	1 Mart 1914	453	Sabah	"Trablusda Yene Uruş"	Haber	Trablus savaşından bahsedilmektedir.
19	1 Mart 1914	453-454	-	"Şahbal"	Duyuru	Yeni çıkmaya başlayan "Şanbal" mecellesi hakkında bahsedilmektedir.
19	1 Mart 1914	454	-	"Taşkendden Öpke-Gülü"	Mektup	Sart meselesi hakkında yazılmıştır.
19	1 Mart 1914	454-455	-	"Hocendde Seyr"	Mektup	"Seyir" (Nevruz) hakkında yazılmıştır.
19	1 Mart 1914	455-456	İdare	"Türkistan Buhara Hiva Haritası"	Haber	"Türkistan, Buhara, Hive" şehirlerinin haritasının basıldığı, nerelerde satıldığı ve fiyatının ne kadar olduğu yazılmıştır.
19	1 Mart 1914	456	-	"Türk Şu'arasinden Marhum (Naf'i) Efendiniñdur."	Şiir	Nafi Efendiye yazılmış bir şiir.
19	1 Mart 1914	457-458	-	"Buhara Haberleri"	Haber	Buhara haberlerinden bahsedilmektedir.
19	1 Mart 1914	458-460	-	"Semerkant'da Elektrikli	Haber	Semerkant'ta kullanılmaya başlayan elektrikli tramvay hakkında

				Tramvay”		bahsedilmektedir.
19	1 Mart 1914	460	-	“Taşkend”den Fuzayl Cenableri”	Haber	Taşkent’te düzenlenen tiyatrodan bahsedilmektedir.
19	1 Mart 1914	461-463	“Buhara: Esed”	Kenayat	Makale	Farsça
19	1 Mart 1914	463	Buhara: Zahreddin Fath-al-din Zade”	“Ta beçend?”	Şiir	Buhara’ya seslenerek yazılmış şiir.
19	1 Mart 1914	463	-	“İhtar”	İhtar	“Ayna” idaresi abonelerine ihtar yapılmaktadır.
19	1 Mart 1914	464	İdare	“Taleb Kilinñiz!”	İlan	İşyeri reklamı.
19	1 Mart 1914	464	İdare	“Muharririniñ Tahrir ve Neşr Etken Eserleri”	Duyuru	Behbudî’nin yazdığı kitapları, eserlerinin fiyatları ve nerelerde satıldığı hakkında bilgi verilmektedir.
19	1 Mart 1914	464	İdare	“Muhterem Vekillerimiz”	Duyuru	“Ayna” dergisinin vekillerine duyuru yapılmaktadır.
19	1 Mart 1914	464	İdare	“M.A. Zaydelniñ Hişt Zavodi”	Reklam	Kerpiç reklamı yapılmaktadır.
20	8 Mart 1914	466-468	Ayna	“Seyir Belasi”	Makale	“Seyir” yani “Nevruz” hakkında yazılmıştır.
20	8 Mart 1914	469-470	İdare	“Türk Devleti Nimege Mağlub Boldi?”	Makale	Yazının başı 4 Ocak 1914 tarihli 11. Sayı 252-253. sayfalarda ve 25 Ocak 1914 tarihli 14. Sayı 324-325. sayfalarda ve 19 Şubat 1914 tarihli 17. Sayı 397-399. sayfalarda ve 22 Şubat 1914 tarihli 18. Sayı 425-427. sayfalarda ve 1 Mart 1914 tarihli 19. Sayı 448-450. sayfalarda ve 20. Sayıda devam eden ve yine devamı olan uzun bir makale.
20	8 Mart 1914	471	İdare	“İslam Mecmuası”	Haber	İstanbul’da yayınlanmaya başlayan “İslam mecmuası” mecellesinin haberi yapılmakta.
20	8 Mart 1914	471	Ayna İdaresi	“Muallim Kerak”	Duyuru	Buhara şehrindeki “Usuli cedid” okula öğretmen alınacağı hakkında duyuru yapılmaktadır.
20	8 Mart 1914	472-475	“Muhammad Said”	“Hokand Muallimleriniñ Şikâyetlerine Cevab!”	Cevap	8 Şubat 1914 tarihli 16. Sayı 378 sayfasında yer alan bir şikâyet mektubuna yazılan bir cevaptan bahsedilmektedir.
20	8 Mart 1914	475-476	Mir Muhsin Şer Muhammedoğlu	“Ahval-ı Zarimiz.”	Makale	Milletin ne kadar cahil olduğu ve bunu yok etmek için ne yapmak gerektiğinden bahsedilmektedir.
20	8 Mart 1914	476-477	Namangan: Kari Ziyaeddin	“Hatalik Haftiyeki Şerif Hakkında”	Makale	Hatalı basılan Kuran kitabından bahsedilmektedir.
20	8 Mart 1914	477	Nizameddin Zade	“Tekbir Sedasi Yetmaydur.”	Duyuru	Semerkant şehrindeki Mirza Uluğbek camisine yine bir tane müezzin gerektiği hakkında duyuru yapılmaktadır.
20	8 Mart 1914	477	İdareden	“İdareden Cevab!”	Cevap	Semerkant’dan gelen mektuba cevap yazılmaktadır.
20	8 Mart 1914	478	İdare	-	Haber	“Kette Korgan” şehrindeki demir yolu hakkında bahsedilmektedir.
20	8 Mart 1914	478	İdare	“Mısır el-Kahirege”	Mektub	“Mısır el-Kahire”ye yazılan mektuptan bahsedilmektedir.
20	8 Mart 1914	478-	-	“Rusyanıñ Uruş Floti”	Haber	Rusya’nın savaş flotlarından bahsetmektedir.
20	8 Mart 1914	479-481	“Şura”	-	Haber	Dünyanın her yerinden gelen haberlere yer verilmiştir.
20	8 Mart 1914	481	-	“Hicaz Temur Yoli”	Haber	Şam ile Medine arasındaki demir yolundan bahsedilmektedir.

20	8 Mart 1914	481-482	-	-	Haber	Rusya haberlerinden bahsedilmektedir.
20	8 Mart 1914	482	-	“Adamların İssiklikge Çideşi”	Haber	İnsanların sıcaklığa ne kadar dayanabileceklerini öğrenmek amacıyla yapılan deneyimden bahsedilmektedir.
20	8 Mart 1914	482	“Sabah”	“İstambul Dar-el-Fünun’da Kızlarga Ders”	Haber	“İstambul Der-el-Fünun” da kızlar için açılan derslerinden bahsedilmektedir.
20	8 Mart 1914	482	-	“Söyleguçi Sa’at”	Haber	Almanların konuşan saat ihtira ettiklerinden bahsetmektedirler.
20	8 Mart 1914	483	-	“Sırat-ı Müstekim”	Haber	“Sırat-ı Müstekim” cemiyeti hakkında bahsedilmektedir.
20	8 Mart 1914	483	-	“Ciyeni Emiş!”	Haber	Hokand şehrinde zengin kişilerin hovardalık işlerinden bahsedilmektedir.
20	8 Mart 1914	484	Semer kandî: M.N.	“Güzeşte ve Ayende”	Şiir	
20	8 Mart 1914	485-486	Buhara: Abdurrahman Mahdum	“Tahsil ve Tatil”	Makale	Farsça
20	8 Mart 1914	486	İdare	-		Farsça
20	8 Mart 1914	486	Buhara: K ... M	“Arz-ı Halis Ba Hal-i İlm”	Makale	Farsça
20	8 Mart 1914	487	İdare	“Zor Galebe! Berçege Asan!”	Reklam	Yeni icat edilen su pompasının reklamı yapılmaktadır.
20	8 Mart 1914	487	İdare	“Taşkend’de Mekteb Kütphanesi”	İlan	Yeni yayınlanan “Divan” hakkında ilan yapılmaktadır.
20	8 Mart 1914	488	İdare	“Taleb Kilinñiz!”	İlan	İşyeri reklamı.
20	8 Mart 1914	488	İdare	“Muharririniñ Tahrir ve Neşr Etken Eserleri”	Duyuru	Behbudî’nin yazdığı kitapları ve eserlerinin fiyatları ve nerelerde satıldığı hakkında bilgi verilmektedir.
20	8 Mart 1914	488	İdare	“Muhterem Vekillerimiz”	Duyuru	“Ayna” dergisinin vekillerine duyuru yapılmaktadır.
20	8 Mart 1914	488	İdare	“M.A. Zaydelniñ Hişt Zavodi”	Reklam	Kerpiç reklamı yapılmaktadır.

II. BÖLÜM

II.1. Ayna Dergisinin Tahlili Fihristi

II.1.1. Yazar Adına Göre Yazılar

Devrin şartları gereği bazı yazılarda yazar adı verilmemiş ve rumuz kullanılmıştır. Bazılarında ise yazar adı hiç verilmemiştir.

Abducabbar Bin Abdulkarim Mümincanof, “Müsülman Sinematografi” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 339.

Abdu-Kadim, “Suhbet” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 395-396.

Abdulhamid Süleymanî, “Andican’da Yengi Banñ” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 311.

Abdul-islam El-fatimî, “Mısr-el-Kahirede Cami el-Ezher Medresesi” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 422-425.

Abdura’uf Fitrat Buharî, “Tazyane-yi Tadib” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 314-316.

Abdurahman Mahdum, “Tahsil ve Tatil” 1914-8 Mart S. 20, s. 485-486.

Abduraşid, “İctihad” 1914- 8 Şubat, S.16, s. 377-378.

Abduraşid, “İctihad” 1914-1 Şubat, S. 15, s. 349-351.

Abdussalam Al azmi, “Mısr El-kahirede Cami El-Ezher” 1914- 1 Mart, S. 19, s. 444-447.

Ahbar, “Türkistan” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 309.

Ahbar-ı Cahan, “-” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 428.

Ahbar-ı Cahan, “-” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 383.

Ahbar-ı Cahan, “-”1914- 1 Mart, S. 19, s. 451-453.

Ahbar-ı Cahan, “-”1914-1 Şubat, S. 15, s. 364.

Ahbar-ı Cahan, “-”1914-18 Ocak, S. 13, s. 305-306.

Ahbar-ı Cahan, “Parijda İslam Kabristanı” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 262-264.

Ahbar-ı Cahan, “Umumî Müsülman Kongresi” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 305.

Ahbar-ı Cihan, “R.S Ceridesiniñ Haberi” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 407-408.

Andican Kuyan, “Andicandan Mektub” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 406.

Ayna İdaresi, “İhtar” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 394.

Ayna İdaresi, “Mu‘allim Kerak” 1914- 8 Mart, S. 20, s. 471.

Ayna İdaresi, “Teşekkür” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 256.

Ayna Muharriri, “Buhara Haberleri” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 402- 403.

Ayna Muhbiri, “Buhara Haberleri” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 339-340.

Ayna, “-” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 433.

Ayna, “-”1914- 22 Şubat, S. 18, s. 436.

Ayna, “Cehalet Derdleriden!” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 418-419.

Ayna, “Seyir Belasi” 1914- 8 Mart, S. 20, s. 466-468.

Ayna, “Zoreki Bay!” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 370-373.

Bahrambeg Devlet Şah (Terciman), “Sart Mes‘elesı” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 400.

Baki ... İdare, “Muş Mirzage Açık Mektub” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 280.

Buhara: M.Z. Mirza Zade, “İlm ve Terekkî” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 413-414.

Buhara: Sadık, “Suhbet” 1914- 25 Ocak, S. 14, s. 343.

Buhara-yı, “Mekteb 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 267-268.

Es‘ed, “Kenayat” 1914- 1 Mart, S. 19, s. 461-463.

Eser-i Şayh Abul-Kasim Âlim-i Eranî, “Beşaret-i Mavlud-i şarîf” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 314.

F.R, “Ah demayın” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 310.

Hacı Muin İbni Şükrullah, “Til Birleşdürmak Hakkında” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 259-260.

Hacı Muin İbni Şükrullah, “Verem-sillele-re -Çahutka” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 266-267.

Hacı Muin İbni Şükrullah, “Verem-Sillele-re -Çahutka” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 290-291.

Hokand: Molla İshakcan, “Cevab” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 257-258.

Huşyakmes, “Huşim Kelmaydür!” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 262-263.

İdare “-”,1914-18 Ocak, S. 13, s. 313.

İdare, “-” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 401.

İdare, “-” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 404-405.

İdare, “-” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 416.

İdare, “-” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 427.

İdare, “-” 1914- 8 Mart, S. 20, s. 478.

İdare, “-” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 379-380.

İdare, “-” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 388.

İdare, “-”1914 -4 Ocak, S. 11, s. 263.

İdare, “-”1914- 8 Şubat, S. 16, s. 389.

İdare, “-”1914-18 Ocak, S. 13, s. 306-307.

İdare, “-”1914-18 Ocak, S. 13, s. 310.

İdare, “-”1914-1Şubat, S. 15, s. 365.

İdare, “-”1914-25 Ocak, S. 14, s. 335.

İdare, “-”1914-8 Mart 20 S. 1914- 8 Mart, S. 20, s. 486.

İdare, “Beş Nafar Muallim Kerak” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 319.

İdare, “Cevab Buharada Cenab Şayikge!” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 434.

İdare, “Cevab” 1914 -4 Ocak, 11 S. 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 270.

İdare, “Cevab” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 253.

İdare, “Cevab” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 382.

İdare, “Fevkal’ada Tekfir” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 295.

İdare, “Hokand Mekteb-i Ruşdiyya-i İslamiyesi”1914-1Şubat, S. 15, s. 359-360.

İdare, “Hurmatlu Müşterilerge İlan” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 415.

İdare, “İdareden” 1914- 1 Şubat, S. 15, s. 346-348.

İdare, “İdareden” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 287.

İdare, “Kazan Kütübhana-i İslamiyesi” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 338.

İdare, “Kette Korgan Haberleri” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 311-312.

İdare, “M.A. Zaydelniñ Hişt Zavodi”1914 -4 Ocak, S. 11, s. 272.

İdare, “Marhamat-i Ali-i Amirane” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 430.

İdare, “Medine-i Munevvere Dar-el-Fünun” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 327.

İdare, “Mısır El-kahirege” 1914- 8 Mart, S. 20, s. 478.

İdare, “Millat ceridesi” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 312-313.

İdare, “Muharrirniñ Tahrir ve Neşir Etken Eserleri” 1914-4 Ocak, S. 11, s. 272.

İdare, “Muhterem Vekillerimiz” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 272s.

İdare, “Nevbahar” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 392.

İdare, “Rusya’da Ehli İslam ve Ta’sisatleri” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 336.

İdare, “Semerkand Haberleri” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 380-381.

İdare, “Semerkand Haberleri” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 337-338.

İdare, “Semerkand Tiyatr” 1914-1Şubat, S. 15, s. 362-363.

İdare, “Semerkanda Tiyatr. 15. Yanvar Çarşanba” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 285.

İdare, “Taşkendda Mekteb Kütphanesi” 1914-8 Mart S. 20, s. 487.

İdare, "Tekizib" 1914-1 Şubat, S. 15, s. 348.

İdare, "Teşekkür" 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 415.

İdare, "Teşekkür" 1914-1 Şubat, S. 15, s. 360.

İdare, "Teşekkür" 1914-18 Ocak, S. 13, s. 309-310.

İdare, "Türk Devleti Nime Üçün Mağlub Boldi?" 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 425-427.

İdare, "Türk Devleti Nimege Mağlub Boldi!" 1914 -1 Mart, S. 19, s. 448-450.

İdare, "Türk Devleti Nimege Mağlub Boldi!" 1914 -25 Ocak, S. 14, s. 324-325.

İdare, "Türk Devleti Nimege Mağlub Boldi!" 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 252-253.

İdare, "Türk Devleti Nimege Mağlub Boldi!" 1914 -8 Mart, S. 20, s. 469-470.

İdare, "Türk Devleti Nimege Ne Üçün Mağlub Boldi!" 1914 -19 Şubat, S. 17, s. 397-399.

İdare, "Türkistan Buhara Hiva Haritası" 1914- 1 Mart, S. 19, s. 455-456.

İdare, "Türkistanda Bir Neça Milli Tiyatr" 1914-25 Ocak, S. 14, s. 327-331.

İdare, "Ustad'ı Muhterem Müfti-el İslam Cenab'ı Damolla İkrâm!" 1914-11 Ocak, S. 12, s. 276.

İdare, "Zor Galebe! Berçege Asan!" 1914-8 Mart, S.20, s. 487.

İdare, Taleb Kilinñiz! 1914-11 Ocak, S. 12, s. 296.

İdareden, "İdareden Cevab!" 1914- 8 Mart, S. 20, s. 477.

İlan, "Taşkente Mekteb Kütphanesi" 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 391.

K ... M, "Arz-ı Halis Ba Hal-i 'İlm" 1914-8 Mart S. 20, s. 486.

Kari Ziyaeddin, "Hatalik Haftiyeki Şerif Hakkında" 1914- 8 Mart, S. 20, s. 476-477.

Kemine Gürbe, "Cevab Be-muş" 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 268.

M. S. Hâkim-i Buhara-i, "Akl" 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 386-388.

M.N, "İsrafsız Nikâh" 1914-11 Ocak, S. 12, s. 287.

M.S. Andicanî, "Andicanda Ulug İsraf" 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 431.

Mahmud Hoca Behbudî, "Layiha-Proyekt" 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 250-251.

Mahmud Hoca Behbudî, "Sayir" 1914-18 Ocak, S. 13, s. 316-318.

Mahmud Hoca, "Ah Bañlar Bizni Berbad Etdi!" 1914- 1 Mart, S. 19, s. 442-444.

Mahmud Hoca, "Bizni Haller ve İşler" 1914-18 Ocak, S. 13, s. 300-302.

Mahmud Hoca, "Kabristan Müslimin" 1914-25 Ocak, S. 14, s. 322-323.

Mahmud Hoca, "Kabristan-ı Müslimin" 1914-1Şubat, S. 15, s. 361-362.

Mahmud, "Hasad" 1914-1Şubat, S. 15, s. 363.

Mir Muhsin Şer Muhammadoğlı, "Ahval-ı Zarimiz." 1914- 8 Mart, S. 20, s. 475-476.

Mirza Hasib Kuddusî, "İntibah Ma'aruf ve Senay'ı" 1914-11 Ocak, S. 12, s. 294-295.

Mirza Rahmetcan, “Buharaniñ Şirabadiden Mektub” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 403.

Mirza: A.A, “Kadirlik İt” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 432-433.

Molla Hakra, “İslah-ı Resim Lazım Est” 1914-22 Şubat, S. 18, s. 437-438.

Molla Mirza Kasim, “Andicanda Arakhorlik” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 434-436.

Molla Ubaydullah Hoca Suleymanî, “Ta’assuf!” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 42.

Muhammad Hadi Kafkazî, “Yiglar Bize” 1914-1Şubat, S. 15, s. 355.

Muhammad Sadî, “Londonda Salat-ı cum’a “Hayya Alal Felah!”” 1914-1Şubat, S. 15, s. 351-355.

Muhammad Said, “Hokand Mu’allimleriniñ Şikâyetlerine Cevab!” 1914- 8 Mart, S. 20, s. 472-475.

Muhammed Necib Tuntarî, “Arablarda Fünun ve Keşfiyat” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 254-256.

Muhammed Necib Tuntarî, “Arablarda Fünun ve Keşfiyat” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 303-305.

Muhbir, “-”1914- 22 Şubat, S. 18, s. 433-434.

N.Y, “-”1914- 22 Şubat, S. 18, s. 433.

N.Y, “Eski Müsülman Medreselerinde Nimeler Okulur Edi?”1914-1 Şubat, S. 15, s. 356-359.

Nizameddin Zade, “Tekbir Sedasi Yetmaydur.” 1914- 8 Mart, S. 20, s. 477.

S.A. Buharayı, “Mersiye Be-Mirza Sirac-e-ddin” 1914- 25 Ocak, S. 14, s. 341-342.

S.A. Buharayı, “Mersiya-i Bemirza Siraciddin Hâkim Buharayı” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 339-341.

Sayyid Ahmed Hoca Siddikî, “Mukabele” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 376.

Semer kand: Gafleti, “Feryad-u Figan” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 414-415.

Semer kandî muallim, “Teşekkür” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 432.

Semer kandî: M.N, “Güzeşte ve Ayende” 1914-8 Mart S. 20, s. 484.

Süleyman Hoca, “Karakölden” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 381-382.

Şahr-i Andican: Nesriddin, “Türkistan” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 388-389.

T.Abbasî, “Ya rab” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 391.

Taşkend Fazil Canbay, “Kırâ’at-i Mavlud-i Şarîf Taşkendda” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 380.

Tölegen Hocmiyarof Taşkend, “Taşkenda (Hiva) Sinamatografında” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 390.

Tölegen Hocmiyarof Taşkendî, “Hamiyat Ahlina!” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 323.

Zahriddin Fath-al-din Zade, “Ta beçend?” 1914- 1 Mart, S. 19, s. 463.

...N.Y, “Mekteb” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 258.

“-”, “Adamlarnıñ İssiklikge Çideşi” 1914- 8 Mart, S. 20 s. 482.

“-”, “Avropada Türk Şagirdleri” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 429.

“-”, “Buhara Haberleri” 1914- 1 Mart, S. 19, s. 457-458.

“-”, “Ciyeni Emiş!” 1914-8 Mart 20 S. 1914- 8 Mart, S. 20, s. 483.

“-”, “Ez Divanî Mirza Hadî” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 84.

“-”, “Ez Divanî Mirza Hadî Efendi Marhum” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 289.

“-”, “Günakar Siçkan” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 285.

“-”, “Güldeste-i Edebiyat” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 388.

“-”, “Hata Tab’ Bolingen Haftik (?) Şerif” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 373-375.

“-”, “Hicaz Temur Yoli” 1914- 8 Mart, S. 20, s. 481.

“-”, “Hocendde Seyr” 1914- 1 Mart, S. 19, s. 454-455.

“-”, “İdarege Mektub” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 331.

“-”, “İhtar” 1914- 1 Mart, S. 19, s. 463.

“-”, “İsmail Safa Efendiniñdur” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 430.

“-”, “Kadirlik Eserler” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 389-390.

“-”, “Kaside-i Mevludiye” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 299.

“-”, “Kerkiden Cenab-ı Emrullah Efendi” 1914- 22 Şubat, S.18, s. 431-432.

“-”, “Matbuat-ı Cedide” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 376.

“-”, “Mektub Ez Hocend” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 438-439.

“-”, “Mevlud-i Saadat-i Numud” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 298-299.

“-” “Mısır Meclis-i Milleti” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 333-334.

“... !!”, “Millatni Kim İslah Eter?” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 274-275.

“-”, “Muabbir “Tarciman” va İsmailbeg Gasprinski Cenablari Hakkında” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 394.

“-” “Müseddes” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 293-294.

“-”, “Nevbahar” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 319.

“-”, “Osmanlı şurasinden Sayyid Vahbi Cenableriniñdur” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 399.

“-”, “Rımu-ı Hasret Ber Ehl’i Millet” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 269-270.

“-”, “Rusyanıñ Uruş Floti” 1914- 8 Mart, S. 20, s. 478.

“-”, “Semerkanda Elektrikli Tramvay” 1914- 1 Mart, S. 19, s. 458-460.

“-”, “Semerkand Haberleri” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 286.

- “-”, “Sırat-ı Müstekim” 1914- 8 Mart, S. 20, s. 483.
- “-”, “Söyleguçi Sa’at” 1914- 8 Mart, S. 20, s. 482.
- “-” “Şahbal” 1914- 1 Mart, S. 19, s. 453-454.
- “-” “Taassuflik Vaki’a” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 386.
- “-”, “Taşkendden Fuzayl Cenableri” 1914- 1 Mart, S. 19, s. 460.
- “-”, “Taşkendden Öpke-Güli” 1914- 1 Mart, S. 190, s. 454.
- “-”, “Türk Şu’arasinden Marhum (Naf’i) Efendiniñdur.” 1914- 1 Mart, S. 19, s. 456.
- “-”, “Türkiye Teyyareleri” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 429.
- “-”, “Türkiyenin Eng Kette Uruş Kemesi” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 278-279.
- “-”, “Ulug devletlerning uruş ve sulh vakitlerideki kuvvetleri va ularnıñ kilaturgan har ilki harbî masarifleri” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 308.
- “-”, “Ziya Âlim” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 291-292.
- “-”, “Yer” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 419-421.
- “-”, “-”1914 -4 Ocak, S. 11, s. 261.
- “-”, “-”1914 -4 Ocak, S. 11, s. 264.
- “-”, “-”1914 -4 Ocak, S. 11, s. 265.
- “-”, “-”1914-1 Şubat, S. 15, s. 366-367.
- “-”, “-” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 383-385.
- “-”, “-” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 411-412.
- “-”, “-”1914- 19 Şubat, S. 17, s. 412s
- “-”, “-” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 429.
- “-”, “-”1914- 8 Mart, S.20, s. 481-482.

Dergi ve Gazetelerden Alınan Yazılara Göre

Dergide başka gazete ve dergilerde yayınlanan makale ve haberlerde alıntı yapılmıştır. Bu makale ve haber sonunda yazar yerine işbu dergi ve gazeteler ismi verilmiştir:

- Çehrenma, “Hayvanatniñ Ömri” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 260.
- Çehrenma, “Hitayda Kança Müsülman Bar?” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 332-333.
- Çehrenma, “Japon Müsülmanlarınıñ Terekkişi” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 335.
- Çehrenma, “Kette Devletlerniñ Denñiz Masrafları” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 271.
- Çehrenma, “Molla Nesri” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 271.
- Çehrenma, “-”1914-1Şubat, S. 15, s. 364-365.
- İkdam, “-” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 284.

İstanbul Cerideleri, “-” 1914-1 Şubat, S. 15, s. 367.

Kavkab, “-”1914-11 Ocak, S. 12, s. 281.

Kuyaş, “Dizzeşda Maktab” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 287-288.

Maktab, “Yasama Devr Tavuk Tuhumi (Yumurta)” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 429.

Maktab, “-”1914-11 Ocak, S. 12, s. 284.

Sabah, “Adamge Payvend” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 279-280.

Sabah, “İstambul Dar-al-fünunida Kizlerge Ders” 1914-8 Mart S. 20, s. 482.

Sabah, “İslamga Tabşir” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 277.

Sabah, “Misr Drednot” 1914-1 Şubat, S. 15, s. 367.

Sabah, “Trablusda Muharebe” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 264.

Sabah, “Trablusda Yene Uruş” 1914- 1 Mart, S. 19, s. 453.

Sabah, “Türkiyenin Bahreyye Kuvvesi” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 408-411.

Sabah, “-”1914-11 Ocak, S. 12, s. 281-282.

Sabah, “-”1914-11 Ocak, S. 12, s. 282-283.

Sabah, “-”1914-11 Ocak, S. 12, s. 283-284.

Sabah, “-” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 383.

Sabah, “-” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 412.

Şura, “-” 1914- 8 Mart, S. 20, s. 479-481.

Türkistan Vilayetinin Gazeti, “-”1914-11 Ocak, S. 12, s. 288-289.

Vakit, “İhtida” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 412.

Vakit, “Mekke-i Mukerremeden” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 326.

Vakit, “-”1914-25 Ocak, S. 14, s. 340.

Yılduz, “-”1914-11 Ocak, S. 12, s. 281.

Yılduz, “Kaygılık Hisab” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 261.

II.1.2. Konularına Göre Yazılar

Dergide dönemin enteresan haberleri verilmiştir. Bazı gazete ve dergilerden alıntı yapılan haberlerin çoğunluğu başlıksız verilmiştir.

“Adamga Payvand”, Sabah 1914-11 Ocak, S. 12, s. 279-280.

“Adamlernin İssiklikge Çideşi”, “-” 1914- 8 Mart, S. 20, s. 482.

“Ah Bañlar Bizni Berbad Etdi!”, Mahmut Hoca 1914- 1 Mart, S. 19, s. 442-444.

“Ah Demayin”, “F.R” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 310.

“Ahval-ı Zarimiz”, Mir Muhsin Şer Muhammadoğlu 1914- 8 Mart, S. 20, s. 475-476.

- “Akl”, M. S. Hâkim-i Buhara-i 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 386-388.
- “Andicanda Arakhorlik”, Molla Mirza Kasim 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 434-436.
- “Andicanda Ulug İsraf”, M.S. Andicanî 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 431.
- “Andicanda Yangi Banñ”, Abdulhamid Süleymanî1914-18 Ocak, S. 13, s. 311.
- “Andicandan Mektub”, Andican Kuyan1914- 19 Şubat, S. 17, s. 406.
- “Arablarda Fünun ve Keşfiyat”, Muhammed NecibTuntarî 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 254-256.
- “Arablarda Fünun ve Keşfiyat”, Muhammed NecibTuntarî 1914-18 Ocak, S. 13, s. 303-305.
- “Arz-ı Halis Ba Hal-i İlm”, Buhara: K ... M 1914-8 Mart S. 20, s. 486.
- “Avropada Türk Şagirdleri”, “-” 1914- 22 Şubat, S.18, s. 429.
- “Beş NafarMuallim Kerak”, İdare1914-18 Ocak, S. 13, s. 319.
- “Beşaret-i Mavlud-i şarîf”, Eser-i ŞayhAbul-KasimAlim-i Eranî1914-18 Ocak, S. 13, s. 314.
- “Bizni Haller ve İşler”, Mahmut Hoca 1914-18 Ocak, S. 13, s. 300-302.
- “Buhara Haberleri”, “-” 1914- 1 Mart, S. 19, s. 457-458.
- “Buhara Haberleri”, Ayna Muharriri 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 402- 403.
- “Buhara Haberleri”, Ayna Muhbiri 1914-25 Ocak, S. 14, s. 339-340.
- “Buharaniñ Şirabadiden Mektub”, Mirza Rahmetcan1914- 19 Şubat, S. 17, s. 403.
- “Cehalet Derdleriden!”, Ayna 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 418-419.
- “Cevab Be-muş”, Kemine Gürbe, 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 268.
- “Cevab Buharada Cenab Şayikge!”, İdare1914- 22 Şubat, S. 18, s. 434.
- “Cevab”, Hokand: Molla İshakcan, 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 257-258.
- “Cevab”, İdare 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 270.
- “Cevab”, İdare 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 253.
- “Cevab”, İdare 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 382.
- “Ciyeni Emiş!”, “-” 1914-8 Mart 20 S. 1914- 8 Mart, S. 20, s. 483.
- “Dizzah’da Maktab”, Kuyaş1914-11 Ocak, S. 12, s. 287-288.
- “Eski Müsülman Medreselerinde Nimeler Okulur Edi?”, N.Y 1914-1Şubat, S. 15, s. 356-359.
- “Ez Divani Mirza Hadî Efendi Marhum”, “-” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 289.
- “Ez Divanî Mirza Hadî”, “-” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 284.
- “Feryad-u Figan”, Semerkand: Gafleti 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 414-415.
- “Fevkalada Tekfir”, İdare 1914-11 Ocak, S. 12, s. 295.

- “Güldeste-i Edebiyat”, “-” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 388.
- “Günakar Siçkan”, “-” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 285.
- “Güzeşte ve Ayende”, Semerkandî: M.N. 1914-8 Mart S. 20, s. 484.
- “Hamîyat Ahlina!”, Tölegen Hocmiyarof Taşkendî 1914-25 Ocak, S. 14, s. 323.
- “Hasad”, Mahmut 914-1 Şubat, S. 15, s. 363.
- “Hata Tab Bolingen Haftik (?) Şerif”, “-” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 373-375.
- “Hatalik Haftiyeki Şerif Hakkında”, Kari Ziyaeddin 1914- 8 Mart, S. 20, s. 476-477.
- “Hayvanatniñ Ömri”, Çehrenma, 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 260.
- “Hicaz Temur Yoli”, “-” 1914- 8 Mart, S. 20, s. 481.
- “Hitayda Kança Müsülman Bar?”, Çehrenma 1914-25 Ocak, S. 14, s. 332-333.
- “Hocendde Seyr”, “-” 1914- 1 Mart, S. 19, s. 454-455.
- “Hokand Mekteb-i Ruşdiyya-i İslamiyesi”, İdare 914-1Şubat, S. 15, s. 359-360.
- “Hokand Muallimlerinin Şikâyetlerine Cevab!”, Muhammad Said 1914- 8 Mart, S. 20, s. 472-475.
- “Hurmatlu Müşterilerge İlan”, İdare 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 415.
- “Huşim Kelmaydür!”, Huşyakmes1914 -4 Ocak, S. 11, s. 262-263.
- “İctihad”, Abdurraşid 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 377-378.
- “İctihad”, Abdurraşid 1914-1 Şubat, S. 15, s. 349-351.
- “İdareden Cevab!”, İdareden 1914- 8 Mart, S. 20, s. 477.
- “İdareden”, İdare 1914- 1 Şubat, S. 15, s. 346-348.
- “İdareden”, İdare, 1914-11 Ocak, S. 12, s. 287.
- “İdarege Mektub”, “-” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 331.
- “İhtar”, “-” 1914- 1 Mart, S. 19, s. 463.
- “İhtar”, Ayna idaresi 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 394.
- “İhtida”, Vakıf 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 412.
- “İlm ve Terakkî”, Buhara: M.Z. Mirza Zade1914- 19 Şubat, S. 17, s. 413-414.
- “İntibah Maaruf ve Senay’ı”, Mirza Hasib Kuddusî 1914-11 Ocak, S. 12, s. 294-295.
- “İslah-ı Resim Lazım Est”, Molla Hakra 1914-22 Şubat, S. 18, s. 437-438.
- “İslam Mecmuası”, İdare 1914- 8 Mart, S. 20, s. 471.
- “İslamga Tabşir”, Sabah 1914-11 Ocak, S. 12, s. 277.
- “İsmail Safa Efendiniñdur”, “-” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 430.
- “İsrafsız Nikâh”, “M.N”1914-11 Ocak, S. 12, s. 287.
- “İstambul Dar-el-Fünunida Kizlerge Ders”, Sabah 1914-8 Mart, S. 20, s. 482.
- “Japon Müsülmânlarının Terakkîsi”, Çehrenma 1914-25 Ocak, S. 14, s. 335.

- “Kabristan Müslimîn”, Mahmut Hoca 1914-25 Ocak, S. 14, s. 322-323.
- “Kabristan-ı Müslimîn”, Mahmut Hoca 1914-1 Şubat, S. 15, s. 361-362.
- “Kadirlik Asarlar”, “-” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 389-390.
- “Kadirlik İt”, “Mirza: A.A, 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 432-433.
- “Karaköldan”, Süleyman Hoca 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 381-382.
- “Kaside-i Mevludiye”, “-” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 299.
- “Kaygulik Hisab”, Yulduz 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 261.
- “Kazan Kütübhana-i İslamiyesi”, İdare 1914-25 Ocak, S. 14, s. 338.
- “Kenayat”, Buhara: Es’ed 1914- 1 Mart, S. 19, s. 461-463.
- “Kerkiden Cenab-ı Emrullah Efendi”, “-” 1914- 22 Şubat, S.18, s. 431-432.
- “Kette Devletlerniñ Denñiz Masrafları”, Çehranma, 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 271.
- “Kette Korgan Haberleri”, İdare 1914-18 Ocak, S. 13, s. 311-312.
- “Kiraat-i Mevlud-i Şerif Taşkendda”, Taşkend Fazil Canbay 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 380.
- “Layıha-Proyekt”, Mahmud Hoca Behbudî 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 250-251.
- “Londonda Salat-ı Cum’a “Hayya Alal Felah!”, Muḥammad Sa’dî 1914-1 Şubat, S. 15, s. 351-355.
- “M.A. Zaydelniñ Hişt Zavodi”, İdare 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 272.
- “Marhamat-i Ali-i Amirana”, İdare 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 430.
- “Matbuat-ı Cedide”, “-” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 376.
- “Mavlud’i Saadat Numud”, “-” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 298-299.
- “Medine-i Munevvere Dar-el-Fünun”, İdare 1914-25 Ocak, S. 14, s. 327.
- “Mekke-i Mükerrermeden”, Vakıt 1914-25 Ocak, S. 14, s. 326.
- “Mekteb”, (...N.Y) 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 258.
- “Mekteb”, Buhara-yî 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 267-268.
- “Mektub Ez Hocend”, “-” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 438-439.
- “Mersiya-i Bemirza Siraciddin Hâkim Buharayı”, “S.A”. Buharayı 1914-25 Ocak, S. 14, s. 339-341.
- “Mısır Drednot”, Sabah 1914-1 Şubat, S. 15, s. 367.
- “Mısır el-Kahirede Camii el-Ezher Medressesi”, Abdul-islam El-fatimî 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 422-425.
- “Mısır el-Kahirede Cami el-Ezher”, Abdussalam Al’azmi 1914- 1 Mart, S. 19, s. 444-447.
- “Mısır el-Kahirege”, İdare 1914- 8 Mart, S. 20, s. 478.

“Mısr Meclis-i Milleti”, “-” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 333-334.

“Millat Ceridesi”, İdare 1914-18 Ocak, S. 13, s. 312-313.

“Millatni Kim İslah Eter?”, “...!!” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 274-275.

“Molla Nesri”, Çehranma, 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 271.

“Muabbir “Tarcimān” ve İsmailbeg Gasprinski Cenablari Hakkında”, “-” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 394.

“Muallim Kerak”, Ayna İdaresi 1914- 8 Mart, S. 20, s. 471.

“Muharrirniñ Tahrir ve Neşir Etken Eserleri” İdare, 1914-4 Ocak, S. 11, s. 272.

“Muhterem Vekillerimiz”, İdare 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 272.

“Mukabele”, Sayyid Ahmed Hoca Siddikî 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 376.

“Muş Mirzage Açık Mektub”, Baki ... İdare, 1914-11 Ocak, S. 12, s. 280.

“Müseddes”, “-” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 293-294.

“Müsölmān Sinematografi”, Abduccabbar Bin Abdulkarim Mümincanof 1914-25 Ocak, S. 14, s. 339.

“Nevbahar”, “-” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 319.

“Osmanlı Şurasinden Sayyid Vahbi Cenableriniñdur”, “-” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 399.

“Parijda İslam Kabristanı”, Ahbar-ı Cahan 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 263-264.

“R.S ceridesiniñ Haberi”, Ahbar-ı Cihan 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 407-48.

“Rımuız-ı Hasret Ber Ehl-i Millet”, “-”, 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 269-270.

“Rusya’da Ehl-i İslam ve Tasisatleri”, İdare 1914-25 Ocak, S. 14, s. 336.

“Rusya’niñ Uruş Floti”, “-” 1914- 8 Mart, S. 20, s. 478.

“Sart Meselesi”, Bahrambeg Devlet Şah (Terciman) 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 400.

“Sayır”, Mahmud Hoca Behbudî 1914-18 Ocak, S. 13, s. 316-318.

“Semerkand Haberleri”, İdare 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 380-381.

“Semerkand Haberleri”, İdare 1914-25 Ocak, S. 14, s. 337-338.

“Semerkanda Elektrikli Tramvay”, “-” 1914- 1 Mart, S. 19, s. 458-460.

“Semerkanda Tiyatr. 15. Yanvar Çarşanba”, İdare 1914-11 Ocak, S. 12, s. 285.

“Semrkand Tiyatr”, İdare 1914-1 Şubat, S. 15, s. 362-363.

“Seyir Belasi”, Ayna 1914- 8 Mart, S. 20, s. 466-468.

“Sırat-ı Müstekim”, “-” 1914- 8 Mart, S. 20, s. 483.

“Söyleguçi Saat”, “-” 1914- 8 Mart, S. 20, s. 482.

“Suhbet”, Abdu-Ğadim 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 395-396.

“Suhbet”, Buhara: Sadık 1914- 25 Ocak, S. 14, s. 343.

- “Şahbal”, “-” 1914- 1 Mart, S. 19, s. 453-454.
- “Şikâyet”, Hokanddan muallimler, Vahabeddi(n) hem Kari Mahmudcan 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 378-379.
- “Ta beçend?”, Buhara: Zahridin Fath-al-din Zade 1914- 1 Mart, S. 19, s. 463.
- “Taassuf!”, Molla Ubaydullah Hoca Suleymanî 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 42.
- “Taassuflik Vaki’a”, “-” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 386.
- “Tahsil ve Ta’til”, Buhara: Abdurahman Mahdum 1914-8 Mart S. 20, s. 485-486.
- “Taleb Kilinñiz!”, İdare 1914-11 Ocak, S. 12, s. 296.
- “Taşkendden Fuzayl Cenableri”, “-” 1914- 1 Mart, S. 19, s. 460.
- “Taşkendden Öpke-Güli”, “-” 1914- 1 Mart, S. 19, s. 454.
- “Taşkende (Hiva) Sinamatoğrafında”, Tölegen Hocmiyarof Taşkend 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 390.
- “Taşkende Mekteb Kütphanesi”, İdare 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 391.
- “Tazyane-yi Tadib”, Abdurauf Fitrat Buharî 1914-18 Ocak, S. 13, s. 314-316.
- “Tekbir Sedasi Yetmaydur.”, Nizameddin Zade 1914- 8 Mart, S. 20, s. 477.
- “Tekizib”, İdare 1914-1 Şubat, S. 15, s. 348.
- “Teşekkür”, Ayna idaresi 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 256.
- “Teşekkür”, İdare 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 415.
- “Teşekkür”, İdare 1914-1 Şubat, 15 S. 360.
- “Teşekkür”, İdare, 1914-18 Ocak, S. 13, s. 309-310.
- “Teşekkür”, Semerkandî muallim 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 432.
- “Til Birleşdürmak Hakkında”, Hacı Muin İbni Şükrullah, 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 259-260.
- “Trablusda Muharebe”, Sabah 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 264.
- “Trablusda Yene Uruş”, Sabah 1914- 1 Mart, S. 19, s. 453.
- “Türk Devleti Ne Üçün Mağlub Boldi?”, İdare 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 397-399.
- “Türk Devleti Nime Üçün Mağlub Boldi?”, İdare 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 425-427.
- “Türk Devleti Nimege Mağlub Boldi!”, İdare 1914 -25 Ocak, S. 14, s. 324-325.
- “Türk Devleti Nimege Mağlub Boldi!”, İdare 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 252-253.
- “Türk Devleti Nimege Mağlub Boldi?”, İdare 1914- 8 Mart, S. 20, s. 469-470.
- “Türk Şu’arasinden Marhum (Naf’i) Efendiniñdur.”, “-” 1914- 1 Mart, S. 19, s. 456.
- “Türkistan Buhara Hiva Haritası”, İdare 1914- 1 Mart, S. 19, s. 455-456.
- “Türkistan”, Ahbar 1914-18 Ocak, S. 13, s. 309.
- “Türkistan”, Şahr-i Andican: Nesridin 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 388-389.

- “Türkistanda Bir Neça Milli Tiyaatr”, İdare 1914-25 Ocak, S. 14, s. 327-331.
- “Türkiye Devleti Nimege Mağlub Boldi?”, İdare 1914- 1 Mart, S. 19, s. 448-450.
- “Türkiye Teyyareleri”, “-” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 429.
- “Türkiyenin Bahreyye Kuvvesi”, Sabah 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 408-411.
- “Türkiyenin Eng Kette Uruş Kemesi”, “-” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 278-279.
- “Ulug devletlerning uruş ve sulh vakitlerideki kuvvetleri va ularnıñ kilaturgan har ilki harbî masarifleri”, “-” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 308.
- “Umumî Müsülman Konguresi”, Ahbar-ı Cahân 1914-18 Ocak, S. 13, s. 305.
- “Ustad’ı Muhterem Müfti-el İslam Cenab-ı Damolla İkrâm!”, İdare 1914-11 Ocak, S. 12, s. 276.
- “Verem–sillele-e –Çahutka”, Hacı Muin İbniŞükrullah 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 266-267.
- “Verem–sillele-e –Çahutka”, HacıMu’inİbniŞükrullah, Makale 1914-11 Ocak, S. 12, s. 290-291.
- “Ya rab”, Semerkand: T.Abbasî 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 391.
- “Yasama Devr Tavuk Tuhumi (yumurta)”, Mekteb 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 429.
- “Yer”, “-” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 419-421.
- “Yıglar Bize”, Muhammad Hadi Kafkazî 1914-1Şubat, S. 15, s. 355.
- “Ziya Âlim”, “-” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 291-292.
- “Zor Galebe! Berçege Asan!”, İdare 1914-8 Mart S.20, s. 487.
- “Zoreki Bay!”, Ayna 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 370-373.
- “-”, Ahbar-ı Cahan 1914-18 Ocak, S. 13, s. 305-306.
- “-”, Ahbar-ı Cahan 1914-1Şubat, S. 15, s. 364.
- “-”, Ahbar-ı Cahan 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 383.
- “-”, Ahbar-ı Cahan 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 428.
- “-”, Ahbar-ı Cahan 1914- 1 Mart, S. 19, s. 451-453.
- “-”, Ayna, 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 433.
- “-”, Ayna 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 436.
- “-”, Çehrānmā 1914-1 Şubat, S. 15, s. 364-365.
- “-”, İdare 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 263.
- “-”, İdare 1914-18 Ocak, S. 13, s. 310.
- “-”, İkdām, 1914-11 Ocak, S. 12, s. 284.
- “-”, İdare 1914-18 Ocak, S. 13, s. 306-307.
- “-”, İdare 1914-18 Ocak, S. 13, s. 313.

“-”, İdare 1914-25 Ocak, S. 14, s. 335.

“-”, İdare 1914-1 Şubat, S. 15, s. 365.

“-”, İdare 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 379-380.

“-”, İdare 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 388.

“-”, İdare 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 389.

“-”, İdare 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 401.

“-”, İdare 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 404-405.

“-”, İdare 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 416.

“-”, İdare 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 427.

“-”, İdare 1914- 8 Mart, S. 20, s. 478.

“-”, İdare 1914-8 Mart 20 S. 1914- 8 Mart, S. 20, s. 486.

“-”, İstambul Cerideleri 1914-1 Şubat, S. 15, s. 367.

“-”, Kavkab 1914-11 Ocak, S. 12, s. 281.

“-”, Mekteb 1914-11 Ocak, S. 12, s. 284.

“-”, Muhbir 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 433-434.

“-”, N.Y. 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 433.

“-”, Sabah 1914-11 Ocak, S. 12, s. 281-282.

“-”, Sabah 1914-11 Ocak, S. 12, s. 282-283.

“-”, Sabah 1914-11 Ocak, S. 12, s. 283-284.

“-”, Sabah 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 383.

“-”, Sabah 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 412.

“-”, “Semerkand Haberleri” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 286.

“-”, Şura 1914- 8 Mart, S. 20, s. 479-481.

“-”, Türkistan Vilayetiniñ Gazeti 1914-11 Ocak, S. 12, s. 288-289.

“-”, Vakit 1914-25 Ocak, S. 14, s. 340.

“-”, Yulduz 1914-11 Ocak, S. 12, s. 281.

“-”, “-” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 261.

“-”, “-” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 264.

“-”, “-” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 265.

“-”, “-” 1914-1 Şubat, S. 15, s. 366-367.

“-”, “-” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 383-385.

“-”, “-” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 411-412.

“-”, “-” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 412.

“-”, “-” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 429.

“-”, “-” 1914- 8 Mart, S.20, s. 481-482.

II.1.3. Türlerine Göre Yazılar

Cevap

İdareye yazılmış olan makale ya da sorulara idare editörü tarafından cevaplar yazılmıştır.

Ayna, “-” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 433. (18. sayı 432-433. sayfalarında yazılan makaleye cevap yazılmıştır).

Ayna, “-”1914- 22 Şubat, S. 18, s. 436. (İçkiye düşkün olmanın sonunun nereye gideceğinin belli olmadığı üzerine, idare bu makaleye kendi yorumunu yazmıştır).

Hokand: Molla İshakcan, “Cevab” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 257-258. (8. sayıda yazılan Mahmut Sattari cenaplarının makalesine cevap verilmektedir).

İdare, “-” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 401. (Bahrambeg Davlat Şah’ın “Sart Meselesi” hakkında yazdığı makaleye cevap).

İdare, “-” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 310.

İdare, “-”1914 -4 Ocak, S. 11, s. 263. (11. sayının 262-263 sayfalarında yayınlanan makaleye cevap).

İdare, “-”1914- 8 Şubat, S. 16, s. 389. (16. sayı 388-389. sayfalarında yazılan “Türkistan” şiirine yorum)

İdare, “Cevab Buharada Cenab Şayikge!” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 434. (İdareden Şayik cenaplarına cevap verilmektedir).

İdare, “Cevab” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 382. (“Ayna” idaresi Karaköl şehrinden gelen mektuba ve A. Karimoğlu cenaplarına verdiği cevaplar hakkında yazılmıştır).

İdare, “Cevab” 1914-4 Ocak, S. 11, s. 270. (11. sayının 270. sayfasında yazılan şiire cevap vermektedir).

İdare, “Tekizib” 1914-1 Şubat, S. 15, s. 348. (“Ayna” nın 13. sayısında yazılan bir mektuba cevap).

İdareden, “İdareden Cevab!” 1914- 8 Mart, S. 20, s. 477. (Semerkant’dan gelen mektuba cevap yazılmaktadır).

Muhammad Said, “Hokand Muallimleriniñ Şikâyetlerine Cevab!” 1914- 8 Mart, S. 20, s. 472-475. (8 Şubat 1914 tarihli 16. Sayı 378 sayfasında yer alan bir şikâyet mektubuna yazılan bir cevaptan bahsedilmektedir).

Haberler

Haberler dünyanın her yerinden gelen haber ve bilgilere göre verilmiştir.

“-” “Mısır Meclis-i Milleti” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 333-334. (Mısır’daki yeni açılan “Meclisi Millati” “Dar-al-Fünun” ve Türkiye’nin siyasi gelişimleri hakkında haberler yer almaktadır).

“-” “TaassuflikVaki’a” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 386. (Semerkand’da yaşanan rüşvetçilik hakkında yazılıştır).

“-”, “-” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 411-412. (Sünni ve Şii mezhep sorunlarının olmadığından ve Balkan, Sırp, Yunan, Türkiye ve diğer taraftan Avustralya ve Romanya devletlerinin savaş için hazırlıklar yaptığını hakkında yazılmıştır).

“-”, “-” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 412. (Amerikalı bir zengin hayır işleri ve Mısır şehzadelerinden Amire Zeynep hanımın kadınlar cemiyeti oluşturduğu ve Berlin ile Amerika arasında kullanılmaya başlayan telsiz telegraaf hakkında haberler verilmektedir).

“-”, “-” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 429. (İtalya’nın Trablus ile savaşındaki masraflarından bahsedilmektedir).

“-”, “-” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 261. (Reşadiye kumandanı İsmailbek’in ve bin başı Şükribeğin makamlarının değiştiği hakkında haber verilmektedir).

“-”, “-” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 264. (Meşhur Enver efendinin Türkiye devletinin Har veziri olarak tayin edildiğinden haber vermektedir).

“-”, “-” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 265. (Fransa dansçısının aylık masrafı ve İstanbul’dan bulunan mermer heykeller hakkında bahsetmektedir).

“-”, “-” 1914- 8 Mart, S. 20, s. 481-482. (Rusya haberlerinden bahsedilmektedir).

“-”, “-” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 383-385. (Türklerin Yunan ve Rumların dükkânlarından alış veriş yapmadıkları için gördüğü zararları, Türkiye’nin başka

lkelerle iliřkileri ve Arnavutlar ile Yunanların aralarında ufak savařların ıktığı hakkında yazılmıştır).

“-”, “-” 1914-1 řubat, S. 15, s. 366-367. (Trkiye ve Bulgarların bir olup Yunanistan ile savařma ihtimali olduėundan bahsetmektedir).

“-”, “Adamlerniň İssiklikge ideři” 1914- 8 Mart, S. 20, s. 482. (İnsanların sıcaklığa ne kadar dayanabileceklerini ėrenmek amacıyla yapılan deneyimden bahsedilmektedir.).

“-”, “Avropada Trk řagirdleri” 1914- 22 řubat, S. 18, s. 429. (Fransa’nın Lyon řehrinde Trk Nazi isimli Trk ėrencisinin birincilikle diploma aldıėından bahsedilmektedir.)

“-”, “Buhara Haberleri” 1914- 1 Mart, S. 19, s. 457-458. (Buhara haberlerinden bahsedilmektedir).

“-”, “Ciyeni Emiř!” 1914-8 Mart S. 20, s. 483. (Hokand řehrinde zengin kiřilerin hovardalık iřlerinden).

“-”, “Gnakar Sikan” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 285. (Bir yangın kazasına sebep olan sulu bir fare hakkında haber verilmiřtir).

“-”, “Hicaz Temur Yoli” 1914- 8 Mart, S. 20, s. 481. (řam ile Medine arasındaki demir yolundan bahsedilmektedir).

“-”, “Kadirlik Eserler” 1914- 8 řubat, S. 16, s. 389-390. (İstanbul’da Topkapı sarayında saklanan deėerli eserler hakkında yazılmıştır).

“-”, “Rusyaniň Uruř Floti” 1914- 8 Mart, S. 20, s. 478. (Rusya’nın savař flotlarından bahsetmektedir).

“-”, “Semerkand Haberleri” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 286. (Molla Abdulhak Hokand bay adlı kiřiye hkmet tarafından orden verildiėi ve Semerkand yakınlarındaki zenginlerin ok para harcayarak at satın alması ve at yarıřı yapmakla birbirine hava atmaya alıřtığı hakkında haber verilmiřtir).

“-”, “Semerkanda Elektrikli Tramvay” 1914- 1 Mart, S. 19, s. 458-460. (Semerkant’ta kullanılmaya bařlayan elektrikli tramvay hakkında bahsedilmektedir).

“-”, “Sırat-ı Mstekim” 1914- 8 Mart, S. 20, s. 483. (“Sırat-ı Mstekim” cemiyeti hakkında bahsedilmektedir).

“-”, “Söyleguçi Saat” 1914- 8 Mart, S. 20, s. 482. (Almanların konuşan saat ihtira ettiklerinden bahsetmektedirler).

“-”, “Taşkendden Fuzayl Cenableri” 1914-1 Mart, S. 19, s. 460. (Taşkent’te düzenlenen tiyatrodan bahsedilmektedir).

“-”, “Türkiye Teyyareleri” 1914-22 Şubat, S. 18, s. 429. (Türkiye tayyarelerinden bahsedilmektedir).

“-”, “Ulugdevletlarning uruş ve sulh vakitlerideki kuvvetleri ve ularniñ kilaturgan har ilki harbî masarifleri” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 308. (Büyük devletlerin savaş masraflarının tablosu).

“-”, “Yer” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 419-421. (Derginin 10., 13. ve 18. sayılarında devam eden uzun bir makale).

Abducabbar Bin Abdulkarim Mümincanof, “Müsülman Sinematografi” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 339. (“Kette Korgan”da yeni açılan sinematografi hakkında haber verilmektedir.).

Abdulhamid Süleymanî, “Andicanda Yangi Banñ” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 311. (Andican’da yeni açılan banka hakkında bilgi verilmektedir).

Ahbar-ı Cahan, “-” 1914-22 Şubat, S. 18, s. 428. (Dünya haberlerinden bahsedilmektedir).

Ahbar-ı Cahan, “-” 1914-8 Şubat, S. 16, s. 383. (Mehmed Selim Efendi ve bunun gibi birkaç paşanın ekim maaşlarını bahriye için verdikleri hakkında yazılmıştır).

Ahbar-ı Cahan, “-”1914-1 Mart, S. 19, s. 451-453. (Dünyanın her yerinden gelen haberlerden bahsedilmektedir).

Ahbar-ı Cahan, “-”1914-1 Şubat, S. 15, s. 364. (Dünya haberlerine yer verilmiştir).

Ahbar-ı Cahan, “-”1914-18 Ocak, S. 13, s. 305-306. (Sırbistan’ın Türkiye ve Bulgarlarla savaşında ne kadar askerinin öldüğü ve Bulgaristan ve Rusya ilişkileri hakkında bilgi verilmektedir.).

Ahbar-ı Cahan, “Parijda İslam Kabristanı” 1914-4 Ocak, S. 11, s. 263-264. (Paris’teki İslam mezarlarının durumu ve dünya haberlerinden bahsetmektedir.)

Ahbar-ı Cahan, “Umumî Müsülman Kongresi” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 305. (Mısırdaki düzenlenen Umumî İslam kongresinin gelecek yıl Paris’te düzenleneceği hakkında haber verilmektedir).

Ahbar-ı Cihan, ““R. S” ceridesiniñ haberi” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 407-408. (“R:S” ceridesinin yazığı haberlerden bahsedilmektedir.).

Ayna Muharriri, “Buhara Haberleri” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 402- 403. (Buhara’dan gelen değişik haberlerden bahsedilmektedir).

Ayna Muhbiri, “Buhara Haberleri” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 339-340. (Buhara ticareti, demir yol yapılacağı, “Mascid-i Gilan” camisi hakkında haberler verilmiştir).

Çehranma, “Kette Devletlerniñ Denñiz Masrafları” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 271. (Büyük devletlerin deniz masraflarından bahsetmektedir).

Çehranma, “Molla Nesriddin” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 271. (“Molla Nesriddin” dergisinin haberi yapılmaktadır).

Çehrenma, “-” 1914-1 Şubat, S. 15, s. 364-365. (Savaşlarda kaç askerin öldüğü hakkında bilgi verilmektedir).

İdare “-” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 313. (Türkistan valisi artık içkilerin satılmasını yasaklayacağını ilgili haber ve gençlerin okuma yazmaya değil yılbaşı ve bunun gibi benzer partilere özendikleri bahsinde yazılmıştır).

İdare, “-” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 403-405. (Hokand, Buhara’dan gelen türlü haberlerden bahsedilmektedir).

İdare, “-” 1914- 8 Mart, S. 20, s. 478. (“KetteKorgan” şehrindeki demir yolu hakkında bahsedilmektedir).

İdare, “-” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 379-380. (Aseke ve Hokand haberlerine yer verilmiştir).

İdare, “-” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 306-307. (İstanbul Zeytinburnu’ndaki “kurşun” fabrikası, İngiltere’deki hırsızlık, dünya haritasının yapılacağı, Türkiye’nin büyük savaş gemileri ve bunun gibi enteresan haberlerden bahsetmektedir).

İdare, “-” 1914-1Şubat, S. 15, s. 365. (Türkiye devletinin Şili devletinden satın aldığı büyük savaş gemisi hakkında bahsedilmektedir).

İdare, “-” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 335. (Türkiye hükümetinin satın alacağı askerî ve ticarî gemiler hakkında yazılmıştır).

İdare, “Kazan Kütübhana-i İslamiyesi” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 338. (Kazan Kütüphanesi hakkında habere yer verilmiştir).

İdare, “Kette Korgan Haberleri” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 311-312. (“Katta Korgan” da bir zenginin düğün yapmak için büyük miktarda para harcadığı, israf ettiği hakkında bahsetmektedir).

İdare, “Medine-i Munevvere Dar-al-fünun” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 327. (Medine’de yapılmakta olan “Der-el-Fünun” binası hakkında bahsetmektedir).

İdare, “Millat Ceridesi” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 312-313. (Yeni yayınlanmaya başlayan “Millet Ceridesi” hakkında bilgi verilmektedir.).

İdare, “Semerkand Haberleri” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 380-381. (Semerkant haberlerinden bahsetmektedir.)

İdare, “Semerkand Haberleri” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 337-338. (Semerkand ve Andican haberleri yer almıştır).

İdare, “Semerkanda Tiyatr, 15. Yanvar Çarşamba” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 285. (“Pederküş” tiyatrosunun nerde, ne zaman oynanacağı, biletlerin nerelerde satılacağı hakkında haberler yazılmıştır).

İkdam, “-” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 284. (Londra’daki Müslümanlar ve onların para toplayıp cami yaptıрма kararı hakkında haber verilmiştir).

İstanbul Cerideleri, “-” 1914-1 Şubat, S. 15, s. 367. (Trablus’ta İtalyanlara Arapların hücum ettiği ve Türkiye’nin aldığı büyük savaş gemileri hakkında bahsedilmiştir).

Kavkab, “-”1914-11 Ocak, S. 12, s. 281. (İtalya’nın Arap’ları mağlup etmesi ve Fransa’nın Arap öğrencilerine verdiği mükâfat hakkında haberler yayımlanmıştır).

Kuyaş, “Dizzağda Maktab” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 287-288. (Dizzah’da Molla Ahmadhan Nasirbayoğlu tarafından okul açılmasına karar verildiği hakkında yazılmıştır).

M.N, “İsrafsız Nikâh” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 287. (Semerkant şehrindeki M. A. Bin Fazıl’ın masrafsız bir düğün yaptığı ve herkesin onu örnek alması gerektiği hakkında).

M.S. Andicanî, “Andicanda Ulug İsrâf” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 431. (Andican zenginlerinin yaptığı düğün masrafları hakkında bahsedilmektedir).

Mekteb, “-” 1914-11 Ocak, S. 12,s. 284. (Türkiye ve Brezilya arasındaki askeri ticaret ve Japonların çocuklarını soğuğa dayanıklı yetiştirmesi hakkında haber verilmiştir).

Mekteb, “Yasama Devr Tavuk Tuhumi (yumurta)” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 429. (Amerika’da elde yapılan yumurta hakkında haber yazılmıştır).

Mirza: A. A, “Kadirlik İt” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 432-433. (Semerkand’da bir mollanın itinin hastalandığı için ona dua okutmaya çalıştığından bahsedilmektedir.)

Muhbir, “-” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 433-434. (“Kette Korgan” şehrinde Tatar ve Özbek gençlerinin “Pederküş” faciası için hazırlandıkları hakkında bahsedilmiştir).

N.Y, “-”1914- 22 Şubat, S. 18, s. 433. (Margılan’dan gelen bir tabip ve Mirza Ulugbek medresesi yanındaki sinematografi’den bahsedilmektedir).

Sabah, “-” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 412. (Amerika, Mısır ve Berlin haberlerine yer verilmiştir).

Sabah, “-” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 383. (Mehmet Selim Efendi ve bunun gibi birkaç paşanın ekim maaşlarını bahriye için verdikleri hakkında yazılmıştır.)

Sabah, “-” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 281-282. (İtalya’nın Mısır’daki medreseleri tertipsiz hale getirme projesi ve Türk pehlivanlarının kazançları hakkında bilgi verilmiştir).

Sabah, “-” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 282-283. (Bulgar memuru Musya Papa Nastasof’un Bulgar ekserleri için söylediği nutukdan bahsedilmektedir).

Sabah, “-” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 283-284. (Türkiye hükümetinin askeri caza kanununun 255. maddesindeki değişikliklerle ilgili detaylı haber verilmiştir. Sonra ise Trablus’daki savaş hazırlıkları ve savaşta Türkiye ordusuna yardıma gelecek olan Alman askerleri hakkında haberler yazılmıştır).

Sabah, “Adamge Payvend” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 279-280. (Kemik hastası olan bir kızın ameliyatı hakkında yazılmıştır).

Sabah, “İstambul Dar-al-fünunida Kizlerge Ders” 1914-8 Mart S. 20, s. 482. (“İstambul Dar-el-Fünun” da kızlar için açılan dersler hakkında bilgi verilmiştir).

Sabah, “Misr Drednot” 1914-1 Şubat, S. 15, s. 367. (“Mısır-el-Kahire” Müslümanları Türkiye devletine “Mısır” isminde bir gemi satın almak istedikleri hakkındaki haber verilmiştir).

Sabah, “Trablusda Muharebe” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 264. (Araplar ve İtalyanlar arasındaki savaşta şehit sayısı hakkında bilgiler yazılmıştır).

Sabah, “Trablusda Yene Uruş” 1914- 1 Mart, S. 19, s. 453. (Trablus savaşından bahsedilmiştir).

Şura, “-” 1914- 8 Mart, S. 20, s. 479-481. (Dünyanın her yerinden gelen haberlerden bahsedilmiştir).

Taşkend Fazil Canbay, “Kiraat-i Mevlud-i Şerif Taşkendde” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 380. (Taşkent’te düzenlenen Mevlit hakkında yazılmıştır).

Türkistan Vilayetiniñ Gazeti, “-” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 288-289. (Taşkent’te bir Tatarın kendi eşini kızım diye evlendirmeye çalıştığı ve borç veren kişilerin paralarını geri isteme ilanları hakkında haberler yer almıştır).

Vakit, “-”1914-25 Ocak, S. 14, s. 340. (Ostraumof Türkistan’da Rus okulların çoğaltacağını “Türkistanski Kuriyer” gazetesinde ilan ettiği hakkında yazılmıştır).

Vakit, “Mekke-i Mükerrermeden” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 326. (Medine’de yeni yapılan medrese hakkında haber verilmiştir).

Vakit, “İhtida” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 412. (Avrupa, Belçika ve Rusya memleketlerinin meşhur adamları Müslüman oldukları hakkında haber yazılmıştır).

Yulduz, “-” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 281. (Bulgaristan’da İslam okulları ve Amerika’da bir Türk vatandaşının ürettiği yeni esbap hakkında bahsetmektedir).

İhtar

İdare zaman zaman abonelerinede uyarıda bulunmuştur.

“-”, “İhtar” 1914-1 Mart, S. 19, s. 463. (Ayna İdaresi tarafından abonelerine uyarı yapılmıştır).

Ayna İdaresi, “İhtar” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 394. (Ayna dergisinin artık 32 sayfa olarak yayımlanacağı ve daha fazla abonelerin gerektiği hakkında uyarı yapılmıştır).

İlan ve Duyurular

Dergide verilmiş olan ilan ve duyuruların çoğu Ayna İdaresi tarafından yapılmıştır. Muharririn çıkarttığı kitap fiyatları, yeni açılmış okullar, yeniden basmaya başlayan dergi ve gazetelerin ilanları verilmiştir. Dergideki reklamlar Rusça verilmesine rağmen altında Özbek Türkçesiyle tercümesi verilmiştir.

Ayna İdaresi, “Muallim Kerak” 1914- 8 Mart, S. 20, s. 471. (“Usuli Cedit” okullarına öğretmen alınacağı hakkında yazılmıştır).

İdare, “-” 1914- 19 Şubat, S. 17, s.416. (Semerkant’ın Yami mahallesinde Hacı Abdullah hocanın evinde Rusça okutmak için ruhsat verildiği hakkında duyuru yapılmaktadır).

İdare, “-” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 427. (Ayna idaresinden müşterilerine duyuru yapılmaktadır).

İdare, “Beş Nafar Muallim Kerak” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 319. (Cedit okullarına Türkistanlı öğretmen alınacağının ilanı yazılmıştır).

İdare, “Cevab” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 253. (“Sirac el-Ahbār Afganiye” dergisi hakkında ilan yapılmıştır).

İdare, “Hurmatlu Müşterilerge İlan” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 415. (Ayna idaresinden müşterilerine ilan yapılmıştır).

İdare, “İdareden” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 287. (“Ayna” idaresinde satılacak olan kitaplar ve onların indirimli fiyatları hakkında ilan verilmiştir).

İdare, “Muharrirniñ Tahrir ve Neşir Etken Eserleri” 1914-4 Ocak, S. 11, s. 272. (Behbudî’nin yazdığı kitapları ve eserlerinin fiyatları ve nerelerde satıldığı hakkında bilgi verilmektedir).

İdare, “Muhterem Vekillerimiz” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 272. (“Ayna” dergisinin vekillerine duyuru yapılmaktadır).

İdare, “Nevbahar” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 392. (Farsça).

İdare, “Taşkente Mekteb Kütüphanesi” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 391. (Yeni yayınlanan Divan hakkında ilan yapılmaktadır).

İdare, Taleb Kilinñiz! 1914-11 Ocak, S. 12, s. 296. (İşyeri reklamı).

Nizameddin Zade, “Tekbir Sedasi Yetmaydur” 1914-8 Mart, S. 20, s. 477. (Semerkant şehrindeki Mirza Uluğbek Camii’ne yine bir tane müezzın gerektiği hakkında duyuru yapılmaktadır).

“-”, “Şahbal” 1914-1 Mart, S. 19, s. 453-454. (Yeni çıkmaya başlayan “Şanbal” mecellesi hakkında bahsedilmektedir).

“-”, “Matbuat-ı Cedide” 1914-8 Şubat, S. 16, s. 376. (Yeni yayınlanan Divan’nın ilanı yapılmıştır).

İltimas

Ayna idaresine Karaköl şehrinden gelen İltimas mektubuna er verilmiştir.

Süleyman Hoca, “Karakölden” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 381-382. (Karaköl şehrinden İdareye iltimas mektubu).

Makaleler

Dergide dönemin yazarları tarafından değişik konular üzerinde makaleler yazılmıştır. Dergide günün bölgesel ve dünya siyasetiyle ilgili gelişmelerinin yanında bazı hastalıklar, ilim ve fen gelişimi hakkında yazılmış birçok makale bulunmaktadır. Dergideki makaleler Özbek Türkçesiyle yazılmıştır ancak her sayının sonunda Farsça yazılara da yer verilmiştir.

Hacı Muin İbni Şükrullah, “Til Birleşdürmak Hakkında” 1914-4 Ocak, S. 11, s. 259-260. (Dil birliği hakkında).

İdare, “Türk Devleti Nimege Mağlub Boldi!” 1914-4 Ocak, S. 11, s. 252-253. (Türkiye’nin mağlubiyet sebepleri).

İdare, “Türk Devleti Nimege Mağlub Boldi!” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 324-325. (4 Ocak 1914 tarihli 11. Sayı, 252-253 sayfalarda yayımlanan makalenin devamı).

İdare, “Türk Devleti Ne Üçün Mağlub Boldi!” 1914 -19 Şubat, S. 17, s. 397-399. (4 Ocak 1914 tarihli 11. Sayı, 252-253 sayfalar ve 25 Ocak 1914 tarihli 14. Sayı, 324-325 sayfalarındaki makalelerin devamı).

İdare, “Türk Devleti Nime Üçün Mağlub Boldi?” 1914-22 Şubat, S. 18, s. 425-427. (Derginin 11., 14. ve 17. Sayılarında devam eden uzun bir makele).

İdare, “Türkiye Devleti Nimege Mağlub Boldi!” 1914-1 Mart, S. 19, s.448-450. (Derginin 11., 14., 17. ve 18. Sayılarında devam eden uzun bir makele).

İdare, “Türk Devleti Nimege Mağlub Boldi!” 1914 -8 Mart, S. 20, s. 469-470. (Derginin 11., 14., 17., 18., ve 19. Sayılarda yayımlanan ve daha devamı olan uzun bir makele).

İdare, “Türkistanda Bir Neça Millî Tiyatr” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 327-331. (“Pederküş” dramı hakkında yazılmıştır).

Ahbar, “Türkistan” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 309. (Hokand şehrindeki mum madeni ve bazı ahlaksız işler hakkında yazılmıştır).

Bahrambeg Devlet Şah (Tercüman), “Sart Meselesi” 1914-19 Şubat, S. 17, s. 400. (Türkistan ahalisine “sart” kelimesi ile hitap ettiklerinden bahsedilmektedir).

Mahmud Hoca, “Ah Bañlar Bizni Berbad Etdi!” 1914-1 Mart, S. 19, s. 442-444. (Bankalar hakkında).

Mahmut Hoca, “Bizni Haller ve İşler” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 300-302. (Cedit okulları hakkında söylenen yalan bilgiler hakkında yazılmıştır).

Mahmud Hoca Behbudî, “Layiha-Proyekt” 1914-4 Ocak, S. 11, s. 250-251. (Türkistan’na yeni okullar gerektiği ve bunun için gerekli layihalar hakkında yazılmıştır).

Sabah, “Türkiyenin Bahreyye Kuvvesi” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 408-411. (Türkiye’nin büyük savaş gemileri ve zırhları hakkında yazılmıştır).

“...!!”, “Millatni Kim İslah Eter?” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 274-275. (Halka İslam dini hakkında bilgi lazımlığı hakkında yazılmıştır).

“-”, “Türkiyenin Eng Kette Uruş Kemesi” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 278-279. (Türkiye’nin büyük savaş gemileri hakkında).

“-”, “Ziya Âlim” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 291-292. (Farsça).

Yulduz, “Kaygulik Hisab” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 261. (Yeryüzündeki insanların sayısı, çoğalması hakkında bilgi verilmektedir).

İdare, “Hokand Mekteb-i Ruşdiyya-i İslamiyesi” 1914-1Şubat, S. 15, s. 359-360. (Hokand şehrindeki Ruşdiye-i İslamiye mektebi hakkında yazılmıştır).

Abdul-islam el-Fatimî, “Mısır-el-Kahirede Cami el-Ezher Medresesi” 1914-22 Şubat, S. 18, s. 422-425.(Mısır el-Kahire deki “Cami el-Ezher” medresesi hakkında bahsedilmektedir).

Abdussalam el-Azmi, “Mısır el-Kahirede Cami el-Ezher” 1914- 1 Mart, S. 19, s. 444-447. (Mısır El-Kahire deki “Cami El-Ezher” medresesi hakkında bahsedilmektedir).

Buhara: M.Z. Mirza Zade, “İlim ve Terâkkî” 1914-19 Şubat, S. 17, s. 413-414. (İlim ve Terakkî hakkında yazılmıştır).

Esed, “Kenayat” 1914-1 Mart, S. 19, s. 461-463. (Farsça)

Abdurahman Mahdum, “Tahsil ve Tatil” 1914-8 Mart, S. 20, s. 485-486. (Eğitimle ilgi yazılan makale).

Abdurraşid, “İctihad” 1914-1 Şubat, S. 15, s. 349-351. (İctihad hakkında).

Abdurraşid, “İctihad” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 377-378. (İctihad hakkında).

Ayna, “Cehalet Derdleriden!” 1914-22 Şubat, S. 18, s. 418-419. (İdare tarafından cehaletten kurtulmak gerektiği hakkında yazılmıştır).

Ayna, “Seyir Belası” 1914-8 Mart, S. 20, s. 466-468. (Seyir yani Nevruz hakkında yazılmıştır).

K ... M, “Arz-ı Halis Ba Hal-i İlm” 1914-8 Mart, S. 20, s. 486. (Farsça).

Ayna, “Zoreki Bay!” 1914-8 Şubat, S. 16, s. 370-373. (Gösterişli düğünler hakkında yazılmıştır).

Huşyakmes, “Huşim Kelmaydür!” 1914-4 Ocak, S.11, s. 262-263. (Zenginler paralarını bilim, hayır işler için değil, günah işlere harcadıklarından bahsetmektedir).

İdare, “Fevkal’ade Tekfir” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 295. (Semerkant’ın bir medresesi içindeki camide “Cedit” okulları üzerine yürütülen tartışmalar hakkında yazılmıştır).

İdare, “Rusya’da Ehli İslam ve Tasisatleri” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 336. (Rusya’daki Müslümanlar sayısının artması ve camiler hakkında bilgi verilmiştir).

Mir Muhsin Şer Muhammadoğlu, “Ahval-ı Zarimiz.” 1914- 8 Mart, S. 20, s. 475-476. (Milletin ne kadar cahil olduğu ve bunu yok etmenin çözümü hakkında yazılmıştır).

Molla Hakra, “İslah-ı Resim Lazım Est” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 437-438. (Farsça)

İdare, “Semerkand Tiyatr” 1914-1 Şubat, S. 15, s. 362-363. (25 Ocak 1914 tarihli 14. Sayı, 327-331 sayfalardaki makalenin devamı).

Molla Mirza Kasim, “Andicanda Arakhorlik” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 434-436. (Andican’da içki fuhuşların çoğaldığı hakkında yazılmıştır).

Muhammed Necib Tuntari, “Arablarda Fünun ve Keşfiyat” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 254-256. (Araplarda ilim ve bilimlerin ilerlediğinden bahsedilmiştir).

Muhammed Necib Tuntari, “Arablarda Fünun ve Keşfiyat” 1914-18 Ocak, S. 13 s. 303-305. (18 Ocak 1914 tarihli 13. Sayı, 303-305. sayfalarda yazılan makale devamı).

M. S. Hâkim-i Buhara-i, “Akl” 1914-8 Şubat, S. 16, s. 386-388. (Farsça).

N. Y, “Eski Müslüman Medreselerinde Nimeler Okulur Edi?” 1914-1 Şubat, S. 15, s. 356-359. (Eski Müslüman medreseleri hakkında).

...N. Y, “Mekteb” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 258. (Mekteb hakkında yazılmıştır).

Haci Muin İbni Şükrullah, “Verem–Sillelre-e –Çahutka” 1914-4 Ocak, S. 11, s. 266-267. (“Sil” hastalığından bahsetmektedir).

Haci Muin İbni Şükrullah, “Verem–Sillelre-e –Çahutka” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 290-291. (Derginin 11 Ocak 1914 tarihli 12 Sayısının 290-291 sayfalarında hastalık hakkında yazılan makelenin devamıdır).

Çehrenma, “Hitayda Kança Müslüman Bar?” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 332-333. (Çin müslümanları hakkında bilgi verilmiştir).

Çehrenma, “Japon Müslümanlarınıñ Terekki” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 335. (Japon Müslümanları hakkında yazılmıştır).

Sabah, “İslamga Tabşir” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 277. (Pomak Müslümanlarının vaftiz edilmeye karşı mücadelesi ve bir Japon’un Müslüman olması hakkında yazılmıştır).

İdare, “Ustad-ı Muhterem Müfti-el İslam Cenab-ı Damolla İkrâm!” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 276. (Molla İkrâm hakkında yazılmıştır).

“-”, “Hata Tab Bolingen Haftik (?) Şerif” 1914-8 Şubat, S. 16, s. 373-375. (Hatalı basılan Kuran kitabının, hata ve doğrularını karşılaştırması).

Kari Ziyaeddin, “Hatalik Haftiyeki Şerif Hakkında” 1914-8 Mart, S. 20, s. 476-477. (Hatalı basılan Kuran kitabı hakkında).

Kemine Gürbe, “Cevab Be-muş” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 268. (Farsça).

Mahmut Hoca, “Kabristan-i Müslimîn” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 322-323. (Müslüman mezarlıkları hakkında yazılmıştır).

Mahmut Hoca, “Kabristan-ı Müslimîn” 1914-1 Şubat, S. 15, s. 361-362. (25 Ocak 1914 tarihli 14. Sayının, 322-323. sayfalarında yazılan yazının devamı).

Mahmut Hoca Behbudî, “Sayir” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 316-318. (Derginin 10. Sayısında yazılmış makale devamı).

Muhammad Sadî, “Londonda Salat-ı cuma “Hayya Alal Felah!”” 1914-1 Şubat, S. 15, s. 351-355. (İstanbul’da yayınlanan “İkdam” ceridesinde yayınlanan bir makaleden bahsetmektedir).

Çehrenme, “Hayvanatniñ Ömri” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 260. (Hayvanların ömrü hakkında yazılmıştır).

“-”, “Kerkiden Cenab-ı Emrullah Efendi” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 431-432. (Kerkide ilk kez Mevlit okunduğu hakkında yazılmaktadır).

“-”, “Mevlud-i Saadat-i Numud” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 298-299. (Mevlit hakkında kısaca bilgi verilmiştir).

İdare, “-” 1914-8 Şubat, S. 16, s. 388. (Farsça).

İdare, “-” 1914-8 Mart 20 S. 1914-8 Mart, S. 20, s. 486. (Farsça).

“-”, “Güldeste-i Edebiyat” 1914-8 Şubat, S. 16, s. 388. (Farsça).

Mektuplar

Dergide yayımlanan bazı makalelere yorum olarak bazen de şikâyet olarak mektupları yazılmıştır ve Ayna editörü tarafından da bu mektuplara cevaplar yazılmıştır.

“-”, “Hocend’de Seyr” 1914- 1 Mart, S. 19, s. 454-455. (“Seyir” hakkında yazılmıştır).

“-”, “İdarege Mektub” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 331. (Kazan’da yayımlanan hatalı Kuran kitabı hakkında bilgilendirme amacıyla İdare’ye mektup yazılmıştır).

“-”, “Mektub Ez Hocend” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 438-439. (Farsça).

“-”, “Taşkendden Öpke-Gülü” 1914- 1 Mart, S. 19, s. 454. (Sart meselesi hakkında yazılmıştır).

Andican Kuyan, “Andicandan Mektub” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 406. (Andican’dan gelen mektuptan bahsedilmektedir).

Baki ... İdare, “Muş Mirzage Açık Mektub” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 280. (“Ayna” idaresinden Muşmirza’ya açık mektup).

İdare, “İdareden” 1914- 1 Şubat, S. 15, s. 346-348. (İdareye yazılan şikâyet mektupları hakkında).

İdare, “Mısır El-kahirege” 1914- 8 Mart, S. 20, s. 478. (“Mısır El-kahire”ye yazılan mektuptan bahsedilmektedir).

Mirza Rahmetcan, “Buharaniñ Şirabadiden Mektub” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 403. (Ayna idaresine Buhara Şahriabad’dan gelen mektup hakkında bahsedilmektedir).

Reklam

Derginin arka kapağında kerpiç ve fayton reklamlarına yer verilmiştir.

İdare, “M.A. Zaydelniñhişt zavodi” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 272. (Kerpiç reklamı yapılmaktadır).

İdare, “Zor Galebe! Berçege Asan!” 1914-8 Mart, S. 20, s. 487. (Yeni icat edilen su pompasının reklamı yapılmaktadır).

Sohbetler

İncelenen sayılar içinde bir Molla ile halktan biri arasında “Mevlüt” hakkında bir sohbe te yer verilmiştir.

Abdu-Kadim, “Suhbet” 1914-19 Şubat, S. 17, s. 395-396. (Hacı Molla Hakir Assayyah ile Rakid efendiler arasındaki sohbetine yer verilmiştir).

Buhara: Sadık, “Suhbet” 1914- 25 Ocak, S. 14. s. 343. (Farsça).

Şiirler

Hatıra ve ilim ve terakkî hakkında şiirler yazılmıştır. Şiirlerin çoğu da Farsça bazıları Türkiye Türkçesinde yazılmıştır.

Abdurauf Fitrat Buharî, “Tazyane-yi Ta’dib” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 314-316. (Farsça şiir).

Buhara-yı, “Mekteb” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 267-268. (Okul hakkında yazılmış şiir).

Eser-i Şeyh Abul-Kasim Alim-i Eranî, “Beşaret-i Mavlud-i şarîf” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 314. (Farsça şiir).

F.R, “Ah demayın” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 310. (Pişmanlık duyarak yazılmış bir şiir).

Mahmud, “Hasad” 1914-1Şubat, S. 15, s. 363. (Haset hakkında yazılmış şiir).

Mirza HasibKuddusî, “İntibah Maaruf ve Senay’ı” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 294-295. (İlim hakkında bir şiir).

Molla Ubaydullah Hoca Suleymanî, “Taassuf!” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 427. (“Taassuf” hakkında yazılmış şiir).

Muhammad Hadi Kafkazî, “Yiglar Bize” 1914-1Şubat, S. 15, s. 355. (Farsça şiir).

S. A. Buharayı, “Mersiye Be-Mirza Sirac-e-ddin” 1914- 25 Ocak, S. 14, s. 341-342. (Farsça şiir).

S.A. Buharayı, “Mersiya-i Bemirza Siraciddin Hâkim Buharayı” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 341. (Farsça şiir).

Sayyid Ahmed Hoca Siddikî, “Mukabele” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 376. (Farsça şiir).

Semerikand: Gafleti, “Feryad-u Figan” 1914-19 Şubat, S. 17, s. 414-415. (Farsça şiir).

Semerikandî: M.N., “Güzeşte ve Ayende” 1914-8 Mart S. 20, s. 484. (Farsça şiir).

Şahr-i Andican: Nesriddin, “Türkistan” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 388-389. (Türkistan hakkında şiir).

T.Abbasî, “Ya rab” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 391. (Farsça şiir).

Tölegen Hocmiyarof Taşkend, “Taşkenda (Hiva) Sinamatografında” 1914- 8 Şubat, S. 16, s. 390. (Taşkent’teki sinematografi hakkında yazılmış bir şiir).

Tölegen Hocmiyarof Taşkendî, “Hamiyat Ahlina!” 1914-25 Ocak, S. 14, s. 323. (Cahillikten kurtulmak için, sadece okumak ve çalışmak gerektiği üzerine yazılmış bir şiirdir).

Zahriddin Fath-al-din Zade, “Ta beçend?” 1914- 1 Mart, S. 19, s. 463. (Farsça şiir).

“-” “-” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 293-294. (Farsça).

“-”, “Ez Divanî Mirza Hadî Efendi Marhum” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 289. (Farsça şiir).

“-”, “Ez Divanî Mirza Hadî” 1914-11 Ocak, S. 12, s. 284. (Farsça şiir).

“-”, “İsmail Safa Efendiniñdur” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 430. (İsmail Sefa efendi hatırasına yazılmıştır).

“-”, “Kaside-i Mevludiye” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 299. (Mevlit hakkında yazılmıştır).

“-”, “Muabbir “Tarciman” ve İsmailbeg Gasprinski cenablari Hakkında” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 394. (İsmail Gaspıralı hatırasına yazılmış bir şiir).

“-”, “Osmanlı şurasinden Sayyid Vahbi Cenableriniñdur” 1914- 19 Şubat, S. 17, s. 399. (Sayid Vahbi cenaplarına yazılan bir şiir).

“-”, “Rımız’ı Hasret Ber Ehl-i Millet” 1914 -4 Ocak, S. 11, s. 269-270. (Cahillikten kurtulup, bilim yoluna doğru ilerlemek gerektiğini anlatan bir şiir).

“-”, “Türk Şuarasinden Marhum (Nafî) Efendiniñdur.” 1914- 1 Mart, S. 19, s. 456. (Nafî Efendiye yazılmış bir şiir).

Tebrik

Bazen idare Farsça olarakta tebrikler yazmıştır.

İdare, “Marhamat-i Ali-i Amirane” 1914-22 Şubat, S. 18, s. 430. (Farsça).

Teşekkürler

Ayna idaresi, derginin yazarlarına zaman zaman teşekkürler etmiş aynı zamanda da idare adına gelen teşekkürler yayımlanmıştır.

Ayna İdaresi, “Teşekkür” 1914-4 Ocak, S. 11, s. 256. (Ayna idaresinin Çimkentli yazarlarına teşekkür yazısıdır).

İdare, “Teşekkür” 1914-1 Şubat, S. 15, s. 360. (Gulam Ali Akramhanof cenapları ve Mir Abid Mirzahidbay cenaplarına “Ayna” idaresinin teşekkür ettiği hakkında yazılmıştır).

İdare, “Teşekkür” 1914-18 Ocak, S. 13, s. 309-310. (Margilan’lı Abdulhamid efendi Muhsinof Milani cenaplarına idare teşekkür ediyor).

İdare, “Teşekkür” 1914-19 Şubat, S. 17, s. 415. (Sayidmurad Sayid Alioğlu cenaplarına Ayna idaresi teşekkür etmekte).

Semerkindî muallim, “Teşekkür” 1914- 22 Şubat, S. 18, s. 432. (Muhammad Aminbay cenaplarına teşekkür etmekte).

III. BÖLÜM

SEÇİLMİŞ METİNLER

Türk Davlati Nimaga Mağlûb Boldi!⁷⁶

(Mu‘tabar “Tarcimān” niñ ‘ilāvasından) Bu savālğa cavāb bérmağ üçün katta bir kitāb yazmaq kerakdür. Bu ésa tā‘rīh yazğuçılarniñ vazīfasidür. Ammā biz bu savālğa bir carīda muharriri müfti ila cavāb bérurmız şuniñ üçün yüz şahīfa da yazılaturgan müttalibni on şahīfada muhtasar kılmāğğa sa‘y kılurmız. Türkiya davlati nimaga mağlûb boldi. Tanazzül kıldı? Bu su‘aldan muqaddam başqa bir savāl ham bar va ul budur ki:- cümle İslām davlatlari va bütün millat-i islāmiyya ne üçün tanazzül kıldı? ... Mana agar muniñ cavābı ta‘yīn kılinsa, Türk davlatiniñ ham ne üçün tanazzül kılişi yahşırakma‘lüm bolur. Har iş va hāl Huda ta‘ālaniñ irāda-i ‘āliyasığa tavaqquf kıladur. Amma ‘adālat- haq ta‘ālaniñ şifat-i ‘āliyasidanbiribolgani üçün, insānlarniñ erta bilan turub ‘ibādathānağa ya şerhānağa barmaqlari özlariniñ “irāda” sığa qoyılgandır. Azalī bu kâ‘idani har kişi dâ‘imā yadida saqlasa kerak. Bu kâ‘ida bir çobanniñ, bir pâdişāhniñ, bir hānniñ, bir millatniñ ahvālīga, harakātīga, va hayātlarīga hüküm kıladürğan bir kâi‘dadür. Bir kişiniñ énika bir millatniñ ilgari ya keyin ketmaqi tarakkī ya tanazzülü “irāda” niñ iste‘mālīga tavaqquf kıladür. ‘İlm-i tā‘rīh okuğanlarğa bu haqīkat āftābdek āşığardur. Siyāsīy, ictimā‘iy hāllar, vukū‘atlar hādışalar hammasī bir biriğa bağıluq birāv biravidan tuğulub ketmaqdadür. “Baži” lar “hāl” ni hālde “istikbāl” ni hāzır kıladür. Şundaq kim: bu künki bir “yahşilik” niñ sababi bir neça yüz il muqaddam aytilgan bir asāsdan vucūdğa kelganidek, bu künki bir “yamānlik”da avvalda kılingan bir haṭa veya nuqşānniñ natica va şamarasi bolur maqşadğa kelaylük. Mundan üç yüz il ilgari Berhāvuç (?) Kullandiyā (?) ‘askari yetti-sakkiz dāna tahta kemağa mindirilub Hind, Çin va Cava atrāflarīga yubarilubdur. Üç-tört aylıq yol muhiṭ-i dengizidan ötüb va Cavacazīralarini istilā kılinur édi. Berhāhuc

⁷⁶ Mahmut Hoca Behbudî, “Türk Davlati Nimaga Mağlûb Boldi!” *Ayna*, S. 11, 4 Ocak 1914, s. 252-253; S. 14, 25 Ocak 1914, s. 324-325; S. 17, 19 Şubat 1914, s. 397-398; S. 18, 22 Şubat 1914, s. 425-426; S. 19, 1 Mart 1914, s. 448-450; S. 20, 8 Mart 1914, s. 469-470.

(?) Kullāndiyā (?)‘askari hayli muhārabalardan keyin munga muvaffaq boldi. Va bir neça sultānlarniñ hüküm va idārasida bolgan yigirma milyon Cava müsümānlari Kullāndiyāğa (?) tābi‘ bolmaqğa macbūr boldilar. Yigirma milyon müsümānlarniñ ümarāsı, ‘ulamāsı, şürafāsı ğarb tarafidan kelgan bularniñ kim ekanligini, neçük va nimağa kelganlarini bilmas edilar. Eski oqlar ilan yangitopğa qarşı muqābala kılalmaganları üçün Kullāndiyā istilāsı, haq tarafidan kelgan bir cazā gumān kılub öz qalblarini ziyādarax öldurmāk va za‘if kılmaqdek ahmaqlık da bulindilar. *Baqiyasi bar.*

Amerika kıt‘asi kaşf bolunub Hindustān va Çin taraflariğa dengiz yollari açılmaķi ilan Avropalilarda kemaçılık va dengiz ticāratı taraqqığa başladı. Yana bul aşnāda édiki ‘ilm va hūnar taḥşili maydanlaşub karḥānalar va katta ticārat şirketlari ta’sis kılub va hikmat idārağa tavfiqan Avropa davlatlariniñ binā va asāsı gözal va ‘āķil nizāmlar ila emīn yolğa qoyilub ‘ilmlik ‘askar va ma‘lumātlik ma’mūrlar yetiştirub davlatniñ kuvvati va hāķlarniñ salāmati ta’mīn kılindi. Avropa ildan ilğa har huşuşda işlāh kılmaq, ‘ulūm, fūnūn va şanāyi‘ arturmaķ yolida taraqqī kılmaqda édi. Avropaniñ éñ kiçik hükūmatlari ham nizām va m‘ārif sāyasida kuvvat-i siyāsīya, va hāķlari hūnar va şanāyi‘ sāyasida kuvvat mālīya şāḥibi bolurdilar. Avropa mallari dünyāniñ har tarafida satılmaqda bolub va dünyāniñ har tarafidan Avropağa altun kümüş sudek aķar édi. Ammā buniñ tamāman ‘aksinça mamālik-i islāmiyaniñ şan‘atlari, eşnāflari, ticāratı kundan kūn azayardi sōnardi çünki alar yangidan arzanraq va yaḥşirāķ oḥşatilub kelgan fabrik mallari va asbāblari éski uşulda qol ilan işlangan müsümān malığa, matā‘iğa yol bāzār va müştarī kaldirmas édi. Qol dastġāhi ila müsümān ustāsı kunda “7-8” gaz böz, ketān ya başķa bir nimarsa toķiganda maşin dastġāhlari ilan bir Avropali kunda “70-80” gaz māl toķubdur. sakiz gaz 80 gazğa muqābil qurulmaganidek, şarķ ham ğarbğa qarşı ‘āciz qalğan édi. Maşalā: Bir müsümān ğarbğa mal satub beş tilla alğan ḥālda bir Avrapali on tıllalık mal satub mamālik-i islāmiyaniñ naķid aķçalarını va samāyalarını öziğa tartar édi bul tartib ilan mamālik-i islāmiyaniñ sarmāyasi, puli bir katta bara bara azalmaķda ammā ğarbnıñ sarmayasi, sarvati va barakati artmaqda édi. Ğaflat kılğan va şāşķan müsümānlar:” Ahir zaman keldi, dünyāda barakat qalmadı” deb zarlanurdilar, yığlardilar. Ammā Avropalılar: “dunyāda bara bara barakatlık, nizāmlık, va raḥatlık bolur” deb sevinurdilar. va ḥudağa şükür kılurdilar. “talab kıl kılīm beraman!” Amri calīlini şarķ unutdi ammā ğarb örganub talabda zarraça kuşur kılmay éng arkada qalğan va éski

zamān uşūlida iş körüb mu‘āşarat kılaturgan yalguz bizniñ Rusya édi. Ammā İmparator (Uluğ Piyotr)’niñ akıl diraāyati sayasida -1700 nçı sana-i milādiyasinda Rusya Avropadan nizām va fūnūn taḥṣīlniḳabūl kılub az vaqıtıda Rusya mamlakatini kuvvatğa kelturub ḥudūdlerini keñkayturmaḳğa başıladı. Rusya davlati işlāḥāt ila kuvvatini arturgani zamānda Āsya, Īrān va Tūrkiya éski ḥāllarida turub nizām va fūnūndan bahrasiz ḳalmaḳda édilar. Şulḳadar ḡaflatga ḡarḳ bolub édilarki Avropada va Rusyada bolgan işlardan heç ḥabardār bolmas édilar. Mana şul ḡaflatdan istigāda kılub Rus ordulari Kafkazyani Ḳrimni basmaḳğa başıladilar. Uluğ Pyotrdan kırk éllik yıl şongra Rusya ‘askari Baḥr-i Ḥazardan Īrān davlati ḳara dengizdan Tūrkiya davlatini taşḥīr kılmaḳğa başıladı. “*baḳiyasi bar*”.

Avropa illar uruşub veya aniki ‘ahdnāmalar ila istilā kıldilar. Uzun muḥārabalar, bir birini arḳasidan kelgan maḡlūbiyatlar, buzḡunlıḳlar müsūlmānlarni ḡaflatdan uyḡanturmadi. Ḡaflat müsūlmānlarda davām étıdi. Rusyaniñ birdan birḡa kötarilganini, kasb-i kuvvat kılganini sabab va ḥikmatini aḥtargan añlagan ne Ṭahranda va ne Īstambulda körülmadi. Fūnūn, nizām, ṭop, maşın va fabrika zamāni kelganini körgan va añlagan bolmas édi. Umarā-yı Īslām köb ḡāfil édi. Iekin ‘ulamā-yi islām köbraḳ ḡaflatda ḳalغان édi. Muḥīṭ va ḥayāt-i islāmiyya şundaḳ bir ḥālga kelgan édi: éñ zālīm bir sāḥaḡa ya éñki Sultānḡa “‘ādīl” éñ cāḥil bir mullaḡa “‘ālīm” éñ pāraḥor bir ḳāzīḡa “ḥādīm-i şar‘i şarīf”- duşmanni körmesdan ḳaçḡanlarḡa “Bahādir va ḳahramān”, nā-ḥaḳ şahādat berganlarḡa “amīn” ‘aḳlḡa va naḳlḡa kelmagan afsānalarḡa “tā‘līf” beş on satır madḥiya ilan ḥūşamadḡöylik kılganlarḡa “adīb” yollarni basub yetimlarni yiḡlatḡanlarḡa “Āḡa” bilar bilmas turmasdan söyləḡanlarḡa “‘ārīf” ṭama‘çilarga “mürşid” dek laḳablarni taḳşturmaḳni “mudārā” va “uşūl-i ma‘āşarat” ḥisāb étib kundan kuḡa dūnyāmiz ḳarayıbdur. Ahl-i islām bu ḥāli ila yukaridan kıyıḡa yumalamaḳda bolgani aşnāda, ḡarb ya‘ni Avropa millatlari közlerini açub éski müsūlmānlardan alḡan ‘ilm va ‘ibratlari sāyasida işlāḥāt, himmat va taraḳḳī yollarini tutkan édilar. Alarniñ bu ḥāli müsūlmānlarni birdan ‘ācizlanturdi. Uyḡan Avropaniñ üç aylık yoldan kelub, cuz‘i kuvvat ilan Cāvani (?), Hindistānni özlariḡa māl kıldilar. Mana bul alarniñ taraḳḳī ḥālidur! Üç, beş ‘aşrlik zūlm ilan cānidan ötkan ḥaḳḳlar, dāḥilān va ḥāricān özlarni mudāfa‘a kılurlik fikr va ḥayāldan bahrasiz ḳalغان édi. Ḳolida ḳāmçın bolḡanlarḡa māliyāt bermāḳ üçün yaratılḡanlarıḡa ḳanā‘at ḥāşil étdilar, ölməḡan édilar. Ammā fikrlari muzlangan közlari pardalangan, müsūlmānlarniñ “millati”: yalgūz maḥallasiniñ ḥaḳḳi “vaṭāni” öz ḥānasi bolḡan édi.

“Ağarça muniñ ħaricida millat va vañandek sözlar eştilurdi ésada bularniñ manāsi va ta’siri ġāyib ħilingan édi. Yollarda, bazarlarda salāmat va amanat ħalmagan édi. Baskunçılardan, oğrılardan karvānlar öta almas édilar. Baskundan ħutulğanlarını ésa mamlakatniñ zālīm ħākimlari tamām ħilurdi ki bul tartib ilan ticārat va davlat sönmağda édi. İdāraniñ uşul va ħikmatidan intizāmniñ fāidalaridan ħabarsız, ħātun ilan ħız ‘ālamida bütün iktidārini ħuvvatini ġāyib étkan ħükūmdarlar yaki şāh-i cahānlar bātūr va casūr oğrılarnı zabiť ħılalmay alarnı ħil’at-i fāħira ila taltif buyurub masnad-i vazāratğā çağırardılar. Mamālik-i şarħiyyani ġarbliklarga māl ħıldurgan ħāllar bolur édi. ‘İbādat azlıkidan émas, ‘ilm , ‘adl va nizāmniñ yoklıkidan édi. Şark bargunça keyin ketmağda ammā ġarb bargunça ilgari ötmağda va taraħķķi ħılmağda édi. İslām ‘ālaminiñ ‘umūmi cahlığā, marziğā ħisman ‘Oşmānlılar ham duċār bolgan édilar. Faċat bularniñ har ħālda ‘ilmi, va himmati başķa ham ‘aşr-i müsūlmānlarnikidan bihrāķ (?) va ilgarida bolgan üçün bu vaķitğāça ħıdadılar, tākāt ħıldılar. Bu kungāça har ħil muşibatlarğā, ta’aruzlarğā ħarşu davām ħıldılar. İstiklāliyatlarını muĥāfaza (dāğlab ihtimālğā ħōra) istikbāllarını ham ta’mīn ħıldılar. (baħiyasi bar)

Mundan keyinraķ yana bir avuc İngilizlar toğrısı İngiliz tüccār şirkatiniñ cam’ ħılğan şirket ‘askari Hindustānğā musallať boldi. Avropa ħadar casāmatda bolgan hindistan ħıta’sini pul ilan va bir ħismini uruş ilan istilā ħıldılar. Mayda çuyda Hind ħükūmatları nari tursun, -altmış milyon ahalığā mālīk Hindu davlat-i islamiyyasi

“tüccar şirket ‘askariya”sığā muċāvamat ħılalmay İngiliz tācirlariğā tāb’e boldi. (Dehli) Sultānlarınıñ ħāli va rizķi tüccār idārahānasiniñ ħimāyat va i’ānatığā muĥtāc bolub ħaldi. 60 milyonlık bir davlat va millat uç aylık dengiz yollarıdan ötüb kelgan bir avuc düşmanni daf’ ħılalmadı. Balki dīnini, cāyini, malini ‘arzini va nāmūsini alarniñ ihtiyārığā va kayfığā tabşurdi. Bularniñ ‘illati muċāvamat ħılalmasılik muċābala va mudāfa’āğā çāra tapmasılığı édi. Yaĥşı! Ammā bu ‘acizlik ħaydan keldi? Ağar ‘avām nazariça “Müsūlmānlikni buzulğanıdan” desak toğrı bolmas. Çünki Cāva va Hind müsūlmānlari ħāzirğāça beş farzniñ adāsida ħuşūr étmaganları ma’lūmdur. Mascidlari, şūfılari ham az émasdur. Avropalıklarda munga heç māt’i bolmay ħatta “Aĥiratsızğā” Hindustān bizğā deb alarnı bu işlarğā targīb ħıladurlar. Cümle müsūlmānlarniñ ‘aciz va inĥitāťlarınıñ iki ulūğ sababi bardur: avvali va éng muĥimi: dīn va ħikmat-i islāmiyyaniñ yalguz ‘ibādat ħismini ħolda tutub, başķa cihatlarını ya’ni himmatğā, ħamiyyatğā, siyāsatğā içtimā’iyātğā, ‘adālatğā va ma’ārifğā ta’lūķi

bolgan aḥkām va qā'idalarıni tark qılğanları va ba'zi ḥikmatlarını anglamaslıklarıdır. İbādatğa qūşūr qılmaganları üçün āḥiratda mukāfāt almaqları şubhasızdır. Lakin başqa ḥuşūşlarda ğaflat qılğanları üçün bu dünyāda va āḥiratda cazāsini kōradurlar. Müsülmānlarnıñ siyāsī va madanī tā'rīḥlarını okusangiz şul muṭṭalıblarnı tafşılı ilan korub añğlarsız. Hicrat-i nabaviyyanıñ 7-nçı 'aşrığaça ahl-i islām okub, 'ulūm va fūnūn taḥşıl qılur édi. Harnarsa kerak ésa şuni okub, organub va anga qarab mu'āmala va 'amal qılardı 8-nçı 'asrdan 11-nçı 'aşrığaça 'ulūm va fūnūnıñ taḥşılı betadrīc azalub, 'ulamāyi islām sönmaqğa, millatnıñ közi, qulağı va fikri bağlanmaqğa 'ulamā ilan barabar ḥükmā', ümarā', ahl-i kasb va ahl-i şan'atda keyin ketmaqğa başladı. Bütün islām dünyası cahl va ğaflat pardasığa oralmaqğa va ipak kırtı şifatığa kirmaqğa yüz koydı. Avāil-i islāmıñ himmatı, 'ilmi, fikri, ictihādi va har cihatdaki fa'ālini yaddan çıkub millat şundaq bir ḥālatğa keldiki cahlını 'ilmdan, dīnni ḥurāfātdan, himmat va sa'yini tanballıktan, yigitliğini mudābinlikdan (?), taqvāni riyādan, maḥkamani şarrāfḥānadan, öz kasasını bayt-al-māldan, tab'ani koy surukidan, almaqni bermakdan ayrılmadı. Fark beralmadı. *"baqiyasi bar"*

18-nçı 'aşr mīlādiniñ āḥırlarında Sultān Salīmḥān aḥvāl-i zamānni birāz añlab, Avropa uşulida nızāmlı 'askar tartibini ḥvāhladı lekin o zamanni 'ulamāsi va 'avāmi bu işlarnı "küffār taqlıdı" ḥisāb qılub muña qarşı kelğanlar édi. Pādişāhnıñ niyatı icrāsız, mamlakat ham zamānğa muvāfiq muḥāfızsız qalğan édi. 1830 sanalargāça éski uşul idāra, be-nizām 'askarlar éski nazariyyalar, éski ğaflatlar, davām qılardı. Bu ḥāl Èrān 'Oşmānlı davlatlarığa köb kımmat tuşdı. Şundaq kim: zamānadan ḥabarsızlık, har ḥuşūşdaki tanballık va tadāriksızlık sabablı, qaradengizniñ şarkıda Gürcistān, Şaki, Ganca, Baku va Şirvān ḥānlıqları; ğarb cihatıda Kırm, Tataristān, Rumanya va Sirbistān qolidan ketdi. Yūnān vilāyatlari istiqlāliyyat almak üçün kıyām qılğan, Rus orduları tebrīzğa Erzurūmğa va Edirnağaçā bargan édi. Bu mağlūbiyyatlar içida Sultān Mahmudḥān 'askar va mülk idarasını işlāḥ va fūnūn 'aşkariyya taḥşıl kıldurmak üçün ḥerbiyya, baḥriyya va tıbbiyya maktablari ta'sīs étdurmaqda édi. Lakin 'ulamā va ahāli bu işlarda ḥuşnūd bolmay pādişāhğa yardım kōrsatmas édilar. Éski uşul 'askar ham nızāmğa kirmaqni istamay, pādişāhnı bekār kılmak niyyat-i ḥızzsini (?) yürütmaqda édi. Har neçük bolsa ham, tadārik kılingan bir miqdār nızāmlı tobçılar va firqalar nızāmsız 'askarnı top va miltıqlar ila daf kıldı. Va Sultān nüfuzi kıvvatlaşub lāzım va zarūrī bolgan ba'zi işlāḥāt va tabdilātıni icrā étmak mümkün boldı. "mücaddid" namini alğan ulūğ Sultān Mahmūdḥān bir taraftan iḥtilāl va

‘ișyānlar va fasādalar ila başqa tərəfdan katta muhərabalar ila məşğul bolub ‘askarī bəhrī va mulkī idārani bir daracəyə qədər yolığa qoymaqğa muvaffəq boldi. Ləkin bular zamānniñ ihtiyacatığa kərə kob az ədi. Yana köb nuqşān köb za‘if cihatlar qalğan ədi. Altun ordu hənliki munqariz bolub, Qazan hənliki istilā qilingandan keyin Maskav həkūmati qüvvət almaqğa başladı. Uşbu zamānlar Rus və Rum rāhīlləri aralarında bolğan münāsabat sayasında İstambuldan Türkləri çıxarmaq və əski Qonstantiniyyə davlatini təkrar vucudğa kəlturmaq həyali tuğulğan ədi. Ləkin o zamān Türk davlatiniñ qüvvəti, Maskavniñ za‘ifliyi bu həyəlni yaşunturmaqğa alərni məcbur qildi. İmperatorluğ “Petro” zamānında bu həyāl, bu müttəllib-i aşikərə söyənmaqğa başlanib imparatoriçə “Yekatarina” davrında Türkiyəyə qilingan gələbələr sayasında vucudğa kəltürilməy daracasıya kəlğan ədi. Rusya davlatiniñ Ərən və ‘Oşmānli davlatlarıya qarşı bolğan hərəkətləriñ bəzi mühim sənələri uşbulardur: 1108 sənə-i hicrīdə, 1696 sənə-i mīlādida Rus ‘askəri azay qal‘asini istilə qildi. 1136 hicri-1723 mīlādida Rus ‘askəri dərband qal‘asini, şongra Bakuni zabt qilub Ərəngə toğri yürüdi. 1169-hicri- 1736 mīlādida Rus ‘askəri “or” dərvasasından ötüb iki yüz qışlaq ilə bağça sarayni yandırub keyin qaytğan ədilər. “ağ-çoxraq” aldidaki “qırqlar ziyərati” bu muhərabəniñ hətira və nişānasıdır. 1188 hicri-1774-mīladi- Rusya ilən Türkiyə davlatları arasında ‘ağd bolıyan “küçük qaynarça mu‘āhədə-nāması” yüzasından əzay, karç, Qılburun qal‘aları “özi” nəhri ilə “Turla” suyi arasındaki yerlər Rusyaya berilub, Qırım hənliki ‘Oşmānli himayasından çıxarilub müstəqil bir hənlik i‘lān qilingan ədi. 1197 hicri - 1783 mīlādida qırm hənliyi rusyaya ötüb şāhingirāy hən kaluğa şəhriyə musāfir yubarılğan ədi ... 1244 da Rusya ilə Ərən arasında bağılğan ‘ahdnāma boyunca Arivān, Nəhçivān hənlikləri ham Ərəndən ayrilib Rusyaya qoşulğan ədilər. Rusyaniñ māmālik-i islamiyyəyə toğri ilgəri barməki Angliya davlatini həvə və andışaya tuşurğan ədi. Rusya bul tərīqə bərə bərsə Hindustan yolini qolğa kəlturmaqğa müqtədər bolur deb 1260 hicrīdə İnglis siyāsīləri āb-āçiq ‘Oşmānli tərəfini tutub mudafə‘e və himāyatğa başladı. Bul vaxtıda Rusya siyāsəti Qonstantiniyyə davlatini tiriturmaq fikrlərindən vəz keçib Rum ilidəki nişārələriñ istiqlālīgə çalışmaq məsləkini tutkan ədi. “*bəqiyəsi bər*”

Rusyaniñ bəzi təklifləri qəbul qilinməgəni üçün 1270 sənə hicrī-1853 mīlādī- Türkiyəyə i‘lān-ı hərəb etğan ədi. Şul səbəbdən Angliya və Fransa davlatları Türkiyə ilə ittifaq qilib Rusyaniñ məqāblığa Qırımğa ‘askər çıxargan ədilər. “Sivas tapol muhərabəsi” nəmi ilə mə‘rūf bolğan bul muhərabə 1272 hicriyədə (1856) mīladi

tamam bolub Parisda bağlanan ‘ahdnama boyıça Rusya Qaradengizdan uruş Parağodlarını çıkarmaslıqğa macbur bolib Türkiyanıñ hüdudi birla vucudı davlatlar tarafından tayin qilingan édi. Rum eli nişaralarınıñ umūr va himayasi yalguz Rusyaniñ nazār va maramıǵa taşlanmagan édi. Afstriya davlati Sivastapol muharabalarıǵa qoşulmagan bolsa ham Türkiyaǵa arqalıq körsatur édi. Çünki Rusyaniñ Rum élida nüfusida qılmasını köralmas édi. Ya‘ni öz âmāl va manfa‘atlarıǵa muhālif körardi. Ul zamanlarda Almaniya imperatorlıǵı hanūz barpa bolgan yok édi. 8,7 mayda hükümatlardan ‘ibarat bolgan Namsa mamlakati Afstriyaniñ himayatida turardi. Almaniya imparatorlıǵını ta’sīs étgan Prusiya davlati, Sivastapol muhārabasında bī-ṭaraf turgan édi. Prusyaniñ beṭaraflıǵı Rusyaǵa köb hoş körulub Peterburg birla Berlin köb dostāna mu‘āmalada bolinar édilar. Sivastapol muhārabasi sababidan Angilya, Fransa va Afstriya ila Rusyaniñ arasi savuq édi. muniñ aksida bī-ṭaraf qalğan Prusiyaǵa Rusyaniñ muḥabbati ziyada édi.

Prusyaniñ maṭlabi ham şul muḥabbatǵa nā’il olmaq édi. 1221 hicrīda (1806 milādī)’da Fransa imparatori Napolyon Prusyani tamamen istilā qilib Rusyaniñ şul qarakundan başlab Prusiya hükümati kasb-i kuvvat qılmaqǵa va keyingi aḥvaldan istifada qilib, Almaniya hükümatlarını birlaşturib Fransaniñ nüfūz va kuvvatını kırmak maqşadini tutkan édi. Dāhıldaki işlāḥ va tadariki, hārcdaki siyasati hammasi bul ğayaǵa tābi‘ va bu ğāyani közladi. Afstriya ila Rusyaniñ arasi açıq bolğanini fırsat bilub Prusiya yaşırun mükammal hāzirlanganıdan keyin 1866 yılda Afstriyaǵa i‘lān-ı ḥarb étđi. ğafil turgan Afstriya üç haftada maǵlub boldi. Fransa, Afstriyadan ṭaraf bolğanı ḥalda Rusya Prusyadan ṭaraf bolub işǵa katişarlıǵını añlatmak ila üçünçi Napolyonni turǵuzdı. Naticada Afstriya Almaniya ḥāmiligini Prusiyaǵa tark qıldı. Prusyaniñ kuvvat va şuhrati artđi. Sivastapol muḥarabalarıda Türkiyaǵa mu‘āvanat étgan Afstriya şuniñ ila cazasını tabdı. Prusiya üç sana kamāl-i himmat va ğayrat birla hāzirlaşıb 1870-nçi sanasi nagahan Fransaǵa i‘lān-ı ḥarb qilib birneça ay içida bu imparatorlıǵı tamamān maǵlub qıldı. İmparator üçünçi “Napolyon” Sudān muḥarabasıda asīr alındı. Bul vaqıtta Fransada idara-i cumhuriyya i‘lān qilindi. Fransaniñ baḥrī va iktisādī raqabatidan hoşlanmagan Angilya, bu muḥarabada beṭaraf qalğan édi. “Baḳiyasi bar”

Til Birlaşdurmak Hakkında⁷⁷

“Şūrā” macalla-i ilmiyasinda tavihīd-i lisān, ya’ni Türki til va şīvalarini birlaşdurmak togrusinda ba’zi zātlar öz fikrlarini yazmış édilar. Menin fikrimça til birlaşdurmak yolida birinçi kadam basmak üçün, éñ avval köbraķ türklarga añlaşılmaydurgan luğat-sözlar orniga har kim añlarlık sözlar qollanmak kerakdür. Şunday qilinganda Tatar maţbū’āti biz Türkistānilarğa, Türkistānniki Tatarlarğa āsān añlaşılmaķi kabi, ‘Oşmānli va Kafkız maţbū’āti bizlarğa, biznigi ésa alarğa āsānlik ila fahmlanur édi. Taşfiya-i lisān ya’ni mümkün kadar acnabi sözlardan tilni şāflandurmaķ ham til birleşdurarga hayli yardım beradür. Çünanča bukungi Tatar maţbū’ātiğa bīgāna sözlar azraq uçirgani üçün biz Türkistānilar tezraq tuşunurmiz. Agarda Tatar qarındaşlarımız ba’zī müşkil Tatarça sözlar orniga bizlar añlanaturgan sözlar iste’ māl étsalar ul hālda Tatarça ila çigatāy şīvasi bir biriga yaķınlaşurğa sabab bolur édi. Mişāl üçün birinçi kıyinraq sözlarni özimiz añlayturgan luğatlarga tarcima étub körsatürman: ilk – ilgari, adum - kadam, oy – fikir, (oy sözi garçi oylamak maşdarindan muştak bolsada bizlar zāhīran hāna deb guman étarmiz) baytak - haylī, tav – tağ, bal - ‘asal, çet – bīgāna yaki acnabi, çatin – müşkil, nıķ - muħkam, yaķti - yaruk, yartı – yarım, yumuş – iş, ögüt - naşīhat, agarda Türk – Tatar yazuvçılari bu huşuşda bir az vaķit étub borsalar, maķsadğa yetişmak kündankün yañlaşub ketar dep oylarman. (*uşbu maķāla 6-nçı sentabrda yazilgan bolsada 8-nçı dekabrda “Āyina” idārasına yubarildi.*)

Samarķanda Tiyatr. 15. Yanvar Çarşanba⁷⁸

15-uşbu yanvar ayinda Samarķanda “Padarküş” fāci’asi ila (Aldaduk ham Aldanduk) kamediyasi Samarķand kırā’athāna-i islāmiyasi fā’idasıǵa Samarķandi Özbek va Tatar yaşlarining ğayrati ila şahnada ‘ibrat üçün qoyulmaģi muķarrar boldi. Rejisyonu canāb-i qāri Muħammad Raħīm Tāc-al-dīni davr-i baland daracalik Samarķand vālīsidan muħarririmiz ruħşat ham aldi éndi muħtaram hamşahrilarini kırā’athāna fā’idasi üçün bilek almaqlari macudur. Biletler satilur: Samarķand kırā’athānasında, va “Āyina” idārasında, Sibirski bankda Canāb-i Mirzā ‘Abd-al-Raħīm (Abdurrahim) afandiya Maskovski bankida canāb-i qāri Muħammad Raħīm afandiya va Mu’allim ‘İsmat İsmatullah afandiya va canāb- i mullā Abu-Al-qāsım ṭabīb dukkānında va

⁷⁷ Mahmut Hoca Behbudî, “Til Birlaşdurmak Hakkında” *Ayna*, S. 11, 4 Ocak 1914, s. 259-260.

⁷⁸ Mahmut Hoca Behbudî, “Samarķanda Tiyatr. 15. Yanvar Çarşanba” *Ayna*, S. 12, 11 Ocak 1914, s. 285.

canāb-i mullā MardānqulMuhammadoğliğa madrasa hānimda (?), canāb-i Mirzā Şarāf Kamalof afandiya, Rusya Qit'asinda magazin 'Abd-al-Şükürofga va tiyatr aqşami tiyatrdā satilur ham da tūn bazarida Hāci Abd-al-Qadirğa Vacon (?) Burnasofda.

Bizni Hāllar va İşlar⁷⁹

12-nçi 'adad Āyinada Samarqanding Mirzā Ulūgbeg hāzratlari cām'ında mu'azzin tarafından uşul-i cadīd maktabında va ham rusça oqumakni yamanligi haqqında cum'adaki müslümānlarga nuṭṭ qilingani va har kim uşul-i cadīda maktabiğa bala bersa özi kāfir hātūni ṭalāk degani va bir neça Samarqandini at tutub (alar kāfir va orus) degani yazilib édi. Uşbu nuṭṭ hükūmatğa ma'lūm bolub hükūmat tarafından "madrassa-i ṭalāgar (?)" va madrasa-i Mirzā Ulūgbek müdarrislari canāb-i mullā imām Nāzar va canāb-i mullā Salīm va ham nuṭṭ qilgan mu'azzindan soralıbdur canāb mudarrislar uşbu nuṭṭdan habarimiz yok debdurlar. Mu'azzin aytibdurki (men uşul-i cadīd veya rusça oqumak veya uşul-i cadīdçılar haqqında hiçbir nimarsa aytganim yok. Faqat "İncamanoviç (?)” ismindaki yangi çıqgan risālağa 'itikād qilmanglar dedim) deb başqa étganlariğa munkir bolubdur. Hükūmat tarafından bildirulubdurki (b'adnīda (?) munday yaman harakatlar vāki' bolsa sabab çapni beş illik badarğa (?) qilinur. Kitāb toğrisinda zakon (kanun) boyunca harakat lāzim. Biçāra mu'azzin masjid-i cām'ida va bir neça ming kişi hūzūrında aytgan söziğa munkir bolgani, ani qaysi daracadaki adamlikini körsatur. Āyina muḥarririni imāniğa ham oşal mu'azzin çank (?) salıbdur degan sözlar ham eştiladur bul söz şābit bolganda Āyina muḥarriri albatta anga da'va "qızıq." qilur. İlān-i mu'azzin söziğa 'umūmi tarafından qarab birāz muḥākama qilarmiz. Uşul-i cadīd va rusça oqumak rūyiğa söylegani şābitdür. Biz avvalā şuni yazarmizki ne uşul-i cadīda maktabiğa oqugan sababli va ne rusça oqugan vachidan kişi gāfir bolmaydur. Mu'azzin munga heç dalīl-i şar'ī va 'aqlī korsatalmaydur mundan kaṭ'i nāzar mu'azzinni ustāzi muḥtaram Hāci mullā Tōra hvāca müdarris canāblari uşul-i cadīd maktabiniñ "bāniy" si hisāblanurlar. uşul-i cadīdçılarni va rusça oquganlarni (ma'lūm maclis) da küfr kuduğı (?) buyiğça südragan Samarqandī muḥtaram mullā Sayid Aḥmad va Şali şā'ir canāblari va Hāci Aḥmad mudarris canāblarining ustādlari muḥtaram Hāci Mullā Tōra Hvāca canāblariğa (İstambul şayḥ-al-islāmi: Turkistān va Buḥārāda uşul-i cadīd maktablarini rivāc bermakğa va rusya maktablariğa bala bermakğa 'ulamāning sa'y va

⁷⁹ Mahmut Hoca Behbudî, "Bizni Hāllar va İşlar" *Ayna*, S. 13, 18 Ocak 1914, s. 300-302.

harakati lâzimdur) deb aytkanlarini mazkûr muhtaram Hâci Mullâ Aḥmad mudarris canāblari naḳil ḳilib édilar. Hamda Hâci Mullâ Aḥmad afandi aytib édilar (İstambul şayḥ-al-islāmını ustâdim Êşân Töra ilan ziyârat ḳildim. Şayḥ-al-islâm canāblari dedilarki biz istarmizki Buḥârâ va Turkistân ‘ulamâsi uşûl-i cadîdni yamân der émişlar ‘acabâ! Dalîllar nedur dep muvâ’ḥaza ḳılmaḳçı bolganda men (Mullâ Hacı Aḥmad) dedim ki afandim bizni şayḥimiz (Êşân Töra Ḥvâca dāmollâni murâd étar) uşûl-i cadîdni mudâfa‘-i va ḥâmîsidurlar deb ḳutulduk) ‘acabâ Hâci Mullâ Aḥmad mudarris canāblari İstambuldan şul ḳadar sözlab yana ḳanday ham nâm-i karāmiları ilan bir iki cadîdçini (ma‘lûm maclisda) alar ḡâ‘ibânasıḡa canâb-i ustâd muhtaram Hâci Mullâ ‘Abd-al-calîl (Abdualil) Maḥzûm mudarris va Mullâ Hâci Töra Ḥvâca mudarris ḥuzurlarında “küfrî”ḡa nisbat berib badnâm étarlar ḥâlbuki küfrḡa nisbat bergan adamlaridanki (biri rusî oḡugan rasmîy ma‘mûr-i ḥükûmat digeri rusça bilmaydurgan ‘âdiy bir ḳışıdur alar ḥaḳḳında ḥurmat va ri‘âyat balki i‘ânât dan başḡa bir nimarsa şâdir bolgan yoḡdur otayluk hanûz altı ay bolgan yoḡ uşûl-i cadîd maktabında vâlî-i vilâyat ḥuzûrında Samarḳand ḳâzîsi va Samarḳandni Akbar-i ‘ulamâ va sâdâtıdan canâb-i Ḳâzî Mullâ Muḥammad ‘İsa ḥvâca mudarris va Ḳâzî Abu-al-Hay (Abdulhay) ḥvâca va Ḳâzî Mullâ Abu-al-ḳâsim va Ḳâzî Mullâ Baḡa ḥvâca canāblari uşûl-i cadîd maktabını ‘ayn-i şarî‘at, va uşûl-i ḳadimdan köra nâfi‘ligini bayân ḳilib édilarki “Samarḳand” carîdasi yazib édi ‘acabâ ! altı ây ôtmasdan ḳanday boldiki uşûl-i cadîd maktabi va uşûl-i cadîdçilar maclislarıda ḥatta cām‘i-i şarîfda takfîr ḳilunadur? “ancüman-i arvâḥ” risâlesi ḥaḳḳında ham canâb Ḳâzî Mullâ Muḥammad ‘İsa ḥvâcani (sözlari hamma toḡri va durust) deganlari rivâyat ḳilunur hammadan ‘acâyibi bulki mu‘azzin minglar ila ḳışi ḥuzurında aytkan soziḡa ḥükûmat ḥuzûrında hamda özini ustâdi ḥuzûrında munkir bolur. Biz bu sözni yazmas éduk va ammâ butûn ḥaḳḳ arasında şüḥrat tabḳanı va cam‘i-i şarîfda soylanganı üçün va Turkistândaki yüz miñ atalarga balalari uşûl-i cadîd maktabıḡa oḡuydur alarḡa daf‘i iştibâḥ ḳılmaḳ üçün va ḥalâyiḳni har nimarsadan ‘azîz émânıḡa çank urulgan üçün yazib fırşatimizni ḳuvvat ḳılargı vallâ aytib turub munkir bolḡuḡı ḳışi sözini bir “pul” lik e‘tibâri yoḡdur. Ah biz ḳanday keyin ḳalḡanmiz. Ḥaḳḳ ‘âlam-i uşûl-i cadîd va ‘ilm-i zamâni ila âsmânlarḡa uçar biz hanûz bir birimizni takfîr va tal‘ın ila vakit otḡarmiz.

Beş Nafar Mu'allim Kerak⁸⁰

Uşul-i cadīda uzra balalar oqutmaq va Samarqand aṭrāfinda “maktab-i ibtidāiyya” da mu'allimlik qilmaq üçün beş nafar mu'allim kerakdur. Çarāğ, otun, ta'ām, Vaquāt (?) mahalla tərəfindən berilib yana mu'allimni şen (?) hismatığa qarab 30 şomdan 15 şomğaça bir ay vazīfa berilir. Mu'allimlarni Turkistān i boluşı şartı bolub yana uşbu nimarsalarni bilmağı lāzim kelur. Qirā'atQur'ān-i Karīm m'a tacuyide (?) savād fārisī va özbekī, hisābdan a'māl-i arb'a, orta qismğa haṭṭ yazmaq, 'amaliyāt-i islāmiyya, zarruriyāt-i dīniyya, va 'aḳīda-i ahl-i sūnnat va camā'atdan ḥabardarlik, nās çilim papiros köknar çakkida va... .ğa ağışta émaslik va ham yamān ahlāḳ ilan maşhūr bolmaslik şartdur. Tālib bolganlarini “Āyina” idārasında marḥamat qilib kelmaqlari marcudurki b'adaz imtiḥān sipāriş qilinurlar, qirā'at haṭṭ va savādlik ham 'ilm hisāb bilaturlar Samarqanda maktab-i şakūrīda bir iki ay davāmat étsalar mu'allimlikğa malaka ḥāşil étadurlar.

Türkistānda Bir Neça Millī Tiyyatr⁸¹

15 yanvarda “Padarküş” fāci'asi ila -aldaduk ham aldanduk- vāqe'asi şahında qoyuldi. Padarküş fāci'asi nihāyatda yaḥşi 'amalğa qoyulgani ḥāzır bolganlarniñ, har şınıfını rāzilikidan ma'lūm édi. Halk nihāyat köb kelib bilet yetmagani va cayni yokliki üçün üç dört yüz kişi kaytib ketdi İbrat ḥānani barlik orni 320 nafarğa kifāya qıladı. Yana éllik kadar orun ḥāzırlangan bolsa ham kifāya étmadi. Biletler bir iki kün avval yaşlarni ğayratı ilan satilib tamām bolub édi. Ba'zī kişiler biletlerini iki bahāğa faydaşı ilan başkağa satdılar. Sā'at yettidan minglabhalk 'ibrathānağa hücum qilgan ammā bilet yok. Üç şom berib tikka turmaqğa ham rāzi, yana yer yok. Uşbu cihatdan 'ibrathāna mubāşiri muḥtaram ham şaharlaridan 'özür ḥvāhlaydur. 'Azīz hamşahrılarını iltifātığa mağrūr yaqın muddatğa- Padarküşni éski şahında şahında qoyulub bilet bahāsi ham arzān qilinib maktablar fāydasığa berilir. Éndi 'ibratçılarni aḥvālidən birāz yazmaq kerak fāci'adaki éng katta rol, ya'ni “bay” şahşiyatı canāb 'Abd-al-Salām (Abdusalam) 'Abd-al-rahīm (Abdulrahim) oğlu mülkammal şuratta taqlīd étdi. ya'ni bayni özi érdi. Ḥayrullahni canāb 'Abbāsī taqlīd étdi. “Dāmollā” ni canāb-ı Mardānqul Şāh Muḥammadoglı nihayat vaḳār ila taqlīd étdi va ammā

⁸⁰ Mahmut Hoca Behbudî, “Beş Nafar Mu'allim Kerak” Ayna, S. 14, 25 Ocak 1914, s. 327-331.

⁸¹ Mahmut Hoca Behbudî, “Türkistānda Bir Neça Millī Tiyyatr” Ayna, S. 14, 25 Ocak 1914, s. 327-331; S. 15, 1 Şubat 1914, s. 362-363.

birazgina müspat érdiki hâkîkatda bu ham dāmollalik hāşiyatidur. Baybaçanı Yazdānķul Şā Muḥammad yahşi taķlîd étđi. Ziyālini canāb Mîrzā Nu‘mān mullā Fāzîl mufti ođli taķlîd étib mahārat ila söylardi faķaķ ḥarakati az érdi. Bāyni ḥumyāza va uyķusi hamda ḥarakātıdan ahāli ihtiyārsiz va fāşilasiz külardi. Dāmollā va ziyālini naşîhati va nutķi ḥalāyıkni kõngliđa ta‘şîr étardı ḥatta va‘zu pandiđa yigłaganlar bar édi. Ḥulāşa bir neça parda māfavķ-i mā‘mûl yahşi çıķdı. Parda inar muḥtaram ahāli şiddatlik alķiş ila çapak urar alķar; ḥulāşa bu pardaniñ naticasi, kulgu va ‘ibrat ḥatta m‘anavî yigłamak. 2-nçi pardađa baybaça va boz balalar mayḥānada, ḥarakāt-i safîhānani oķadar taķlîd étarlarki har kim mayḥānadan nafrat étar va alarni aḥvāl-i razîlānasıđa ham külar ham tavba étar ķubḥa kelturmaķđa akça yok ammānsiz mayḥānaçi 15 şom istar akça ‘anķā āḥiri baybaça ila bir ķātil bay şandūķini urmaķ üçün cōnaydûrlar bu pardani muķallîdlari Yazdānķul va canāb-ı Rahimķul Muḥammadd Şālîḥ ođli Mirhāşim Mîr Raḥîm ođli Muhy-al-dîn Corabay ođlidurlarki har biri mukammalan öz vazîfasini cārî kılardi. Rus Yahūdî va müsûlmānlar taḥşîn étardı ḥatta 20 yildan beri tiyatr ma‘mûriyatındaki adamlar ta‘rîf kılurdi. Faķaķ oķuydurgan abyātlari nāmunāsib édi. Uşbu bedbaḥtlik manzarani parda örtar ahālidaki alķiş ‘ibrathānani gumburlatur. 3-nçi parda açılır bay uyķuda farzandina ḥalaf éşiklarni açar āhistalik ila mu‘allim şakāvatıđa ta‘lîm étar yol kõrsatûr. Ul ham kirar şandūķni sindurmaķđa va bay uyġanur ķātilġa ķarab kaltak ila yugurar şaķi baybaça va tarbiyasiz farzand bayni arķasidan barib kaltakni uşlar tākî rafîķ-i şaķisini urmasun bi-al-‘aks ķātil piçak ila bay ķarnıđa urar biçāra bay tarbiyasiz farzandi sababi ila yergā yikilur. Na‘ra urar cān uzar ḥirillar. Ah badbaḥt farzandina ḥalaf ata başıđa yetdi. Hamsāyalar kirar ķātillar tapança atib ġāyib bolur. Baybaçanı taķlîd étġan ‘Abdullah Berar-al-dîn ođli ölük üstiđa öziñi atar şahnada faryād u fiġān! Bayni kaşşāk va beynova (?) biradari kirar ‘aķlıdan şaşar, ‘ayāl faryād u fiġānda yana dāmolla ḥāzîr bolur ‘ayālıđa tasallî berar bay vaķe‘asıđa afsûs étar ammā ça fā‘ida. Bay va rüzġari ķurbān cahālat va bî‘ilmlik bolub édilar **Zenān bār dārāim ve huşyār * ki dervāķit velādet hār zāyend * azān behter ki nezdek ḥerdmend * ki ferzend an nāhem varezāyend ** bu facî‘ va alamlık manzarani parda yapar ḥalkđa ḥaddan ziyāda ta‘şîr ba‘zî kişilar fāci‘adan kõz yumarlar bu pardaniñ taķlîdlariđa naķş tapabilmadukbayni biradarini taķlîd étġan canāb-ı Muḥammad İbnicān Niyāzî mahāratini ‘alāḥida yazmaķđa macbûr bolduk 4-nçi manzara açılır mayḥāralarniñ ikkisi sargaram-i safālat olturar bir zamān ķātillar kelur bā‘iş-i külfatdan va dünyā bolġan bir ḥalta akça ismlik yüzi ķirāni pîr mu‘şîtlari bolġan -davlat zor- aldıđa atar

uda sevinar ‘ālam yandi aning kabābi pişşūn! çilimler papiroslear kelur қоша қоша pivalar (*bira*), mayhānaçi “Artun” armaniniñ uçkani sakragani şāyān-i tamaşadur sanavsiz tangalarga éga bolgan mayhānaçi va şāgirdi şoқ va şataratdadur éndi қабха kirar ana boz balalarni kuni tuğuldi va har nimarsani ésdan çıkardilar meyvalar, én қимматлик шарāblar kelur mayhānaçida boz balalarğa oқadar mehribān boldiki göyā hammasi şarīkidur қарасак, ашula kelar bi amān bolmaslar yetuşdi boz balalar asīr va bandī boldilar. Pristuf (*polis: eski rusçada*) alarni ahtardi piçāk va tapança, tanga haltasi ila tapilbi. Yana ziyāli ham қaydandur keldi. Afsūs va ‘ibratlik sözler söyleydu. Baybaçça daima yiglaydu ammā, bazim-i raқş, қабха oynar hanūz bazimlari ahīriga yetmagan édi huştak şadālari ne fā’ida atadan anadan vaţandan ayrildilar ‘ömri sabīr ketar munga yana marhūm ata sababdur günakār va қatillar baғlanur “hayda marş turmağa” ana Padarkūş fāci’asini hāşili şundan ‘ibārat. Bir émas tört beş ‘ā’ila va ruzgārni vīrān boluşini taşvīr étar. Tanafus vaқitlarında maşhūr Samarқandi Hāci ‘Abd-al-‘azīz (Abdulaziz) afandi icrā hvāhiş қilardi maclisdakilargā fāci’a yaқşi ta’şīr berib édi hatta ‘ibrathānadan çıkmay turub (yana қaçan қilinur?) deb soraydurganlari köb édi. Padarkūş risālasini tili biraz adabī va ozi қışқaraq ékanligi ma’lūm boldi. Pristuf (*polis*) taқlīdini tatarlardan Ahmadcān canāblari қilib muvaffaqiyat ila otkardi. 5-nçi parda açilur bir tatar magazininiñ manzarasi. (*Baқiyasi bolur*)

Parda açilur bir tatar magazinini manzarasi. Savādsiz nadān bir bay yillik hisābini tarbiyasiz oğlidan talab қilur. Hāşili zararlar başqa nimarsa yoқ. Bay küyüb yanar. Bul asnāda çopani kelur қoy va pādaları falakatğa uçraganini söyley bay kayıfsızlanub ani haydab çıkarar. Tatar fribgarlarından biri zakonçi (*kanuncu*) bolub kelib matā’larını aldab alib ketar. Çopandan pristufğa (*polis: eski rusçada*) ‘arz қilar. Pristuf (*polis*) çopanni istinttāk étar zokançi (*kanuncu*) çopangā örgaturki sendan har ne soralsa қoydek - moğra-ammā muni örgatgyanim üçün manga aқça berarsin. Çopan pristufni (*polis*) sorāvidan “marab” қutulur zakonçi çopondan hizmat haққи soraydu. Çopan zakonçığa ham marab aldab қutulur zakonçi “aldadukda aldanduk” deb çekilur parda inar ҳalāyіқ alқışlaydu. Muni oynagan tatarlar canāb-i қārī Muḥammadd Rahīm va ‘Abd-al-hamīd va İskandar va Ahmadcān ... va afandilardurki durst taқlīd étdilar. Ammā İskandar ila ‘Abd-al-hamīd afandilarni nihāyat tez söyleganlaridan va aşarni içinda rurçani köblikidan ҳalāyіқ tuşunalmay çıkib ketmaқda édi. Başqa bir kişini öltürünglar deb қіçқirgani ila ahali olturdilar.

zātantatar biradarlar şahında nihāyat tez söylydurki muni Türkistānda va dāhili Rusyada bir neça daf`a köruldi ham da aşarlarda Türkī uruğında rusça ‘ibāratlar hayli koşulgundur. Kafkaz Türklariniñ tili Türkistān şahlarında Tatarlar tilindan köra yahşi anglaşılır ham Kafkaz muşahhaslari Türk va ruslardak dana dana söylydurlar - padarkuş- niñ Samarqāndi muşahhaslari yahşi soylaganlarını Rus hamşaharlari ham ‘itirāf kıllurlar.

Şart Maş’alasi⁸²

Āyina idārasıǵa! Şimāl türklarından (tatar) lardan har bir kişi Türkistān vilāyatlarında kelganda, biz Türkistānli türklarni közu ila, ana men (sart) larni kördüm der va har sözında (şart yeri) (sart üyi) (şart arabasi) (sart balasi) (şart hatuni) (sart mascidi) (sart madrası) deb aniñ bilada kifaya kılmay, bir neçalari uşbu sözlarni maţbu‘āt şahıfasına da yazalar. Şol hurmatlu muharir, adīb va tārīhçılarni kayu gazeta va macallaǵa yazmış maktublari korulsa birinçi sözında gana bizlar Türkistānlılara nafrat közi ila baķib va kemsituv oylavi ila yazıldıǵı sezilib turar hatta uşbu yazuçılardan birida bizǵa nafrat étuvdan va bizni tahķır kılmakdan kamçilik étmaylar. Alar uşbu yazuvlari ila benim millatim asāsına büyük darba urdıqlari kabi, yurak baǵrimnida zaharli oqlar ila nihayasiz tilib, davāsiz caraǵat paydā kıllalar. Uşbu vaqıtlarda muhtaram muharir, adīb muvarrih Ahmad Zeki Velidi afandi da Peterburgda çıkaturgan (İl) gazetasına (Türkistāndan maktub) lari ila meni baǵrimi caraǵatin yangi kıldi. Biz Türkistānlılar bir yuzdan ziyāda Türk uruǵlarından édukimizni bilmazdan bizi (sartlar) deb yazuvrlarına çeksiz ta’assuf étdukim kabi bizlarni aşıl Türk étdukimizni bilib da tahķır kılmak üçün (şart) deb yazuvçılarga kim olsada çin köngildan öpka izhār étaman milliyatin sevgan vaţanda işlarimdan da uşbuni iltimās édarım.

Bahrambeg Davlat Şah (Tercimān)

⁸² Mahmut Hoca Behbudî, “Şart Maş’alasi” Ayna, S. 17, 19 Şubat 1914, s.400.

SONUÇ

Ceditçilik Hareketi'nin başlamasında en etkin rol Rusların o dönemde uyguladıkları politikalaradır. Bir aydınlanma hareketi olarak Ceditçilik Türkistan'da kendi içine kapanmış olan Türk Dünyasının uyanış hareketidir. Milli uyanış hareketinin hızlı olarak yayılmasında matbuatın önemi büyüktür. İlk olarak değişimin gerekliliği konusunda Abdünnasır Kursavî düşüncelerini açıklamış fakat ilk olması ve tam olarak anlaşılabilmesinden dolayı düşünceleri rededilmiştir. Daha sonrasında ise ufak kıpırdanmalar başlamıştır. Dini eğitimin ağırlıkta olduğu eğitim sisteminin yanlış olduğunu anlayan Şihabeddin Mercanî değişimin gerekli olduğunu dile getirmiştir.

Ceditçilik Hareketi'nin önemli isimlerinden olan İsmail Gaspıralı “*Usûl-i Cedid*” okullarını açarak eğitimde yenilikçilik hareketini başlatmıştır. Bununla beraber Gaspıralı kendi görüş ve fikirlerini yayımlayabileceği bir gazeteye ihtiyaç duymuş ve “*Tercüman*” gazetesi'ni çıkartmıştır. Kırım'da İsmail Gaspıralı'yla başlayan Cedit Hareketi sadece Çarlık Rusya'da yaşayan Müslüman Türklerin değil dünyanın diğer yerlerinde yaşayan Türklerin'de kurtuluşunu hedeflemiştir.

Ceditçilik Hareketi'nin sosyo-kültürel etkilerinin yanında Rusya'daki Türk matbuatına etkisi de büyüktür. Türkistan'da ilk olarak “*Tarakkî*”, “*Hurşid*”, “*Şuhrat*”, “*Asiya*”, “*Semerkand*” gazeteler çıkarılmıştır.

Dergide Mahmut Hoca Behbudî'nin eserleri yanında pek çok başka kitap ve dergi ile gazetenin tanıtımı ve ilanı da yapılmıştır. Bu tanıtma ve ilanlar henüz matbuatla yeni tanışan bölge insanının okuma seviyesi yanında matbuata olan ilgisini; Cedit Hareketine yaklaşımını göstermesi bakımından önemlidir.

Ayna dergisi, Türkistan'daki Cedid hareketinin önemli temsilcilerinden birisi olan Mahmut Hoca Behbudî tarafından yayımlanmıştır. Bu bu çalışma da dönemin en önemli yayımları arasında kabul edilen “*Ayna*” dergisi üzerinde yapılmıştır.

Derginin dili ağırlıklı olarak Türkçe olup Türkistan Vilayeti olarak adlandırılan bölgedeki konuşulan ağızla yayımlanmıştır. Bundan dolayı standart bir yazı dilinden

bahsetmek imkânsızdır. İmla pek çok yazıda, yazarın insiyatifi doğrultusunda farklılık göstermektedir. Türkçe kelimelerin yazılışındaki bu düzensizlik Arapça ve Farsça kelimelerde de görülmektedir. Dergide Türkçe makalelerin yanında Arapça ve Farsça şiir ve yazılar da vardır. Mahmut Hoca Behbudî'nin ortak bir yazı dili konusunda makalelerin de yayımlanmış olmasına rağmen Arapça ve Farsça yazıların yayımlanması okuyucu kitlesinin durumunu göstermesi yanında dergi sahibinin hitab ettiği kesimi de göstermesi bakımından önemlidir.

Dergideki yazılar dönemin fikir ve siyasi hareketi yanında ekonomi ve sosyal hayata da ışık tutacak niteliktedir. Ayrıca Cedit Hareketinin Türkistan'da nasıl anlaşıldığı ve yayıldığı takip edebilmek açısından da önemlidir. Dergide yayımlanan ilanlar fikir ve siyasi hayatı; kitap ve neşriyat tanıtımı yine matbuat hayatı ve fikir hareketlerinin takibi açısından önem arzeder.

Dergide, Cedit hareketinin temsilcisi olması münasebeti ile Mahmut Hoca Behbudî'ye sorulan sorulara “Cevap” başlığıyla neşredilen kısa yazılar bir taraftan sosyal hayata diğer taraftan hareketin anlaşılması veya anlaşılmaması gibi durumları da yansıtır.

Ayrıca yayın hayatı için sıkıntılı olan bu dönemde birçok yazar adını vermek istemediklerinden dolayı elliden fazla yazıda rumuz kullanmıştır. Birçok haber ise başlıksız ve muhabir adı verilmeden veya rumuzla yayımlanmıştır.

“Ayna” dergisinde siyasî haberler de neşredilmiştir. Bu haberlerin bir kısmı ile bazı edebî yazılar Türkiye’de neşredilen gazete ve dergilerden gazete ve dergi ismi belirtilerek çoğunda yazar veya sanatçı ismi belirtilmeden yayımlanmıştır. Bu durum, derginin neşredildiği dönemdeki baskı ve ağır şartları göstermesi bakımından önemlidir.

Ayrıca dergide sürekli bir şekilde yazı yazıp imzasını atan yazarlar, başta derginin muharriri Behbudî olmak üzere Tölegen Hocmiyarof, Muhammed Necib Tuntarî, Hacı Muin İbni Şükrullah gibi sayılı isimlerdir. Bunların o dönemde siyasi ve fikrî hayatın önde gelen simaları olduğunu belirtmek yerinde olur.

O dönemde Kırım, İstanbul ve başka şehirlerde yayımlanan dergi ve gazetelerden de alıntılar yapılmıştır. Bunlar: Çehrenma, İstambul Caridalari, Mekteb, Sabah, Yulduz, Vakıt, Türkistan Vilayetiniñ Gazeti ve buna benzer dergi ve

gazetelerdir. Bu alıntılar Türkistan'daki aydınların fikrî ve siyasi kaynaklarını göstermesi bakımından önemli olup fikir temelleri hakkında da bize ipucu verir.

Mahmut Hoca Behbudî'nin milleti gaflet uykusundan uyandırmak, gericilikten kurtarmak amacıyla yazmış olduğu “*Pederküş*” oyunu Cedit hareketine büyük katkı sağlamıştır. Bu, oyunun halk tarafından beğenilip sahnelerde tekrar tekrar oynanmasına da neden olmuştur. Biletler satışa çıktığı anlarda hızlı bir şekilde satılmış, bileti olmayanlar da ayakta izlemişlerdir.

Cedit döneminde siyasî ve fikrî hayat yanında matbuacılık da bu büyük yazarlar ve aydınların sayesinde gelişmiştir. Bu dergi ve gazeteler dönemin bilim adamlarını bir araya gelmelerine, Türkistan'daki problemlerin gündeme getirilip tartışılmasına neden olmuştur.

Yabancı bankalardan bin bir sıkıntı çekilerek alınan kredilerle yapılan düğün ve harcamaların gündeme getirilmesi, mezarlıkların perişan haline dikkat çekilerek bu durumun düzeltilmeye çalışılması gibi yazılar yazı sahiplerinin sosyal hayata dair tespitleri ve çözüm önerilerini içerir.

Türkistan'daki Türk Rönesans'ı diyebileceğimiz Cedit aydınlanma hareketi aynı zamanda etnik tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Rusların bölgede çok uzun süredir birlikte yaşayan insanları farklı isimlerle etiketleyip bölmeye çalışması tepki ile karşılaşır. Mahmut Hoca Behbudî'nin Sart meselesi gibi yazılarda da bu durum gündeme getirilir ve insanlar aydınlatılmaya çalışılır. Hatta ortak bir yazı dili konusundaki hassasiyete rağmen dergide Arapça ve Farsça yazıların neşrini de mahmut Hoca behbudî'nin birliğin muhafazası çabası olarak değerlendirmek gerekir.

Dergideki öğretmen arandığını belirten bir ilan ve bu konudaki uzun sayılabilecek yazı Cedit okullarının gördüğü ilgiyi, halkın bu okullara bakışını, hükümetin bu okullara ve bu okuldaki öğretmenlere tavrını göstermesi bakımından önemlidir.

Birinci Dünya Savaşın ile ilgili yazılar Cedit Hareketi temsilcilerinin dış dünya ile ilgisi ve dış dünyaya bakışını, dünyadaki diğer gelişmelerle ilgili tavırlarını gösterir.

Bölgedeki diğer ülkelerin nüfus veya sahip oldukları silahları istatistik olarak vermeleri ve başka hususlardaki karşılaştırmalar neşriyatın bölge insanı üzerindeki yetiştirme ve bilgilendirme etkisini gösterir.

Toplam 68 sayısı ıkan Ayna, nceleri haftada bir kere 24 sayfa daha sonra iki haftada bir kere 32 sayfa olarak yayımlanmıřtır.

Tezimize konu olan dergi numaraları ise 11 ila 20'nci sayılardır. Derginin tamamı veya en azından yarısı zerine planlanan alıřma, dergi sayılarının temin edilememesinden dolayı bizim irademiz dıřında takdir edilen 11 ila 20 sayılar zerine yapılmıřtır.

İncelemeye konu olan derginin ilgili sayılarında 59 makale 18 ilan ve duyurular 11 cevap 5 teřekkr, 2 reklam, 80 haber, 26 řiir, 10 mektup sohbet iltimas, řikyet ve tebrik yayımlanmıřtır.

Dergide yayımlanan uzun makaleler ise birkaç sayıya yayılmıřtır. Bunu derginin hacmi ile ilgili grme yanında ilgi gren yazıların takip edilerek derginin satıřını artırma metodu olarak deęerlendirmek de mmkndr.

20. yzyıl bařlarındaki bu hareketin ve etkisinin daha iyi anlařılması ile bu gne saęlıklı olarak ıřık tutabilmesi iin bu dnemde yayımlanmıř btn gazete ve dergilerin tamamının tek tek ele alınarak incelenmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- AÇIK, Fatma (2007), *Özbek Edebiyatı*, Alp Yayınevi, Ankara.
- AHMEDOV, S (1996), *Milliy Uyganış Devri Özbek Edebiyatiden Destur*, Taşkent.
- AKYOL, Taha (1993), “*Cedidcilik*” Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi C.7, TDV Yayınları, Ankara.
- ANDİCAN, Ahat Ahat (2003), *Cedidizm’den Bağımsızlığa Hariçte Türkistan Mücadelesi*, Emre Yayınları, İstanbul.
- Ayna (?), [https://uz.wikipedia.org/wiki/oyna_\(jurnal\)#cite_not-1](https://uz.wikipedia.org/wiki/oyna_(jurnal)#cite_not-1) (23.09.2015)
- ÇELEBİ, Ercan (2000), *Yaş Türkistan Dergisine Göre Türkistan Millî Mücadelesi*, (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- DEVLET, Nadir (1989), *Çağdaş Türk Dünyası*, Marmara Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- HABLEMİTOĞLU, Necip (2014), *Gaspıralı İsmail*, Pozitif Yayınları, İstanbul.
- KARAKAŞ, Şuayip (1996), “20. Yüzyıl Türk Dünyası Edebiyatı Üzerine Bir Deneme”, *Türk Dünyası Dili ve Edebiyat Dergisi*, S. 2, Ocak 1996, Ankara, s. 279-317.
- KARİMOV, Naim (2008), *XX. Asır Edebiyatı Manzaraları*, Taşkent, Özbekistan.
- KASIMOV, Begali (2009), *Milli Uyanış*, (Çev. Fatma Açık), Atatürk Kültür Merkezi, Ankara.
- KASİMOV, Begali (1997), *Mahmud Hoca Behbudî, Tenlengen Eserler*, Me’neviyet Neşriyatı, Taşkent.
- KIRIMLI, Hakan (?), “İsmail Bey Gaspıralı (Gasprinskiy) - 1851-1914”, <http://www.ismailgaspırali.org/ismailgaspırali/yazilar/hkirimli01.htm> (01.10.2015).

- KORAŞ, Hikmet (2009), “İstanbul Türkçesinin Türkistan’da Yazı Dili Olarak Kullanılması Meselesi”, *I. Uluslararası Türk Edebiyatında İstanbul Sempozyumu Bildirileri*, (Ed. Erol Ülgen-Emin Özbaş), Beşir Kitabevi, İstanbul, s. 725-734.
- KORAŞ, Hikmet (2013), “Türkiye Dışındaki Türkoloji Çalışmaları ve Misyonerlik Faaliyetleri ile İlişkisi”, *21. Yüzyılda Türkiye’de Sosyal Bilimler ve Toplum Sorunları Sempozyumu 3 Bildiri Kitabı*, Akademisyenler Birliği Derneği, Ankara Üniversitesi yayınları, Ankara, s. 179-190.
- KYDYRALİYEV, Darhan (2001), *Türkistan’da Cedidcilik Hareketi ve Bunun Türkiye İle Münasebeti*, (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi) İstanbul.
- Mahmut Hoca Behbudî, (1914), “Bizni Haller ve İşler”, *Ayna*, S. 13, 18 Ocak 1914, Semerkand, s. 300-302.
- MERHAN, Aziz (2008), *Abdulla Qodiriy ve Özbek Romanının Doğuşu*, Grafiker Yayınları, Ankara.
- MİRVALİYEV Sabir, ŞAKİROVA Rihsiya (2007), *Özbek Adıbları*, Fen Naşriyatı, Taşkent.
- MİRZAYEV, Sadulla (2005), *XX Asr Özbek Edebiyatı*, Yengi asr evladi, Taşkent.
- N.Karimov-S.Mamacanov-B.Nazarov-U.Normatov-O.Şarafiddinov (1999), *XX Asr Özbek Edebiyatı Tarihi*, Okituvçi, Taşkent.
- Şihabettin Mercanî, https://tr.wikipedia.org/wiki/%C5%9Eahabettin_Mercani (01.12.2015).
- ŞİRİN USER, Hatice (2006), *Başlangıcından Günümüze Türk Yazı Sistemleri*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- TOGAN, A. Zeki Velidî, (1981), *Bugünkü Türkili Türkistan ve Yakın Tarihi*, Enderun Kitabevi, İstanbul.
- UÇAR, Fuat (2006), Türkistan’da Bir Kültür Hareketi Olarak “Ceditçilik”, *Orkun*, S. 99, Mayıs 2006, s. (?)
- TOGAN, Zeki Velidi (2012), *Hatıralar*, TDV Yayınları, Ankara.
- YULDASHEV, Marufjon (2013), “Çağdaş Özbek Edebiyatı-I”, *Çağdaş Türk Edebiyatları II*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

EKLER

21 Şafar 1332	Şanba	4 Yanvar 1914
№ 11	Āyina	‘Adad 11
Mirāt	(ЗЕРКАЛО)	Közgu

.ОИНА.

(еженедельный журнал)

Haftalik jurnal

(На Узбекскомъ и Персидскомъ языкахъ.)

Özbek va Fāris Tillarda.

Türkī va Fārisī orta şivada ba‘zan Rusça har şeydan baħiş muşavvar haftalik macal-i islamiyadür. Millat-i islāmiyaniñ sa‘ādat va islāhına Müslümānlarını madaniyat va funūn-i zamāniyadan naf‘lanmaqlarına hādimdur. Mas’ul muharrir va nāşiri mufti: Maħmūd H̱vāca Behbūdī.

Ay	Abuna kıymati
12 0	5 şom
6	3 şom
3 1 şom	75 tiyn

Bir nuşhasi har yerda 12 tiyn

İ‘lān üçün

Aħir şaħīfada satırından 15 tiyn alinur

Adres tabdili üçün 25 tiynlik marka lāzım

Āyinaniñ

Köblab alguçılarga 10 tiyndan yubarilib poçta şarfi idāradandur.

Maħal-i idāra şahar Samarqand cādda-i Raşitnikof nāşiriniñ 9 ham 11 raqamli öz hānasinda telefon raqami 290 - idāra har kun sā‘at 8 dan 12 ğaça açuqdur.

Āyina yatkan (?) şuratta müştarilar aqçasini qaytarmaqğa nāşir (?)

(Цена 12 коп)Bahasi 12 kop

Naşir boşçisi Maħmūd Hıvāca Behbūdī

Adres: Samarqand şahri. “Āyina” jurnalining muharrirligi

Reşetnikovskaya köçasi. Şahsiy uyi. №9, tel. № 29

Bāşı 4 raqamda

Lāyiha - (Proyekt)

15 raqamdan māba‘d

-Türkistān idāra-i rūhāniyya va mülkiyyasi – yazildi yalguz idāra-i rūhāniyya émas çünki Rusya imparaťorlariniñ va ricāl-i davlatiñ ‘ādilligi sababidan biz yalgūz rūhāni émas balki mülkī va hūqūkī ya‘nī “fuķāralik (grajdanski) va cināyat (ugalovni)” işlarini sorab öz aramızğa hūkūm étmakğa qādirimizki muniñ kayfiyyatiniavvalgi maqālalarda bayān étdük. Va ham biz Türkistān Müslümānlariniñ uşbu hūqūq va ihtiyārimizni bir ham bermaslikğa Rus ham vaťanlarimizdan ham tarafdar kişilar bardur. Maşhūr Ostraumof canāblariniñ ham uşbu fikirda ekanliklerini Rusya carīdalarından qaysi bir Müslümān carīdasi yazib édi. Türkistān baland daracalikkatta vālisi maħkamalarında bolgan qāzīlarni bir ham bermak toĝrisindagi lāyihada Türkistāndagi ma‘mūrlarini ra‘ylari ham muhtalif deb aytuladur. Demak ki Ruslik nuqta-i naźarından bizni qāzīlarni bir nav‘i barlikğa tarafdar mavcūddur. Biz Müslümānlarğa albatta qāzīlarimiz bar bolub turub ammā uşul-i saylavu ham qāzīhānalarini uşul-i hūkmi emās kuvva-i icrā‘iyyasiğa zamānça islāhāt lāzim bilinadur. Va bu islāhāt va tanzīmāt üçün “idāra-i rūhāniyya va mülkiyya” ğa ihtiyāc şadīddur. Taşavvurdagi idāra-i rūhāniyya va mülkiyya, qāzīhāna işlari, taqsim-i vaqıf, maktab va madrasa, mascid, cāmi‘, takkiya, mu‘allim, mütavalli, müdarris, talaba, imām, mü‘azzin va özga dīnī va millī işlarimizni zamānça işlāh va intizāmıĝa qarāsa kerakdur. Çunança idāra-i rūhāniyya va mülkiyya a‘zālari, qāzīhāna ham maktab va madrasa **(250)**

toĝrisinda işlāhāt va zamānça tanzīm kılmak üçün “lāyihalar” tuzatibhūkūmatğa tapşurub müstaħkam kıldurub songra taťbīk étdürsalar kerak. Qāzī, müfti müdarris, mu‘allim, imām, mü‘azzin va özĝalarını imtiħān étib şahādatnāma berarlar.

Qāzīhānaniñ hūkūm va talaqlarini icrāsiga zamānça qā‘ida va lāyihalar tartīb étarlar. Qāzīhānalarni kayfiyyat hūkmi albatta bir vefq-i şer‘i bolur ammā hūkümlarni icrā ham maṭlūb va maḥkūmlarni dārūlkahnāğa yetkürmaq bābında yangi va zamānī qā‘idalarğa iḥtiyāc bardur. Vaşāyik va hüccatnāmani kayfiyat-i taḥrīr va şartnāmalarıni tanzim va taşdıqni ham işlāḥāt kerakdür. Maşalā qāzīhānalarda taşdıq qılınan vakālat va rasannama (?) va emşala qonūnda (zakonda) kuvvatsizdürki bularni velā(?) işlāḥ étib songraḥaḥ bermaq kerakdür. (icrā-yı, hūkūm toğrisindeki iḥtiyācni başqa vaqit yazarmiz) aninçin (?) qāzīlarını nātāmām hūkümlarida idāra-i rūḥāniyya va mülkiyya dāyirasında istināf veyā tamayyuz kayfiyyati ila tamām bolsa kerak balki ḥāzırđi “kongress (syezd) maclisi” lağv qilinibnātāmām hūkümlar toğri idāra-i rūḥāniyya- va mülkiyya-i vilāyat maclisiga tapşırılmağı oladur (hakamlar (sudyalalar) ésa agar muhim (vajni (önemli)) sudlarda istināf bolganidek) idāra-i rūḥāniyya va mülkiyya albatta Türkistānda savunan kabi lāzımdur. Sakkiz on milyon ḥalq üçün barı rūḥāni va markaz kerakdür. Elān bizni ‘ilmī va rūḥāni Ma‘işī işlarimiz hiç bir markazğa band emas va har kim öz başıgadur bu ketiş ila buzulmaq va zabūn bolmaqdan başqa çāra yokdur. Elān bizim ‘ulamā va rūḥāni va barça mu‘allımlarımız ‘avām ahalığa tābi‘dür alarni ra‘yiğa yurması cihat va manşıbdan ayrılır. Ḥulāşa bizni bekā vadavamımız üçün bizğa markaz ya’nī idāra-i rūḥāniyya va mülkiyya lāzımdur. Munsiz maḥv va barbādbolurmiz. *Baḳiyasī bar*

“Maḥmūd Ḥvāca Behbūdī” 251

Türk Davlati Nimaga Mağlūb Boldi!

(Mu‘tabar “Tarcimān” niñ ‘ilāvasından) Bu savālğa cavāb bérmaq üçün katta bir kitāb yazmaq kerakdür. Bu ésa tā‘rīḥ yazguçılarniñ vazīfasidür. Ammā biz bu savālğa bir carīdamuḥarriri müfti ila cavāb bérurmız şuniñ üçün yüz şaḥīfa da yazılaturgan müttalibni on şaḥīfada muḥtasar qılmaqğa sa‘y qılurmiz. Türkiye davlati nimaga mağlūb boldi. Tanazzül qıldı? Bu su‘āldan muḥaddambaşqa bir savāl ham bar va ul budur ki:- cümle İslām davlatları va bütün millat-i islāmiyya ne üçün tanazzül qıldı? ... Mana agar muniñ cavābı ta‘yīn qılınsa, Türk davlatiniñ ham ne üçün tanazzül qilişi yaḥşıraqma‘lūm bolur. Har iş va ḥāl Ḥuda ta‘ālaniñ irāda-i ‘āliyasiga tavaḥḥuf qıladur. Amma ‘adālat- ḥaḥ ta‘ālaniñ şifat-i ‘āliyasidanbiribolgani üçün, insānlarniñ erta bilan turub ‘ibādathānağa ya şerḥānağa barmaqları özleriniñ “irāda” sigā

koyulğandır. Azalī bu k̄a‘idani har kiři dā‘imā yadida saqlasa kerak. Bu k̄a‘ida bir çobanniñ, bir pādīşāhniñ, bir hānniñ, bir millatniñ ahvālīga, h̄arakātīga, va h̄ayātleriğa h̄üküm k̄iladürğan bir k̄ai‘dadür. Bir kiřiniñ énika bir millatniñ ilgari ya keyin ketmaķi taraqqī ya tanazzülü “irāda” niñ iste‘mālīga tavaqquf k̄iladür. ‘İlm-i tā‘rīh oquğanlarğa bu h̄aķīkat āftābdek āřigārdur. Siyāsīy, ictimā‘iy h̄āllar, vukū‘ātlar h̄adiřalar hammasī bir biriğa bađluk birāv biravidan tuđulub ketmađdadür. “Bazi” lar “hāl” ni h̄alda “istikbāl” ni h̄azır k̄iladür. 252

Şundaķ kim: bu künki bir “yahşilik” niñ sababi bir neça yüz il muķaddam aytilğan bir asāsdan vucūdğa kelganidek, bu künki bir “yamānlık”da avvalda kilingan bir h̄aṭa veya nuķşānniñ natica va şamarasi bolur maķsadğa kelaylük. Mundan üç yüz il ilgari Berhāvuç (?) Kullandiyā (?) ‘askari yetti-sakkiz dāna tahta kemağa mindirilub Hind, Çin va Cava atrāflariğa yubarilubdur. Üç-tört aylık yol muḥit-i dengizidan ötüb va Cavacazīralarini istilā k̄ilinur édi. Berhāhuc (?) Kullāndiyā (?)‘askari ḥayli muḥārabalardan keyin munga muvaffaķ boldi. Va bir neça sultānlarniñ h̄üküm va idārasida bolğan yigirma milyon Cava müslümānlari Kullāndiyāğa (?) tābi‘ bolmaķğa macbūr boldilar. Yigirma milyon müslümānlarniñ ümarası, ‘ulamāsi, şūrafāsi ğarb tarařidan kelğan bularniñ kim ekanligini, neçük va nimağa kelğanlarını bilmas edilar. Eski oklar ilan yangitopğa ķarşı muķābala k̄ilalmaganları üçün Kullāndiyā istilāsi, h̄aķķ tarařidan kelğan bir cazā gumān k̄ilüb öz ķalblarini ziyādarāķ öldurmāķ va za‘if k̄ilmaķdek aḥmaķlik da bulindilar. *Baķiyasi bar.*

Cavāb! ‘unvān katta K̄orğan şahri mu‘allim ḥāci mu‘īn ibni Şukrulla. Sirac-al-ahbar Afgāniya – macallasi ayinda iki ķıķar katta ķit‘a 16 şahīfada iki satrda Buḥārādaki vakīliniñ ‘unvāni: Afgān H̄āci Nabi H̄ān - Āyina idārasinda poçta vāsitasiyla Sinzurdan(?) ötüb keladür sanaligi, on İngilis rupiyasi. 253

‘Arablarda Fünūn va Kaşfiyāt

Marḥūm müftisi Muhammad ‘İyda maķālasından tarcima k̄ilib muḥtaram Muḥammad Nacīb Tüntārī ķalamiyla maķbara’d-din va’l-adab macallasiga darç k̄ilinibdür. Uşbu macalla-i şarifa K̄azanda Dāmolla ‘Alimḥān Bardasi ḥazratlarınıñ riyāsāt tahririyaları ila ayinda iki daf‘a naşr bolınur.

‘Arablar fanlarını Yunāndan aldılar. Lakin bir ‘aşr ötmazdan ‘Arablaştirdilar. Yevropalılar kabi, on ‘aşırğaça Aristō Aflaṭun kabilarniñ şāġirdi olub ķalurğa rāzī

olmadılar. Eski mü'alliflarniñ aşarlarindagi fikrlarina tamāman taqlīd kıluv kabi buzuk kâ'idani tâşlāb, buniñ ornina tacriba va müşāhada uşulini āsas edub fanlarini taqlīddan kütqaruvçı Yevropada eñ avval (Baķun) oldıǵı va bu özgariş Yevropada zor savaşıǵa sabab olǵanini söylilar. Hālbuki 'Arablar hicratdan ikinci karın āhirlarında bu uşulni (tacriba va müşāhada uşulini) qabul edub fanlarni şul asās üzarına qoymuşlar édi. Zātan 'Arab faylasūflarini başqa falāsafadan ayırǵan bir neça haşlatda: 'Arablarniñ tacriba ila maḥkamlanmagan 'ilmi masalalarni şırf 'aqlī olǵan muqaddimalarga nazar édubgina qabul kılmađuqlaridur, fanlarniñ bināsini müşāhada va tacriba asāslarına qurdıqlaridir. Hattā Gusto va Lebon(?) Yevropa falāsafasınıñ birindan naql édub deydür: 'Arablarniñ qabul étdiklari kâ'ida budur: (tacriba ét, tadqıq ét, köziñ ila kör! Şul zamān añlamiş olursiñ) hālbuki oninçi 'aşrniñ āhırınaça Yevropada kâ'ida bu édi: "Kitāblarda yazılǵan baḥişlarni muṭāla'a ét, maşhūr 'ālimlarniñ sözlarni tekrār oqu, **254**

şul zamān 'ālim olursiñ.(vaqt édarga yetuşlıdürki salaflarimiz 'ilm taḥşilinde endi yol dutmuşlar.

Dalambir- 'ilm-i hey'et tā'rīhında deydur: Yunānılar arasında iki üç rāşa martabarıǵa bolur. Kīmyāǵa keldikça, Yunānılarda şāhib-i tacriba bir kīmyāǵar körilmediǵi hālda, 'Arablardan yüzlab kīmyāǵar yetişmişdür. Bina'an 'aleyh fann-i kīmyā (hīmyā) başqalarning degil, balki 'Arablarniñ kaşfi olmaķı bilinur. 'Arablar handasa va başqa riyāzī fanlarında mantıq kabi 'ulūm-i āliyadan sanab nazarī mas'alalarda bular ila istidlāl kılurlar édi ki machulātga érişiréçün bundan dürüst dalil olmayacaǵıtabī'dir. Zamānniñ eñ muhim qismlarin korsatır éçün ġāyat daqıq sâ'atlar isti'māl édub, buniñ ila zavāl sâ'atlarını eñ toǵrı ravişda kullanuvçılar, yana 'Arablar édi. Qatı, yumşaq har türlü cisimlarniñ (aǵırlıq) kâ'idalarını yana 'Arablar kaşf étdilar. Buniñ éçün da ġāyat daqıq, ġāyat toǵrı cadvallar, raşadéçün yana bu kabi mükammal cadvallar yaşadilar. Bek maşhūr olan bu cadvallar Bağdād, Qurtuba, Samarkand şaharlarında fan ahliniñ nazarlarına açıq édi uşbu kâ'idalar vāsiyasiyla cāziba kânūnlarin kaşf édarga yol açıldı. Bu maḥālamızda 'Arablarniñ turli kaşfiyātini, 'ilm va fanlarni kamillaşdıruvlarını tamāman bayān étmak mumkin degildir. Buniñ éçün zor bir kitāb yazmaq lāzım olur. Yevropa muvarriḥlarınıñ alǵaqlilari bu ḥuşuşda kitāblar yazǵanlar, baḥıl étmaganlar! Bu aşarlarni muṭāla'a édub avlād-i millatida bundan ḥabardārédilsa gözal olaçaqdır. Ma'a-zalik Yevropa ḥakīmlarından biriniñ sözini **255**

bu orında zıkr édalım: kâ'inât-i 'uzviyyaniñ (hayvânât nabâtât kabi) tadrıcân taraqqı va takāmul étmakda oldıǵı nazariyasini zamānımızda kaşf olunmış yaña bir şay zann éduvçı bizlar éçün, bu nazariyani 'Arablarnıñ kitāblarında körmak hayratmizi artdırır. Dürüst, 'Arablar muni maktab madrasalarında şāgirdlarıǵa ögraturlar. Hatta bu fikirni bizdan da alǵa qoymaq üçün, kâ'inât ğayri 'uzviyya, mu'āvana qadar ta'mīm édarlar édi. Kimyāǵa koyduqları asāsda ma'danlarnıñ öz şaklları içında taraqqı kılmaqları édi. Hāzni dayadır: Fandan ħabardār olmaǵan bir adam “altun altun olǵanǵa qadar türlü türlü şaklları keçirmişdür” sozini éşitdukça, bir çok ma'danlara inķilāb édub altun ħālına gelmiş zann édar. Maşalā avvalā qorǵāşın, soñra qalay, soñra baķır, soñra kümüş olub eñ soñra altun ħālına gelmiş deyaǵman(?) édar. Bilamiz ki fan ahliniñ bu sözi ba'ayni: insān ħāzirgi kāmıllıǵına tadrıcân taraqqı yoliyla érişmişdür deyulgan da'vālarinaoħşar. Bu sözdan da insān türlü hayvānlara inķilāb şūratıyla maşalā öǵuzdan éşakǵa éşakdan atǵa atdan maymunǵa taħavvül édub eñ soñra insān ħālına kelma kabi murād étmazlar. Baķiyasi bar.

Taşakkür

Çimkantda muħtaram 'Abd-al-malik (Abdumalik) 'Abd-al-mutalib (Abdumutallib) oǵlı. Samarķand da: Cāmyāy maktabiniñ mu'allimi Mullā Kāmıl Corabāy oǵlı canāblarıǵa Āyina idārası taşakkür aytar. Āyinaniñ naşrıǵa ğayrat étkanları üçün.

Ĥalāvatyāb olur mi ne'mat-i alvān-ı dünyādan
Dīn şūm olmağanlar bos dāmān-ı madārādan (?) 256

Cavāb

Maħmūd Sattāricanābları “Āyina” macallasiniñ 7-nçı raķamida “savdā va ticārat, başķa millatlar, ĥuşūşan chudlar qolidadür. Munga sabab bizniñ 'ilmsizligimiz, muniñ ham çārası oķumaķ va oķutmaķdur. Ammā bu millatni kim oķutur” deb su'āl ķılğan ékanlar. Kimina bu savālǵa cavāb yazıb muħtaram oķuķılardı taķdim ķılurman: Aħālī Ĥoķand, başķa şaharlarǵa qaraganda taraqqıdadür. Sabab şulki munda – 31 bāb yangi maktab barki üç miñ qadar bala taħşıl ķıladürlar. Carīda va macallaokumaķda ham Ĥoķand, Türkistānda 1-nçı şahardür. Yana maktüb şāħibi canābları Ĥoķand müsülmānlarını üç kısmǵa bölüp 1-nçı bāylar va bāy-baççalardürki “tölav (platuǵ)”

ilan āvāra. 2-nçi tarbiyaliklardürki kanturlarda (*mustaqil ma'muriy va iktisādiy taşkilāt*lar) veya bir adamniñ hıdmatida maşğul, 3-nçi 'avāmlardürki 'ilm va milat ne ékanligidan habarsizdürlar deyürlar. Kimasnaniñ fikriça bulardan şikāyat kılmak dürüst émas édi. Bari, imdi mad'āğa keldük! Bul millatni tarakkī kıldurmak üçün lāzimki 15 nafar talaba Peterburgğa, 15 nafar Mısrğa, 15 nafar İslambulğa yubarub éñ azı 6 sana anda taşşıl kıldurmak kerak kim mazkūrlarni har biri bir 'ilm va fanniñ şāhibi bolub kelib halkğa yol körsatsünlar 'acab émas, ammā bul muṭalib yana şul uç kısm amali (?) ilan hāşil bolurki hārakat kılib bir kıismlari pul ilan, bir kıismlari til ilan, bir kıismlari ham cān ilan bul muhim vazīfaniñ icrāsiga hıdmat étsalar édi. Ey müslümān birādarlar! 257

Hārakat kılmak kerak. Tanhā étkan ilan bolmas cahd va ğayrat kılmak kerakdür.

“Hoqand: Mullā İshāqcan”

Maktab

Maktab: dīn, ahlāk, tarbiya uniñ āsāsi. Maktab – barça 'ilmkariñ başı va ibtidāsi. Maktab - sa'ādat-i abadiyaniñ kilidi. Maktab - faẓā'il-i insāniyaniñ manba'ı çaşması. Maktab - hayāt-i insāniyaniñ rūhi. Maktab - tarakkī va tamaddünniñ ibtidā va intihāsi. Maktab- cannat va istikbālñiñ eşigi. Maktab – daraca-i kamālñiñ nardubāni. Maktab - 'izzat va şarāfatiñ bāgi va meyvasi. Maktab- dīnniñ çirāgi va ziyāsi. Maktab – cahālatiñ düşmāni, kıliçi. Maktab – dünyā 'imāratlariniñ éñ muqaddas va qadirlisidir. Maktabniñ çin va haqīkī ma'nāsini bilgan millatlar cānlari, mālari ilan himmat va ğayratlarini şarf édarak maktabniñ tarakkī va rivācini çalışürlar. Madanī va tarakkī millatlarniñ şahar va qaşabalarinda éñ muzayyan 'imāratlari maktab hānalarından 'ibāratdür. Ammā bizim müslümānlar huşuşa(n) Türkistānlilar maktab hānalariga aşlā ahammiyat bermaylar. Buniñ sababi nedir? – Cavāb: maktabniñ ma'nāsini bilmaslik va andan şamara körmalıkdür. Hāzirgi maktab hānalarimizniñ mālī va 'ilmī cihatlarini taftış kılub yazuvdan kalam tartıla(?) ya'ni vicdan va nāmūs ihtiyār kılmaydır. Hūlāşa kılub aytkanda Türkistānda maktab yok, mu'allim yok, masjid aldindagi hūcralar maktab émas, anda yūrgan balalar şāgird émas, alarni kamçı urub yurgan mu'azzinlar mu'allim émaslar.

“... N.Y.” 258

Til Birlaşdurmaq Hakkında

“Şūrā” macalla-i ilmiyasında tavhīd-i lisān, ya‘ni Türki til va şīvalarini birlaşdurmaq toğrusında ba‘zi zātlar öz fikrlarini yazmış édilar. Menin fikrimça til birlaşdurmaq yolida birinçi qadam basmaq üçün, éñ avval köbraq türklarga añlaşılmaydurgan luğat-sözlar orniga har kim añlarlik sözlar qollanmaq kerakdür. Şunday qilinganda Tatar maţbū‘āti biz Türkistānilarğa, Türkistānniki Tatarlarğa āsān añlaşılmaķi kabi, ‘Oşmānli va Qafqaz maţbū‘āti bizlarğa, biznigi ésa alarga āsānlik ila fahmlanur édi. Taşfiya-i lisān ya‘ni mümkün qadar acnabi sözlardan tilni şāflandurmaq ham til birleşdurarga hayli yardım beradür. Çünança bukungi Tatar maţbū‘ātiğa bīgāna sözlar azraq uçirgani üçün biz Türkistānilar tezraq tuşunurmiz. Agarda Tatar qarındaşlarimiz ba‘zī müşkil Tatarça sözlar orniga bizlar añlanaturgan sözlar iste‘māl étsalar ul hālda Tatarça ila çigātāy şīvasi bir biriga yaqınlaşurğa sabab bolur édi. Mişāl üçün birinçi qiyinraq sözlarni özimiz añlayturgan luğatlarga tarcima étub körsatürman: ilk – ilgari, adum - qadam, oy – fikir, (oy sözi garçi oylamak maşdarından muştak bolsada bizlar zāhīran hāna deb guman étarmiz) baytaq - haylī, tav – tağ, bal - ‘asal, çet – bīgāna yaki acnabi, çatin – müşkil, nıq - muhkam, yaķti - yaruk, yartı – yarım, yumuş – iş, ögüt - naşīhat, agarda Türk – Tatar yazuvçilari bu huşuşda bir az vaķit étub borsalar, maqşadğa yetişmaq künden **259**

kün yañlaşub ketar dep oylarman. (uşbu maqāla 6-nçi sentabrda yazilgan bolsada 8-nçi dekabrda “Āyina” idārasına yubarildi.)

“Katta Qorğan: Hacı Mu‘īn İbni Şükrulla”

Hayvānātniñ ‘Umri

“İlm hayāt” ‘ālimlariniñ hayvānāt ‘umrlari huşuşida qilgan taḥqīqāt va tacribalari boyunça hayvānātniñ ‘umri nabātātndan köb az ékan, oquçılarniñ ḥabardār boluşlari üçün bu bir neça ma‘lumāt “Al-hilāl” macallasidan tarcima qilindi.

Hayvānlar ati ‘Umrlariniñ müddati		Hayvānlar āti ‘Umrlariniñ müddati	
Ajdarha va fil	300 il	Nehing va balıq	200 il
Qarçığay va Tuyğun	150	Toṭı va qarğa	100 -
Arslan	60	Ördak	50 -

Yolbars va ‘Ukāb	40	Éşak, tüya va inak	30 -
At va tavus	25	Çöçka, ayık va kaftar	20 -
İt, püşk va böri	20	Tülki	18 -
Koy	12	Éçki va çümçük	10 -
Tavuşkan	8		

Köb Hayvānāt barki bir ildan artuq, va köp haşrāt barki bir neça künden artuq ‘umir kılmaydürlar.

“Çehranmā” 260

Ḳāyğulik Ḥisāb

Londona coğrāfyā cam‘iyyati tarafından naşr kılinaturgan jurnalda bir kişi 3572-nçi yılda yer yüzini halk basar deb işbāt kıladur. Anıñ hisābiğa köra, hāzır bütün yer yüzida kutublardan başka bir milyarda 65 milyon kişi bar. Demakki, hāzır har murabba‘ Angliya miliga orta hisāb ila 8-dan ziyādarak kişi toğri keladur. Zirā‘at ahliniñ sözlariğa qaraganda, ékin yerleriniñ har bir mil murabba‘idan 207 kişilik, daladan 10 kişilik şahrādan bir kişilik azuqa hāşil bolur. Agar bu üç türlik yerniñ hammasini bir yerga yıgsak, butun yer yüzi, bu hisāb boyınça faqat 6 milyar kişiğe azuqa bera alur. Bu bir yaqdan ... ikinçi yaqdan, hisābniñ körsatkaniga köra, Avrupa halki har on yılda yüzda toqquz Āsya halki 6, Afriqa halki 10 Afustraliya halki 30 Şimālī Amerika halki 29 Canūbī Amerika halki 15 hisşa artadur. Orta hisāb ila bütün yer yüzidagi halk har on yılda yüzda sakkiz artadur. Demak ki bu hisābğa qaraganda bütün yer yüzidagi halk 6 milyardğa, 2072- nçi yılda yetar.

“Yulduz”

Raşadiyya suvārisi “Barbaros Hayr-al-dīn(Hayriddin)” zirhlisi qumandani qā‘im maqām İsmā‘īlbekniñ Raşadiyya drednoţi suvāriligiga ta‘yīn bolganligi va mazkūrniñ yeriğa mas‘ūdiyya qumandāni miñ başisi Şükribek mas‘ūdiyağa hamīdiya suvārisi miñ başi maşhūr Ra‘ūfbekniñ muqarrar bolganligi bārasida habar beradürlar.

Qaşlarınbalada sayr ét ruhların kör zīrd
Qıl tāmāşā huldī zīr-i sayına şamşirda **261**

Hūşim Kelmaydür!

İstaymanki qalamni qolumğa alub korgan va eşitgan sözlarimdan “Āyina” macallasiniñ oquçilarıǵa bir neqa kalima qalaştıraxını yazayın, lekin hūşim kelmaydür ... istaymanki yazayın:-bu yaqın vaqıtlarda katta kişilarimizdan biri katta toy qılıb, neqa şaharlardan davlatmandlarni toyıǵa da‘vat aylab alarğa neqa miñ şomlar şarf qılğanda faqır adamlarni va bilnava (?) talabalarni yadıǵa ham salmadi, lekin hūşim kelmaydür ... istaymanki yazayın: maşhūr tācirilarimizdan bir neqa nafari öz aralarıda cüm‘a künlerini ta‘tıl qılub dükkānlarını baqlamaqǵa qarār berib şongra ‘ahidlarını sindurdular va hāzırda (mūsīqa-i bīgunāh)dek cüm‘a künlerini savdā qıladurlar. Hūşim kelmaydür ... istaymanki yazayın: baylarimizdan biri, talabamız üçün beş şom i‘āna tilaganda bermay, har bayramda rus hānımlarını ziyāfat qılub yüz şom yüz şom hārc qıladur va özini ham eñ muqaddas mütadayyin adam hisāb qıladur ah hūşim kelmaydür...istaymanki yazayın: mīrāşı baybaççalarimizdan birisi maktabǵa iki şom bermakni israf bilub fuhuş hānalarǵa neqa miñ şomni nābūd qılub āhırıda sinib mayda mayda boldi hūşim kelmaydür...istaymanki yazayın: ba‘zilar yenidan şī‘i va sünnī mas‘alasını ortaǵa salub aǵzıǵa kelgan hurāfātını söyleb ‘avāmlarını hayacānǵa kelturub yurubdur - hūşim kelmaydür...istaymanki yazayın: **262**

Hāqīqī mullālarimizdan biri, birinçi hilāfī şar‘i ‘ādatlarını va vahşiyāna rasimlerini bir ham beraman deganda birinçi muft-i hūr-i vaqārīn qalı (?) niñçalar, ani radd-i ma‘raka va tard-i maclis qıldılar, ey koy hūşim kelmaydür ... hūlāşa har nima qılamanki hūşim kelsun, kelmaydur, yana kelmaydur! Agar “Āyina” idārası uşbu cafn-i giyatimni (?) ‘Āyina macallaǵa darc qılsa şāyadki hūşim kelsün!!

“Huşyaqmas”

İdāra: Ey! Adamlarǵa taş atmaqǵa hūşiniñiz keladurku! Ahistaraq atıñ Āyınaǵa tekmasün.

Ahbār-ı

Parijda İslām Qabristāni

Cahān

Parijdaki islām qabristāniniñ harāb bir hālda ékanlığını Avqāf vazārati (?) diqqat nazarıǵa alub ta‘mīri üçün keraklik mablaǵınıñ yubarmaxını Parij sefiri Fu‘at pāşāǵa bildirubdur. Hāzırda Avqāf vazārati 600 lira pul yubarubdur.

Alman zābiṭānidan Mīralay Baḳbekni İstanbul ḥarbiya maktabiḡa müdür ta'yin qilubdurler.

Alman bankalariniñ taḥvīlāti. Alman banglariniñ Türkiya ḥükūmatıḡa 200 milyon franiñpul beradür degan ḥabar tekzīb bolingan édi. Ammā “jön türk” carīdasi avvalda bu ḥuşuşḡa dair bergan ḥabarini taşḥīḥ qilub aytadür: mu'tabar cāylardan alḡan ḥabarlarimizḡa köra mazkür pul yangi bir qarz duccadan (?) berilmas, balki iki sana avval yeni Alman bankalari ila 'aḡd bölisingan qarzniñ hanüz tölanmagan beş milyon liralik ikinci kısmıḡa ḥisāb qilinadür. **263**

Bakudaki Aḡa Mūsacanāblari. Şaharda ḥuşuşī köz mu'ālaçaḡanasıḡa artuḡ ihtiyāc lāzımlıḡını bilub, uşbu marīzḡānaniñ ta'sisi üçün yüz miñ som i'āna berdilar. Maḡallī rayālını (?) maktabiniñ jimnastik zalini (*salon*) tavī' (?) qilmaḡ üçün ham on miñ şom berub édilar. Bakuniñ maşḥūr şarvatdārlaridan Aḡa Mūsa Naḡiyofḡa, Aḡa Murtaḡa Muḡtārofḡa va Muḡtārofniñ ḡānımıḡa, Türkiya davlati tarafıdan nişānlar i'tā bolunubdur. Naḡiyof canāblariḡa berilḡan nişān, Muşā'rāliya (?) tarafıdan Sultān ḡazratlariḡa yubarılḡan Qur'ān-i Şarīf nusḡasiniñ muḡābilida, Aḡa Murtaḡa ilan ḡānımıḡa yubarılḡan nişān Türk biradarlariḡa yubargan i'ānat pullariniñ muḡābilida ékan.

Taşkend da İmparātor Aleksandr 3-nḡıḡa yādgāri salmaḡ üçün 'Ārif ḡvāca canāblari miñ som, va 'Ārifcān canāblari 500 som i'āna qilubdurlar.

Ṭrablusda Muḡāraba

Darna va Alcaniya (?) yanida İtalyanlar ilan 'Arablar arasida vāḡi'bolub tört sā'at uzayḡan bir muḡārabada İtalyanlar üç miñdan artuḡ 'askar-i maḡtūl berib va yüz éllik nafar yaradar ilan köb yaraḡ va azuḡani uruşmaydanidaḡoyub qaḡubdurlar. 'Arab mucāhitlaridan bu muḡārabadan yüz yetmiş ḡadar şahīd va éllik ḡada(r) macrūḡ bolubdur.

“Şabāḡ”

Maşḥur Anvarbek afandi Türkiya davlatında “ḡarbiya vazīri” ta'yin qilinibdurlar. **264**

Parijniñ “kòmedi fransuz” tiyatrosi şan‘atkârlaridan, va Fransani éñ maşhûr raqqâşalaridan madmuazel “Sesil Sorel”ğa üç tört ay Amerikada oynamaq üçün iki yüz miñ frank taklîf qılunubdur. Demaq ki har ayda – 50 miñ frank bolur. Bir frank 32 tiyn – bu az pul émas ayda – 50 miñ franñ, hükümdâr va pâdişâhlarniñ ayligidür. Ammâ mazkûra oyunçı kız bu taklîfni rad qılub aytübdür kim menga iki yüz miñ franñ nima boladi? Yalgûz kiyim üçün yüz miñ franñ maşrafım bar asbâblarimniñ naqlıǵa nima berilür? Fransız carîdaları oyunçı kız tarafını alib yazarlarki: ötkan vaqıtlarda carîdalarda yazılǵan édi kim bāy Amerikalikniñ hātūni yalguz “tuvalet” (zīb-u ziynat) aşyāsi üçün har ilda–350 miñ franñ şarf qılur ékan. Munga muqābil Fransaniñ éñ maşhûr oyunçisi sayāhat va safar üçün bir neça yüz şandux kiyim va elbisa taşımāǵıǵa macbûr bolǵan şuratda tört ayda yüz miñ franñ şarf étmaqlığını köb hisāb qılınmas.

İstanbuldagi gulhāna çarbaǵınıñ tanzīm üçün qazub turganda bir maǵāra zāhir bolubdur. Şahramīni tarafıdan berilǵan amir boyınça qazilib yer astıdan bir biriǵa marbûţ va müttaşıl ‘imāratlar çıǵǵan yana on tört marmar stun üstida binā bulıǵan bir ma‘bad zāhir bolubdur. Bu hafriyāt aşnāsida bir rāhib haykali, bir marmar şalīb va üç kitāba māydana çıqubdur. Bularniñ qābil-i naql bolǵanları muzehāna-i humāyūniǵa yubarilibdür. 265

Verem – sillelr-e – Çāhūtqa

(Ez yazdehum-ı raqam mecelle’i mu‘tebere’i şūrā sāl’i duim) berser’i beni adam bisyar belaha amedeest ki yeki ez buzurkterin’i anhā kesel sil mibāşed. Hatta imruz ma‘lûm şude est ki der dünyā haft yek insān be hemin kesel muhtelā şude telef migerded. Hālā in kesel der miyāne-i müsülmānān heyli intişār yāfte est. Gerçi henüz ‘ilāc ve dārūy-u in hastagi mevcûd neşude, lekin benāber taraqqī kerdin ‘ilm-i tıb ciht-i muqabele-i in kesel çāre ha yāfetşude éstāde est. Vaqtiki in ‘illeyt zāhir derdi nemûnşud fırsat rā ğanīmet şumārıde be-ṭabībān hāzıq murāc‘at nemûdebe-meşveret-i eşān münāsib davā hā rā isti‘māl kerdin vazīfe-i müsülmān-i est taqdır heminbudeest guyān-i dem nişesten yaki sülfe kerde balǵam hā endāhte fırsat raf ot nemûden güyā ecel rā da‘vet kerdin est. Yeki ez itbāy-ı nimse ki doǵtor-ı (koş) der sene-i 1881 mīlādi çi budin in hastagi, sil rā keşf nemûdebe-halk! ‘elām kerd. Nazar be-guft-i uder şuşademi mikrob hā (kerm hā, mīde) hāne kerde ez zehr-i hūd şuş insān

rā mipūsānide est éng kesel hemmin est. Andron şuş adem sil ez in mikrob hā hezārān ‘aded mevcūd est. Vaḳti ki balġam rā fruguzāşte şevēd ān balġam bāçeng-u ġibār amiḥte bālāḥırbe-vāşiṭe-i havā der ve biḥāl der āyend mutemekkun şude rūz be-rūz kuvvet peydā mīkūnend ve ān ādam-i biçāre rā āḥır helāk misāzend. Bāyed dānist ki ādamān-ı ten dürüst vaḳti ki şamāl miḥūrend Pes ezān āhitse āhiste za‘if ve be-kuvvet şude mumkun est ki refte refte be-kesel sil mübtelā-yı şevend ya‘ni hamān şamāl ḥürden be-ḥastegi sil sebeb şevēd ta‘accub nīst ve niz kesātiki şer māde gāvra be-ḥuşānide miyāşā mend bā anḥā cāy gir şuden-i mikrob-u sil mumkun est. Buden-i mikrob der şil (māde gāv sil) ma‘lūm est. Bināberin şīr māde gav şubhe nākrā puḥte āşāmiden lāzım est. Baḳiye Dāred

Hācı mu‘in İbn-i Şükrullah

Şuş-u ādamān-ı diger ten dürüst der āmede cāy migired. Bināberin, in ‘illet serāyet kunende est. Ammā in mikrob hā der şuş ādamān şıḥat ve bekuvvatder ayend hem cāy gir neşude be-laḥıra helāk ḥvāhend,şud. Lekinbila‘keseger der şuş-u ādamān-ı kem kuvvet **266**

Mekteb

Bud feyz-u sa‘ādet ḥāşil ez her bāb der mekteb
Ki bā fayz-u sa‘ādet muteķeren ṭallāb der mekteb

Şevēd bā k‘ebe-yimaķşūd ve aşıl zūd ṭālīb hem
Şevēd ez zem zem ‘ilm ve edeb şādāb der mekteb

Elā eṭfāl ḥoş iķbāl berāyid-u be-nemāyid
Ḥuşul gü her zī ķiymet ādāb der mekteb

Elā ey teşne kāmān! Z lāl ma‘rīfet āyid
Ḥorid ez çeşme-i ‘ilm mu‘āruf āb ez mekteb

Eger ḥvāhid kerdn sīne rā gencīne ma‘na
Berīn maṭlab residen hest ey aḥbāb der mekteb

Nemidānend rah-ı dīn-u āyen müsūlmānī
Neyāmuzend tā islām, şeyḥ-u şāb der mekteb

Biyā ey ṭālīb ve ḥuş baḥt taḥşīl mu‘āruf kūn
Rizāy-ı ḥazret perverdigāri yāb der mekteb

Çi miyā-yi be-mascid ki tū vāķıf nāşide başī

Zi keder munber-u ez hikmet mehrāb der mekteb

Beyemen ektisāb nūr ez envār mehr-i ‘ilm
Münvver kün kamīr hvīş çün mehtāb der mekteb

Meşev dil tīreez çihl-ubiru mekteb kimi ger der
Dil tārīk çün hurşīd ‘ālemtāb der mekteb 267

Berāyı def‘ heşim hāne sūz hvīş ya‘ni cehil
Muheyyā mitevānī kerd, her asbāb der mekteb

Gerāz hvāb cehālet ārzoy muhliş-i dāri
Hālāşī hā miyesser mi şevēd zān hvāb der mekteb

İlāhī teşnegān ma‘rifet: avlād millet rā
Belūtfet ez zelāl ‘ilm kün seyrāb der mekteb

Buḥārā-yı

Cevāb Be-muş

Cenāb-ı Mūş miguyed ki: tū ādemānerā be-tenkīd kerdēn çi ḥaḳ dāri be-güzār ki merdimān, ḥud şān meḥnet kerde yāfte gi pul-ı şānrā hvāh be-toy isrāf kūnend hvāh be-bezim cuvān (her ki kūned beḥud kūned hvāh nik hvāhi bedkūned) hā! Men dānistem:Mūş miḥvāhed ki heme be-misli (Mūşān) ḥā’in muḡr-u be-insāf bāşed, ve digērān bā u kārđār nebāşend. Lekin bāyed dānist ki: der dūnyā cihet def‘ fesād ve āsāyiş ḥalḳ kānūnhā vez‘ şūde est ki yeki ez ānihā kānūn cezā ve tenkīd mibāşed. Eger cezā ve tenkīd nemī bud, ez be-intizām-i ve fesād-ı merdm, zud ‘ālem ḥarāb mīşūd inçūnin eger mā-gūr be-gān nemībudim, mūşān deryek rūz tamām anbār dūnyā rā ḥerāb kerde ḡullāt-ı merdm rā yaḡmā mikerdend. Ve ḥalḳ ez gürüsneḡī be-helāket Mīresid: bināber hemmin vecūh miguyim ki: kesiki feḳeṭ bernefs-i ḥud zerer resāned urā tenkīd kerdēn lüzūm nedāred. Ammā kesāniki berzērer-i dīn ve millet kār-ı hāy nāşāyiste mīkūnend, eşān rā tenkīd belki ziyādeterāzān lāzım est. Tāki ḥalḳ der āsāyiş bāşed ineg bināberīn māḡrūbegān mūşhāy-ı ḥā’in rā midārim. Veder ḥaḳ māyān: (ḡubre-i mūsḳīn eger perdāşti-tuḡm-i ḡünceşḳ ez cehān berdāşti) ḡuyān hucu nemuden şā‘irān nāsezā est.

Kemine Gürbe 268 (siyaset yada devlet işlerindeki hayınlık hakkında)

Rımūz-ı Heşret Ber Ehl-i Millet

Vaqt-u fâķ est ey Ehl-i millet
Mādūr gerdim ĥudez cehālet

Sāzim himmet bes in kesālet
Beherçi bāşim dāim be-ġeflet

Ez cehl-u ġeflet girim ‘ezelet
Bāşed neşībī ez ‘ilm-u şun‘et

Ġerķīm tāki der beĥr nisyān
Gerdim muĥliş der vaķıt imkān

İn millet ez kist? Beher ki ferķān?
Ġayret nimāyed ey ehl-i vicdān

Ez cehl-u ġeflet girim ‘ezelet
Gerded neşībī ez ‘ilm-u şun‘et

Āĥırne vaķt-i est bāşim der ĥvāb
Yekreng gerdīm hem şeyĥ-u hem şāb

Dest bā hem ārim yāran-u aĥbāb
Sa‘yā cemilenfī heze elbāb

Ez cehil-u ġeflet girim ‘ezelet
Bāşed neşībī ez ‘ilm-u şun‘et

Diruz māyān budim insān
Ĥeyfā ki emrūz ġeştīm nādān

Eknun bı-kūşim der ‘ilm-u ‘erfān
Ber ‘ömr-ü refte afsūs-u afgān

Ez cehl-u ġeflet girim ‘ezelet
Gerded neşībī ez ‘ilm-u şun‘et

Mānend-inergis çeşm-i ĥumāret
Bikuşā-u binger dāri beşāret

Zīncümle yekser bergir ‘ibret
Āĥir şūd emrūz ayyām-ı fırķat

Ez cehl-u ġeflet girim ‘ezelet

269

Gerded neşībī ez ‘ilm-u şun‘et

Şed şükr budim mā cümle ĥuşyār
Ez ‘ilmu ‘urfān dāim ĥaberdār

Derdestemān bud hem hūkmū hemkār
Vāqıf ne geştīm ez mekr-i eġyār

Ez cehl-u ġeflet girim ‘ezelet
Gerded neşībī ez ‘ilm-u şun‘et

Emrūz huşyār geştīm-u dīdim
Hāk-ı veţen rā bercebhe sudim

Ez in tehemmul nef‘i ne dīdim
Çün mırġ bismil beġūn tepidim

Ez cehl-u ġeflet girim ‘ezelet
Bāşed neşībī ez ‘ilm-u şun‘et

Ey millet-i emrūz māndi tū menġus
Ez cehl-i ġud sāz yek zerre nāmūs

Dāim belend est āvāz nā kūs
Ĥizāy mū‘zen neşīn tū mā‘yūs

Ez cehl-u ġeflet girim ‘ezelet
Gerded neşībī ez ‘ilm-u şun‘et

Beher veţen kün e‘lām-ı veġdet
Bāşed ki ġizend āz ġvāb-ı ġeflet

Şāyed ġuşāyend çeşm-i be-şāret
Vez meġrubiyān ġirned ‘ibret

Ez cehl-u ġeflet girim ‘ezelet
Bāşed neşībī ez ‘ilm-u şun‘et

Cavāb muġtaram (qadīmci) canāblariġa:aval sözġa inānmañ agar da munga
ham inānmasangiz (Padarküş) risālasini 16-inçi şaġīfasini āġırki yarmini diġġat ila
oġumaġingiz marcudur **270**

Mullā Nasr-al-dīn (Nesriddin)

Rusya da nihāyat ciddī adabī tanġidī hicvī siyāsī va aġlākī ham
mizahkamuşavvarhaftalik macalla-i islāmiyyadür. 8-katta şaġīfada çikib yarimida
rangā rang ‘acāyib taşvīrātlar basilur. 27-inçi ‘adadiidāraġa keldi. taşvīrāti
mundaracāti mu‘assir va tanbīh étkuçidür. Nażmi tâziyāna adab, naşri durus (?)

ma‘īṣat rasimlari Āyina-i ‘ibratdur. Bir sanaligi cam‘lansa ‘acāyib muṣavvar bir kitāb bolurki har maḥfalva mihmānḥāna üçün lāzim va ham asbāb-i ziynatdūr. Sanaligi 6 som naṣf-i sana 350 tiyn ‘unvān: tiflismacall-i Mullā Nasr-al-din. Mudīr va muḥarrirlari: Calil Muḥammad Qulizāda ham ‘alī qoli

Katta Davlatlarniñ Denñiz Maşraflari

Davlatlarniñ ati	Lira ḥisābi ilan
Amerika	29,499,000
İnglis	27,021,000
Rus	24,249,000
Alman	23,130,000
Fransa	20,848,000
İtalya	10,108,000
Japon	19,861,000
Nemsa	6,006,000

Bu sana bu sakkiz davlatniñ baḥriya ‘askari va asbābiğa maşraflari ötkan yildan 66 milyon lira artuḡ boldi, albatta kelatürgan yıl yana ziyād bolunur. (bir İngilis lir ésa 10 somdur.)

“Çehranmā”

Ṭalab Qilinñiz!

Yakka suvāri va kara (?) faytonlariniñ ta‘rif etmasini (?) éñ katta

Kārḥānadan ‘unvān: Qazan. S.G. İstipanof

Muḥarrirniñ Taḥrīr va Naşr Étkan Aşarlari

Alziyā, maktab-i islāmiya-fārsī 40 ṣaḥīfa qalamīy ḥaṭda

15 Tiyn

Kitābat al-ātfal - kırk kadar fārisi va Türki inşā va ham qāzihāna val-asna-yihāna
hatlari 15 tiyn

‘Amaliyāt-ı islāmiya – mazhab-i millat va zaruriyat-i va dīniyya Türkī savāl va cavābı
15 tiyn

Cogrāfyā, ‘umrāni va rusī – muşavvar 88 şahīfa fārisī 45 tiyn

Münşahib(?) -i cogrāfyā-i, ‘umūmī – Türkī 124 şahīfa müşavvar 75tiyn

Padarküş – tiyatro risālesi oynalmağa ruhsat berilgan Türkī fāci’a Türkistān
ma‘īşatından 12 tiyn

Sayyāh-i Hindi tarcimasi Rusça 60 tiyn

Hammasidan birar nusşa alinkanda barçası 2 şom poçta şarfi nāşrdan kitābçi va
maktablarğa yüzda yigirma beş kam kılınur beş şomğaça poçta markası maqbul va beş
şomdan kam naloj (*koymaq*, *salmaq*) bolmas. Türkistān, va Buḡārāniñ maşhūr
kitābçılarında bulınur ‘unvān-ı Samarqand: Maḥmūd Ḥvāca Behbūdī.

Türkistān, Buḡārā, Ḥıyva ḡarīţası müşavvar müslümāni ḡatda beş rangda
basılmaqdadır. Bahāsi30 tiyn.

Muhtaram Vakıllarımız

Āyina üçün ābūna va ‘aşlan qabūl kıladırlar. Samarqand: Muḥammad İbni
Mullācānoğlu. Hoqand: canāb Mīrzāmad (Mirazahmad) Mīr ‘Ābidoğlu. Aka Birşa (?)
Manşūroğlu. Andicān: Mullā Şāqābil Kamalof. Taşkend: Tölagan Ḥocmiyarof

Buḡārā: ‘İnāyatulla ḡān Ḥakīmzāda. Mīrzā Hamdam Mīrzā ‘Abd-al-vāḡidoğlu
(Abduvahid). -Samarqand – ḡazetasiniñ sābiq vakıllaridan ricā étarmizki qollarında
Samarqand aqçasıyla ḡisābisini (?) yubarsalar Samarqand badalına Āyina yubarılır.

КИРПИЧНЫЙ ЗАВОД

М. А. ЗАЙДЕЛЬ

Стар. гор., Дагбитская ул. Телефонъ №316

Полномерный, 6X3X1½ верш. хорошо обожженный кирпич: Строители.

фасон.-для карниавъ, угловъ и проч. Цены унеренныя.

М.А. Zaydelniñ ḡişt zavodi

Samarqand shahri musulmanina qit'asida dahbid yolni ustinda telefon numri 316 dur katta qalip hiştlar uzunligi 6 verşok (*ölçav birligi*) éni 3verşok qalinligi bir yarim verşok yahşi pişirilgandür muqarrari hiştlar va ham 'imāratlarini karniziga maşraf boladürgan har hil qalip va har hil formada qoyulgan hiştlardür narhi arzān.

Sağ der kenar:

Keladürgan (pulniñ) ili üçün "Taqvīm-i Īrān" musulmānī, frangi, rusī va rumī tā'rīhlari aylarini va künlarini körsatüb bir neça lāzimlik 'ilmlardan ma'lūmāt beradür. Bahāsi 30 tiyn. Adres (idāra)

Sol der kenar:

Musulmān sinematografi "Maderin", Rusya qal'asida har üç kunda yangi 'acāyib lavhalar va manzaralar körsatür va dünyāni ġarāyib oyunçilari va taza 'acāyib lavhalar kelgandür.

27 Şafar 1332

Şanba

11 yanvar 1914

№ 12

Āyina

'Adad 12

Mirāt

(ЗЕРКАЛО)

Közgu

.ОИНА.

(еженедельный журнал)

Haftalik jurnal

(На Узбекскомъ и Персидскомъ языкахъ.)

Özbek va Fāris Tillarda.

Türkī va Fārisī orta şivada ba'zan Rusça har şeydan baħiş muşavvar haftalik macal-i islamiyadür. Millat-i islāmiyaniñ sa'adat va islāhina Müslümānlarini madaniyat va funūn-i zamāniyadan naf'lanmaqlarina ħādimdur. Mas'ul muħarrir va nāşiri mufti: Maħmūd ħvāca Behbūdī.

Ay

Abuna qiymati

12 0

5 şom

6

3 şom

3 1 şom 75 tiyn

Bir nusxasi har yerda 12 tiyn

İ‘lān üçün

Ahır şahīfada satrindan 15 tiyn alinur

Adres tabdili üçün 25 tiynlik marka lāzım

Āyinaniñ

Köblab alguçılarga 10 tiyndan yubarilib poçta şarfi idāradandur.

Maḥal-i idāra şahar Samarḳand cādda-i Raşitnikof nāşirninñ 9 ham 11 raqamli öz ḥānasında telefon raqami 290 - idāra har kun sâ‘at 8 dan 12 ğaça açuqdur.

Āyina yatkan (?) şuratta müştarilar aqçasini qaytarmaqğa nāşir (?)

(Цена 12 коп) Bahasi 12 kop

Naşir boşçisi Maḥmūd Ḥvāca Behbūdī

Adres: Samarḳand şahri. “Āyina” jurnalining muharrirligi

Reşetnikovskaya köçasi. Şahsiy uyi. №9, tel. № 29

Millatni Kim İşlāḥ Étar?

Biz Türkistān müslümānlari arasinda ḥilāf-i şarī‘at ‘ādatlarni köbliği har kimğa ma‘lūmdur. Muniñ daf‘ī va işlāḥini kim ayta? Bizni fikrimizça muniñ daf‘ī işlāḥiğa ‘ulamā-i ḥazarāti kim himmat (?) bağlab muqaddas miḥrāb va minbardan va‘z söyleb ahālīga aḥkām-i şari‘atni bildürüb Baytullah ḥükmindaki mascid va cāmi‘larda érta va keç Amribilma‘rūf va nahy-i az munkar étib ḥalāyiḳ anglaytürgen bir til ilan pand va naşīḥat étsalar ham muniñ heç qoymasdan har kun ba‘d-az namāz facr va ba‘d-az ḥaftin (?) daim muḥtalif mavzū‘lardan baḥş étsalar albatta ta‘şirsiz qalmas ḥuşūşan muqaddas mascidğa söylangan va‘z har bir mö‘min qalbiğa albatta dubala (?) ta‘şir étar. Qur‘ān-iKarīmda amr-i marūf va nahy-i munkar étmaq üçün mav‘iza pand va naşīḥat üçün köb āyatlar barlığı ‘ulamā-i ḥazarātleriğa ma‘lūmdur. Ālam-i islāmni har tarafidaki mascidlarda ḥalḳ tili ilan va‘z va pand aytmaq cārīdür. Yalgūz bizni Türkistān va Buḥārāğa bilmayan ne sababdan cārī émas. Angçün ḥalḳni āhlāḳ va ādāb-i islāmiyasi kundan kun buzulmaqda ari bizni mascidda “şalavat-i mas‘ūdī”

oqulur. Va muniñ üçün hatta vaqıflar ham bardur ammā şalavat-i mas‘ūdī biçāra ‘āvam anñlamaydūr zātan ani imāmlarni özlari oqumaqlari lāzim. Lā-aqall mazmunini ‘āvamğa tuşundurmaq kerak hālbuki hālāyığğa zarurrāk va‘zlar kerakdür. Bu kün köpaygan buzuklik va fasādlarni işlāhi üçün va‘z kılmak kerak. Zārūriyāt-i dīniyya va āhlāk-i islāmiyani alarğa ta‘līm **274**

va tanbīh kılmak kerakdür. Ba‘zān namāz-i facrdan söngra mascidğa ‘āmmī gadāylar ğazal oqub hūrāfāt söyleb v‘az étgan bolub şadaqa cam‘lar bi-savād (?) bir gaday āġziğa kelganini imām afandi huzūrında bi-mahābā söyler. Heç kim anga bir nima söz demas hālbuki mascid içinde gadāylik şadaqa va rast yok édi. Imām afandılar mascida v‘az étsalar hālāyıkni bilmaganini bildürsalar albatta ‘izzat va hürmatlarida ziyāda bolur. Hālāyıkda işlāh tapilür dünyā va āhıratda acralari (?) ham ziyāda bolur. Zātan ‘ulamā-i hāzarātika varaşt-al-anbiyādurlarvazīfalarita‘līm va hidāyat-i hālk allahdur. Kuntum hayri umet-i ihrācatu linnās tā‘mirun-u bil-ma‘rūf ve ten hun ‘anil munker ‘ulamā-i ‘ummeti ke enbiye-i beni İsrail-‘ayat va hadīşlariniñ şāni şudur ...

Sābiķ Samarķand carīdasi va Āyinada ham bir neça daf‘a mundan bahş bolub édi Alhamdurillah ki idārağa yaķında habar alindiki Samarķandni “hūvacacān hūvāca” mahallasiniñ imāmi muhtaram dāmollā Hāci ‘Abd-al-ġafur (Abduġafur) canāblari bir neça kundan beri hālk tili ilan b‘ad-az namāz v‘az pand va naşīhatğa başlabdurlar. Namāz ġüzārlar nihāyat rāzi étmişlar va ‘adadlari ham köpayibdür. V‘azlarida ta‘şirini az bir müddatda körsatibdür Allah Ta‘āla bu imām imşālini köpaytursün dāmollā ‘Abduġafur canāblari bir neça sanalar haram-i nabavīyda mucāvir bolub édilar albatta bul iş haram-i muharram-i nabav-i hazratlariniñ şarāfatīdandür. Dāmollā ‘Abduġafur canāblariniñ Samarķandda bu amr-i lāzimni başlaganlari üçün tabrīk étarmiz. Āri ‘ulamā-i kıvāmidindurlar. ‘Ulamā ġayrat étkanda millat albatta işlāh tapilur. 275

“İbrat!!....”

Ustād-i Muhtaram Müfti-al İslām Canāb-ı Dāmollā İkrām!

Hazrat! zātan islāmiyyat cahanda haķķāniyat. Hayir va ‘adālat naşri üçün kelib ékan murūr-i zamān ila ġubār-i ālūd bolub hāzırki zamān ahli naẓariġa körünmaslik daracada kelmaķda ékan, haķīqatlarni açıb berganingiz mukāfatīdabī-çāra milat, zāt ‘ālīlariġa nelar korsatdilar. Hayir oldi ötdi Alhamdilullah el yevm-innellah ye mer

kum in tav dul amanāt ilā ahli ha - mazmūn šarīfiğa muvāfiķ Buḥārā-i šarīf muftīligiğa ta'yin étkanlaridan kamāl daracada masrūr—va canāb-i ‘āli amīr Buḥārā ḥazratlarini du‘ā étduk zāt-iḥaḳḳāni šifātlerini ‘ācizāna tabrīk étmāķ niyati ila uşbu mu‘arriẓa-i naçızāmizni “Āyina” vāsiṭasiyla ḥuzūr-i pur nūrlarina taķdīm étmāķıyla muftaḥir olurviz.

Hoķanda uşul-i şūtiya mu‘allimlari: ‘Āşūr ‘Alī Bin Muḥammad Ṭāhir. Vahāb Al-şyadi(?). Mullā Maḥmūdēcān Ḳārī. Maḥmūd Ḥvāca Ahmad Ḥvācaoĝli. Mullā Fuladcān ‘Abdulḳayūmoĝli, Asrār ḥvāca Zaynaldīn ḥvācaoĝli. ‘Ömarcān ‘Ubaydullahoĝli. Mīrzā Hakīm Bīn Mīrzā ‘Alī, Mullā Muḥammadcān Ḳārī Mullā Nur Muḥammad Ḥalīfaoĝli. Mullā ‘Ālimcān Ahmadbāyoĝli. Mullā Muḥammadcān Dāmollā ‘Abdulḥālīkoĝli. Şāhibcān Şīr Muḥammadbāyoĝli. Mullācān Mullā ‘Ālimcānoĝli. Mullā İshāķ Mullā Muḥammadoĝli. Maḥmūd Ḥvāca Sayid Ḥvāca Mullā Ḥvācacān Mulla Aḥmadcānoĝli. Mullā İsmā‘īl Cum‘abayoĝli. Mullā Maḥkam. Mullā Hāşimḥvān. Mullā Ğanīḥvān Mullā Yoldaşbay Mullā ‘Abdullah. 276

“İslāmğa Tabşır”

Bulgaryada ötkan vaķitlarda cabran çoķunturulgan pomaķ müslümānlari ila alarni çoķunturmaķğa kelgan (pop) ārāsida bir iḥtilāf yüz berubdur: poplar āyin inişārā boyınça bir canāzani dafn ķilmaķçı bolganda pomaķlari‘tirāz va şiddat ilan muḥālifat körsatırlar. Poplar radd ķilganda iş katta bolub ketar. Āḥirida yetmiş nafar pomaķmüslümānlari cabran kiydirilgan şapkalari ilan Sofıyağa barib Türkiya safırı Fatıḥbek afandiğa ‘arz ķilırlar. Muşārunilayḥ Canāblari Bulĝar vazir-i ‘Azami (Radoslaf) ĝa bu vāķi‘ani bildürganda avval izḥār ķiladürki pomaķ müslümānlariniñ ḥürriyat dīnina va mazḥablarıĝa kimsaning i‘tirāzi va muḥālifat ķilmaķğa ḥaḳķi yokdur, barça ḥākim va ma‘mūrlarĝa kattıĝyangi bir amir berub i‘lām ķiladürki pomaķ müslümānlar özlariñ dīnī mazhabī işlarini cārī ķilmaķğa muḥtār va āzāddırlar. Alarda bu ḥuşuşdamuḥālifat va ‘imāni‘at (?) körsatkan ķişi ḳattıķ cazāĝa ĝiriftār bolur ... pomaķlar bu ḥükümni eşitgan hamān cabran keydirilgan şapkalarni taşlab salla baĝlab (fas) keyüb Sofyadan ḳayturlar.

“Mufniya” da iķāmatétub turgan “Zamsn (?)” nāmlik 26 yaşar bir yapon, dīnī islāmğa muşarraf bolub “Ahmad Ramzī” atalıbdur. 277

“Şabāḥ”

Türkiyaniñ Éng Katta Uruş Kemasi

Bu kun Türkiye davlati tarafından tâza alingan dreadnot (én katta uruş kemasi)ning şuhbatini énkâ yalguz Türkiyani balki tamâm Avrupa-i [] andişağa salğan şuhbatlardan biridür Türkiye tarafından nihâyatsiz hisâbliğ va mahârat ilan alinub Türkiyeğa mâl bolgança savdâ nihâyat daraca yaşırub tutulkan bu dreadnot bu vaqıtta barça dengizlarda bolgan harbî kemalarniñ éñ kattasi va éñ zoridür. Bu dreadnot Amerikaning Arjintina cumhuriyatından üç milyon dört yüz ming inglis lirasığa, ya'ni tahmîn otuz beş milyon şomğa alinibdur dreadnotning uzûnliki 90 sajen (metre) 270- arşın (santim)dan artuğ va éni on üç sajen 39-sajendan azgina kamdür, yuk kôtarmağ kuvvati 27,000 ton bir ton – 62 putdur maşinalaring kuvvasi – 45,000 at kadar, harakatining sar'ati (?) sa'atda yigirma alti “avzal”dür bu kemada 14 dâna 12 dövmalik, 20 'adad dövmalik toblar bar (toblar ağzini kattaliki) zarbining qalınliğı 9 dövmalikdür kemaniñ kımmatidan iki milyon üç yüz ming lirası berilgan, bir milyon yüz ming lirasida kema İstanbul sularığa dâhil bolgandan keyin berilur kemani qabûl kılmag üçün maşhûr hamîdiya dreadnotning qahramân qumandâni Raufbek Amerikağa bargan va kemani qolğa almağdadür uşbu “Rio de Janeiro” nâmlik dreadnot İstanbul sularığa may ayında kelturilur kelturgandan keyin atı tağir(?) berilub “Sultân 'Osmân” dreadnotı qoyilur. **278**

Avropadaki habarlarga kôra Türkiye davlati Amerikadan yana bir başqa dreadnotning almağı üçün muzâkaradadür agarda bul mudd'âsiğa yetse Avropada birinçi daracada bahrî-i quvağa mâlik bolgandavlatlar qatarında dâhil bolur va andan keyin Yunândeğ mayda cüydalarğa macâl qalmaydür. Türkiye davlati aq dengizdaki cazîralar vachdan (?) Yunân va İtalya ila hisâbi bardurki kuvvatlik bir bahriyağa éga bolgandan songra albatta bul hisâb Türkiye naf'îğa mâm (?) bolur. Türkiye avvaldan agar bahriyasini kuvvatlik qilgan bolsa édi Balqan muhârabasi vâkı' bolmagan bolur édi ammâ Türkiyaning ilgaridaki Sultânlari vazîrlari akâbirlari va 'ulamâleri öz kimsalarini körüb butun millatni va islâmni hâr va za'if boluşığa şabab bolibilar Makidonyani qoldan ketğaniğa Balqandaki müsülmânlarni zor ila çokunturganiga va qatl boluşlarığa Bulğarlardan ziyâdarâğ mazkur Sultânlar vazîrlar va har nimarsağa sükût qilğan 'ulamâlar mas'ûldurlar ozbeski (?) alar millatni çoponi va şarî'atni hâdimidurlar.

Adamğa Payvand

“Srāg” şahri hastahvānasigāsüyak ağrisiğa mübtalā bolgan “Mari Hubaçok” degan 16 yaşar kızni ma’ālça (?) üçün keltüradürki mazkūraniñ oñ qoli mazkardanberi süyak oğriķ kasaliğa giriftār bolub kob aziyat tartar ékan hastahvana doqturlari aniñqolini kesmaқdan başqa ‘ilāci yok deb kesmaқğa qarar berganda “Hvaraq” nām bir doqtorniñ kızğa rahmi kelub muñga özüm bir çāra qilurman deb turganda hastahvanağa ağır şuratda macrūh bolgan bir kızni ham ma’ālça üçün kelturadurlar ammā bul 2 lançi macrūha ta ma’ālça **279**

qilina deganča cān taslim qiladür. Mazkür doqtur fura olgan kızning oñ qolidan, hasta kızning qolidaki çürük süyakğa yaraşa bir suüyakini çıkarub alub hasta kızning çürük süyakini ham çıkarub muni aniñ orninda saladur. Mazkūra hasta kız sāb sāğ ong qoli heç bir dard körmagandek hastahvanadan çıkib ketubdur.

“Şabāh”

Muş (?) Mirzağa Açıķ Maktüb

Sizni laţifa va külgu tarıķındaki maktüblaringiz sābıķ “Samarķand” carıdası va ham Āyina macallasining akşar qārılarığa ma’kül bolub édi çunanča idārada Atingizğa kelgan taşakkürlik hatlar munga dalildür idāra ham sizdan rāzi va minnatdārdur. Ammā ma’ālt’asuf (?) “Muş Mirza” va siz ila baħiş étquçi “Paşak (?) Şūfi”niñ, Şūfi va Mīrzā. ‘İbāratlari bir neça kişilarğa giran tegib Mīrzā va Şūfi laķabğa veya énka’ımlar siz ila mubāħişingizğa itlāk qilingani bā’iş qıl-u qāl bolgan sababli siz va siz ila baħiş qılaturgan canābdan idāra tavķi’ qılatur ‘ilm veya énka laķablaringizni tağayyur berib lūţfan yana laţifa guyligda davām étsangizlar. Yaķın arada Buħārā va Hoқand va özga şahardaki muhtaram maslakdāşlaringizdan siz va rafıķangiz ismiğa ‘ācayib maktüblar kelib édi ki idāra yazmaқda mağdūrdur. Vaқtāki laķablaringizni tağayyur bermāқğa qabul qilib idārağa yazsangiz idāra ismingizğa kelgan maktüblarni darçqilatur. **280.**

“Baķi ... İdāra”

Bulğaristândaki islâm maktablari maşārfiüçün Bulğariya hükūmati har ilda otuz ming frank (11 ming şomdan artuğraq) pul ta‘yin qilubdur Bayrutda çıkaturkan “Al‘iğbāl” gazetasining yazkanığa köra Amerikada turğuçi (Tavfîk) degan Türkiyalik yaş bir yigit elektrik simlarining uzulganidan vaqı‘ bola turgan halākat va falākatdan (tramavay) da baraturgan kişilarni kütqarmak üçün yangi bir asbāb iğtirā‘ qilibdur. Bul asbābni, Amerikadaki şirketlardan birisi yüz ming markğaalmakçi bolsa Tavfîk afandi muvaffakatétmaydur. Avval asbābni hükūmatğa‘arzkilub, öziğa imtiyāz almakçi ékan.

“Yulduz”

İtalya hükūmati Trablusdaki ‘askarlarığa 17 ‘adad va tayyāra ilan 17 ‘adad uçuçi kişi yubarur ékan. Bularning vāsıtası ila İtalya istaydürki ‘Arablarni mağlūb kılsun.

Cazāyirdaki ‘Arablardan (fildaşir (?)) ‘ilmini okutuyorgan yikitlarğa Fransiyaning “Tıb” cam‘iyati mükāfāt berar ékan. Bu il on ‘Arablar imtiğānni a‘lā berganlari üçün. Her kıysisiğa sakiz yüz şomdan mükāfāt berilibdür va Rusya müsülmānlaridan bahraq (?) ékanlar.

“Kavkab”

İtalya hükūmati Trāblus ğarb va Ħabaşistān müsülmānlaridan bir neça nafarini ħazına ħisāpiğa Mısrning Cāmi‘-Al-azhar madrasasiğa okumak üçün **281.**

yubarmakçi bolubdur. Muning sababi Trāblus va Ħabaş müsülmānlari tartibsiz madrasalarda ‘umarā otkarūb tanbal boluşlari ékan. “İtalya mundan ne manfa‘at közlagan bolsa”

Bir neça aylardan beri Parijda muhim pahlavānlariñ kuraşmağı icrā bolunub turubdur. Bu kuraşlarğa Avropaniñ éñ maşhūr pahlavānlari va Türkiyaniñ Halil va Mahmad degan nāmdār pahlavānlari iştirāk kılor ékanlar Fransa carīdalari bu iki Türk müsülmānlariniñ köb yağşı muvaffakiyatlar va zor hūnarlar körsatkanlarini yazmaqdadür. Darğakīkat Ħalil pahlavān “Myaq(?)” degan bir yapon pahlavānini iki daf ‘a yikıtub édi Mahmad bolsa ham “Konstan” degan bir fransuz pahlavānini 59 şāniyada yikıtgan édi. Ħalil pahlavān “Roland” atlig bir nemis pahlavānini ham 53

dağıkda mağlūb kılgan édi. Türklar içinde şundak maşhūr pahlavānlarniñ mavcudligi şāyān-i iftiḥāridur

“Şabāḥ”

Ötken künlarda Gumulcina āḥirgi muḥārabada maqtūl bolgan Bulğarya ‘askarlariniñ istirāḥat rūḥi üçün bir ayin maḥşūşi icrā kılinubdur. Bu münāsabatila Bulğar ma’mūri (Musya Papa Nastasof) bir nuṭk söylebdur “Bulğarlarniñ nazarları ğarbga Şırb va Yunān boyunturuğı astida aزیyyat çekub yürügan Bulğarlarga ma’tūf bolmağı lāzımdur” deb bayān kılubdur. Mazkur nuṭk vatandaşlarga va ‘askarlarga ḥiṭāb kılub aytubdurki: **282.**

bu beçāra va badbaḥıtlarni ḥalāş kılmakğa āmādabolunñiz (demakki Balkan naşārālari kırilur)!

“Şabāḥ”

Türkiya hükūmati - ‘askarī cazā kânūniniñ 200 lançi mādđasını özgartub şultarıkaķarār beribdur 1) ‘Askarlar. işr va ‘alamati yaşırub bolmaslık daracada mast bolsalar 2) Sarbāzhāna, uruş kemasi, ordugahda va başķa rasmi orunlarda mastlik kılsalar 3) kımār oynasalar 4) ‘Askar libāsida fuḥuşḥāna kımār ḥvāna yaki başķa kabāḥatlik orunlarga kirib çıksalar 5) ‘Umūmī ādābğa muḥālif bir ān ‘ayıb iş kılsalar. Ḥātūn kızlarga yaşı balalarga taksalar, 6) ‘Askarlardan korkıtub pul alsalar yaki alarniñ şahşı nimarsalari ilan fāyđalansalar 7) Ruḥşatsız ḥizmatlaridan ketsalar 8) Dallāllik kılsalar 9) Halk muķābilida fāḥişa ḥātūnlar ilan yürsalar 10) özlaridan yukari va baland daracalik māmūrlarga adabsizlik va taḥķır étsalar zırdaki ķarār ilan cazā kılinadurlar: Çunançi ofiser (zābiṭa) bolsa 2-aydan 6-ayğaķa ḥabs boladur. ‘Askar sarbāz bolsa 45 kundan 90 kungāķa ḥabs boladurlar. İkinci martaba griftār bolganda zābiṭalar orunlaridan kovaladur ‘askarlar 3-aydan altı ayğaķa ḥabs bolinub 30- dan 60-ğaķa tayaķ ham yeydurlar.

Trablusda ‘Arablar ḥāzır uruşni mavķūfkılub yazda uruşmak üçün tayyar bolub turubdurlar. Adrna muḥtāclarināmiğakurban ‘ıydında mudāfa‘a-i milliyya **283.**

cam‘iyati markaz ‘umūmiyasi tarafidan tartib bulungan kızil çeçak (gul-i surḥ) satışidan taḥmīnan15 miñ şom pul kılubdur.

Berlin. Mu‘abbar cayidan h̄abar beradurlarki Tūrkiya ordusiga h̄izmat qilmaq ūçun kelaturgan Alman zābiṭalariniñ ‘adadi (?) bi-tadrīc 400 yetiṣar Tūrkiya davlati [**دوابت**] nām Mina kārḥānasiga yarim milyon mīna (kemalarini taṣiḡuṭi asbāb) sipāriṣ qilubdur. Minalarniñ oḡṣatmaqiga nazārat qilmaq ūçun Tūrkiya zābiṭi mazkūr kārḥvānaga ketdilar.

“Şabāḥ”

Yangi Tūrkiyadrednoti Brazilya ḥukūmati tarafidan inṣā qildurulgan “Rio de Janario” drednotini Tūrkiya davlati 26 milyon ṣomga aldi bu drednot “Arm strong (?)” kārḥanasida Yaponlar balalarini gödaklikdan savuḡga örgaturlar. Muniñ ūçun alar aṣlā savuḡ ötmaklik kasaliga giriftār bolmaydurlar. Qışning qarlık va şavuḡ bir vaḡtida muzlik suḡa kirub yuvunaturgan yapon balalariga ḥiçbir zarar yetmaydur.

“Maktab”

“İḡdām” carīdasiniñ yazganiga köra, ḥāzirki künlarda Angilyaniñ paytaḡti Londonda iki miñ müsülümān bar ékan. Alar bir milyon ṣom şarf qilub paytaḡtda mükammal bir masceid salmaqga qarār berubdurlar.

Ez “Dīvāni Mīrzā Hādī”

Tellāṣ kün ke der Āyina Hāna giti
Namānad ez tu çü şayḡal baciz-e Şafā-i Mīrāṣ

Kaṣid kat‘-i nazar varṣan zimirataṣ
Kemibered ze kafan-e hādī ez şimā Mīrāṣ **284.**

Günakār Siçkan

Takfūr ṭaḡi iskalasiniñ yanida on ḡappanida baḡḡkaliya maḡzalaridan zāhir bolgan yangin ḡaḡḡkida polis tarafidan icrā bolingan taḡḡkātadan bilinibdurki yanginning sababi bir siçkan ékan. Çunança mazkūr maḡzada gugurd va isport (*isprod-satmak*) şam‘lari ila tola bir ḡutini içiga bir siçkan kirub gugurdlarni yeb turganda gugurd alav alip taḡta ḡutiga va andan maḡzaḡa sirāyat qilub yanginga sabab bolubdur. Günakār

siçkan қўғининг алдида yatibdur. Burnidan kuygan ékan шундан mu‘ayyan bolubdur kim yanginniñ bā‘işi uşbu şum siçkan bolubdur.

Samarqanda Tiyaṭr. 15. Yanvar Ҷarşanba

15-uşbu yanvar ayinda Samarqanda “padarküş”fāci‘asi ila (aldaduk ham aldanduk) kamediyasi Samarqand қирā‘athāna-i islāmiyasi fā‘idasiga Samarqandi Őzbek va Tatar yaşlarining ġayrati ila şahnada ‘ibrat üçün қoyulmaġi muқarrar boldi.Rejisyori canāb-i қāri Muḡammad Raḡīm Tāc-al-dīni davr-i baland daracalik Samarqand vālīsidan muḡarririmiz ruḡşat ham aldi éndi muḡtaram hamşahrilarini қирā‘athāna fā‘idasi üçün bilet almaқlari macudur. Biletlar satilur: Samarqand қирā‘athānasinda, va “Āyina” idārasinda, Sibirski bankda Canāb-i Mirzā ‘Abd-al-Raḡīm (Abdurrahim) afandiya Maskovski bankida canāb-i қāri Muḡammad Raḡīm afandiya va Mu‘allim ‘İsmat İsmatullah afandiya va canāb- i mullā Abu-Al-қāsim ṭabīb dukkāninda va canāb-i mullā MardānқulMuḡammadoglıġa madrasa ḡānimda (?), canāb-i Mirzā Şarāf Kamalof afandiya, Rusya Қit‘asinda magazin ‘Abd-al-Şükürofġa (Abduşükür) va tiyaṭr aқşami tiyaṭrda satilur ham da tün bazarida Ḥāci Abd-al-Қadirġa Vacon (?) Burnasofda **285**.

Samarqand Ḥabarlari

Samarqand uyezd“Sancaқ” maḡkamasining tarcimān taḡririyasi muḡtaram kollejerskiy sekroter (*kolej sekreter*) Samarqandī “Mullā ‘Abd-al-ḡaқ” Ḥoқandbay ‘Abd-al-ḡālīqoglı canāblariġa 3 lançi daraca İstansilof orden nişāni va nişāni yaḡşı ḡizmatlari üçün ḡükūmat ṭarafidan marḡamat қiliniḋürki Āyina idārası tabrīk étib yana mundan a‘lālariġa mustaḡaқ bolişlarini istid‘ā étar

- Samarqand aṭrafinda bu ḡafta iki at zirdaki narḡlarġa Buḡārā bāylari ṭarafidan kopқāri üçün alindi biri Samarqandī sarrāfni қаққur ati 23 dāna yüz şomlik kāġaz aқçaġa digeri Yangi Қorġāndan bir at 21 dāna yüzlik kāġaz aқça badaliġa Buḡārā bāylari bir birindaki intiқāmini kopқāri ila almaқġa ‘ādat қilubdurlar “Avropa bāylari bir biriġa ṭaraf bolub maktab va madrasa salġanidek ” yana kopқāri қapmaқ üçün Samarqandning atāқli “қаġandāz” kopқāri tāj (?) Őzbeklaridan bir nečasini maşalā қara қalpāқ özbeklaridan Turdibek va ‘Abd-al-‘azīzni miñ va қipçāқ uruġidan ham da ġodundan (?) ... larni har biriġa 300 şomdan hamda қekman va postun v‘ada

qilib peşaki 200 şomdan berib bir ay müddat ila Buḥārāğa alib ketibdürlar. Çāḡāndāzlar küpürdap at çapқанiğa “ay қiriñni ... at” deb atğa қамқи basarki at égalari muni éşitib ‘arlanmaq yeriğa lazzatlanürlar. **286.**

İsrāfsiz Nikāḥ

Samarқand şahriniñ қalandarḥāna қit‘asidan canāb M.‘A.Bin Fāzil isrāf toy қilmasdan oz қarindāşini Ā.Babacān oḡliğa muvāfiқ sūnnat ‘aқd қilib berdilar toylarında faқat 60 şom maşraf boldi ḥālbuki iki taraf ham e‘tibārlikdurlar. Bularni uşbu işlarini kob adamlar éşitib taḥsīn dū‘ā қiladurlar. Çünki ‘aқd-i nikāḥ toyiğa har nav‘i faқīr ādam uçunda tört beş yüz şom maşraf қilmaq balāsi ḥalāyiқni baskandür. Va köp adamlar ḥoyli va bāḡini satib toy degan isrāfni қilmaqğa macbur veya énka farz ila toy қilib sinib dünyādan қarzdār ketmaqğa macbur édi. İnşa’ allah şahrimizğa éndi bu iş rasim bolsa kerakdur.

“M. N.”

İdāradan

İdārada satilaturgan kitāblardan beş şomḡaça talab қilganlariga naloj (salmaq, koymaq) yubarilur. Beş şomdan kamğa ala turganlarni āқça veya zakaznoy (*sipariş*) ḥatt içinde marka yubarmaqlari kerakdür.

Dizzaḥda Maktab

Dizzaḥ şahridan yazadurlarki: uşbu kunḡaça Dizzaḥ şahrında maktab şavati yoқ édi ḥālbuki aқşar şaharlariniñ қışlaқlarigaça bu naf‘lik maktab ya‘ilgandur (?). Ammā bu āḥir vaқitlarda Dizzaḥniñ mu‘tabar savdāgarlaridan mullā Aḥmadcān Nāşirbāyoḡli canāblari maktab binā қilmaqğa niyat **287.**

étib fātiḥa aldilar. Āyina idārasi yangi maktab ilan Dizzaḥlik birādarlarini tabrik étib canāb mullā Aḥmadcānğa millatparastliklari üçün taşakkür aytar. Allahu ta‘āla imşālini köpaytüsün.

Aşilsiz ḥabar Samarқand neça ildan beri davām қilib kelaturgan Érānicāy savdāgari birādaran Riżayofning ticārat ḥvānasi bardur song vaқitlarda ba‘zilar şul

firmaning beş milyon ilan satubtur degan habarlar taralgan édi ammā - bu habar yalğan va aşilsiz ékan şonggi vakitlarda ba'zi bir sabablar ilan zor “tölav” larini tãhīyrga(?) salub ékanlar lekin mayda qarzlarining hammasini tölab turub ékan bu ahirki vaqitda şul ticārathānaning ra'isi Hāci Baķir Rizayef vafāt tabkan sababli, yanada ziyādarāq taralubdur ba'da ma'lūm bolubdurki bu firmaning faqat manķūla-i emlāki barça qarzlaridan artar ékan faqat bu ticārathāna Hiva hānliķindaki şu'basidan bu il 250 ming şom zarar korubdur.

“Kuyas”

Taşkenda Şalāh-Aldinof degan bir tatar ozining hātūnini “ķizim” dep İbrahimof degan özbekga bermakçi bolub andan bir yüz va éllik şom қalin alub yoқalubdur ahirki daķikada tatarning hātūni “men érlık hātūndurman” dep kaçibdur .

“Kāmir Saçaski telegram (?)” carīdasi öziniñ 287-nçi raқamida Hoқandlik Şaliћcān Bayniñ 8 yüz şomlik qarzini tolamaganligini yazib habar beradurki **288**.

bul ķişi Türkistān vilāyatida kob ābrolik badavlat adam bolub pādişāhlik dumasiga ā'zā' saylanib édi. MazkūrŞāliћcānbāy mülki qarzidan ziyādligini özi malūm қilub talabgārlaridan bir neça vaқit muhlat sorabdur. Agarda mazkūrğa qarızdārlari muhlat bersalar pullarini tamāman berar ékan. Hāzir talabgārlar munga rāzi bolmayturub ékanlar.

Va yana Taşkand şahrida iki nafar Taşkandlik qarzlarini tölamabdūrlar. Alardan birāvlari gazbarlarini (?) toplaб satadurgan Sayid Aћmad İbn Hivācaoғli ékanga qarzi 3 miñ şomdan artuғraq ékan. İkinçilari Muћi-al-dīn Sirāc-al-dīnoғli ékanki 50 ming şom qarzi bar ékan. Mazkūrdan biri öz mülklarini ba'zisini İvanof bāyniñ vārişlariga va қalğanini ham öz birādaring atiga ötkazibdur.

“Türkistān Vilāyatiniñ Gazeti”

“Ez Dīvān-i Mīrzā Hādī Afandi Marћūm”

Ba'd murden nişān-ı mā suћen est
 Āteş-i ķārvān mā suћen est

Gerded ez vey қırāğ mā revşen
 Hulf-i dā dūmān-ı mā suћen est

Zū şevēd kādīmā meger peydā
Nūr-i şem‘ zibān mā suhen est

Mekn ey gül şemem beḥūd teklīf
Bāg-ı mā bostān-ı suhen est

Fikr-i ma‘ni şude est fikr-i ma‘āş
Çi künün abu nān mā suhen est

Pişmā cuz ben-aqd hūş miyā
Kimmēta‘-u kân-u mā suhen est

Behr-i bārān kâdirdân-ı hâdi
Zîn sufrâ-yı remegân mā suhen est. **289.**

11 raqamdan

Verem–sillelre-e –Çaḥutka

māba‘d

‘Alāmāt kesel sil enhiyā est 1) ādem sil egrçe besiyār ḥorāk miḥurdliken mā vicudān rūz be-rūz peḥāl delāḥdered 2) dem kutāh mesūd ya‘ni kumāh kutāh nefis mikerd 3) der ul ḥāl ḥulme paydā mīsud 4) der beṣhā bezgek midāred ve be-nihāyet ‘arḳ ḥuy mikend 5) eger be-sene işguş dāşte şevēd hemçün şedāy ḥarok gurbe āvāzi şenide mişevēd 6) eger sülfe kerde ḥūn fervāned ez dedrān şuret be-sil buden esneşheş her kez cāy şek şubhe nemimānend bā ādemān sil ta‘āti buse nemūden ve bā çemçe ānhā ta‘ām ḥurden nişāyed bāid ki ādem sil derik cāy maḥşüşī veya dāik teref balğam ḥodrā efrevāned ez des an tūde balğam be-āteş anda ḥatta söz énden lāzım est ve niz ādem kesel sil dār libās hāyiş rābe muḳābil nūr āftāb gesterdiki āftāb muhellik mikrob est der ḥvābgah ve cāy-yı istiḳāmetiş (kār bulki) pāsiden lāzım est bāid dānist ki ‘illet sil rā ez geyr ma‘ālece def‘ ve tābud nemūden mümkin est dercū er şeher (Berlin (??)) bir ay ādemān sil ḥuşuşī ḥasta ḥvāne hā keşāde şūde est ki der āncā ez her şed nefer ādemān sil heftād deph (?) nefer (Kāntānī) in neşīhet hā ra mīdhed 1) çez hā iki ez ḥayvānāt ḥaşıl mīşūd hemçün gōşt tuḥm şirrufen ve geyre ez hmīn nev‘ çozmā amāde şude ki ta‘ām hā rā ḥorden ve baḳder imkân ruzī çihār veya nbç (?) şiş mertebe ta‘ām ḥorden mefid est elbette kem kem 2) nān ḥeşek rā be-siyār ḥorden fā‘ide nedāred be-cāy çay ab coş yaki şir-noḥete ḥorden ḥub est beşreṭi dāim āşāmiden kimiz hem sudmend est 3) mānend kâd ve nabāt, ‘esil ve sirketi çizmāy şirini ve tervusi rā ḥorden lāzımnist **290.**

Çiz nemümkin horden fâ'ida derd 4) ez beşyār rāh fetn hōrde bāz dāšen dekīded
 imkân be-muqābil āftāb nispeten ya hūvābiden lāzım darkār hāy zeḥmet resāt ictināb
 kerden lāzım est 5) be-ḳadar imkân be-cāy hāy hoş hevāništen (?) mefīd est der vaḳit
 ger mi hevā āemān sil rā der hūvāne nigāh dāsten lāzım est belki hemiše yehvāy šāf
 dāšten eger bāgçe bā şud der āncā istikāmet kināniden behter ve ziyāde sudmend est
 dāim ez çing veğubār veez deḥām merdm heçden tiyātro ve serek dur istāden lāzım
 est kesāniki bāyin heme and-u naşihat 'emel mīkunend umīd est ki ez 'illet ve ḥīme sil
 aler ne şifā yāb şude be-ttezerseti kāmīl nāyıl beşvend ve Allah ā'lim meter cem

Hāci Mu'in İbni Şükrullah

Ẓiyā 'Ālim

Mīrā İsrāc Ḥakim mulķibbe (?) “doktor Şābir” Bin Mīrzā A'bd-al-ra'uf (Abdura'uf)
 Buḥārā-yı şeb cum'a nūzed hem şefer bir ḥimmat ézdi payvast. Rūz-ı cum'a der şahna
 Kōkaltāş medrese-i ba'd ez edāy namāz cum'a bā imāmati canāb-ı Êşān ḳāzī kullāb
 bāş tarak ahāli ve a'yān şaharu 'ulamā-i ve şayḥa-al-islām ve müftiyān be-cami'iyat
 ziyāda ez peḥbehzār (?) neer namāz canāza iş dā hūvāndana'şış rā derberun dervāze
 ḳuvāla der gurḥāna acdādiş dafn kerde begfirān ézdi serda şud ḥudāvend karīm
 raḥmat kunād. Muḥeşer “ater cum'a” ḥāl merḥūm mūmi ila der 1295 sene hicrī
 tevellud yāfta ba'd ez taḥşīl ibtidā'yı fārisī ve Türkī şarf ve nḥū'r (?) be-va'ḳā'id dīnī
 rā taḥşīl kerde ézā be-ḳadar ibtidā'yı lesān rusī rā taḥşīl nemūde ba'd azān **291**

Be-piše pedreş be-ticāret meşğul şude ve edebiyāt fārisī rā tetbi' kerde der 'ungvān
 şebāb baslub şe'rā fedim ḥīli şe'r hā noşt, ba'd azān be-seyāḥet bir āmde memālek
 Rus ve Avrupa ve daralḥlafte İstambul ve Êrān ve Hindustān ve Afğaniştān rā seyāḥet
 kerde der isnā seyāḥet nīz der ba'z memālek be-'ilm tīb ḥāzra şuğl ve rezhede der
 1328 sene be-Buḥārā āmede der tībābet meşğul şude bud ez sālī çend tā kunun be-
 'illet marz şış ger ftār budest ki sebeb terbīt ve tībābet ḥud dāri mīkerde est. İmsāl bir
 ay kār hāy ḥuşuş ḥud bulāyıt (ruşet) Êrān refte bu derd āncā merziş şudet kerde est,
 der ḥālet ḥestegi 5 şefer be-Buḥārā āmede “15” rūz zendegāni kerde be-seten 37
 sālegi vefāt yāfet. Eşr maṭbū'a iş (nuḥf ehl-i Buḥārā) nām sayāḥat nā'me fārisī est ki
 syā ḥathā iş muşmul est. Der cerīde “Buḥārā-i şerīş ve tūrān” “Semerkend” “Āyine”
 “Tūbhār” “Tūs” maḳāle hāy nāf'i iş der ḥafze şīḥat ve ictimā'iyāt menderec est. Bāz
 mānde gāş yek peder pīr 65 sālā 'ā'le, yek psr se sāle yekd ḥatr – 6 mā he. Pederuş

ğayrāzīn pusr degr nedāru, hūdāvend kerīm be-pederuṣ ṣabr camīl ve be-ferzend inṣ
‘umr der ar kerāmet ve merhūm rā ġarḳ raḥmat kinād. Ez birāy Buḥārā ṣiyā‘ anim
değivir şāḥet ḳalam ḥīli bā‘aṣ nā‘sıf ve delhūynet birḳem “2” “Āyine” der şafḥe 23
şe‘r-i ez merhūm yādigār est. **292.**

(İntibāh ma‘āruf ve şenāy‘ı)

Nūg ḳalamdan oldi ravān cūybār ‘ilm
Orāḳ her kitābi édar lāle zār ‘ilm

Āsūda oldi ḥalḳ cahān cur-u zūlmdan
Āfāk kā‘nāte çekildi ḥaṣār ‘ilm

Sultān rūzgārdūr ‘ālamda her kesek
Ferḳanda var afissergu her nigār ‘ilm

Zancīr ‘idle (?) ayladi zūlm ahlini asīr
Her kuşura guzār ayladi şahar yār ‘ilm

Hūrşid ḥāvri yuruvdi zengibār (?) éçun
Maydān cahli teng ayladi şehvār ‘ilm

Her élda kör zahūra kelur bir ġariba şī (?)
Ḳildi nehāni (?) sayirlari āṣkār ‘ilm

Bir şāhbāz fath ve zafardur ki çarḥdan
Ayla kabūtarān fūnūn-i şkār ‘ilm

Mağrab zamīndan yurudi ḥāk maşrafī
Vurdi dāğūn (?) ḳaṭārna çunki mahār ‘ilm

Sirāyliyor nehneng (?) kabī her safina kur
Meḥer maḥīṭ saṭḥınā duşmamış gzār ‘ilm

Tirşehāblar dokilur her tafingdan
Deyüşer (?) yeri recim aylasun nāmedār ‘ilm **294**

Cehid ile eñ kemāla yetūñ kāmyāb öliñ
Ketdi zamān cahil kelub rūzgār ‘ilm

Fiyāsedden yetüşdi fevziyāt ‘āleme
Zūlmāt-i ref‘i ile de mahrenger ‘ilm

Çün cilvelendi ‘āleme gülçehre kemāl
Gülzār ḳuddus-i sirne keldi hezār ‘ilm

Mīrzā Ḥasīb Ḳuddusī

Favkal'āda Takfīr

3-yanvar b'adāz cum'a Samarqandniñ Munaccim Mīrzā Ulūgbek madrasasi içindaki cām'ida beş alti ming müslümān huzūrinda mū'azzin tarafından uşul-i cadīdaçılarnı va rusça okutmağğa taşvīk kılaturganlarnı kāfırlıgı va “har kim” balasını uşul-i cadīda maktabıgā bersa “özi kāfir hātuni talāk” boluşını fārsī til ila uzun va hayacānlik bir nuṭṭa ila ḥalāyıkğā bildurub ham da ularnı “kāfir va orus hamda kāfir va orus kılguçı” deb i'lām kılındı. Ḥalıḳ heç bir nima demasdan tarḳadı. Bir neça haftadan beri canāb-i kāzī va müdarrislardan ba'zıları ma'lūm yerlarga maclislar kılib ékanlarki bu favkal'āda 'umūmī i'lān takfīr şuning naticasıdır. Çunança mū'azzin derki (bu sözlarnı özümdan aytmayman 'ulamā ḳavli va buyruğı ila derman) Maḳzof va maḳduçlar (?) uşbu toğridan şarī'at va ḳānūn maḥkamalarıgā va yer yüzündaki müsülmanlarnı vicdāniğā rucū' étarlar şunida favzan (?) yazayinki kāfir degan adamlar namāzlı va abadī müsülmāndür. Onlar küfürni abdān ḳabul étmaydurlar. Türkistānda yüz miñ atalar (?) barki balaları uşul-i cadīd maktabıgā okuydur. Kelar 'adad Āyinada betafşıl yazarmız. 295

Ṭalab Kılinñiz!

Yakka suvāri va kara (?) faytonlariniñ ta'rif etmasını (?) éñ katta

Kārḥānadan 'unvān: Ḳazan. S. G. İstipanof

Требу́йте!

Иллюстрир.Каталогъ

Городскихъ и Дорожныхъ Экипажей

С.К.СТЕПАНОВА

Въ КАЗАНИ

Muḥarrirniñ Taḥrīr va Naşr Étkan Aşarları

Alziyā, maktab-i islāmiya-fārsī 40 şaḥīfa ḳalamīy ḥaṭda

15 Tiyn

Kitābat al-ātfal - kırk kadar fārisi va Türki inşā va ham qāzihāna val-asna-yihāna
hatlari 15 tiyn

‘Amaliyāt-ı islāmiya – mazhab-i millat va zaruriyat-i va dīniyya Türkī savāl va cavābı
15 tiyn

Cogrāfyā, ‘umrāni va rusī – muşavvar 88 şahīfa fārisī 45 tiyn

Münşahib(?)-i cogrāfyā-i, ‘umūmī – Türkī 124 şahīfa müşavvar 75tiyn

Padarküş – tiyatro risālesi oynalmağa ruhsat berilgan Türkī fāci’a Türkistān
ma‘īşatından 12 tiyn

Sayyāh-i Hindi tarcimasi Rusça 60 tiyn

Hammasidan birar nusşa alinkanda barçası 2 şom poçta şarfi nāşrdan kitābçi va
maktablarğa yüzda yigirma beş kam kılınur beş şomğaça poçta markası maqbul va beş
şomdan kam naloj (*koymaq*, *salmaq*) bolmas. Türkistān, va Buḡārāniñ maşhūr
kitābçılarından bulınur ‘unvān-ı Samarqand: Maḥmūd Ḥvāca Behbūdī.

Türkistān, Buḡārā, Ḥıyva ḥarītası müşavvar müslümāni ḥatda beş rangda
basılmaqdadür. Bahāsi30 tiyn.

Muhtaram Vakıllarımız

Āyina üçün ābūna va ‘aşlan qabūl kıladürlar. Samarqand: Muḥammad İbni
Mullācānoğlu. Hoqand: canāb Mīrzāmad (Mirazahmad) Mīr ‘Ābidoğlu. Aka Birşa (?)
Manşūroğlu. Andicān: Mullā Şāqābil Kamalof. Taşkend: Tölagan Ḥocmiyarof

Buḡārā: ‘İnāyatulla ḥān Ḥakīmzāda. Mīrzā Hamdam Mīrzā ‘Abd-al-
vāḥidoğlu(Abduvahid). -Samarqand – gasetasınıñ sābiq vakıllaridan ricā étarmizki
qollarındagi Samarqand aqçasıyla ḥisābisini (?) yubarsalar Samarqand badalina Āyina
yubarılır.

КИРПИЧНЫЙ ЗАВОД

М. А. ЗАЙДЕЛЬ

Стар. гор., Дагбитская ул. Телефонъ №316

Полномерный, 6X3X1 ½ верш. хорошо обожженный кирпич: Строители.
фасон.-для карниавъ, угловъ и проч. Цены унеренныя.

M.A. Zaydelniñ ҳишт zavodi

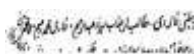
Samarqand shahri musulmanina qitʼasinda dahbid yolni ustinda telefon numri 316 dur katta qalip hıştlar uzunligi 6 verşok (*ölçav birligi*) éni 3verşok qalinligi bir yarim verşok yaḥşi pişirilgandür muḳarrari hıştlar va ham ʼimāratlarini karniziğa maşraf boladürgan har hil qalip va har hil formada qoyulgan hıştlardür narhi arzān.

Sağ der kenar:

Keladürgan (pulniñ) ili üçün “Taḳvīm-i Īrān” musulmānī, frangi, rusī va rumī tāʼrīḥlari aylarini va kūnlarini körsatüb bir neça lāzimlik ʼilmlardan maʼlūmāt beradür. Bahāsi 30 tiyn. Adres (idāra)

Sol der kenar:

Musulmān sinematografi “Maderin”, Rusya qalʼasinda har üç kunda yangi ʼacāyib lavḥalar va manzaralar körsatür va dünyāni ḡarāyib oyunçilari va taza ʼacāyib lavḥalar kelgandür.

[]

5 Rabīʼ-al-avval 1332

Şanba

18 Yanvar 1914

№ 13

Āyina

ʼAdad 13

Mirāt

(ЗЕРКАЛО)

Közgu

.ОИНА.

(еженедельный журналъ)

Haftalik jurnal

(На Узбекскомъ и Персидскомъ языкахъ.)

Özbek va Fāris Tillarda.

Türkī va Fārisī orta şivada ba‘zan Rusça har şeydan bahiş muşavvar haftalik macal-i islamiyadür. Millat-i islāmiyaniñ sa‘adat va islāhına Müslümānlarını madaniyat va funūn-i zamāniyadan naf‘lanmaqlarına hādimdur. Mas’ul muharrir va nāşiri mufti: Maḥmūd ḥvāca Behbūdī.

Ay Abuna kıymati

12 0 5 şom

6 3 şom

3 1 şom 75 tiyn

Bir nuşhasi har yerda 12 tiyn

İ‘lān üçün

Aḥir şaḥīfada satırından 15 tiyn alinur

Adres tabdili üçün 25 tiynlik marka lāzım

Āyinaniñ

Köblab alğuçılarga 10 tiyndan yubarilib poçta şarfi idāradandur.

Maḥal-i idāra şahar Samarqand cādda-i Raşitnikof nāşiriniñ 9 ham 11 raqamli öz ḥānasında telefon raqami 290 - idāra har kun sā‘at 8 dan 12 ḡaça açuqdur.

(Цена 12 коп) Bahasi 12 kop

Naşir boşçisi Maḥmūd Ḥvāca Behbūdī

Adres: Samarqand şahri. “Āyina” jurnalining muharrirligi

Reşetnikovskaya köçasi. Şahsiy uyi. №9, tel. № 29

Mavlūd-i Sa‘adat Numūd

Aldimizdaki 12 rabī‘-al-avval ākşāmi mihr-i sipihr (?) risālat-i şaḥī‘ hardevberā (?) tac-i sar Muslimīn rasūl-i şaḡalayin payḡambar-i zīşānimiz Ḥāzrat-i Muḥammad Mustafa Sallallahu ‘Alayhi va sallam afandimiz ḥāzratlariniñ tavallūd tapkan yavm-i şarīfdür.

Eşna ‘ala ḥayri alā nām-i Muḥammad
Keşe fed-duca bizey en bedr cemali hu

Beşneyā ehu ref‘et medāre ʔadr-i nā
Haşulet teht-i nā ‘eleyhi ve ālehu

Burūz-i firūz se‘ādati nişānniñ şerefi hūlūli ila barça müsūlmān birādarlarni ‘umūman va Āyina oқuçılarini huşuşan mubārakbād étarmiz. Afsūs bizni mamlakatda mavlūd-i şarīfğa ‘iyd қilib ham da mascid va maclislarda “mavlūd-i şarīf” oқumaқ hanuz ‘adat bolgan yoқdurki munga tā’ssuf étarmiz. Samarқandning Қoş havz-i mascidinda canāb-i Īşān dāmollā қārī ‘Abd-al-calīl (Abducalil) Hāciniñ ҳалқа-i ta‘līmilarindamavlūd-i şarīf-i nabavī қirā’at қilinurki başқа mascid va maḥallaning muḥtaram imāmlari ham mundan ‘ibrat alib‘iyd-i mavlūdni barpā étmaқni mamlakatimizğa rasim қilmaқğa sa’y étсалar ham mavlūd oқub va mazmūnini ḥalāyiqğa bildursalar yaḥşi bolur édi bizni ḥalқ yalguz mavlūddan beḥabar émas balki vaḥy, mi‘rāc, badir, fath-i makka. Vafāt dek tā’rīḥ-i islāmiyatni rukunlarindan beḥabardur. Munday katta vāқи‘a dīnini müsūlmānlarğa bildurub dīnī ḥissīyātларini taқviyasiğa sa’y қilmaқ kimğa lāzimdur? Muniñ cavābini Āyina oқuçılarini özlari berurlar. Bizğa қalsa –“‘ulamā”ğa lāzim derduk (étmaganimizni sababi şulki) Āyina, daima ‘ulamāğa iş buyurar va ‘ulamāğa **198 (298)**

söz örgatar ‘ulamāğa til yetkuzar deb şikayatlik ḥabarlar keldi. Binān ‘Alayh ‘ulamā ḥazrātiğa ḥitāb қilmaқdan Āyina özini saḥlamaқçı va eḥtiyāt ila ḥarakat étmaқğa macbūr boldi. Va ala Āyina ni takfīr қaytmaқи muқarrardur. Balki қilindi yuқaridaki ‘arzni (mavlūd-i şarīf) nabavī ḥurmatığa қilindiki ‘uzūlari marcūdur.

Қаşıда-и Мавлудија

‘Iyd-i Mavlūd-i nabīdur bu kun ey ahli vafā
Ki muқābil uniñ aḥkāmina uyan salaf

Żulmat cahla bu kün ġālib olub nur-i Hudā
Oldi maḥv ila ki ḥūrşīd-i şu‘ā’inda saḥā

Oldi mavlūd-i Rasūl ‘Arabī faḥr-i inām
Raḥmatin nāzil édub har dam Raḥmān-i Raḥīm

Keldi dūnyāya bu kün bānī-i dīn-i islām
‘Ālam-i ahlina bu kün şāmil olub fayz ‘amīm

Қoydi dūnyāda ‘acab ‘adl musāvāt nizām
Қulzum-i ḥalқта чүн şādir olub amr-i ḥakīm

‘Ālami dutmuş ékan küfür-i zlalatla zālām
Étdi qüdrat şirrini zāhira berur yetim

Aşrfat (?) men falak bahcit (?) şams va zāhi
Ki degil iki cahān hāşili ul durr-i bahā

Oldi mavlūd bu kün Aḥmad pākīza şifāt
Oldi mavlūd-i Muḥammad evvel şe pāk-i sīr (?)

Qoydi dünyāya hādī minhāc nacāt
Keldi dünyāya bu kün dā‘imī dīn-i davr

Muqaddam pākī olub ‘Ālama fayz barakāt
Baqladi terbīt zemre ā‘rābe mekser (?)

Cahldan ‘ālam ozin çulğamiş ékan zūlmāt
Mo‘ciza édi ki Qurān-i aning sartāsar

Mulla –al-‘ālam va nūran va srūran va bahā
Qilur ahli ḥaḳḳa asrār ḥaḳīḳat ifşā

Mā derd her tuğub bu keça bir ḥayr-i ḥalaf
İştā senga ula (?) iblisi la‘īna zārafning

Har bir arzinda kelub qaddīna taşrīf-i şaraf
Olmaya vas vasa nafs-i denī dan ḥaṭarning

Nāzil étmiş anga ḥalāḳ-i cahān bir muşḥaf
Mahdiya dut etagin Ḥazrat-i ayr-al-başarning

Bu tarīḳ ila dalālatdan özing ayla riyā **199 (299)**

Bizni Ḥāllar va İşlar

12-nçi ‘adad Āyinada Samarqanding Mīrzā Ulugbeg ḥazratlari cām‘īnda mu‘azzin tarafından uşul-i cadīd maktabında va ham rusça oqumaḳni yamanligi ḥaḳḳında cum‘adaki müslümānlarğa nuṭṭ qilingani va har kim uşul-i cadīda maktabıḡa bala bersa özi kāfir ḥātūni ṭalāḳ degani va bir neça Samarqandini at tutub (alar kāfir va orus) degani yazilib édi. Uşbu nuṭṭ ḥükūmatḡa ma‘lūm bolub ḥükūmat tarafından “madrassa-i ṭalāḡar (?)” va madrassa-i Mīrzā Ulugbek müdarrislari canāb-i mullā imām Nazar va canāb-i mullā Salīm va ham nuṭṭ qilgan mu‘azzindan sorolibdur canāb mudarrislar uşbu nuṭṭdan ḥabarimiz yok debdurlar. Mu‘azzin aytibdurki (men uşul-i cadīd veya rusça oqumaḳ veya uşul-i cadīdçilar ḥaḳḳında hiçbir nimarsa

aytganim yok. Faqat “İncamanoviç (?)” ismindaki yangi çıqgan risālağa ‘itiqād qilmanglar dedim) deb başqa étganlariga munkir bolubdur. Hükūmat tarafidan bildurulubdurki (b‘adnīda (?) munday yaman harakatlar vāqī‘ bolsa sabab çapni beş illik badarğa (?) kılınur. Kitāb toğrisinda zakon (kanun) boyunça harakat lāzim. Biçāra mu‘azzin masjid-i cām‘ida va bir neça ming kişi huzūrinda aytgan söziğa munkir bolgani, ani qaysi daracadaki adamligini körsatur. Āyina muharririni imāniğa ham oşal mu‘azzin çank (?) salibdur degan sözlar ham eştiladur bul söz şābit bolganda Āyina muharriri albatta anga da‘va “kızık.” kılur. İlān-i mu‘azzin söziğa ‘umūmi tarafdān qarab birāz muhākama kıarmiz. Uşul-i cadīd va rusça okumak rüyiga söylegani şābitdür. Biz avvalā şuni yazarmizki **200 (300)**

ne uşul-i cadīda maktabiga okugan sababli va ne rusça okugan vachidan kişi gāfir bolmaydur. Mu‘azzin munga heç dalīl-i şar‘ī va ‘aqlī korsatalmaydur mundan kaç‘i nazār mu‘azzinni ustāzi muhtaram Hāci mullā Tōra hvāca müdarris canāblari uşul-i cadīd maktabiniñ “bāniy” si hisāblanurlar. uşul-i cadīdçilarni va rusça okuganlarni (ma‘lūm maclis) da küfr kuduğı (?) buyiğça südragan Samarqandī muhtaram mullā Sayid Aḥmad va Şali şā‘ir canāblari va Hāci Aḥmad mudarris canāblarining ustādlari muhtaram Hāci Mullā Tōra Hvāca canāblariga (İstambul şayḥ-al-islāmi: Turkistān va Buḥārāda uşul-i cadīd maktablarini rivāc bermakğa va rusya maktablariga bala bermakğa ‘ulamāning sa‘y va harakati lāzimdur) deb aytkanlarini mazkūr muhtaram Hāci Mullā Aḥmad mudarris canāblari naķil kilib édilar. Hamda Hāci Mullā Aḥmad afandi aytib édilar (İstambul şayḥ-al-islāmini ustādim Éşān Tōra ilan ziyārat kıldim. Şayḥ-al-islām canāblari dedilarki biz istarmizki Buḥārā va Turkistān‘ulamāsi uşul-i cadīdni yamān der émişlar ‘acabā! Dalīllar nedur dep muvā‘haza kılamakçi bolganda men (Mullā Hāci Aḥmad) dedim ki afandim bizni şayḥimiz (Éşān Tōra Hvāca dāmollāni murād étar) uşul-i cadīdni mudāfa‘-i va hāmīsidurlar deb kutulduk) ‘acabā Hāci Mullā Aḥmad mudarris canāblari İstambuldān şul kadar sözlab yana qanday ham nām-i karāmiları ilan bir iki cadīdçini (ma‘lūm maclisda) alar gā‘ibānasiğa canāb-i ustād muhtaram Hāci Mullā ‘Abd-al-calīl(Abducalil) Maḥzūm mudarris va Mullā Hāci Tōra Hvāca mudarris huzurlarında “küfr”ğa nisbat **201 (301)**

berib badnām étarlar ḥālbuki küfrğa nisbat bergan adamlaridanki (biri rusī okugan rasmīy ma‘mūr-i hükūmat digeri rusça bilmaydurgan ‘ādiy bir kişidur alar ḥaķında ḥurmat va ri‘āyat balki i‘ānat dan başqa bir nimarsa şādir bolgan yokdur otayluk hanūz altı ay bolgan yok uşul-i cadīd maktabında vālī-i vilāyat huzūrında Samarqand

qāzisi va Samarqandni Akbar-i ‘ulamā va sādātidan canāb-i Qāzī Mullā Muḥammad ‘Īsa ḥvāca mudarris va Qāzī Abu-al-Hay (Abdulhay) ḥvāca va Qāzī Mullā Abul-Kasim va Qāzī Mullā Baqa ḥvāca canāblari uşul-i cadīd maktabini ‘ayn-i şarī‘at, va uşul-i qadimdan kōra nāfi‘ligini bayān qilib édilarki “Samarqand” carīdasi yazib édi ‘acabā ! alti āy ötmasdan qanday boldiki uşul-i cadīd maktabi va uşul-i cadīdçilar maclislarida hatta cām‘i-i şarīfda takfīr qılunadur? “ancüman-i arvāḥ” risālesi haqqında ham canāb Qāzī Mullā Muḥammad ‘Īsa ḥvācani (sözlari hamma toğri va durust) deganlari rivāyat qılunur hammadan ‘acāyibi bulki mu‘azzin minglar ila kişi ḥuzurinda aytkan soziğa ḥükūmat ḥuzūrinda hamda özini ustādi ḥuzūrinda munkir bolur. Biz bu sözni yazmas éduk va ammā butün ḥalq arasinda şühret tabkani va cam‘i-i şarīfda soylangani üçün va Turkistāndaki yüz miñ atalarga balalari uşul-i cadīd maktabiğa oquydur alarga daf‘i iştibāḥ qılmaq üçün va ḥalāyiqni har nimarsadan ‘azīz émāniğa çank urulgan üçün yazib fırsatimizni kuvvat qıalarmiz vallā aytib turub munkir bolguçi kişi sözini bir “pul” lik e‘tibāri yoqdur. Ah biz qanday keyin qalغانmiz. Ḥalq ‘ālam-i uşul-i cadīd va ‘ilm-i zamāni ila āsmānlarga uçar biz hanüz bir birimizni takfīr va tal‘īn ila vaqit otkararmiz. **202 (302)**

Maḥmūd Ḥvāca

11-raqamdan

‘Arablarda Fünūn va Kaşfiyāt

Māb‘ad

Kustav Labun deyadur: “fikr ḥurligi ila dīn salāmatligi neçuk cyoldiqini (?) bir neça daf‘a avvalirax dunyāğa kostaruçilar ‘Arablardur. Yevropaniñ ba‘zi faylasoflari: İbni Ruşd fikriga ḥurmat veruda dīnning asāsan bozacıq qadar alğa ketti “Badan fānī olğan şong ruḥ éçunda baqa yoqdur. Bāqī olan anvā‘dur.” dedi- demişlar. Lekin İbn-i Ruşdga bu isnād, aşḥāş-i bāqī olmayarak anvā‘ning bāqī oldığı şuratindaki sözini yangliş anglavdan nāşī olmuştur. Binā‘an ‘Alayh bu isnād ḥaṭādur. Yoksa İbn Ruşdda Aristo va başqalar dedigi gibi aşḥāş vicudga kelur fānī olur. Anvā‘ ésa bākidur, zavālbolmaz deyadur. Bu ésa başqa bir mas‘aladürki İbn-i Ruşd ‘ibārasidan çikardıqlari mağāya (?) bütünlay mağāyirdürki (?) İbn-i Ruşdniñ başqa bir sözında böyle yalniş tafsīr étmişlar édi. İbn-i Ruşd müsülmān édi, müsülmānliqning heç bir zamān ‘ilmga muḥālif bolmağanini, yalguz ‘ilmī nazariyalaridaki ḥaṭālni, ya ésa ḥayālğa ayār (?) u sababli maydān alğan ‘ilm ismindaki avḥāmlarini (?) qabūl étmadikini beg yaḥşi bilur édi. İbn-i Ruşdniñ kitāblari maydāndadur. Yaḥşi vaqit ila

muṭāla‘a étsak bu kabi isnādniñ yalniş oldıķını anglarmiz. Lekin bu söz İbn-i Ruşd şāgirdlarından Davķağan (?) İbn-i Sab‘īnga nisbat édilsa söz yok, çünki İbn-i Sab‘īn aşarlarında munga dalālat étgan ‘ibāratlar bar. Yana bir faylasūf deyadur: ‘Arablarniñ kerak Yunānīlardan kerak başkalardan aldıkları ‘ilm va fanlar avvalda kutubhāna dīvārlari arasında kitāblar içinda madfūn olğan, Yāhūd hāzīnalarındaki kımmatlı taşlar kabi biraz demağlarda maḥbūs olub insāniyatning **203 (303)**

heç bir hācatların ta‘mīn étmagan hālda ‘Arablarning qolıǵa kiruv ila insāniyat dūnyāsına hayāt, şarvat va şanā‘atga sabab, cānlarǵa azuķ oldi. İnsānlarni qarşularında turgan ġāya-i kamālga yurutarga éng birinçi yetakçı oldi. Yevropalılar içinda tā‘rīhni layıķça taftış édub şongra ‘aql va vicdānlarına murāca‘at étkanlardan bir kimsa yokdurki Yevropani nādānlik qarāngulıķından ‘ilm va ma‘rifat yaqtisiǵa çıǵaru, anlar nażar-u fikr kā‘idalarını ögratuv, tacriba va muşāhadaning ‘ilm üçün éñ naķ iki asās oldıķını körsatub, faẓīlatışaraflı yalguz müsülmānlarǵa, müsülmānlarning kelturdıkları ‘ilm va fūnūnga maḥşuş oldıķını inkār étsun. ‘Ulūm-i ‘Arabiya, ādāb-i islāmiya Italyaga keldigi zamān bahtına qarşu Papa anda yok édi, hükūmatını Fransaning (Avinyon) şaharına köçirgen édi. Bu sababli ‘ilm İtalyaning şimālina toǵrı aķırın aķırın yol alub şongra şunda qarār tabdi. Parijniñ oramlari (?) on ikinçi ‘aşrdagina İspanya oramlari (?) kabi tafirş étıla aldı. Yana bir faylasūf: Müsülmānlik iki ‘aşr içida bizlara hisābsız hay‘at şunās verdiki hālda, kelsa ‘ālam nasrāniyatga on iki ‘aşr hākim oldigi müddatda bir hay‘at şunās vermadi bilmam sababi nedur demiş. Müsülmānlar arasında ‘ilmniñ bu fayızı, bu parlaqlıǵı yalgūz bir farkıǵa hāş degil édi. Butun hālk ‘ilmǵa raǵbat étuvda barābar édi. Arada tafāvat olursa isti‘dād va ictihād tafāvatından édi. Şubha yokki bu hāl hālīfalarıniñ amirlarniñ ma‘mūrlarning ‘ilmga qarşı olan hürmatları, dīnniñ kerak müsülmānlar **204 (304)**

kerak başkalar haķķındaki ‘adālat, rafıķ (?) va samāḥati arķasında hāşil olmış édi Şuniñ éçün faẓīlatını başka orından izlamak yetuş degildür. Yevropa falāsafasından biri: bütün dūnyada hilmniñ bu daracasına érişmiş bir fātiḥ (müsülmān fātiḥin murad éda dūr), rafıķ mullā Yematning bu daracasına érişmiş bir dīn körülmamişdür deyadür.

Muḥammad Nacīb Tuntārī

Aḥbār-ı Cahān

‘Umūmī Müsülmān Kōnguresi

Fransuz ‘ulamāsi arasida mu‘tabar bir kişidan algan h̄abarimizḡa kōra, Mıŝrda barpā bolinaturgan ‘umūmī islām kōnguresini kelar yaz kūni Parijda barpā kılmak ūçūn “h̄āzirlık kengāŝlari” vāķi‘ bolub 1915 lançi ilning muvāfiķ bir vaķtında Parijda yaki İsviçraning “Cenova” (?) ŝahrida bu ‘umūmī islām kōnguresi tartib berilür. Kōngurening Parijda yaki Cenovada tartib berilmaķığa muķābil aytaturgan sōzimiz yok, megerda: 1) Mıŝr va Angilya h̄ükūmatlaring, kōngureniñ Mıŝrda barpā boluŝığa muķālifat kılmastiklari. 2) kōngureḡa kelaturgan Azya va Afriķa müsūlmānlari ūçūn Mıŝrning muvāfiķraķ boluŝı. 3) Avropa müstaŝrıķlariniñ ham Mıŝrḡa kelmaķlari çindan müşkül bolmas, uŝbularḡa karaganda kōngureni Mıŝrda barpā bolinmaķini munāsib kōrarmiz. (tarcimān) Āyina camiyatiniñ müsūlmānlari barpā kılsalar albatta Mıŝırda bolur.

Rasmī hıŝāblarḡa kōra ŝırb ‘askaridan Türklar ila uruŝda 6500 kiŝi ölüb 16 ming kiŝi yaralanubdur. Bulğarlar ilan uruŝda - 7 ming kiŝi ölüb 17 miñ yaralanubdur. Va ham uruŝ vaķtında tört ming etti yüz kiŝi vabādan ölub Arnavud iķtilaflarina bir neça miñ talaf bolubdur. **205 (305)**

Balkān muķārabasida Rusya va Rus ahālisiniñ bu Bulğaristānḡa kılgan yaķŝiliklari, ķārdāŝlıqlari kōb uluğdur. Bular pay-i taķt carīdalaridan naķlan darc kılingan édi. Bu daf‘a Bulğaristān sābıķ mab‘ūŝlaridan “Valçok”niñ naŝır kılgan risālasidan alub ŝofyadan “Çayan (?)” carīdasıḡa yazadurlar: Rusyaniñ Bulğaristānḡa āķirki muķāraba aŝnāsida kılgan yaķŝiliklarining bayāni barasida bir risāla kılmaḡa alubdur. Bu hıżmatlariniñ ‘umdalari ŝunlardur: (avvalan) yüzda beŝ fāyız prosent (*yüzde*) ilan bir milyon ŝomlik karz berilubdur. Bu karzniñ va‘dasi iki martaba kelub ötubdur. (ŝāniyān) yüz toķsan ming “ķaput” 80 cūft “Ķundra (?)” éllik ming “vardān” miltiķi va éllik milyon (oķ -fıŝamk) hadiya kılinubdur. (3-nçi) mundan baŝķa Makidonya kongillilari ūçūn yığırma beŝ miñ miltiķ ilan on iki milyon oķ berulubdur. (tarcimān). Bu ķadar yaķŝiliklarḡa muķābil Bulğaristānniñ Rusyadan yüz aylanturmaķi ta‘accublik bir iŝdur)

İdāra.

Istambulda “Zaytun” burundaki oķ kārĥānasini keng kılunub har kūn bir milyon patron (*kurŝun*) iŝlanaturgan daracağ̄a yetkuruladur.

Türkiya h k mati  af az sar addini ciddan mustahkam  ilma  a kiri di bu   irki ha tada Rusya sar addi a 30 ming  askar, 12 katta zor  ob va k b uru  asb bi yubarilubdur.  af az sar addidaki k rdlar a ham yara  taratilur. **206 (306)**

Ingiltaryada  ata   arabani  (?) iki   aravoz  (lokomotiv)  ata   nasi asb bi ilan o urlanibdur. 23 sanadan beri   ar  a-i   alam   tayyar  ilma     n Avropa ahl-i f n ni arasinda ma varat bar  diki  ndi mazk r m kammal  ar  a-i   alamni  tayyarlama  i va bir iki il   ongra  ab  bolunur. Munga 35 katta h k matni  co raf  a  ulam lari  o ulub 5 milyon frang har c t ila tam m bolur kattaligi yer y zini bir milyondan biri  adar bolur. T rklar hissiy t va an parvar na to risinda k ndan k n tara   i  tib turubdurlar  unan a yangidan alingan T rkiya    n d ny ni  ng katta uru  kemalaridan  Sult n  O m n   drednoti a avval  ne a daf a isl m   alamini (bira ) ne k tarma ni (kimki millat va ba riya    n h d yni k b bersa   al k tars n) dep Samsun  ahridan bir t rk m s lm n on  O m nli altuni yubaribdur. Yana H lil ada Ra  im afandi isminde bir  i i - Sult n  O m n drednoti a avval  ne a daf a kirma     n dep on  O m nli altuni yubaribdur.  ndi bu i lar    n   muz yada   kurulub kimki a  ani ba riya naf i a k b bersa ilm k tarma  va avval kirma   ar fatini anga berilurki bu i lar va an parastlikni tara   si a dal ld r. Moraka ni  (?) bekar bolgan Sult ni, mull  Haf zning 33 h tuni ilan makka a safar  ilub va h tunini   adadin artturub y z  a a yetkurganini yazilib  di. Ari m ll  Haf z can blari  tkan ayda y z nafar h tunlari ilan Portsami a (?) kelibdurlar. Mundan ba  a 14 ra is-i a  l ani  ham makkadan alibdurlar. **207 (307)**

Ulu� davlatlarning uru� va �ul� va�itlaridaki �uvvatlari va ularni� �ilaturgan har ilki harbi ma�ariflari.				
Davlatning ati	�ul� va�tindaki �o�un �adadi	Uru� zam�nidaki la�kar �adadi	�oplarning �adadi	�llik ma�rafi �nglis liras�a (bir lira ��15 ��m��)
Alman	814,000	5,500,000	4,000	42,000,000
Rus	900,000	4,500,000	2,500	64,000,000
Fransa	730,000	4,000,000	3,000	48,000,000
Nemis	396,000	2,500,000	2,000	25,000,000
Italya	291,000	2,000,000	2,200	17,000,000

Japonya	230,000	2,000,000	2,000	10,000,000
Inglis	239,000	3,800,000	3,000	17,900,000

Bu arada Inglis davlatiniñ qoşuni va harbi maşarifi hammadan az bolsa ham ‘ilm va tadbir bir katta ila camī‘ davlatlardan bayraq va zorraqdur. Zirāki Angilya barça müsta‘marāt va şarvatini hil hil hila va nayranglar ila qolğa kelturubdur. Ammā Alman davlatining qoşuni tamām davlatlardan köbraqdur va hālā aña Rusyaniñ adami Almanniñ iki barābarindadır. Almanniñ müsta‘marāti başqa davlatlaridan azraqdur. Har davlatniñ zor va kuvati hvāh uruş va şulh zamānida kuvva-i fikriya ilan “hila-i siyāsiya”dür. Bularniñ har ikisi maşriq zamīnga yoqdur. **208 (308)**

Ahbār-ı

Türkistān

Hokandniñ 40 çaqirimlik masāfasidaki “Karīm-i dīvāna” mavzi‘inda “mūm” ma‘dani bar émişki Hokand təcirlaridan muhtaram ‘Ābidcānbāy Maḥmūdbyoqli canāblari yüz nafar ‘amala ila mūm çıkarmaq üçün iş başlaganlarini muhtaram Hokand muhbirimiz yazadurlar. Allah Ta‘āla rivāc bersun.

Hokanddan yazadurlarki 4-nçi kıtani Şayḥ-al-islām maḥallasında müsülmānlar arasida piva (*bira*) furūşlik dükkānları ham da fāḥişa maskanları köpaymaqdadür (İdāra)Mahalla ḥalkı va ul aṭrāfda yaqin kavm-i mascidlar uşbu togridan Hokand naçalniki (*Komutan/patron*) va baland daracalık Farḡāna vālisiga ‘arziya va ittifaqnāmā ila murāca‘at étib ham da dükkān égaları muhtaram müsülmānlar öz üskünalarını piva (*bira*) furūş va calab furūşlarga icarağa bermaslikları lāzımdur. Samarkanda bir neça kāmil müsülmānlarda muning qubḥ va gunāh şar‘isini bilib piva (*bira*) furūşlarni öz dükkānlaridan qovdılar. Üsküna égasiğa söz ötmaganda hamsāyasi şar‘ān üsküna égasiğa d‘ava kılsada bolur daf‘-i fasād üçün albatta uşbu bābda qūzāt-i şar‘-i şarīfni ḥimāyatları teksa kerakdur. Hālbuki muniñ qubḥini va gunāhini tuşunturub aytilsa üsküna égasi müsülmān kişi dīn-i mubīn ḥukmini az bir aqçağa satmas.

Taşakkür

Margilānda çay təciri muhtaram ‘Abd-al-ḥamīd (Abdulhamid) afandi Muhsinof Mīlāni canāblariğa idāra taşakkür étar Āyina naşriğa zahmat çekkanları

üçün. Andicānda muhtaram Şā‘ir “hā‘ib” canāblariğa 10-nçı raqam Āyinadaki “tola” şi‘iriğa cavāb maqaāmindaki şi‘iringizda söküş va ham kıttıg sözlar yazılğanı üçün Āyinağa darc étalmadük ‘afv étarsız ‘azīzim. **209 (309)**

Mazkūr şi‘ir namunasi uşbudur “ bi- riyāzat-i‘ilm hāşilolmağay heç şahşığa kim cucuklarga erur ‘ayn-i riyāzat bu riyā” demak riyāzat taratib aç va yalangac yürğanda oqumasa ham kişi ‘ālim bolur.

Buḥārāda Dāmollā Vafā müdarris canāblarining bir yangi maktab açkanlarini idārağa kamāl-i madḥ ila yazadurlar. Andicānda canāb ṭālib-al-ilm muhtaram mullā Muḥammad Şālih afandığa ba‘daz (?) taşakkür maşvaratlarini maqbūlligini idāra ‘ariz va ba‘zi nimarsalar yazmaqlarini ricāétar.

(Dīvān-i mavlavī Yusūf Sayrānī) yaqında basilub çıqdi ki 10 cüz‘dan mürakkab 350 şaḥīfadan ‘ibārat har kim oqurlik adabī millī ‘acayib va ğarāyib ğazaliyātlar ila müzayyandür. Tayyar cildligi bir şom poçta ḥaqqi özimizdan köp aluçılarga 20 tiyn tanazzül édilür. ‘ unvān murāca‘at éçün éski Taşkend Tölagan Hocmiyarof

Ah demayin

Ah bizning cocuklar oldi hebā!
Étmayurlar ‘ilācini udabā

Nedan uşbu ḍalālata tüşdük
Başqalar ‘ālim oldi biz ā‘ma

Ey cihān ahli boldi dānişmand
Ba‘zi kaşf étti malak amriga

Ayladi ba‘i kaşf-i un‘-i cadīd
Bundaḳ telegraf va sir hasvā

Ḳuvvat-i ḳabz va baṭ va ‘adl va nizām
‘İlm va ta‘līmu maktab va müsavini (?)

Tutti āfāḳi kūş ‘ilm va fūnūn
Ġarbdan tabmişraq aqşi

Vūkalā-i maclis va mab‘ūşlar
Maşvarat oyın (?) étdilar ahyā

Har biri öz camā‘a naf‘i üçün
Çalışur millati üçün ‘urafā

Biz hanūz ‘ayş va ‘işrata maftūn
Bizğa raḥm ayla ey Hudavanda **210 (310)**

(F.R)

Andicānda Yangi Banñ

Andicānda müsülmān kıt‘asında (duyūn-i mutaḳābila şirkat bangi) ya‘ni (vajinni kredit) (*önemli kredi*) açmaḳğa qarār berildi ḥāzırkı ā‘zāsi 180 nafar bolub 130 dan ziyādasimüsülmānlardür. Sarmāyasi 26 ming şomdur maşvarat ā‘zālari alti nafar bolub yarimi müsülmāndan Éşānḥan Maḥzūm ‘Ādil ḥvāca oḡli. Zualnūnbāy (Zunnun) Qutlūḡbāyoḡli. Mīr Ḥaydarbāy Mīr Camīl oḡlilaridür. Idāra ā‘zālari 3 nafar rusdur Özbska (?) bizğa zamānağa ta‘luḳdār‘ilmdanḥabardār kişi yoḳdur. Taftūşçi ā‘zālari üç nafar bolub biri Sa‘idullah ḥvāca Tursun ḥvāca oḡli canāblaridür. Banka kellar “hot (?)” Āyinada açılsa kerak uşbuni vucūdga kelişiga mazkūr muḥtaram müsülmānlar va alarni yardımçılari sabab boldilar. Banka bolmasun deganlarda bar édiki alarni Āyina idārasındaki (muşğa ...) ḥavāla kıldük.

“‘Abd-al-hamīd (Abdulhamid) Sülaymānī”

Katta Qorğan Ḥabarlari

Muḥbiringiz köpdanberi uşbu şahardaki muhim ḥabarlarni yazub turmaḳğa va‘da étkan bōlsamda, ḥāzirğaça Şāyān-i zıkr vāḳi‘alarni köralmadim. Ammā yaqınlarda vāḳi‘ bolgan ‘ibratlik bir ḥādişani yazmakdan ḳalamimni toḥtata almadimki vāḳi‘a uşbudur: Katta Qorğan bay namālaridan bir zāt iki oḡlini ḥatnasi üçün katta toy berdi. Toy üçün bir vagon (yük vagonu) ḳand sipāriş kılub aldı: alti miñ şomdan ziyāda har ḥil cāma-ḥil‘at ḥāzırladı. Ḥoḳand, Taşkend va başqa şaharlardan maşḥūr sāzanda va cuvānbaççalarni kelturub bazim kıldürdi. Türli şaharlardan kelgan **211 (311)**

mehmānlarga har kun bī-mubālağa on ḥil ta‘ām pişurub yedurdi. Lekin bu lazīz va günā gün ta‘āmlardan nafis şahar faḳırlariğa tekmedi. İki kün (köbkāri) berildi. Köbkāri éçindan uluḡni alub çıḳuçılarga aḳça, ton, samāvar, köza mis (?) in‘ām kılini. Ḥulāşa: toy égasiniñ öz aytkanıça uşbu toyda taḥmīnan yüz miñ tanga -ya‘ni 15 miñ şom şarf va isrāf kılinubdur. Āyina muḥbiri öz puli mi? Baniñ puli mi sizğa nima? “Külüve eşrebu vela teserrefu” - āyati ila avval kıyāmatda cavābga ḳalur cānim

adamlarini aççıgi kelaturgan habarlarni yzmangiz! Ya anki sizga qand bermadi mu? Āferīn toyçilarga.

Sābiq “ Samarqand” carīdasiniñ 44 raqamindaki Buḥārāli va Istambul ṭalabasidan ‘Abd-al-ra’ūf (Abdurauf) Fiṭrat afandiniñ “Taraqqī va tacaddūd” nām fārisī maqālasining mu‘tabar “sirāc- Al-aḥbār al-afgāniya” macallasi tamāman yazibdur.

Millat Carīdasi

Uşbu yangi carīdaniñ birinçi raqami idārağa keldi mündaricāti tatarça qisminda aqsariyat ila pādşā(h)lik dumadaki işlar Rusya müsülmānlariga tişli éng keraklik mas’alalardür. Rusya qisminda ham Rusya müsülmānlarining ruslar quloğiga tekmağı lāzim mas’alalardan ‘ibāratdur. Millat carīdasi, macalla şaklinda -16 katta şaḥīfada ṭab‘ bolingan va mükammal bolub yarimi müsülmānī va yarimi rusī yazilgandur. Millat carīdasi haftalik bolub sanaligi 5, yarim sanaligi üç şomdur. Muḥarriri Ismā‘īl afandi Lamanof. Nāşirlari ḥāzirki дума ā‘zasi zakonçı (*kanuncu*) Ibn bayin (?) afandi Aḥtamof va sābiq дума ā‘zasi zamāni ‘ulamādan Salimgaray Cantorin **212 (312)**

canāblaridür. Yangi rafīk-i muḥtaramimizğa muvaffaqiyat tilaymiz. Дума āḥvalidan va Rusyada müsülmān siyāsiyuni afqari va dumanı barişidan toğri ma‘lūmāt ḥvāhlidurkanlar üçün millat carīdasi éng lāzimdur. ‘Unvāni Peterburg, tavriçiski köçasi üy 5 kvartir (*daire*) 16 millat idārası.

Baland daracalik Türkistān geniral gubernatori (*orgeneral- vali*) yangi ildan başlab, Türkistāndaki şaharlarniñ ‘araq va şarāb satadurgan anbarlarini birham berilmağıga amir beribdurlar. Bu iskiladlar (*depo*) ruslar va ham yerli ḥalklarni arasinda mastlikni köb rivāc beradur. Şarāb anbarlariniñ bağlanmağıga hammadan köbraq baland daracalik Samarqand gubernatori Adişilidza canāblari ilan Taşkend uyezdining ḥākimi himmat va ğayrat körsatubdurlar. Albatta insaniyatğa hizmat étkanlari üçün alarga taşakkür lāzimdur.

Muqbir “Şadā” niñ yazışığa qaraganda Kafkazning ba‘zi yerindaki müsülmānlar nişārālarniñ “yokla (çam)” lik bayramlariga fi‘lan ham akça ila qoşulubdurlar. Bizni Türkistānda ham şulṭarīqa bayramlarda va frangi il başi keçalarında va har nav‘ “maşḥarad (parti)” largā müsülmān yaşlari köbdan beri

koşulgandurlar. Saḡarğaça vaqitlerini qulubğa ötkararlar. Hattâ Samarkanda bir iki bayni singaniğa qulub sabab boldi derlar. Bul toğrida biz Kafkaz müsülmānlaridan qalışmaymiz. Mādāmki müsülmāni qulub va zamānça mīlli maḡracgāhlarımız yok bu albatta şunday bolur. ‘Acāyib! biz müsülmānlar daimā Avropaniñ oyun va külgu veya énga mazmūm ‘ādatini qabūl qilib ‘ilm va hūnariğa yaḡşı va naf‘lik işlariğa koşış qılmaymiz. **213 (313)**

Beşāret-i Mevlūd-i Şarīf

Beşāret-i ey müsülmānān ki emruz ‘ıyd Mevlūd-i est
Zebti mezher anvār-ı ḡaḡ emrūz Mevzūd-i est

Zebrec-i āsmān-u vaḡdet āmed sırr-ısubhāni
Zemīn der vazdāz in ṡāle-i ‘ meymunu mes‘ūd est

Beni ādem libās-i mükremet emruz mīpu şed
Malyik rā ez in ādem beṡūr-i ‘ez mescūd est

Mebāt hā cehāni bā hezāran neḡmeyi dāvūd
Be-ehl-i āsmān bā şed zebān şükr-i ma‘būd est

Elā ey ḡāmil-i Qur‘ān nişār-i maqedmet cānhā
Zi şed-i muḡkem-i dīnet reh-i eblis mesdūd est

Beşūrīd ey müsülmānnān bevazcd-i āydu ḡoş bā şed
Ki mevlūd-i Abul-qāsim derīn āyām-ı Maḡmūd est

Ne beṡṡī şeh-iyeşreb Resūl-i mekki uummi
Muḡammad Muşṡafā bersuyı māyān rüy benmūd est

Cehālet mord, bāṡil reft ‘irfān ru bemā āverd
‘Ulūm-i dīn aḡlāḡ-i nişār-i cumle mevcūd est

Müsülmānān sizedf faḡr ber her firkeyi ‘ālem
Ki in feḡr cehān peyḡamber-i in kūm mes‘ūd est

“Elā genci” beşū pīr-u ve beşer‘ u sunnet ān-şah
Ki her kes der şeref zīn ru ne bāyek ism afzūd est

“Eşer-i Şeyḡ Abul-Qāsim ‘Ālim-i Ērānī”

Tāzyāne‘yi Tā‘dīb

Dişeb be-kunc-i gamkede-yi teng ū tār-i men

Âteş girifte bûd dil-i bi-karâr-i men

Bâ girye dâstem qadri çe hâl leyk
(Endişe) ân rafîk şafkat şu'âr-i men

Bâ kâmet hamide-yi bâ çehreyi 'anîf
Dâhil şud û nişest hemi der kenâr-i men

Goftâ çegûne ? Be-çe kâri? û hâlet çist?
Bâzet çunîn reside melâl û keder zi-kist ?

Goftem haş âmedi ... Binşin sâ'ati biya
Tâ yek beyek dehem be to tafşil-i mâcerâ

Halk zâmâne cümle be-yek sur'ât-i sarî
Dârand tâ bi-ţârum maksûd-i 'itilâ

Ân yek devide behr-i şeref der basî-i baħr
Vân dîgeri perîde bi-nâm der havâ **214 (314)**

Înşâf deh muâhız kun ber nîşîn, begûy
Kez kavm mâ beraye çe gerdânde baħt rüy?

(Endişe) zîin su'âl-i men uftâd der-şigift
Handid û girye kerd û sukûtî namûd û goft

Ey gafil ez daķâyîķ-i kânûn zindegi
Vey mânde pîş-i çeşm-i to sırrı-i cihân nehuf

Dânî-ki dehr m'arez-i s'ayast u ictihâd
Încâ ne-midehend bi-kes âb û nân-ı muft

Herkes bikadr-i herçe be-kûşed kez ü bered
Gendum fişânde gendum cev keşte cû bered

Be guşâdest sufre-yi arz ü samâst, beyn
Ber-hîz ü zille gîr ü yâ dem mekuş nişîn

Îzed ne zâlim est, ne tâlîh cefâ şu'ar
Lîken çe çâre ķâ'ide-yi zindegîst in

An cehd kerd ü yâft zi yazdân h'îş
Vîn sust mând ü dîd zi iķbal hîş kîn

Binmây hâl-i millet-i hûd evvelen hesâb
Vângeh biyâr tâl'î ü iķbâl râ 'atâb

Ķavmi zabûn 'acz zi tafriķ hûb ü zîşt
Gûyiki ķâbiliyetinşân rafte az sirişt

Ney peyrurân (?) ne qurân ne zabûr
Ney tabi'ân-i k'abei ne buthâne ney kuneşt

Der ser ne ne meyl-i 'izzet ney ârizû-yi nâm
Der dil ne bîm düzağ û ney rağbet-i behişt

Ber qalb i 'tilâyi hüd ez faqr dide-yi zağm
Ber târek-i celâl-ı hüd ez cehl-i hürû hişt

Ney fik-i nâm û neng, ne endişe-yi hayat
Ney rāžye melâmet u ney qâdir-i memât

Cem-i be-târ-i zulf-i peri-çihreğn esîr
Yâd-i nigâh-i mest butân-râ piyâle gîr

Geh ez nişât şubh-dem-i vaşl der gariv
Geh ez belây-i nim-şeb-i hicr der nefîr

Her qâmet-i ki dîde heme serverâ şebih
Her çihre-yi dide heme mâh râ nazîr

Rûy-i vatan zi-nâhûn-i gaflet arihe-dâr
Anhâ bi-yâd-i rûy-ı butân kerde cân nişâr

Berhi fitâde ber ser-i hem der telâş û ceng
Ez zarb 'Umer û Zeyd-i cihan râ numude teng

An yek keşîde ber ser-i îñ muşt az gazez
Vin yek be-pây-i ab zede az fert-i raşk seng

Kerdend ta halâs zi mvc muhişt-i fakr
İslâm-râ fikende hemi der Rûm-i neheng **215 (315)**

10-nçi raqam

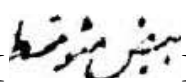
Sayir

dan Mâba'd

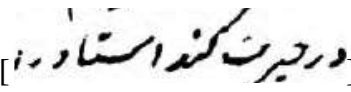
Âyinaniñ 10- raqamında yerni yumalaklığı bābinda qısqa ma'lumāt berilib hamda yer yüziniñ naqşisi taratilib édi. Éndi yerni bir tarbuz farz qilib 10 raqam Âyınadaki yerni şaklığa qarab uşbu sözlarni tinglangiz. Yer yüzü su va tufraqdan 'ibāratdür. Quruq cayni türkçe "qara" suni "dengiz" derlar. Yer yüzini 11 hisşadan törti quruqlık va 7 hisşasi dengiz sularidur. Élgari yer yüzini törtüden biri quruqlık der édilar. Ammā āhirkı taḥkiklar boyunça 4/11 hisşasını quruqlıki anıg boldi. Naqşiga diqqat kılsangiz bilarsizki dengizlar ortasında katta iki parça qara bordurki nişf-i kürre-i şarkıdaki katta **216 (316)**

parçani éski dünyā “arz-i ‘atīk derlar. Nısf-i kürra-i ġarbīdaki qarani yangi dünyā” arz-i cadīd derlar. Éski dünyā qurukligi yana 3 qisimga bōlunadur. Çunança Āsya, Avropa, Afriqa kıt‘alari, Avropa kıt‘asi ila Āsya bir biriġa muttaşil va naķışdaki mayda nuķtalar ila ġudūdi işarat kılingandur. Bizni Türkistān Āsya kıt‘asining ortasında vāķi‘dur. Afriqa kıt‘asida avvalki zamānda “Suvayş” barzaġi ila Āsyaġa muttaşil édi. Ammā barzaġ kızilib Baġr-aġmar ila Aķ dengizni bir biriġa қоşulġani sababidan Afriqa ayrilib qaldi. Ciddaġa bargan ġāci babalaringiz uşbu kızilgan barzaġdan ya‘ni “ķanāl-i Suvayş” dan oţarlarki alar “Keskan car” ataydurlar. Nısf-i kürra-i şarkī ya‘ni yerni şarkī kısmında yana bir parça kara barki naķşidan ma‘lūm va ani “Avustralya” derlar. Avropa kıt‘asi qadar katta bir cazīra va har ţarafi sudur. Ana éskidan beri éski dünyā adamlariġa ma‘lūm hamda Yunan ‘ulamālariniñ kitāblariġa yazilgan quruklik şu tōrt kıt‘adan ‘ibāratdur. Yunānīlar uşbu tōrt parçaniñ icmālan hamda nāķş bilib ammā bu kunki biz bilaturgan tađīlāt va ġududidan beġabar édilar ki alarni yazgan kitābidan ma‘lūmdur. Müsülmān ‘ulamā va sayyāġlaridan bir neça adamlar beş on ‘aşr muķaddam uşbu tōrt kıt‘ani tamāman yurub va uşbu bābda kitāblar yazdilar ki Āyinaniñ avvalki raķamlarında “coġrāfiyā-i ķet?” taġt-i ‘unvānında azraķ ma‘lūmat berilib édi müsülmānlardan keyin franglar bu tōrt kıt‘ani nihāyat diķķat ila yurub kōrdilar. ġudūdlarini aynaldilar. ġulāşa yaġşilab bilib ġalk-i ‘ālamġa bildürdilar. Naķşa planlarini çizdilar. Taġlarini baland **217 (317)**

dengizlerini çukurligiġaça ölçaldi va adamlarini ‘adadiġaça bilindi. Bizniñ Āsya kıt‘asi éski dünyāning şark tarafında Avropa ġarbida Afriqa canub ġarbida Avustralya, canub şarkida dur. Éski dünyā aţrāfini qaplab alġan dengizler şudur, şarkda “Baġr-i muġīt-i kabīr” canūbda “Baġr-i muġīt-i Hindī” ġarbda “Baġr-i muġīt-i Atlasī” şimālda “Baġr-i muġīt-i muncamit-i şimāl” dur ki bularni ġāricī dengizler. “Veya anga Okyanus” ataladur. Kıduķ içiġa suķulġan mayda dengizler ham bar çunança şarkda -Çin dengizi- oxotskiy - dengizi canubda ‘Ummān (?), Kılzum, Baġrayin, Bengāl, İran dengizi éski dünyā ortasındaki “Bahri aġmar” Aķ dengiz Baġr-

i [], Kıradengiz, ġarbda Baltīķ dengizi, şimāl dengizi şimālda yana aķ

dengizdur ki bular okyanuslar parçaları bolub iç dengizleri atalular. [] şarikk ġalki Rusya biz Āsya va Afriqa va Avstralyaliklarni ataladur. ġarb ġalki dep Avropa adamlarini aytuladur. Dünyādaki ma‘lūm dīnlar va payġāmbarlar [] islām şarkda payda bolġandurlar. Bu kunki ġarbīlar dīn, ‘ilm va madaniyatni biz şarkīlardan

aldilar. Ve alar[] Avropa ʔalʔi bizning ʔng ʔadimī šāgirdlarimizdandürlarki bizni tanballigimizdan tepamizğa ʔıʔdilar. Biz anadan tuğmagan zamān “kinnik”mizni kesmaʔ ʔçün alar; tamburu (?) ʔollav (?) asbābiğa ʔlarğa kirişimizğa ham alarni toʔugan kafaniğa muʔtācmiz ʔurfa šāgird [] “baʔiya () bolur” **218 (318)**

“Maḥmūd Ḥvāca Behbūdī”

Beş Nafar Mu‘allim Kerak

Uşul-i cadīda uzra balalar oʔutmaʔ va Samarʔand aʔrāfinda “maktab-i ibtidāiya” da mu‘allimlik ʔilmaʔ ʔçün beş nafar mu‘allim kerakdur. ʔarāğ, otun, ʔa‘ām, Vaʔuāt (?) maḥalla ʔarafidan berilib yana mu‘allimni şen (?) ḥismatiga ʔarab 30 şomdan 15 şomğaça bir ay vaʔıfa berilur. Mu‘allimlarni Turkistān i boluşı şarʔi bolub yana uşbu nimarsalarni bilmağı lāzim kelur. ʔirā‘atʔur‘ān-i Karīm m‘a tacuyide (?) savād fārisī va özbekī, hisābdan a‘māl-i arb‘a, orta ʔismğa ḥaʔḥ yazmaʔ, ‘amaliyāt-i islāmiya, ʔarruriyāt-i dīniya, va ‘aʔıda-i ahl-i sūnnat va camā‘atdan ḥabardarlik, nās ʔilim papiros köknar ʔakkida va... .ğa ağışta émaslik va ham yamān aḥlāʔ ilan maşḥūr bolmaslik şarʔdur. ʔālib bolganlarini “Āyina” idārasında marḥamat ʔilib kelmaʔlari marcudurki b‘adaz imtiḥān sipāriş ʔilinurlar, ʔirā‘at ḥaʔḥ va savādlik ham ‘ilm ḥisāb bilaturganlar Samarʔanda maktab-i şakūrīda bir iki ay davāmat étsalar mu‘allimlikğa malaka ḥāşil étadurlar.

Ruznama-i adabī, siyāsī, ‘ilmī, tārīḥī va aḥlāʔika der maşḥad (Īrān)

Navbahār

Ḥafta u dūbār darmaşīt (īrān) be zabānu fārisī ʔab‘ va naşr mīşōt ʔiymat-i ābūna-i ān sālāna 7 manat va şaşmāha 4 manat ast. ʔālibīn bavakīl İbn-i Rūznāma Sayyid Rizā ‘Alizāda rucū‘-ı namūda Adres-i ḥodra Şariḥān ma‘lūm numayānd Adres vakiliş: Samarʔand, idāra-i macalla-i “Āyina” mabāşad **219 (319)**

ʔalab ʔilinñiz!

Yakka suvāri va kara (?) faytonlariniñ taʼrif etmasini (?) éñ katta

Kārḥānadan ʻunvān: Qazan. S.G. İstipanof

Требуйте!

Иллюстрир.Каталогъ

Городскихъ и Дорожныхъ Экипажей

С.К.СТЕПАНОВА

Въ КАЗАНИ

Muḥarrirniñ Taḥrīr va Naşr Étkan Aşarlari

Alziyā, maktab-i islāmiya-fārsī 40 şaḥīfa qalamīy ḥaṭda 15 Tiyn

Kitābat al-āṭfal - kırk kadar fārisi va Türki inşā va ham qāzīḥāna val-asna-yiḥāna ḥaṭlari 15 tiyn

ʻAmaliyāt-ı islāmiya – mazhab-i millat va zaruriyat-i va dīniyya Türkī savāl va cavābı 15 tiyn

Coğrafiyā, ʻumrāni va rusī – muşavvar 88 şaḥīfa fārisī 45 tiyn

Münşahib(?)-i coğrafiyā-i, ʻumūmī – Türkī 124 şaḥīfa müşavvar 75tiyn

Padarküş – tiyatro risālesi oynalmaḡa ruḥsat berilgan Türkī fāciʻa Türkistān maʻīşatından 12 tiyn

Sayyāḥ-i Hindi tarcimasi Rusça 60 tiyn

Hammasidan birar nusḥa alinkanda barçası 2 şom poçta şarfī nāşrdan kitābçi va maktablarḡa yüzda yigirma beş kam kılinur beş şomḡaça poçta markasi maḡbul va beş şomdan kam naloj (*koymaḡ, salmaḡ*) bolmas. Türkistān, va Buḡārāniñ maşhūr kitābçılarından bulinur ʻunvān-ı Samarḡand: Maḡmūd Ḥvāca Behbūdī.

Türkistān, Buḡārā, Ḥīyva ḥarīṭası müşavvar müslümāni ḥaṭda beş rangda basılmaḡdadür. Bahāsi30 tiyn.

Muḥtaram Vakıllarımız

Āyina üçün ābūna va ‘aşlan qabul qiladurlar. Samarqand: Muḥammad İbni Mullācānoqli. Hoqand: canāb Mīrzāmad (Mirazahmad) Mīr ‘Ābidoqli. Aka Birşa(?) Manşūroqli. Andicān: Mullā Şāqābil Kamalof. Taşkend: Tölagan Hoçmiyarof

Buḥārā: ‘Ināyatulla ḥān Ḥakīmzāda. Mīrzā Hamdam Mīrzā ‘Abd-al-vāḥidoqli (Abduvahid). -Samarqand – gāzetasiniñ sābiq vakīllaridan ricā étarmizki qollarindagi Samarqand aqçasıyla ḥisābisini (?) yubarsalar Samarqand badalina Āyina yubarılır.

КИРПИЧНЫЙ ЗАВОД

М. А. ЗАЙДЕЛЬ

Стар. гор., Дагбитская ул. Телефонъ №316

Полномерный, 6X3X1½ верш. хорошо обожженный кирпич: Строители.
фасон.-для карниавъ, угловъ и проч. Цены унеренныя.

М.А. Zaydelniñ ḥişt zavodi

Samarqand şahri müsülmanina kıt‘asında dahbid yolni üstında telefon numrı 316 dur katta qalıp ḥiştler uzunlıgı 6 verşok (*ölçav birligi*) éni 3verşok qalınlıgı bir yarım verşok yaḥşi pişirilgandür muqarrari ḥiştler va ham ‘imāratlarını karnızıga maşraf boladürgan ḥar ḥıl qalıp va ḥar ḥıl formada qoyulgan ḥiştlerdür narḥi arzān.

Sağ der kenar:

Keladürgan (pulniñ) ili üçün “Taqvīm-i İrān” müsülmānī, frangi, rusī va rumī tā’rīḥlari aylarını va kūnlarını körsatüb bir neça lāzimlik ‘ilmlardan ma’lūmāt beradür. Bahāsi 30 tiyn. Adres (İdāra)

Sol der kenar:

Müsülmān sinematografi “Maderin”, Rusya qal‘asında har üç künde yangi ‘acāyib lavḥalar va manzaralar körsatür va dünyāni ġarāyib oyunçılari va taza ‘acāyib lavḥalar kelgandür.

12 Rabī‘-al-avval 1332

Şanba

25 Yanvar 1914

№ 14

Āyina

‘Adad 14

Mirāt

(ЗЕРКАЛО)

Közgu

ОИНА

(еженедельный журнал)

Haftalik jurnal

(На Узбекскомъ и Персидскомъ языкахъ.)

Özbek va Fāris Tillarda.

Türkī va Fārisī orta şivada baʼzan Rusça har şeydan baħiş muşavvar haftalik macal-i islamiyadür. Millat-i islāmiyaniñ saʼadat va islāhına Müslümānlarını madaniyat va funūn-i zamāniyadan nafʼlanmaqlarına ħādīmdur. Masʼul muħarrir va nāşiri mufti: Maħmūd ħvāca Behbūdī.

Ay		Abuna қiymati	
12	0	5	şom
6		3	şom
3	1 şom	75	tiyn

Bir nusħasi har yerda 12 tiyn

İʼlān üçün

Aħir şaħīfada satrından 15 tiyn alinur

Adres tabdili üçün 25 tiynlik marka lāzım

Āyinaniñ

Köblab alguçılarga 10 tiyndan yubarilib poçta şarfi idāradandur.

Maħal-i idāra şahar Samarķand cādda-i Raşitnikof nāşirninñ 9 ham 11 raķamli öz ħānasında telefon raķami 290 - idāra har kun sāʼat 8 dan 12 ġaça açuķdur.

(Цена 12 коп) Bahasi 12 kop

Naşir boşçisi Maħmūd ħvāca Behbūdī

Adres: Samarķand şahri. “Āyina” jurnalining muħarrirligi

Reşetnikovskaya köçasi. Şahsiy uyi. №9, tel. № 29

Qabristān Müslimīn

Bizni Türkistān va Buḥārā qabristānlariga bargan közlik adamlar, biz tiriklarini ḥālīga roymāl alib yiglaydur. Akşar qabristānimiz iḥātasiz va atrāfi dīvārlikiğa ham mal baqarmiz. Marḥūmacdādimiz muḥtaram ata-anamiz ‘azīz farzand va qardāşlarimizni ustiga höküz koy eşki haydaymiz ḥatta qabristān ustinda mal‘ün köbkārini çapib pāymāl qilarmiz ba‘zi qabristānlarimiz “nuri=pāru” todağa aylanibdur. Qabristān yaqinlikinda şaharni aḥlatlari badruflari (?) çikarilib tökülür. Ölgan itlarni qabristānda éltib taşlanur. Qabr üstinda qoyulaturgan qabr taşlarini yollarda “paraha” qaldirim orninda qoyub ustidan yürarmiz. Āyat-i ḥadīş kalima-i ṭayiba qazilgan qabir taşlari üstida qabristānda baqilaturgan mal mavāşī aḥlaṭ tōkar muqḥaddas mazārlar tuğığa éski lattalar baqlaymiz mazār üçün soyilgan qoçqār va höküz şāhini muqaddas mazārdan hem muqaddasrāḳ gumān qilib mazār üstinda qoyarmiz ba‘zan ‘ayāllar, mazārda sayirğa çikib qabristān üstinda “daf” çalar ḥatta raqş qilaturganlari bar ba‘zi qabristānlar biz müsülmānlarni farksızlikidan yolğa va ḥoyliğa qoşulub ketdi Yahūdī maḥallasi yaqinidaki qabristānimiz yol boldi ḥob, muni Yahūdī qildi deylik “Maḥzūm Dīvāna marḥūm”-ning mazārini arqa tarafidan qabristānni ortasidan ‘araba yoli ham qilduk ma‘lūm bolub turgan müsülmān qabrlari üstidan at va ‘araba haydab ötarsiz arvāḥlari biz tiriklarni ölgan marḥūmlarni qabri aldinda parunur (?). **222 (322)**

demaz bilagarlar (?) qilinibdur. Muni kim qilar özimiz! Har kün ölük dafn qilmaq üçün bararmiz ölük şadaqasidan bizğa az tekdi veya tekmedi deb nafsāniyat qilarmiz andaki adam tapalarından ‘ibrat almamiz va kör közlarimiz ila qabristān aḥvālını körmaymiz “ḥuday” ati ila biçāra ölükni sağırlariğa qaldurgan malini satib yeymiz muning ‘evaziğa marḥūmlarni casadi üstinda pārududalar va yollar qilarmiz taşlarini alib yolğa taşlaymiz. Ḥuda üçün ey ḥvānandalar! cavāb beringiz. Biz vaḥşi mi? gumrāḥ mi? bīşu‘ūr mi? āḥiri nima! (baqiyasi bar)

Maḥmūd Ḥvāca

Ḥamiyat Ahlina!

Uyanamiz érsa millat uyqudan qanday müsülmānliğı
Kima ma‘kul érur yatmaq olurmi böyla insānliğı

Köring dīn ḥādimlar millata bir iltifāt étmaz
Tarāḳḳīlar qilur da‘im aniñçün élda nādānliğı

Ġanimat vaqitlarni ötkazüb ġaflat ila yatsak
Ne savdā aylar keyinça aylagan bizni pişmānliġ

Cahālat ġaplaġan bizlarda bir zarra nadāmat yok
Bolub bir biriġa duşman özara ketti ġadirdanliġ

Bölaklar yetsa maġşad biz ésānlik da‘vasi üzra
Bolur mu dostlar ham mundan artıġ yolda ġalġanliġ

Kötar başingni yatma Yevropa ‘ilmıġa raġbat ġıl
Natica vermeyur aşlā yiġiştur ġoy du‘ā-hānliġ

Belinga baġlama mid‘atni arġanın ġutulmazsan
Ketarsen dünyādan bir kün içingda tola armānliġ

‘İmārat ġaşr-i ‘ālī bolsa parvā ġilmang bir kün
Salur başinga gar dostin kör anda hāna-i vīyrānliġ

Agar yol bilmayin kim ġılsa dünyāni sayāhat bil
Yetalmaz manziliġa bas tuşar başıġa sarsānliġ

“Tola” bas ġıl émdi başġa millat bilmasun siring
Deyur Astaġfirullah daf‘atan şundaymu turanliġ

Tölagan Ĥocmiyarof Taşkendī 223 (323)

Türk Davlati Nimaġa Maġlūb Boldi

(9-nçı raġamdan māba‘id)

Amerika ġı‘asi kaşf bolunub Hindustān va Ġin taraflariġa dengiz yollari açılmaġı ilan Avropalılarda kemaçilik va dengiz ticāratı taraġġıġa başladı. Yana bul aşnāda édiġi ‘ilm va hūnar taġşili maydanlaşub karġānalar va katta ticārat şirkatlari ta’sīs kilub va hikmat idāraġa tavfīġan Avrupa davlatlariniñ binā va asāsı gözal va ‘āġıl nizāmlar ila emīn yolġa ġoyilub ‘ilmlik‘askar va ma‘lumātlik ma’mūrlar yetiştirub davlatniñ ġuvvati va ġalġlarniñ salāmati ta’mīn ġilindi.

Avropa ildan ilġa har ġuşuşda işlāġ ġılmaq, ‘ulūm, fūnūn va şanāyi‘ arturmak yolida taraġġı ġılmaqda édi. Avropaniñ éñ ġıġık ġükūmatlari ham nizām va m‘ārif sāyasida ġuvvat-i siyāsīya, va ġalġlari hūnar va şanāyi‘ sāyasida ġuvvat māliya şāġibi bolurdilar. Avrupa mallari dünyāniñ har tarafida satılmaqda bolub va dünyāniñ har tarafidan Avropaġa altun kūmūş sudek aġar édi. Ammā buniñ tamāman ‘aksinça mamālik-i islāmiyaniñ şan‘atlari, eşnāflari, ticāratı kundan kün azayardi sönardi ġünġi

alar yangidan arzanraķ va yaķşıraķ oĥşatilub kelgan fabrik mallari va asbāblari éski uşūlda ķol ilan işlangan müsūlmān maliġa, matā'ġa yol bāzār va müştārī ħaldirmas édi. Ķol dastġāhi ila müsūlmān ustāsi kunda “7-8” gaz bōz, ketān ya başķa bir nimarsa tokġanda maşin dastġāhlari ilan bir Avrupali kunda “70-80” gaz māl tokubdur. sakiz gaz 80 gazġa muķābil ħurulmaganidek, şarķ ham ġarbġa ķarşı ‘āciz ħalġan édi. Maşalā: **224 (324)**

Bir müsūlmān ġarbġa mal satub beş tilla alġan ĥālda bir Avrapali on tıllalik mal satub mamālik-i islāmiyaniñ naķid aķķalarini va samāyalarini öziġa tartar édi bul tartib ilan mamālik-i islāmiyaniñ sarmayasi, puli bir katta bara bara azalmaķda ammā ġarbniñ sarmayasi, sarvati va barakati artmaķda édi. ġaflat ķilġah va şāşķan müsūlmānlar:”Aķir zaman keldi, dünyāda barakat ħalmadi” deb zarlanurdilar, yġlardilar. Ammā Avropalilar: “dunyāda bara bara barakatlik, nizāmlik, va raĥatlik bolur” deb sevinurdilar. va ĥudaġa şükür ķilurdilar. “talab ķil ķulim beraman!” Amri calīlini şarķ unutki ammā ġarb öġanub ŧalabda zarraķa ķuşur ķilmay éġ arķada ħalġan va éski zamān uşūlida iş ķörüb mu‘āşarat ķilaturgan yaġuz bizniñ Rusya édi. Ammā İmparator (Uluġ Pyotr)’niñ aķil diraāyati sayasida -1700 nķi sana-i milādiyasinda Rusya Avropadan nizām va fūnūn taĥşīlniķabūl ķilub az vaķitda Rusya mamlakatini ķuvvatġa kelturub ĥudūdlarini keñķayturmaķġa başladı. Rusya davlati işlāĥāt ila ķuvvatini arturgani zamānda Āsya, Īrān va Tūrķiya éski ĥāllarida turub nizām va fūnūndan bahrasiz ħalmaķda édilar. Şulķadar ġaflatġa ġarķ bolub édilarki Avropada va Rusyada bolġan işlardan heķ ĥabardār bolmas édilar. Mana şul ġaflatdan istigāda ķilub Rus ordulari Kafkazyani Ķrimni basmaķġa başladilar. Uluġ Pyotrdan kırķ éllik yıl şongra Rusya ‘askari Baĥr-i Ĥazardan Īrān davlati ķara dengizdan Tūrķiya davlatini taşĥir ķilmaķġa başladı. “baķiyasi bar”. **225 (325)**

Maka-i Mükarramadan

Uġancli Yūsuf Īşān ismli bir zāt Maka-i mükarramaġa ķélub ĥayrāt yoliġa ķōb yardamlar ķilar édi. Yaķin vaķitlarda bu zāt Madina-i munavvarada bir madrasa saldura başladı. Ĥāzir bu madrasaning 23 ĥucradan ‘ibārat avvalķi ŧabaķasi tamām bolmaķġa yaķin kelubdur. Üstki tabaķasi ham şul kattalıķda bolub hammasiġa 50 ķadar ĥucra bolur. Bu madrasniñ mudarrisleri üçün ‘alāĥida binā salub va bir neķa vaķf dükkānlar alub ķoyur ékanlar. Mazķūr ķişi ĥāzirdan bu madrasada dars aytmaķġa

mudarrislar çaķıra bařladı. Makka müdarrislaridan biriĝa ĥāzır manzil ilan ayĝa 10 lira aylık bermakĝa va‘da ķılıbdur. Bařkalari ham řul andazada bolsa kerak. Uřbu cihatdan bu madrasa üçün Makka va Madīna řahrida bolĝan mudarrislarnıñ éng kattalari çaķırılıb öz bābida madrasanıñ ciddī bir asāsĝa ķoyulmaķı umīd ķılınadır. Bu madrasaĝa Tatar va ķazāk řalablari ham ķabūl ķılınadır. Bu yıl Makka amīri řarīf ĥazratlari yıl bařıdan e‘tibāran har ayda üçyüz ĝruřdan mavācib berub ĥaram-i řarīfda dars aytmak üçün ‘ulamādan 15 mudarris ta‘mīn ķıldılar. Bu mudarrislardan birisi tatardur. Alar har kun ĥaram-i řarīfĝa ķırub üç dars berub çıķarlar. Bu fikir kobdan beri söylanub kelsa ham munga ķadar bi-al-fi‘l icrā ķilingan yok édi. Bu iş émdi maydānĝa ķoyuldi.

(Vaķıt)

Madina-i Munavvara Dār-al-fünün

Madina Madina-i Munavvarda binā bolınaturĝan dār-al-fününniñ bināsi vaķıf yerlaridan **226 (326)**

“Davudiya” degan orunni éng yaĥři tiřli bir cayida salunar ékan bul cay ĥükūmatĝa tiřli bolub, kattalığı on üç miñ marbu‘ metr va miķdarındadır. (har metr va 22/2 verřok) bu binā iki yildan ilgari salinub bitamasdur. Darsni bařlamak üçün bināniñ tamām bolmaķını közlamak kerak bolmas ekan. Çünki 156-üylük bir misāfir ĥāna icāra bolunubdurki dār-al-fünün ‘imāratining tamām bolĝanıĝa munda dars bařlanur ékan. Ĥāzır bul dār-al-fününde ‘ulūm-i řar‘iya, riyāziyāt, řabī‘iyāt, adabīyāt-ı ‘Arabiya, řarīĥ va coĝrāfyā, ĥukūk va ķazā, ta‘līm va tarbiya řu‘balari bolur ékan. ‘İlm-i řıb, handasa, zirā‘at, řanā‘at ķisimleri açılır ékan. Bul āĥirki řu‘balarnı açmak üçün 300 ming metr va kattalığıda “āl-‘aķīķ” degan orun ĥāzırlanur ékan.

Türkistānda Bir Neĝa Millī Tiyatr.

15 yanvarda “Padarküş” fāci‘asi ila -aldaduk ham aldanduk- vāķe‘asi řaĥnada ķoyuldi. Padarküş fāci‘asi nihāyatda yaĥři ‘amalĝa ķoyulĝanı ĥāzır bolĝanlarnıñ, har řınıfını rāzilikidan ma‘lūm édi. Ĥalk nihāyat köb kelib bilet yetmagani va cayni yoklığı üçün üç tört yüz ķiři ķaytib ketdi İ‘brat ĥānani barlık orni 320 nafarĝa ķifāya ķıladı. Yana éllik ķadar orun ĥāzırlanĝan bolsa ham ķifāya étmedi. Biletler bir iki

kün avval yaşlarni ğayrati ilan satilib tamām bolub édi. Ba‘zī kişilar biletlerini iki bahāğa faydaşı ilan başkağa satdilar. Sā‘at yettidan minglab. **227 (327)**

halk ‘ibrathānağa hücüm qilgan ammā bilet yok. Üç şom berib tikka turmaqğa ham rāzi, yana yer yok. Uşbu cihatdan ‘ibrathāna mubāşiri muhtaram ham şaharlaridan ‘özür hvāhlaydur. ‘Azīz hamşahrilarini iltifātiğa mağrūr yaqin muddatğa- Padarkuşni eski şaharda şahnada qoyulub bilet bahāsi ham arzān qilinib maktablar fāydasiğa berilur. Éndi ‘ibratçılarni ahvālidān birāz yazmaq kerak fāci‘adaki éng katta rol, ya‘ni “bay” şahşiyati canāb ‘Abd-al-Salām (Abdusalam) ‘Abd-al-rahīm (Abdulahim) oğlu mükammal şuratda taqlīd étdi. ya‘ni bayni özi érdi. Hayrullahni canāb ‘Abbāsī taqlīd étdi. “Dāmollā” ni canāb-ı Mardānqul Şāh Muḥammadoglı nihayat vaqār ila taqlīd étdi va ammā birazgina müspat érdiki haqīqatda bu ham dāmollalik hāşiyatidur. Baybaçani Yazdānqul Şā Muḥammad yahşi taqlīd étdi. Ziyālini canāb Mīrzā Nu‘mān mullā Fāzīl mufti oğlu taqlīd étib mahārat ila söylardi faqat ḥarakati az érdi. Bāyni ḥumyāza va uyqusı hamda ḥarakātīdan ahāli ihtiyārsiz va fāşilasiz külardi. Dāmollā va ziyālini naşīhati va nutkı ḥalāyıkni köngliğa ta‘şir étardi ḥatta va‘zu pandiğa yiglaganlar bar édi. Hulāşa bir neça parda māfavq-i mā‘mül yahşi çıqdi. Parda inar muhtaram ahāli şiddatlik alqış ila çapak urar alqar; hulāşa bu pardaniñ naticasi, kulgu va ‘ibrat ḥatta m‘anavī yiglamak. 2-nçi pardağa baybaça va boz balalar mayhānada, ḥarakāt-i safīhānani oqadar taqlīd étarlarki har kim mayhānadan nafrat étar va alarni ahvāl-i razīlānasiğa ham külar ham tavba étar qubḥa kelturmaqğa akça yok ammānsiz mayhānaçi 15 şom istar akça ‘ankā āhiri baybaça ila bir kātīl bay şandūkini urmaq **228 (328)**

uçun cōnaydurlar bu pardani muqallīdlari Yazdānqul va canāb-ı Rahimqul Muḥammadd Şālih oğlu Mirhāşim Mīr Rahīm oğlu Muhy-al-dīn Corabay oğlidurlarki har biri mukammalan öz vazīfasini cārī qılardi. Rus Yahūdī va müsūlmānlar taḥşīn étardi ḥatta 20 yildan beri tiyatr ma‘mūriyatındaki adamlar ta‘rīf qılurdi. Faqat okuydurgan abyātlari nāmūnāsib édi. Uşbu bedbahtlik manzarani parda örtar ahālidaki alqış ‘ibrathānani gumburlatur. 3-nçi parda açılır bay uyquda farzandina ḥalaf eşiklarni açar āhistalik ila mu‘allim şakāvatığa ta‘līm étar yol körsatūr. Ul ham kirar şandūknı sindurmaqda va bay uyğanur kātīlğa qarab kaltak ila yugurar şaķi baybaça va tarbiyasiz farzand bayni arqasidan barib kaltakni uşlar tāki rafīk-i şaķisini urmasun bi-al-‘aks kātīl piçak ila bay qarniğa urar biçāra bay tarbiyasiz farzandi sababi ila yerga yikilur. Na‘ra urar cān uzar ḥirillar. Ah badbaht farzandina1ḥalaf ata başiğa

yetdi. Hamsāyalar kirar kātillar tapança atib gāyib bolur. Baybaçani taqlid étgan ‘Abdullah Berar-al-dīn oğlu ölüğ üstigä özini atar şahnada faryād u figān! Bayni qaşşāğ va beynova (?) biradari kirar ‘aqlidan şaşar, ‘ayāl faryād u figānda yana dāmolla hāzır bolur ‘ayālīgä tasallī berar bay vaqe’asigä afsūs étar ammā ça fā’ida. Bay va rüzgāri qurbān cahālat va bī’ilmlik bolub édilar *Zenān bār dārāim ve huşyār * ki dervakit velādet hār zāyend * azān behter ki nezdek herdmend * ki ferzend an nāhem varezāyend* bu faci’ va alamlik manzarani parda yapar halkda haddan ziyāda ta’şir ba’zī kişilar fāci’adan **229 (329)**

köz yumarlar bu pardaniñ taqlidlarigä naqş tapabilmaduk bayni biradarini taqlid étgan canāb-ı Muḥammad İbnicān Niyāzī mahāratini ‘alāhida yazmaqğa macbūr bolduk 4-nçi manzara açılır mayhāralarniñ ikkisi sargaram-i safālat olturar bir zamān kātillar kelur bā’iş-i külfatdan va dūnyā bolgan bir halta aqça ismlik yüzi kırāni pīr mu’şitlari bolgan -davlat zor- aldigä atar uda sevinar ‘ālam yandi aning kabābi pişşūn! çilimler papiroslear kelur қоша қоша pivalar (*bira*), mayhānaçi “Artun” armaniniñ uçkani sakragani şāyān-i tamaşadur sanavsiz tangalarga éga bolgan mayhānaçi va şāgirdi şoğ va şataratdadur éndi kabğa kirar ana boz balalarni kuni tuğuldi va har nimarsani ésdan çıkardılar meyvalar, én kımmatlik şarāblar kelur mayhānaçıda boz balalarga oқadar mehribān boldiki göyā hammasi şarīkidur қарасак, ашula келар bi amān bolmaslar yetuşdi boz balalar asir va bandi boldilar. Pristuf (*polis:eski rusçada*) alarni ahtardi piçāk va tapança, tanga haltasi ila tapilbi. Yana ziyāli ham қaydandur keldi. Afsūs va ‘ibratlik sözlar söyleydur. Baybaçça daima yiglaydur ammā, bazim-i raqş, kabğa oynar hanūz bazimlari ahırigä yetmagan édi huştak şadālari ne fā’ida atadan anadan vaţandan ayrıldılar ‘ömri sabir ketar munga yana marhūm ata sababdur günakār va kātillar bağlanur “hayda marş turmağa” ana Padarküş fāci’asini hāşili şundan ‘ibarat. Bir émas tört beş ‘ā’ila va ruzgārni vīrān boluşini taşvīr étar. Tanafus vaқitlarında maşhūr Samarқandi Hāci ‘Abd-al-‘aziz (Abdulaziz) afandi icrā hvāhiş қилardi maclisdakilarga fāci’a yaқşi ta’şir **230 (330)**

berib édi hatta ‘ibrathānadan çıkmay turub (yana kaçan қilinur?) deb soraydurganlari köb édi. Padarküş risālasini tili biraz adabī va ozi қışқарақ ékanligi ma’lūm boldi. Pristuf (*polis*) taqlidini tatarlardan Aḥmadcān canāblari қilib muvaffaqiyat ila otkardi. 5-nçi parda açılır bir tatar magazininiñ manzarasi. (Baқiyasi bolur)

İdārağa Maktūb

‘Azimlu muḥarrir afandi! Uşbu yil Qazanda (Rus Haritonof) niñ müsülmānlari ḥaḳida qılğan cināyati, ya‘ni muḳaddas Qur‘ān-i şarīfimizni ḥaṭā basturub, köb mamlakatlarga taratkani cahānga ma‘lūm boldi. Barça vilāyat va şaharlarniñ ‘ulamā va ruḥānīlari, kāzī va muftilari uşbu işni öz şaharlariniñ amālisiga i‘lām qilib ḥaṭa körulğan Qur‘ānlarni yigdurub alib qaytardılar bizniñ vilāyatimizniñ rūḥānī peşvālarida şunday dīnī ḥarakat va millī gayratda boldılar mu? Zīraki kamīna şahardan uzaq bolganim üçün bul işdan ḥabarsızdurman. “Āyina” da ma‘lūm qilsangiz köb ḥursand bolur édim. (mu‘allim mullā Kāmil Cānbayda) biradar! Türkistānliklarni bul toğridaki ḥarakatlaridan bukunğaça ḥabarimiz yoqdur. Yalguz Taşkenddan bir şiir kelib yazilib édi.

Her kim ki ārar bu-yı vefā ṭab‘ beşerden
Begzer ange kim devlet tiler zıl hemāden

Bedbeḥt olanniñ bāğine bir keṭresi duşemiz
Barān yerine dergeher yaqsa simāden

Arbāb kamāl-i çekamāz nāqş olanlar
Rebḥide olur dide-i ḥuffāş ziyāden **231 (331)**

Hiṭayda Qanča Müsülmān Bar?

Çin davlatiniñ rasmī ḥisābiğa qaraganda Çin müsülmānlariniñ ‘adadi 90 milyon ékan. Bul müsülmānlar iki isimda atalur ékanlar. Bir ḥilini (turkand) atar ékanlar kim alar Kāşğar, éski şahar, Aqşu va Ḥotan şaharlarida turar ékanlar. Başqa qismini (tungan) atar ékanlar kim alar muḥtalif şaharlarda va (Pekin) da istiḳāmat kilur ékanlar. “Pekin” Çin pāytaḥtida -60 ming müsülmān bolub 23 mascidlari bar ékanki har bir mascidniñ aldida qadīm uşulda bir madrasa binā bolingan ékan. Bul mascid va madrasalarni köb vaqflari bar ékan. Vaqflar ‘ulamā va mullālar iḥtiyāri ilan şarf bolur ékan. Pekinda éng katta ikki mascid bar. Biri mascid-i Mağrib va başkasi “mascid-i Maşriḳ” atalur. Üç yil mundan ilgari Türkiyadan Sayid Ṭāhir afandi degan kişi kelub az bir vaqtda Çin müsülmānlarini yangi ‘ilm va cadīd madrasalarga rāğbat qildi. Mazkūrning sa‘y va koşışı ilan ḥāzirğaça Pekinda bir neça müsülmānī cadīd madrasalar binā bolubdur. Çünānça; madrasa-i ifān "madrasa-i irşād, madrasa al anvār, dar-al-tadrīs, dar-al-mu‘allimīn" bul madrasalar oğul madrasalaridur. Va

madrassa-i “ana” madrasa al-betāt, madrasa –al-ummahāt va dār-al-mu‘allimat, nāmida qiz madrasalari ham binā qilib tarāqqīda yūz qoyubdurlar.

“Çehranmā”

Āyinani Çin müsülmānlarini til va haṭṭi-ḥiṭayça-bolgandur. macūsīlardek müsülmānlar ham tirnaq va saq qoyar libāslari ham ‘aynan Ḥiṭay libāsīdur ismlari ham Ḥiṭay mislan: “Meçinla” bu müsülmān ismidür. Tirnaq va kākūlni almak kerak deb uşul-i cadīdaçilar taklif qilsalar kāfir bolduñ. **232 (332)**

derlar bāvucūd şul cadīdçilar tirnaq va saçlarini aldurmaqni rasm qilibdurlar. ammā éskilari éski kāfirī ‘adatlarini taşlamakçi émaslar.

Mısr Maclis-i Millati

Ḥadyo ḥazratlari tarafidan şavkatli şuratda açildi. Vazīrlar va mab‘ūşlar kânūnga şadākat körsatmaqğa and içkanlaridan keyin Ḥadyo ḥuṭba-i şamanani oqub aytdiki “maclis-i millīning açilişi millatniñ ḥuquqini kengaytmak davlat işlariğa ḥalkni qoşmak, milatning tarāqqisi va ḥusn-i ma‘īşatiga sabab bolmak üçündür. Vazīrlar va mab‘ūşlar Ḥadyoğa taşakkür qildilar. Maclis-i millīning açilişi maclisda ḥāriciya davlatlarining vakillari ḥāzir boldilar.

Madina-i münavvarada açilaturgan dār-al-fünūnga Hind müsülmānlari bir naça ming lira i‘āna yigub yubarubdurlar va ham birdasta talaba yubarganlar. Madina-i münavvara dār-al-fünūnga yigmak üçün şafā‘at ḥvāhlar daftari açilibdur. Bu daftar ravza-i muṭahharada saqlanub qiyamatğaça har yilda bir martaba şul daftarda yazilgan kişilarning ruḥiga ḥaram-i şarīfda qurān ḥatm qilinub va ham mavlud-i şarīf oqulur. Bu daftarga har kim öz atini yaki aqrabālarini ismini yazadur edur. Har bir ism yazdurğuçi kişi éng azi bir lira i‘āna bersa kerakdür.

Peterburgdan alingan ḥabargā kora Türkiye ila Bulğarya uşbu 1914 yili 2-nci yanvarda ittifāq bağlabdurlar. Bu ittifāq Yūnanistānning zarariğadur ming dars-i ma‘ārif oqunur har varaqında Yarab ne güzal maktab érur maktab- i ‘ālam **233 (333)**

Avropa gazetalarida taralgan ḥabarlarga köra Türkiye davlati “Sultān ‘Oşmān”Drednotini köb tezlik ilan uruş ḥālīga kelturmak üçün Yaponiyadan dengiz afisserlari qaçirmaqçi bolubdur. Londondaki ḥabarlara köra, Türkiye ḥükūmati Amerikaning “Çili” ḥükūmatidan “Almirantlanur” namlik yangi Drednot satib

alubdur. Bul Drednotniñ kıymati 30 milyon şom zorligi 28 ming ton ékan. Mazkür paraşodilniñ ahırığaça Türkiyağa kelturur ékan.

İstambul- Türkiya hükûmati Parijniñ “Pirya” bankasidan 25 milyon qarz alub yanadan uruşmaqğa hâzırlanub turubdur. Frakiyadaki 9-nçı ham 10-nçı ordular uruşğa tayyar kıılunub va kiçik Āsya sahillarini saklamak üçün tişlik çaralarğa kirişilubdur. Munda Türkiyaning hâzırlanmaqini cazıralar mas’alasi haqida Yunân ilan iki arada muhâriba başlanmaqığa ihtimâl beradurlar. Genç Türklar “yangi uruş başlansa Bulğarya Türkiyağa tarafdâr bolur” deydurlar. Va ham General Savafning (?) İstambulğa kelmaqni munga taluqdar bilib zor ahamiyat beradurlar. İstambuldanda Parisğa habar beradurlarki Türkiya Bulğarya ilan ittifaqğa kirub Yunānga muhâriba i’lân kılmaqğa va ham avval “Hıyos” va “Midilli” ata (ada) cazıralarini almakğa qarar berdi.

Yana İstambuldanda alingan habarlarga köre “ittihât va taraqqı” komitesi Makidonyağa muhtariyat almak üçün harakat başlamak haqida Bulğarya hükûmati ilan ittifaq kılgan émiş. **234 (334)**

Japon Müsülmânlariniñ Taraqqısı

Yaponniñ ölgan imparatori Mikadu yalguz yaponlarning hoşbahtlik va sa’adatığa sabab bolmagan balki eng qol astidaki barça millatlarga hususan müsülmânlarga sabab bolgandur. Munga dalil bolmaq üçün “Tokyo” madrasalaridan birining mu’allimi Hasan Raşid afandiniñ Hitaydaki “şurâ-y markaziya-i islâmiya”ğa yazğan maktubini muhtaşarça naql kılarmız: Yapon müsülmânları madrasa va masicidlarning binâsiğa biran gâflat kılmaydurlar. “Hayriya encumenleri” köb ta’sis kıladurlar. İlgariki va imdiki vaqflarini nazarat tahtığa kelturub qadimki ‘ulamâ va ahundlarni işlardan uzak kılubdurlar. ‘Ulamâğa aylık qarâr beribdurlar. ‘ulamâ zâdaların mu’allimlik üçün tayin kılibdurlar ki alar, ham organib hamda şagirdlarga şar’at ‘ilmini okutsunlar. Yaponlar şul daracada islâmğa mâyildurlar ki uşbu ahırlarda qarib üç milyondin islâmğa muşarraf bolubdurlar.

“Çehranmâ”

Türkiya hükûmati İtalyağa “İstampulya” atasini (ada) berub aning ornığa on dana kiçik uruş kemalarini alur ékan. Bu kemalarniñ 3-i yana atadurgan, yettisi yük taşıdurgan ékan.

Londondan alingan habarlarga köra Türkiyaniñ “Sultān ‘Oşmān” va “Raşādiya” Drednotlari yazğaça tamām bolub Türkiyağa taslim qilinur ékan. Mundan başqa Germany ham öziniñ “Oben” ismlik köb katta va zor uruş kemasini Türkiyağa satar ékan. 235 (335)

Rusyada Ahli İslām va Ta’sisātlari

Peterburgda Rusça çıkaturgan “Mir-i islām” (‘Alam-i islām) jurnaliniñ 11-nçı nushasida Rusya davlatiğa tābi‘ al (?) islāmniñ miqdariğa va turlik ta’sisāt-i islāmiyağa da’ir “Ribakof” canāblarining bergan köb ma’lumātlari darc bolunubdur. Çünanča “Tercimān” carīdasining 1907 da bergan hisabida Rusya müsülmānlarining miqdari 18 milyon 839 ming 79 cān körsatilganini qayt qilub maqala şahibi 1913 sanasında “Savadrin (?)” taqdimida -18 milyon va professor “Bartold” ning tadqiqāti boyınça 20 milyon hālx hisāblangani söyланur. Mezahib-i acnabiya “departamenti”niñ hisābiğa kora Rusyada islāmlarning miqdāri 16 milyon 226 miñ 73 nafar deb korsatilur. Bu arada tört milyonça bir ihtilāf körünadurki bu qadarlik bir tafāvut hisāblar arasida körulub kelgan ‘ādi haṭā va sahvlardan artuqdur. Hisābini ahtarub taşhiḥ qilmakğa maşğul bolmaymiz, lekin şuni aytamiz kim Rusya himāyasida bolgan Buḥārā va Hīva ḥanliklari ahalisi ila birga Rusya imparatorliğında 31 milyon müsülmān bardur. Agar Buḥārā ila Hīvani hisābğa qatmasak ul vaqit imparatorlik daḥilinda – 24,321 maḥalla, 26,279 cāmi‘ mascidi, 45,339 ḥuddām-ı dīnī mavcud ékanki har 375 kişığa bir ḥuddām-ı dīnī tuşadur. Bul ahirki yillarda müsülmānlarining ham artmaqdadur. Bu cümladan beş cam‘iyat-i dīniya, 48 cam‘iyat-i ḥayriya va 34 cam‘iyat-i ‘ilmiyalari bardur. Carīda va macallalari 18 dur. (émdi 20 dur) müsülmān çābhānalari 23 ‘adad bolub kitāb dükkanlariniñ ‘adadi 194 dur. 236 (336)

Samarqand Habarlari

Baland daracalik Samarqand valīsigeneral “Adişilidzo” canāblari Türkistān muzāfātining “şitāb = arkān-i ḥarb” başluğı mansabiğa mustahkam bolubdurlar. Tarfi‘-i rütba üçün izḥār-ı şādmāni va Samarqand ketişlari üçün ta’assuf qilinadur. Ul canāb-ı müsülmānlar üçün muşfik va ahali nihāyatda rāzi édilar. Samarqand vilāyatiniñ vālīlik mansabiğa al’ān Amudaryā kıṭ‘asiniñ baş ḥākimi general Likosin canāblarini tayin boluşı söyланardur. Genral Likosin canāblari fārisī va Türkī tillarda

söylab va hamda yazkuçi va özlari müsülmān arasinda şöhratlik hamda müsülmānlarni taraqqī étishiğa ẖvāhişlari avvaldan ma'lūmdur. Ul canāb-ı Samarqand va H̱ocandda ẖākimlik va kamisserlik va özga manşablarda köb yillar turub édilar. Usūl-i cadīda maktablarini ẖükūmat va ham müsülmānlar üçün nāfi'ligini mundan bir neça yil ilgari Āyina muharririğa anglatib édilar. Ulcanābni Şamarqand da tayin boluşlarini Allahdan tilaymiz. Şamarqand da bolgan millī tyatirdan 499 şom 69 tiyin mudāhil va - 170 şom maşārif bolub 326 şom 69 tiyin “Şamarqand kıra'atḥana-i islamiyyasi” fā'idasiğa qaldi maccāni oynagan özbek va tatar köngullilarığa va zahmat tartib bilet satkan yaşlarğa va bilet alganlarğa taşakkür kılinur. Mudāhil va mahāric daftarini körmakğa ẖvāhlaganlar Ayna idārasığa marḥamat kılsunlar. **237 (337)**

Andīcānniñ mu'tabar baylaridan maşhūr milyoner Kāmil bay afandi Mu'ammanbayof bu yil ṭabiblarniñ farmāyişi ilan kezmaḵ üçün Avropağa bargan édi. Bu munāsabat ilan Avropaning köb pāytaḥtlarini bu cumladan İstambul va Adrnani körüb 'ibratlar alib munda kelganidan keyin “Bizğa işda Avropalilardan 'ibrat almaḵ kerak ékan deb aytdi va muni bi-al-fi'il körşatmaḵ üçün öz ḥisābiğa 30-40 yataḵlik bir ḥastahāna bir madrasa va bir cāmi' bināsiğa başladi bul binālar üçün kerak bolturgan yerni şahar idārası Maccānan berdi. Bularniñ idārasini ta'mīn üçün Kāmilbay afandi bir neça mülk ham alib vaḳf kılur ékan. “Tercimān” idāra: mübarak bolsun! Bu yaḳin kunlarda “Yanofski” pādişahlik at ḥānasida “Guvadis (?)” namlik tāzī (?) nasil at öldi. Bu at mundan bir neça yil ilgari Fransyadan 200 ming şomğa alingan édi. Şuning üçün ḥāzır bu at oriniğa yangi at almaḵ üçün Angilyağa maḥsūs kişilar yubarilub ékan. Alar Angliyadan 220 ming şomğa “Laroyi (?)” ismlik atni alubdurlar.

Қазан Күтүбханә-и Исламийәси

Yakşanba kuni 29-nçı dekabrga 99 ḥānim kitabḥanağa kirub carīda va macalla va ham kitāblar oḵub fā'idanalannubdurlar.

Zavḵī çünān nedārad bi-dost zendegāni
Bi-dost zendegānī zavḵī çünān nedārad

Hengām cavāyandur, taḥsīl ḥūnar vaḳtī
Taḥşīl ḥūner vaḳtī hengām cavāyandur

238 (338)

Müsülmān Sinematografi

Katta Qorğan shahrinda Ruslar açgann sinematograf iki ildan beri davamgudur. Bu yil shahar baybaççalarından canāb-ı Şükrüllah ‘Abdalkakīmbay oğli shaharniñ orta cayida öz maşarifiyla ikinçi bir sinematograf açmakçi bolub buniñ üçün ‘alāhida ‘imārat salmakdadür. Munga keraklik ba‘zi asbāblarini ham kelturuldi ‘imārat, Aprel ayida tamām bolub açilsa kerak. Baybaççaniñ bu işi şâyāni taḥsīndur. Va andan umīd étarmizki; ‘ālam-i islāmğa muta‘allik ‘ibratlik lavḥalardan kobraq aldurub körsatsün. Yazuvçi katta Qorğan rusī va islāmī maktab talabasidan:

‘Abd-al-cabbār (Abducabbar) Bin Abd-al-karīm (Abdukarim) Mü’mincānof

Buḥārā Ḥabarlari

Buḥārāğa bultur paḥta ḥāşilāti yaḥşi boldi. Deḥkānlar isrāfadadürlar, paḥta ticāratini köbisi Yahūdilar qolidadur. Qaraköl terisi yaḥşidur. Masū bāzārīga bulturki teridan ḥila artub qalgandilar. Savdāgarlar bu yil barra soyulmasun deb deb bir maşlahat kıldilar, lekin şamara çıkmadi. Qoraköl ticāratı ham Buḥārālilar qolidan çıkmakdadur. Şunday bolsa ham köbkari taraqqīdadür. Buḥārā=qarşı temir yolığa işğa kırışadirlar. Yaḳınğa bir neça “istansa”(istasyon) ‘Arabḥāna (?) - mavzi‘ğa quruladur.

Yanvar başlarığa bir Yahūdīning uyini oğrılar āqşām taladilar Yahūdī bir iki oğrini tanıdığı sayasida oğrılar tezdin tutuldilar, Oğrılar Barbarī- atalgan sarsarılardan ékan. Buḥārā zindāniğa salindilar (Barbarī, Hindustanī bolur) Buḥārāniñ katta cāmī’
239 (339)

“Mascid-i Gilān” ni beş aydan beri şikast va royḥat kılmakḍalar, ḥükūmat ḥarcı va Quşbegi canāblarining taḥt-ı nazāratlarığa bu ‘imāratğa kırk ming şomdan köb şarf boldi. Har kim kirub mascidniñ şafāsini körüb canāb-ı ‘Ālī hazratlarini va Quşbegi canāblarini du‘ā kılmakḍalar. Lekin bu mascidğa şar‘i va örf cihatından bir nuqşān paydā bolgan. Agar muni iş başığa turganlar Quşbegi canāblarığa anglatsalar albatta işlāḥığa amr buyurardilar. Bu nuqşān şulki: mascidniñ kıbla tarafiga taşqaridan mascid divārığa istiḥkām bermak üçün taşdan tirsaklar yasalgan, bu tirsaklar arasidaki zāviyalarni gadāylar va korkçillar üyi yasab oturubdurlar. Ḥatta biriğa at, eşşak baylanadur. Mascid divārığa, mascid ḥarīmığa mascidğa yapışkan cayğa mascid

yerini gashb qilib murdārlab oturmaq shar'an ham 'arefan albatta dūrust yoqdur. İş başıdagılardan iltimās şulkim Kuşbeği canāblariğa bu huşuşni 'arz qilsunlar tāki dāhilān hayrga qoşilsalar édi.

(Āyina muhbiri)

“Türkistānski kuriyer (*kurye*)” gazetasi yangi yılğa türlik kişilarniñ ārzularini yazadur: Maşhūr Ostraumofözining yangi yılğa ārzuları içida aytadur: Türkistānda Ruskī tuzemini maktablarning köpaymağını tilayman. Éski müsülmān maktab va madrasalarining inspektorlar (*müfettiş*) tadbiriğa itā'at qilub mā'rif nazārati maktablari qatarığa dāhil boluşlari maqlubdur. Bu maktablarda éskidan qalğan narsalar bolmay, anda ta'limni işlāh qılmaq kerakdur.

“Vakit”

Āyina: Albatta işlāh va intizām cārī étmāq lazımdur. **240 (340)**

'lyd-i movlud-i Muhamedi şallallah 'aleyhi ve salim * huçeste bād ber sākinān-ı şehr-i vucūd şabāh-ı faruḥ-i milād-ı behterīn movlūd * 12 hum şehr-i Rabi'ül_avval vilādet-ı keşir'ül-eşraf **241 (341)**

ve movlud-ı huçeste mehūd-ı Hazret-i seyy'ül-mürselīn ke nām-ı Şerifeş kuvvet-i kulub-i Muştakān ve İsm-i mutahharaş sened-i burhan-ı 'āşiyān ast. Ruz-ı Molūd Molūd muqaddeseş be-in segütigān-ı biyābān gaflet behterin vasileist re hubterīn far hamandī ber her eşhāş mahfi ve mastūr nīst kedar yek sene 365 nūz est ez īn yovm-ı movlūd afzal ve aqdeste diger nebūde ve nīst ceramā falakzadeğtān-ı biyāban-ı keşālet kıymet-ı īn n'emet-i gerān bahāye Ahmedi ve ātiyyeye 'uzmā Muḥammedi rā nemisemāsım ve hāl ānke dīger aqvām der ruz-e movlūd-ı Peygamberišan 'ayd ve der kārhaye hayr iqdām mīkonand. Anrüz afzal ayyām daneste āvāzeve tebrīk befelekül' eflāk mīnesānend. Muslimīn İstanbul, Afganistan, Hindustan ve gayhim na be pīş-ı nazar hūd behinīm ke āhā çe tarike īn rāz-ı mutabereke rā der çahār baleş-i 'izzet resānide qadr u kımet molūd durr-i girān bahār der nehāyet 'azaz ve terkīm dāneste ve mīdamemde Ayā mā museman māveraūnn'ehr ez ānhā nīstīm Mā bebang-i boland mīgüyim eger meselmānan be maraz cehl ū nefak mobtelā nebūdīm ve sormeye gaflet ve ḥod bīni be-çeşm-i başiret mā keşide neşade būd bāyed ke īn yovm-ı muqaddes rā beregbet gezerānide ne 'amriman rā maşrūf savdā-ye ḥām ve geybet ve gaflet ve ke zb gozerānim

Yek tār-ı müye ü bedo ‘akm nemīdehīm, ‘Alem tufeyl-i yek ser-i müye Mohammed
est. As‘ad-ı Boḥārāyi Ayine

Rāst bīṣterīn-ı mā Turānīyān ḥattā yovm-ı molūd-e peygāmbere ḥūd rā nemidānīm çe
cāye ‘ayd ve tebrīk.

Şöhreti māl ile dūr ‘Abdū’ selām-iñ hem
Cāmi’ kōhne bi-vaḳfe cemā‘at kilmaz

Yok bi-garez mu‘āmile ehl-i zemānede
Kimse ‘ibādet itmaz idi cemet bolmasa **242 (342)**

Yārimning tuşmış yana zulf-i siyahi boynına
Éski şā‘ırlarça küfr étmiş günāhi boynına **243 (343)**

Ṭalab Ḳilinñiz!

Yakka suvāri va kara (?) faytonlariniñ ta‘rif etmasini (?) éñ katta

Kārḥānadan ‘unvān: Ḳazan. S.G. İstipanof

Требуйте!

Иллюстрир.Каталогъ

Городскихъ и ДорожныхъЭкипажей

С.К.СТЕПАНОВА

ВЪ КАЗАНИ

Muḥarrirniñ Taḥrīr va Naşr Étkan Aşarlari

Alziyā, maktab-i islāmiya-fārsī 40 şaḥīfa ḳalamīy ḥaṭda 15 Tiyn

Kitābat al-āṭfal - kırk ḳadar fārisi va Tūrki inşā va ham ḳāzīḥāna val-asna-yiḥāna
ḥaṭlari 15 tiyn

‘Amaliyāt-ı islāmiya – mazḥab-i millat va zaruriyat-i va dīniyya Türkī savāl va cavābı
15 tiyn

Coğrafiyā, ‘umrāni va rusī – muşavvar 88 şaḥīfa fārisī 45 tiyn

Münşahib(?)-i coğrafiyā-i, 'umūmī – Türkī 124 şahīfa müşavvar 75tiyn

Padarküş – tiyatro risālesi oynalmağğa ruhsat berilgan Türkī fāci'a Türkistān ma'īşatından 12 tiyn

Sayyāh-i Hindi tarcimasi Rusça 60 tiyn

Hammasidan birar nusşa alinkanda barçası 2 şom poçta şarfi nāşrdan kitābçi va maktablarğa yüzda yigirma beş kam қилинур beş şomğaça poçta markasi maқbul va beş şomdan kam naloj (*koymaq, salmaq*) bolmas. Türkistān, va Buḡārāniñ maşhūr kitābçılarından bulinur 'unvān-ı Samarqand: Maḥmūd Ḥvāca Behbūdī.

Türkistān, Buḡārā, Ḥīyva ḡarītası müşavvar müslümāni ḡatda beş rangda basılmaqdadür. Bahāsi30 tiyn.

Muhtaram Vakıllarımız

Āyina üçün ābūna va 'aşlan qabūl қилadırlar. Samarqand: Muḥammad İbni Mullācānoğli. Ḥoқand: canāb Mīrzāmad (Mirazahmad) Mīr 'Ābidoğli. Aka Bırşa (?) Manşūroğli. Andicān: Mullā Şāqābil Kamalof. Taşkend: Tölagan Ḥocmiyarof, Buḡārā: 'Ināyatulla ḡān Ḥakīmzāda. Mīrzā Hamdam Mīrzā 'Abd-al-vāḡidoğli (Abduvahid). -Samarqand – ḡazetasiniñ sābiқ vakıllaridan ricā étarmizki қollarindagi Samarqand aқçasıyla ḡisābisini (?) yubarsalar Samarqand badalina Āyina yubarilür.

КИРПИЧНЫЙ ЗАВОД

М. А. ЗАЙДЕЛЬ

Стар. гор., Дагбитская ул. Телефонъ №316

Полномерный, 6X3X1½ верш. хорошо обожженный кирпич: Строители.

фасон.-для карниавъ, угловъ и проч. Цены унеренныя.

M.A. Zaydelniñ ḡişt zavodi

Samarqand şahri müsülmanına қиt'asında dahbid yolni üstında telefon numri 316 dur katta қалip ḡiştlar uzunligi 6 verşok (*ölçav birligi*) éni 3verşok қалinligi bir

yarim verşok yahşi pişirilgandür muḳarrari ḥiştlar va ham ‘imāratlarini karnizigā maşraf boladürgan ḥar ḥil ḳalıp va ḥar ḥil formada ḳoyulgan ḥiştlardür narḥi arzān.

Sağ der kenar:

Keladürgan (pulniñ) ili üçün “Taḳvīm-i Īrān” müsülmānī, frangi, rusī va rumī tā’rīḥlari aylarini va kūnlarini körsatüb bir neḳa lâzimlik ‘ilmlardan ma’lūmāt beradür. Bahāsi 30 tiyn. Adres (idāra)

Sol der kenar:

Müsülmān sinematografi “Maderin”, Rusya ḳal‘asında har üç kunda yangi ‘acāyib lavḥalar va manẓaralar körsatür va dünyāni ġarāyib oyunçılari va taza ‘acāyib lavḥalar kelgandür.

19 Rabī‘-al-avval 1332	Şanba	1-Fevral 1914
№ 15	Āyina	‘Adad 15
Mirāt	(ЗЕРКАЛО)	Közgu
	.ОИНА.	
	(еженедельный журнал)	
	Haftalik jurnal	
	(На Узбекскомъ и Персидскомъ языкахъ.)	
	Özbek va Fāris Tillarda.	

Türkī va Fārisī orta şivada ba‘zan Rusça har şeydan baḥiş muşavvar haftalik macal-i islamiyadür. Millat-i islāmiyaniñ sa‘ādat va islāḥına Müslümānlarini madaniyat va funūn-i zamāniyadan naf‘lanmaḳlarına ḥādīmdur. Mas’ul muḥarrir va nāşiri mufti: Maḥmūd ḥvāca Behbūdī.

Ay	Abuna ḳiymati
12 0	5 şom
6	3 şom
3 1 şom	75 tiyn

Bir nuşasi har yerda 12 tiyn

İ‘lān üçün

Ahır şahīfada satrından 15 tiyn alinur

Adres tabdili üçün 25 tiynlik marka lāzım

Āyinaniñ

Köblab alguçılarga 10 tiyndan yubarilib poçta şarfi idāradandur.

Maḥal-i idāra şahar Samarḳand cādda-i Raşitnikof nāşirninñ 9 ham 11 raḳamli öz ḥānasında telefon raḳami 290 - idāra har kun sā‘at 8 dan 12 ḡaça açuḳdur.

(Цена 12 коп) Bahasi 12 kop

Naşir boşçisi Maḥmūd Ḥvāca Behbūdī

Adres: Samarḳand şahri. “Āyina” jurnalining muharrirligi

Reşetnikovskaya köçasi. Şahsiy uyi. №9, tel. № 29

İdāradan

Āyina maslakī va ham tilī bābinda har taraftan bir neça maktūblar cam‘ bolub édiki alardan birazini maẓmūnini ḳısḳa étib yazarmiz 1) Āyina muḥarriri Āyinada ḥalḳğa tişli işlar toḡrisında nihāyat boş yazadur aning üçün ḥalḳğa ta‘şīr étmaydür. Maktab madrasalar ḳāẓihāna vlastnoy (*devlet işlerine ait*) ḥāna toy va ma‘rakāğa buzuk rasımlar va ḥuşūşan uşul-i cadīdni işlāhi üçün agarça ḳattıḡ bolsa ham ḥaḳīḳatni yazmaḳ kerak tāki aḡrib aḡrib ta‘ş (ī)r étsün. Tanḳīd va taḥḳīḳsiz bizni ma‘īşatımız işlāh tapilmaydur. Āyina idārası öz kemasi naf‘i üçün ḥalḳğa ḥuşāmad ḳılmasa yahşi édi. (aḳça cihatdan Āyinani ḥālā zarardan başḳa ḥuşūli yoḳdur)

Taşkendlik

2-canāb-ı muḥarrir! Āyina maslakī birāz ḳattıḡraḳdur maṭbū‘ātdan beḡabar ḳişilarga ‘Ala-al-ḥuşūş ‘ulamā va bāylarga ḥatta uşul-i cadīdçılarga Āyina sözlari ḳattıḡ tekib ḥalḳni özidan nafrat ḳılduradur. Azbska (?) ‘ulamā oḳuganda sözi ḳattıḡligi üçün Āyinadan ra‘ylari ḳaytadur ‘avām bolsa ‘ulamāğa tābi‘ ‘ulamā yamān degandan şongra ḥalḳ Āyinani oḳumaydurgan bolur. Albatta ḥalḳni ḥuşūşan ‘ulamāni tanḳīd ḳilinmasun tāki alar raḡbat étsalar. Āyinani ba‘zi raḳamında uşul-i cadīd mu‘allimlariḡa va abrazovanni (oḳımişli) larimizḡa til tekkuzub yazilur bul şūratda Āyinani heḳkim oḳumaydurgan bolub öz özidan sinib yoḳ bolur: **Hoḳandī**

3-Āyina idārasiga ma‘lūm bolsun ki Āyina dāim müsülmānlarniñ yamān işlarini tapib yazadur, yahşilarini yazmaydur. Biz munga ta‘accub qılargiz va ham toy va ma‘rakani kiçik bolsun. **246 (346)**

maşrafi azaysun bazimlar cuvānlar yoq bolsun deb yazar. Ammā bu nimarsalar avvaldan bar édi yana bolur. Āyinağa munday nimarsalar yazmasdan yahşirāq bir nimarsalar yazilsa yahşi édi (Öşal yahşini bizğa körsatingiz tāki yazayluk- İdāra) **Hocand ...**

4-Muhtaram muharrir afandi! Bizni vaţanimiz Türkistān va adamlarini tili özbekīdür. Siz nima üçün Āyinani Fārisī maqāla va şi‘irlar ila toldurarsız? Veya énka muni izhār-i fazl üçünmi qılargiz? Lāzimki Özbekī va ham nihāyatda āsān Özbekī ila yazsangiz tāki halk anglasun Fārisī āşlā kerak yoq. Va ham bizğa tā’rīh va fandan yazmay har kim bilaturgan va qızıkaturgan habar va ğalaţi ‘acāyibātlardan yaziñ bu Āyinagiz qizik émas (Diqqat ila qarangiz Āyina da yuqaridan beri köb qiziklar yazildi- İdāra) ‘āşikāna ğazallar köbraq yazilsa yahşi bolurdi. **Samarqandī Özbek**

5-Āyina hānağa! Sizing tilingiz Türkistānda adabī érdi yazgan tā’rīh coĝrāfiya, inşā va özga naşir va tahrīratingiz adabī tilğa oħşaş édi ammā Āyina tilini ‘avāmça va köçagi qilib yubarilibdur. Muni ‘avām oqumaydur. Ahil-i ‘ilm va adabiyāt-i cadīda ‘āşiklari oquydur, fikr-i ‘ācizimça biraz adabīraq yazilib ham da fanni, adabī va ‘ilmī nimarsalar köbraq yazilsa édi. **Mullā ‘Abdullah ...**

(cāy ma‘lūm bolmadi) 6-Hıdmat-i müdür-i muhtaram! Ma‘lūm zāt ‘Āli-i askta zabān darsi Türkistān va Buḥārā ya‘ni zabān-ı tullāb va ‘ulamā Fārisī ast éçin ḥayāt-i millat vābesta be tanavvur-u afkār ‘ulamā va tullāb ast **247 (347)**

İdāra: yuqaridaki maktūblar bir birini cavābidur. Biz öz maslakimizğa davam ètayluk maktūb yazgan ‘azīzlardan ‘izū (?) tilaymiz.

Tekzīb

13 ‘adad Āyinada muhtaram fażilat panāhi mullā Sayid Aḥmad mudarris va Şalli canāblarini ma‘lūm maclisda bir iki kişini zammığa söylaganlari yazilib édi. Ul canāb idārağa yazadurlarki men heçkimni takfir qılğanim yoq va ham qılmayman balki Āyina idārasında ğalaţan veya anga buhtānan yetkurulubdur. İdāra: idārağa bu

habar mu‘ayyan kishilardan yetib édi, chunki canāb-ı dāmollātekzīb aytdilar. Avvalki habarni hūkmi qalmadi. **248 (348)**

İctihād

(Dār-al-Hulāfat-ı İstambulda çıkadurgan mu‘tabarr “İslām Dünyāsi” macmū‘asında ustād muhtaram Mavlānā ‘Abd-al-Rašīd (Abdurraşid) afandi qalami ila yozilgandurki tabrikan Āyinada yazildi) Bizim islāmiyatda ictihād mas‘alasi gāyat muhim mas‘ala olub Paygāmbarān-ı ‘Azām-ı canāb haqqing kalāmini tafsīr va bayān qilmağda ma‘zūn va balki ma‘mūr bolganlaridek muctahidīn kirām ham hvāh-ı āyāt-ı Qurāniya va ahādīş-i nabaviyyaniñ bayānida, hvāh-ı ‘aşran ba‘d-ı ‘aşr paydā bolturgan mas‘alalarğa dā‘ir, tartib qilinaturgan ahkāmğa tişli bir biravlarining sözlerini şarh va muţāla‘a étmakda kıyāmat kunığaça ma‘zūndurlar. Bir zamānlar ‘ulamā-i mutāhīrīn ictihād bābiniñ açuq bolub bolmakanligi huşuşıda köp munākaşalar qilubdurlar. Kuţb-al-vasilīn, imām-al-‘arifīn ‘abd-al-vahāb şī‘rānī, hażratlari fütūhāt İbn-al-‘arabīdan naql qilub aytadur: “al-ictihād baq İla yavm-al-kıyāma”. zatān Şams-al-ummat-al-raħmadan başqa, bāb-ı ictihādning bağlanganligini taşrih qiluvçılar azdur. Ustād-ı A‘zam Şayh İsmā‘īl şafāhī (?) aytadurlarki: al-ictihād leys mesduden ‘elennās. İz hiye mertebetu ‘ilmiyeten ‘aliye, bel hiye a‘la elmerātib elleti yeterekki ileyha el alemu ba‘idu ul taqlīd vel kuf ‘ala berami ilel ahire imām Şu‘aranī deydu: aqvālul müctehidin müktebisse minsua‘ nūr eşşeri‘a elleti hiye el eşil ve in nūr ve ir nūr-u şeri‘a el mutehhere huvvennur ul vażih ila yevm kıyame na bul muctehidun menāber risul eleyhm mussalatu vesselam ve nab-ı etba‘ ul müctehidin menābul müctehidin feyemā ecniluhu min kelim mehim fe‘lim in ahli dur (?) reħmet ‘alamin bedihim **249 (349)**

İla yavm-al-kıyāma”.. Bu sözlar lāyiķi ila mulāhaza bolinsa bāb-ı ictihādning açuq bolganlığığa şubha qalmaydur. Darhaqīkat bāb-ı ictihād bir bāb-ı raħmat bolgani üçün kıyāmatğaça açuq bolmaqlıķi icāb édar. Faqat qanday bir sabab ila haq fikrida bāb-ı ictihādning bağluq bolganığa bir qanā‘at-ı kāmila bordur. Öşal ‘umūmīning zihninda “ictihād munqarizdur!” “Hükmi qattıg bir daracada yerlaşgan kabidur. Men bu bābda ‘ulamā-i (a)‘zam sözlerini tadkīk cihatığa harakat fikrida émasman yalgūz asās-ı ictihādni nażar-ı i‘tibārga algandan keyin muctahidlarning tarācim-i ahvālını mulāhaza étmak ila iktifā kilurman. Asās-ı ictihād, āyāt va hadīş-i mucmalani bayān ila nuşuşda şarh bolmaganligi taqdirda qavā‘id-i uşuliyāğa bi-al-istinād, bayān-ı muţāla‘a qilmaq ilan maşālih-i ‘āmmani ta‘mīndur. Bu ictihād qat‘iyān munqariz

bolmadi va bolmas va qiyāmat kūniḡaça baḡīdur. Müctahitlar: Avvalan šāri‘ tarafidan muḡarrar qilgan aḡkāmnī ḡaṭ‘iyyan baṡiḡa qilmaslar va heḡ bir zamān dalil-i šār‘īḡa istinād kilmasdan bir söz ham söyla almaslar. Yalguz daliil-i šār‘iyyada šarāḡat bolinmagani taḡdirda öz ṭulū‘ātini bayān qiladur. Heḡ ṡubha yoḡdurki müctahitlarning daraca-i ictihādlarini ta‘yin üçün šarī‘atning körsatkan uṡul va ḡā‘idaları bardur. Bu ḡā‘idalardan biri va birinḡisi müctahitniñ ictihādi avvalan özi üçün i‘tiḡād-ı ḡat‘ī bolub, heḡ bir taṡīr va ḡuvvatḡa tābi’ bolmaslikidek heḡ bir ḡuvvatning tā‘ṡiri ilada ictihādini yaṡurmas. **250 (350)**

Neḡadar ‘uḡūbātḡa dūḡār bolsa ham ṭulū‘ātini izḡār qilmaḡda taraddud qilmas heḡ bir nav‘ lavm-i lā‘im va ṡulm-i ṡālim va nādānlar ṡanasi istibdād-i davlat o muctahitniñ ictihādīḡa māni’ bolalmas. “*Baḡiyasi bar*”

Londonda ṡalāt-ı cum‘a “Hayya ‘Alal Felāh!”

(İstambulda ḡıḡaturgan mu‘tabar “İḡdām” carīdasidan)

Muḡtaram “Lord Hadley (?)” niñ dīn-i islāmḡa muṡarraḡ boluṡi London müsülmānlari arasinda nūr saldi. “Lord Hadley (?)” naṡārālariniñ yaḡṡanba kūnlarida suruk suruk bolub klīsalarıḡa borganda, müsülmānlarniñ ṡalāt-ı cum‘a edā ḡıllarlik bir maḡṡuṡ yerlari bolmaganligini, dīn ḡaṡında ḡurmatsızlık bilib “hotal (?) hilḡat (?)” yeridaki özini “Hol (?)” degan ‘imāratini cāmi‘-i šarīf bolḡunḡa, müsülmānlarḡa ‘ibādatḡāḡ üçün mu‘ayyan ḡıllibdur. Mana London naṡārāları klīsalarıni mala mal toldurganlaridek “Hollinizdi (?)” ‘imāratı ham müsülmānlar ila tolub vaṡīfa-i ḡudsiyya-i dīndārānaḡa bir ḡarargāḡ boldi. Müsülmānlarning muḡtalif millatlardan taṡḡıl tapilgan “London camā‘a-i islāmiyasi” butun müsülmānlarḡa rasmī ḡāḡazlar yubarib alarni bu ibādatḡāḡa taklīf ḡıllkanıḡa köra cum‘a vaḡtining ḡiriṡiḡa toḡri ul mu‘azzam ‘imārat-i muḡtalif vilāyatlardan kelḡan muḡtaram müsülmānlar ilan toḡlan édi. ‘Imāratḡa ḡirḡan har Muḡammadī, dīndāṡning muḡabbat va ṡadāḡat ḡolini alub “Asslāmu ‘Alaykum” ḡıṡābi ilan islāmiyatniñ bir milat-i ‘umūmiya ékanligini taṡḡıḡ va taslīm ḡılduruldi. Afgāndan, İrāndan, ḡından, ḡabaṡistān, **251 (351)**

Hindistāndan, va Türkiṡtāndan kelḡan Londandaki müsülmānlar arasida martaba-i ‘āliya-i hidāyatḡa yetuṡḡan, bir ḡayli muḡtaram va mu‘tabar inglīs ṡīmālari ham mavcud édilär. İnglīs muḡtaram muḡarrirlaridan “Mister Ruṡr (?)” va öz isimlerini hanūz āṡıḡāra ḡılmaḡni istamagan Anglyaning aṡıl va muḡtaram ‘ayallaridan tört

inglis hānimi ham dīn-i islāmga müşarraf bolub bul rūḥānī maclisda ḥāzır bolub édilar. London mascidinda har bir kişining yuraki şamīmī bir rābiṭa ila barābar oy ila bağlanurdi. Muḥtaram “Lord Hadley (?)” yalgūz émas édi. -8=12 yaşlarida tórt balasini ham hamrāh kelturgan édi. Ul ḥoş şurat ingliz balalari ham ‘acab şirin bir tāvuş ilan qurān-ı ‘azīmdan sūralar kıra‘at kılurdilar. İslām ḥuşūşida “nīrānat (?)” macallasida va “İkdām” carīdasida maktūb yazganimizni bilgan Mişr yaşlari uluğ muḥabbat ilan yanimizga kelub kóruşdilar. Londonniñ uluğ Dar-al-fünūnlarida taḥşıl ilan maşğul bolgan “bu aşıl” yaşlarniñ az bir tadķık ilan, islāmiyat barasida ḥāşıl bolgan yūraklaridaki şamīmīyat ma‘lūm édi bulardan keyin “Hindiya müsliṃliğ”niñ 2-ñi ra‘isi Nāşif afandi yanimizga keldi. Şamīmī ḥasbiḥāldan keyin “Oksford” Dar-al-fünūniğa mansūb avlādini bizga taķdīm kıldi. kandağ mas‘ūd, kandağ mubārak, kandağ latīf çehralar édi ... Angliyaniñ siyāsī adamlaridan sanalaturgan bul muḥtaram zāt bizlarga şundak bir nuṭk sóyladi: müsülmānlar üçün mundağ bir markaz-i ‘umūmiya atrafiğa yigilişub **252 (352)**

Allahu Ta‘āla ḥazratlariğa ‘ibādat kılmak bir biravlarini tanimak bir farīzadur. Men balalarimni maḥz şul sababli bul maclisga kelturdim! İslām yaşlari Avropaning fūnūniğa, ‘ulūmiğa, madaniyatiga har kaçā nüfūz kılsalar, ul uluğ kuvva-i ma‘naviyya-i islāmiyyani ul şamīmī rābiṭani, ašlā unutmasunlar kerak. ḥālķini tanimagan adam, nav‘-i başardan sanalmaydur. Bilmaymanki mamlakatingizning yaşlari bu mas‘alani neçuk tuşunadurlar? Parijdaki Türk talabalari avvalan “cum‘a” künlari yigilişub ḥālīķ ḥazratlariğa ‘ibādat va dīndaşlariğa bir ḥasbiḥāl kılurlar mı? Bul bir vażīfadürki ḥayāt-ı islām üçün nurdek naf‘ilikdur” şongra “Lord Hadley(?)” ila mulāķātga nāyil bolduk. Lord Hadley(?) avvalā rasmiyani “şuratini” naşr kılgan “İkdām” carīdasiga va andan keyin Türkiyadan tabrik va tahnīt yazgan va vaṭandāşlariğa du‘ā va salām aytdi. İslāmning uluğ fayzlarini zikir kıldi. “müsülmānlar iz‘ān va mantīķ yüzasidan ḥarakat kılsalar, islāmiyat, Avropaning ‘umīmī bir dīni bolur. Misyoner (mablağ) lik kabi mu‘āvanatga iḥtiyāc yok, lekin ta‘līm vata‘mīm-i dīn üçün maclislarga kaç‘ī luzūm bardur” dedi. Şongra Avropaning içidaki cahil u ta‘aşsubini bir bir sanadi va sözini “ḥayya ‘alel felah ... müsülmānlar bu gaflat uyķusidan uyğaninglar!” cūmlasi ila tamām kıldi ... Lord Hadley (?) aytdiki: “İslāmiyat mas‘alasi libāsda, qalıbda, va kıyafinda (?) émas. Balki ‘umūmi va mantīķī asāslarni ta‘mīm kılub islāmni maḥkūmiyatdan ḥalāş kıla almaķdadur.” ... Yana yangi müsülmānlar ila **253 (353)**

Hasbiḥāllar qildik barčasiniḥ rūḥida tarakkīga, iṣlāḥga qarṣu bir ṣavḳ va zavḳ kōrarmiz camāʿatning aḳṣariyatini ḥuḳūḳ, ṭib, siyāsatdek kōb Dār-al-fünūnlar ṭalabasi taṣḳīl bergani uḫūn, biz ham bu hayʿatini bir fayḏ-i inṣirāḥ ila sir qilurdik. Sāʿat on ikidan ṣongra toḡri qiblagāḥga tavaccuḥ qilgan müsūlmānlar, Kamāl-i ḥuṣūʿ va ḥuḏūʿ ila adā-y ṣalāt qilurdilar. “İslām” macmūʿasining muḥarriri, Fāzil muḥtaram, inglisḫa bilīg bir ḥuṭba ila ʿālamning masāʿil-i ḥāzīrasi ḥaḳida butun müsūlmānlardaki uyḡaniṣ va intibāhlarni kōrsaturdi. “Angilya” ʿacab-i āʿlā bir ʿālamki. . .butun mamālik-i islāmiyya avlādlarini aḥtivā (?) qilur ... deb izḫār-ı mamnūniyat étdi. Bu maviʿzadan keyin “Lord Hadley (?)” mavḳiʿ-i ḥiṭābatda ḫiḳub rūḥidan kelgan bir ṣamīmīyat ila uṣbu raviṣda bir munācāt qildi: Yā Rabbī müsūlmānlarning kōzini aḫ ... Ḥazrat-i Muḥammad Ṣallallahu ʿAlayhi Vasallam dīnini ʿazamat va ṣavkat birla ʿālamga ḥūkm farmā qil. . .Payḡambarning bul toḡri yoliḡa yurmaḳ uḫūn bizga ḳuvvat ber, amir qilgan iḥsān va ʿadālatni icrā qilmaḳ uḫūn bizga fīrṣat marḥamat étkin. . .Yā Rabbī fazāyil ila ḥaḳqlangan islāmni zillatga griftār qilma!!!

Bul samīmīy munācāt Lordning aḡzidan émas, balki yūrakidan ḫiḳurdi. . .aning arḳasidan Türkiya safārathānasining imāmi ḥvāca Ḥayr-al-dīn (Hayraldin) afandi ham ḥalīfa-i islāmyānning ʿōmr va ʿāfatining davāmiḡa va dīn-i islāmning ʿazamat va ṣavkatining ziyād(a) boluṣiḡa dāʿir ham aḫvāl va zamānḡa **254 (354)**

muḡāfiḳ Ğarb tilida bilīg bir duʿā oḳub ḥāzīrun “āmīn” aytub bul ʿibādat maclisi tamām boldi. Adā-y ṣalātdan keyin ʿālamniḥ muḥṭalif yerlaridan kelgan mundaki müsūlmān ʿālamī bir biravleri ila ṣirin ṣirin ṣuḫbatlar muḥabbatlik muṣāfaḫalarda bulunub bir biravlarining ism va ʿunvānlarini alib bir biravleriyla kōruṣub mulāḳat qilmaḳ uḫūn fīrṣatlar ḥāzīr qilurdilar. Londonda bir cāmiʿ-i ṣarīf bināsi uḫūn camʿ bolgan mablagning beṣ ming liradan aṣḡanini va cāmiʿning London maclis-i mabʿūṣānı yanidaki “Vastmonstraya (?)” klīsasi aldida muhim bir yerda, kōb zarīf bir tarzda binā boluṣini Kamāl-i mamnuniyat ila angladik. Bu uluḡ işniḥ ḥāṣil boluṣiḡaḡa “Lord Hadley (?)”ning “Linzdi” imāratini müsūlmānlarniḥ iḫtimāʿi va ʿibādatiḡa qarār berganini dar yerning har cumʿa ḥāzīr bolmaḳda mudāvamat qilmaḳini fayiz-i islām uḫūn bir baṣārat-i ḥaḳīqiyya ḥisāb édamiz. London. 26 Kānūn-i avval 1913

“Muḥammad Saʿdī”

Yiḡlar Biza

Ölamyur maşhūr ḥālā na biz da āşār-ı nedim
Aylar insāniyati mas‘ūd arbāb-ı taslim

Ġālibā vurmaḡdayız beyhuda damlar dambadam
Bunlar olmaz ésa baḡt-ı daḡdār aḡlar biza

Olmadıḡ rāh-ı nacāta ḡaṭva andāz-ı ḡadam
‘İzzat-i nafs ila ölmak bir maziyaṭdur biza

Kaştı-i islām olub ma‘rūz girdāb-i ‘adam
‘Ömür sürmek biñ safālatla azıyaṭdūr biza

Al-amān ey nā ḡudā ḡalk-ı Buḡārā aḡlar biza
Şānlı ölmak ... şānlı ölmak...şā’n-i şohraṭdur biza

Ayla āşafā pand āṭiyi eyā ahli karam
Ber ḡayāt olmak asāratla ḡasāraṭdur biza

Söylamişdur (muşliḡ-al-dīn) ol adīb-i muḡtaram
Gar ölürsañ şīr-i āsā zulfikār aḡlar biza

“Der ʔarīḡat dam namisbāyad ḡadam bāyad ḡadam...

“Muḡammad Ḥādī Kafkazī” 255 (355)

Éski Müsülmān Madrasalarinda Nimalar Oḡulur Édi?

Buringi zamāndaki müsülmān maktab va madrasalari ḡaḡida biraz yazmaḡ munāsib körüldi. Va burunḡi islām madaniyati” nām kitābdan ḡışḡartub munda yazildi: ‘ilm va madaniyat davriḡa kelganḡa ḡadar müsülmānlarda maktab va madrasa ismi ilan va binā ḡilingan Dār-al-‘ulūmlar yoḡ édi. Müsülmānlar zaruriyāt-i dīniyyalarini, Ḳur‘ān va ḡadıṡ darslarini mascidlarda cam‘ bolub va ‘ālimlarniñ üylarida barub oḡurlar édi. Bir ḡolḡa ḡaraganda islām ‘ālaminda başlab maktab va madrasalar binā ḡilguḡi zāt ḡalīfa manşūr dvāniḡidir. Bu zātning bir bāb ‘ilm-i ḡuḡūk va bir bāb ‘ilm-i ṭabābat maktabi binā ḡilganini rivāyat ḡilurlar. Andan şong ḡalīfa Hārūn Raşīd öz zamānida har mascidniñ aldiḡa bir maktabḡāna binā ḡiluv berlan buyurdi. Andan şong kelgan ḡalīflar ham bu işḡa köb ahamiyat berdilar. - Ḥulafā-i ‘Abbāsiyya zamānida vucūdḡa kelgan madrasalardan biri “madrasa-i Mustanşariya”dur. Bu madrasa ḡalīfa-i Mustanşar Billah zamānida ta‘mīr bolub içinda har nav‘ ‘ilm va fann ta‘līm bolunur édi. Va bu madrasadan büyük ‘ālimlar yetişub ḡıḡdilar. Sulṭān Salcuḡ va Malik Şāhniñ vazīrlarından Nizām-Al-Mulḡ-i Tūsī canāblari ham maktab va madrasalar üçün köb ḡizmatlar körsatdi: Baḡdād, Şām,

‘Irāq, Diyār-ı Bakir, Samarqand, Īsfahān, Nişābūr, va başqa şaharlarda öz atiga nisbat bergan “Nizāmiya” nāminda köb madrasalar binā kıldurdi. Maktab va madrasalariniñ içinde eñ maşhūri **256 (356)**

Bağdāddaki “madrasa-i Nizāmiya”dur. Şāgird va mu‘allimlariga ma‘āşlık va başqa āsbāb ta‘līm üçün köb vaqflar ta‘yin kıldi. Şirāzī, Ġāzalī, Anbārī, Debūsī, Suhravardī gibi katta ‘ālimlar bu madrasalarniñ şamaralaridurlar. 6-nçı ‘aşırlarda Sultān Şalāh-al-dīn Eyyübī hāzratlari Mısr, Īskandariyya va başqa şaharlarda öz maşārifī ilan ‘ālī va muzayyan maktab va madrasalar binā kıldurdi. Bu zātni hālaflari ham bu işga ġayrat kılib hayli maktab va madrasalar binā kıldilar. 8-9-nçı ‘aşrlarda Mısrda - 70 bāb muntazam katta madrasa bar édi. Yalgūz Īskandariyya şahrinda ‘ulūm va fūnūn-i tabī‘iyya va ‘ilm-i hikmatga maḥşūş 20 bāb ‘ālī madrasalar bar érdi. Dimaşq va Bağdād şaharlarinda ham şu mikdār ‘ālī madrasalar bolganini Sayyāḥ Bin Cabīr canāblari rivāyat kıladur. Undulus va Īspanyadaki maktab va madrasalar ‘adad va mükammallik vachidan başqa yerlardan ziyād (?) bolgandirlar. Mu‘varriḥ Corci Zaydan canāblari deydur: Undulusning yalgūz Ġıranāṭa şahrinda - 71 ‘ālī madrasa 120 rasmī madrasa mavcud édi. . .Mu‘varriḥ Jibolledan (?) rivāyat olunurki: Amirler, vālīlar maktab va ‘ilm yolida ḥalīflari birlan ṭarafāna sa‘y va ictihād kılurlar édi. Samarqand va Buḥārādan Afrikadaki Fāsğa, Avropadaki Qurdu şahriğa kadar ‘ilm nurini müsülmānlar taratmışlar édi. Amerikalı mu‘allim Darapar (?) aytadur. Müsülmānlar mamlakatniñ har tarafında: Mogolistānda, Tataristānda **257 (357)**

Marakaş(?), Fās va Īspanyada ‘ālī maktab va madrasalar ta’sīs kıldilar bu madrasalarda dīn va adabīyāt darslari ilan birga ‘ilm-i hikmat tabī‘iyyāt va riyāzīyyāt darslari ham oqulganligi şābitdur. Bu maktab va madrasalarda ta‘līm va idāra işlari harkimiñ ahliyatiga va istiḥkākiga qarab berilur, va har ṭā’ifadan şāgird va mu‘allim bolur édi. Yahūd, Hristiyān, macūsī balalari müsülmān maktablarina kirub ‘ilm va fan organurlar édi. Hatta uzak bolgan Yevropa naşārālari ham müsülmān maktab va madrasalarina kelub ‘ulūm va ma‘ārif ḥāşil kılurlar édi. Bu kun bütün dünyā yāşlari taḥşīl-i ma‘ārif üçün Avropa va Amerikāğa barganlariga oḥşab ul zamānda dünyāniñ har tarafından oqumak üçün islām maktab va madraslariga kelur édilar. Bu kun Avropa maktablariga barub oquydurganlarni islām rūḥānīlari kāfir kılganlaridek ul zamānlarda islām madrasalarina oquçılarni naşārā papalar (rūḥānīlari) ham ṭakfir kılub va ‘avāmni anlardan nafrat etdurar édilar. Īslām maktab va madrasalarinda ta‘līm va idāra işlariniñ tartib va intizāmlari ḥaqqında da mu‘allim darāpar (?) tafşīl

üzra bayān қиладурки: Бу мадрасаларда ‘umūman imtiḥān uşūli icrā қilinganligi ḥaḳāyiq-ı tā’ rīḥiyyadandur.

Fransuz muḥarrirlarından Gustav Labon aytadür: islāmlar tarafından tā’sīs қilingan Dār-al-‘ulūm arasında Bağdād, Qāhira, Qırdu (?) **258 (358)**

Samarqand, va başqa şaharlarda ‘ilm-i ḥikmatğa yetişli raşadḥāna, kimyāḥāna muza va namūna ḥānalar bolub hamda har nav‘ ‘ilm va fānga keraklik asbāb va adavātlar ham bar édi. Ḥulāşa: tört beş yüz sana ilgarığaça müsülmānlar ‘ālamında mükammal Dār-al-fünūnlar ḥikmathāna va raşadḥānalar bar édi va barça islām ‘ālamında ‘ilm-i ḥikmat oқumaқ rasim édi ḥatta yer yüzündeki bukunki franglarni acdādi müsülmān Dār-al-fünūnlar ‘ilm-i ḥikmat oқurdi kaçandaki müsülmānlar Dār-al-fünūndan va ‘ilm-i ḥikmatdan savidilar künden kün tanazzül va keyin ketmaқğa yüz қoyub bukunki ḥālat-i parişānga yetuşdilar.

N. Y:

Hoқand Maktab-i Ruşdiyya-i Islāmiyasi

Hoқand taraqqī parvarlaridan ‘Arifcān baybaçça Ḥusainof canāblari “maḥalla-i abşān” nām ibtidā’iyya maktabiniñ “maktab-i ruşdiyya-i islāmiya” ga tabdīl étmāq toғrisindeki maşārifni nimalariğa alibdurlarki idārani uşbu toғrida ba’zi nimarsalar yazmaқini Hoқanddan talab қiladurlar. Āyina idārasi ‘Arifcān canāblari va ham Hoқand yaşlarini “maktab-i ruşdiyya-i islāmiya”niñ tāsisi ila tabrik étib fikr-i ‘acizānasini қışkalik ilan tubinda bayān étar. Bizça kerak şunday bolsun 1) maktabğa munāsib ism қoyulsun 2) vāsi‘ program tüzab inspektordan ruḥşat alinsun. 3) mu‘allimiğa seminariyya ya’ni dār-al-mu‘allimīn tamām étgan қışidan alinsun ruşçani yaḥşilab oқutulsun tāki uşbu maktabdan toғri āқil martaba **259 (359)**

(Gurdiski uşkul = şahar maktabiğa - kiralsun) 4) ‘ilm-i dīni tāriḥ va coğrafiya şarf va naḥv-i ‘Arabī fārisī va özbakī uşul-i taḥrīr va daftar dāri hay’at-i handasa tāriḥ-i rusī va imşālī ham fihrist ta’līmīğa kerak dāḥil bolsa 5) maktabni idāra va māliya cihati üçün bir hay’at-i ta’līm va fihrist durūsi cihatından bir hay’at taşkīl tapilsun maktabni müddat-i taḥşīli alti sanalik bolub ḥāzırki uşul-i cadīda maktablarında üç sana oқugan balalarni alinib 1-nçı ya 2-nçı yildan ruşça ham ta’līm berilsun 6) Ruşça oқutmaқ cabrī bolmay talaba valīlarini rizālīki ilan bolsun. 7) Şahar maktabiğa kirmaқni қaşd étgan balalarğa fandan azraқ berib aniñ mahūzanida ‘ilm-i dīni va adabīyāt-ı millidan

ziyādarāk talīm berilsun 8) maktabda tört beş mu‘allim kerakdur har bir mu‘allimni iktidariğa qarab darslarga tayinlanur. 9) fihrist-i dars, takسیم-i sabakva ta‘yin-i kitāb üçün cam‘iyyat-i mu‘allimīnni ekşar-i ra‘y ila qarār berilsa kerak 10) maktab bağçalik va say‘(?) bir yerda bolub tört beş üydan ‘ibārat va bir üy mascid üçün qarār berilur. Hıvz-i şihata va riyāzat-i badaniyya va özga lavāzim-i madaniyya ‘etibārğa alınmaķi lāzimdur. Allahu Tā‘la dan Hoķandi birādarlarga himmat tilab ‘arżimizni tamām kıarmiz.

Taşakkür

Namangānda Ğulām ‘Ali Akramhānof canāblariğa, Cavaķıkda (?) Mīr ‘Ābid Mīrzāhidbāy canāblariğa idāra taşakkür étar. Āyina naşriğa himmat étkanlari üçün.
260 (360)

14 raķamdan

Ķabristān-i Müslimīn

māba‘d

Barça Ķabristānlarimizni barbād va zīr-i pāligini ötkan raķamda yazib éduk. Éndi fikr-i ‘āciziğa kelgan ‘ilacni muhtaram ahl-i vatanga ‘arz kılirmiz: bu kunki Ķabristānlarni muhāfazati va zīr-i pā bolmasligi üçün ihāta va darvāza lāzimdur. ba‘zi katta Ķabristānlar barki tört beş tarafından darvāza lāzim ba‘zi Ķabristānlarga dīvār kılmaķ ķimmat tuşar va ba‘zilariniñ yaķinida su yok banābarīn dīvār binā étmāķ nihāyatda ķimmat tuşar. Bizğa Ķalsa Ķabristānlar aţrafında har on gazda bir temur sütün otķurulsun stunlarni balandligi 3 gaz bolub bir gazi yerga kōmülür yerdan yukari iki gazini uçi “hilal-yangi ay” şaklinda bolub sütünlar bir biriğa “tekkanlik aķ sīm” ila üç yeridan marbūd bolsun sütünlarga - Ķabristān-i müslimīn -va yaniga- kulli nafşin zā‘ıķatul mavt – va yaniga –Assalāmu ‘Alaykum ya ahl-alkubur-ğa ohşaş kelimāt Ķazılmaģi kerak çünkü oĝurlanmaslikiga ham manzarani yahşi boluşiga sabab bolur. Zābūdalarğa buyurulsa tayarlab yubarar ham sütün va sīmdan zavodlarga (*fabrika*) köblab sipariş berilsa albatta arzan kelur. Bul bābğa har maħalla ahli ata baba va anasini va avlādini taht-ı-pā bolmasligi va alar rūhini ‘izzati üçün aķça camlab işğa başlasalar köb yahşi bolurdi. Bir puţ tikanlik sīm 200 gaz ķiyimat tört şom har sütün yarım puţ temurdan va ķiymati bir şom 50 tiyndan az bolub bul şūratda altmış gaz yerni ihātası üçün 20 şomlıkça **261 (361)**

Maşālih şarf bolub ham arzān va ham zībā körünur. Bu iş üçün şaharni mu‘tabar baylariğa va ĥudā coylariğa murāca‘at kılinsa iş tezlik ilan vuķuğa kelur. Maş‘ala

Samarqanda ‘umdat-al-tüccār Mullā Muḥammad Raḥīmbay canāblariğa rüçü‘ qılinsa albatta bul bābda ğayrat va himmat étib işni başqararlar. Yana Canābān-ı Ma‘rūfbay Rangbay ḥāci Mullā İşānqulbay Mullā Mu‘īnbay Muḥammad Emīnbay ḥāci Şams-al-dīnbay ḥāci Mullā Tāşdūd (?) bāy Mullā ‘Abd-al-ġaffārbay Mullā Corabay Mullā Muḥammadqulbay Baçça Mullā Mīrsultān dek va başqa muḥtaram hamşaharilarimizğa rüçü‘ qılinsa albatta bul işğa himmat va ğayrat étmaqlariğa eminmiz faqat alarğa amalini murāca‘atini va iltimās lāzımdur. Heç millatni qabristāni bizniki dek taht-ı pā ḥvār émaski munga diqqat va ğayrat lāzımdur. (İnnallahu la yaẓī‘ acr-al-muḥsinīn)

Maḥmūd Ḥvāca

14 raqamdan

Samarqand Tiyaṭr

māba‘d

Parda açılır bir tatar magazinini manzarası. Savādsız nadān bir bay yıllık ḥisābini tarbiyasız oğlıdan talab qılır. Ḥāşili zarardan başqa nimarsa yok. Bay küyüb yanar. Bul asnāda çopani kelur koy va pādaları falakatğa uçraganini söyler bay kayıfsızlanub ani haydab çıkarar. Tatar fribgarlarından biri zakonçı (*kanuncu*) bolub kelib matā‘larını aldab alib ketar. Çopandan pristufğa (*polis:eski rusçada*) ‘arz qılar. Pristuf (*polis*) çopanni istinttāk étar zokaçı (*kanuncu*) çopangā örgaturki sendan har ne soralsa koydek - moġra-ammā muni örgatgyanim üçün manga aqça berarsin. Çopan pristufni (*polis*) **262 (362)**

Sorāvidan “marab” qutulur zakonçı çopondan hizmet ḥaqqı soraydur. Çopan zakonçığa ham marab aldab qutulur zakonçı “aldadukda aldanduk” deb çekilur parda inar ḥalāyık alqışlaydur. Muni oynagan tatarlar canāb-i qārī Muḥammadd Raḥīm va ‘Abd-al-ḥamīd va İskandar va Ahmādcān. . .va afandılardurki durst taqlīd étdilar. Ammā İskandar ila ‘Abd-al-ḥamīd afandılarni nihāyat tez söyloganlaridan va aşarni içinda rurçani köblikidan ḥalāyık tuşunalmay çıkib ketmağda édi. Başqa bir kişini öltürüngler deb kıçkırgani ila ahali olturdilar. zātantatar biradarlar şahnada nihāyat tez söylaydurki muni Türkistānda va dāhili Rusyada bir neça daf’a köruldi ham da aşarlarda Türkī uruğında rusça ‘ibāratlar ḥayli қоşulgandur. Kafkaz Türklariniñ tili Türkistān şahnalarında Tatarlar tilinden köra yaḥşı anglaşıur ham Kafkaz muşahḥaslari Türk va ruslardak dana dana söylaydurlar -padarkuş- niñ Samarqandi muşahḥaslari yaḥşı söyloganlarını Rus hamşaharlari ham ‘itirāf qılurlar.

Hasad

Hāsedānra hemçu hizem meħurad nār-i
Mīkūni ƙaħru çu ħarmāndī te' i bar-i ħasad

Ātaş sūzanda bīned her ki şüdyār-i ħasad
Bahar ħasad şüd cazā nār-i ceħim pur ğażab

Mīkūni tāki ħasad ey duşman-i 'ilm-u kamāl
Derdu dūnyā dāima āteş buad yār-i ħasad

Zahar pürgaşti meger ber dil zedet mār-i ħasad
Hāsidān iyn sirāc-i nur pāş 'ilm -u fann

Mikaşi pinhān tuşamis-i 'ilm ra zīr-ş saħāb
Suħt der nār ħasad tāşüd giriftār-i ħasad

Kārdar-i 'ilm hasti mīkūni kār-i ħasad
Nāz anvār sirāc millet-u dīn nur-i yaft

Bāz bān küfr-i kān-i cahil est ğadar est niğāk
Gast iyn aħbār ma "Maħmūd" kessār-i ħasad
263 (363)

Aħbār

Cahān

Hāƙƙi paşa Berlinga, 'Āşimbeg Viyanaga, Hilmi paşa Peterburgğa élçi bolub ta' yin bolubdurlar.

"N.V." ħabariğa köra "Sultān 'Oşmān" drednotini almaƙini eşitub Hindüstān müsülmānlari Türkiyağa iki milyon beş yüz ming som i'āna yubaribdurlar. Yana mart ayğaça yigirma ming şom cam'lab yubarur ékanlar.

Tokiyodan ħabar beradurlar kim "Banıƙ" aƙalari (ada) yanida zalzala va yanartağlar ħarakatından keyin su içinda bir yangi aƙa (ada) paydā bolubdur. Bu yangi aƙaniñ (ada) vus'ati sakkiz ƙaƙirim ékan.

Çatalça muħarabasida şahid bolgan Türk 'askarlarining yadgarlıƙığa Anvar paşaning ƙoşışı ila İstambulda Bāyazid maydanida bir yādgāri salmaƙğa ƙarār berilubdür. Anvar paşağa birinçi daraca (macidiyya) nişānı eħsān ƙilunubdur.

"Şabāħ"

Bulgariya harbiyya vazirining rasmi bayani usbudur: avvalki urushda ya'ni Turkiya ila urushqanda olgan Bulgarlar: 313 zabit ila 29, 911 askar yaralanganlari 916 zabit ila 50,250 askar ikkinchi urushda ya'ni Balkan davlatlari ila urushqanda olganlari 216 zabit ila 14,602 askar. Yaralanganlari 1,816 zabit ila 50,205 nafar askar. yoqalganlari 64 zait ila 4,500 askar. Cam'-i zabit va askardan olgan va yaralangan va yoqalgani 155 ming 932 nafardur.

Tayyara (havayi kema) ila uchqanda qurbān bolgan adamlar Avropada hec narsaning **264 (364)**

ihтира'ı "tayyara" dek adamni kob öldürgan yok çünañça: alarniñ beş aylık talafatini, tayyarelarning adadi va qilgan sirlarining masafati ilan munda yazarmiz.

Qaysi ilda	Tayyaraning adadi	Neça çakirim sayir qilindi	Neça adam öldi
1326	5	1,600	1
1327	50	44,000	3
1328	500	960,000	29
1329	1,500	3,700.000	78
1330	5,800	20,000,000	140

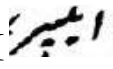
Ma'lum boldiki bu beş il arasida - 251 nafar hizmand adamlar uchmaq fanini kamil qiliş için baland va uzak masafatlardan yerğa yikilub olubdurlar

“Çehranmā”

Türkiye davlati “Çili” davlatından yana zor bir drednot (dünyani cüda katta uruş parañodi) satub alubdur. Bu drednot hāzir Angliyanıñ “Armstrong” kārhanasida oñsatilub turubdur. Bu yangi kemani “Sultān Salim” atar ékanlar. İstambulda filot cam'iyatında bu habarni rasmi şuratda ilan qilubdurlar. Bulardan başqa Türkiye İtalyadan yana alti kiçik uruş kemalari satib almaqçi bolubdurlar.

Cavab! “Mullā Nas-al-dīn (Nasriddin)” yiglatguçi, tanqidi va kulgu macallasidurki haftada bir çikar taşvirlikdur. Bir sanaligi 5 som yarim sana 3 som unvān yani adresi -Tiflis jurnal Mullā Nasr-al-dīn (Nasriddin). **265 (365)**

Bir neça vaqitdan beri Yunānga qarşı Türkiye ilan Bulgaristan arasida ittifaq baglanganligi togrisida söz bolsada Şofyā hükūmati birinçi martaba tagzib qilgan édi.

Endi İstambuldan Peterburgğa kelgan habarğa köra Türkiya ila Bulğaristân arasida Yunânistânğa karşı şundağ bir ittifaqnıñ bağlanışı muqarrar kılınmaqdadur. Türkiyanıñ ittifaqdan maksadi Yunanıñ qanatlarini sindurmaq ékân. Ötkanlarda Türkiya siyasi şahıslaridan Tal'atbeg Anvar paşa va Cemâlbeg uluğ davlatlar safırlarınıñ biri ila şuhbat kılğanda aytgan édilarki Türkiya hükûmatı Midilli va Rados atlarını (ada) Yunânğa berişğa, heç vakit râzi bolmas, hatta ul iki ata(ada) üstida uruş başlamakğa hâzirdur. İmdi uluğ davlatlar bu iki atani (ada) Yunânğa bermakğa qarâr berdilar. Şunıñ üçün Türkiya Bulğaristân ila ittifaq bağladı. Bu ittifaq sayasida Türk askerleri Bulğar toprakıdan ötüb Yunanlılar ila uruşa alurlar. Türklar, As'ad Paşa askeriniñ [] da Yunânistânğa bergan müşkülâtdan istifâda kılmaq istaydurlar. Türklarnıñ söziçe Yunânistânğa hücum étmak üçün mundan yahşirak fırsat tapılmas ékân. Türkiya “Sultân ‘Oşmân” drednotini ham mahız şul sababdan aldi bolmasa Türkiya ma'mûrlariğa aylık beralmagan bir şuratda mundağ işğa cur'at kılmas édi. Bul huşuşda Peterburg diplomatları şundağ deydurlar. Unutmasğa kerak kim bukun Türkiya hükûmatiniñ başida Anvar paşadek fa'al, casûr, gayratlı vakârgin bir zât bar va oning qolidan har iş kelur. **266 (366)**

Londondan habar beriladurki: Türkiya ila Bulğariya arasinda tacâcuzi va tadâfû'i ittifaq bağlandi bunlar birlaşib Türkiya Selanikni Bulğar Qavalanı almak üçün Yunân ila uruşmak ihtimâli bardur.

Mısr Drednoti

Mısr-al-qâhira müsülmânları Türkiya davlatığa “Mısr” isminde katta bir uruş kemasi alib bermak üçün Hudâyı cam'lamakda émişlar drednotini ati “Mısr” qoyulur ékân bu himmat şayân-i taqdîr va tabrîkdur.

“Şabâh”

Trablusda İtalyanlarğa ‘Arablar hucûm étib bir milyon liralık ganimat alğanlarını İstambul carıdaları yazadur. İki taraftan ölganni ‘adadi ming nafarğa yetar ékân.

Türkiya davlatı birinçi katta uruş kemaları algani üçün Türkiya müsülmânları érkak va ‘ayâl hatta balalarığaça bahriya naf'ığa hudây berib turubdurlar ‘ayâl va kızlar üzük halka marcân marvâridlik boyun bağlarını va kımmatlık libâslarını hudaây

berib turubdurlar. Hindistān va Mısr müsülmānlari ham yüz minglar ila şom hüdāy berib va yubarib turubdurlar. Hadiya berilgan matā‘larni yana “Kim ziyāda?” savdāğa koyarlar ba‘zi bir şomlik matā‘ni beş on şomğa yetkurub aladurlar. İstambulda avvalki hafta içinda bul toğrida yüz ming şomdan ziyāda hüdāyi yigilibdur. 35 milyon şomlik “Sülṭān ‘Oşmān” va 30 milyon şomlik “Sulṭān Salim” drednoṭini. aqçasığa nisbat bu hüdāylar heçdür. Ammā tama tama köl bolur. **267(367)**

Ṭalab Ḳilinñiz!

Yakka suvāri va kara (?) faytonlariniñ ta‘rif etmasını (?) éñ katta

Kārḥānadan ‘unvān: Ḳazan. S.G. İstipanof

Требуйте!

Иллюстрир.Каталогъ

Городскихъ и ДорожныхъЭкипажей

С.К.СТЕПАНОВА

ВЪ КАЗАНИ

Muḥarrirniñ Taḥrīr va Naşr Étkan Aşarlari

Alziyā, maktab-i islāmiya-fārsī 40 şaḥīfa ḳalamīy ḥaṭda	15 Tiyn
Kitābat al-āṭfal - kırk ḳadar fārisi va Türki inşā va ham ḳāzihāna val-asna-yihāna ḥaṭlari	15 tiyn
‘Amaliyāt-ı islāmiya – mazḥab-i millat va zaruriyat-i va dīniyya Türkī savāl va cavābı	15 tiyn
Coğrafiyā, ‘umrāni va rusī – muşavvar 88 şaḥīfa fārisī	45 tiyn
Münşahib(?)’i coğrafiyā-i, ‘umūmī – Türkī 124 şaḥīfa müşavvar	75tiyn
Padarküş – tiyatro risālesi oynalmaḳğa ruḥsat berilgan Türkī fāci’a Türkistān ma‘işatından	12 tiyn
Sayyāḥ-i Hindi tarcimasi Rusça	60 tiyn

Hammasidan birar nusxa alinkanda barçasi 2 şom poçta şarfi nāşrdan kitābçi va maktablarga yüzda yigirma beş kam қilinur beş şomğaça poçta markasi maқbul va beş şomdan kam naloj (*koymaқ, salmaқ*) bolmas. Türkistān, va Buḡārāniñ maşhūr kitābçilarından bulinur ‘unvān-ı Samarқand: Maḥmūd Ḥvāca Behbūdī.

Türkistān, Buḡārā, Ḥīyva ḡarīṭasi müşavvar müslümānī ḡaṭda beş rangda basılmaқdadür. Bahāsi 30 tiyn.

Muhtaram Vakıllarımız

Āyina üçün ābūna va ‘aşlan қабул қилadırlar. Samarқand: Muḥammad İbni Mullācānoғli. Hoқand: canāb Mīrzāmad (Mirazahmad) Mīr ‘Ābidoғli. Aka Birşa (?) Manşūroғli. Andicān: Mullā Şāķābil Kamalof. Taşkend: Tölagan Ḥocmiyarof, Buḡārā: ‘İnāyatulla ḡān Ḥakīmzāda. Mīrzā Hamdam Mīrzā ‘Abd-al-vāḡidoғli (Abduvahid). -Samarқand – ġazetasiniñ sābiķ vakıllaridan ricā étarmizki қollarindagi Samarқand aқçasiyla ḡisābisini (?) yubarsalar Samarқand badalina Āyina yubarilür.

КИРПИЧНЫЙ ЗАВОД

М. А. ЗАЙДЕЛЬ

Стар. гор., Дагбитская ул. Телефонъ №316

Полномерный, 6X3X1½ верш. хорошо обожженный кирпичъ: Строители.

фасон.-для карниавъ, угловъ и проч. Цены унеренныя.

M.A. Zaydelniñ ḡişt zavodi

Samarқand şahri müsülmanına қиғasinda dahbid yolni üstinda telefon numri 316 dur katta қалип ḡiştlar uzunligi 6 verşok (*ölçav birligi*) éni 3verşok қалиnligi bir yarim verşok yaḡşi pişirilgandür muқarrari ḡiştlar va ham ‘imāratlarini karniziga maşraf boladürgan ḡar ḡil қалип va ḡar ḡil formada қoyulgan ḡiştlardür narḡi arzān.

Sağ der kenar:

Keladürgan (pulniñ) ili üçün “Taḡvīm-i Īrān” müsülmānī, frangi, rusī va rumī tā’rīḡlari aylarini va kūnlarini körsatüb bir neḡa lâzimlik ‘ilmlardan ma’lūmāt beradür. Bahāsi 30 tiyn. Adres (İdāra)

Sol der kenar:

Müsülmān sinematografi “Maderin”, Rusya ḡal‘asında har üç kūnda yangi ‘acāyib lavḡalar va manḡaralar körsatür va dünyāni ḡarāyib oyunḡilari va taza ‘acāyib lavḡalar kelgandür.

26 Rabī‘-al-avval 1332	Şanba	8-Fevral 1914
№ 16	Āyina	‘Adad 16
Mirāt	(ЗЕРКАЛО)	Közgu
	.ОИНА.	

(еженедельный журналъ)

Haftalik jurnal

(На Узбекскомъ и Персидскомъ языкахъ.)

Özbek va Fāris Tillarda.

Türkī va Fārisī orta şivada ba‘zan Rusḡa har şeydan baḡiş muşavvar haftalik macal-i islamiyadür. Millat-i islāmiyaniñ sa‘ādat va islāḡına Müslümānlarini madaniyat va funūn-i zamāniyadan naf‘lanmaḡlarına ḡādimdur. Mas’ul muḡarrir va nāşiri mufti: Maḡmūd ḡvāca Behbūdī.

Ay	Abuna ḡiymati
12 0	5 şom
6	3 şom
3 1 şom	75 tiyn

Bir nuşḡasi har yerda 12 tiyn

İ‘lān üçün

Aḡir şaḡīfada satırından 15 tiyn alinur

Adres tabdili üçün 25 tiynlik marka lâzım

Āyinaniñ

Köblab alguçılarga 10 tiyndan yubarilib poçta şarfi idāradandur.

Maħal-i idāra şahar Samarqand cādda-i Raşitnikof nāşirninñ 9 ham 11 raqamli öz ħānasinda telefon raqami 290 - idāra har kun sâ‘at 8 dan 12 ġaça açuqdur.

(Цена 12 коп) Bahasi 12 kop

Naşir boşçisi Maħmūd Ĥvāca Behbūdī

Adres: Samarqand şahri. “Āyina” jurnalining muharrirligi

Reşetnikovskaya köçasi. Şahsiy uyi. №9, tel. № 29

Zoraki Bāy!

Aħirgi vaqıtlarda biz Türkistānlilar ticārat ħatta zirā‘at va dükkāndārlik işlarında ne üçün sinarmiz ya‘ni iflās étarmiz. Muniñ eñ birinçi sababi ‘ilmsizlik toġrisi ‘aқilsizlikimizdür. Ari bilib turub öz zararini қilmaq ‘aқilsizlikdür çūnança “Zōraki bāy” canāblarini on miñ şomlik mīrāşī bāġ va ħānasi bar édi. Bu adam agarda baġini yahşi işlatsa muvāfiq şarī‘at va inşāf tiriklik isrāfkarlik étmasa toy va ‘azā deb özini barbad étmasa albatta artdurardi. Bu adam özidek va ħatta özidan az nimarsalik kişilarni körarki oġul toyıġa iki üç miñ şom şarf étar. Oġlıġa ħatūn alib bersa yana bir iki üç miñ şom şarf étar. Bir ölüк kömsa beş altı yüz şom ħarc étar. Ĥatta alti aylık balasini saçini alganda veya alti kunlik balasini beşikġa baġlaganda bir iki yüz şom şarf étar. -fātiħa-çalladi-dübāra-ţalabān-kaluta pūşān-muylab giran va başqalarını nārī koyduk ħulāşa bīçāra bu on miñ şomlik mülkdār қaraydurki iş bolmaydur oġul va қızlar katta bolub turubdur toy lāzım ħatna, nikāħ uniñ arқasidan keti üzülmas bir savük ma‘raka va қā‘idalar lāzım қöbdan қıқib bolmaydur bīçāra **270 (370)**

adam oylavġa tuşar. Toy қilmaq üçün bir iki tınāb bāġdan va yerdan satsa közi қiymaydur. Toy қilmasa bolmaydur. Bes lā ‘ilāc oylab oylab dükkāndārlik ya‘ni bazāzlik va çāyġarūşlik veya başqasını қilmaqçı bolub dükkān açar banglardan - kredit= i‘tibār- açar on miñ şomlik mīrāşī mulki bar ékan beş bangdan üç miñ şomdan 15 miñ şom қarz alur. Çay, қızıl mal gaz va arçini var kanab çarçēn var ħulāşa har nav‘ kontur firmalardan ham bir iki yılġa yetmasdan bir on beş miñ şomurar bir vaқit körarsan 30 miñ şom işlatġuçı қib қızıl bir katta bay. Özini müft deħķānlıki ila rozkar қilur ékan bir miñ şomni bütün ‘umrıġa sanamagan 30 miñ şomlik mal içında

kömğanini körüb bizni dehķān bayni avvalki bargina ‘aķili ham üçdi ketti ķavm va ķarındaşdan vakīl alib bangğa koyar. Sasib yatkan va (alarni sözinça) égasiz fabrikat malini tođri kelgan kişığa nasiya berar. Bir tarafından yahşı at va ‘arabalarğa havas ketar “ékipaj” (*eski Rusça: adam taşıyıcı araba anlamında*) fāytunlar va muska atları alinur. Degar tarafından hoylığa zamāna adami olturaturgan ‘imāratlar kılnur usti temur asti tahta dīvāri rangārang şışakāri- şansin-lar bir neça mehmānhānalar va anda zamāna asbābları alinur bu ‘imāratları va dastgāhni adamlarğa körsatmak üçün **271 (371)**

ziyāfatlar bazımlar karak. Firma banglarıni müdir va a‘zālarınida – Alafrang-şampaniskilik ziyāfatlar kılmak kerak. “Zoraki bay” canāblarını hātūn va ođli ham mundan rang alib isrāfğa yüz koyar çünkü hūdā bergan davlat kayerdan kelib kayerga ketar? Zoraki bayni özi ham bilmas bir vakit toy navbatını étdi terlamakni zamāni keldi. Maşvaratlar programlar tuzalur: Hoķand, Andicān, Türkistān va Taşkenddan başlab Marv-i Buķārā Karki va Afganistān hūdūdiğaça şöhratlık baylar va körmagan aşnalar royķat bolur. “Al hey (?)”munça adamğa haķ yazmak müşkil basma hānada zarķillik haķlar sipāriş berilur. Yāddan çıkķanı telegram ila taklīf kılinur. Hīvadan Farģāna va Buķārādan maşhur cuvān va mıtrab va hānandalar çaķirilur bazımda firmalarınıñ mudir va banglarıniñ mübaşiri hatta ricāl-i hükūmat taklīf kılinur. Oķadar israf oķadar behūda maşārif bolurki hisābi singandan şongra ma‘lūm bolur. Bu toyni bazmi cuvāni köbkari faşangi an‘āmi (?) oķadar köb oķadar kızık boldiki munga oķşagan başķa bir -zoraki bay ham özini unga oķşatmak balki ötkarmak üçün özini cardan taşlamakğa hāzirlanur. Ya‘ni mundan ziyāda étmakķidur. Biz avvalki zoraki bayniñ toyi sözini tamām kılgan yok éduk bayğa yana bir nikāh toyi vāķi‘ boldi. ya‘ni canābları yaş hātūn aldılar. taķi‘i éllik **272 (372)**

altmış yaşarğa 15 yaşarni iki üç miñ şom maşārifsiz berilmaydur. Sözni kışķa kılayluk bir vakit éştilur. Zoraki bay bangğa pul yetkuralmaydurlar. Amānsiz şarrāf ham- tek tak şildirni bilib pul bermaydur iş- parada üçün- ğa ķaldi bir neça vakit şongra yana éştilurki vakīllar para mitpat (?) boldi on miñ şomlık mülk ila dükkāndaki beş alti miñ şomlık mal “ħacz-ārīs”ğa alindi hisāb kılib körülse bilunurki 30 miñ şom ķarż maydanda atadan ķalğan mülk ila tört beş miñ şomlık ‘araba ğaltak at va tek dükkān mal éndi nima bolur dersiz? alti ay bir yılğaça avvalki mülklar şudğa satilib biķāra zoraki bay ahil va ‘ayāli ila derbadarķalur çünkü aķil martaba singan yahūdīdan ‘ibrat alib birgina hoylisini ham hātūni atığa ötkarmagan édi (İnnallahu layühıbbul müsrifin

(?) ya'ni Allahu Tā'la isrāf qilguçilarni dost tutmaydur. Zoraki bay - canāblarini tarcima-i hālidan “Āyina” da köb körüngen édi ammā kışkärtib yazildi balki baqiyasi bolur.

“Āyina”

Haṭa Ṭab' Bolingan Haftik (?) Şarīf

Süyükli macallamız (Āyina)'ni 7-nçi 'adadında Türkistān qārīlariğa “Hzritonof” maṭba'asida basilgan Qurān-i Şarīfni taftiş qilub haṭalari ma'lūm bolsa (Āyina)'ya énga bölak millī carīdalarımız **273 (373)**

Vāsitasiyya (?) i'lān qiluna ötüngeñizğa bināan bu kadar ṭāqat-i maṭbū' farmān-i macīdlarni taftiş qilmaqğa maşrū' qilib érdim -yangi Buḥārā Kakanda (?) - mullā şaraf-al-dīn Buḥārī sa'y ihtimāmiyla ṭab' qilungan fārisī 'Abd-al-vāhit (Abduvahid) qalamiyla yazılmiş mullā Muḥammadī maḥzīm va qārī 'Abd-al-rahīm (Abdurrahim) farzandlari tarafidan taşhīhlanmış nusha-i mu'tamadğa muvāfiq ravişda. Bes ma'lūm boldiki: Mullā Aḥmad mulaqqab bemullā Nişān Bin Muḥammad Yūsuf Hoḳandī qalamiyla yazılmiş bir haftik(haftiyak) şarīfda uşbu cadvalda körsatilgan haṭalari ma'lūm boldi uşbu haftik-i şarīfni ṭab' boluviğa yetti sana tamām ötüb bul müddat zarfida ne Buḥārā 'ulamālariga va nae Türkistān va ne Farḡānadaki 'ulamāğa uşbu haftik-i şarīfniñ haṭası ma'lūm bolmagani şāyān-i ta'assuf va sazāvar-i tahassurdur. İmdi biz kalām-ı hüdāvantiga kitābat va ṭab'ıda vāki' bolgan haṭalarni haṭālik hālide qalib hammağa taraluvida maṭbu'açıların 'ayiblavda haḳli émasmiz. Balki Lavla-al-'ulamā [سلک بجزا] 'unvāniyla ma'nūn bolgan 'ulamālarımızni kātib-i ṭābi' va muşahhiḥlerini ta'ayyib (?) va tazmīmida (?) 'ayibli bolmasmiz deb bilurm.

Sūra	Şahifa	Saṭr	Haṭa	Şavāb
Fatiḥ	13	15	Laḳad raḳiya 'anıl mūminīn	Laḳad raziallah an el-mūminīn
Q	20	13	Ve fer'un lūṭ	Ve ahvān lūṭ
Q	21	3	Mā yel fazu	Mā yel fezu
Ezzāriyāt	24	13	Semīnun	Semīnin

Ezzāriyāt	25	2	Kezālike	Kezāliki
Ezzāriyāt	26	27	Zunūb ve zunūben	Zenūb ve zenūben
Eṭṭūr	28	24	Zürriyetihim	Zürriyetihüm
Eṭṭūr	29	13	Sākiṭān seḥāb	Sākiṭān yeḡūlu seḥāb
Elķemer	35	3	Müstemirun	Müstemirin
Elķemer	37	3	İllā vāḥiden	İlla vāḥidün
Elvāk'e	43	3	Mütrefin	Mütræfin
Elḥadid	46	4	M'akum	Me'kum
Elḥadid	49	9	Vel'arz	Vel'arzu
Elm'aric	88	4	Velāyüse'l	Velāyüsæ'lü
Nūḥ	91	2	Ve bey yenün ve yec il lekumenhār	Ve bey yenün ve yec İl lekum cennet ve yez il leküm enhār
Ennāzi'āt	109	-	Eṭṭā meti	Eṭṭā metü
Ettekvîr	112	-	Vel lekat rāhu	Bi-l ufķ'ul mubîn (temām ayet ḳalğan)
Veşşems	-	-	Veşşemsu	Veşşemsi

274 (374)

Uşbu körsatilgan ḥaṭälardan bölak yana bardur. Ḳārī Zayn-al-dīn idāra: ḳārī afandini ḥizmat-i dīniyyalariġa taşakkür ḳilinur. Ḥaṭā basilgan “Namangānī” haftik-i (?) şarīf ḳayu maṭba'ada va ḳaysi tāriḥda ṭab' bolgani va ṭab'ı kim ékanligini yazib yubarmaqlari marcūdur. Bizni ṭab'lar dīvān va aş'ār kitāblarni ḳısḳa ḳilib (ya'ni aşlıdan azaytirub) ḥatta ṇehār kitābdak 'aḳā'itġa ta'alluḳ kitāblarni buzub bitürdilar. Éndi pul üçün arzān satmaḳ üçün Ḳurān-i Karīmġa casārat étarlar mi? ... 275 (375)

Muḳābala

Nāzım Risāla “ancūman-i arvāh” canāb-ı Sayyid Aḥmad ḥvāca Sıddīkī Rab‘ızī (?) Kesān benābar –kāfir-goftan darcavāb īn abyāt rā bādara früstāda and.

Maṭbū‘āt-ı Cadīda

“Mavlid-i şarīf” fārisī 36 şahifa biḥaṭ-i ḳalamī Nāzım az ṭullāb Buḥārā sākin Dār-al-ḥilāfat-i İstambul canāb-ı ‘Abd-al-ra’ūf (Adurauf) Fıṭrat afandi ḳimmat 20 tiyn gancina-i ḥikmat- 36 şahifa fārisī Nāzım canāb-ı Sayyid Aḥmad ḥvāca Sıddīkī ḳimmat 15 tiyn nāşir īn dūr risāla canāb-ı mu‘allim Şakūrī –rāh-ı ber maktab- Alīfbā fārisī 48 şahifa ḳimmat 15 tiyn murattab va nāşir mu‘allim mullā İsmatullah bin Rahmatullah Samarḳandī **276 (376)**

15 raḳamdan

İctihād

māba‘d

Mundaḳ bir müctahid-i zāhir bolsa men emindürmanki dünyāda bir nafar müsülmāniñ ictihādini ḳabul ḳılmaḳda musāhala ḳılmas. Zirā müctahidlarniñ ictihādleri özlariḡa ‘etiḳād-i ḳaṭ‘ī bolganidek ummat-i Muḥammadiyya üçün da şarī‘at-ı ḳaṭ‘iyyadur. Gumān-ı ḡālib köbdan beri: “İctihād-i munkarizdür” aytaturganlarniñ ham maḳsadları ictihādniñ ‘adam-i cavāzini da‘va bolmay müctahidniñ yoklığını bayāndur. Heḡ şubha yokdurki natica-i ictihād bir ḳānūn taşrī‘i bolurlığı cihati ile bir ḥil fāsıḳ va nafs-i havāsıḡa maḡlūb adamlarniñ ictihād da‘vāsida bolmaḳları maḳbūl émasligidek, ictihād ile özi ‘amil bolmagan adamlarniñ ham ictihādleri mu‘tabar bolalmas bukun yer yüzinda maveūd ‘ulamāniñ zāhir va bāṭını har kimḡa ma‘lūmdur bir kara maḳarr-ı ḥilāfat-ı islāmiyya (İstambul) ‘ulamāsi içida müctahid émas, mū‘min zorḡa tapilurdi. Ḥadis-i şarīfda vārid bolgandurki:

Bizda bu ḳadar munkirāt-i şay‘ va köbiḡada ‘ulamāniñ özlari mürakkabdur. İnkār ḳilaturganlarida heḡ köralmaymiz. Mamāli-i acnabiyya müsülmānlarida ham ḳaṭ‘iyyan müctahid taşavvūr bolinmaydur. Alar ḥarām-i ḳaṭ‘ī bolgan narsalarni söylemaḳdan ham ‘ācizdurlar. **277 (377)**

Maşalan ba‘zi mamlakatda müsülmān ‘askari (ḥarām nimarsa yegani va müsülmānni öldürgani ḥālda āvāzlarını çıkarmaḳdan ‘āciz adamlardur. Balki islām mamlakatlarında ‘ulamā zālim padişahlarḡa alat bolub iki müsülmānni bir birini öldürmaḳḡa va bir birini satmaḳḡa va zālim ḥükūmatḡa muḳābil bolganlarını takfīr

va xanini hadarlikigə aqça va mansab üçün fatvə berarlar munday kişilər qənday da'va-i ictihād étar?) İnşāflari bolsa ictihād-ı da'va qılmaqğa həyā qılədurlar. Alar həyā qılmasalar biz alar üçün uyālurmiz. Gumān qılurmanki tārīh-i islāmniñ aħirki, 'aşırlari həqqāni təhkiq bolunsa müsülmānlarniñ falākatlarığa sabab bolğanlarniñ aqsarı 'ulamādur. Bu kun mamālak-i acnabiyyaniñ köbisida düşman qolida alat bolğanlari yana 'ulamā libāsida bolğanlardur. Az pul üçün manşab üçün dīnlarını saturlar. Bularniñ arasida muctahid aħtarmaqdek uluğ hətā bolmas. Hülāşat-al-hülāşa, bāb-ı ictihād masdūd deməkdən məqsəd müctahid yox deməkdir. Asāsan bāb-ı ictihād kət'iyyan masdūd bolalmas. Zırā sadd qılmaqda heç kimniñ həqqı yoxdur. Həzırda bu qədər ilan iktifā qılub mündən keyin münāsabati kelgunça muctahididīn-i 'azāmiyyaniñ tarācim aħvālīgə da'ir mə'lumat berarmiz.

“Abd-al-raşid” (Abduraşid)

Şikāyat: Həqənddən canāb-ı mu'allimlar, Vahāb-al-'bādī ham kārī Məhmūdcan yazadurlarki: mə'lüm sayyāh-ı canāb-ı Kafkazlı Məhəmməd Sa'īd afəndi bir neçə məktəbləriğə kirib (tənkīd étib) **278 (378)**

hamdaibtidā'i məktəbhāna balalarından Ruşdī və i'dādi məktəp tələbələrindən soraturlar nımarşalarını sorab balalarını müəzzəm qilib rühini sindurlarlarki oqumaqdən nəfərət qılmaqğa bā'is bolədurlar. Balanı oqumagan cəyidən soralsə albəttə cavab bərləməyduki ul nə mu'allim və nə şāğırdni 'aybı éməsdu. Çünənçə 3-nçi şinf şāğırdən Mūsə 'Aleyhisselamni tərcimə-i həllərindən soradılar bala cavab bərdi və əmmə canāb Məhəmməd Sa'īd afəndi ihtilāf tārīhini bəyān étib yana balanı müəzzəm qilişğə gəyərət étdilər ...

İdāra: uşbu şikāyat nəmə həyli uzun édiki fəqət rühini dərc qılındı. Həqənddə “Mənşuriyə” ismində yangi və éski kitāb və cəridə dükkāni açilib édi yana “Mudāra” ismində başqəsi açıldı alingan hətlərgə qaragəndə yəqin firsətdə yana bir bāb-ı yangi mətbū'at dükkāni açılmağı müqərrardur. Mənşuriyəniñ müdiri 'Ayn-al-dīn afəndi Dəfatof. mudāraniñ müdiri Mir A'zam İbrəhimoglı canāblarıdır.

'Asekədən Émincan Bin 'Uşām-al-dīn canābları yazadurlar, Muhtəram miñ başımız açıq fikirlə tərəqqiparvar zətdurlarki hələyikə məşvərat bərib məktəp binā qıldurdılar. 23-nçi dəlv ayıda məktəp açıldı. Məktəbə bir müsülmən və bir rus mu'allimi təyin bolub 80 qədər bala yığıldı. **279 (379)**

va yana 50 қadar bala bar ёdiki cay yoқlikidan kiralmay ma'yўs қaldilar ani ўчўn 2-
nчи maktab binā қilmaqқа қarār berildi.

Їdāra: Āfarīn 'Asekadan ҳalkiқа va miñbāşisiқа Allah rivāc bersun.

Қirā'at-i Mavlud-i Şarīf Taşkendda

12 rabī'ul-avval şanba kuni Payğambarimiz Muḥammad Mustafa Sallallahu 'Aleyhivasallam ḥazratlariniñ tuğulgan kunlari bolgani ўчўn Taşkendda mu'allim īşān ḥvāca afandiniñ maktabidaki balalar Mavlud-i Şarīf oқub bul mubārak ёñ mukaddas kunni şādlik va rivāclik otkūzdilar. Maclisda talabalar va yiğilgan adamlar 150 dan artuğraq bolub cay tarlikdan ba'zilar eşikda turmaqda macbūr boldilar. Mavluddan keyin balalar baland āvāz ila (қаşida-i mavludiyya) va bundan şongra millī şiirlardan va şongra Qurān oқub tamām қildilar. Va mundan keyin muḥtaram Munavvar Қārī canāblari müsūlmānī 'ıyd ḥuşūşında azgina nuṭq söyleb ham қelaturgan sanalarğa Mavlud-i Şarīfniñ türkча oқulişini bildurdilar. Mundağ şādlik bir beramaymiz ni kelar sanalarğa ziyādarāқ bolmaqini umīd қilamiz.

“Taşkend Fazīl Cānbay”

Samarқand Ḥabarlari.

Masjid-i ḥazrat Hıẓr muқābilında şahar kanārında iki taraфи tapa va қabristān bir yolni tuzatmaq ўчўn қazilganda müsūlmāni sika urulgan altun қikibdur. Ōzi kōb ёmas ёmiş işçilar bir neча **280 (380)**

'adadini alib 50-60 қadar talāni ḥukūmatiқа tabşurulubdur. Samarқand va Gazālīniñ yaқinligında rasmi fāḥişaḥānada tōrtiyūz қadar Tūrkistānī Buḥārī va Tatar hamda rus fāḥişalari bar ёdiki 1913 ili 28 dekabr ḥukūmat taraфidan basildi. Ahāli uşbu toğridan nihayat daraca rāzidurlar. Чўnki fāḥişaḥāna aḥlaқni buzar. Ōğri va қatilni kōpayturar. Har nav' yuқumlik kasallarğa rivāc berar. Baybaççalarni sindurar. Yemaққа nāni yoқ kasiblarni barbād ёtar. Ḥānumānlarni buzar. Va gunāgi har nimarsalardan ziyādadur. ёndi alhamdurillah Samarқand bu nakbat kōtarildi.

28 yanvarda Samarқandniñ - Sirdār madrasasi taқniñ ūstidan 17 Yaşraq (?) gimnazyaning 5-nчи şinf şāğirdi ōzini қаşdan taşlab intihār қilibdur. Yikilgandan āvaz

va ƙan ıƙarmay  l bdur. Yazgan  attıĝa “ z m  aşdan talaf  tdim va sababini biliş mandan bař aĝa kerak yo dur” deb yazıbdur. T  ni  yerdan irtif    53-arşındur.

Samar anda da ba zi m ivalik dara tlar-g l eak adi. Ba zi   řamlar su muzlab yana  rtasiĝa  ridur. Bu il  attıĝ s vuk  řla bolmadi. A irki kunlarda  ar yaĝsa ham  attıĝ s vuk bolgan yo dur.

 arak ldan

Bizni Karak l va a rafında, 40 mi   alk bolub albatta alarni 10 mi  **281 (381)**  adar balalari bardur. Y zdan ziy da mascid va on  adar c mi lari ham bar. Yangi maktab bir dana yo   skisi bir nea bolsa ham  ar b,   lbuki va uflari bardur. Mascidlarda  alkni y zdan to sani kalmaydur muni  sababi nima bolsa? Amm  cuv nb zlik va - cuv nni oynatmak mu lislarinida  alkni y zda to sani kelur beř on řomlab har kim cuv nĝa   a niř r  ilur. Maktab madrasa va mascidĝa   a řarf  tmaydurlar muni  sababi nimadur?  yina id rasidan iltim s  ilarmizki munga  z fikrini yazsa.

 orak l řaharidan: S laym n  v ca.

 d ra: Muni  sababi bizni maktab madrasa va mascidlarĝa pand va nař hatni y z illardan beri yo lıĝı,   k matni  ilm  va r   n  iřlarĝa ahamiyat bermagani va   k mat  stindakılarni bazm va ra s va cuv nĝa tar    beriřlari  ul sa  alkni  ilmsizliĝı va a lak-i  um miyyani buzganlaridur. Mascidlarĝa adamlarni az keliř, maktablarni intiz msizliĝı va yařlıĝa ya řilab ta lim beril maganidandur. Endi munga  il c pand va nař hat va maktabdur.

Cav b!  ocand madrasa-i  azrat-i babada:  Abd-al- aff r (Abdu affar) Mull  Kar moĝlı can blariĝa,  yina barib turubdur. Takmasa pota muvazzi dan pota naalnikıĝa řik yat l zimdur. Uřbu b bda pota naalnikı (patron) řik yatni ya řı  řtar  nki muvazzi  =  att berguılarĝa aylıknı,  atlarni  z  gasiĝa tapřurmak   n berarlar. Muvazzi ilar  alk   nd r:  alk ma m rlari   n  mas.

 d rani  zidan matba asi yo  va matba a sipariř  abul  ilmaydur.**282 (382)**

Şahzāda Maḥmad Salīm afandi canāblari özlerini 60 miñ ğuruş oktabir aylıklarini almay baḥriyya cam‘iyyatıǵa i‘āna qılubdurlar. Sābıq Şadr-i a‘ẓm (Sadrazam) Ğāzi Aḥmad Muḥtār paşa canāblari baḥriya cam‘iyyatıǵa 300 yüz miñ ‘Oşmanlı lirası i‘āna berubdurlar. Eyyüb Sultānda Qıbrıslı Sayyid Aḥmadbek canāblari ham baḥriya cam‘iyyatıǵa 2172 ğuruş iḥsān qılubdurlar.

Şām-i şarīfdan ḥabar beradurlarki: yangı drednot-niñ alınmaḥını munda eşitub ahāli köb şād boldılar. Şām vālisiniñ taklifi ilan baḥriya cam‘iyyatıǵa i‘āna toplandı. Vāli 200 lira, ‘Abd-al-rahmān (Abdurahim) Yūsufbek 500 lira, Mamad paşa 100 lira, Mustafabey 100 lira, Mīr ‘Alī paşa 100 lira, Rūm patriki 50 lira. Başka on nafar ham iki yüz liradan barça ma‘mūrlar özlariñ bir mapālarını (?) baḥriya naf‘ıǵa tark qıladurlar. Şıslıda “‘Oşmānlı baqqāliyya şirkati” magazininiñ şaḥıbları “Sultān ‘Oşmān” drednotiniñ alınmaḥıdan köb ḥursand bolub öziniñ magazinidan ḥaşıl bolaturgan bir haftalık fā‘idasını mazkūr zırhlı manfa‘atıǵa manfatıǵa bemaḥḡa qarar berubdur.

“Şābah”

Başra ahālisi Türkiya baḥriyyasınıñ kuvvalanganını eşitub nihāyat daraca hayacāǵa kelubdurlar. Bāşra vakīli Talibbek va başqa şahar mu‘tabarlaridan telegraf ila yigilgon üç ming lirani İstambulǵa yubarıbdurlar ḥamiyyatlık (?) Başra ahālisi İtalya muḥārabası vaḡtıda yetti miñ va Balқан muḥārabasında 42 miñ lira i‘āna bergan édilar. **283 (383)**

Türkiya müsülmānlari “Yunānī va Rūm” dükkāndārlaridan nimsarsa satib almasḡa qarar beribdurlarki uşbu vachdan Rūmlar zarar körub carīdalar ila faryād va fiḡān étmaḡdadurlar. Bir zamānlar “Afstriya” davlatıǵa ham Türklar uşbu tarīḡa “bayḡūt” i‘lān étib zarar yetkuzub édilar. Matbū ‘ātlik va gazetalik millatlar arasında bayḡūt ya‘ni nafarat étib aliş beriş qılmay duşman bolgan bir millatni savdā va ticarat işlarıǵa zarar yetkurub ani zabūn va ḥuşamadçı qıldurmaḡ köbdan beri cārīdur. Ḥāriciyya mamlakatlarıǵa ba‘zi şaharlarda har kim öz ham dīn va ham millatidan mal almaḡ va manfa‘atni öz millatıǵa qaldurmaḡ ‘adatdur.

Arnavudlik ila Yunān arası buzulub ortalarında mayda uruşlar bolub turubdur. Türkiya va Bulḡariya va Arnavudlik ḥudūdında Yunūnılar ‘askar cam‘lab turubdur.

Şirbiyya ham öz ‘askarini cam‘lamakka buyurubdur. Türklar ham Yünān hüdudiga ‘askar cam‘lab turubdurlar. Arnavudlikni dāhili ihtilāflari hanüz basilgan yokdur. Hulasa Balkan vulkanı yana ataş faşānlikğa muhayyā bolmaqğa oħşaydur. Diger taraftan katta davlatlar Balkanda yenidan yangin bolmaslik üçün hareket etmekde va bu hareketlari: aksarı müsülmān bolgan Arnavudlikğa naşāran “hān” koymak va türklarni kısmakdan ibaratdur. Ari bir daracada kelubdur ki müsülmānlar öz özlariğa hākimlik va hānlik **284 (384)**

kılmakdan ‘acizdurlar. Azlibeska (?) ‘ilm zamāni va asbāb ‘aşrı müsülmānlarda yokdurki muniñ hāşili za‘if va miskinlik va kıllikdur. Türkistān müsülmānlaridan bir muhtaram kazağ -Ayaşofya cāmi‘-i Şarīf-i ni ölçab kelgan ekanki anga yaraşa yahşi bir gilam tokutubdur. Kellar ilda İstambulğa alib barar ékan.

Türkiya Armanilari toğrisindaki işlāhātğa Rusya va Germanya birlaşıb lāyiha tuzab ékanlar ki Türkiya davlati birāz tabdīlāt ila kabul etibdur. Aṭalar(ada) mas‘alasini ham Yünānlar ila Türkiya arasinda şulh ila tamām boluşini yazadurlar. Arnavudlar ila yünānlar arasinda köbdan beri düşmanlik va hūnrizlik bar édi yakında bu uruş zorayıb yünānlar tūb isti‘māl kılubdurlar. Trablus uruş zamāninda Türkiyaniñ Ak dengizdaki 12 cazīrasini İtalya alib édi. Songra şulh vaḳtida mazkūr cazīralarni Türkiyāğa kaytarmaqğa İtalya mutaşaddī bolub édi éndi mazkūr cazīralarni İtalya Türkiyāğa kaytarur ammā bul toğrida birāz mukāfāt-ı bahşiş talab kılor. Agarda uşbu cazīralar İtalya kıolinda bolmasa édi Balkan muhārabasi zamāninda Yünān alib koyardi.

Fard

Hasad bir ma‘na-i ta‘rīzdur altāf-ı Mavlāya **285 (385)**

Ta‘assuflik Vākı‘a

Samarkandniñ birinçi davlatligi Muḥmad Rahīmbay canāblari (deputat (milletvekili)) ya‘ni şahar amīnilik vaḳtinda şahar bāzārlarini müstā‘ciridan ruşvat aldi deb bir nafar Samarkandi müsülmān müstā‘cir da‘va etib va bir neça müsülmān şāhid bolub birinçi fevralda murāfa‘a boldi. Sud, canāb Muḥmad Rahīmbayni sakiz ay (arestanski otdelenye) (*Tututklama bölümü*) bandılar şu‘basinda hābisğa va ham

hukûk-ı madaniyyasidan mahrûm kılmakğa hükûm kılib 1000 şom garav muqâbilinda qoyaberdi. Moysafıdlik çağında bîçâra bayni külfatğa qalğanığa ta'assuf kılnur. (Pâyân-i şabsiyyasida ast) mahkama-i istinâf (pilat (?))dan qutuluşını Allahu Ta'aladan tilarmiz.

Türkistân

Qutulmaq mümkün ölmaz bizni Türkistân cahâlatdan
Neçük var dıllarında kîna va bemağız va 'adâvatdan

Bu Türkistânı tâbi (?)var talaf ölmak muhâl olmas
Neçün? Aylar dalâlat râ Türkistân razâlatdan **288 (388)**

Murâd az kâf Türkistân gülistândan 'ibâratdur
Va lekin ani termaq bizlara 'ayın- malâlatdan

Demak sendan 'ibarat sâkî yok câhil kişiler var
Anga lâzim 'ilâc ammâ turub ğaflat kasâlatdan

Tanazzül aylayub kundan kun oldı halkımız miskin
Amân Ya rabî âtîdan megar mahfız (?) halâkatdan

Alif anga işârat ahl-i islâm ittifâk olsun
Agar nâ-ittifâk olsa qutulamızlar falâkatdan

Bakarseng nûn işârat aylayur nammâmlar çoqtur
Qoyarlar acnabîlar dâmanima naqtı-ı âfatdan

Bilinglar qavm-i sâ'irlar bizi heç i'tibâr étmaz
Neçün? bî'ilm deb etmiş biliñ tağyîr âtîdan

Körüñ bu ne qabâhatdur körüñ bu ne safâlatdur
Körüñ bu ne dalâlatdur habarsizdur kıyâmatdan

Ala ya ayyühal ihvân 'ilma ihtimâm aylañ
Qayu hâlatda olsa 'ilm muncî ya'ni zulmatdan

Huşuşan ahl-i islâm munavvar aylamak lâzim
Olur albatta tanvîri ma'ârifla nazâratdan

Taraqkıımız muvâfık olmalı âhkâm-ı qur'âna
Taraqkı olmayur aqlâ çıqib rah-ı şarî'atdan.

Şahr-i Andicân: Nâşr-al-dîn (Nasriddin)

İdāra: ‘ayb Türkistānda émas biz Türkistānliklargadur. şî‘irğa bayān қilingan na-umīdlikğa orun yoқdur. Balki umīd va casārat ham şabāt lāzımdur.

Қадирлик Аşarlar

İsatmbulda “Top kapu” sarāyında saқlanub turgan, maҳluқāt haзrat-i payғambari ichında uşbu ‘azīz narsalar bar ékan: 1) Hırқа-i sa‘ādat, haзrat-i Rasūlniñ libāslari. 2) Haзrat-i Rasūlniñ üç dāna қiliқlari. 3) Laҳiyya-i sa‘ādat ismi ila ma‘rūk muy-ı mabārak. 4) Haзrat-i Rasūlniñ pādīşāh-ı “Maқuқas(?)” ğa yazgan haқlari. 5) Haзrat-i Rasūlniñ muhirlari. 6) Haзrat-i Rasūlniñ ‘alam-i şarīflari. 7) Ka‘ba-i **289 (389)**

Mu‘azzamaniñ (‘Oşmānli ҳalīfaları қoliğa oktan vaқtidaki) kalidi. 8) Haзrat-i Rasūlniñ kafişlari. 9) Ka‘ba-i Mu‘azzamaniñ pūşīşi. 10) Haзrat-i ‘Oşmān Radiyallahü ‘anha yazgan Qur‘ān-i Karīm. 11) Haзrat-i ‘Alī Radiyallahü (‘anh) yazgan Qur‘ān-i Karīm. 12) ‘Abd-al-Қādir (Abduқadir) Caylānī haзratlariniñ sallalari. 13) Hуlafā-yı Rāşidīnniñ 19 dāna libāslari. İslām ҳalīfaları köbdan kelgan ‘ādat boyunça har il şā‘bān ayiniñ 15-nda, barāt kunida bu қadarlik aşarlarni ziyārat қiladurlar.

Taşkenda (Hıva) Sinamatoğrafında

Hıva barub çünança ‘ibrat éçun
Na üçün zarra ‘ibrat almaymiz

ma‘lūmātin orusça yazğaniçün
Rusça haқin oқuyalmaymiz

Barmayñ desa bir çidab bolmas
Ne güzallar! Köngul uzalmaymiz

Fi‘limizni koruñ ki ҳāşiyati
Müşт yemay yelkaga yuralmaymiz

Tarbiyasiz çünanka қiçқuruşub
Heç bir narsani köralmaymiz

Bersa ustul otur қimirlama dep
Yatamiz çalka olturalmaymiz

Konturollar kelib bilet sorasa
Biz yoқatgan bilet tapalmaymiz

Bizni ket dep urub izzā bersa
Yana til yoq cavāb beralmaymiz

Yana haydap çıxarsa bizni körüng
Kirarmiz qaytadin yoqalmaymiz

Yoq érur bizda heç şarūm hayā
Fi‘limizni körüb uyalmaymiz

Yana şundakka ‘ömürlar sursak
Ta qiyāmat adam bolalmaymiz

Uçadur başqalar havālarda
Biz hanūz “kunki” dīn tuşalmaymiz

Ey (avvalā) yügür şitāb aylab
Bolmasa maqşada yetalmaymiz

Tölagān H̱vācmiyarof Tāşkend 290 (390)

Taşkenda Maktab Kütbhānasi

İ‘lān

Yangi Basilib Çıqdi

Dīvān

Şā‘ir marhūm mullā Muḥammad Yūsuf Saryāmī 160 şahīfadan ‘ibārat yahşi kāgazda katta pahnda bahāsi yahşi muqavvā bilan 80tiyn muqavvāsiz 60 tiyn bulardan başqa kitāb hānamizda maktab kitāblari va ham maktamlarga keraklik narsalar köplab mavcūddur. Köplab aluçılarga arzan baha birlan satiladur. Soravçılarga har qaysi tarafga yubarilur. Yol ḥarācāti aluvçıdan bolub be‘-pul üçün törtüdan bir hissa aqçasini yubormaqlari lāzımdur. be‘pulli üçün marka ham qabul qilinur murā‘cāt üçün ‘unvān;Старый Ташкентъ Книжная Торговля “Мактабъ” (Éski Taşkend Kitāb Satış ortalığı “Maktab”) **291 (391)**

Ṭalab Qilinñiz!

Yakka suvāri va kara (?) faytonlariniñ ta‘rif etmasini (?) éñ katta

Kārḥānadan ‘unvān: Qazan.S.G. İstipanof

Требуйте!

Иллюстрир.Каталогъ

Городскихъ и ДорожныхъЭкипажей

С.К.СТЕПАНОВА

ВЪ КАЗАНИ

Rūznāma-i siyāsī, ababī, ilmī, ahlāk va tā' rīhī

“Navbahār”

Hafta u dūbār darmašīt (īrān) be zabānu fārisī ṭab‘ va naşr mīşōt kıymat-i ābūna-i ān sālāna 7 manat va şaşmāha 4 manat ast. Ṭālibīn bavakīl İbn-i Rūznāma Sayyid Rizā ‘Alizāda rucū‘-ı namūda Adres-i ḥodra Şariḥān ma‘lūm numayānd Adres vakiliş: Samarḳand, idāra-i macalla-i “Āyina” mabāşad

Muḥarrirniñ Taḥrīr va Naşr Êtkan Aşarlari

- Alziyā, maktab-i islāmiya-fārsī 40 şaḥīfa ḳalamīy ḥaṭda 15 Tiyn
- Kitābat al-āṭfal - kırk ḳadar fārisi va Türki inşā va ham ḳāzīḥāna val-asna-yihāna ḥaṭlari 15 tiyn
- ‘Amaliyāt-ı islāmiya – mazḥab-i millat va zaruriyat-i va dīniyya Türkī savāl va cavābı 15 tiyn
- Coğrāfyā, ‘umrāni va rusī – muşavvar 88 şaḥīfa fārisī 45 tiyn
- Münşahib(?)-i coğrāfyā-i, ‘umūmī – Türkī 124 şaḥīfa müşavvar 75tiyn
- Padarküş – tiyatro risālesi oynalmaḳḡa ruḥsat berilgan Türkī fāci’a Türkistān ma‘īşatından 12 tiyn
- Sayyāḥ-i Hindi tarcimasi Rusça 60 tiyn
- Hammasidan birar nuşḥa alinkanda barçası 2 şom poçta şarfi nāşrdan kitābçi va maktablarḡa yüzda yigirma beş kam ḳilinur beş şomḡaça poçta markası maḳbul va beş şomdan kam naloj (*koymaḳ, salmaḳ*) bolmas. Türkistān, va Buḥārāniñ maşḥūr kitābçilarından bulinur ‘unvān-ı Samarḳand: Maḥmūd Ḥvāca Behbūdī.
- Türkistān, Buḥārā, Ḥīyva ḥarīṭası müşavvar müslümāni ḥaṭda beş rangda basılmaḳdadür. Bahāsi30 tiyn.

Muḥtaram Vakīllarimiz

Āyina üçün ābūna va ‘aşlan qabūl qiladūrlar. Samarqand: Muḥammad İbni Mullācānoqli. Hoqand: canāb Mīrzāmad (Mirazahmad) Mīr ‘Ābidoqli. Aka Birşa (?) Manşūroqli. Andicān: Mullā Şākābil Kamalof. Taşkend: Tölagan Hoçmiyarof, Buḥārā: ‘Ināyatulla ḥān Ḥakīmzāda. Mīrzā Hamdam Mīrzā ‘Abd-al-vāḥidoqli (Abduvahid). -Samarqand – gazetasiñiñ sābiq vakīllaridan ricā étarmizki qollarindagi Samarqand aqçasiyla ḥisābisini (?) yubarsalar Samarqand badalina Āyina yubarilür.

КИРПИЧНЫЙ ЗАВОД

М. А. ЗАЙДЕЛЬ

Стар. гор., Дагбитская ул. Телефонъ №316

Полномерный, 6X3X1½ верш. хорошо обожженный кирпич: Строители.

фасон.-для карниавовъ, угловъ и проч. Цены унеренныя.

M.A. Zaydelniñ ḥişt zavodi

Samarqand şahri müsülmanina kıt‘asında dahbid yolni üstında telefon numri 316 dur katta qalıp ḥiştlar uzunligi 6 verşok (*ölçav birligi*) éni 3verşok qalınlığı bir yarım verşok yaḥşi pişirilgandür muqarrari ḥiştlar va ham ‘imāratlarını karniziga maşraf boladürgan ḥar ḥil qalıp va ḥar ḥil formada qoyulgan ḥiştlardür narḥi arzān.

Sağ der کنار:

Keladürgan (pulniñ) ili üçün “Taqvīm-i İrān” müsülmānī, frangi, rusī va rumī tā’rīḥlari aylarını va kūnlarını körsatüb bir neça lāzimlik ‘ilmlardan ma’lūmāt beradür. Bahāsi 30 tiyn. Adres (İdāra)

Sol der کنار:

Müsülmān sinematografi “Maderin”, Rusya qal‘asında har üç künde yangi ‘acāyib lavḥalar va manzaralar körsatür va dünyāni ġarāyib oyunçılari va taza ‘acāyib lavḥalar kelgandür.

4 Rabī‘ūlahır1332

Şanba

19-Fevral 1914

№ 17

Āyina

‘Adad 17

Mirāt

(ЗЕРКАЛО)

Közgu

.ОИНА.

(еженедельный журнал)

Haftalik jurnal

(На Узбекскомъ и Персидскомъ языкахъ.)

Özbek va Fāris Tillarda.

Türkī va Fārisī orta şivada baʼzan Rusça har şeydan bahiş muşavvar haftalik macal-i islamiyadür. Millat-i islāmiyaniñ saʼadat va islāhına Müslümānlarını madaniyat va funūn-i zamāniyadan nafʼlanmaqlarına hādīmdur. Masʼul muharrir va nāşiri mufti: Maḥmūd ḥvāca Behbūdī.

Ay		Abuna qiymati	
12	0	5	şom
6		3	şom
3	1 şom	75	tiyn

Bir nusḥasi har yerda 12 tiyn

İʼlān üçün

Aḥir şaḥīfada satrından 15 tiyn alinur

Āyinaniñ

Adres tabdili üçün 25 tiynlik marka lāzım

Köblab alguçılarga 10 tiyndan yubarilib poçta şarfi idāradandur.

Maḥal-i idāra şahar Samarḳand cādda-i Raşitnikof nāşirniñ 9 ham 11 raḳamli öz ḥānasında telefon raḳami 290 - idāra har kun sāʼat 8 dan 12 ḡaça açıḳdur.

(Цена 12 коп) Bahasi 12 kop

Naşir boşçisi Maḥmūd Ḥvāca Behbūdī

Adres: Samarḳand şahri. “Āyina” jurnalining muharrirligi

Reşetnikovskaya köçasi. Şahsiy uyi. №9, tel. № 29

İhṯār

Āyina müşṯarisi ẖazirğaça 600 ğa yetmagan bolsa ham va agarça bi-zarār çıkaturgan daracağa yetmasa ham Āyina ẖazırki hacmiğa 32 sahıfa ḵilib çıkarmak üçün kārhanağa kağaz sipariş ḵilindi. Kāğazi kelgan ila Āyina 32 sahıfada çıkar, 32 sahıfani bir ḵatib yazib yetkuralmaydur. āniñ üçün yana bir ḵatib alinadur va ba‘zi maşariflar ham yana ziyāda bolur katta kağaz ham kımmat tuşar va iş köpayur va ziyāda muharrir lāzım bolur, aniñ üçün himmatlik muhtaram hamvatanlarımızdan va ‘aziz vakıllarımızdan umid étarmiz ki Āyinağa müşṯarini köpayturmağğa ẖarakat étib yaru-dostlaridan abuna ḵildursalar agarda müşṯari köpayib zarar ḵilmaydurgan daracağa yetsa Āyinaniñ sanalick bahası 4 şom va bir nushası 10 tiyn ḵilunur va Āyina da basılmaq üçün har nav‘ taşvırātlar buyurulurki unga ham maşarif kerak bolur. İdāradan ẖizmat va mehnat, ẖvānandalardan ẖimmat kerak.

“Āyina idārasi”

Mu‘abbir “Tarcimān” va İsmā‘ilbeg ğasprinski canāblari H̱aqqında

Tā oşal kun öldi ‘ālamğa namayan tarciman
Ulzamandan tā budam maqbūl insān tarcimān

Har vaqāy‘ birla bar ahbārlardan har kuni
Aytguçi har kimsağa ma‘lūm va i‘lān tarcimān

Hilm va ādābu mu‘āşar va ‘ilm va fandan örgatur
Cay barid ham agar “Hükmi-dastān tarcimān

Nāşir-i ğazeta Beg İsmā‘il afandi kim érur
Çok resā-fikr(?) va faşih ham zabāndan tarcimān

Gah naşayih göstärub adamni girgān aylagay
Gah laţayif birla aylar şadu hāndan hāndan tarcimān

Oqumağda fayda yoktur demak lāzım değıl
Oqugaysiz naf‘i çok albatta yārān tarcimān

Har harufi gül kabi har nukţasi ğunça mişāl
Hoş tamāşā istayanlarga gülistān tarcimān

Ey “kimi” söz muhtaşar ḵil kim başirat ahlina
Hāşili ‘ibrat érur sartā (?) bepāyān tarcimān **294(394)**

Şuhbat

(Hāci mullā Hākir Assayyāh. ila Rākid hvācayīn namak furūş arasında)
Assalām ‘Aleyküm, va ‘Aleykum Assalām keling taqşır! Mullā - ha hvācayin nima gab! Ho - hātircam‘lik. Mullā - man hātircam‘likdan başkasini sorayman. Ho- hātircam‘likni nāri yaqından sorasangiz, bu cadīdçılar yana bir iş çıkaribdurlarki bul ham bizni kesamizni şori. Mullā - nima ékan! Ho- mavlūd (?) hānadegan tāza bir rasm çıkaribdurlar, keça mascidda mandan ham bir şom aldilarki mavlūd okuydurganlarğa berarmiz deb. Mullā - hob pulku beribsiz kördingizmi nima okuydurlar? Ho- mascidda davra kılib olturub uşul-i cadīdçi maktabdār mehrābda olturub tört beş –be-sakāl- şāgirdiğa aguzma aguz bayt okutduradur. Toğrisi men fahmiğa barmadim. Mullā - sizğa bir şom bermak agridimi? Ya aniki alarni kıliği yakmadimu? Ho- har ikisi ham. Mullā - siz fahimiğa bargan bolmasangiz şabr kıling men bayān kılayin: Men ham Mullā bolub va Buḥārāğa yigirma il taḥşıl va ḥatm kılib turub mavlūd (?) okulmağdan bī-ḥabar édim. Vaktiki ḥacc-i şarīfğa safar kıldim Makka va Madīna-i munavvarada mavlūd okumağni kördüm Hindustān, Mısr va İstambulda ham okur ékanlar. Ho - muni ma‘nāsi nima? Mullā - ma‘nāsi şulki: Ḥazrat-i Payğāmbarimizni muḥtarama analariniñ ḥāmila boluşlaridan başlab tuğulub katta bolganlari va Ḥudā tarafından payğāmbarlık kelgani va ḥazrat-i payğāmbarimizni ḥāşiyat mu‘ciza va ḥāriḳalarını bayān étar. Ḥazrat-i Şallallahu **295 (395)**

Aleyhi Vasallamni 12 lançi rabī‘ulavval ayında tuğulganlari üçün rabī‘ulavval ayında mavlūd (?) okuladur. Ho - Ey bu yaḥşi iş ékanku. Şu kadar vakitğaça nima üçün okulmadi va ham muni canāb damolla ... nima üçün (bid‘at) debdurlar? Mullā - yok siz balki ğalaṭi eşitkansiz damollā ... katta damollā va adamdurlar eḥtimālki siz ğalaṭi eşitkansiz. Ho - yok yok ta‘yin (?) adamdan eşitdim bir damollā émas ... yana mullā ... ham bid‘at debdurlar Mullā - bolmasa eḥtimālki (biz nima üçün şu işni başlamaduk. Ya aniki bizni nima üçün mavlūdğa çaķirib -ḥil‘at- bermaydurlar ḥil‘at va cāmalarını hammasını uşul-i cadīdçılar kıyar deb ḥasad yūzasidan aytkan bolsalar ‘acab émas. Agarda bul iş bid‘at va ḍalālat bolsa édi Makka va Madīnada kılmas édilar va ham muni cadīdçılar çıkargan yok qadimdan bar édi. Ammā cadīdçılar Türkistānda rasm(?) bolmağiğa sa‘y kıldilar. Ho- Hob, muni nima üçün balalarğa okutadurlar. Mullā - bul sözingiz durst bul uşul-i cadīdçılarni ḥaṭāsi desa mumkin biz Makka Madina va İstambulda kördükki qārīlar, şayḥlar, va katta adamlar mavlūd (?) okuydur. Türkistānda ham lāzimki mu‘allimler va qārīlar okub ammā har bandiğa, şalavat va

du‘āni köbləşib balalar va kattalar aytsa bolur va illa hammasini mayda balalarni o‘qugani qabihdur (?) hamda işni balalarğa berilsa başqa maşrū‘ nimarsalarğa paydā bolgan qabih (?) va naqşlar tezdan munga ham ‘āyid bolur. Ho- (bid‘at) ni manasi nimadur? Mullā - ‘afd qilarsiz bir zārur iş bar édi értağa bid‘at qanday nimarsaligini sizğa bayān qilarman Fī (?) amānullah. **296 (396)**

“**Abd-al-qadīm**” (Abdul-Ḳadim)

14 raqamdan mā‘bad Türk Davlati Ne Üçün Mağlūb Boldi? başi 11 raqamda

Avropaīllar uruşub veya aniki ‘ahdnāmalar ila istilā qildilar. Uzun muḥārabalar, bir birini arqasidan kelgan mağlubiyatlar, buzğunliqlar müsülmānlarni ğaflatdan uyğanturmadi. ğaflat müsülmānlarda davām étdi. Rusyaniñ birdan birğa kōtarilganini, kasb-i kuvvat qilganini sabab va hikmatini aḥtargan añlagan ne Ṭahranda va ne İstambulda kōrulmadi. Fünūn, nizām, top, maşin va fabrika zamāni kelganini kōrgan va añlagan bolmas édi. Umarā-yı İslām kōb ğafil édi. lekin ‘ulamā-yı islām köbraḳ ğaflatda qalğan édi. Muḥīt va ḥayat-i islāmiyya şundaḳ bir ḥālğa kelgan édiki: éñ zālīm bir sāhğa ya inga Sultānğa “‘ādil” én cāhil bir mullağa “‘ālim” éñ pāraḥor bir kāziğa “ḥādīm-i şar‘-i şarī-i duşmani kōrmasdan kaçğanlarığa “Bahādir va qahramān”, nā-ḥaḳ şahādat berganlarığa “amīn” ‘aqlğa va naqlğa kelmagan afsānalarğa “ta‘līf” beş on satır madḥiya ilan ḥuşamadgöylik qilğanlarğa “adīb” yollarni basub yetimlarni yığlatğanlarğa “Ağa” bilar bilmas turmasdan söylaganlarığa “‘ārīf” tama‘çilarga “mürşid” dek laqablarni taqşturmaḳni “mudārā” va “uşūl-i ma‘āşara” ḥisāb étib kundan kunğa dünyāmiz qarayibdur. Ahl-i islām bu ḥāli ila yukaridan quyığa yumalamaḳda bolgani éşnada, ğarb ya‘ni Avropa millatlari közlarini açub éski müsülmānlardan alğan ‘ilm va ‘ibratlari sāyasida işlāḥāt himmat va taraḳḳī yollarini tutkan édilar. Alarniñ bu ḥāli müsülmānlarni birdan ‘acizlanturdi. uyangan Avropaniñ üç **297 (397)**

aylik yoldan kelub, cuz‘i kuvvat ilan Cāddani (?), Hindistānni özlariğa māl qildilar. Mana bul alarniñ taraḳḳī ḥālidur! Üç beş ‘aşrlik zūlm ilan cānidan ötkan ḥaḳlar, dāḥilan va ḥārican özlarni mudāfa‘a qilurlik fikr va ḥayāldan bahrasiz qalğan édi. Ḳolida ḳamçin bolğanlarğa māliyāt bermāḳ üçün yaratilğanlarığa ḳanā‘at ḥāşil étdilar, ölmagan édilar. Ammā fikrlari muzlangan közlari pardalangan, müsülmānlarniñ “millati”: yalgūz maḥallasiniñ ḥaḳi “vaṭani” öz ḥānasi bolğan édi. “Ağarça muniñ

nikidan pahrak (?) va ilgerida bolgan üçün bu vaqitğaça çıdadılar, tākāt kıldılar. Bu kungäça har hıl muşibatlarğa ta'aruzlarğa qarşu davām kıldılar istıqlalıyatlarını muhāfäza (dāglab ihtimālğa köra) istıqballärini ham ta'mın kıldılar. (baqiyası bar)

‘Oşmānlı şū ‘arāsından Sayyid Vahbī Canāblariniñdur

Urmuş yüzingiz beyāz libāsa
Sāndim ki omuzda şālingiz var.

Hiçdur banga vaşli şūh-i iqbāl
Ayā, ne lazīz vişālingiz var!

Merhūn siza ihtiyār va şabrim
Çün közda gözal hayālingiz var.

Bilmem sababi muḥabbatim mi?
Gül yüzda biraz melālingiz var.

Bīçara dili düşürdü dāma
Bir çaşm-i şūh-i gazālingiz var.

Bemār ésada har ne kadar çaşm-i siyāhi
‘Uşākı parişān édacak kudratı vardır

Kat kat düşüb ol pari hicāba
Ġarķ oldi gilāb-ı iztirāba **299 (399)**

Şart Maş’alasi

Āyina idārasıǵa! Şimāl türklarından (tatar) lardan har bir kişi Türkistān vilāyatlarında kelganda, biz Türkistānli türklarni közu ila, ana men (sart) larni kördüm der va har sözında (şart yeri) (sart üyi) (şart arabasi) (sart balasi) (şart ḥatuni) (sart mascidi) (sart madrası) deb aniñ bilada kifaya qılmay, bir neçalari uşbu sözlarni maṭbu‘āt şaḥifasına da yazalar. Şol ḥurmatlu muḥarir, adīb va tārīḥçılarni qayu ğazeta va macallaǵa yazmış maktublari korulsa birinçi sözında gana bizlar Türkistānlılara nafrat közi ila baqib va kemsituv oylavi ila yazıldığı sezilib turar ḥatta uşbu yazuçılardan birida bizǵa nafrat étuvdan va bizni taḥķīr qılmaqdan kamçilik étmaylar. Alar uşbu yazuvlari ila benim millatim asāsına büyük darba urdıqlari kabi, yūrak baǵrimnida zaharlı oqlar ila nihayasiz tilib, davāsiz caraḥat paydā qılalar. Uşbu vaqitlarda muḥtaram muḥarir, adīb muvarriḥ Aḥmad Zeki Velīdi afandi da Peterburgda çıqaturgan (İl) ğazetasına (Türkistāndan maktub) lari ila meni baǵrimi caraḥatin yangi qildi. Biz Türkistānlılar bir yüzdan ziyāda Türk uruǵlarından édukimizni bilmazdan bizi (sartlar) deb yazuvrlarina çeksiz ta’assuf étdükim kabi bizlarni aşıl Türk étdükimizni bilib da taḥķīr qılmaq üçün (şart) deb yazuvçılarga kim olsada çin köngildan öpka izḥār étaman milliyatin sevgan vaṭanda işlarimdan da uşbuni iltimās édarim. **300 (400)**

Bahrambeg Davlat Şah (Tercimān)

İdāra: Türkistānda şart ismini öziġa nisbat berguġı qabila yoġdur ki “sart sözi machuldur” ‘unvāni ila iki üç il muġkaddam mu‘tabar (Şūrā) macallasıġa Āyina muġarriri tarafından tafşılı ila yazilib édi va başqa qalamliklarda bul babġa Şūrā da yazib édilar. Mu‘tavar “Tercimān” da tafsīlāt berib va canāb-ı muġtaram İsmā‘ilbek afandi hatta rusça “Türkistānski kuriyer” (*kurye*) carīdasıġa mufaşşāl ma‘lūmāt yazib édilar. Mundan qat’i-i nāzar bu kun Türkistandaki Türk tacik va ‘Arablar öz qabīlalariniñ ismi ila fahr qıladurlar. Va qabīlaları ismi daftarlarda maġfūzdur. (şart urūġı) ismi körulmaydur. Sart yazmay balki özbek va türk yazılmaġını tatar maṭbū‘ātından iltimās va ricā ham aytilib édi mavcūd şul tatar meṭbū‘āti hatta maş‘aladan ħabarlik muġtaram tatar muġarrirlari şart yazıġa davām étarlarki muniñ ħikmatini bilmaymiz, bī-ħabar muġarrir yazsa söz yoġ va ammā aylar ila tatar maṭbu‘atında baġış qilingan ma‘lūm bir masalaġa ahamiyat bermay özbek, ‘Arab , təcik ya‘ni Türki fārisī va ‘arabdan murakkab Türkistān ħalkını aşısız va machīl bir ism ila atamaġ mantıqsızlık mı? ve ya e‘tibarsızlık mı? Hulaşa nima ékanlığını ħvānandalar ta‘yin étsalar kerakdur. Masaladan ħabardarlıkni ħvāhlaydurganlar -şūrā- niñ 1911 ilindaki ‘adadlarını közdan kaçursalar kerak. Ötkan hafta muġtaram tatar Ahmad Zeki Velidi afandi Āyina idrasıġa taşrīf kelturub édilar va bul toġrida sözlər boldi. Vaḳti ila Āyina şaġīfalarında yana “sart” masalasından yazılır. Velidi afandi ya‘ni kitāb-ı tārīġiyyaniñ taftīşı üçün Buġārā tarafından ketdilar. **301(401)**

Buġārā ħabarlari

Bu il Buġārāġa har ildakidek, mullālar toyi köb bolmadı. Faqat Şayġ-al-islām qāzī Kilān, ra’is va damollā şāh (?) qaşlarıġa iftītāh va ħatm toyları boldi. İşān A‘lam va damollā dost mufti, talabalarını qaşşaklıklarını mulāħaza qilib toy qıldurmadılar, darvaqı‘a toy qılmaġ talaba ħālıġa qaraganda köb müşküldür. Buġārāġa 12 rabi‘ulavval ayıġa, ar-i ‘ālıġa qāzī Kilān va müdarrisler va katta ‘ulamā va maşāyiġlar, yiġilib vilādat-i sarvar-i Kā’ināt Sallallahu Aleyhi vasallam munāsabati ila bir şoġbat-i dīnī qılmaqları qadimdan beri ‘ādatdur. (Muni aş‘arvası (?) ataydurlar) bara bara bu şoġbat-i dīnī eski yūnān falsafasınıñ munāzarasıġa qarār tapıbdur. Bu ħuşuşdan ba‘zi müdarrisler nārāzidurlar. Munday şarīf-i maclisġa tafsīr-i Qur‘ān-i Karīm va ħadiş-i nabavī va tārīġi-i ‘aşr-i sa‘ādat va siyer-i şarīfdek dīnī nimarsalar cancalsız müzākara bolsa münāsib va nāfi‘ bolardı.

Ğucdivān tumanıǵa köbkārida bir adam atlar arasıǵa ǵalib talaf bolubdur. Buǵārāǵa (Padarküş) fāce‘asini şahnaǵa qoymaq üçün tatar yaşlari maşq ǵilib turubdurlar.

Buǵārā mudarrislaridan muhtaram Mullā Vafā afandi (gezer kīmū hat gerān (??) ǵa öz uylarıǵa rusça huşuşı maktab açdilar, bu maktabǵa iki ay davāmat ǵilgan talabalar, bir neça ibtidā‘i rusça kitābnı tamām ǵilib ifāda-i marāmǵa muqatdar boldilar. Halknı rusçaǵa ihtiyāci köb bolgan munday zamānǵa müdarris canāblarınıñ ğayratlari Şayān-i taşakkürdür, mu‘allim, mudarrissnıñ özlaridurlar.

Buǵārāǵa bir iki ğamiyyatmand özara birǵalaşib kitāb dükkāni açmaqçidurlar.

302 (402)

yaǵında dükkān açilib ‘unvāni i‘lān ǵilinsa kerak.

“Āyina muħarriri”

İdāra: Buǵārā madraslaridan rusça ta‘līm bermaqǵa qadar kişi barlıǵı Şayān madh balki ta‘accubdur.

Buǵārānıñ Şirābādıdan Maktüb

Muħarrir afandi! 6-nçı raqamlik macallaǵa Buǵārā toylari toǵrisında yazılmaş maǵālangiz nafis-al-amir ālam har mū‘min kişiǵa ta‘şır étđi. Albatta özin bilgan kişilarǵa pand va naşihātdur. Dünyāda har tǵā‘ifa maħlūklar bardur ba‘zıǵa ma‘ķūl va ba‘zıǵa ma‘ķūl émas “Al-ħaķķu murrın” macallanıñ vazıfasi pand va naşihātdur ammā israf ǵilguçılar har qançā ǵilsalar özlariǵa cabr ǵiladurlar. Buǵārā ölkasında alhāl ma‘mūrlari paydā bolubdurlarki ne qadar zūlm va ta‘addi Halkullahǵa ǵiladurlar ğizmatana deb mardumni talaydurlar. Ħarācāt puli deb aladurlar. Ya‘ni canāb-ı ‘ālini amrıǵa tamarrud ǵiladurlar kunlikni Canāb-ı ‘Ālini buyurubdurlar, İki üç tanga Ħaracat pulini al-ħāl saksan tangaǵa yetkurubdurlar. Ħizmatana deb miñ miñlab alib beçāra fuķāralar bī-teng bolub ba‘zi köçib qaçib ǵalgani ǵarzdar bolubdur. Mazlūm halknı ğalıǵa Ħudāvānt-i Karīm tarahħum ǵilmasa başqa çara yoķdur. huşuşan ba‘zi mamurlar darāvān(?) piri hırşı dünyāǵa ǵalibdur. Ħudavent-i ĵerim inşāf va tavfıķ bersun.

“Mirzā Rahmet cān”

İdāra: Bek va ma'murlariğa muqarriri va kārūn toya turgan zamança kifāya qılğuçı vazıfa va pensiya (*emek maaşı*) ta'yın qılmagunça kārıda va nizām va teftiş uşuli vaz' qilinmagunça bu işlar (yalğuz az al!) degan ila bir ham tapilmaydur ya'ni Buḥārāniñ işlariğa tanzīmāt kerak. Bek, va kāzılarını ham értasi ma'mūn émasdur.

303 (403)

Hoḳanddan ticārat maktabiniñ şagirdi Nazır Töraḳuloğlu canābları yazadurki: Balçıqaniñ Buruksel şahrında cerrāhlik - tıb 'ilmini oquydurgan Türkistānī Sābir afandi Taciyof canābları bu il may ayında Peterburgda imtihān berib doḳturlikğa şahādatnāma alur ammā aniñ 200 şom maşārifğa ihtiyāci bardur aniñ üçün i'ana daftari açib millatğa muraca'at étduk benaberin millatparvar zātlardan yardım ötunarmiz.

İdāra: Agarda hükūmatdan ruḥşatnama alingan bolsa édi köbiraḳ cam'lanurdi va Āyina idārası ham hıżmat étardi uşbu ḥayir işiğa muḥtaram Hoḳand ḥamiyyatliklarını marḥamat étişlari ricā olinur.

Hoḳand şahri kütbhānasida 'ālimcān Sülaymānī afandiniñ bergan 'arızasığa köra tatarça 3 carıda va bir macalla alinmaḳğa başlanubdur mundan keyin kütbhānağa müsülmānlar ham kelmaḳğa başlabdurlar. "Tarcimān"

Buḥārādan 'Abd-al-na'īm (Abdunaim) canābları yazadurlar ki madrasa 'Abdullahcānniñ müdarrisi muḥtaram dāmollā Nacm-al-dīn (Nacmaddin) canābları ḥvāşılardan ba'zisini tark qilib tafsīr va ḥadīş dars berarlar va ham "iftitāḥāna" 'adatini taşlamaḳğa qarar berib öz şāgirdlaridan pul va tuḥfa qabūl qılmadılar. Yana "Serāy-ı teşet (?) " madrassasınıñ müdarrisida ḥvāşini tark qilib tafsīr va ḥadīşdan dars bermaḳğa şürū' kıldılar.

İdāra: Allahu Ta'ala nümūna-i intişāl étib rivāc bergay

Buḥārāda millī tyatro "Pederküş" face'asiniñ Buḥārāgi köngulli tatar biradarlarımız fevralni 4-nçı haftasında éski Buḥārādaki Türkistān **304 (404)**

Sinematografinida saḥna da qoymaḳçı boldılar. müdāḥıldan ba'd az ḥarācāt yüzdi yiğirma ḥişşa Rusya "havā kemasi" ğa yüzda otuzi qazanda (Toḳayef İstipendiyasi)'ğa qalgani faḳır - istudentlarğa (*öğrenci*) berilişi muqarrar boldi. (qayu yerğa oquçı va qanday istudent (*öğrenci*) ruḥşat namasini face'a muḥarriri yubardi mes'ul mudiri Huseyin Nacīb Afandidur.

Hoqandda maktablar na'iga "Perdekush" faceasini 24-nchi fevralda sahna da qoymak uchun Hoqand tarakkiparvar va yashlari gayrat etibdurlar. Hoqand da turguchi canab-ı Akabir Samarqandi Shamansur oqli, baland daracalik fargana valisidan ruhsat alibdur. Samarqand kongullilaridan bir nechasi Hoqandda barib yetmagan karaklik shahslarni Hoqandi biradarlardan tayyarlab pederkush faceasini shahna da qoymaqchidurlar.

Hoqanddan mu'allimlikga hazirlanmak uchun canab Nezircan afandi, ustad-i Kamil muhtaram Isma'ilbak hizmatlariqa barmaq uchun yolga chikib Ayina idarasina keldilar. Allahu Ta'aladan munday istikbal hadimlariga rivac tilaymiz.

Buhara tarakkiparvarlaridan bir necha kishi birlashib, canab "Ali amir hazratlarini" yangi imarat-larida har nav' yangi va eski kitablar hamda carida va macallalar satmak uchun bir kitabhana acibdurlar. Mudiri canab-ı Muhammad Musa Yoldashbay oglidur. Ayina: tabrik etib Allahu Ta'aladan rivac soraymiz. **305 (405)**

Andicandan Maktub

Andicanni mashhur milyoneri Mirkamil afandi haqqinda "Vaqt" da bir maqala yozilgan edi. Oshal maqalani Vaqtdan Tarciman, Tarcimandan 14-nchi raqamli (Ayina) ga kochiruldi. Ayina ham oz tarafidan (mubrak bolsun) dedi. Ushbu babda biz ham bir nimarsa aytmaqchi bolamiz: otkan yaz Mirkamil Afandi tabiblar tavsiyasi ilan va yana, Berlin, va Parij va baska ba'zi Avropa pay-i tahtlariga bardi ammā ne sababdandurki Istanbulga bargangayok Indı kelayluk Avropalılardan ibrat almaqqa ushbulardan ibrat alub canab-ı bay ozlariga mahsus bir aftamobil alib minib yuradurlar. Baska ornak hozirda yok

Hastahana, madrasa va cam'a bolaturgan bolsa Andicanda (kultepa) nam bir ochik maydan bar edi.

Oshal kultepani algan emishlar degan soz bar. Cam'a salar emishlar deb "emish emish" habarlari bar ammā ma'lum emas. Ihtimalki mundan keyin bolsa yashirulub qalmasun ki Andicanda bir maktab binā etdurdilar. Mu'allimlikga katta madrasa mutavallisini mu'avinini ta'yin etildi. Ul mu'allim afandi har vaqt Andicanni tarakkiparvar yashlarini sokub yuraturgan bir kishidurlar. Okitadurganlari eski usuldur. Vaqt va Tarciman va andan Ayinada yozilgan cam'a hastahana va maktabdan alhal asar

yokdur. Balki avvalki habar bay afandiniñ işaretleri ile bolgandır. Avvalda ma'lûm yok Hayır biz ham dermiz kim mubārāk bolsun. **306 (406)**

Andicān “Kuyān(?)”

Ahbār-ı

Cahān

“R.S” carīdasiniñ habariğa köra Bulğar va Türklar birgalaşib yazda Makidonyada zor ihtilāl kozğatmaççı ékanlar. Maqsadları Avropanı mudahala kildirub, Makidonyağa muhtāriyyat almaqdur. Şul kunlarda Türk Bulğar ihtilāl fırkalarınıñ vakillari birga kengaş maclis tuzatub bu işğa kaṭ'ī qarār berubdurlar. Şul fırkalarınıñ başıda bir bulğar va bir Türk turar ékan. Türklar 20 miñ ihtilālçi hāzır kılmaçni öz 'ühdalarığa alubdurlar. Karlar érib tağlar açılğanda bu fırkaçılar Makidonyaniñ Yunān va Şırb qol astında qalğan yerleriğa yaşırun vakillar yubarib halkni kozğaltmaçığa harakat kılur ékanlar.

Türkiyaniñ éski şaharında Hasan Fahmi ismida bir kişi öziniñ oğlığa toy kılmaç üçün muayyan kılğan 62 miñ gruşni İstambulğa bahriyya i'ānasığa yubaribdur. Qarındaşlaridan ham hvāhiş kılubdur kim alar ham kelin va toy üçün bir: turgan toyanalarını bahriyya i'ānasığa bersunlar. Dāmādniñ anası kelinige beraturgan 200 şom mablağni ham bahriyya cam'ıyyatığa yubarubdur.

Afstriya hükūmati qol astında bolğan “ruslarni” teftiş kılub āna tilida sözleşaturganlarni öz oyida rusça kitab saklaganlarni, rus tilida balalarını okutaturganlarni davlatğa hiyanatgar hisāb kılub mahkamada berganligi köb vaqıtdan beri yazılmaçdadur. Afstriya hükūmatiniñ bul işğa i'tirāz kılmaç üçün Çeh, **307 (407)**

Hırvat, Şırb va Rus İslavyanlari Viyanağa yigilub Katta bir cam'ıyyat barpā kılubdurlar.

Türkiyaniñ Bahriyya Kuvvasi

Türkiyaniñ bahriyya kuvvasini arturmaçığa kirişgani bütün Avrupa ahli siyāsetini va maṭbū'ātini işğal kılub turubdur. Bir neça hafta ilgari Türkiyaning “Sultān 'Oşmān” Dretnot satib alğan habari ulūğ bir gulgulaa sabab bolğan édi. Bul dretnot éng āhirki usūlda oğşalğan dretnotlardandır. “Sultān 'Oşmān” atalğan bul

dretnot 28 miñ tonlik bolub sâ'atda - 22 mil yuradur. Anıñ toblari: 30 'adad, 14 santimetrlik, 5 'adad 20 va 5 'adad ham 7 santimetrlikdur. Bu dretnot yazda oħşalub tamām bolur. Ul vaqıtğaça Türkiyaniñ işığa köb yarayturgan uruş paraħodlari Almanyadan alinub turgan (ğoben) ila (multika) zirhlilaridur. ğoben 1911-nçi ilda va “multika” 1910 sanada oħşatilgan édi. Bularniñ har ikkavi ham sâ'atda - 20 mil yol alub vazinlari 25 tonlikdur. (bir ton 62 put) toplari: 26 'adad 8 santimetrlik, 15 'adad 10 santimetrlik va 8 'adad 16 santimetrlikdur. Bularniñ ikhavi ham zamanimizniñ én kuvvatlik uruş kemalaridandur. Bularniñ har qayusığa miñ nafar 'askar siğar “Sultān ‘Oşmān” “ğoben” va “Multika” dretnotlari Türkiyaniñ **308(408)**

Baħriyya kuvatini Yunānistānnikidan iki çand(?) artturar. Bunlarga Türkiyaniñ barbaros Ğayr-al-dīn (Hayiddin) “Turgut ra'is” zirhlilari ila “Ĥamīdiyya” “Mas'ūdiyya” va “Macīdiyya” uruş kemalari qoşulsa Türkiya baħriyyasi ba'zi başqa davlatlarni ham ĥavfğa kelturar. “Sultān ‘Oşmān”, Raşādiyya, Sultān Salīm, ğoben, mūltika, āşār-ı yūfīk(?), Turgut rais, Barbaros Ğayr-al-dīn, Mas'ūdiyya, Macīdiyya, Ĥamīdiyya va yana bir neça uruş kemalarini bir yerda qoşub ĥisāb kılsak bütün Balқан davlatlarini va bir dahşatğa kelturar ammā Yunānistānniñ on miñ tonnalik yalgūz iki zirhlisi bardur. “Avarof” sâ'atda - 21 mil yol aldiki ĥâlde Balқан muħarabasi asnāsida Türkiya baħriyyasi üçün bir dahşat taşkil kılmakda édi. Ammā émdi Yunān Türkiyaniñ qolığa kelturgan zirhlilariniñ heç biriğa qarşı turalmaz. Türkiya harbiyya vaziri maşhūr Anvar Paşa Hazratlari i'lān kılibdurki 'askari libasdaki katta va kiçik afisserlar birgina qadaħ bolsa ham şarāb = müsķirāt içsalar afisserlikdan bekar bolurlar.

London-ħarbiyya nāziri “grey” ila Ĥaqqı paşa arasida muzākaralartamām boldi. Bir neça mas'alalarda 'ahdnāmalar bağlandı. Türkiya İrān ĥududi mas'alasidaki 'ahdnāma éndi iki taraf pādşālari tarafidan qabul va tasdīq kılinub mundan başqa Dicla, Frāt nahirlarında paraħod yürütmaq barasida mu'āhada tuzatıldı. **309 (409)**

İstanbul - Armanistān mas'alasida Türkiya ila Rusya arası yaħşilik ila tamām bolgan üçün Armanilar maclis-i mab'ūşān silāvlarığa (?) qoşılurğa qarar berdilar. Ĥükūmat vilāyatlarğa şul ĥuşūşda telegram ila farmān berdi.

“Bosna va Harsak” daki müsūlmān vaqıflariniñ müdiri Arnavudviç (müsūlmān Boşnaq) Yunān, Şırb va Bulğar qolığa kirgan müsūlmānlarğa bir ĥiṭābname naşr étdi. Mazkūr ĥiṭābnamesida aytadur: “siz ĥāzırkı ĥālingizğa rizā bolungiz. Bir neça yıl

ilgari Bosna va Harsak müsülmānlariniñ qılğan hāṭalarını tekrār qılmangiz. Biz bir vaqıt Avustriya hūkūmat maktablarığa boyqot i‘lān qılğan éduk ammā mundan fā’ida körmadik balki ziyāndan başqa bir narsa hāşil bolmadi. Faqat Avustriya maktablarığa qırub oqub çıqandan keyin ayakğa basub kun köra aldik. Siz ham Yunān Şırb va Bulğar hūkūmat maktablarığa kirub oqungiz va bütün ğayratingizni iqtisādī taraqqīğa şarf qilingiz”

“Krup” kārḥānasi Türkiyağa 200 milyon frank pul qarz bermaqçi bolubdur. Bul qarz muqābiliğa Türkiyadan yangi spariş talab qilub eski qarzlarni bölak bölak berilmağini şart qilubdur. Bab-ı ‘ālī bu taklīfni qabul qilgandur. Şırbıyyniñ ötkan uruşda qılğan harācatiniñ hammasi 120 milyon frank bolubdur. Anıñ Türkiya ila qılğan uruşı alti ay uzayıb har kuni **310 (410)**

Bir milyon frankğa tuşadur.

Türkiya hūkūmati İzmir yanida anaṭoli (anadolu) sāḥiliğa ‘askar yığgan édi. Bu ‘askarniñ Saqiz va Midilli aṭalarığa (ada) hucūm qilmaqıdan qorqub Yunān hūkūmati aṭalardaki (ada) ‘askarini üç martaba arturdi. va ham ilgari Türk tab‘ası bolğan 30 miñ yigitini ‘askarlıqğa çaqırdi. Sābıq Sulṭān ‘Abd-al-hamīd (Abdulhamid) Türkiya filotini qollanturmaq üçün 23 milyon frank beradur. Lekin bu mablağni birdan bermay turib taqsīm qilib berur ékan.

“Şabāḥ”

Hāzirda barça mamlakatlarda sunnī, şī‘a iḥtilāflari aradan kōtarilgandur. Huşūsan Hindistānda. maşālān: (Hind cam‘iyyat ittiḥādiyya islāmiyya) sida ra’īs Amīr ‘ālī sunnīlardan bolğan ḥalda ra’īs mu‘āvini ağaḥān şī‘ılardan ékan. Mazkūr Āgaḥan Hindistānda dār-al-fünūn üçün ham Türkiyağa “Hilāl-i Ahmar” üçün köb i‘āna yığgan édi. Asya şağrā (?) yaqın bir iki caziradan başqalarını Yunānılarga tark qilmaq üçün Avropa davlatlari Türkiyağa (noṭa) ya’ni taklīfnāma beribdurlar. Türkiya hūkūmati Avropa davlatlarını uşbu taklīfnāmasını radd qilmaqğa kuçi yoqdur.

Balkanda yana iḥtilāflar köpaydi muniñ naticasiğa Şırb, Yunān va Türkiya va diger taraftan Afstriya va Rumanya davlatlari uruşğa ḥāzirlanmaq üçün harakatdadurlar. Türklar Adrneda yangi qal‘alar yasab ham da Adrna va aṭrāfında **311 (411)**

köb ‘askar va asbāb va muhimmāt-ı harbiyya yubarib turubdurlar. va har kun uruş maşqlari qilmaqdadurlar.

İhtidā'

Ahırgi vaqıtlarda Avropa mu'tabar va katta adamları dīn-i mubīn-i islāmğa kirib turganları carīdahānlarğa ma'lūmdur. Yana Belgiya mamlakatnıñ graflaridan "Davyer" canābları müsülmān bolubdurlar. Rusyalık uluğ bir zatnıñ ham müsülmān bolganlıkları yazılatur.

"Vaķıt"

Türkiyaniñ adībılarından Racā'izāda Maħmūd Akram canābları 70 yaşda vafāt étıbdurlar marħūm bir zamānlar 'ilmiyya vazīri bolgan va köb aşarlar şāhibi édilar. 2000 miñ cildlik kitābhānalarını millatğa hadiya üçün vaşıyyat étkan ékanlar.

"Şabah"

Amerika baylaridan "Henri Kapis (?)" kasalhānalar faydasıǵa 30 milyon şom ħadāya beribdur.

Mısr şahzadalaridan Amire Zeynab ħānim ħol astida Mısr ħatūnlaridan bir cam'ıyyat-i barpā bolubdur Azbarayı Türkiya bahriyyasıǵa ħadāya cam'lamak üçün maşhūr Kafkazlı Ahmadbek Aķayef canāblarını İstambul maclis-i lab'ū şānida vakīl saylamakçi bolubdurlar. Berlin ila Amerikadaki "Niyork" şahri arası beş miñ çakirimdan ziyādadur. Alān simsiz telegraf ila bu iki şahardan ħabarlaşmaqǵa başladılar. Berlindaki telegraf minārasını buyuklıǵı 300-arşındur. **312 (412)**

'İlm va Taraqqı

Hiç millet-i taraqqı naħvād kerd meger be-işlāh-e mekātıb ve medāris. Mekātıb ve medāris hem işlāh naħvād şüd meger be-mavāfıķ-e zamān-ı ħāzire her gāh çeşme güşāde be-aħvāle ħāzire'i ħūd nāzār nemāyim midānim ki be-ciĥālet eftāde'im ve ez bi-tertibıyye-i mekātıb ve bi-nāzmiye medāris be in derece reside'im. Māki der zamān-ı ħadīm çunin ne budim nām ve āvāzeyā daştım. Çandin memālik der taht-ı teşerrūf-ı mā būd, sebeb çist ki bedin ħālet eftāde im. merdmāniki ez vucūd-u şan bi-ħaber budim 'ālem ra bezīr teşerruf-u ħud der āverde daray-ı an ħader şan'athā şude end ki bā'is ta'accub-u ma'est. 'İlm merdn zamān be'an pā reside est ki be-avc-u eflāk pervāz mi nemāyend ve mahenūz der teki çāh-ı meħnet ca şude manend çuğuz (bum) ki ez ābādī gürized ez 'ilm ve ma'ārif mi gürizim, anĥā ez Kūve-i 'ilm der avc-

u ‘izzet h k mr n ve m  ez za‘yif-i der h z z zillet-i sergerd n bi iniy n-ı m  hem ez bereket ‘ilm h li k rih  kerde end.   n n  n z r nem yim be ba‘zi bin  hay-ı k d m mi li: medrese, mescid ve min ra ki m  er d den  nh  be- eyret  ar  mi evim. Veya kit bh y-ı ‘ilm-i ve fenni ki be-n z r m resed, re edh neve h kmeth ne h yiki der tv r h mi v nim v ki‘ n  i ‘acab e erh  ve bi h  ki g ya ez kuh ter  ide end, der va t-i res den  ft b k  ih y-ı  nh  m duru  ed-i: 600-700 s l ez bin -i  nh  mi g zered hen z rengi  nh  te  r ney fte est. Mi‘m r ve b n  ve  nh  mi l-i m  ins n ve m s lm n ve ecd d-ı m  bude end. Be-m   i  ud? Ma‘l m est ki  nh  ‘ilm tah  il mikerdend h ner mi- mu  etend  ayret d  tend t  inki ism-i h d ra be-y dig r-i g za tend ve be-d n ve millet-i h d h dmet nemudend eger m  hem muv f k zam n-ı h z re be-tah  il ‘ilm ve h ner k  i  nem yim **313 (413)**

der endek m ddet   h b-ı k dr-u menzilet gerdide ism-i m  hem d h l defter n md r n ve h dm n-ı d n mub n d h l mi eved ve ‘izzet ve  br y-u du cah nr  h v him y ft v l  p m l h v him  ud!

Bu  r : M.Z.M rz  Z de

H rmatlu Mu tar larga  ‘l n

Bir y z dana har nav‘i po ta  ar   (otkritka) (*davetiye*) laridan  stambul T rkiya va vil yat-i Bu  r ni  ma   r caylarini va ma‘r f adamlarini ta v r va rasimleri k yulganlaridan va ba  a har h l gul va    aklar va ba  a mamlakatni adam va rasimleri k yulub tayyarlangan k ra har h l rang  ranglaridan bir y z dona     om a naloj (*koym k, salma k*) k lib yubariladur. Pulini p  a yubarib zakaz (*sipari *) k lgan adamlarga yana on ‘adad k rta muc n  va maft (?) yubarilur. Sipari     n adres:  niversaln ya torgovlya zagranichnymi novostyami, M. . .  amanovu, v  gor. Star. Buxara, otd. N 1-0 (Yurt d  i haberlerinin  niversal ticareti, M. F.Y Zamanova, Eski Bu  r   ehri, N 1-0 b l m .)

T  akk r

Avliy  atada Sayyidmur d Sayyid ‘Alio li can blari a id ra t  akk r aytar.  yina na ri a sa‘y  tkanlari    n. Y k nda  yina macallasi h z rgi nar  va k t nda - 32 sa ifada    ar. **315 (415)**

Талаб Қилинғиз!

Yakka suvāri va kara (?) faytonlariniñ taʼrif etmasini (?) éñ katta

Kārḥānadan ʻunvān: Қазан. S.G. Ístipanof

Требуйте!

Иллюстрир.Каталогъ

Городскихъ и ДорожныхъЭкипажей

С.К.СТЕПАНОВА

ВЪ КАЗАНИ

Samarkandniñ Yāmi maḥallasi canāb-ı ḥāci Abdullah ḥvāca ḥoylilarinda aqşām Rusça oqutmak üçün ruḥṣat berilibdur. Maktab cumʼa aqşāmdan başqa har keça üçün, bala va kattalarğa ham müsülmāni taʼlīm berilur.

Muḥarrirniñ Taḥrīr va Naşr Étkan Aşarlari

Alziyā, maktab-i islāmiya-fārsī 40 ṣaḥīfa ḳalamīy ḥaṭda 15 Tiyn

Kitābat al-āṭfal - kırk ḳadar fārisi va Türkī inşā va ham ḳāzīḥāna val-asna-yiḥāna ḥaṭlari 15 tiyn

ʻAmaliyāt-ı islāmiya – mazḥab-i millat va zāruriyat-i va dīniyya Türkī savāl va cavābı 15 tiyn

Coğrafiyā, ʻumrāni va rusī – muşavvar 88 ṣaḥīfa fārisī 45 tiyn

Münşahib(?)-i coğrafiyā-i, ʻumūmī – Türkī 124 ṣaḥīfa müşavvar 75tiyn

Padarküş – tiyatro risālası oynalmaḳğa ruḥṣat berilgan Türkī fāciʼa Türkistān maʼīşatından 12 tiyn

Sayyāḥ-i Hindi tarcimasi Rusça 60 tiyn

Hammasidan birar nuşḥa alinkanda barḳası 2 şom poṭa şarfī nāşrdan kitābçi va maktablarga yüzda yigirma beş kam ḳilinur beş şomḡaça poṭa markasi maḳbul va beş

şomdan kam naloj (*koymak, salmaq*) bolmas. Türkistān, va Buḥārāniñ maşhūr kitābçılarından bulunur ‘unvān-ı Samarḳand: Maḥmūd Ḥvāca Behbūdî.

Türkistān, Buḥārā, Ḥīyva ḥarīṭası müşavvar müslümāni ḥatda beş rangda basılmaqdadür. Bahāsi 30 tiyn.

Muhtaram Vakıllarımız

Āyina üçün ābūna va ‘aşlan qabūl qıladūrlar. Samarḳand: Muḥammad İbni Mullācānoğlu. Ḥoḳand: canāb Mīrzāmad (Mirazahmad) Mīr ‘Ābidoğlu. Aka Birşa (?) Manşūroğlu. Andicān: Mullā Şākābil Kamalof. Taşkend: Tölagan Ḥocmiyarof, Buḥārā: ‘İnāyatulla ḥān Ḥakīmzāda. Mīrzā Hamdam Mīrzā ‘Abd-al-vāḥidoğlu (Abduvahid). -Samarḳand – gāzetasınıñ sābiḳ vakıllaridan ricā étarmizki qollarındagi Samarḳand aḳçasıyla ḥisābisini (?) yubarsalar Samarḳand badalina Āyina yubarılur.

КИРПИЧНЫЙ ЗАВОД

М. А. ЗАЙДЕЛЬ

Стар. гор., Дагбитская ул. Телефонъ №316

Полномерный, 6X3X1½ верш. хорошо обожженный кирпич: Строители.
фасон.-для карниавъ, угловъ и проч. Цены унеренныя.

M.A. Zaydelniñ ḥişt zavodi

Samarḳand şahri müsülmanına kiṭ‘asında dahbid yolni üstında telefon numri 316 dur katta qalıp ḥiştlar uzunligi 6 verşok (*ölçav birligi*) éni 3verşok qalınlığı bir yarım verşok yaḥşi pişirilgandür muḳarrari ḥiştlar va ham ‘imāratlarını karniziga maşraf boladürgan ḥar ḥil qalıp va ḥar ḥil formada qoyulgan ḥiştlardür narḥi arzān.

Sol der kenar:

Müsülmān sinematografi “Maderin”, Rusya qal‘asında har üç kūnda yangi ‘acāyib lavḥalar va manzaralar körsatür va dünyāni ḡarāyib oyunçılari va taza ‘acāyib lavḥalar kelgandür.

10 Rabī‘ūlahır1332

Şanba

22-Fevral 1914

№ 18

Āyina

‘Adad 18

Mirāt

(ЗЕРКАЛО)

Közgu

.ОИНА.

(еженедельный журнал)

Haftalik jurnal

(На Узбекскомъ и Персидскомъ языкахъ.)

Özbek va Fāris Tillarda.

Türkī va Fārisī orta şivada ba‘zan Rusça har şeydan baḥiṣ muşavvar haftalik macal-i islamiyadür. Millat-i islāmiyaniñ sa‘adat va islāhına Müslümānlarını madaniyat va funūn-i zamāniyadan naf‘lanmaqlarına ḥādīmdur. Mas’ul muḥarrir va nāşiri mufti: Maḥmūd ḥvāca Behbūdī.

Ay Abuna қiymati

12 0 5 şom

6 3 şom

3 1 şom 75 tiyn

Bir nusḥasi har yerda 12 tiyn

İ‘lān üçün

Aḥir şaḥīfada satırından 15 tiyn Alınur

Adres tabdili üçün 25 tiynlik marka lāzım

Āyinaniñ

Köblab alguçılarga 10 tiyndan yubarilib poçta şarfi idāradandur.

Maḥal-i idāra şahar Samarqand cādda-i Raşitnikof nāşirninñ 9 ham 11 raqamli öz ḥānasında telefon raqami 290 - idāra har kun sā‘at 8 dan 12 ḡaça açuqdur.

(Цена 12 коп) Bahasi 12 kop

Naşir boşçisi Maḥmūd Ḥvāca Behbūdī

Adres: Samarqand şahri. “Āyina” jurnalining muḥarrirligi

Cahālat Dardlaridan!

İsmimizni bilmaymiz! nima üçün? bizğa orgatmabdurlar. maşalan ismimiz ‘Abd-al-şamad, ékan “Apsamat” hatta qışlaqlarda “Amsavat” derlar. (‘afv buyurulsun. Adabdan hāric bolsada adabğa da‘vat étar) ati yādigār ékan –“cadugar” Luţfullah ékan, “Nuţfullah” ataladur. (Astafirullah) ğalaţi atmaq sababi ila, ‘avām-ı kātiblar tarafından kâziḥāna, va lasnoyḥāna huccatlarında va hükūmat mahkamlarında ham şul tarīka ğalaţ va maşharalik ḥālatında yazilur. Hatta şaharlarda dükkān va kārḥānaları tapasında rusça va müsülmāni haṭṭ ilan “Abdukadir” “Pathullah” “Sanatullah” (Şan‘atullah) Abduraḥmān - va mundan ham ğalaṭirak yazilib asilgan lavḥalar bardur. Bu ğalaṭlar baniñ va ḥazina va nataryus= muḳavalat muḥarrirliği dā‘iralariğaça barar. Bir zamān bu ğalaṭ ismlarni toĝri yazib mahkamağa berilsa mahkamadan toĝrini ğalaṭi deb qaytararlar ki alarni qaytarişi toĝridur. Bu ğalaṭlarni tuzatmaĝi veya dürüslarni ğalaṭi qılmaĝi üçün iş égasıĝa ya‘ni ismni şāḥibiĝa haftalar va aylar ila yugurmak lâzim kelur. Munida koyduk. Şunday ğalat ketabersa yigirma otuz sana songra ḥalq yenidan ‘avāmraḳ bolub müsülmān ismlari yana ziyādarak bozulur dükkān va karḥanalar tepasındaki ‘unvānlar mundan ziyādarak ğalat ismlarni şāmil bolur. Éndi munga ‘ilāc, ism koyganda **318 (418)**

İsmni ma‘nāsini bayān qilinmaq va (kayfiyyat-i talafuẓi)ni ata anaĝa bildurmak kerak. Va alar balani öziĝa ham bildursinlar va ismlarni yazganda va çaķirganda dürüst atamak kerak. Va ham Coraḳul, Narḳul, Taşmurād, Baltaḳul dek ma‘nāsiz ismlar ila balani atalmasun. Balki ‘Arabī türkī va fārisī ma‘nālik ismlar ila atalsün‘acabi şulki idārada ğalaṭi yazilib kelgan ismlarni toĝri yazib yubarilsa égalari rāzī bolmaydur ismlari ‘Arabī ékan ‘Arab kâ‘idasi boyunca “Elif lām” ila yazsañ şikāyat étarlar. Ari ul biçāralarĝa ‘ayb yok ‘ayb cahālatĝa va maktabsizlikĝa va rûḥānīlarni musāhalalarında dīnī va millī işlarĝa diĝḳat étmaganlarındadır. İsm toĝrisında tatar biradarlarmizni ham ba‘zi ḥāllari‘acāyibdur. Maşalā ‘Aynullah-Nabiyyullah-Rûḥullah degan ismlarĝa uçraladurki bu ham bir nav‘i diĝḳatsizlikdur.

“Āyina”

10 rəqəm Āyinaniñ 230 şahīfasında “kürre-i müştaḥa” niñ Nısf-ı ġarbīsığa qarasangiz, şimāldan canūbğa iki müşallaş (sakunca) şaklında va dengizlar ortasında uzayıb tuşkan iki parça quruqlık körarsızki “Amerika kıta’si” veya “énka” (berr-i cadīd) şudur. Bu quruqlıknıñ şimālī tarafıdaki “Amerika Şimālī” canūbıdaki “Amerika canūbī” atalur va ikisi, Tar bir Barzaḥ ila, birbirigə yapışur. Bu Tar Barzaḥniñ “panama “ atalur, Panama Barzaḥiniñ nihāyat tar cayı 40 çakirim qadardur. **319(419)**

Bir neça illardan beri uşbu Barzaḥni qazmaqda édilarki yaqın da açıldı iki tarafıdaki dengiz suları qoşulub iki parça Amerikani bir biridan acralmaqğa sabab boldi. İki tarafdaki dengizdaki paraḥodlar bu yangi qazılğan “Panama” qanalidan ötməqdurlar. Bu qanalni qazmaqğa sarfı (bir milyard, va sakiz milyon franiñ boldi- bir franiñ 32 tiyndur) Amerika kıt’asiniñ ḥudūdi, ġarbī Baḥr-i muḥit-i Kabīr. şimālī tarafı, şimālī muz dengizi, şarkī Baḥr-i muḥit-i atlası, Canūbī, Canūbī muz dengizidir. Amerika kıta’si bizni turatrgan kıt’ağa tekmay arağa dengizlar bardur. Amerika éski dünyāmızğa éñ yaqın yeri şarkimizdaki - Baḥrning boğazi-ğa tiyatrgan “Alaska yerim cazīrası” bolub ammā nihāyat savuq va ortağa muz dengizi barlıgı üçün barib kelmaq müşkildur. Yerni tarbuz farz qilinganda bir tarafı éski yer ya’ni Avropa, Asya, Afrika kıt’ası bolub başqa tarafında Amerika kıtası vāki’ bolub ikisiniñ arasında - Muḥit dengizleri vasiqadur. Kürre-i arz üstündeki katta alti parça yerni mücammalan bayān qilindi. Éndi uşbu alti parça yerni kattalıgı ila va har birinde turatulğan adamlariniñ ‘adadını yazib Āyina-niñ başqa rəqamında Amerikani kim va qaçan va qanday tapılğanı, va andan songra bu alti kıta quruqlıqğa yetişli su’āl va ma’lūmatları yazarmız. **320 (420)**

Yer yüzini sāḥti va adamı					
Kıt’aları atı Cezireleri ila	Masāfaları murabba’ kilometru			Andaki adamlar	
	Milyon	Miñ	Yüz	Milyon	Miñ
Asya	44	179	400	819	556
Avropa	09	-	023	392	264
Afrika	29	820	200	140	700
Amerika-iŞimālī	20	817	700	105	714

Amerika-iCanübī	17	744	-	038	482
Avustraliya	08	951	800	40	483

Tört tərəfi bir kilometrodan kelaturgan yerni “bir murabba‘ kilometro” derlar miñ metroni, bir kilometro derlar. Bir metro, 22 ½ verşok. (Bir kilometro, bir çakırimdan biraz kamdur)

Yer yüzündeki ھalayıqni dīnga taqsīmi.

Müsülmān - 300 milyon

Naşārā 400 milyon Muvahid

Yahşūdī 10 milyon

Budda 500 milyon

Brahmanī 150 milyon Muşrik

But parast 150 milyon

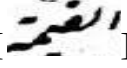
Yer yüzigə taħmīnan bir yarım milyard ھalk ya‘ni bir miñ va beş yüz milyon nafer
321 (421)

Mısr-al-қahirada Cāmi‘-al-azhar Madrasasi

Mısrda taħşil-i ‘ilūm ilan şugullanmakda bolganim üçün ‘alam-i islamniñ éñ katta darşhanasi bolgan “Azhar madrasasi” aħvalidan (Āyina) macallasi vāsiťasi ilan ‘aziz hamvaťanlarimni ھabardar étmak lazimligidan bu vazifani ifā étmak fikrinda bolsamda taħşil zamani bolgani üçün fırşat bolalmas édim. Bu arada vaťanimizni çirāgi va millatimizni ھādimi, “Āyina Macallasini Azhar ھuşuşında (kamīna Raqm Hıruftan) ma‘lūmat isttamađi bu vazıfamni biran avval éfāétmekligimni icāb étdi. Binā’an alayh kārī’in zavīyyūl iħtirāmğa va süyükli hamvatanlarimğa azhar ھuşuşında) tubindaki bayānātimni taқdīm étmakni vacıbadan ‘add étdim. (al-azhar madrasasi): ma‘dan-i ‘ulūm va fūnūn va ‘alam-i islāmni én buyuk darşhanasi boluşı ilan maşhūr bolgan. Uşbu madrasa 359 hicrī sanasında fātimīlar zamānında Mısr ھıdivilari tarafından binā étilib şongra mūrūr-ı zamān ila vķū‘ğa kelgan ھamiyyat-i dīniyya va gayrat-i vaťaniyya sāyasıga sāھalari vus‘atlandurulub ta‘mīrātini takmilige gāyat daracada ahamiyat berilmişdur. -1167 hicrī sanasıga Mısr vālisi (Al-amīr abd-al-raħman (Abdurahman) al-Kat Hüdā) tarafından tamīr étilib hayat-i ھālisige qarār

berilmiş ki hayat-i hālisigə uşbu tərīkadur: ‘imārati, tamamen marmar taşlardan işlangan kəşşisizdur. Tört tərəfi ravākdur. Cami’ kible tərəfida bolub 126 stuni bardur. Bāķī üç tərəfindaki stunlar mecmū‘ 375 bolub tamamen ruḥām taşleridandur. Ravāqlarni usti iki āşiyāna va iki kətara. **322 (422)**

Ḥucra bolub bul ḥucralar, başka mamālik-i islāmiyyadan kelgan təlabalarni ortalariğə taḫsīm étılmışdır. Al’ān har tā’ifa öz camāğalarigə mahşuş ravāk va ḥucralarğə istikāmat va vaḫflaridan istifāda étmaktadırlar. Uşbu madrasa beş ‘adad mināra va on ‘adad darvāzani ḥāvī va sāḥa-i(?) saṭḥiyasi 26,333 zurrā‘-ı şar‘i miḫdārindadır. Har ravākda işkāflar qoyulub bul işkāflarda təlabalarni libās va kitāblarini qoyulub özləri şaḥanlarda takrār, mükālama va muzākaralar ilan şugullanadırlar. Mısr ahālisi va Tavab’idan keladurgan təlabalarğə ham mahşuş ravāqlar barki uşbu ism ilə

ataladırlar: 1) ravāk-al-sa‘ā da 2) ravāk-al-babahīra 3) ravāk-al [] 4) ravāk-al-farīsta 5) ravāk-al-tıbgaviyya 6) ravāk-al-ḥanfiyya 7) ravāk-al-faşniyya 8) ravāk-ı ibn-i mu‘ammer 9) ravāk-al-şarākūh 10) ravāk-al-ḥunāblat 11) ravāk-al-abbāsiyya. sā’ir mamālik-i İslāmiyyadan kelganlarğə mahşuş ravāk ismləri uşbudur. 1) ravāk-al-ḥarmīn (ḥicāz ahālisigə mahşuş) 2) ravāk-ı dükārna dārfūr (?) (dārfūr ahālisigə mahşuş) 3) ravāk-al-şivām 4) ravāk-al-cāva (cāvalılarğə mahşuş) 5) ravāk-al-sūlaymāniyya islimāniya (afğāniylarğə mahşuş) 6) ravāk-al-mağāriba (mağribi müsülmānlariğə) 7) ravāk-al-sinādiyya (sudānlılarğə). 8) ravāk-al-atrāk (Türklarğə mahşuş) 9) ravāk-al-rekārnat-al-Barnāviyya (Bernū ahālisigə) 10) ravāk-al-cabrūt (Ḥabeş müsülmānlariğə) 11) ravāk-al-yeman (Yemanlilarğə mahşuş). 12) ravāk-al-akrāt (kürdistānlılarğə) **323 (423)**

13) ravāk-al-hanūd (hindlilerğə) 14) ravāk-al-bağdād (Bağdād ahālisigə) 15) ravāk-al-rikārna Şalīḥ (Şalīḥ ahālisigə) 16) ravāk-al-Barābara (Mısr va Sūdān beyninda olan ahāliyya). Ravāqlarni büyükləri va vaḫf cihatından bāyləri atrāk, şevām (?) ve akrā ve mağārba ravāqlaridur. Har bir ravākda ravāk mutaşarrıf bolub uşbu mutaşarrıf təlabalar tərəfidən aksar ra’i ilan saylanib songra Şayḥ-al-islām va mudīr-i ‘am tərəfidən tasdīk qilinadır. Təlabalarni ravākda qayd étmək va vaḫflarni təlabalarğə taḫsīm étmək uşbu mutaşarrıflar vāzīfasi bolub illik mu‘āmalalarını Azhar idārasigə körsatib ḥisāb berməkğə macbūrdurlar. Ḥiyānatları zāhir bolgan ḥālda mas’ul tutilub manşıblaridan tuşuradırlar. Azharda oquladurgan ‘ilmlər, 1) ‘ilm-i kalām, 2) ‘ilm-al-aḥlāk-al-dīniyya, 3) ‘ilm-i faḫa, 4) uşul-i faḫa, 5) tafsīr-i Qur’ān, 6) ḥedīṣ, 7) Nahv 8)

şarf, 9) ma‘āni, 10) bayān, 11) badī‘, 12) mantıq, 13) muştallih-al-ḥadīş, 14) ḥişāb, 15) Cabr, 16) ‘arūz, 17) kāfiyya, 18) ta‘riḥ-al-islām, 19) şanā‘at-al-inşā kavlan va fi‘ilan, 20) mubādī-al-handasa, 21) taqḍīm-al-buldān, 22) ‘ulūm-i aqliyya, 23) Huṭūṭ. Mudarrislar dars aytadurgan vaqt, yerda veya kürsi ustida ulturub avvalan ḥamd va şalavat aytib şongra darslarga şürü‘ va ‘ibāralarni taqrīr va tafsīr va masa‘il-i mutlaqa hal va fasl aytadurlar. Talabalar mudarrislar aldinda toplanib veya ḥalka tutub olturadurlar. Dars vaqtlari **324 (424)**

üç qismga taqsim bolunub şabāḥ darslari, qiyām darslari, aqşam darslaridur. Şabāḥ tafsīr-i Qur‘ān va ḥadīş va faqa darslari, qiyāmdan song nahv, sarf, ma‘āni bayān bedī‘ uşul darslari, ‘aşrdan song ḥişāb ta‘riḥ va coğrafiya va ‘ulum-i hedisiyya cadida darslari oqutuladur. “Mışrda Azhar talabalarından Samarkandli ‘Abd-al-islām al-fatimī (Abdulislām)” bākiyasi bar.

Başı 11 raqamda Türk Davlati Nima Üçün Mağlub Boldi? 17 raqamdan bā‘id

Mundan keyinraq yana bir avuc İnglislar toğrisi İnglis ticāri-şirkatiniñ cam‘ qilgan şirket ‘askari Hindustānga musallaṭ boldi. Avropa kadar casāmatda bolgan hindistan qita’sini pul ilan va bir qismini uruş ilan istilā qildilar. Mayda çuyda Hind hükūmatlari nari tursun,-altmış milyon ahaliğa mālīk Hind davlat-i islamiyyasi - tüccar-i-şirket ‘askariyasiğa muqāvamat qilalmay İnglis təcirlariğa tab‘e boldi. (Dehli) Sultanlariniñ ḥali va rizki tüccār idāra ḥanasiniñ ḥimāyat va i‘ānatığa muḥtāc bolub qaldi. 60 milyonlik bir davlat va millat uç aylık dengiz yollaridan ötüb kelgan bir avuc düşmanni daf‘ qilalmadi. Balki dīnini, cayini, malını ‘ırzını va nāmūsini alarniñ iḥtiyariğa va kayfiğa tabşurdi. Bularniñ ‘illati muqāvamat qilalmaslik muqabala va mudāfa‘ağa çara tapmasligi édi. Yaḥşi! Ammā bu ‘ācizlik kaydan keldi? Agar ‘avām nazariça “Müsölmānlikni buzulganidan” desak toğri bolmas. Çünkü cāva va hind müsölmānlari ḥazirğaça beş farzniñ adāsida kusur étmaganlari ma‘lumdur: **325 (425)**

mascidlari, şofilari ham az émasdur. Avropaliklarda munga heç man‘a bolmay ḥatta “Aḥiratsizğa” Hindustān bizğa deb alarni bu işlarga targīb qiladurlar. Cumla müsölmānlarniñ ‘aciz va inḥitātlarining iki ulūğ sababi bardur: avvali va éng muhimi: din va ḥikmat-i islāmiyyaniñ yalguz ‘ibadat qismini qolda tutub, başqa cihatlarini ya‘ni himmatğa, ḥamiyyatğa, siyasetğa ictima‘iyatğa, ‘adalatğa va ma‘ārifğa, taluqi

bolgan aḥkām va қа‘idalarıni tark qılğanları va ba‘zi ḥikmatlarını anglamaslıklarıdır. ‘İbadatğa qıuşur qılmaganları üçün āḥiratda mukāfāt almaqları şubhasızdır. Lakin başqa ḥuşuşlarda ğaflat qılğanları üçün bu dünyada va āḥiratda cazāsini köradurlar. Müsülmānlarnıñ siyasī va madanī ta’rīhlarını okusangiz şul muṭṭalıblarnı tafşılı ilan korub añglarsız. Hicrat-i nabaviyyanıñ 7-nçı ‘aşrığaça ahil-i islam okub, ‘ulum va fūnūn taḥşil qılır édi. Har narsa kerak ésa şuni okub, organub va anga qarab mu‘amala va amal qıldı 8-nçı ‘asrdan 11-nçı ‘aşrığaça ‘ulum va fūnūn taḥşili betadrīc azalub, ‘ulamā-ı islām sönmaqğa, millatniñ közi qulağı va fikri bağlanmaqğa ‘ulama ilan barā bar ḥukamā, umarā, ahil-i kasb va ahil-i şan’atda keyin ketmaqğa başladı. Bütün islam dünyası cahl va ğaflat pardasıǵa oralmaqğa va ipak qurtı şifatıǵa kirmaqğa yüz koydı. avā’il-i islāmniñ himmati, ‘ilmi, fikri, ictihādi va har cihatdaki fa’alini yaddan çıqub millat şundaq bir ḥālatğa keldiki cahlını ‘ilmdan, dinni ḥurāfātın, **326 (426)**

himmat va sa’yini tanballıqdan, yigitligini hudābinlikdan, taqvāni riyādan, maḥkamani şarrāfhānadan, öz kasasını bayt-al-māldan, tab’ani qoy surukidan, almaqni bermaqdan ayralmadi. fark bermaladi. “baqiyasi bar”

Ta’assüf!

Olub aqvāl-i ummat munsalib şidq-u şadāqatdan
Cahālat zulmati basdı bizi uşbu razālatdan

Dimā’-ı zulma şarf étdi ḥayātımın neça bī-vicdān
Bolub maǵrūr zulm u munḥarf rāh-ı ‘adālatdan

Tutub ḥalvatda ‘uzlat ba‘ziarbāb-ı ma‘ārif kim
Ġam-ı milat yutub ah u taḥassurla nadāmatdan

Bu Şarq ahlini gardārı érur ğaflatla sarḥoşlık
Hucūm ilan biza vérđi bu sarḥoşlık safālatdan

Ḥukūk ‘ālimimiz pāmāl oldi ahl-i dünyāya
Badā’ étdi bilād-ı ahl-i islām-ı karāmatdan

Tavāriḥ şafḥası şāhiddur islām-ı şā’niǵa
Takāsulla tuşurduk şā’n-ı islāmi şadāratdan

Qervan ve syṭi (?) de aldı Avropa islāmdan darsi
Fūnūni ğayra tadvī’ aylayüb qaldik sarāfatdan

Sa‘adat ‘ilimdur ham ‘ilimdur ey zumra-i islām
Şakāvatla cahālatla ba‘īd oldıx sa‘adatdan

Cihān titrardi islāmniñ şükūhidan muhītından
Dürüstlikligidan qalmışız irş-i şalābatdan

Madārislarda yoqdur ‘ilm u hikmat handasa tā‘rīh
Cocuklar vaqti zāyi‘ bolgusi fann-i şanā‘atdan

Keliñ islāmlar yagrang olung émdi hūdā hāqqı
Nifāx ila ta‘aşşubdan qaçing bağz u ‘adāvatdan

Hūdā takşır étsun dāhi va ‘ālilariñ muşlimīn
Hayāt tāza bahş étsun bu islāma casāratdan

“Andicān: Mullā ‘Abīdullah Hıvāca Sulaymānī”

Āyina macallasini hāzırkı narhında -32 şahifada çıkarmaqçımız anıñ üçün muhtaram müştarilarımızni yaru dostlaridan müştari tabmaqlarini umid kılınur. **327 (427)**

Ahbār-ı

Cahān

Onur paşaniñ amri ila kışla (‘askar hāna) larda okumaq yazmaqnı bilmagan barça ‘askarlarnı boş vaqıtlarida okutmaqğa qarār berildi. Mu‘allimler, zābitlar arasidan qoyılır. Harbiyya vazāratı, ‘askarlarğa kerak qadar dars kitābları va oqu asbāblarını ma‘ārif vazāratidan talab kılubdur. Türkiya hükūmatı ma‘ārif işlerini tartib va nizāmğa salmaq üçün ma‘ārif vazīriğa Germaniyadan 2 nafar müstaşār (keñaşçı) da’vat kılmaqğa qarār beribdur. Hükūmat qolidaki zirā‘at bankığa ham Germaniyadan müdir mu‘āvinini çağırar ékan.

Qaratağ qolığa kirgan Türk toprağıdağı arnavudlar, mustaqil arnavudlikığa qoşılmaqçı bolub ‘isyān kılmaqğa hāzırlanadurlar. Qaratağ hükūmatı bularnı basmaq üçün qoşun yigadur. Va on miñ ehtiyāt ‘askarnı yaraqlanturdi. Şırb hükūmatı ham qol astida bolgan arnavudlarnıñ ‘işyānidan qorqub arnavudlik sarhaddığa ‘askar yubaradur.

Rumanya hükūmatı qaradengiz sahillarını muhāfaza kılmaq maqşadı ila öz filotini qopayturmaqda va Germaniyadan iki zirhli, İtalyadan alti minānos (?),

almaqçidur. Rumanya, Yunān, Şırb ittifāķi bağlanurlıķı sababidan bu filot Türkiyağa qarşı Yunānistānğa yardım bermak üçün bolsa kerak.

Anvar paşa Türkiyanıñ da‘imi ‘askarini 300 miñdan 200 miñğa tuşurmakçı bolubdur. Çünki Trablus va Balķan muħarabasida Türkiyanıñ ķol astidan 8 milyon ħalk çıķubdur **328 (428)**

Avropada Türk Şāgirdlari

Fransanıñ Liyon şahrida oķuķı Türk şāgirdi Nācī afandi riyāşāt-ı ‘umumiyya şu‘basida fransuz şāgirdlari arasida birinçi çıķub şahādatnāma alubdur. Şunıñ üçün Türkiyanıñ ma‘ārif nāżiri va tadrīsāt-ı ‘āliya müdürı tarafıdan anga rasmī şuratda taşakkür bayān ķilinubdur.

Romadan ħabar beradurlarki Trablus muħarabasida İtalyanıñ barķa ķılğan maşārifi 1 milyard, 149 milyon, 758 miñ 564 frank bolubdur.

Türkiya Tayyāralari

Türkiya afisserlaridan tört nafari iki uçķuķ ila uçub İstambuldan Mısr Ķahırağa ketibdurlar. Bu ikisiniñ arası, 2410 çaķırmıdır. Tayyāraniñ biri “Mu‘āvanat-i milliyya” digeri “Parnas-i Calāl-al-dīn” ataladur.

Yasama Davr Tavuķ Tuħumi (yumurta)

Ameriķada tavuķ yumurtası ķimmat bolgani üçün anda ķoldan yumurta icād ķilubdurlar. Şundaķ kim yumurtalarnıñ iķini va ķabuķini tavuķ yumurtasığa oĥşatmakğa ħarakat ķiladurlar. Yumurtanıñ sarıķını bir nav‘ on, naşta va yaĥdan ħazırlab aĥını albumdan poķaķ astidaki pardani jalatin dan tayarlabdurlar. Yumurtanıñ ķabuķini ham “gis”dan ķayradurlar bu yumurtalar aşl yumurta kattalıgida bolur. İsti‘māli zararatsız ékan. ķimmati ham tavuķ yumurtasidan arzanraqdır.

“Maktab” 329 (429)

Marħamat-i ‘Ālī-i Amīrāna

Canāb-ı ‘ālī amīr-i Buḥārā ḥazratlari, gucdivān şahriniñ kâzisi mullâ ‘Abd-al-samad (Abdusamad) ḥāca Şudūr-ı Samarkandī canāblariğa mehrūbanlik kōrsatib katta ḥil‘at berib Kargi(?) - şahri kâzilik manşibini ‘ināyat étibdurlar. şarī‘at-ı madār kâzī mulla ‘Abd-al-Samad (Abdusamad) Şudūr canāblari aḥvali zamāniğa aşinā, tarakkī parvar davlat ḥvāh ḥazrat-i Amīr va ‘ādil bir zāt bolub Karkidek va andan ‘ālī şahriğa ta‘yīn boluşğa sazavārdurlar. Karki şahri, Afğanistān ḥududında yaqinligi va Rusya ‘askarlarini iḳāmatgāhi hamda Rusya, Buḥārā, Afğanistān ticāratiniñ markazi va Amūdaryā ātaşi kaştılarınıñ mabda‘iligi üçün az harcihat muhim bir şahar bolub Eşān Şudūrdak aḥvāl-i zamānağa vākf va dirāyatlik bir zātniñ idāra-i şar‘iyyalariğa ḥavāla kılınmağı şāyān-ı madḥ va taşakkürdur. Allah Ta‘ala muvaffaq bil ḥayr étib muhtaram hamşahrimizni mundan ham ‘ālīraḳ marḥamat-i Amīrāna ila muşarraf bolmaqlarini Āyina idārası istid‘ā étib ‘ācizāna ‘arz-ı tabrik étar.

İsmā‘īl Şafā afandiniñdur.

Seniñ ‘aşkıñ ey Dilruba bir beladur
O mubram balāya köngul mubtalādur

Bilirsan ki sandan derġ élmāsben
Yoliñda seniñ iştā cānum fidādur

Neçun girya mi öyla ta‘bīb édarsin
Nasıl aġlamasman bu bir ibtilādur

Ya ben aġladıqça neçun sen kularsin
Bu ḥandañ seni toġrısı nābecādur

Vafāsızluḳ étmakdasin böyla ammā
Yina bendemim sevdikim bevafādur

Ġaribim malūlım cafādīdayim ben.
Şafā kördikim yoḳdur ismim (şafādur) **330 (430)**

Andicānda Ulūġ İsrāf

Andicānniñ Ḳaṭar Terak maḥallasida zāhir-al-dīn (Zahriddin) miñbaşi katta bir toy berib tamām 13 kun ḥalkğa köbkari berdi. Şul vaḳitğaça mundaġ köbkāri vāḳi‘ bolgan yoḳ desam ḥata ḳimagan bolumen. Ta‘accub mundadurki uşbu köbkārida neça nafar kâzılar ḥāzir bolub turub, şundaḳ vaḥşiyāna işdan alarnı man‘ kılmaḳ

orniğa alarğa qoşulub, targʻib qilmaqda édilar. Çünança hizmat bellarini baqlab köbkāri tazlarniñ yolini poş poşlab açkanlari va alarniñ bir kunlik iki kunlik haracatlariga mutaşaddi bolganlari barçağa maʼlumdur. Huşuşan ayim qışlaq qāzisi bir tuya va bir at va ham bir gilamni beş yüz şomğa taşlatubdur. Uşbu hilāf-i şarʼ bolgan köbkāriğa, bizim va cuvānlarğa isrāf bolgan aqçalar şarīʼat-imuṭaharraniñ rivāci va milat-i islāmiyyaniñ taraqqīsidurmi, ‘acabā ...? şarīʼat va milat-i islāmiyya bulṭarīka pāymāl bolabersa, haqīqī ‘ulamā va mullādan, manfaʼat parast va yalğançı mullālar imtiyāz tapilmasa, qāzilarimiz tarvīc-i şarīʼat orniğa mundaq bidʼat va hilāf-ı şarʼ va isrāfkārlikni taraqqī bersalar aḥirimiz nima bolur?

“M.Ş. Andicānī”

Karkidan Canāb-ı Amrullah Afandi

Yazadurlarki: Taşkendi muʼallim Abd-al-Ḥayr (Abdulḥayir) afandi öz şāgirdlari ilan Karki şahrinda ‘Abd-al-qādirbay (Abduqadir) Yusuf of ḥānalarinda “Mavlud-i şarīf” **331 (431)**

oқudilarki bul Karkida birinçidur. Ahāliğa yaḥşi taʼşīr étdi va har kim ḥursandlik ila qaytdi. Kellar ilda mundan kōra camʼiyat qilmaqçi va mavlud kuniniñ ‘ıyd qilib ötkarmaqğa qarār berdilar. Maclisda özbek tatār va Paşavarī müsülmānlar ḥāzir édilar. Uşbu muʼallimni müsülmānī huşuşī maktabi bar édi. Yaқinda yana Karkidaki rusça ticarat maktabiğa dīn va til muʼallimi tayinlandi.

Ayna: Āfarīn Allah rivāc bersun.

Astrahānda çıqaturgan -İdil- carīdasiniñ muḥarriri Mullā Abd-al-Rahman (Abdurahim) Ōmarof canāblarini ḥükūmat tört sanalik badruğa (?) qilibdur.

Taşakkür.

Samarқand şahriniñ quş ḥavz güzari ahl-i canāb usta Muḥammad Amīnbay öz ḥoylilarini vaқtinça uşul-i cadīd uzra oқutguçi maktab-i işlāḥ-ğa maccāni berganlari üçün izḥār-i taşakkür va minnatdāri qilinur.

“Samarқandi muallim”.

Қадирлик Ёт

Samarkandniñ “Halvāyi” velosinda (*Vilayet ismi*) Mullā Abdullahnıñ ‘ammani “iti” hastalanur. Mullā Abdullah mazkūr itni körpağa orab “adam kasalı” ğa oĥşatib kışlaĥ mullā imāmini kelturub “du‘ā” oĥutmaqğa taklīf kılar. Mullā imām “Yāsın” oĥumakğa başlar. Hasta va érka “köpak” rahatsızlanib étar, ‘af! - dāmullā hayran bolub qorqub qaçar va öz şāgirdlarını yığib ta‘ziz berarlar ‘acāyibi bulki mullā ‘Abdullah birneça madrasada tahşıl kılgan va alān **332 (432)**

Astarşenağa(?) kātib ya‘ni “Mullā va Mirzā” ismini taşıydur. Ana Mullā? Mana Mirzā!

“Mirza: ‘A. ‘A”

Āyina: zatān bizda at va hōküzlar hastalansa qabirlarğa ziyaret étdurarlar va ham mullalardan (ta‘vız) “tumar” aldurub hayvanğa taqarlar hatta hōküzlarını-çillasın- kılgan maşhūr kişiler bardur. Çünkü hasta hayvanğa du‘a oĥumak va tumār bermak imāmlar va du‘ahvānlar üçün bir müdāhıldur.

Margilāndan bir adam kelib özini tabīb i‘alān étib 2-3 tiynlik narsalarını beş on şomğa satub yürar émiş. Usta Muḥammad Amīn Racabbāyoĥlı aytadur: Şul adam mendan on şom alub bir davā bermiş édi bergan davasınıñ heç bir naf‘i bolmadı on şom barābarına (tört danası bir tiynlik) on dana (Qarşunna (?)) bergan ékan. Bu kişi ḥāzırda Samarkandda Cum‘abay sarāyında turar ékan.

Madrasa Ulugbekniñ yakınında bir sinematograf bar ya‘ni ma‘lumdur Şul sinematografda har cüm‘a kuni ḥalāyık mascidğa cam‘ bolganda mūsikī çalınmaqdadur. Va aniñ āvāzi ğalaba kılganlıkdan Azān-ı Muḥammadī va ḥuṭbani adamlar eşita almaydurlar. Cuma‘ kun namāz vaqtida birgina sa‘ātğa şul muzikani toqtatub turuş lāzımdur. Bu ḥaqda gubernator canāblarığa ‘arīza berilsa şāyad qabul kılinur édi.

N.Y.

Katta Qorğanda tatar va özbek yaşları birgalaşub “tatarlar maktabı” faydasığa (Pederküş) face‘asını şahında koymaqçı bolub muniñ üçün ḥāzırda haftada 2-3 martaba maşq kılmakdadurlar. 1-2 hafta içindan hükūmatdan **333 (433)**

ruḥşat alub tayyar kılsalar kerak

“Muḥbir”

Cavāb Buḥārāda Canāb Šāyikḡa!

Bergan ādamingizdan idaraḡa yetkani bir šom 45 tiynḡa anga yaraša kitab yubarildi. Muštari bolganlarḡa “Āyina” yubarilib turubdur. Eḡtimālki počta muvazzi‘idan başka kiši alib égasıḡa bermasa (gazet va macallaniñ ham oḡri va hafta ḡāni bolub bul ham bad-aḡlāklikni berīdur. Mıšr-al-ḡahira ṡullāb karāmıdan ḡaḡḡi afandi canāblarıḡa! muddat nāmagız tekdi. Ḥusn-i ṡanningızḡa ṡaṡakkür olinur.

Andicānda ‘Araḡhorlik

14 raḡam Āyınada Tūrkištān va Buḡārā mazārātleri ḡuṡuṡida yazḡan maḡala darḡaḡıḡat biz ahl-i islāmḡa pand u naṡıḡatdur. Özbeki (?) uṡbu vaḡıtlarda iṡlāḡ yok bolub daryā-y caḡālatḡa ḡarḡdurmız. Muniñdak ‘ibratāmız iṡlarniñ közlarimiz ilan korub, ḡulaḡlarimiz ilan éṡitib yana özimizniñ nadānlikḡa salamız. Čünanča har ḡaysi ṡahar va ḡariya da muniñdek ḡabristān mazārātler bolub ammā ḡarāblik daracadadur. Ḥuṡuṡan adamlar köb turaturḡan caylarda ḡalā ḡufl salib begāna adamlarniñ koymaydurlar. Bozorg u arlar (?) madfūn bolub yatḡan ḡuristanlarmızniñ aṡraflarını vayrān ḡilib ḡalā caylar ḡilibdurlar. ṡahrimızniñ ḡaḡḡi mazārātleriniñ ḡar u zār bolub turḡanın korub turub va başka ṡā‘ifalarniñ ḡuristānlaridan ‘ibrat almay aṡrafiḡa dīvār va iḡāṡa ḡilib iflāslik va nacāsathāna **334 (434)**

boluṡdan saḡlamaḡa ḡarakat ḡilmaydurlar. Ammā yaman iṡlarḡa aḡça ṡarf ḡiladur. Bul toḡrida aḡvāl-i zamānadan andak yazmaḡni özimḡa ravā körüb siz muḡarrir afandidan iltimās ḡilaman kim uṡbu maḡalamḡa Āyina macallasidan cay bersangız! Ötkan 1913 yılını āḡirida Andicānni Rusya dahasıda bolub turḡan maḡazinlarniñ biri Apifanofniñ ḡisābida ma‘lūm boldiki müddat bir il içida - 14 miñ stil ‘araḡ satilibdur. Har stil yigirma ṡıṡadan bolḡanda cam‘ iki yüz saksan miñ ṡıṡa bolur ékan har ṡıṡa bahāsi 60 tiyndan bolḡanda bir maḡazında frūṡbolḡan ‘araḡ bir yüz 50 miñ šomdan ziyāda bolsa kerak. Muniñdek maḡazından birḡina émas beṡ alti maḡazin bardur, aḡarda har ḡaysilarida muniñdek mablaḡḡa satılḡan bolsa bir il içida Andicān ṡahrında yetti yüz miñ šomlik ‘araḡ maṡraf bolur. Mundan başka piva, kanyak (*konyak*), müsallas va başka nāmlik mastkūnandalar satilib iḡtimāl barki milyonlarça šomlik müsḡirāt Andicān muzāfātida ṡarf bolıḡan bolsa kerak. Uṡbu miḡdār ‘araḡ va ḡayrilarni Andicān ṡahrıda veya uyezdidə turḡan Yevropaliklar içkan mu? Yok balki uṡbularḡa yardım yetkuraturḡan va i‘āna ḡilaturḡan müsūlmānlardan adamlar köb bolub, bir

hışsa hristiyanlar içganda -9 hışsa müsülmānlar aralarida şarf bolgandur. Çünki başqa t̄ā'ifalar keça kunduz millatlari yolida h̄arakat k̄ilib taraqq̄ğa sa'y k̄iladurlar ammā bizlar heç bir vaķit h̄vāb-ı ğaflatdan k̄özimizni açmaymiz. Andicān uyezdinda Bota-Kara k̄ışlakida, va duldur (?) nām mavzi'dan müsülmānlar ortalaridan şāhib-ı ğayrat adamlar çikib öşal mavzi'ğa bir armanini alib barib **335 (435)**

armaniga 'araķ satib faydalanmaķğa dükkān açib berib har t̄arīķa behūda va k̄abih işlarğa sabab bolmaķğadurlar. Yana yalgūz Bağ k̄ışlakida ham Nasr-al-dīn (Nasriddin) bek mavzi'ğa Andicāndan bir adam ğayrat étib 'araķ satmaķğa dükkān açdurub balki fāhışalardan ham alib bargan émiş. Hatta 'araķni neçta vaķitğaça nasiya satar ékan. Ahl-i islāmğa Hūdā va Rasūlni farmāni yetim va miskīnlarğa yardım va i'ānat yetkurmaķlik bolganda uşbuğa camiyyat k̄ilmasdan balki yetim va miskīnlarniñ én ahirki agzidaki çaynab turgan loķumlariga çank salib ağzilaridan alib alarniñ aç va gar sanalıklariga raķim k̄ilmay muniñdek nā-şar'ı işlarğa şarf k̄iladurlar. Müskirāt̄ni h̄arāmligi k̄at'ī h̄ükūm bolub āyat nāzl bolgan bolsa neçük ahl-i islām bolub turub uşbuğa cur'at k̄iladurlar? Öz maķallalaridaki mascid va maktablarni ābād, makān-i aşli va bāz kaştimiz olan guristanlarimizniñ atrāflarini ihāta k̄ilmaķdan ihtirāz k̄ilib öz aralaridaki yetim va bevalarga taraḥḥum k̄ilmay köçalarğa az nan kaķ üçün gadāylarga bekadar t̄āķat-ı i'āna yetkurmay huşūşan dünyā va āḥiratğa naf' yetkuradurgan işlarğa kađam koymay iki dünyāda zarar kelturadurgan işlarğa sa'ylari köbiraķdur. Ana bu ḥāllar toĝrisinda mascid va camiyyatlarda maktab va madrasalarda va'z va tanbih lāzimdur va bul 'ulamā Hāzratlariniñ vażifa-i muķaddasalaridur.

“Mullā Mirzā Kāsim”

Āyina: müskirāt̄dan başqa takşifāt ya'ni bang, köknār, çakida, afyon, temaku boza va başkalarida biz Türkistānlilarni barbād étmakda va bizni har kun zabūn étmakdadur. Kim bilur āḥirimiz ne bolur? **336 (436)**

İşlāḥ-ı Resim Lāzım Est

Dar miyāne mā Türkistāniyān resim ve 'ādeḥāy bisyāri ḥük̄mfermā est ki énhā be-müsülmānān diger cāyihā nist. Ānmerāsim ve 'ādāt 'ibāret ez esrāfāt-ı tuyhāy “ḥetne”, “bist”, “çil” ve “sāl” ez berāy mürdegān-ı tekellüfāt-ı énmerāsim ruz tā ruz ānçünān der tezāyid est ki bişterīn merdm ez serm-i ḥalk ya ki beḥeyāl “men ez filānī

kem mi?” pul = şöm qarz berdāşte be-icrāy-ı énmerāsım hāne hārāb künende şarf mīkūnend. Ve hūd ‘ömri der zīr bār-i qarz ez āsāyış hayāt-ı dūnyāvī maḥrūm mānde de dest beser ez dūnyā sefer minemāyend ve evlād-ı şān hem hāru zār‘ömür beser mīkūnend. Énmerāsım muzra der fikr-u ḳalb-ı mā Türkistāniyān sacdī mistūlī ve cāygir şude ki, kesi bā cerāyiki ez in resimhā be-rufek merām muvaffak şeved hūdra mes‘ūd terin ḳalk mişumāred ammā kesiki muvāfiḳ-ı ṭab‘eş kār kerdin netuvāned hūdra ez bed-baḥt terin merdum mi engārd. Hey‘āt! İn çi ḥeyāl-i ḥām? Hālā énki sebeb-i sa‘ādet-i beni beşer ‘ilm-u hūner est. Ne icrā-yi merāsım tōy ve ‘azā. Be-fikr bende innerāsım tōy ve ‘azā ra yekbāra be-terk nemūden-i heçkes rāzi nemīşaved (der haḳiḳat bā bikkulli berhem dāden hem hūb nist) ammā işlāḥ nemūden elbette lāzım ve lābed (?) est çūnañce: der merāsım rūz mürde (yirtiş) dā ki ve adres dāden rā berhem dāden der kār est. Ve der éyyām-ı –bist-heft-çil- hem bemerdem aş-u nān dāden ra terk nemūde ve ya kemter dāde feket beḥatm-ı Ḳur‘ān-i rūḥ mürde rā şād kerde şeved bihtir est. Ve der tuyhā, ḥil‘at puşāni, **337 (437)**

Ve ḳandu nabāt naḥşı ra berham dāden lāzım est. Ammā nān-u şire bār rā berā-yı hūrdin mande şeved ne ez berā-yı der cib endāḥta be-ḥāneha burdin ki in kār ‘ayib est ve der in tōyha faḳat ḥuyş-u tebār ve ba‘zi yaru dōst ha ra teklīf nemude şeved kāfi est. Ez bang pul qarzgirfte be nışf-ı merdm-i şehir aş-u nān dāden lüzūm nedāred ve diger tōy nikāḥ keşide hā-yı zenāne ra tamamāmen ber hem dāde be-cay-ı anḥā esbāb-ı zerūri-yi hāne ra girifte şeved ḥubter est. Çūnki ān (keşide) hāduse ruz dīvār-ı hāne ra zīnet dāde ba‘ad ez an bedrun buğçe ha puside mireved.in resim isrāfkāri tōy-u ‘aza ra bedingune işlāḥ nemuden ma Türkistāniyān ra lāzım est. Ve ger ne ez dest-i in belāyı mubruh ruz ta ruz zarar māyān bişter şude refte refte ez bağ-u hōyli hūd mān maḥrūm mi manim. Ḥāci Mu‘bīn İbn-i Şükrulla ‘acāyib! İn merd ki bidād-i bu dest. Derin şuret yirtiş ya‘ni sadaḳa merd-u ḳand ve cāmi ya‘ni inām tōy ez dest mireved. İn merdeke ra ya be-tōy ve ‘aza nemiguyend ve ya inki nef‘ ḥudeş ra nemidaned

(Mullā Ḥākra)

Mektüb Ez Ḥocend

Ez éyyām-ı ḳadīm der ḳasaba-yı huple kuz be ism-i “ḥayrat” adet-i mezmumeyi cāri bud ki her gah kesi vefāt mikerd merdum pes ez edāy-ı şalāt-ı cenāze-yi ru, cābecā nişeste muntezīr ve ma‘tal-ı ḥayrāt-ı an mibudend. tā inki

şāhibān-i meyyit Pul veya inki ez çiz hāne be-misil: ruymāl, edres ve ğyra taḫsīm nemude midādend. İn ḥayrāt ra şadaḳa-yı şer‘iyye hem nemitavān güft, zīrak der şuretki **338 (438)**

ba ğaniyān yek şōm dehend be fākīr ya tālīb āl‘ilm ki mustahīḳ şadaḳa endek tenge hem nemidanend biḳāreşāhib-i murde nemidenest ki fikr-i tekfīn ve muşībet ve ta‘ziyet ra küned ya inki ez berāyı merdum Pul ḥāzır küned. Be in vāşte ḥili adem ha ḳarzdār şūde ve tā çendin sal ez zir bar-i in ḳarż ber amede nemitavanist ba‘zı vaḳt māl-ı hayı şaĝira fruḥte be-kebīrān ve bayāni şadaḳa midadend (anḥā şaĝir na güfte şerm nedaşte mi-girftend.) Elḥamdulullah ki in adet mezmume be-ĝayret-i millī ve himmet-i dīniyi cenāb-ı dāmollā sācīd ezin ḳaşaba berdaşte şud. “Seyd Babaḥān Töre” İdāre: elhi tā aḥir berdaşte şud tā ki yetimān ve biveĝān ve murdegān-i medyun der istirahat başend. Ḥili ‘acab est ki ğani ez māl-i şaĝir ve beve şadaḳa gired merdmān-i dige diyār ḥvāh müsūlmān ve ĝayri müsūlmān be in aĝa‘āl-i māḥande belki girye mikunend.

Ḥurmatlu Muştarīlarĝa İ‘lān

Bir yüz dana har nav‘i poḫta ḥarīt (otkritka) (*davetiye*) laridan İstambul Türkiya va vilāyat-i Buḥārāniñ maşḥūr caylarini va ma‘rūf adamlarini taşvīr va rasimlari ḳoyulganlaridan va başḳa har ḥil gul va çiçeklar va başḳa mamlakatni adam va rasimlari ḳoyulub tayyarlangan ḳara har ḥil rangā ranglaridan bir yüz dona üç şomĝa naloj (*göndermek*) ḳilib yubariladur. Pulini pşaka yubarib zakaz (buyurtma) ḳilgan adamlarĝa yana on ‘adad ḳarta mucānā va maft (?) yubarilur. Sipariş üçün adres: Универсальная торговля заграничными новостями, М.Ф.Ю Заманову, въ гор. Стар. Бухара, отд. №1-0 (Yurt dışı haberlerinin universal ticareti, M.F.Y Zamanova, Eski Buḥārā şehri, №1-0 bölümü.) **339 (439)**

Ṭalab Ḳilinñiz!

Yakka suvāri va kara (?) faytonlariniñ ta‘rif etmasini (?) eñ katta

Kārḥānadan ‘unvān: Ḳazan.S.G. İstipanof

Требујте!

Иллюстрир.Каталогъ
Городскихъ и ДорожныхъЭкипажей
С.К.СТЕПАНОВА
ВЪ КАЗАНИ

Rūznāma-i siyāsī, ababī, ilmī, ahlāk va tā' rīhī

“Navbahār”

Hafta u dūbār darmašīt (īrān) be zabānu fārisī ṭab‘ va naşr mīşōt kıymat-i ābūna-i ān sālāna 7 manat va şaşmāha 4 manat ast. Ṭālibīn bavakīl İbn-i Rūznāma Sayyid Rizā ‘Alizāda rucū‘-ı namūda Adres-i ḥodra Şariḥān ma‘lūm numayānd Adres vakiliş: Samarḳand, idāra-i macalla-i “Āyina” mabāşad

Muḥarrirniñ Taḥrīr va Naşr Êtkan Aşarlari

- Alziyā, maktab-i islāmiya-fārsī 40 şaḥīfa ḳalamīy ḥaṭda 15 Tiyn
- Kitābat al-āṭfal - ḳırk ḳadar fārisi va Türki inşā va ham ḳāzīḥāna val-asna-yiḥāna ḥaṭlari 15 tiyn
- ‘Amaliyāt-ı islāmiya – mazḥab-i millat va zaruriyat-i va dīniyya Türkī savāl va cavābı 15 tiyn
- Coğrafiyā, ‘umrāni va rusī – muşavvar 88 şaḥīfa fārisī 45 tiyn
- Münşahib (?) - i coğrafiyā-i, ‘umūmī – Türkī 124 şaḥīfa müşavvar 75tiyn
- Padarküş – tiyatro risālesi oynalmaḳğa ruḥsat berilgan Türkī fāci’a Türkistān ma‘īşatından 12 tiyn
- Sayyāḥ-i Hindi tarcimasi Rusça 60 tiyn
- Hammasidan birar nuşḥa alinkanda barḳasi 2 şom poṭa şarfī nāşrdan kitābçi va maktablarğa yüzda yigirma beş kam ḳilinur beş şomḡaça poṭa markasi maḳbul va beş şomdan kam naloj (*koymaḳ, salmaḳ*) bolmas. Türkistān, va Buḥārāniñ maşḥūr kitābçilarından bulinur ‘unvān-ı Samarḳand: Maḥmūd Ḥvāca Behbūdī.

Türkistān, Buḥārā, Ḥīyva ḥarīṭasi müşavvar müslümāni ḥatda beş rangda basılmaqdadür. Bahāsi30 tiyn.

Muhtaram Vakıllarımız

Āyina üçün ābūna va ‘aşlan qabul qıladurlar. Samarqand: Muḥammad İbni Mullācānoğlu. Hoḵand: canāb Mīrzāmad (Mirazahmad) Mīr ‘Ābidoğlu. Aka Birşa(?) Mañşuroğlu. Andicān: Mullā Şāḳābil Kamalof. Taşkend: Tölagan Hoçmiyarof

Buḥārā: ‘İnāyatulla ḥān Ḥakīmzāda. Mīrzā Hamdam Mīrzā ‘Abd-al-vāḥidoğlu(Abduvahid). -Samarqand – gazetasiñ sābiḳ vakıllaridan ricā étarmizki kollarindagi Samarqand aqçasıyla ḥisābisini(?) yubarsalar Samarqand badalina Āyina yubarılur.

КИРПИЧНЫЙ ЗАВОД

М. А. ЗАЙДЕЛЬ

Стар. гор., Дарбитская ул. Телефонъ №316

Полномерный, 6X3X1½ верш. хорошо обожженный кирпич: Строители.

фасон.-для карниавовъ, угловъ и проч. Цены унеренныя.

M.A. Zaydelniñ ḥişt zavodi

Samarqand şahri müsülmanına qıt‘asında dahbid yolni üstında telefon numri 316 dur katta qalıp ḥiştler uzunligi 6 verşok (*ölçav birligi*) éni 3verşok qalınlığı bir yarım verşok yaḥşi pişirilgandür muḳarrari ḥiştler va ham ‘imāratlarını karnizığa maşraf boladürğan ḥar ḥil qalıp va ḥar ḥil formada qoyulğan ḥiştlerdür narḥi arzān.

Sağ der کنار:

Keladürğan (pulniñ) ili üçün “Taḳvīm-i İrān” müsülmānī, frangi, rusī va rumī tā’rīḥlari aylarını va kūnlarını körsatub bir neça lāzimlik ‘ilmlardan ma’lūmāt beradür.

Bahāsi 30 tiyn. Adres (idāra)

Sol der کنار:

Müsülmān sinematografi “Maderin”, Rusya ƙal‘asında har üç kunda yangi ‘acāyib lavhalar va manzaralar körsatür va dünyāni ġarāyib oyunçılari va taza ‘acāyib lavhalar kelgandür

17 Rabī‘ūlahır1331	Şanba	1 Mart 1914
№ 19	Āyina	‘Adad 19
Mirāt	(ЗЕРКАЛО)	Közgu

.ОИНА.

(еженедельный журнал)

Haftalik jurnal

(На Узбекскомъ и Персидскомъ языкахъ.)

Özbek va Fāris Tillarda.

Türkī va Fārisī orta şivada ba‘zan Rusça har şeydan baħiş muşavvar haftalik macal-i islamiyadür. Millat-i islāmiyanıñ sa‘adat va islāhına Müslümānlarını madaniyat va funūn-i zamāniyadan naf‘lanmaƙlarına ĥādimdur. Mas’ul muħarrir va nāşiri mufti: Maħmūd ĥvāca Behbūdî.

Ay	Abuna ƙiymati
12 0	5 şom
6	3 şom
3 1 şom	75 tiyn

Bir nusħasi har yerda 12 tiyn

İ‘lān üçün

Aħir şaħīfada satırından 15 tiyn alinur

Āyinaniñ

Adres tabdili üçün 25 tiynlik marka lāzım

Köblab alƙuçılarga 10 tiyndan yubarilib poçta şarfi idāradandur.

Maħal-i idāra šahar Samarqand cādda-i Rašitnikof nāširninñ 9 ham 11 raqamli öz ħānasinda telefon raqami 290 - idāra har kun sā‘at 8 dan 12 ġaça aqūqdur.

(Цена 12 коп) Bahasi 12 kop

Našir boşçisi Maħmūd Ĥvāca Behbūdī

Adres: Samarqand šahri. “Āyina” jurnalining muharrirligi

Rešetnikovskaya köçasi. Şahsiy uyi. №9, tel. № 29

Ah Bañlar Bizni Barbād Étdi!

Şundaymi? Albatta yoq. Beş nima bizni barbād étdi? Nādānlik ħisābsizlik toġrisi ‘aql va tarbiyasizlik bizni barbād étdi. ‘Ayb bañda yoq bizga. Çünki başqa millatlar banglar sababi ila ābād bolur davlati va mülki artur ammā biz, zāhiran bañlar sababi ila barbād va faqīr bolarmiz avvalki bar mülkimiz qoldan ketarki muniñ aşil sababi bañ émas özimizni tarbiyasizlikimiz va dānişsizlikimiz va be-ħisābsizlikimiz hamda naf va zararimizni bilmaganimiz ticārat işi va ahl-i zamānadan bīħabarlikimizdan ħulāşa cahālat va nādānlikimizdandur. Bañ sababi ila Yahūdī Armanī va başkalar davlatlik bolur biz bolsa bi-al‘aks davlatimizdan mülk va ābrūyimizdan ayrilarmiz çūnança qoldaki bar nimarsamizni toy va ‘azāğa behūda ‘ādatlarğa şarf étarmiz, körpamizğa qarab ayak uzatmaymiz Qarz ila ‘imārat, toy, fişk va baylik qilarmiz. İsrāf qilarmiz ahiri (ħasr-al dünyā va al-āħira) bolurmiz. Bu sabab ila faqīrlik daracasinda tuşub songra bañdan dād ħvāhlik qilarmiz bir karra dıķat qilinsun bir Yahūdī bir Orus bir Armanī heç vaķit “toy” degan balāğa beş miñ şom hatta bir iki miñ şom şarf qilingani eştilmaydur. Biz bolsa yigirma miñ şomlab şarf étarmiz. Kāşki bu pul özimizniki bolsa édiki yalgūz isrāf günāhi ila qutularduk. Yoq balki biz ħaķ-al-‘abiddan qorqaturgan müsülmānlar, başkalar aqçasini barbād étib āħiratğa qarz-ı dünyāğa külfat artdurarmiz munday nā-ma‘kūl ħarakat albatta Şar‘an va ‘aqlan günāh-ı ‘azīmdür. Dīvānalikdur. Ĥoqanddan canāb-ı (M.D.R.M) afandi. **342 (442)**

yazadurlarki bankdan fā‘idalik aqça almaķ durustmi? va biz müsülmānlar nima üçün bankdan pul alib sinarmiz? Avvalki savāl üçün cavāb berarmizki şar‘an bankdan pul qarz almaķ toġrisinda mū‘tabar (şūrā) macallasinda tafşilī ilan köb yazildi ħvāhlasangiz şoradan oqub agah bolarsiz va ul siz üçün ħazir cavabdur. 2-nçi savālğa

kişkalik ila şuni yazarmiz: masalan Abdullahbây bazzâz özidan beş miñ şom sermayasi bar. Dükkānidan 500 şomlik malni alti ay va‘da ila nasiya satdi, élbatta bu satilgan malğa aqlān 50 şom fayda koyub édiki yüzda on yüzasidan bolur. éndi dökandaki mal āz édi, yana mal almaq üçün aqça yok. Konturdan nasiya alsa ulda naqdağa nisbat 7-8 hissa kımmat kılib berur. Masalan 400 şomlik malni ālti āyğa 470 şom balki ziyāda kılib berar hamda yahşi malğa yamanni қоşar, agarda Abdullahbây bazzâz bankğa, satkan mali üçün algan vaksilini(?) қоysa alti ayğa bank 500 şom naqd berib faqat 15 ya 20 şom gina fayda saqlaydurki bizni bazzâzimiz uşbu pulğa 4-5 konturdan çekkasığa çertib silab malni arzān narhğa alur. Ana bank hikmati va karakligi şundan ibaratdur va ham şunday ölçav ila muamala kılinsa har kim bankdan fayda körar. Yok bank uni üçün émaski bir pulsiz dükkān ulturub va bank va pulini nasiya kılib toy va ziyafat va ‘imārat va şarāratğa köbkari va ‘azağa şarf kılib ya bankidan қarz alib hac barib dünyāğa bī-ābro āhıratğa **343 (443)**

қarz yıklab ketmaq üçün émasdur.

Muhtaram (M. D. R. M) afandi !

Mundan başqa yana sinamaķimizae sabab, tarīķ-i ticaratni malni aliş va satış cayini bilmaganimiz, pahta va başqa ğalla toĝrisinda Amerika, Afrika va Avrupa bazar va zira‘atlarini halidan, bolgan va bolmaganidan beħabarligimizdur. Bizni tācirlar akşaiyat ila, heç caydan beħabar(tavakkul) deb iş kıladurlarki taşabbusiz tūkal ila iş kılmakni şar‘an manligidan be-ħabarligimiz bā’isdur. Éng āhırki sabab sinamaķimizğa şulki tiacrat maydaninda nadanlikimizdan başqalar tarafından aldanarmiz ħulāşa bizlar “kamırsanat(?)” ya‘ni tāciri zamāni émas balki bizlarga dehķanlik lazim amma ma‘a-al-ta’assuf unga ham ‘ilm basīrat va ħisab lazimki bizğa şu- ‘ilm zamani-yok banabarīn kalarmiz nihayat қarangudur mülklarni aksari қoldan ketar va mehnatkaş bolub қalarmiz. Allah basirat bersun. Şayh Sa‘di diyor:beħāl-i hemān kes biyāyed girist “ki doħleş buad heşde-u ħuruc bist”ableh-i ku, ruz-u reven şem‘i kāfūri nihed “ruz-u b-neş ruĝan nemānend der çirāĝ”ya‘ni madāħili on sekiz va maħāriçi yigirmelik kişi ħālīga yıĝlamak kerak, Kunduz çiraĝ yaķgan “ayla”niñ āķşām қaranguga olturganini yaķinda körarsen.

“Maħmūd Ĥvāca”

18 rəqəmdən Mısr-al-ğahirada Cam-i al-azhar Madrasası məbə'ad

Təhsili (?) şavvāl-al-mükarram aynı on beşindən başlanib camādī-al-şāni aynı on beşigə tamām bolur. Madrasalar, daraca-i 'etibari ilan 3gə təksim étilib darca-i avali, daraca-i sanūya, daraca-i şanişa derlar. Daraca-i avvali müdarrislerini 'adad **344 (444)**

72 nəfər, daraca-i şāniya müdarrislerini 'adadı 73 nəfər, daraca-i şālişa müdarrislerini 'adadı 110 nəfər bolub bərçəsi 255 nəfərdir. Mazhab i'tibāri ilan dört qismgə bölünüb hənafiyya, mālikiyya, şāf'iyya hənābaladan 'ibāratdır. Hənafiyya, mazhabida dars beradurgan müdarrislər 'adadı 72 nəfər, mālikiyya mazhabida dars beradurgan müdarrislər 'adadı 73, şāf'iyya mazhabida dars beradurgan müdarrislər 'adadı 94 nəfər, hənābala mazhabida dars beradurgan madraslar 'adadı 16 nəfərdir. Uşbu müdarrislerden başqa coğrafiyya və hisāb darslarıgə məşşūş 25 nəfər müdarrislər bərdur. Müdarrisləri daracaları müxtəlif bolganığa oşşāş mə'āşları ham müxtəlifdir. Bir müdarris mə'āşi bir ayda beş tələdən altmış tələ (hənbiyya)ğəçə bərdur. (bir hənīn 9 şom 60 tiyndür) Müdarrisləri mə'āşları ham şol(?) tədrisgə məhāratları və fəşāhatlarıgə qarab ziyadə qilinadur. Müdarrislər tələbādān iftitāhāna və 'iydāna bəhānəsi ilan istifāda etməzlar və bul tərīqə kə'idalar heç yoxdur. Tə'līm maccāni-i məhəzdir. Azhar madrasası hər dāim 'ālim-i islām üçün açıqdır. Ağarda tələbə öz camā'asigə məşşūş ravākda qayd bolmakni və vaxtlaridan istifāda etməkni həllesə uşbu şərtlər ilə muyassar və mümkün boladur. Tələbəni qolida pasporiti və həsn-i sīrat və əhlakığa də'ir rəsmi şəhādət nāməsi bolub, ağarda tələbə Mısr və təvābi'laridan bolsa 'ömri on beşdən kam bolmayin kitāb oqub mütələ'a qılmaqgə və kitābatgə iktidāri və āqlan nşf-i qur'anni həfz etkən bolmaklığı şərtidir. Ağarda tələbə acnabi mamlakatlarından yəni Türkiyə və Hindiyə **345 (445)**

və Afğanyalı bolsa qolida pasporiti və həsn-i əhlakığa də'ir rəsmi şəhādət nāməsi və 'ömrini 30-dan ziyadə bolmaslığı və kütüb-i 'arabiyya mütələ'asigə və kitābatgə iktidarlığı şərtidir. Uşbu şərtlər cam'ıyyat-i imtiḥāniyya tərəfidən tədqiqlanib təsdiq étilgəndən soñ qaysi cama'adan bolsa ul cama'ani ravāk mütəşərrəfiğə uşbu tələbəni ravākğə qayd etməkigə əmir qilinadur. oqumaq bəhənsi ilan həcralarıni egəllab müfitgə vaxtlardan alib yeb yürməkğə oşşāş nə'insāflik Azharda yoxdur. Azhar tələbəsinin məcmū' 'adadı: 1292 sənə-i hicriyyasında 11095 nəfər bolub 10310 sənə-i hicriyyasında 8259 nəfərgə tənəzzül etmiş və 1320 sənəigə 10403 nəfərgə bāğli bolub uşbu 13332 sənədə məcmu'tələbə 16 miñ nəfərdir. Acnabi mamlakatlardan kələn

talabalar macmū'an 2000 nafardan 'ibaratdur. Talabalar kundalik öz madrasalari tarafidan vuķū'ga kamalda bolgan imtiħanat-ı yevmiyyalardan başka sinavi bir dafa camiyat-i imtiħaniyya ĥuzurinda oķugan darslaridan imtiħan bermakķa macburdurlar. İmtiħanni yaħşı berganlari başka şinflarda ötüb, imtiħan beralmaganlari agarda birinçi veya ikinci va üçünçi sana talabalari bolsa bir daf'a 'afv étilib, agarda törtünçi va beşinçi şinf talabaşari veya 'ali şinf talabalari bolsa 'af etilmayin ravaķi ial bolgn münasabatlari bīkar bolunub vaķfdan aladurgan ma'aşlaridan maħrum étiladurlar. İnçinin (?) talabani aħlaķsızligi hay'ati idāra nazdinda malum va sabit bolsa ravaķda bolgan munasabati ķaķt' étilib madrasadan **346 (446)**

ķuvuladurlar. Azharni hay'at-i idārası, birneķa katib va mufattiş va birda mūdīr-i 'āmdan 'ibāratdur. Mūdīr-i 'ām-i ĥdīv tarafidan, mufatişlar maclis-i a'lā ķarāri va şeyħ-al-islām tasdīķi birlan, kātiblar mūdīr-i 'ām tarafidan ta'yin étiladurlar. Mufattişlar dars vaķitlarida carayān-i darsdan va da'ima talabalar aħvalidan ĥabardar bolib, kitāblar taħrirat va tabligāt ilan maşķullik étadurlar. Uşbu hay'at-i idāradan başka maclis-i a'lā ismli bir camiyatda bardur uşbu camiyyat katta zātlardan bolub har on beş kunda bir dafa toplanib Azharda ta'alluķli masalalar ĥuşuşida muzakara étib akşar āra ilan maddalarka ķarar berib idāraķa taťbīķini amir étar. Uşbu cam'iyyat mūdīr-i 'ām va şeyħ-al-islamdan başka beş nafar zavāt-i kirāmdan 'ibarat bolub 3 nafar 'ulamadan va iki nafari ĥūkūmat tarafidan tayinlanmış büyük ma'murlardan başka beş nafari ĥūkūmat tarafidan ta'inlanmış 'ibarat bolub 3 nafar 'ulamadan va iki nafari ĥūkūmat tarafidan tayinlanmış büyük ma'murlardan 'ibaratdurlar. Madrasalik maşibini ĥvāħlaganalr Şayħ-al-islam riyasati astinda 'ulamadan barpā bolgan camiyat-i maşuşa tarafidan yukarıda zıkr étilgan 'ulūm va fūnūnnlardan imtiħan berib agarda imtiħandan yaħşı çıķsa mūdarrisslik manşūbiķa munāşūb va mavķ'alar ķörsatilib va dars göylikķa şürū' étarlar. Mūdarrislik martabasıķa munāsib bolmaganlarni ĥaťir ĥaťiran veya başka ĥilalar ilan mūdarris bolgani heķ vāķi' bolmagan va bolur ihtimalida yokdur. émdilikda bu ķadar ilan iktifā étib kelar vaķitlarda Azhār ĥuşuşinda va Mısr ĥaķķında malumat yazib turmaķni ĥurmatlik 'aziz hamvaťanlarimķa 'arz étarman. "Azhār talabalarından Samarķandli "Abd-al-salam Al-'azmī (Abdusalam)" **347 (447)**

Āyina: muĥtaram talabamizniñ Türkī ķuvva-i taħririyasi bardur. Uşbu maktubi yūzda tört ķadar bir tabdil ilan yazildi. Āyina ricā édarki 'arabī azıraķ yazsalar ķünki ham vaťanlari tuşunmaydur.

18 rəqəmdən məbə‘ad Türkiyə Davlatı Nimağa Mağlub Boldi? başı 11-nçi rəqəmdə

18 ‘aşr mīlādiniñ āhirlarında Sultān Salīmhan aḥval-i zamanni birāz añlab, Avropa uşulida nızamli ‘askar tartibini ḥvāhladı lakin o zamanni ‘ulamāsi va ‘avami bu işlarnı “küffār taqlidi” ḥisab qılub munga qarşı kelganlar édi. Padişaniñ niyati icrasız, Mamlakat ham zamana muvāfiq muḥāfızsız qalğan édi. 1830 sanalargāça éski uşul idāra, bī-nizām ‘askarlar éski nazariyyalar, éski ḡaflatlar, davam qılardı. Bu ḥal īrān ‘Oşmānli davlatlarığa köb qimmat tuşdı. Şundaq Kim: zamānadan ḥabarsızlik, har ḥuşuşdaki tanballik va tadariksızlik sababli, qaradengizniñ şarkıda Gürcistān, şaki, ganca Baku va Şirvan ḥanlıqları; ḡarb cihatıda Qırım, Tataristan, Rumanya va Sırbistan qolıdan ketdi. Yūnān vilāyatlari istiqlāliyyat almaq üçün qıyam qılğan, Rus orduları tebrizğa Erzurumğa va Edirnağaça bargan édi. Bu maḡlubiyyatlar içida Sultān Mahmudhan ‘askar va mülk idarasını işlāḥ va qanūn-ı ‘askariyya taḥşil qıldurmaq üçün ḥerbiyya, baḥriyya va tıbbiyya maktublari ta’sīs étdurmaqda édi. Lakin ‘ulamā va ahāli bu işlarda ḥuşnūd bolmay pādişāḡa yardım körsatmas édilar. éski uşul ‘askar ham nızāmğa kirmakni istamay, pādişāḡni **348 (448)**

bīkar qılmaq niyyat-i ḥususiyyasını yürütməkda édi. Har neçük bolsa ham, tadarak qilingan bir miqdār nızamli tobçılar va fırqalar nızāmsız ‘askarnı top va miltiqlar ila daf qıldı. Va Sultān nüfuzı kuvvatlaşub lāzim va zarūrī bolğan ba’zi işlahāt va tabdilātı icrā étmak mumkin boldi. “mücaddid” namini alğan ulūḡ Sultān Mahmudhan bir taraftan iḥtilāl va ‘işyanlar va fasādalar ila başqa taraftan katta muḥarabalar ila maşḡul bolub ‘askarī baḥrī va mülkī idārani bir daracağa qadar yolığa qoymaqğa muvaffaq boldi. Lakin bular zamānniñ iḥtiyacığa köra kob az édi. Yana köb nuşşān köb zaif cihatlar qalğan édi. Altun ordu ḥānliqi munqariz bolub, qazan ḥānliqi istilā qilingandan keyin Maskav ḥükūmati kuvvat almaqğa başladı. Uşbu zamānlar Rus va Rum rahillari aralarına bolğan munasabāt sayasında İstambuldan Türklarni çıqarmaq va éski Konstantiniyya davlatını takrar vucudğa kelturmaq ḥayali tuḡulğan édi. Lakin u o zamān Türk davlatınıñ kuvvati, Maskavniñ zayıflığı bu ḥayalni yaşınturmaqğa alarnı macbur qıldı. İmparatorluḡ “Petro” zamānıda bu ḥayal, bu müttalab-i aşikāra söylenmaqğa başlanib imparatorıça “Yekatarina” davrında Türkiyāğa qilingan ḡalbalar sayasında vucudğa kelturilmaq daracasığa kelğan édi.

Rusya davlatlariga İran va ‘Osmānli davlatlariga qarşı bolgan harakatlarniñ baži muhim sanalari uşbulardur: 1108 sana-i hicrida 1696 sana-i miladida Rus **349 (449)**

‘askari azak kal‘asini istila kildi. 1136 hicri-1723 milādida Rus ‘askari derband kal‘asini, şongra Bakuni zabt kılub İranğa tođri yürüdi. 1169-hicri- 1736 milādida Rus ‘askari “ur” dervazasından ötüb iki yüz kışlak ila bağça sarayni yandurub keyin kaytgan édilar. “ak-çokrak” aldidaki “kırklar ziyāratı” bu muharabaniñ hatıra va nişanasidur. 1188 hicri-1774-milādi- Rusya ilan Türkiya davlatlari arasida ‘ağd bolingan “küçük kaynarça mu‘āhada-nāması” yüzasidan āzak, karç, kılıbdur kılburun kal‘alari “özi” nahri ila “Turla” suyi arasidaki yerlar Rusyağa berilub, Kırım hanlığı ‘Osmānli himayasidan çıkarilub mustakil bir hanlık i‘lan kılingan édi. 1197 hicri - 1783 milādida kırm hanlığı rusyağa otub sahıngiray han kaluğa şahriğa musāfir yubarilgan édi ... 1244 da Rusya ila İran arasida bağlangan ‘ahdnama boyunca Arivān, Nahçıvan hanlıklari ham İrandan ayrilib Rusyağa koşulgan édilar. Rusyaniñ mamālik-i islamiyyağa tođri ilgari barmağı Angliya davlati havf va andişağa tuşurgan édi. Rusya bul tariğa bara bersa Hindustan yolini qolğa kelturmağğa muqtadir bolur deb 1260 hicrida İnglis siyasilari āb-āçık ‘Osmāli tarafını tutub mudafa‘e va himayatga başladı. Bul vaktida Rusya siyāsati konstantiniyan davlatını tirilturmağ fikrlaridan vaz keçib Rum ilidaki naşaralarniñ istiklalığa çalışmağ maslakını tutkan édi. “bağıyasi bar” **350 (450)**

Ağba-ı

Cahāh

Dehli- Dehli va Lahor Şaharlarida yana bir neçe kişiler habisğa alindi. Hindistān valisiniñ canığa kaşd kılucılar dastasını politis (?) payda kılğan bolsa kerak.

Sultan ‘Abd-al-ḥamid (Abdulhamid) zamānida Şadr-ı a‘zam bolub turgan Arnavud Farid paşani “va yed (?)” Arnavudlikğa baş vazirlikğa çağırıp édi. Farid paşa muña könmeydur.

Harbiyya vaziriniñ millat maclisiğa bergan malumatığa köra ḥazir Añilyada - 161 - uçaturgan maşına bar. Alar iyül ayidan biri yüz miñ mil yurgan ékan. Angilya uçquçlariniñ orta hisab ila yuruşı sa‘atda - 65 mil bolub başqa mamlakatlarniñ Ayroplanlaridan tezraq yuradur.

Yaş İran şahiniñ təc güzārı marsimi munasabati ila Tahranda bir yetimhana ta'sis kılmağçı bolubdurlar. təcgüzārı merasimiğa Arisadan şahniñ anasi ham kelur ékan.

İstambul hükümati karar beribdur kim tez bir fırsatda murādli(?), takffur tağı geliboli va İzmir, Çanaqqal'a temur yollari binā kılinsun. Çünki 'askari va uruş noқта-i nazaridan bu yollarniñ cüda köb ahamiyati bardur.

Bulgariyāniñ poçta va telegraf müdiri "İstevyanof" İstambulğa bardi. Türkiya ila poçt telegraf mu'āhadasi bağlanadur. Yana Bulgarya hükümati Yunānistān ila siyāsī münāsabatlarini tāzalamakğa könubdur. **351 (451)**

İstambul - Türkiya ila Sirbiya hükümatlari arasida şulh muzakarasi tamam bolmağdadur. Munda Belğraddan kelaturgan vakıl İstefanoviç faqat 'ahdnamani imza kılmağğa kelur. Aşalar (*ada*) mas'alasi – Sadr-ı 'Azam Sa'īd halim paşa uluğ davlatlar élçilaridan biriğa mundağ aytibdur: "sağz va Midilli aşalari (*ada*) Anatoliniñ ahammiyyati va salamati noқтаsidan qaraganda Türkiya davlati üçün köb muhimdur. Şul sababli biz bul aşalardan(*ada*) heç vazkeça almaymiz. Faqat hazırğa uluğ davlatlarniñ kararlariğa karşı kela almaymiz. Va Yunānistān ila hazır uruşğa kirmaymiz. Lekin aşalar (*ada*) mas'alasida eski fikrimizda qalub yahşi bir fırsatni közlaymiz."

Bağdad tarafidan oğşatilub turgan temir yol "sahra"ğa kelub hazır Bağdad ilasahra arasida temur yol qatarlari hareket kılmağğa başlanib durlar.

Bu kunlarda Hayfā şehri yanida "Algaba" amm-al-'alağ masaruz" Kışlaqlariniñ 300 miñ dönim yerini Yahudılar satub alibdurlar, agar müsülmānlar zira'at şirketlari barpā kilib avul halkiniñ zira'at va mal asramağ işlerini ilgari yubarmasalar, Flistinniñ Yahudi mülki bolmağıdan qorqulur.

12- aşalar (*ada*) - İstambuldan Viyanağa berilgen haberlar yüzasidan, bu kunlarda İtalyaniñ qolida turgan 12- aşğa (*ada*) köb Türk ma'murlari barurlar. (bul aşalarni (*ada*) **352 (452)** Trablus muhārbasida İtalyanlar işgal kılğan édi.

Trablusda Yana Uruş

Darna aţrafida Martuba (?) nam mağalda İtalyanlar ila 'arablar arasida yana bir neça kanli uruşlar vāki' bolub İtalyanlar rasvālik hālda mağlub bolub durlar mazkur

maħalni İtalyanlar tört äydan beri muħkam qilur édilar. Şundak bolsa ham ‘Arablar zor çıqdılar. Munda İtalyanlar 3 miñ ‘askara 20 ‘adaddan artuq top va cuda köb yarāq va asbab yiggan édilar. Mazkur 3-miñ İtalyanlar bütün talaf bolubdurlar. ‘Arablar mazkur maħalni alganda - 15 - afisser va 25 - ‘askar ham asir alubdurlar. Bingāzī taraflarida ham şundaq zor uruşlar va vaqi‘ bolub İtalyanlar şikest tapibdurlar. Mazkur iki vāqi‘ani ham İtalyanlar yaşırar ékanlar.

“Şabah”

Şahbāl

Uşbu nām ila İstambulda ayında iki dafa nihayat katta qit‘a va éñ a‘la mühralik qalın kağazda Türkça yagana macalla çıqadur. 24 katta şahīfada va har bir nusahasında otuzdan 50 gāça nafis har nav‘-i lavha va taşvīratlar, ‘alam-i islām va bütün kürra-i arzni har tarafindaki maşhur adamlar va ‘acayib manzaralarniñ rasim va ‘aqsı basiladur. Mehmanhanalarniñ zinatıga karaklik va uyda olturub muniñla tamaşa-i ‘ālam qilmek mümkündür. Münaracati adabī fannī ta‘rihī va ‘ilmī va musiqi hıfz-al-şihat, ‘aşk va havas va başkalardan ‘ibarat bolub har nav‘ ta‘rīf (?) larniñ üstindadır. Şāhib-i imtiyazī Husayin Sa‘at-al-dīn (Saateddin) afandi müdir-i murahhası Necāti afandilardur. Rusya üçün sanaligi 8 şom 25 tiyn yarım sana 4 şom 15 tiyn ‘unvan: **353 (453)** İstambul yangi poçta aldında - Şahbāl idāresi.

Taşkanddan Öpka-Gila

Mu‘tabar Aynaniñ 17 ‘adadında muhtaram Bahrambek afandiniñ hurmatlu tatar biradarlariniñ muharrirlariğa izhar öpka-gili étkanlariğa bizlarda qoşularmız bizni Türkistān halkı özbek ya‘ni Türk, Tacik ya‘ni farisi ham ‘Arab hvāca halkıdan murakkab bolgani har nimarsadan malum bolub turgani halda machul va nima ékanligi malum émas bir ism ila bizlarga hitab qilganlari sababli çin konguldan izhār gila étib iltimas étarmızki bizlarni (sart) atamasalar öbeska (?) bizlarda şart ismində atalaştırgan uruğ yoqdur va ham bizlarni qarya muy-ı şafidlarımız sart degan uruğni bilmaydurlar. Biz Türkistānliklarni yuzıdan ziyada uruğni içida şart ismliğı yoqdur. . imzalar: Tolagan Hocamiyarof. Mullā Haşimcan ‘Aynicānoğlu. Pır ‘Abd-al-ullah (Abdullah) Sayyid Kerimbāyoğlu ‘Abd-al-salām (Abdusalam) ‘Abdurazaq (Abdurazaq) hacioğlu. Fazilcan Muhammadcanoğlu Mullā ‘Alimcan Mullā

Muhammadogʻli. Mullā ‘Abd-al-ğafūr (Abduğafur) Mullā ‘Abdusamī‘ogʻli (Abdusalam).

Hocandda Sayr

Hocanddan Muhammad ‘Ali canāblari yazaduūrlarki bultur hūkūmat Sayir-i Navrōzni man‘ kilib édi. Ammā bu sana müsūlmān kattalari va baylari ruḥṣat alib 20 fevralga başlamakçi boldilarki bir haftağaça Sayir bolur. Başka bir canāb yazadurlarki Sayirğa -sayrak-lar kelib va hamda mahfi şuratda müsikirātlar satilgani üçün ḥalḳ ortasında aḥlaksizlik kopayur. **354 (454)**

Sayirğa kelib ‘araḳ ḥorlikni organib ‘araḳ köknariy bolganlar köbdur <idāra: kattalar va bāylar kerak sayr degan balani yoḳ boluşığa sa‘y kılsalar édi na énga macūsiyyatdan ḳalğan - har mūzr-ı ‘adatğa müştāḳ bolub ḥatta on sakiz ḳun ilgari başlamakığa sabab bolsalar Sayirlar fuḳarāni şūrī ammā ba‘zi müsūlmān hūkūmatdār va ḳumarbaz va cuvanfuruş va ... lar üçün mudaḥil va bazardur. şari‘ī ‘iylarni ḳilmay macūsiyyat ‘iylarni iḥyā ḳilmay müsülmanlarga yaraşaturgan iş émas. Mavlūd oḳumakni beida‘at degan ḥazrāt, macūsiyyat ‘adatini cārī ḳılmaḳ üçün bolaturgan isrāf va talafātğa ne üçün tamām ‘ömürlarında skut étarlar? Innā vacdinā aleyhi āyātinā

Türkistān Buḥārā Hīva Ḥariṭasi

Basilib çıḳdı tört rangda va 208 murabba‘ verşok vūs‘atdadūr. Türkistānniñ temur, poḫta va karvān yollari va barça şahar va istansyalar taḡ çöl va ḳumliklari. Köl dengiz va barça nehirlari şaharlarniñ masāfat ham ḥalḳniñ ‘adadi şaharlarniñ arasi temur yol ila neça çāḳirimligi, Türkistān, Hīva va Buḥārā ölkalarındaki temur yol va paraḥod yuruşlari va bilet bahalariniñ tariīfasi, katta nehir köl va ḳumlarniñ va mamlakatniñ ma‘lūmat-ı coḡrāfiyā va tarīfāt-ı müfīdasi Harit(?) aṭrafında bayān ḳilingandur. Bir danasi 45 tiyndükkāndār va maktablar üçün har danasiğa 5 tiyn tanzīl ḳililib poḫta şarfī nāşirdandur. Avvalki i‘lanimizğa narḥi 20 tiyn édi ḳimmat çıḳgani üçün 45 tiyn ḳilindi. Avvaldan aḳça yubarganlarga 30 tiyn barliğa yubarildi. Uşbu **355 (455)**

ħarīta mahmanħana dīvarında ziynat va ham vaţanimizni bildurar. Türkistān Buħārā va Ĥiva da ĥazarda turğuĥi va Ĥiva safarida yurguĥılarga bir nuşħasi lâzımdur. Buħārā va Türkistānniñ maşhūr kitabĥalaridan İstambulda - Türk yurdi kitābhānasından, Samarĥandda nāşirından alınur. Mütarcim (?) va nāşiri Samarĥandda “Maħmūd Ĥvāca Behbūdi” 45 tiyn marka badalıĥa yubarilur. Muħtaram vakıllarımızdan ricā! falanıĥa falan vaĥıttan macalla yubaringiz deb yazmaĥ ornıĥa, ĥollarındaki sanad daftaridan bir ĥit‘asıĥa yazib lügāfa (?) içida ĥoyub yubarmaĥları marcudur. Vallashu (?) kelturadur aĥĥasını şongra yubararlar, yana iltimās ĥıalarmızki ĥollarındaki aĥĥanı yubarsalar va Samarĥand gazetasidan ĥalĥan ĥisabni barabar ĥılsalar.

Türk Şu‘arāsından Marħūm (Naf‘ī) Afandiniñdur.

Könglüm liyāl –i firĥatniñ
Bīdār ya rab ĥvānidur

Fıkr étdikim bir āfatniñ
Dīdār-i nūr-i afşānidur

‘Aks étdi biñ vā ĥasratā
Taĥlarla ĥıĥdim āşinā

Har taĥdaki ĥalbī şadā
Afĥānımıñ afĥānidur

Beyhuda düşmüş yara dil
Dilbarda saning ĥāra dil

Çoĥdan beri bīĥāra dil
Nālānda-i hicrānidur

Olmaĥdadür dāman-i faşān
Fayz-i ĥaĥıĥatdan cahān

Labrīz-i faryād olmayan
Yā rab kimiñ vicdānidür

Ey fārisānıñ sürūri
Ul sanda benlikdan beri

Zīrā cahānniñ har
Bir imtiħān maydanidür **356 (456)**

Buḥārā Həbarları

Buḥārā baybaççalaridan biri rūḥī aḥastalığa griftar bolub ékan akrabalari şu yaqındabuniñ ḥastalığıdan ḥabar tapdılar, bu ḥastalığa iktizāsi ilə nica sanadan beri bazardan hər nımarsanı alıb qımmat baha bilan satub alub uyığa yığibdur taqrıban otuz mın şom aqçanı şüña şarf qılubdur. Bu işdan ḥabardar bolğan vakilları nımarsaları müzāyda ilan şatdılar, muḥbiriñiz tamaşa üçün hazır bolub kördüm, baybeççanı zāhirī sağ ādamlardan heç farksızdur faqat yığkan nımarsalarını heç dīvāna yığmaydur öz boyığa boy nihāyat qısqa muvāfiq mın qadar köylək və iştan, mın qadar hər nav' ḥil'at, ton, mın 'adaddan ziyada hər ḥil qarabay-ı zarf yüzlarça lamba, və lamba şışası, yüzlarça senil (vedro (kova)) hər ḥil ḥalvā (?) və kanfetlardan (şeker) toludur neça yüz hər ḥil taqıya, köb boş qatıları (?) yüzlarça sabtğa tola qoy qumalağı sā'atlardan niça yüz, tamāku ḥaylardan (?) niça şanduk, niça but şam', niça butlar beriş minglarça iştanbağ və başqalar, bir tört kun értadan keçğaça müzāyada qılub şatıldı (bu ḥabarı gəlati ḥabarlər yazıñ deb tələb qılğan oquñingizə hədiyyə qıldım.

Çahārşanba kuni 21-nçi ḥut (?) ayığa muqarriri (deḥik-i 'amma (?))ni barmağı ḥükümet tərəfindən i'lan qılindi muḥbiringiz bu münasabat ilə "deḥik-i 'amma (?)" tār'ıḥçasını təḥqiq qılub yazmağı münasib kördüm: deḥik-i 'amma (?) bir vāqf-ı mu'ındurki buni aşıl vāqfi Amīr-i Kabīr Temurkörgan 'alay-al rahma al-ğufrāndur **357 (457)**

müstıḥaq bolmaq kayfiyyatı və tədbirini yazsalar)

Buḥārā tumanlarından Samarkand və Taşkəndi cuvānları qumaq için qışbegi canabları amir éttılar, ammā éşdildigina köra Çār-ı cüyğa kazi canablarını toylarığa bek və qazi ḥuzurlarığa Taşkəndi cuvānları bəzm qılıbdurlar. Canāb -ı'ālını farmāyişi qanda qaldı? ziyā-al-dīn begi (ḥākimi) nizām-al-dīn ḥvāca Dīvānbeginiñ oğlu cabr u zulmi üçün 'azl qılindi.

Samarkanda Élektrikli Tramvay

Āyina idārasını tramvay idarasından ulkan məlumatınıñ nəticəsi uşbu dəvə taramvay vāgzaldan (istasyon) başlanıb vāzalıni katta yolu ilən turma aldığaça kəlur andan bir şāḥası, Raşitnikof köçəsi ilə və Āyina idarasınıñ aldidən otub bāçḥāna-ğa bərib andan Verişiganski ilə yurub-Kafmonski köçədəki tramvay yoluğa qoşılır-turma

aldidan, katta qorqan kochasi ila yurub Kafmanski otub “Abramof” rastasiqa kelur andan qizlar gimnaziyasi aldidan otub eski shahardaki chasma kofrugiga-qa kelur (andan toqri katta rasta ila Registanga yetib songra chaharsuqa otar veya enka zargarlik rastasi va nihāl bazari ila otub chaharsuqa kelur. Bul iki yolni qaysidan otusi al-an muqarrar emas - Chaharsudan bir yol madrasa-i hanim ila otub eski at bazariqa yetar - chaharsudan yana sharqdagi - qalandarhana darvazasi yoli ila (Abramof) zabutqa cети korulur. hazir usbu **358 (458)**

Amir Temur bu vakifni nafar uchunki (bidaya) mutala'asiga yahti (?) muqaddar bolsa ta'n qilgan, bara bara husul kopaygandan son nafarlar artulgandan bir ming iki yuz hicrilarda bes yuz nafarqa yetkan Amir Muzaffar 'adiga mingga taqsim qilub tokuz yuz nafar Buharada yuz nafar Qarsi, shahr-i Sabz (kitabga berilgan o zamanlarda hashlatga qarab bazisina qirk bazisina ellik tanga bolar ekan bir tanga Buhari 15 tiyn bolur) songra Taht-i manardaki Sathi (?) hanani muallim va muta'allimlari munhariz bolub Sathi (?) hana ('ilm nahv-i badi va Kirat-i Kur'an) vakifini ham (dahyakga qosub yuz tangaga yetisturulgan) bunga yigirma tanga (Buhara dahyakhorlariqa mahsus) hadiyya hazina hanadan qosganlar canab-i ali Amir alimhan hazratlari hatira culuslari uchun Buhara dahyaklariqa yuz nafarina qoskanlar, al-an Buharaqa min nafar yuz yigirma tankalik Qarsi Shahr-i Sabz va kitabga yuz nafar yuz tangalik dahyak bardur, bu nafarlardan bir sana qanchaki bozsalsa yangi talabalarga beriladur ammā sart-i vakifdan berat qalgan, bidayadan bir iki fasl baslarini takrar qilub bir iki satr okub dahyakga dāhil bolarlar. Hāzir asil dahyak vakifini husuli mā hāqrari (?) dahyakdan hali ziyada istifā kilinadur). Agar bu dahyak vāqifi tartibga kirsā va Sart-i vāqifga ri'aya kilinsa tahsil fiqi (?) ta'in kilinsa bu vakifdan neqa faqi muftilar va muqaddar muharrirlar va alim-i sart at kazilar yetisturmaq mumkundur, ammā hazir 120 tanga alub iki ming tanga hārc kilu başka fā'ida yokdur (muhbir canablaridan ricā aytarmiz hāzirki dahyakga) **359 (459)**

yollarni pand (?) masarifi tahmin kilinib turubdur qaysi yoldan oturshi Peterburgdan mustahkam bolganidan songra ya'ni iki uc ay ichinda is baslansa kerakdur “Elektrikli tramvay” dan shahar kochalarinda elektrik ciragli yandirilur hususi hanalarga ham elektrik ciragi satar hamda elektrik kuvvati ilan harakatga kelaturgan karhanalarga shahar bomsa hana sinematograf, susiz tegirman, pahta va yag zabotlariga ohsas ham elektrik ciragi ve kuvvatidan hazirki aytaturgan narhi, 16 sham nurin beraturgan bir cirag, bir akshamga 22 ½ tiyn masina uchun bir “kuvvat” 25 tiyindur ciraglarqa nur

bermok işi bir aylığaça tamām bolur ekan. Tramvayning ham iki ilığaça tamām boluşi ihtimāldur “elektrikli tramvay şirkati” belgilik bolsada Rusyaliklar vahim qoşilgan ekan éndi şaharni ābādligi va şafāsi ziyāda bolganigidek tramvay otatürğan yollardaki üskünalarni ham albatta narhi yana ziyāda bolur.

Taşkenddan Fuṣayl Canāblari

Canāblari yazadurlar. 12 fevralda mu‘allim hangāmasi (drama) şahnada qoyuldi tatar maktablari fā‘idasi üçün bizni fahmimizça tiyatr orta daracada otdi. Tiyatrdek ‘ibrat maḥallığa bir tatarni mastlik ila kelganidan ḥalk nafratlanur édi özbek yaşalrı ham ... (?) köbdan beri āvāza bolgan “Padarküş” fāci‘asi ila afkāri ma‘īşatdan “ḥor, ḥor” kulgu hangāmasiniñ kaçan koyuluşi ma‘lūm yoқdur (... (?) ki şunday issig kaçğa muzlagan bolsa) **360 (460)**

İhtār

Muhtaram hanandalarimizğa ziyāda ma‘lūmat bermok uçun Āyinani 32 sahīfada çıkarmaқımız. Ki masārifi hayli ziyāda bolur benābarīn ‘azīz hvānandalarning baru dostlaridan müştari kildurmaklari marcūdur. **363 (463)**

Ṭalab Qilinñiz!

Yakka suvāri va kara (?) faytonlariniñ ta‘rif etmasini (?) éñ katta

Kārḥānadan ‘unvān: Qazan. S. G. İstipanof

Требуйте!

Иллюстрир.Каталогъ

Городскихъ и ДорожныхъЭкипажей

С.К.СТЕПАНОВА

Въ КАЗАНИ

Muḥarrirniñ Taḥrīr va Naşr Êtkan Aşarlari

- Alziyā, maktab-i islāmiya-fārsī 40 şaḥīfa kalamīy ḥaṭda 15 Tiyn
- Kitābat al-āṭfal - kırk kadar fārisi va Türki inşā va ham kâzihāna val-asna-yihāna ḥaṭlari 15 tiyn
- ‘Amaliyāt-ı islāmiya – mazhab-i millat va zaruriyat-i va dīniyya Türkī savāl va cavābı 15 tiyn
- Cogrāfyā, ‘umrāni va rusī – muşavvar 88 şaḥīfa fārisī 45 tiyn
- Münşahib(?)-i cogrāfyā-i, ‘umūmī – Türkī 124 şaḥīfa müşavvar 75tiyn
- Padarküş – tiyatro risālesi oynalmaḡa ruḥsat berilgan Türkī fāci’a Türkistān ma‘īşatından 12 tiyn
- Sayyāḥ-i Hindi tarcimasi Rusça 60 tiyn
- Hammasidan birar nusḥa alinkanda barçası 2 şom poçta şarfī nāşrdan kitābçi va maktablarḡa yüzda yigirma beş kam kılınur beş şomḡaça poçta markasi maḡbul va beş şomdan kam naloj (*koymaḡ, salmaḡ*) bolmas. Türkistān, va Buḡārāniñ maşḥūr kitābçılarından bulinur ‘unvān-ı Samarḡand: Maḡmūd Ḥvāca Behbūdī.
- Türkistān, Buḡārā, Ḥīyva ḥarītası müşavvar müslümāni ḥaṭda beş rangda basılmaḡdadür. Bahāsi30 tiyn.

Muḥtaram Vakıllarımız

Āyina üçün ābūna va ‘aşlan qabūl kıladürlar. Samarḡand: Muḡammad İbni Mullācānoḡli. Hoḡand: canāb Mīrzāmad (Mirazahmad) Mīr ‘Ābidoḡli. Aka Birşa(?) Manşūroḡli. Andicān: Mullā Şāḡābil Kamalof. Taşkend: Tölagan Ḥocmiyarof

Buḡārā: ‘İnāyatulla ḡān Ḥakīmzāda. Mīrzā Hamdam Mīrzā ‘Abd-al-vāḡidoḡli(Abduvahid). “Samarḡand” ḡazetasiniñ sābiḡ vakıllaridan ricā étarmizki kıollarindagi Samarḡand aḡçasıyla ḡisābisini(?) yubarsalar Samarḡand badalina Āyina yubarilür.

КИРПИЧНЫЙ ЗАВОД

М. А. ЗАЙДЕЛЬ

Стар. гор., Дагбитская ул. Телефонъ №316

Полномерный, 6X3X1½ верш. хорошо обожженный кирпич: Строители.

фасон.-для карниавъ, угловъ и проч. Цены унеренныя.

M.A. Zaydelniñ ҳишт zavodi

Samarqand shahri musulmanina qitʼasinda dahbid yolni ustinda telefon numri 316 dur katta qalip hıştlar uzunligi 6 verşok (*ölçav birligi*) éni 3verşok qalinligi bir yarim verşok yahşi pişirilgandür muqarrari hıştlar va ham ‘imāratlarini karniziga maşraf boladürgan har hil qalip va har hil formada qoyulgan hıştlardür narhi arzān.

Sol der کنار:

Müslümān sinematografi “Maderin”, Rusya qalʼasinda har üç kunda yangi ‘acāyib lavhalar va manzaralar körsatür va dünyāni garāyib oyunçilari va taza ‘acāyib lavhalar kelgandür.

24 Rabīʼülāhır1331

Şanba

8-Mart 1914

№ 20

Āyina

‘Adad 20

Mirāt

(ЗЕРКАЛО)

Közgu

.ОИНА.

(еженедельный журнал)

Haftalik jurnal

(На Узбекскомъ и Персидскомъ языкахъ.)

Özbek va Fāris Tillarda.

Türkī va Fārisī orta şivada baʼzan Rusça har şeydan baħiş muşavvar haftalik macal-i islamiyadür. Millat-i islāmiyaniñ saʼadat va islāhina Müslümānlarini madaniyat va funūn-i zamāniyadan nafʼlanmaqlarına hādīmdur. Masʼul muħarrir va nāşiri mufti: Maħmūd hvāca Behbūdī.

Ay

Abuna қиймати

12 0

5 şom

burc-ı həmal, ya'ni il başığa toğri kelib, alar i'tikādinça toğrısı burc-ı həmal, Navrōz, təhvīl-i sāl şamsini hālk kilib hələyikə marhəmat étib yangi kun berib rəhmat yağmurları yağdırarki bul sa'd hədəsini, nəhs hədəsiyə gələbə kilib “Navrōz” yangi kün kılğanıdan ‘ibərətdur. Munday sa'd kunda əski fərs hālkı ‘ıydılar kilib hamda ani mubərək və muqəddəs bilərdilər və ne qədər ‘acəyib **366 (466)**

şədmənliklər kılardılarki tə'rīh əhligə mə'lumdur Bizni Turān ham əvvəlki zamanlarda Fərs və İrān hālkigə təbi' édi. Və ul 'adət hıvāh həzirkı İrān və hıvāh biz Turān hālkigə mərəs qalib əgərçə bə'd əz-isləmiyyat 'əqidəməz tuzalğan bolub Əhrimān və Hermüzdanı 'əqidəməzdən çıxarib yəlgüz zāt-ı calla və ə'lə Allah zü-əlcāl həzrətlərigə i'tikād kilsək ham Navrōz sayrını tərək kılmaı bu künəçə sayır və şadəməni kilib kəlməqdamiz. Ərī sayır və təfərruc ləzım və əmmā bizni həzirkı sayrılarımız nihayət buzulub başımızə bələ bolğandır. Hər dəhiyə (?) bir həftədən sayır bolub Səmərkənd ətrafınıñ sayrıları bir yərim əy sozuladur. Bə'zi dəhilər (?) 3-4 sayırğāh ortasiyə qalib üç tōrt həftə işdən qalır. Və dəhkanların yetim və çayrık kār və nəvçələri ötməgünçə işləməydir Sayr üçün 15 şəmdən 50 şəmgəçə hər bir işçi dəhkəndən pişki (?) əqçə alurki dəhkān muni fəydəyə kōtarib alib bərar. Bəzi 'əhəlilərgə bu sayr Navrōz yüz şəm həttə miñ şəmgə tuşar. Kōbkarılar çapılır. Muşki-fəşānglər atılır. Cuvānbəççələri yigitlər “boyun” leri otqızub kōçələrdən rəsvalik və rəzələt ilə şaf-dərsəf yūrarlar. Hər yerdə bəzim və fəsād kışlaq hālkı bir təş iki təş yoldan hətunları ilə sayırğāhdə cəm'lanur, içgulik, kumar və fəhuş bazarını kəzıməqçə bu sayrlar bə'iş bolur. Buhārā əmirləriniñ dərbərində iki üç yergə bu sayır bir əy kırk kün qədər uzayur. Buhārā içində hər tərəfdən rəkkəş cuvān bəççələr və sirkçilər yigilib Əmīr həzürində bəççələr və sirk kızları **367 (467)**

İzhār-ı cılva və 'ərz-ı əndām kiladurlar. təb'ə parvər Əmīr həzrətləri bu şən'at-ı nəfisa və lu'batlarını kōrməq üçün bütün kuzāt umarəni bərgāh-ı Humāyūn həzürində ki (Sirk-i 'ālī)ğə təklif kilib keltürənlərini və əndə 'acəyib təməşələr kōrüb Buhərə mufti 'əskər və Kāzıllarınıñ sirk kızlarığə kərsək şavk-i şakin) urənlərini və iltifat-ı həzrət-ı Əmīrdən 'acəyib təməşə korganlarını mütəbər bir şahş-ı şahis cənəbləri bəyan étib édilər. Marhəmat-i Mīr 'ālī əmīrənə muniñ ilə təmām bolmas sayr-ı Navrōz üçün sirkni ziya-əldīn tərəfiyə dəst-i hətt-ı 'ālī ilə təb'ə parvərlik ilə yubararlar. Bīçərə əhəlini sirk təməşəsiyə kirməq üçün biletə əqçəsi yōq. Mīr cənəbləri əksəkəl(?) və əmīnlərgə yüzləb bilet təksim kilib bilet əqçəsini həzindən (Gospadin (Mirza) sirkçilərgə) bərib hələyikdən fə'idəsi ilə küz kuni gəlləsindən hərəc üstində zəmmələb

(nalok) (*vergi*) ilə alırlar yana ... ey qoy bas éndi! Həb! yana keldük sizgə. éndi bu sizlərinə ham birəz işləh qılmaq kerək və başla b kumar ilə içgilikni bi-al-küllü yox qilişigə həkimlərinə əmrinə və volostnoy (vilayət) ni hərəkəti muhtəram qazilərinə kumari və içguçilərinə ziyadaraq həbisgə hüküm qılmaqları və uşbu toğridə bəy və mütəbər kişilərinə qazılərgə vəsita bolmaslıqları lazımdır. Muşq və köbkəri israfını ham tadrīcī yox qılmaq kerək. Hər sənə nə qədər adamni saqalı muşkdən yanar. Nə qədər adam köbkəridən yiqilib və astığa qalib ular və mə'yüb bolar (Navroz) sizniñ özində üç kungə tuşurmaq kerəkdir ... Āyina **368 (468)**

19 rəqəmdən bə'id Türk Dəvləti Nimağə Məğlub Boldi? başı 11-rəqəmdə

Rusyanıñ bəzi təklifləri qəbul qilinməgəni üçün 1270 sənə hicrī-1853 mīlādī-Türkiyəgə i'lan-ı hər b etgən édi. Şul səbəbdən İngiləy və Fransa dəvlətləri Türkiyə ilə ittifaq qilib Rusyanıñ məqəbligə Qırımğə 'askar çıxargən édilər. "Sivas tapol muhərabəsi" nemi ilə mə'ruf bolgən bul muhərabə 1272 hicriyda (1856) miladi tamām bolub Parisdə bağlangən 'ahdnəmə boyıçə Rusyə Qaradengizdən uruş Parahodlarını çıxarməslikgə məcbur bolib Türkiyəniñ hədudi birlə vucudu dəvlətlər tərəfidən təyin qilingən édi. Rum eli nişərləriniñ umür və himayəsi yalguz Rusyanıñ nəzər və məramıgə təşlənəməgən édi. Əfriyə dəvləti Sivəstapol muhərabələrigə qoşulməgən bolsa ham Türkiyəgə arqalıq körsətur édi. Çünki Rusyanıñ Rum élidə nüfusidə qılmasını körməs ədi. Yə'ni öz əməl və mənfa'ətlərigə muhəlif kərərdi. Ul zamanlarda Almənyə imparatorliğı hanüz bərpə bolgən yox édi. 8,7 mayda hükümatlardan 'ibərət bolgən Nəmsə mamlakəti Əfriyanıñ himayətində tūrərdi. Almənyə imparatorliğini tə'sis etgən Prusyə dəvləti, Sivəstapol muhərabəsində bī-tərəf turgən édi. Prusyanıñ bətarəfliğı Rusyəgə köb həş kərulub Pəterburğ birlə Bərlin köb dostəna mu'əməladə bolınar édilər. Sivəstapol muhərabəsi səbəbidən İngiləy, Fransa və Əfriyə ilə Rusyanıñ arəsi səvük édi. muniñ əksidə bī-tərəf qalğən Prusyəgə Rusyanıñ muhəbbəti ziyadə édi. **369 (469)**

Prusyanıñ mətləbi ham şul muhəbbətğə nə'il olmaq édi. 1221 hicridə (1806 mīlādī)'də Fransa imparatori Napolyon Prusyanı tamām istilə qilib Rusyanıñ şul qarakundan başla b Prusyə hükümatı kəsbi qüvvət qılmaqğə və keyingi əhvaldən istifadə qilib, Almənyə hükümatlarını birləştürüb Fransanıñ nüfüz və qüvvətini qırmaq məqsədini tutkən édi. Dəhildəki işləh və tadariki, hərdəki siyəsəti hamması bul

ğayağa tâbi‘ va bu ġāyani közladi. Afstriya ilə Rusyaniñ arası açıq bolganını fırsat bilub Prusya yaşırın mükammal hazırlanganıdan keyin 1866 yılda Afstriyağa i‘lân-ı harb étđi. ġafil turgan Afstriya üç haftada mağlub boldi. Fransa, Afstriyadan taraf bolgani halda Rusya Prusyadan taraf bolub işğa katişarlığını aňlatmaq ilə üçünçi Napolyonni turguzdı. Naticada Afstriya Almaniya hāmiligini Prusyağa tark kıldı. Prusyaniñ kuvvat va şuhratı artdı. Sivastapol muharabalarıda Türkiyağa mu‘āvanat étgan Afstriya şuniñ ilə cazasını tabdı. Prusya üç sana kamāl-i himmat va ġayrat birlə hazırlaşib 1870-nçi sanası nagahan Fransağa i‘lân-ı harb kılıb birneçe ay içida bu imparatorlığı tamamān mağlub kıldı. İmparator üçünçi “Napolyon” Sudān muharabasıda asır alındı. Bul vākitda Fransada idara-i cumhuriyya i‘lān kılındı. Fransaniñ bahır va iktisadī rāqabatıdan hoşlanmagan Angilya, bu muharabada bətaraf qalğan édi. “*Bakiyasi bar*” **370 (470)**

İslām Macmū‘asi

Uşbu ism ilə İstambulda iki haftada bir dafa dīnī va ictimai bir maclla çıķib birinçi ‘adadı idarağa keldi. Orta qolda -32 şāhıfa a‘lī kāğazda basilgan ‘ālī va naftis açıq Türkçe bir macmu‘a-i mubarka bolub mündaracāti şunlardır: Sūra-i fatihəsi tarcıması, islamniñ nacāti, Kuran-ı Karīm talavati haqqında Sunnat-i nabaviyya, ġanāv-al-ħān ilə talāvat, şarī‘at-ı islamiyyağa benim nəzarim islam tarbiyasiniñ hay‘ati, dīnī tarbiyya, ahlāq-ı müsülmān, müsülmānlik ‘ālamında intibah-ı amāraları, ‘Arab va Türkī huţbalar, yūmn va yūmnliklar, ‘ālam-i islam havadisı-dur. İslām macmū‘asiniñ mudiri: Halīm şābit afandı canabları bolub birinçi ‘adadında yazışkan muhtaramlar uşbudur. Şayh-al-islām Sābık Mūsa Kāzım afandı haızratları, H.N.Halīm şabit, H.Şibay (?) oġlı Mūsa cārullah afandı Gök Alb, Kāzım Nābi, muallim Vahyī, M. Şams-al-dīn C.S.Konguralp, Hācibāy ‘Ömer afandılardur. Macmū‘aniñ illikgi Rusya üçün 3 şom 50 tiyn bir yarım sanalığı 2 şom ‘unvān: İstambul Çaġāl oġlında. İslām macmu‘asi, ‘ādī rusça blanka (*forum*) ilə aqça yubarmaq mümkündür. Hanandalarmızğa tavşiya olunur.

Mu‘allim Kerak

Buħārā ülkasiniñ şahirlarında uşul-i cadīda üzra balalar okutmak üçün mu‘allimler kerakdur. Liyākatığa qarab 30 şomdan 60 şomğaça vazıfa berilir. ta‘ām

va maskan maktabdandür. Mu'allimni fārisī, Türkī bilmaği lāzim rusça talimiğa iktidāriy bolsa yana yaḥşirāqdur. Mu'allimni Buḥārī veya Türkistanī boluşı şartdur. Özbekī tatar biradarlarnıñ munda mu'allimlik qılmaqlari nızāma mamnu'dur. Maḥalli muracat imtihān: **371 (471)**

Āyina İdārasi.

Hoḳand Mu'allimlariniñ Şikāyatlarına Cavāb!

Bu kara muḥtaram Āyina macallasiniñ “16” ‘adad va “278” şahıfasında Hoḳan mu'allimlari Vahāb-al-‘abādi ila Maḥmūdcan Kari canāblari taraflarından yazılmış ḥaḳqımızda bir şikāyatnama oḳuldi. Lihazā uşbuni cavāb tarīkili yazımğa macbur bolindim. Avvalan canāb-ı mu'allim benim Hoḳanddiñ maktablarını ziyārat étdigini maḳām-ı ta'yında gōstarür. ‘Acaba ḥikmat ne dur ?! va şāniyyan maktab şāgirdlari tarafımızdan tankīd éildikini yazıyor. şāilişan ibtidā'i maktab şāgirdlerinden Rüşdī va i'dādī maktab şāgirdlerinden soralturgan nimarsalarni sorab balalarni muzam qilib ruḥini sindurarki ol oḳumaḳdan nafrat qılmaḳğa sabab boladurlar. Balani oḳumagan cā'yidan soralsa albatta cavāb veralmaydur ki: ul na m'allim va na şāgirdni ‘ayibi émasdur. Çünanča üçinçi şinf şāgirdtan Mūsa ‘alayh-al-salāmni tarcima-i ḥāllaridan soradılar cavāb berdi. Va amma canab-ı Muḥammad Sayid afandi, iḥtilāf ta'riḥini bayān étib yana balani muzam qilişğa gayrat étdilar derlar. Ana canāb-ı mu'allim afandilariñ şikāyatlari uşbu balada mazkūr sözlardan başka lüzüm körülmadiki pek çok cümlalar ḥazf éildiki daḥī ma'lūm oldi. Avvalan afandilarnıñ zarlandığı balalara oḳulmadığını birdan soralmasi olub ḥatta Mūsa ‘alayh-al-salāmni savāl éililmesi éttikini öz qolıyla yazub i'lān buyurdular. va savālimiz daḥī 3-nçi şinf şāgirdānından aydıldığını ikrār buyurdılar. Avvalan maktablarında dars **372 (472)**

Proḡrami ṭab' étdirub cadval, dīvārdan asilub tıruyor. Uşbu proḡramda ta'riḥ-i anbiyā yazıldığını körüb şordim va agar ötmadıgiyerdan savāl étdi diyecek ésa biz rabi'-al-avvaliñ ibtidasında varmış édukki dekabrniñ 15 lari bolur. Bu taḳdirda avgustdan ḥisāb édilse beş ay olur. Bu taḳdirda haftada iki dars ta'riḥ-i anbiyādan oḳutsa édi kırk kadar dars édar édi?! Va ḥālbūki adam ‘Alayh-al-salāmdan Mūsa ‘Alayh-al-sālamğaça 15 darslikdürki böyle oldığı taḳdirda kıssa-i Mūsa ‘Alayh-al-salāmdan 25 dars keçmiş olurlar. Demak oluyorki: canāb-ı mu'allimlariñ uşul-i tadrīsātdan ḥabarlari olmadıgi o ‘ibaralardan añlaşılr? Çünki bu yazdıḡım ḳa'idalar darslari köb

bulunan ibtida'i maktablarda caridur. Həqənd maktablarında əsa oxutulan ya'ni proqramlarında dahil darslar əsa Qur'an-ı kərim ma'āl tacvit və 'ulūm-ı diniyya, hisab, imla və coğrafiyadan 'ibārat bolindiğina bəkilir əsa haftada deməli āqallı 2-3 dars ta'rihdən oxutmaq ləzım kəlir. Bu təqdirdə iltimās-i dars oxumuş olmaq ləzım kəlməzmi ədi? ... tā'rīh-i anbiyāda məzkūr anbiyālar yığırma səki nəfərdən 'ibārat olduğina bəkilir əsa kırk beş dars anbiyālardan sonra oxumuş olmaq ləzım kəlir ədi. İştə bu cümlələr ilə 3 məs'ələ meydana çıxarılmiş olur. Birinci: 3-nci sinf i'tibar ədilmiş təliblərdə ta'rih dars olmadığını iddi'a etdikləri halda cavəb verədi əsa də tərəfimizdən şāğirdləri 'əciz bırakmağa kıyām etməsinə bəyān buyurub oxumadığını **373 (473)**

yərdən səvāl etdi demək ilə bizi kuşurlı çıxarmasidur. İştə məntiqsizlik bundadır. Ağar oxutmadı əsələr proqramda bulunan darsları nə içün oxumadılar? vəyahüd şāğird oxumadığı yərdən nə yolda cavəb verəbildi. İştə tənəkuşları öz sözləridən meydana çıkar!!! İkinci göyā biz şāğirdləri ilzām etmək içün maktablara kətmiş bulunuyor əmiş. 'acaba səbəb nə əmiş?! Bəylə yalğənlərə inən adam bu zamanada varmı? Və biz şāğirdləri ilzām etmək ilə nə kızanacak əduk?! Üçüncü bizi maktabla də kətməyə məcbur ədənlərin Həqənddə bulunmasdur ki: O zatlarda bəhər bələ başına ayında -5 dən üç şomğa verdukları halda və balələr üç ildən bəru uşbu maktablarda bulundukları halda hanūz bī-ğələt yazmaqdan 'əciz bulundığını və maktablarının aḥvalından özlərini vəkf etmək ḥəhişində bulunmasdur. Çünki bu adamların sözləri toğri əsa balələri üç ildən əvəlləri əski maktablarında oxumuşlar əmiş iştə canāb-ı muəllimlər 3-ilə üç altı etdikləri toğri əsa i'dādī darslarından dəḥī bir illik dars oxumuş olmaq ləzım gəlməzmi? 'acaba (?) ... dəḥə 'acayib burasidurki: şāğirdlərin oxuv həvəsindən qalmasına biz səbəb oluyor əmiş (?) ... iştə ağrəb-al-ğarāyib burasidurki ... ağar canābingiz bu dəracəyə gəyur 'ālī canāblardan əsañiz şāğirdlərin ḥuquklarını muḥfəfəzə ədən zātlardan bulunuyor əsangizlər bir ibtida'i maktabda yüz toqsən və yüz səksən və yüz şāğirdi nə dəb tutuyorsız? Bir kişi **374 (474)**

bü qədər şāğirddə təlim verəbilir mi? Şāğirdlərin boyda buyukları ḥəlifa nəmələ muəllimlik vəzifəsində tutmaq uşul-i səltiyyənin şərtlərindən bulundığını kimlərdən əşitdingiz və şāğird, şāğirdi oxutabilir mi?! İştə Şāḥ Sə'dī (ḥəftə rə ḥəftə ki kəndibīdār (??)) dediki sizniñ kəbi zətlər ḥəqqindədur. Ağar bizim sözlərimiz toğri olmadığını iddi'a etməli maktab ḥəlindən vəkf iki kişini özingiz aşḥāb (?) ədingiz şāğirdlərin ḥəttə dəməllələri imtiḥān ədub kərsunlar bü şərt ilə ki balələrin ataların də çağırılson

agar sözimiz toğri çıkmaz ésa mutsahəx carīma bolmaqğa həzirmiz. Agar sözimiz toğri çıkar ésa hüdadan bī-hayā va insanlardan bī-parvā bolindiğinizi ikrār éarmisiñiz? İştə bizim na muallimlar ilə va na da şägirdlər ilə heç bir hüşuşda ğarazımız olmadığı Az-hār cihat isbat étmağa hazır bulundığımız kabi körə bildikimiz maktablarda muallim namiyla maktablara kirub iğfāl tərīqiyla bulundığınıız sū'i mu'āmalaları dahī dünyada insanlar hüzurunda va ahırında Hüdaniñ dargah-ı 'adalatında isbat éadılacañ mı Kamāl-ı Sıdk ilə i'lān éarmız. Baķı icābına körə bā'dni yazarmız

“Muhammad Sa'īd”

Ahval-ı Zārimiz

Ahval-ı fīgarımız kün künden ziyāda bolub cahālatımız kengayub buzuklikimiz taraqqī tapadur, munga sabab nedur? albatta 'ilmsizlikdur. Közimizni kattarak açub körsək heç millət bizniñ kabi 'ilmsizlik zulmatı içida başığa ğaflet çadırın orab yurganı körünmeydur. **375 (475)**

Munga 'illat nedur? Albatta kânūn va zamāna hizidan mahrūm bolğanimizdur. Afsūs ğarīz 'ömrümüz müftğa va bekāra ötüb taraqqīda yetalmaymız! Har kıysımız öz manfa'at-i şahsiyamızni körsatüb millətğa baķmāğanimizdan mı yaki ziyāfat va toyda behuda va bid'at nımarsalarğa aķçalarımızni isrāf kığanimizdan mı? ay vay! Taraqqī parvarlarımız cuda köb, ammā zarraça naf' yetkurmaslar. 'Acabā biz Türkistān müsülmānlarığa millətğa hızzmat kılmak man'mukin? Ah şorımız kırsun! Biz bī-çāralarnı éski maktablarda har u zar bolub 3-4 yılda 7-8 haftiyak-i Şarīf ya Kıur'ān-i Karīmni yara kılub ahırda öz atımızni yazalmay kıalurmız. Hāmdlar olsun kim Munavvar Kıārī afandı taraııdan Taşkendda yangı maktab cārī bolub yaşı balalarnı tarbiya kılmakdadur. Lekin muhtaram bāylarımız millī işlarğa mu'āvanat kılmaydurlar. Bī-pulğına şom va şalavatdan başķa Hüdā ta'ālaniñ pullık amirları unutulmakdadur. (Vellezīn yekenzun ezzeheb vel fażza) āyatını éşğa almak karakdür.

Taşkend: Mīr Muhsin Şer Muhammadoğli.

Hatālik Haftiyaki Şarīf Haķķında

16 ‘adad Āyinada yazilgan ğalať **Haftiyak-i Şarīf**, Kāgān (?) Buḥārāda mullā Şarāf-al-dīn (Şarāfaddīn) Buḥārī tarafidan ṭab‘ bolgan va ham körmay tā’rīḥ aytkan şā’irni şī’r-i tā’rīḥiyyasi uşbudur. Beṭv‘ bi-naẓīr “pūr celā az ḥusn-i arḳāmeş ‘abūn” bāşefā ez nur asťāraş žamīr “cān feẓā ferḥet ḳarīn-u rūḥ baḥş” ğam zedāḥāťirnişīn-i dilpezīr “behersāleş **376 (476)**

1325 (ġeş) ki āmad zedraḳam “ṭab‘ eniku yāťt Ḳur‘ān-i Ḳadīm” (1325) hicrī evvelme şā’irḥaťāsini va ḳalğan āyatlarıni körmay ta’rīz ḳilğan şā’ir kamāl tāb!

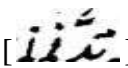
“Namangān: Ḳārī Ziya-al-dīn (Ziyaeddin)”

Takbīr Şadāsi Yetmaydur

Nizam-Al-dīn (Nizāmaddin) Zāda canābları yazadurlar: Samarḳandniñ ṭillakāri va madrasa-i Mirzā Ulugbek cāmi‘larında cum‘a kunları, madrasaniñ taşḳarisında köb namazguzarlar bolub ammā bir ğina nafar mu‘azin takbīr aytib āvāzi yetmagan üçün rükū‘ va sucūdġa ḥalal kelib ba‘zan namazni buzulişġa sabab bolur. Benābarīn uşbu iki cam‘iniñ ulūl iḥtirami ḥaťib va mutavallılar(ġa) ricā olunurki yana bir nafardan mükabbar- takbīr aytaturğan kişi ta‘yin ḳilib [] Allah acrlık bolinsalar.

İdāradan Cavāb!

Samarḳandniñ Mirzā Ulugbek madrasasında taraḳḳī muḳābilında nutik ḳilğan mu‘azzīnġa ḥiťāb va cavāb muḳabilında farsī va Türkī maḳāla yazğan muḥtaram ahil-i vaťanġa ‘ācizāna bayān ḳilunadurki mu‘azzīn aytkan söziġa ḥükūmat va ham üstādi ḥuzūrında munkir bolub ḥatta tilim kelsünki men heć nima deganim yok- deb munkir boldi. Bas sunday kişi söziġa ahamiyat bermāḳ kerak yok. Va agarda ani sözi mascid va cam‘ida söylenmasa édi cavābda yazmas édük. Unday ḳişilarniñ sözi bīḳadirdur.

Alhamdulillah ḥalḳımız küfir ila İslāmni taraḳḳī ila [] rast ila yalġanni tamyiz étadurlar. Kimmatlik maťbu‘at şaḥifalarını şunday öz **377 (477)**

Söziġa özi i‘tibar ḳilmaydurganlar ila bī-nafā yazışmaḳni naf‘siz ġumān ḳilinur. Uşbu bābda maḳāla yazganlardan ‘Afv tılargız.

Katta Qorgandan Maḥbūbhān Akram ḥvācaogli yazadurlarki sābıq katta qorgandan birinchi maḥṭa (?) korsak (ne gorni (*dağ olmayan yer*)) maḥṭa (?) üçün temur yolinda bilet berilmas édi ammā canāb-ı Mirza ‘Abd-al-halīm vlastnoyniñ ğayrati ila mazkūr istansyağa 1914 ili başidan bilet berilaturgan boldi va uşbu cihaddan canāb-ı Vlastnoyğa taşakkūr olunur.

Mısr-al-ḳāhirağa

Mu‘tabar (Rusya Türk ṭalabasi cam‘iyyati) arbabina! Muḥtaram afandilar! İltimasingizğa binā’an 1914 sanasi başidan i‘tibaran “Āyina macallasi” idarā ṭarafıdan maccāni olaraq yubarildi. Ṭullāb-ı Kirām cam‘iyyatiğa maccāni kitab va nimarsa yubaraturganlar üçün ‘unvan: ḳāhira fī-al-Azhar Barvāḳ-al-Atrāk - li-cam‘iyyat –al-ḳuzāntiyya

Rusyaniñ Uruş Floti

1914-nçi il başida Rusya floti uşbu uruş kemalaridan ‘ibaratdur. 19 bir, 7 zarhila qaralir, 119 niyanos (?), 49 – niyanos (?), 45- su asti kemasi, 13-Kanoyezki, 18-nehir uruş kemasi, 39-naḳliyyat kemasi 27-iş parahodlari, 7-ta‘līm kemasi, 8-yaḥṭa, 58- ‘adad limān ḥizmatida yuruçi parahodlar, 12- ḳaravul kemasi. Cam‘i 434 ‘adad bolub 1 milyon. 1 miñ ṭonna zorlikdadur. Alardan, 674 miñ ṭonnalıḳi Balktik dengizida 263 miñ ṭonna ḳara dengizda, 70 mingi Şariḳda, ḳalgani baḥr-ı hazārdadır.

378 (478)

Türklar ila uruşda Yünān ‘askaridan olgan va yaralanganlar uşbu andāzadadır: afisserlar 318, saldatlar 5031, Bulĝarlar ila uruşda afisserlar -589, saldatlar 18 miñ, 878 nafar.

Rus Türk munāsabati- Ṭal‘atbek “Ruski islova” (*Rus sözleri*) ğazetasiniñ muḥbiriğa aytibdur: Armanistān mas‘alasi ḥal ḳilingandan keyin Rusya ila Turkiyaiñ yaḳınlaşmōḳığa māni‘ bolaturgan heç bir narsa ḳalmadi. Minhum Şadr-ı Ā‘zam va Onur paşa Rusya ila yaḳınlaşmaḳniñ lâzımlıḳığa ḳanā‘at ḥāşil ḳilganimiz. Biz uşbu yolda köp ḥizmat ḳilurmiz.

İstambuldagi ‘askarī muzada Rus-Türk, Türk-Yunan, Türk-İtalya va aḥirki Türk-Balkān uruşlarida şahid bolgan barça afişser va ḳahramanlarniñ rasmlarini

yigʻmak uchun k6b yahʻshi albomlar qoyulgan. Rasimlari tapilmagan qahramanlarni6n qarindaʻsh va dostlaridan sorab tapadurlar.

Harbiyya vaziri Anvarr paʻsha nemislarga qarʻshi harakat boshlabdur - Harbiyya nazaratidaki k6b nemis mamurlarini orunlaridan chikara boshladi. Gizal liman- Sandars ila ham pozilishgandur. Anvar paʻsha: “nemislar cadakning (?) huquqlar alibdurlar. Menim ishlarimga mudahala qilib turarlar” - deydu. Anvar paʻsha shon vaqitlarda ittifaq mas’alashiga k6b savuk qarab nechuk bolsada i’tilaf-i mushallas (Rusya Fransa va Inqiltera) ila ittifaq qilmaqga sa’yi qiladur.

Fathibekni6n shahidliki haqida Palkadining yaniga shadikbek otkuzub 14 fevralda Shamdan kotarilub Quddus-i Sharifga uchub **379 (479)**

ketkan ekan Sham valisi atarafidagi mahqalarga (?) telegram yubarib Fathibekni izlamag’ amir qilgan. 15-nci fevralda izlavchilar yolda sinib yatkan tayyarani tapibdurlar. Va ham Shamdan mahshus poyuzu yubarib Fathibek va Sadikbekshlarni6n mayitlarini kelturubdurlar. Istambuldan Misrga uchub ketkan Turklar iki tayyara edilar biri Salamat uchub Misrga ketmaqdadur.

Afinas (?) Izmirda Turklarni6n Yunan savdagarlariga baykot i’lan qilmaqlari k6b zorayub ketdi. Yunan magazinlari aldiga Turklar mahshus nigahbanlar qoyubdurlar ki alar anda haridarlarni magazinga kirmagga qoymaydurlar. Ahval kun kundan yamanlashadur.

Bagdad temir yoli k6b cariyat ila oqshaliq turubdur. 1914-nci ilni6n ahirigaqa Firat nahrini6n beri tarafidan 200 Bagdadni6n Shimol tarafida -140 qachirimliq yol mal va adamni tashiturganlik bolur.

As’ad paʻsha ila Afstriya vaziri Berihoqold (?) “Kurdistanda Arnavudlikni6n millat askarini Afstriya askaridek quzatmaqlik mas’alasini muzakara qilib shunaka qarar beribdurlar tez vaqitda Almaniyada Afstriyadan askari mu’allimlari barar.

Onur pasani6n Adrnaqa barganda minub bargan ati bahriyya fa’idasiga haridaga qoyilib Izmirli Ilyas afandi tarafidan 3000 Oshmanli lirasi muqabliga alingandur. Ilyas afandi bul atni yana bahriyya fa’idasiga faydasi uchun satilsun deb bahriya maclisiga in’am qilibdur.

Turkiya sabiq Sultan Abd-al-hamid (Abdulhamid) k6b qattig kasal ekanlar. **380 (480)**

Amerika hasta hanasida kulmaq kasalığa muhtala bolgan bir kasal adam davalanadur. Bu adam avvalda köb işlik bolub biraz vaqitlar uykusiz qalğan. Bir kun nagahan kulmaqğa başlar. Hatuni bu haldan qorqub hasāya hatunlarini yigub kelar. Alar ham muni körgan hamān kulmaqğa başlarlar. Doktor kelturalar. Kelib kirgan hamān doktor ham kulmaqğa başlar. Hazirda doktorlar muniñ saǵalmaǵıǵa umid yok . Küla küla ölür- deydurlar.

“Şūrā”

Hiçaz Temur Yoli

Şām ila Madina arasida avvalgi kārīvānlar 35-40 kunlar yurardilar. Hazirda temur yol ila 57 sa’at yuruladur. Haccdan ilgari Madinaǵa barib temur yol ila “hayfa” ǵa keyin qaytib andan paraǵod ila Ciddaǵa barmaq mumkindur. Bu il Haccdan muqaddam madinaǵa barǵuǵılar üçün zilka’da ahirigāça temur yol biletlari yarim bahasiǵa satiladur. Ammā zī-al-hicca başidan yana eski bahalari ila satilar ‘rabalarniñ har qayusida hacathānalar, abdashānalar, içmaq üçün sular “dar’ā ila ma’ān” da aşhānalar ham bar. Namāz okulaturgan vaqitlarda qatarlar turadurlar. Şām ila madina arasida barib Qaytmaq üçün bilet haqlari: birinçi sınıf 7 şom, ikinci sınıf 74 şom, uçunçi sınıf 44 şom dur.

Rusya davlatiniñ baş vaziri va ham maliyya vaziri (Sadr-ı A’zam) ni öz talabi boyiça istifanāmasını İmperator A’zam hazratlari qabul qilib anga (Graf) (kontes)’lik daracasini beribdurlar: zniñ ornunda-padişāhlik maclis **381 (481)**

niñ a’zasi “Garimkin” canāblarin baş vazir ta’yin qilibdurlar. Māliyyavazirlikıǵa (Barq) canāblari ta’yinlanibdur.

Adamlarniñ İssiklikǵa Çidaşı

İngliz muttaqinlari insanlarniñ ne qadar issiklikǵa çidamaqliklarini bilmak üçün savuk su ila tolğan qazanǵa otqurub astıǵa ot (alav) yaqturibdurlar. İssiklik az az artabaşlab ahirda su qaynar. Ammā alar hanüz çidab toqtabdurlar. Agarda qaynab turgan suǵa birdan kirsalar edi şubhasiz kuyub olar edilar. Tadrıc birla ‘adatlanmaqlıknıñ hikmati şunda tacriba qılğandur.

İstambul Dar-al-fünūnida Qızlarğa Dars

Ötkan yanvar ayından beri İstambul Dar-al-fünūnida qızlar üçün darslar açılıb davām kılatur. Hāzırça haftada dört künde sakiz sa'at dars okulatur. Bul darslar yana artar. Har dars bir sa'at dars muallimlari uşbulardur. Hıfz-ı şıhat-ı nisā'iyya – Bim (?) 'Ömar Paşa. Kul işlari madmavāzil (?) “kāhāyız hūkūḳ nasvān (?) Maḥmūd As'ad. 'ilm-i hay'at- Şālih Zeki. Tā'riḥ-Aḥānbek. İdāra-i baytiyya va İktisād - Aḥmad Cavādbek. Ma'lūmāt - Sa'īdbek. Fanni Tarbiyya - İsmā'ıl Haḳḳibek.

“Şabāh”

Söyläguçi Sa'at

Nemislar ziñ çalaturgan sa'at ornıǵa söylayturgan sa'at ihtirā' kıldilar. Maşala on iki martaba ziñ çalmaḳ ornıǵa bul sa'at "on iki!" deb kiçkiratur. **382 (482)**

Şırāt-ı Müstaḳīm

Peterburkda ba'zi müsülmānlar “Şırāt-ı Müstaḳīm”isminda bir cam'iyyat açmaḳçı bolub bütün Rusya müsülmānlari nāmıdan ḥarakat kilibdurlar. Ammā yigirma otuz yıldan beri Rusya müsülmānlarıǵa fikr va ḳalam ila ḥızmat kilib kelgan maşhūr müsülmān ahil fikrlari uşbu cam'iyyatni icād kılaturkanlarǵa köngüllari tolmaganini va ham cam'iyyat üçün tayyār ḳilingan ḳanūnnāma müsülmānlar üçün nāfi' emas, balki oruslarnıñ oñ şinfniñ ḳanūnnāmalarıǵa oḥşab müsülmānlarǵa naf'lik émasdur deb ramsan i'tirāznāma, carīdalarǵa yazdurub mazkūr cam'iyyatǵa a'za' bolmaḳni maḳul körmaydurlar. Ḳanūnnāmalarında mü'assislar köb ihtiyārni özlariǵa alib ḥalāyık ila aḳçasini özlariǵa tābi' kılmaḳçidurlar.

Ciyani Émiş!

Andicāndan Kāmil Zāda canāblari yazadur neḫta frūşlardan ... bāy Hoḳandǵa barmaḳ üçün ātaş 'arabaǵa çıkar. Arḳasidan faranci = çarşāflık bir ḥātunda çıkib ... bāyni şaftida (?) olturar. Taniş orus va müsülmānlar bu kim deb sorar – ciyanimni singlimni kızi. Hoḳandda taǵā va ciyan Temur dallāl ḥoylisinda mehmān bolurlar ḥoyli égasi yok. Balalari mehmānhānadan cāy berarlar aḳşām bu iki mehmānni birga

yatkani körülüb értağa kuvuladurlar yana başka cāyda mehmān bolub bir aqşām songra ondan ham kuvuladurlar. ‘Ayāl Andicānga kaytkandan songra éri bilib talāk kılar iki balasida tiriklay yetim qalur. Şarmandaçilikğa qarañ ki mal‘ün ... bāy hātūnni érlığa yaqın hoş ékan ... afrat **383 (483)**

Taḥşıl va Ta‘ṭıl

Ma‘lūm est ki şeşmāh taḥşıl ra berāy-ı tālīb-i ‘ulūm vaz‘ nemūde end. Ekşer taḥlāb-ı Buḥārā yek mah mizānra tamāmen ba reft-i ay u did ve bar-u did medresehā, yaften-i ḥucre hā mi güzerānend derīn miyāne ‘ıyd-ı azḥi niz miyāyed ki be-münāsebet-i in du hafta ta‘ṭıl kerde ba‘d ez ‘ıyd hem ta yek hafta be “halipne qurbāni” ḥuri ve ğayra meşğul mişevend. Énki ezin şeşmāh yek-u nim māh-i diger güzeşt bāki mand çehār mah-u nim. Ḥub, hāla taḥşıl şuru‘kerdent ba‘d ezīn ham ta du mah-ı diger hafta se ruz ders miḥanend-u çehār der seyir ve herze küy mikunend. Derin beyn-i yek vaqıt nob et-i eftā ḥāne miresed. Eknun kārī veya aqqāl cemā‘a qalem ve kâğaz girifte nām-i talaba harā qatar minevisend ke ez sebeb inhem ders, yek hafta mu‘attel mīmānend. Hafta-yı diger hemme ki nōbet pelçeni est penāh beḥudā! Beçe cebr-i ha ez talabagan-ı bināva pul çide mişevend aqlab-ı talaba hayı faqır ki ez ‘ohda-yı pul daden be hiç vece ber nemayend, ez ders kerīḥte be şahrā mirevend veya anki kitāb-u libās-ı ḥudra giro manda be eftā ḥāne pul midehend inşāf! ‘Alave ber an mablağ-ı ruz şru‘ be-ders bāyed ḥaçne-yi mürekkeb ez nan, muyiz, ḥelviyāt ve gayre be hidniyeti ustād biyavurerend savāli in baz mevrud qaryāne est ... in anest ki yek şeb qablez ta‘yin ver be- ḥaṭṭ-i eftāḥāne, cenāb-ı kārī cemā‘acamī‘i şerīkān-ı ḥudra bezur-i ḥud cema‘ nemude be-ḳadar anḥāpalav puḥta ba‘d ez ta‘ām dutri ve ṭanbūri ra ba cuvān “beçe” avrede bezim çi mikūnend. Derin bezim balā-yı cuvānçinārga vezu ḥuruhā ki nemişevered? ḥulāşa ba in mevrud ha çendi ez ders mande mişevend ki beray-ı taḥşıl-i dürüst heme eş yekduhā bāki nemimānend ve anhem māhi davazde ruz-i in taḥşıl-i muḥteşeri hem kâşki hebderu (?) ma biçāre **385 (485)**

gān miḥūred. Bāyin terīke pānizde bist sāl taḥşıl mişevend der aḥir hem hiç!!!

Buḥārā: Mullā ‘Abd-al-raḥmān (Abdurrahman) Maḥdūm

İdāra: inest muddet-i taḥşıl-i Buḥārā ya‘ni az aval-i mizān ta ḥamel ve anhem be-rece-i bala be na ḥvānden miguzered keyfiyet-i taḥşıl, ve tedris ez in hem cansuz

ter ve şemere-yi énhâ be-cuz-u ziyâ-ı ‘ömür-u dest tehi manden çizi nist fakatyek şekl-i ziyâbî mu‘ammen ve islâm. Merdmân dünyâsal-ı hast mahbe-taḥşîl mikuşend. Çihâr mah-ı baḳiye ra niz fa‘llâb istikmâl ma‘lûmât ve tecrübe-i ‘ilmî ve ‘amalî be-ser miberend seyahḥethâyı ‘ilmî mikunend derhâyı nâḳış-i ḥudrâikmâl mikunend ḥulâşa merdmân-ı dünyâ sal davâzde man betaḥşîl mikuşend veli ma merdmân-ı turân vaḳti ki ez medresa birden şudim dige yev kutub ni. Ve bed buḥtâna ‘ömürü ḥudra şarf-ı bikârey minemayım be ekşer ṭallâb-ı ‘ilm, ḥaṭṭ ni savâd türki ve fârisî ni ḳirâ’at-ı Ḳur’an bir vece-i dürüst ni tecvîd-i ḥisâb ve aḥlâk ni taḥrîr Fârisî ve Türkî ve ‘Arabî ebdâni.....ni ni ḥulâşa ni. Ḥudâ dâned ki in bi-melâḥize giyâ tâki keşd-u çâre-i ézâ ki küned?

‘Arz-ı Ḥâliş Be-ahl-i ‘İlm

Eknun vaḳt est ki çeşm-igüşâde der ‘âlem-i islâm ve zamân-ı medeniyet be-tamak bingerist aḥir melâḥize bayed nemûd ki ayâ ḡayrâz şehr-i bâ mader dünyâ bela ve hast veya ḡayrâz ‘ulamâ-i mâder ‘âlem-i işlâm ‘ulamâ hastend ya ne? Bâri eger dige şehr-i ha ra medanim ve dige ‘ulamâ ra neşinâsem Mekke-i Medine Mısır-u İstambul ra elbette mîdânim ve be-vâsiṭa-yı maṭbû‘âtbe-eşr et-i ‘ulamâ acaha aşnâgi peydâ nemude im. ve mibenim ki her ruz kitâbı hayı taze ve her fen be-teznîf ve ṭab‘a gerdidenist pes çi kerde end ki eşâşâhib-i tâlîfşude end ve kuvvat-ı teşnîf fûnûn-u ‘ulûm peydâ nemude end ve ma çirâ ruz târuz be-misli muy tâb-ı ‘ekîbter mirevim ve in tenezzul-u mâ tâçend ve tâ kucâst? Ğaflet ve tenbeli ve muft ḥuri tâbiki?

Buḥârâ: Ḳ ... M 386 (486)

Zor Ğalaba! Barçağa Ğsân!

Éndi maḳşadğa yetuşingiz, tâ’ḥîrsiz “20 lançi ‘aşrniñ ‘acîbasini” sipâriş ḳilingiz! Zamân-ı ḥâziraniñ ḳabursiz kâsasiz, ḳabḳaḳ va sûtûnsiz (su tartadurganmaşin) lari “şin – âlis” nasoslari (*pompa*) Ḳuduk kârîz, ḥavz va ariḳlar üçün yarab şahar va şahrâ va çöl ḳuduklari üçün ham şanâ’athânalar va gozakârlık yerlarini suḡarmak üçün köb ḳolaydur. Bul nasos (*pompa*) heç vaḳitda buzulmas va muzlamas. Har ḳandaḳ çukur câydan sâ’atda yüzdan miñ stilğaça su tartar. Aniñ yasagani dünyâ bazarlaridan taḥsinnâma va ṭlanşânlar (?) algandur. Agarça men “şin - âlis” nasoslarini (*pompa*) Orta Asyağa yaḳin vaḳitda kelturib cārî ḳildim. Bâvucûd şul

har kun yer égalari va mülk şāhiblari tarafidan taşakkür va taḥsinnāmalar alib mazkūr
“şin - ālis” nasosiğa (*pompa*) yangi sipārişlar almaḡdadurman. “Pis Suna (?) uşūli
bolgan şin - ālis” nasosiniñ (*pompa*) talab ḡilinñiz! Pulsiz muşavvar taʼrīfanāmasini
ʼunvān: Samarḡand V.F. Zaverjenski

Taşkendda Maktab Kütbhānasi

İʼlān

Yangi Basilib Çıḡdi

Dīvān

Şāʼir-i marḡūm Mullā Muḡammad Yusuf Saryāmī 160 şaḡifadan ʼibārat yaḡşi
kaḡazdan katta ḡitʼada bahāsi yaḡşi muḡavvā birlan 80 tiyn muḡavvāsiz 60 tiyn
bulardan başḡa kitābhānamizda maktab kitāblari va ham maktablarga karaklik
narsalar köblab mavcūddur. Koblab aluvçilarga arzan bahā birlan satiladur.
Soravçilarga har ḡaysi ḡarafa yubarilur. Yol ḡaracāti aluvçidan bolub be-pulli üçün
törtan bir ḡişsa aḡçasini yubarmāḡlari lāzimdur. Be-pulli üçün marka ham ḡabul
ḡilinur. Murācaʼat üçün ʼunvān: Старый Ташкентъ Книжная Торговля “Мактабъ”
(Éski Taşkend Kitāb Satış ortalığı “Maktab”) **387 (487)**

Ḥalab Ḥilinñiz!

Yakka suvāri va kara (?) faytonlariniñ taʼrif etmasini (?) éñ katta

Kārḡānadan ʼunvān: Ḥazan. S. G. İstipanof

Требуйте!

Иллюстрир.Каталогъ

Городскихъ и ДорожныхъЭкипажей

С.К.СТЕПАНОВА

Въ КАЗАНИ

Muḡarrirniñ Taḡrīr va Naşr Étkan Aşarlari

Alziyā, maktab-i islāmiya-fārsī 40 şaḡīfa ḡalamīy ḡatda

15 Tiyn

Kitābat al-ātfal - kırk kadar fārisi va Türki inşā va ham qāzihāna val-asna-yihāna
hatlari 15 tiyn

‘Amaliyāt-ı islāmiya – mazhab-i millat va zaruriyat-i va dīniyya Türkī savāl va cavābı
15 tiyn

Cogrāfyā, ‘umrāni va rusī – muşavvar 88 şahīfa fārisī 45 tiyn

Münşahib(?) -i cogrāfyā-i, ‘umūmī – Türkī 124 şahīfa müşavvar 75tiyn

Padarküş – tiyatro risālesi oynalmağa ruhsat berilgan Türkī fāci’a Türkistān
ma‘īşatından 12 tiyn

Sayyāh-i Hindi tarcimasi Rusça 60 tiyn

Hammasidan birar nusşa alinkanda barçasi 2 şom poçta şarfi nāşrdan kitābçi va
maktablarğa yüzda yigirma beş kam kılınur beş şomğaça poçta markasi maķbul va beş
şomdan kam naloj (*koymaķ, salmaķ*) bolmas. Türkistān, va Buḡārāniñ maşhūr
kitābçılarından bulinur ‘unvān-ı Samarķand: Maḥmūd Ḥvāca Behbūdī.

Türkistān, Buḡārā, Ḥīyva ḡarīṭasi müşavvar müslümāni ḡatda beş rangda
basılmaķdadür. Bahāsi30 tiyn.

Muhtaram Vakıllarımız

Āyina üçün ābūna va ‘aşlan qabūl kıladürler. Samarķand: Muḥammad İbni
Mullācānoḡli. Hoķand: canāb Mīrzāmad (Mirazahmad) Mīr ‘Ābidoḡli. Aka Birşa (?)
Manşūroḡli. Andicān: Mullā Şāķābil Kamalof. Taşkend: Tölagan Ḥocmiyarof

Buḡārā: ‘İnāyatulla ḡān Ḥakīmzāda. Mīrzā Hamdam Mīrzā ‘Abd-al-vāḡidoḡli
(Abduvahid). “Samarķand” ḡazetasiniñ sābiķ vakıllaridan ricā étarmizki kıollarindagi
Samarķand aķçasıyla ḡisābisini (?) yubarsalar Samarķand badalina Āyina yubarılür.

КИРПИЧНЫЙ ЗАВОД

М. А. ЗАЙДЕЛЬ

Стар. гор., Дагбитская ул. Телефонъ №316

Полномерный, 6X3X1½ верш. хорошо обожженный кирпич: Строители.

фасон.-для карниавовъ, угловъ и проч. Цены унеренныя.

M.A. Zaydelniñ ھیٹ zavodi

Samarkand şahri müsülmanina kıt‘asında dahbid yolni üstında telefon numri 316 dur katta ƣalıp ھیٹlar uzunlıgı 6 verşok (*ölçav birligi*) éni 3verşok ƣalınlıgı bir yarım verşok yahşı pişirilgandür muƣarrari ھیٹlar va ham ‘imāratlarını karnızıgı maşraf boladürgan Һar Һil ƣalıp va Һar Һil formada ƣoyulgan ھیٹlardür narҺı arzān.

Sol der kenar:

Müsülmān sinematografi “Maderin”, Rusya ƣal‘asında har üç künde yangi ‘acāyib lavҺalar va manzaralar körsatür va dünyāni ğarāyib oyunçılari va taza ‘acāyib lavҺalar kelgandür.

باشی ۴ رتبه. لایحه = پرایکت. هارتم دن مابعد

- تورکستان اداره روحانیه و ملکیه سی - یازمیدی یلگوز اداره روحانیه ایلا پس
چونکه روسیه ایملر طور لرینک و رجال دولت ننگ عادل لیگی پسبیدن
بیر یلگوز روحانیه ایلا پس بلکه ملک و حقوقی یعنی - گراژ دانپسکی و اوگا لاون -
ایشلرله سوراب اوزاره میرغه حکم ایتماقغه قادر میرکه مونک کیفیتیه اولگی مقال
لرده بیان ایتدوک - و هم بز تورکستان سلمان لرینک اوشبو حقوق و
اختیار میرغه برهم بر باسلیک غه روس پس هم وطن لر میردن هم طرفدار
کشیر بار دور - شهور اوسترا سوف جناب لری ننگ هم اوشبو فکرده
ایکین لیک لرینی روسیه جریده لریدن قایسی بر سپمان جریده یکلایزیم
ایدی - تورکستان بلنده در لیک کته دالامسی محکم لاریده بولگان قاضی لرده برهم
بیر ماق توغر پسندمک لایحه ده تورکستان دالامامور لرده رای لری هم مختلف
دیب آیتوله دور - دیک که روسلیک نقطه نظر میدن بز قاضی لرده بر هر نوع
بار لیکیتده طرفدار موجود دور - بیر سلمان نظر ایت قاضی لر میر بار بولوب توروب
اما اصول پسینلا و و هم قاضی خانه لرده اصول حکمی ایلا پس قوه اجراییه سیغه
زمانچه اصلاحات لازم میلنه دور - و بوا اصلاحات و تنظیمات اوچون - اداره
روحانیه و ملکیه - غه احتیاج شدید دور - تصورده اداره روحانیه و ملکیه ، قاضی
خانه اشلری ، تقسیم وقف ، مکتب و مدرسه ، مسجد ، جامع ، تنکیه ، معلم ،
مؤذن ، مدریس ، طلبه ، امام ، مؤذن و اوزگه دینی و ملی ایشلر میرغه زمانچه اصلاحات
و انتظامی غه قراپه کرک دور .

چنانچه اداره روحانیه و ملکیه اعضا لری ، قاضی خانه هم مکتب و مدرسه

توغریپسینده اصلاحات وزمانچه تنظیم قیلاق اوچون - لاکه - لر توغرا تکرار
 تاپشوروب سیتکم قیلدوروب سونگه تطبیق ایتدورسه لکرکرک - قاضی - مفتی
 مدریس - معلم - آموزان و اوزگه لرینی امتحان ایتیب شهادتنام
 برارلر. قاضی خانة ننگ حکم و طلب لرینی اجرا پسینده زمانچه قاعده و لایحه لر
 ترتیب ایتارلر. قاضی خانة لرده کیفیت حکمی البته بر وفق شرع بولور اما حکم
 لرده اجرا هم مطلوب و محکوم لرده دارالقضاغه یئکوردماق بایئنده یئگی وزمانی
 قاعده لرغه احتیاج یاردور. وثایق و حجت نامه ذکیفیت تحریر و شرفنامه لرده
 تنظیم و تصدیق بتم اصلاحات کرک دور. مثلاً قاضی خانة لرده تصدیق قیلنگان
 وکالت و رهن نامه و امثال ذالکونده قوت سیز دور که بولرله و لا اصلاح
 ایتیب سونگه حق برماق کرک دور. (اجرا) حکم توغریپسینده که احتیاج نه
 بشقه وقت یا زار منیر) اینجین قاضی لرده ناتمام حکم لریده اداره روحانیه و ملکیه
 دایره پسینده استیفات و یا تمیز کیفیت ایله قام بولسه کرک بلکه حاضرگی - سیان
 مجلسی - لغو قیلنیزب ناتمام حکم لر توغری اداره روحانیه و ملکیه ولایت مجلسینده
 تاپشورولماقی اولدور (سودی لرایشی اگر ورنه سودلرده استیفات بولگنیدیک) اداره
 روحانیه و ملکیه البته تورکستانده سودتان کبی لازم دور. سکران و لمیون خلق اوچون بادی
 روحانه و مرکز کرک دور. الان بزنه علمی و روحانه و معیشی ایشلر منیر بیج بر مرکز غنبد ایماک
 و بکریم اوزباشیغه دور بوشش ایله بوزولماق و زبون بولماقدن بشقه چاره یوق دور.
 الان بزم علمی و روحانه و برچه معلم لر منیر عوام ایلغه تابع دور لرده رایغه یوراسه جهت
 و منصب دن آیریلور. خلاصه بزنه بقا و دوام منیر اوچون بیزغه مرکز یعنی اداره روحانیه
 و ملکیه لازم دور. مونیر محو ویر باد بولور منیر. بقیه سی بار محمود خاجه بودی

تورک دولتی نیمه مغلوب بولگا!

(معتبر - ترجمان - ننگ علاءه سپیدن) بوسوالغه جواب بیرماق اداچون
 کتہ برکتاب یازماق کیرک دور - بوا یسه تاریخ یازغوجی لر ننگ و طیفه
 سی دور - انا بزو سوالغه بر جریده محردی صفقی ایلجه جواب بیرور میز شو ننگ
 اداچون یوز صحیفه ده یازلا تورکان مطلبنی اداون صحیفه ده مختصر قیلا قغه سعی قیلور
 میز - تورکیه دولتی نیمه مغلوب بولدی - تنزل قیلدی ؟ بوسوالدن
 مقدم باشقه بر سوال هم بار و اول بودور که : - جمله اسلام دولت لری
 و بوتون ملت اسلامیة اداچون تنزل قیلدی ؟ ... منه اگر مونگ
 جواب تعیین قیلنپه ، تورک دولتی ننگ هم اداچون تنزل قیلیشی بخیر
 معلوم بولور - برایش و حال خدا یته ننگ اراده عالیہ سپیغه توق
 قیلا دور - الحمدالت - حق تعالی ننگ صفات عالیہ سپیدن بری بولگا
 اداچون ، انپا ننگ ایرته بیلن توروب عبادتخانه ننگه بارماقلری اوز
 لارینک «اراده» سپیغه قویلگان دور - ازل بو قاعده نهر کشی دانا
 یادیده ساقلامه کرک - بو قاعده برچوبان ننگ ، برپادشا ننگ ، برخان ننگ
 برملت ننگ احوالیغه ، حرکاتیغه ، وحیات لر یغه حکم قیلا دورگان برقاعده
 دور - برکشی ننگ یا اینکه برملت ننگ ایلگاری یا کیین کیماتی ترقی یا تنزل
 «اراده» ننگ اسپتعالیغه توق قیلا دور - علم تاریخ او قو غلر غه بو
 حقیقت آفتاب دیک آتکار دور - سیاسی ، اجتماعی حاللر ، وقو عات
 حادثه لر همه سی بریریغه با غلوق برادر ایدن تو غولوب کیماتی ده دور -
 «ماضی» لر «حال» نده حال ده «استقبال» نده حاضر قیلا دور -

شوند اټکیم: بوکوټی بر «بخشیتق» ټنگ سببی برنچې یوزئیل مقدم ایتلگان
بر اساسدن وجوده کیلگان دیک، بوکوټی بر «یا تل» ده اولده قیلگان
بر خطا ویا نقصان ټنگ نتیجه و غره سی بولور مقصد غه کیلا یلوک
موندن اوج یوزئیل ایلگاری بر باوج کوللاندیا عسکری ټی - سکزدانه
تخته کیمه غه میندیر یلوب هند، چین و جاوا اطراف لر یقه یو بار یلوب دور
اوج - تور ت ایتی پول محیط دنگیزیدن اوتوب و جاوا جزیره لر
استیلا قیلنور ایدی. بر باوج کوللاندیا عسکری خبیلی محاربه لردن کیین
مونگه موفق بولدی. و برنچې سلطان لر ټنگ حکم و اداره سپیده بولگان
یگر مه ملیون جاوا سلطان لر ی کوللاندیا غه تابع بولماقغه مجبور بولدیلا.
یگر مه ملیون سلطان لر ټنگ امر اسی، علم اسی، شرف اسی غرب طرفیدن
کیلگان بولار ټنگ کیم ایکان لیگی، پچوک و نیمه غه کیلگان لارینی
بیلا پس ایلیر. ایکی اوق لرا یلان ینگلی توپ غه قارشلی متعبله
قیلا لگا تری اچون کوللاندیا استیلا سنی، حق طرفیدن کیلگان بر جز
گان قیلوب اوز قلب لرینی زیاده راق اولدورماق و ضعیف قیلاق
دیک احمق لیک ده بولندیلر. بقیه سی بار

جواب! عنوان ټکه تور فاشهری معلم حاجی معین بن شکر الله. سراج الاخبار
افغانیه - مجله سی آئیده ایک چقار کته قطعه ۶ صحیفه ده ایکی سطره بجا راداکلی
دکیلی ټنگ عنوان: افغان حاجی نبی خان - آئینه اداره سپینه
پوچته واسطه سپیله سینزوردن اوتوب کیله دور سپنه لیگی،
ادن انگلیس ردپیه سی.

عرب‌ده فنون و کشفیات

مرحوم مفتی سی محمد عبده مقاله سپندان ترجمه قلیب محترم محمد نجیب تونساری
 تفسیر معتبر - الدین والادب - مجله سپیده درج قلیب دور - اوشبو مجله شریف
 قزانه دالم عالم خان باردای حضرت کریمک ریاست تحریریه لری ایلده آینه ایکه افه شربور
 عرب‌ده فنون و کشفیات لکن بر عصر او تمدن عرب‌ده زایلر - یاور و پالیر
 کبی، اون عصر غچار سلوا فلاحون کبی لرنگ شاگردی اولوب قالورده راضی
 اولدیلر. ایکی مولت لرنگ اثر لرده گفکر لرینه تاما تقلید قیلو کبی بوزوق
 قاعده نیشلاب، بونگ اورنینه تجریده و مشاهدہ اصولنی اساس ایدوب
 فنون تقلیددن تو ققارچی یاور و پاده انگ اول (باقون) اولدینی و پاور
 گارش یاور و پاده زرشا و شوغہ سپب اولغانه سویلیلر. حالبوکه
 عرب‌ده بختدن اینچی قرن آخرینده بواصول نه (تجریه و مشاهدہ اصولنی)
 قبول ایدوب فنون شول اساس اوزرینه قویملر ایدی. ذاتا
 عرب فیلسوف لرینی بشفه فلا سفدن آیرغان برنجی خصلته: عرب لرنگ
 تجریده ایلد حکم لانه گان علمی مسئله لرده صرف عقلی اولغان مقدمه لرگه
 نظر ایدوب گنه قبول قیلد و قلمی، فنون بنا سپینی مشاهدہ و تجریده
 اساس لرینه قود قلدیر. حتی کومستاد لبون، یاور و پاد فلا سفه سپینگ برندن
 نقل ایدوب دیدر: عرب لرنگ قبول ایتد کلمی قاعده بودور: (تجریه ایت،
 تدقیق ایت، کوزنگ ایلد کور؛ شول زمان انکلاش اولور سنگ)
 حالبوکه اونچی عصرنگ آخرینه چه یاور و پاده قاعده بوایدی: «کتا بلرده
 یازلغان بحث لرده مطالعه ایت، مشهور عالم لرنگ سوز لرینی تکرار ایت،

شول زمان عالم اولورسنگ. (وقت ایدرگه تو شلیدر که سلف لرینر علم
تحصیلند و نیندی پول دو قشدر.

والامبر - علم بیست تاریخنده دیر در: یونا نیلر آراسپنده ایکی اوج راصه
لر تابارغه بولور. کیمیا گه کله کچ، یونا نیلر ده صاحب تجربه بر کیمیا گه کورلدیگی
حاله، عربلر دن یوزلب کیمیا گرتیششدور. بنا علیه فن کیمیا (خیمیا)
بشقه لرنگ دگل، بلکه عربلرنگ کشفی اولقی بیلنور. عربلر هندسه و بشقه
ریاضی فنلرینده منطق کبی علوم آلیه دن سانا ب نظری سپنلر لره بولارلیله
اسپند لال قیلور لر ایدی که مجبولانگه ایرشرا یچون بوندن درست دلیل اولیله
جعی طبعیدر. زمانینگ انگ مهم قسم لر ن کورسپ ترا یچون غایت دقیق
ساعتلر اسپتعال ایدوب، بونگ ایله زوال ساعتلرینی انگ توغری
روشنده قوللا توچیلر، ینه عرب لر ایدی. قاعده، پوشاق هر تور لاجسم لرنگ
(آغزلی) قاعده لرینی ینه عربلر کشف ایتدیلر. بونگ ایچونده غایت دقیق،
غایت توغری جدوللر، رصد ایچون ینه بوکبی مکمل جدوللر یا صادیلر. بیک
مشهور اولان بوجدوللر بغداد، قرطبه، سپهر قند شهر لرنده فن املی نگ نظر
لرینه آیتی ایدی اوشبو قاعده لر واسطه سپیلر جاذبه قانونلر ن کشف
ایدرگه پول آچیلدی. بو مقاله مزده عربلرنگ تور لاکشفیاتنی، علم و فنلر
کاملشدور لرینی قانایان اینک ممکن دگل در. بونگ ایچون زور بر کتاب
یا زمتی لازم اولور. یا ورو پامور خلرینک الفنا قلیلری بو خصوصده کتابلر
یا زغانر، بخل ایتگانر؛ بو اثر لرنه مطالعه ایدوب اولاد قتی ده بوندن خبردار
ایدلر گوزل اوله چقدر. مع ذلک یا ورو پاکیم لرندن برینک سوزینی

به آورنده ذکر اید. لم: کائنات عضویه ننگ (حیوانات نباتات کبی)
 تدریجاً ترقی و تکامل اینکده. اولدینی نظریه سپینی زمانیزده کشف اولنش
 یا کاش برشی فن ایدوچی بزرگ ایچون، بونظریه نعر بلرنگ کتا بلرند. کوریک حیرتزی
 آرتدور. درست، عر بلرمونه مکتب مدرسه لرند. شاگرد لر که او گره تور لر. حتی
 بو نکر نبردند. آلفه قوتی ادچ، کائنات غیر عضویه، معادنه قدر تقسیم ایدر لر لایه
 کیمیا که قوید و فکری اساسده معدن ننگ اوز شکل لری ایچنده. ترقی قیلیمکری
 ایدی. خازندیه در: فندان خبردار اولمغان بر آدم «آلتون آلتون اولمغان»
 قدر قوولی تورلی شکل لری کیچر مشدور، سوزینی ایشیتد و کچه، برچوق معدن
 انقلاب ایدوب آلتون حالینه گلش فن ایدر. مثلاً اولاقورقاشن،
 موگره قالای، موگره یاقر، موگره کوشش اولوب اگ موگره آلتون
 حالینه گلش دیدگان ایدر. بیلر که فن ایلینگ بوسوزی بعینه: انسان
 حاضر لکامل لکینه تدریجاً ترقی یولیلد ایدر شمشدوردیو لگان دحوالریینه
 ادخار. بوسوزدان ده انسان تورل حیوان لره انقلاب مور تیلد،
 مثلاً اوگردن ایشک گ ایشکدن آلفه، آلفه ن مایون غه تیل
 ایدوب اگ موگره انسان حالینه کلکه کبی مراد ایتیز لر. بقیه سی بار.

شکر

جیم کینت ده محترم عبداللک عبدال مطلب اوقلی. سمرقنده: جامی
 مکتبی ننگ معلی ملا کامل جوره بای اوقلی جناب لری غه آئینه لره
 سی شکر ایتار. آئینه ننگ نشر یغ غیرت ایچکا تلی اوچون.
 حلاوتیاب اولور می نعمت اولون دینارک دهن شوی اولایا تر بوس دامن دارون

جواب

محمود پشتری جناب لری «آئینه» مجله سپینک اپنچی رقمیده «سودا
 و تجارت» باشق ملت لر، خصوصاً جیودلر قلیده دور. موئلگا سپینک
 علم سیز لیکنیز، موئلگ هم چاره سی اوقوماق و اوقوماق دور. اما بولمت
 کیم اوقوتور» دیب سوال قیلگان ایکانلر. کینه بوسوالغه جواب یازیپ
 محترم اوقوچیلرغه تقدیم قیلور من: الحال خوقند، باشق شهر لرغه
 قراگانه تیرنی دور. سپینک شولکه موند. ۳۱ باب ینگی مکتب بار که
 اوچ میثک قدر بله تحصیل قیلدور لر. جریده و مجله اوقوماقده هم خوقند،
 تورکستانده برنجی شهر دور. ینه مکتوب صاحبی جتا بلری خوقند مسلمانلری
 اوچ قسم غه بولیب اپنچی بالیدوبای بچه لردور که «پلاتوتز» الین آواره
 ۲ پنی تریه لیک لردور که کانتور لردو و یا بر آدم ننگ خدمتیده مشغول،
 ۳ پنی عوام لردور که علم و ملت نه ایکان لیگیدن خبر سینر دور لردور لر.
 کینه ننگ فکر کچ بولردن شکایت قیلاق درست ایاس پس اییدی.
 باری، اییدی مدعاغه کیلدوک! بول ملت نتر قیلدور ماق اوچون لاند
 ه انفر طلبه تیر بورگ غه، ه انفر مصر غه، ه انفر اسلامبول غه یو باروب
 ائیک آزی عرسنه انده تحصیل قیلدور ماق کیرک کیم مذکور لر نه هر بری بر علم
 و فن ننگ صاحبی بولوب کیلیب خلق غه یول کور ساتو نلر عجب
 ایاس پس، اما بول مطلب ینه شول اوچ قسم ابال الین حاصل بولور که
 حرکت قیلیب بر قسملری پول الین، بر قسملری تیل الین، بر قسملری هم جان الین
 بول مهم و نفیقه ننگ اجرا سپیغه خدمت ایتسه لراییدی. ای مسلمان بزدلر!

حرکت قیماق کیرک، تنہا ایٹکان الین بولاسپس جہد و غیرت قیماق
کیرک دور۔ مکتب خوند: اسحاق جان

مکتب: دین، اخلاق، تربیہ و ادب اساسی۔ مکتب: بارچہ علمگرگ
باشی و ابتدائی۔ مکتب: سعادت ابدیہ نگ کلیدی۔ مکتب:
فضائل انسانہ نگ فیعی چشمہ سی۔ مکتب: حیات انسانہ نگ
روحی۔ مکتب: ترقی و تمدن نگ ابتداء و انتہا سی۔ مکتب: جنت
و استقبالیہ نگ ایشیگی۔ مکتب: درجہ کمال نگ نرد بانہ۔ مکتب:
عزت و شرافت نگ باغی و میوہ سی۔ مکتب: دین نگ چراغی و ضیائی
مکتب: جہالت نگ دشنام، قلعی۔ مکتب: دنیا نما رنگرینک ایک مقدس
و قدر پسیدر۔ مکتب نگ چین و حقیقی معنا پسینی بیلگان ملکر
جانگری، مالگری ایلان ہمت و غیرت لرینی صرف ایدہ رک مکتب نگ
ترقی و درواجینہ چالیشور لر۔ مدہ و مترقی ملت لرنگ شہر و قصبہ لریندہ
ایک مزین عمارت لر مکتب خانہ لرندن عبارت دور۔ اماہرم سلاطین
خو صا تو رکستان لیلر مکتب خانہ لرغہ اصلا اہمیت بیر میلر۔ بونک
سببی نہ در؟ - جواب: مکتب نگ معنا پسینی بیلا سلیک و آندن
نمرہ کورما سلیک دور۔ حاضر گ مکتب خانہ لریمیز نگ مالی و علمی جہت لرینی
تغتش قیلوب یازودن قلم تار تلا یعنی وجدان و ناموس پس
اختیار قیلا یدر۔ خلاصہ قیلوب ایٹکاندہ تورکستاندہ مکتب یوق،
معلم یوق، مسجد آلدندہ گاجرہ لر مکتب ایاس پس، آندہ یورگان بالار
شاگرد ایاس، الرذ قلمچی اوروب یورگان مؤذکر معلم ایاس لر... ن. ی.

تل برلاشد و رماق حقیقند.

«دشورا» مجله علمیة سپندة توحید لسان، یعنی تور که تل و شیوه لر نه
برلاشد و رماق توغرو سپندة بعضی ذاکرا و ز فکر لارینی یازمش ایدیلر.
منم فکر مچ تل برلاشد و رماق یولیده برنجی قدم یاسمک اوچون، انک
اول کور براق تورک لر که اخللا شلما ییدر گان لغت - سوز لر اور نینگه کیم
اخللا رلیک سوز لر قوللا نمک کیر اک دور - شوندا ی قیلنگانده تانا ر مطبوعا ت
بز تور کپستانیلر غه، تور کپستان نیکی تانا لر غه آسان اخللا شلما کی، عثمان
و کاکا ز مطبوعا ت بز نینگه ایسه لر که آسانلیک ایلد فہملا نور ایدی. تصفیہ لسان
یعنی ممکن قدر اجنبی سوز لر دن تل مذ صافلا ند و رماق ہم تل برلاشد و رار گر خلی
یار دم بیر ادور. چنانچہ بوگونگه تانا ر مطبوعا ت بیگانہ سوز لر آذواق اوچر اگانہ
اوچون بز تور کپستانیلر تیز راق تو شونور میز. اگرده تانا ر قاریند اشکری میز
بعضی مشکل تانا ر چه سوز لر - اور نینگه بز لر اخللا تانا تور گان سوز لر اسپتعال ایتیر
اول حالده تانا ر چه ایلد چیغتای شیوه سی بر برگیه یقین لاشور که سبب
بولور ایدی. مثال اوچون برنجی قیین راق سوز لر مذ اوز میز اخللا تانا تور گان
لغت لر که ترجمہ ایتوب کور سا تور من: ااک - ایگاری، آدوم - قدم،
اوی - فکر، اوی نوزی گر چه اویلا مک مصدر ندن شتن بولسه ده
بز لر ظاہر آخانہ دیب گان ایتا دیز (بایتاق - خلی، طاو - تاغ، بال - عمل
چیت - بیگانہ یا کہ اجنبی، چیتن - شکل، نق - محکم، یاقتی - یاروق، یارت -
یارم، پوش - ایش، اوگوت - نصیحت، اگرده تورک - تانا ر یازو
چیلری بو خصوصہ بر آزدقت ایتوب بار سه لر، مقصد غه یشماق کوندن

کون ریٹکاشوب کیتا ردیب اوی لا رمن . (اوشبو مقاله و نیچے
پستابردہ یازلیگان بولسہ ده ۱ بجی دیکا برده «د آئینه» اداره پسینه
یو باریلدی .) کتہ تورغان : حاجی معین ابن شکرالله

حیوانات ننگ عمری

«علم حیات» عالم لرینگ حیوانات عمر لری خصوصیدہ قیلگان تحقیقات
و تجربہ لری بویونچہ حیوانات ننگ عمری نباتات دن کوب آرایکان
او قوچی لرینگ خبردار بولوش لری اوچون بوبرنیچہ معلومات «الہلال»
مجلہ سپدن ترجمہ قیلندی :

حیوانات	عمر لرینگ مدت	حیوانات	عمر لرینگ مدت
آذر با و فیل	۳۰۰ نیل	نہنگ و باقی	۲۰۰ نیل
قرچنای و توینون	۱۵۰ -	طوطی و قارغہ	۱۰۰ -
آرسلان	۶۰ -	اوردک	۵۰ -
بولبر پس و عقاب	۴۰ -	ایشک ، تویہ و اینک	۳۰ ..
آت و طاووس	۲۵ ..	چوچہ ، آیت و کفتر	۲۰ ..
ایت ، پشک و بوری	۲۰ ..	تولکی	۱۸ ..
قوی	۱۲ -	ایکلی و چوچق	۱۵ ..
تاوشتان	۸ -		

کوب حیوانات بارکہ بریلدن آرتوق ، و کوب حشرات بارکہ برنیچہ
کوندن آرتوق عمر قیلا میدور لری . «چہرہ نا»

قایونلیک حساب

پونده خیرا فیاجمعی طرفندن نشر قیلنا تورگان ژور تالده برکشی ۳۵۷۲
 یچی یلده سیر یوزینی خلق با سار دیب اثبات قیلا دور. آنک حسابغه
 کوره، حاضر بوتون سیر یوزیده قلیبدن باشقه بر یلارده ۵۵۰۰ یون کشی یا
 دیاق که، حاضر هر مربع انگلیه میلغه اور تا چاب الیه دن زیاده راق
 کشی توغری کیلا دور. زراعت ایلنگ سوز لر یغه قره گانده، ایلکین سیر
 لر ینگ هر بر میل مبعیدن ۲۵۷۲ کشیلیک، دالادن ۱۰ کشیلیک
 صحرادن بر کشیلیک آذوقه حاصل بولور. اگر بواج تورلیک سیر ینگ هر
 سینی بر یغه یغساک، بتون سیر یوزی، بو چاب بو ییچه فقط عیلا کشیغه
 آذوقه کوره بولور. بو بر یاقدن ... ایلکینی یاقدن، حساب ینگ کور سار کانیغه
 کوره، اور و پا خلقی هر ادن یلده یوزده توقوز اسپیا خلقی ۵۰۰، افریقا خلقی ۱۰۰
 افسترا لیا خلقی ۳۰ شمالی امریقا خلقی ۲۹ جنوبی امریقا خلقی ۵۰ جمعه آرتادور
 اور تا حساب الیه بوتون سیر یوزیده گه خلق هر ادن یلده یوزده سپکر آرتادور
 دیاق که بو حسابغه قره گانده بوتون سیر یوزیده گه خلق عیلا دوغه ۲۵۷۲ یچی یلده
 یسار. «یولوز» رشادیه سوارسی «بارباروس خیرالدین». زربلیسی قومانده
 قائم مقام اسماعیل بک ینگ رشادیه دره دوتلی سواریلیگی تعیین بوگان
 لیگی و مذکور ینگ ییغه مسعودیه قومانده میگ باشی شکر بیگ مسعود
 غه حمیدیه سوارسی میگباشی مشهور رؤف بک ینگ مقرر بوگانلیگی
 باره سپیده خبر برادور لر.

تاشترین بالاده سیرایت خترین گرزیزه قیل تاشا غلدی زیر سایه شمشیر ده

خوشیم کیلما یدور!

ایستائین کہ قلم نہ قولو مغد آلوب کورگان وایشیگان سوز لردن
 «آئینہ» مجلہ سپینک او قوچیلرینغہ برنچہ کلہ غلطی راقینی یازاین، لیکن
 خوشیم کیلما یدور... ایستائین کہ یازاین :- بویقین وقت لردہ
 کتہ کشیلریمیزدن بری کتہ قوی قلییب، نچہ شہر لردن دولتمند لرنی
 تویغہ دعوت ایلاب لرغہ نچہ میٹک مو لمصرف قیلگانہ فقیر آدم لرنہ
 و مینوا طلبہ لرنہ یادینغہ ہم سالما دی، لیکن خوشیم کیلما یدور... ایستائین کہ
 یازاین : مشہور تاجر لرمیزدن برنچہ نفری اوز آرا لریدہ جمعہ کونلرینی
 تعطیل قیلوب دوکان لرنی باغلاما قنغہ قرار سیریب مونگرہ عہد لرنی
 سیندور دیر و حاضر دہ (موسچہ بیگناہ) دیک جمعہ کونلاری سودا قیلا دور لرنہ
 خوشیم کیلما یدور... ایستائین کہ یازاین : بایلریمیزدن بری طلبہ
 اچون بیش موم اعانہ تیلانگاندہ بیرمای، ہر بیر امدہ روس خا نملرینی
 ضیافت قیلوب یوز موم یوز موم خرچ قیلا دور داو زینی ہم ایک مقدس
 و متدین آدم حساب قیلا دور آہ خوشیم کیلما یدور... ایستائین کہ
 یازاین : میرانڈ بای بچہ لرمیزدن بری مکتب غہ ایک موم بیرما قتی
 اسراف بیلوب فحش خانہ لرغہ نچہ میٹک مومنی نابود قیلوب آخر دہ
 سینیب میدہ میدہ بولدی خوشیم کیلما یدور... ایستائین کہ
 یازاین : بعضی لرنینہ دن شیعہ و سنی مسئلہ سینی اورتاغہ سالوب
 «آغزینغہ کیلگان خرافات نہ سویلاب عوام لرنہ بیجا نغہ کیلتوروب
 یوروب دور۔ خوشیم کیلما یدور... ایستائین کہ یازاین :

حقیقی ملایمیزدن بری، بر نیچه خلافت شرح عادتله زده و حشانه رسمه نئی
 بر هم بر امن دیگانه. بر نیچه مغت خور و قارین قلی نیچه لر، اذره معرکه
 و ملر مجلس قیلد لر، ای قوی خوشیم کیلایدور.... خلاصه هر نیچه قیلانک
 خوشیم کیسون، کیلایدور، مینه کیلایدور! اگر «آئینه» اداره پسی
 او شو جنگلیا تیمنی عینا مجله غه درج قیلد شاید که خوشیم کیسون!! «خوشامس»
 اداره: ای! آدم لر غه تاشش آماقنه خوشینگز کیله دورو!
 آپسته راق آئینک آئینه غه تیکامسون.

اخبار پاریژده اسلام قبرستانی جهان

پاریژده که اسلام قبرستانی ننگ خراب بر حاله ایگان لیگی اوقات
 وزارت دقت تقریغه آلوب تعمیری اوچون کیر کلیک مبلغ ننگ یو بارماتی
 پاریژ سفیری رفعت پاشا غه بیلدیروب دور. حاضرده اوقات وزارت
 ده و لیره پول یو باروب دور. آلمان ضابطانیدن

میر آلائی باقی بک نده اسپستانبول حربیه مکتبی غه ندر تعیین قیلدیرور.
 آلمان بانقه لرینک تحویله. آلمان بانک لرینک تورکیه حکومتینه
 ده ۲ ملیون فرنک پول بیرادور دیگان خبر مکتوب بولنگان ایدی. آما
 «ژون تورک» جریده سی اولده بو خصوصه دایر بیرگان خبرینی تعقیج قیلوب
 ایستادور: معتبر جایلردن آنگان خبر لریمیز غه کوره مذکور پول ییگی بر قرض
 وجهدن بیر ملیا پس، بلکه ایکی سنه اول مینه آلمان بانقه لری الیه عقد
 بولنگان قرض ننگ هنوز تولا ننگان بیش ملیون لیر الیک اینچی قریبه
 حساب قیلنا دور.

باکودا ۱۱ آقا موسی جناب لری . شهره خصوصی کو ز معالجہ خانہ سیغہ
 آرتوق احتیاج لازم لیگنی بیلوب ، او شہر مریم خانہ ننگ تاسیسی
 اوچون یوز میگ موم اعانه بیردیلر . محلہ ریال نکتی ننگ زمین پستی
 زالینی تو سپر قیلاق اوچون ہم ادن میگ موم بیردیلر .
 باکونگ مشہور ثروت دار لریدن آقا موسی نقی یوفغہ ، آقامر تقی
 مختار دوقد و مختار دوق ننگ خانمیغہ ، تورکیہ دولتی طرفیدن نشان
 اعلا بولوب دور . نقی یوف جناب لر یغہ بیر یلگان نشان ،
 مشارالیه طرفیدن سلطان حضرت لر یغہ یو بار یلگان قرآن شریف
 نسخہ سپینک مقابلیہ ، آقامر تقی ایلن خانمیغہ یو بار یلگان نشان
 تورک یرہ دار لر یغہ یو بار یلگان اعانت پولرینک مقابلیہ ایکن .
 تاشکندہ ایمپراطور الیک ساندروس پنچی غہ یادگاری سالاق اوچون
 عارف خواجہ جناب لری میگ موم ، و عارف جان جناب لری
 . . . موم اعانه قیلوب دور لر . طرابلس دہ محاربہ
 درنہ والجنیہ یانیدہ ایتالیا ترائلین عربلر اراسیدہ واقع بولوب قورت
 ساعت اوزانگان بر محاربہ دہ ایتالیا ترائل اوچ میگ دن آرتوق عسکر
 مقتول بیریب دیوزا یلیک نفر یرہ دارا یلن کوب یراق و آنوقہ فی
 اوروش میدانیدہ قویوب قاجوب دؤ لر . عرب مجاہد لریدن یوز
 محاربہ یوز تیش قدر شہید و الیک قدر مجروح بولوب دور . «صباح»
 مشہور انور یک افندی تورکیہ دولتدہ - حربیہ وزیر ی - تعیین
 قیلنیب دور لر .

پارتی ننگ «قومه دی فرانسوز» تیا تروسی مفکار
 لریدن، و فرانسپه ننگ ایک مشهور رقامه لریدن ماد موازیل در سه پیل
 سورال، غه اوچ تورت ای آمریقاده اوینا ماق اوچون ایکی یوزمینگ
 فریق تکلیف قیلوب دور. دیاق که برآیده. ۵۰ مینگ فراتی بولور.
 بر فریق ۳۲ تین. یوز پول ایاس پس آیده. ۵۰ مینگ فرنگ، حکمدار و
 پادشاه لرنگ آیلگی دور. اماند کوره او یونچی قزبو تکلیف نذر قیلوب ایتوب
 دور کیم منگا ایکی یوزمینگ فرنگ نیمه بولا دی؟ یا لغوز کیم اوچون یوزمینگ
 فرنگ مصرفیم بار اسپاب لرینگ نقلی غه نیمه بیر یلور؟ فرانسز جریده
 لری او یونچی قزطرفینی آلیب یازار لکه: اولکان وقت کرده جریده لرده
 یازیلگان ایدیکیم بای امریقلیک ننگ خاتونه یا لغوز دد توالت «ارزب و
 زمینت) اشیاسی اوچون هر نیل ده. ۳۵۰ مینگ فرنگ صرف قیلور
 ایکان. مونگا مقابل فرانسپه ننگ ایک مشهور او یونچی سی سیاحت
 و سفر اوچون برنجه یوز صدق کیم و البسه تاشیما قیغه مجبور بولگان مورد ده
 تورت آیده یوزمینگ فرنگ صرف ایتاق لیکلی مذکوب حساب قیلنمیس.
 اسپستان بولده گل خانچه چار باغی ننگ تنگیم اوچون قازوب تور.
 گانده بر مغاره ظاهر بولوب دور. شهر امنی طرفیدن بیر یلگان امر یونجه
 قازیلیب یرا آستیدن بر بریغه مربوط و متصل عمارت لر چچکان بینه اون
 تورت مرمر پستون اوپتیده بنا بولنگان بر معبد ظاهر بولوب دور.
 بو حفریات اشنا سپیده بر اهراب بیکی، بر مرمر صلیب و اوچ کتبه میدانه
 چیتوب دور. بولرنگ قابل نقل بولگان تری موزه خانه بهما یونجه یو یارلیب

دم = سل الرئه = چاقوتقه

(از یاد همدم قلم مجله معتبره شورا سال دوم) بر سر برنی آدم بسیار بلا با آئه سست که یکی از بزرگترین آتبا کسل پیل می باشد. حتی امروز معلوم شده سست که در دنیا هفت یک انسان بهین کسل مبتلا شده تلف میگردد. حالا این کسل در میان سپلمانان خیلی انتشار یافته سست. گرچه هنوز علاج و داروی این خسته گموجود نشده، لیکن بنا بر ترقی کردن علم طب جهت مقابله این کسل چاره بایافت شده ایستاده سست. وقتی که این علت ظاهر در وی نمودن شد فرصت را غنیمت شماریده به طبیبان حاذق مراجعت نموده بمشورت ایشان مناسب دوا با را استعمال کردن و طیفه سلانه سست تقدیر بهین بوده سست گویان دم نشستن یا که سلفه کرده بلغم با انداخته فرصت را فوت نمودن گویا اجل را دعوت کردن سست. یکی از اطباء نیمی که دو قنور (قوغ) در سنه ۱۸۸۱ میلادی چه بودن این خسته گم سل را کشف نموده بخلق اعلام کرد. نظر بگفت او در شش آدمی میکروب با (کرم بادمیده) خانه کرده از زهر خود شش انسان را می پوسانیده سست اینک کسل بهین سست. اندرون شش آدم سل ازین میکروب با هزاران عدد موجود سست. وقتی که بلغم را فرو گذاشته شود آن بلغم چنگ و غبار آئینه بالاخر بواسطه هوا در شش آدامان دیگر تن درست درآمده جای میگیرد. بنا برین، این علت سرایت کننده سست. اما این میکروب با در شش آدامان محوت و بقوت در آیند هم جای گیر نشده بالاخر بلاك خواهند شد. لیکن بالعکس اگر در شش آدامان کم قوت

و بحال در آیند ممکن شده روز بروز قوت پیدا میکنند و آن آدم بچاره را
 آخر بلاك میسازند. باید دانست که آدام تن در ست و قتی که شمال بخورد
 پس از اهل آهسته آهسته ضعیف و بد قوت شده ممکن است که رفقه فتره
 بکسل سل مبتلا بشوند. یعنی همان شمال خوردن بخپسته که بل سبب
 شود عجب نیست. و نیز کسانی که شیر ماده گا و را بنوشانیده میاشا منتهی
 جای گیر شدن میکروب بل ممکن است. بودن میکروب در شیر
 (ماده گا و سل) معلوم است. بنا برین شیر ماده گا و شبیه ناک را
 پخته آشامیدن لازم است. بقیه دارد حاجی معین بن شکر الله

مکتب

بود فیض سعادت حاصل از باب در مکتب	که با فیض سعادت مقترن ملاک مکتب
شود با کعبه مقصود اصل بود طالب هم	شود از زمر علم و ادب شاداب در مکتب
الاطفال خوش اقبال بر ایند بنمایند	حصول گوهر ذی قیمت از ادب در مکتب
الای تشنه گامان از لال معرفت آیند	خوردند از چشمه علم معارف آب از مکتب
اگر خواهند کردن سپینه را گنجینه معنی	برین طلب رسیدن است ای احباب در مکتب
نمیدانند راه دین و این سپلانی	نیا موزند تا اسلام شیخ و شاب در مکتب
بیا ای طالب خوش بخت تحصیل معارف کن	رضای حضرت پرور گاری یاب در مکتب
چه میآید بسجده که تو واقف نشده باشی	ز قدر منبر و از حکمت محراب در مکتب
بهین اکتساب نور از انوار مبر علم	منور کن ضمیر خویش چون مهتاب در مکتب
شود دل تیر و از چیل و بره مکتب که میگردد	دل تار یک چون خورشید عالم تاب در مکتب

برای دفع خشم خانه سوز خویش، یعنی جبل مہیا می‌تواند کرد، ہر اسباب در مکتب
 گرا از خواب جہالت آرزوی غلطی داری خلاصی ہا میسر میشود زان خواب در مکتب
 اگلی تشنہ گان معرفت: اولاد ملت را بہ لغت از زلال علم کن سیراب مکتب
 بجای

جواب بموش

جناب موش میگوید کہ: تو آدم را بہ تنقید کردن چہ حق داری بگذار کہ
 مردمان، خودشان محنت کردہ یافتہ گمشدہ را خواہ توی اسراف کنند
 خواہ بہ بزم جوان (ہر کہ کند بخود کند خواہ نیک خواہی بد کند) با من دانستم
 موش میخواہد کہ ہمہ بمثل (موشان) خائن مفرود بہ انصاف باشد،
 و دیگران با او کاردار نباشند. لکن باید دانست کہ: در دنیا جہت
 دفع فساد و آسایش خلق قانون با وضع شدہ سہت کہ یکی از انہا قانون
 جزا و تنقید می باشد. اگر جزا و تنقید فی بود، از بد استغابی و فساد مردم،
 زود عالم خراب می شد اینچنین اگر ملگریہ - گان نمی بودیم، موشان در یک
 روز تمام انبار دنیا را خراب کردہ غلات مردم را بیغای می کردند. و خلق
 از گرسنہ گی بہلاکت میرسید: بنا بر ہمین وجہ میگویم کہ: کسیکہ
 فقط بر نفیس خود ضرر رساند و را تنقید کردن لزوم ندارد. اما کسیکہ
 بر ضرر دین و ملت کار ہای ناشایستہ میکنند، ایشان را تنقید بلکہ
 زیادہ تر از ان لازم سہت. تاکہ خلق آسایش باشد اینک بنا برین
 ما گریہ گان موشہای خائن را میداریم. و در حق مایان: (گریہ مسکین
 اگر پرداشتی - تخم گنجشک از جہان برداشتی) گویان چو نمودن شاعران
 تا سزا سہت. - کینہ گریہ

رموز حسرت بر اهل ملت

وقت وفاق است ای اهل ملت مادر گردیم خود از جهالت
سازیم همت بس این کسالت بهر چه باشیم دایم بغفلت

از جهل و غفلت گیریم عزلت

باشد نصیبی از علم و صنعت

غرقیم تا کی در بحر نسیان گردیم مخلص در وقت امکان
این ملت از کیست بهر که فرقان؟ غیرت نایب ای اهل وجدان

از جهل و غفلت گیریم عزلت

گردد نصیبی از علم و صنعت

آخر نه وقتی است باشیم در خواب گیرنگ گردیم هم شیخ و هم شاب
دست با هم آریم یاران و احباب سعیا جمیلا فی نزه الباب

از جهل و غفلت گیریم عزلت

باشد نصیبی از علم و صنعت

دیروز نمایان بودیم انپان حیف که امروز گشتیم نادان
اکنون بکشیم در علم و عرفان بر عمر رفته افسوس و افغان

از جهل و غفلت گیریم عزلت

گردد نصیبی از علم و صنعت

مانند نرگس چشم خمارت گمشا و بنگر داری بشارت
زینجمله یکسر برگیر عبرت آخر شد امروز ایام فرقت

از جهل و غفلت گیریم عزلت

گردد نصیبی از علم و صنعت

صد شکر بودیم با جمله بهشیار از علم و عرفان دایم خبردار
در پستان بودیم حکم و بیم کار واقف نگشتیم از مکر اغیار

از جہل و غفلت گیریم عزت

گردد نصیبی از علم و صنعت

امروز بهشیار گشتیم و دیدیم خاک وطن را بر جبهه سودیم
از این تحمل نفعی ندیدیم چون مرغ بسمل بر خون طیدیم

از جہل و غفلت گیریم عزت

باشد نصیبی از علم و صنعت

ای ملت امروزماندی تو نمخوس از جہل خود ساز یک ذره ناموس
دایم بلند هست آواز ناقوس خیز ای مؤذن فشین تو بایوس

از جہل و غفلت گیریم عزت

گردد نصیبی از علم و صنعت

بهر وطن کن اعلام وحدت باشد که خیزند از خواب غفلت
شاید کشند چشم بصارت و ز مغربیان گیرند عبرت

از جہل و غفلت گیریم عزت

عباسی

باشد نصیبی از علم و صنعت

جواب محترم (قدیم جی) جناب لایفہ: اول سوز غہ اینا نا نگ اگر دہ مونگہ
ہم اینا نا پسنگز (پدر کشن) و سالہ سینی و اپنی پھیغہ سپینی آخر کی
یر مینی وقت اللہ و قو ما قیگز مر جو دور۔

روپيه ده نهايت جدی ادب تنقیدی، تجوی سیاسی و اخلاقی هم منظمه
 مصور هفته ليک مجله اسلاميه دور. ۸ کته صحيفه ده حقييب ير ميده رنگا
 رنگ عجايب تصويرات لربا سپيلور. ۲۷۰ پنچي عددی اداره غه کيلدی
 تصويراته مندرجات مؤثر و تنبيه ايستکوپچی دور. فلمی تازیانه ادب، نثری
 درس معيشت، مردم لری آئینه عبرت دور. بر سپنه ليگی جمع لانه
 عجايب مصور بر کتاب بولور که هر محفل و مهمانخانه اوچون لازم و مهم اسباب
 زينت دور. سپنه ليگه موم نصف سپنه دل ۳ تین عنوان انگلیس
 مجله لانصرالدین. مدیر و محرر لری: جلیل محمد قلی زاده هم علی قلی
 کته دولت لرنگ دینگر معرفری

لیر احساب ایلان

دولت لنگ آتی

۲۹، ۴۹۹، ۰۰۰

امریکا

۲۷، ۰۲۱، ۰۰۰

انگلیس

۲۴، ۲۴۹، ۰۰۰

روس

۲۳، ۱۳۰، ۰۰۰

آلمان

۲۵، ۱۴۸، ۰۰۰

فرانسه

۱۵، ۱۵۸، ۰۰۰

ایتالیا

۹، ۱۴۱، ۰۰۰

ژاپون

۶، ۱۰۰۶، ۰۰۰

نپه

پسینه بوسکر دولت لنگ بحریه عسکری و اسپا بیغه معرفری ادتکان
 نیلدن عو میون لیره آرتوق بولدی، البته کیلا تورگان نیلینه زیاد
 بولنور. (بر انگلیس لیر اسی موم دور) «چهره نا»

محررانگ و نشر ایسکان اثر لری

محترم وکیل بریمنیر

پنجمه = او چون آیه و اعلان قبول قیلہ در رمل - سمرقند : محمد امین طاجان افغانی . فخر قدس جناب میرزا
میر عابد افغانی . اکابر شامصوبه و غلہ - انجیکان : ملاش قابل کالفت . ساکنندہ : قولگان خلیفہ ارشد
بخارا : عنایت اللہ خان حکیم زادہ . میرزا احمد میرزا جہاں لوحہ افغانی . - سمرقند - عزت سنگ سابق
دیکر لریدن رحایا تذکرہ قول کر بندہ گامسوقد الفجر سیاحت سنینی یو بار لرسمرقند بدلتہ آئندہ یو بار بطور

ایلمینی کوکرتزینی کورساقوب برنجدہ لازم یک ملو لرون معلومات بیزدور۔ بیاسی وس ستمین۔ ادریس دارادور۔
سیلادورگان (پنگ) نیلی پانچو «تقویم ایران» سمانہ، فرنگی، روسی، درودی تہذیبی

М. А. ЗАЙДЕЛЬ.

Стар. гор., Дагбитская ул. Телефонъ № 316
Полномѣрный, 6X3X1¹/₂, верш. хорошо обожженный кирпичъ:
Строительн. фасон. для карнизовъ, угловъ и проч. Цѣны удѣренныя.

*** م. ا. زیدیل بینک خشت زاودی ***

سمرقند شهری مسلمانانه قطعہ سینده دھید پولی اوستینده نیلیفان نمری

۳۱۶ دور کته قالېپ غسټلر اوزونلېکي ۶ وېرشوک ابني ۳ وېرشوک

قابين لڳي هريريم وپر شوڪ بخشى پشپرو لکان دور

مقرری خشتلر و هم عبارت لرنی کرنیز یغه مصرف بولادورگان هرخیل

قالیب و هر خیل فورمده قویولکان خشتلردور فرخی ارزان

288

۱۱ بنوار ۱۹۱۴

شنبه

۲۷ صفر ۱۳۳۳

ایینه

مرآت (ЗЕРКАЛО)

.ОИНА*

ЕЖЕНЕДЕЛЬНЫЙ ЖУРНАЛЬ

На Узбекском и Персидском языках.

№ 12.

عدد ۱۲

تورکی و فارسی اور تہ شیوہ دہ بعضا روسچہ ہر شیدن بابت مصور ہنر لیک

مجلہ اسلامیہ دور. ملت اسلامیہ نگ سعادت

واصلاحہ مسلمان لرنہ مدیت و فنون زمانیہ دن نفع لانا فکرینہ خادم دور.

مسئول محرر و ناشری مفتی محسود خواجہ بہسبودی

آبونہ قیمتیں	اعلان اوجون
۱۲ ۰ ۵ موم	آخر صحیفہ دہ سطرین دن ۱۰ تین آنور
۶ ۰ ۳ موم	آدریس تبدیلی اوجون ۵ تین لیک کر کے لازم
۳ ۰ ۱ موم ۷۵ تین	ایفہ نگ
برنخہ سی ہر پردہ ۱۲ تین	کوبلک آلو چیلر ۱۰ تین دن
	یو بار طیب پوچتہ ہر ۱۲ ادارہ دندور

محل ادارہ شہر پسر قند جادہ ریشیتیکوف ناشرنگ ۹ ہم ۱۱ رتلی اوز خانہ سندہ

تیلیفون رقمی ۲۹۰ - ادارہ ہر کون ساعت ۱ دن ۱۲ انچہ آچو قدر.

آئینہ بالکان صورتہ مشتر بلرا انچہ پسینی قابنا رما قند ناشر مستفد مدور.

Цѣна 12 коп.

Реданторъ издатель МАХМУДЪ-ХОДЖА БЕГБУДИ.

Адресъ: г. Самаркандъ, редак. жур. „ОИНА“

Рішетниковская ул. соб. домъ № 9, тел. № 290

رسالہ ایمنہ ارواح - در ادارہ فروخت میشود ہر دولتہ ۳۰ تین رسدگی ۲۰ تین منزلیا ہر دولتہ از ادارہ .

۷ جلت نہ کیم اصلاح ابتار ؟

بزرگوار مسلمان غری اہل اسنیدہ خلاف شریعت عادتوں کو بلیک کر کیم معلوم دور .
 مونگ دفعی و اصلاحی فی کیم ابتار ؟ بیزر نہ فکر غیر چہ مونگ دفع و اصلاحی غر علم
 جسر ائمہ کرمیت با غلاب مقدس محراب و منبر دن و عظم سوبلاب اہالیہ حکام
 شریعت فی بیلہ و دروب بیت ائمہ حکمیند اک مسجد و جامع لردہ ابرہ و کسج او
 بمعرف و نھی از منکر اینب خلائین انگلا یورگان بریل ایلان ہند و نصیحت
 اینب لرحم مونگ ہیج قوباسدن هر کون بعد از نماز فجر و بعد از خفتن
 دایم مختلف موضوع لردن بحث ائمہ البتہ ، غیر ستر فالما س خصوصاً مقدس
 مسجد سوبلنگان و عظم ہرمو این قلبینہ البتہ دو بالانا ، غیر ابتار .
 قرآن کریم دہ امر معروف و نھی منکر ایتاق او چون موعظہ ہند و نصیحت
 او چون کوب آئیل بار لیگی علما حضرت ائمہ معلوم دور . عالم اسلام نہ ہر طرف
 داکہ مسجد لردہ خلق نیل ایلان و عظم و ہند ایتاق جاری دور . بلگوز بیزر نہ
 نور کستان و بخار اغد بیلما این نہ سبب دن جاری اباس . آنگچون خلق نہ
 اخلاق و آداب اسلامی کی کوند نکون بوز و ملاقدہ آری بیزر فی مسجد دہ
 - صلوٰۃ نسودی - اوقو لور . و مونگ او چون حتی و قفلو ہم بار دور اما صلوٰۃ
 مسودینی پچارہ عوام انگلا مایدور ذاتا آنی امام لرنی اوز لری او قوما قری
 لازم . لا اقل مضمنہ عوام غر تو شوند و رماق کرک جالبہ کہ خلائین فخر و رراق
 و عظم لکرک دور . ہر کون کو پایگان بوز و فلیک و فساد لرنہ اصلاحی او چون
 و عطا قیلماق کرک . ضروریات و مینبہ و اخلاق اسلامیہ نہ الرغہ تسلیم

و تنب قیلان کر که در بعضا نماز بخردن سوگند مسجد عامی که ایلر غزل و قویا
 خرافات سولیب و عطا اینگان بولوب صدق جمع لار بے سواد برگه ای آغشریغ
 کیلگانینی امام افندی حصه ربنده بے حجابا سولیر بچکم انگه برنیمه و عیس حال بو که
 مسجد ایچینده که ایلوق و صدق درست یوق ایدی . امام افندیلر مسجدده عطا
 انیس لرخلایق نی بیلیمه گانی بیلده و رسالار البتہ عزت و حرمت لریده زیاده بولور
 خلایق ده اصلاح ناپیلور دنیا و آخرتده اجر لری هم زیاده بولور . ذاتا علماء
 حضرت که ورشته الانبیاء و رولولیفه لری تعلیم و حدایت خلق الله دور .
 - کنتم خیر امیة اخرجت للناس تاء مردون بالمودف و منهون من المنکر - علما امتی
 کان نبیائی اسرائیل - آیت و حدیث لری ننگ شانه شودر
 سابق سمرقند جریده سی و آمینده هم برنجه دفعه موندن بحث بولوب ایدی الهجده که
 اداره غریبقین ده خبر الیندی که سمرقند نه - خواجه جان خواجه - محله سینک امامی
 محترم دلا حاجی عبدالغفور جناب لری برنجه که ند خبری خلق نیلی ایلان بعد از
 نماز و عطا بند و نصیحت غدا باشلا بدور لر . نماز گذار لر نهایت راضی ایمیشلر
 و عدد لری هم کو پایب دور . و عطا لریده نا، خبر نی آذربدات ده که رسا تبتده
 الله تعالی بو امام امثالینی کو پایتورسون دلا عبدالغفور جناب لری برنجه
 سند لرحرم نبوی ده بخا و ر بولوب ایدیلر البتہ بول ایش حرم محترم نبوی حضرت لری
 ننگ شمره افتیدندور . دلا عبدالغفور جناب لری ننگ سمرقندده بواحر لازم نه
 باشلا گلری اوچون تبریک ایتاریمیز . آری علما قوم دین دور لر علما غیر
 انیکانده بملت البتہ اصلاح ناپیلور . عبرت !!

استاد محترم مفتی الاسلام جناب دالہ اکرام !
 حضرت! ذاتا اسلامیت جھانڈو حقانیت، خیر و عدالت نشری اوچن
 کیلیب اکین مرور زمان ایل غبار آلود بولوب حافر کے زمان اہل
 نظریہ کو رو نمسلیک درجہ دہ کیلما قدہ اکین، حقیقت لرنہ آجیب
 برگانگلز مکافاتیدہ بیچارہ بلت، ذات عالیہ لریغہ نہ لکرو رساتہ بلر.
 خیر اولدہ اوتدی الحمد للہ الیوم - ان اللہ یا، مرکم ان تود دوا الہ
 الی اہلہا - مضمون شریفیدہ موافق بخارای شریف مفتی لبکیغہ
 نقین اینکا نلریدن کمال درجہ و دسرور - وجناب عالی امیر بخارا
 حضر تلمری نہ دعا بندوک ذات حقانی صفا تلمری عا جزانہ تبریک
 ایقان نبی ایل او شہر معرفتہ تا چیزانہ مینر نہ - آئینہ - واسطہ سید
 حضور پر نور لرینہ تقدیم ایما قیلہ مفتخر اولور مینر .

خوقندہ اصول ضوئیہ معلم لری: عاشور علی بن محمد طاہر - و باب
 العبادی غلام محمد جان قاری - محمود خواجہ احمد خواجہ اوغلی - ملا فولا
 جان عبد القیوم اوغلا - اسرار خواجہ زین الدین خواجہ اوغلی - غر جان
 عبید اسد اوغلی میرزا حکیم بن میرزا علی ملا محمد جان قاری ملا نور
 محمد خلیفہ اوغلی - ملا عالم جان احمد بای اوغلی - ملا محمد جان داملہ
 عبد الخالق اوغلی صاحب جان شیر محمد بای اوغلی - ملا جان ملا
 عالم جان اوغلی - ملا اسحاق ملا محمد اوغلی محمود خواجہ سپید خود
 ملا خواجہ جان ملا احمد جان اوغلی - ملا اسماعیل جمعی بای اوغلی
 ملا حکم - ملا ہاشم خان - ملا غنی خان - ملا یولد اشش بای ملا عبید

اسلام غەمبشیر

بولغار پادە او تىكان و قىلاردە جېز چوقونتور و لىگان پاماقى مسلمان
 لرى ايله الرىز چوقونتور ما قىز كىلىگان (پوپ) ار اسىدە برا قىلغان
 يوز بىر دېدور : پوپ لىر اىن نىصار ابو نىچى بىر جىنازە نە دىن قىلماقچى
 بولگانە پوپ ما قىلار اعتراف و شدت اىلن مخالفت كور ساتور لىر .
 پوپ لىر رە قىلگانە ايش كە بولوب كىستار . آخر دە تىمىش نىف
 پوپاق مسلمان لرى جېز كىنە بىلگان شاپكار لى اىلن صوفىا غە بارىب
 تور كى سىفىرى فتحى نىك افندى نە عرض قىلور لىر . مشا رالى جىنا بلىرى
 بولغار وزير اعظمى (رادى سلاف) غە بو واقىقە نە بىلدور گانە
 اول اظهار قىلدور كە پوپاق مسلمان لى نىك حىرت دىنە و نىسبە
 لى نە كىمە نىك اعتراف و مخالفت قىلما قىز حقى بو قدور ، بىرچە حاكم
 و ما مور لىز قىتغى نىكلى برا مېر بوب اعلام قىلدور كە پوپاق مسلمان لى
 اوز لى نىك دىنى و نىسبە ايشلورى نە جارى قىلما قىز مختار و آزاد
 دور لىر . الرودە بو خصوصە مخالفت و ممانعت كور ساتگان كىشى
 قىتغى جزا غە گرفتار بولور پوپ ما قىلار بو كىنە ايشىگان هممان
 جېز كىنە بىلگان شاپكار لىز تشلاب سېلە با غلاب (فېس)
 كىنوب صوفىە دن قايتور لىر .

«مىنيا» دە اقامت ايتوب تورگان - رىسن - ناپلىك ۲۷۷ لىش
 برىا بون ، دىن اسلام غە مشرف بولوب «احمد رمزى» انا لىدە و سىياح

۲۷۴

تورکیه نینگ نینگ کتہ اور ویش کیمہ سی

بوکون تورکیه دولتی طرفین تازہ آلتکان درید مانوت (انینگ کتہ اور ویش
 کیمہ سی) نینگ جیبی نہ ایکه یلغوز تورکیه نی بلکه تمام اور و پانی اندیشہ فہ
 سالغان حجت لردن بری دور تورکیه طرفین نہایت سزجہ بایق و
 مہارت ایلن آکوب تورکیه فہ مال بوکان چ سودا نہایت درجہ باشر
 تو توکان بو درید مانوت بو وقتہ برج و گنزلار دہ بوکان جہی کیمہ ل
 اینگ کتہ سی و اینگ زوری دور بو درید مانوت امریقانگ ارشیتینا
 جمہوریتدن اوج ملیون تورک یوزمگ انکلیس لیر اسپغہ ، یعنی
 تخمین اوتوزمیش ملیون مومغہ انیب درید مانوت ننگ اوزونلیکی
 ۹۰۰ سائین ۲۷۰-۱۱۰ سائین دن آرتوق و اینی ا دن اوج سائین ۳۹-۱۱۰ سائین
 دن آرتک کم دور یوک کوتارماق قوتی ۲۷۰۰۰ تون برتون ۴۲ پوت دو
 ماشینزیک قوتی ۴۰۰۰-۱۰۰۰ ات قدر حرکتیک سرعتی ساعده یک مہراتی
 <اوزل> دور بو کیمہ دہ ۱۴ دانہ ۱۲ دو مکملیک ، ۲۰۰ دہ ۴
 دو مکملیک تو بل بار <تو بل آغزینی کتہ لیک> زہی نینگ قالینلیکی ۹ دہ
 دور کیمہ نینگ قیمتی دن ایکه ملیون اوج یوزمگ لیراسی بریکان ، بزرگین
 یوزمگ لیراسی دہ کیمہ اسپتمبول سولانیہ داخل بوکاندن کین بریلور
 کیمہ ن قبول قیلاق اوجون شہوہ جمیدہ درید مانوتی ننگ قبرمان قوماندان
 روف بیک امریکا فہ بارکان و کیمہ ن قولغہ آقا فہ دور اوشور بودہ
 ژانیرد نام لیک درید مانوت اسپتمبول سولانیہ مای ایندہ کیلشوی
 یلشورگاندن کین آتی تغیر بیلوب «سلطان عثمان» دوید مانوتی قولور

اور و پاده که خبر کرده کوره تورکیه دولتی امر یقاندنینه بر لبه درید مالوا
 تنگ آلتی او چون مذکره ده دور کرده مدعا پیغه پیسه اورو پاده بخ
 درجه ده بحر قوه فمالک بولکان دولتر قمارینده داخل بولور داندن
 لیس یونانیک میده جویده لرفه مجال قالمیور. تورکیه دولتی آق دیکتر ده
 جزیره لوجه دن یونان و ایتالیه ایله چشما بار دور که قوت لیک بر بحر یغ
 ایله بولگاندن سوئکه البته بول حساب تورکیه نفعیغه نام بولور تورکیه اول
 دن اگر بحریسی مذقونیک قیلکان بولسه ایله بالقان بحار بهسی واقع بولمکان
 بولور ایله اما تورکیه نیک ایلکاریده که سلطان لری وزیر لری اکابر لری
 و علاری اوزکیسه لاری بون ملت مذو اسلام نقار و ضعیف بوشیغه سبب لیدل
 مایه و نیانی قولدن کیلکانیغه بالقان هم مسلمانن زور ایله چوقو تورکانیغه و قتل بولمکان
 بولغاردن زیاده راق مذکور سلطانن وزیر لره هر غرسه فسکوت قیلغان
 علما مسئول دورل از بسکه الملت مذچو پانی و شریعت فی قادی دورلر.

ادم غنه پیوند

دران شهر خسته خوانه سیغه سوماک آغوی میله مبتلا بولگان «ماري هو باچاک»
 دیکان ۱۶ یا شتر قزنی معالجه او چون کیلتور اورو که مذکور تنگ اوتنگ قوی
 مدتر دن بری سوماک آغوی کیلغه کفتار بولوب کوب اذیت تار تار ایکنه
 خسته خوانه دو قور لری آننگ قولینی کپساق دن باشنه علاجی یوق دیب
 کپساقه قرار برکانه «هو ارق» نام برد و قور تنگ قیزغه رحمی کلوب مونکا
 اوزدم بر چاره قلور من دپ تورگانه خسته خوانه غه آخر صورتده مجروح
 بولگان بر قیز مذهم معالجه او چون کیلتور اورو اما بول ۲ لایخی مجروح اما معالجه

قیله به یکا پنجه جان سپیم قیلا دورده کورد و قور خور او لکانه قرتنگ و تک
 قولیدن، نسته قرتنگ قولیده که چور وک موکیغه یاراشا، بر سوکی نی چاروب
 آکوب خسته قرتنگ چور وک موکی نی بم چاروب موندا انک اورنده سالاد
 مکورده خسته قیرساب سلاغ، او تک قوی بیج بر در وکور مکان دیک خسته خوانده
 پرتب کتوبه دور «صلح»

موش میرزا غه آتیق کتوب

سیرا کلیمه و کو لکلو طریقه نده کتوب لرینگز سابق سمر قنده جریده سی
 وجم آینه مجله سی تنک اکثر قاریلار یغ معقول بولوب ایدی چنانچه اول
 ده آتینگز فکیلکان تشکر یک خط لر مونگه دلیل دور و دله هم سیر
 راضی و منت دار دور اما مع التاسف موش میرزا سیرایله
 بخت ایتکوجی رشک صوفی تنک صوفی و میرزا جبار تری برینجه
 کشیغره گران تکیب میرزا و صوفی لقب و یا اینکه علم لر سیرایله
 مباحثینگز فطلاق قلیلکانا باعث قیل و قال بولکان سیلا سیر
 سیرایله بخت قیله تورکان جنابدن اداره توقع قیله دور علم
 و یا اینکه لقب لرینگز ف تغییر ربیب لطفاینه لطیفه گویلیگه دوام
 ایتپانگز لر یقین اده ده بخارا و خوشه و او ز که شهر ده که محترم ملک
 و اش لرینگز دن پسینور فقیینگز افسیمغه عیاب مکتوب لر کلیم
 ایدی که اداره یاز ماقده معذور دور و قنا که لقب لرینگز ف تغییر
 بر ماقده قبول قلیب اداره ف یاز ساکنین اداره ایتینگز فکیلکان
 مکتوب لرنا درج قیله دور باقی اداره

بلغاریستانده که اسلام مکتب لری مصارفی اچون . بلغاریا حکومتی هر
 نیل ده او تو زنگ فرنگ < اامک صوم دین آر تو غراق > بول
 تعیین قیلوبدور . سیر ونده چقا تورکان "الاقبال" غزته سی تنگ
 یازکانیغه کوره . امریکاده تور غوجی < توفیق > دیکان تورکیه لیک
 یاش بریکیت الیکتریک سیملر تنگ اوزولگانیدن واقع بوله
 تورکان هلاکت و فلاکت دن < تراما وای > ده بار ائورکان
 کشیلار نه قوتقارماک اوچون . نیگ بزر اختر اع قیلوبدور . بول
 اسباب نه ، امریکاده که شتر کنتر دن بریسی . یوزمگ مارق
 غلاماچی بولسه توفیق افندی موافقت ایما بدور . اول اسپاښ
 حکومت غم غرض قیلوب ، اوزیغه امتیاز آلاماچی ایکان "یولده زره
 ایتالیا حکومتی طرابلسده که چکر لر یغه ۱۲ عده دطیاره ایلن ۱۴ عده
 اوچوچی کشتی یوبار دور ایکان . بولر تنگ واسطه سی ایلده ایتالیا
 ایستایدور که عربلر نه مغلوب قیلسون جزایر ده که عربلر
 < فیلد شیر > علمینی او قوتورگان یکیت لغه فرنیس تنگ "طب"
 جمعیتی مکافات برار ایکان . بویل اون عرب ایمان زاده لار کان
 لری اوچون . هر قاییغه سکن یوز صوم مکافات بریلیدور و و سپه
 مسلمانلریدن بهراق ایکانر "کوکب"

ایتالیا حکومتی طرابلس غرب و جیشتان سلیمانلریدن برنیجه نفری
 خزینه حسابنه ، مصر تنگ جامع الازهر ده رسه سپیغه او قوماق اوچون

یو بار ماچی بولوبه ور. مونک پیسی طرابلس و جیش سلما نری ترب
 سینه رسه لوده عرا دکتاروب تبیل بولوشلری ایکان. «ایتالیه مونک
 نه صفت کوزله کان بولسه» برنجه آیلردن بری پاریرده هم
 پهلوانلرنگ کوراشماقی اجرا بولونوب توروبه ور. بو کوراشلرغه
 ادر و پانگ انک مشهور پهلوانلری و تورکیه نگ خلیل و محمد
 دیکان نامه اری پهلوانلری اشتراک قیلور ایکانلر. فرانسه جریده
 لی بو ایکی تورک سلما نرنگ کوب بخشی موقتیر دزدور سیرلر
 کورساتکان لری نذایزما قده دور. د حقیقت خلیل پهلوان
 میاق. دیکان بریا پون پهلوان نذایک دفعه یقوب ایکی
 محمد بولسه هم «قونلنک» دیکان بر فرانسوز پهلوانی اول ثانیه ده
 یقینکان ایدی. خلیل پهلوانه رولانده آتلیک برغیس پهلوانی هم
 سل دقیقه ده مغلوب قیلکان ایدی. تورک لراچینه شونداق
 مشهور پهلوانلرنگ موجود لیکی شایان افتخار دور «صباح»
 ادتکان کونلرده کولمجه ده آخرکه چهاربه ده مقتول بولگان بلغاریا
 عسکرلرنگ اسپر ایت روی ا و چون بر آیین مخصوصی
 اجرا قیلنوبه ور. بو مناسبت ایله بولغار ناموری اوسپا پاپا
 تاپشاشوف «برنلق سویلا بدور» بولغار لرنگ نظر لری غریکه
 صرب دیونان بویونتوروغی اسپتیده اذیت چکوب یورگان
 بولغار لرغه معلوف بولماقی لازم دور «دیب بیان قیلوبه ور
 نذکور ناطق دلمند اشرفه و عسکر لرغه خطاب قیلوب ایتوبه ورکه:

۱۲
 بو پچاره و بد بخت لر را خلاص قیلا قضا آماده بولو نغیزد و یک
 بالقان نصار اری قریلور! «
 «صلح»
 تورکیه حکومتی - عسکری جزا قانونی ننگ ۲۰۰ لایخی ماده پسینی
 اوزگار توب شو لمر بقه قرار بریب دور ۱ - ۲ - ۳ - ۴ - ۵ - ۶ - ۷ - ۸ - ۹ - ۱۰
 یا شروب بولا سلیق درجه دهمت بولسه لر ۱ - ۲ - ۳ - ۴ - ۵ - ۶ - ۷ - ۸ - ۹ - ۱۰
 روش کیمیی، اردوگاهده و باشقه پیمی اوردولرد متلیک قیلیر
 ۳ - قیمار اویناسه لر ۴ - عسکر لباسیده فخش خانه قیما خوانه یا که
 باشقه قباحتلیک اوردولرد کرب چقیسه لر ۵ - عمومی آدابغه محض
 بر آن حیث قیلیر لر. خاتون قیز لرغه. یا ش بابله لرغه نیکه لر ۶ - عسکر
 اردن فوق توب پل آله لر یا که الر ننگ شخصی نیر سه لری ایلین فایده لانه لر
 ۷ - رخت سیز خدمت لریدن کتپه لر ۸ - دلال لیک قیلیر لر ۹ -
 خلق مقابلیده فاحشه خاتون لر ایلین یورسه لر ۱۰ - اوز لریدن یوقاری
 و بلند درجه لیک مامور لرغه ادب سیز لیک و تحقیر ایستپ لر زیرده
 قرار جزا قیلنادر لر! جناحه افسر (ضابط) بولسه ۲ - آیدن ۳ - ای
 حبس بولادور. عسکر سرباز بولسه ۴ - کوندن ۵ - کون غچ حبس
 دور لر. ایکنجی مرتبه کرفار بولگانده ضابط لر اوردولردن تولادور
 عسکر لر ۳ - آیدن آلتی آیفه حبس بولنوب ۲۰ دن ۶۰ غچ نیاقیم
 میدوز لر. طرابلس ده عیبر حاضر اوردوشنی
 موقوف قیلوب بازده اوردوشماق ادیون نیابوبوب
 توره بدوز لر. ادرنه محاط لر میامینه قربان عیدینده مدافعه ملیه

جمعیتی مرکب می‌باشد مرتب بولنگان قریب چیک (کل سرخ)
 سانشیدن تخمیناً لاینگ صوم پول قلوب دور
 برلین. معتبر جاییدن خبر سیرا دور که تورکیه اور دو پیغه خدمت
 قیماق اوچون کیلا تورکان آلمان ضابط لاینگ عددی به تدریج
 .. میشار تورکیه دولتی «وایت هد» نام مینا کارخانه سی غیریم
 ملیون مینا کیله لاینگ شوقی اسباب» سپارش قیلو بدور. مینا لاینگ
 اوشتا قیغه نظارت قیماق اوچون تورکیه ضابطی مذکور کارخانه
 کیتیلر «صلح» یگی تورکیه دره دونما. بره زیلیا حکومتی طرفیدن
 انشا قیلدور و لگان «ریوده ژانیر» دره دونما تورکیه دولتی ۲۶
 ملیون صوم غه الدی بودو نوت «آرپیتر و نغ» کارخانه سپیده
 یاپونلر بال لرینی کودک لیکدن سادنگ اورگا تورلر. مونگ اوچون
 الار اصل ساق اوتمافلک کسیند گرفتار بولمایدور لر. فیشنگ
 قارلیک و ساق بره قشیده موز لیک سوغ کیروب بودنا توگن
 یاپون بال لریند هیچ بر ضرر نیایدور. «کتب»
 «اقدام» جریده سینگ یازگانیند کوره، حاضر که کونلده انگلیزنگ
 پای نخی لوندونده ایکی مینگ مسلمان بار ایکن. المر بر میلیون صوم
 صرف قیلوب بای نختده مکمل بر مسجد سالما قنذ قرار برودور.
 از دهان مسیبر زاهدی
 تلاش کن که در آینه خانه گنجی نماز از توج صیقل بحر صفا میراث
 کتبی قطع نظر و ارثان زیر نقش کسب بر زکفن صادی از شاد بر

گنه کار سچقان

مکفور طاعنی اسپکسی ننگ یانیده اوان قپانیده بقالبه مغازه لری
 ظاهر بولگان یانغین حصیده پولیس طرفیدن اجرا بولنگان تحقیقا
 دن بلیب دور که یانغین ننگ سببی بر سچقان اکیچ چنانچه مذکور
 مغازه ده گوگرد و اسبوت شمعلری ایل توله بر قوتینی ایچیب
 بر سچقان کیروب گوگرد لر نه پت تور گانده گوگرد آلا و آلیب
 تحته قونین و آندن مغازه غ سراسیمه قیلوب یانغین غ سبب بولوب
 گنه کار سچقان قوطی ننگ لده یانیب دور. بورنیدن کولگان اکیچ
 شوندن معین بولوبد رکیم یانغین ننگ باعث اوشبوشوم سچقان
 بولوب دور. $\times$ سمرقنده نیانیر. لال ایشور چهل زلتنه
 لال اوشبوشور آئیده مشیره پدکوش فاجیه سی ایل (الادکیم الداندوک)
 کیندی سمرقند قرائت خانه اسلامی فائده سیخه سمرقندی اورکیت تاهریاشلری
 ننگ خیرت ایل صحنه ده عبرت اوچون قبولی اغر مقرر بولدی. رتیریسوری جناب
 قاری محمد رحیم حج الدینی دور بلند درجه لیک مشیر والی پیدن محررین و خصص
 حم آلای ایندی مجرم هم مشیر بلذ قرائت خانه کاشی اویچون بلیت الماق لری
 بر جود دور. بلیت لرسایتلور: سمرقند قرائت خانه سند، و آئینه اداره سند
 سبیکه بانکه جناب میرزا عبدالرحیم افندی مسکوبیکه بانکینده جناب قاری محمد رحیم
 افندی و معلم عصمت افندی و جناب ملا ابوالقاسم طبیب دو کانه و جناب
 ملا محمد انقیاس محمد اوغلی و در پره خانیوم جناب میرزا شراف کمال افندی، روپیه
 قطعه سینده مکزین عبدلشکور و فتنه و تیاتر آفتای تیاتر ده سایتلور هم ده تون
 بازاریده حاجی عبدالقادر غ دجنا بوزنا شوفده

سمرقند خبر لری

سمرقند او یازد (سپنجاق) حکم سنگ تر جان تخریبی محترم
 کاللیتر پکی اکیپتر ایتیر سمرقندی (علاجده ایلی) خوقنه بای عبدالحق
 او علی جناب لرینه ۳۰ لایچی درجه اسپتاسیلات اور دین نشانه
 دیشاندیشی خدمت لری او چون حکومت طرفین مرهمت قلب
 دور که آئینه اداره می تبریک یتیم موندن اعلا لرینه مستحق بو
 لوشلارینی اسپتاه ایستار - سمرقند اطرافینده بو هفته ایکی آت
 زیرده کما نه خطر غمجارا بایلری طرفین کوپکاری او چون آئیندی
 بری سمرقندی مراف نه قاجقور آت ۳۳ دانه یوز صوم لیک کافه
 اقمه قه دیکری سیکه قورغاندن بر آت ۲۱ دانه یوز لیک کافه اقمه بد لرینه
 بخارا بای لری بر برینده کما انتقامی نه کوپکاری ایله آلا قفه عادت
 قلب دور لر (اوروپا بای لری بر لرینه طرف بولوب کتب
 و مدرسه سالکانیدیکند) یتیم کوپکاری چاپاق او چون سمرقند سنگ
 اتاق (چاغ انداز) کوپکاری تازا وزبک لریدن سیرنجه پسینی مثلاً
 قره قلیاق اوزبک لریدن قوردی سیکه و عبد الغزیز نه سیکه
 و قیچاق اوروغیدن هم ده قه وندن لر نه بر لرینه ۳۰ صوم
 دن هم ده چکن و پوستون و عده قلب پیشه کما ۲۰۰ صوم دن بر
 بر آت مدرت ایله بخارا قه آلب کتب دور لر. چاغ انداز لر کوپور
 آت چاپکانینه (ای قیرینک نه آت) دیب آتغچی
 با سار که آت ایکه لری موند ایشیب عار لافاق لرینه لاشیور

اسرافیه نکاح

سمتند شهر بنگ قلندر خان قطعه سیدن جناب م . ع . بن خا
 اسراف توی قیلا سدن اوز قریبداشی نی آ . باباجان اوغلی
 موافق سنت عقد قیلیب بردیلر توی لرنده فقط ه و صوم مصرف
 بولدی حال بوکه ایکیطرفهم اعتبار لیک دور لر . بولر نه اوشبواش
 لرینی کوب آدم لر ایشیب نخین و د عاقیده دور لر . چونکه عقد نکاح
 تویغده نوح فقیر آدم اوچون ده نورت بیش بوز صوم مصرف قیلاق
 بلاسی خلا یق نه باسکاندور . و کوب آدم لر حویل و با عینی ساتیب
 توی دیگران اسراف نی قیلا قفه مجبور و یا اینکه فرض ایلر توی قیلیب
 سنب دنیا دن قرضدار کیتما قفه مجبور ایدی . انشا الله شهر میرغ
 ایندی بواش رسیم بولسه کرک دور . م . ن .

اداره دن

اداره ده سانیل تورگان کما بلردن بیش صوم غی طلب فیلگانر غه
 نالور یو بار بلور . بیش صوم دن کم خذ آله تورگانلر نه اچ و یا زاکا زای
 خط ایچنده مرکه یو بار ماکری کرک دور .

دیزخ ده مکتب

دیزخ شهریدن بازادور لرکه ! اوشبوکون غی دیزخ شهرینده
 مکتب صورتیه بوق ایدی حال بوکه اکثر شهر لرنگ قیشلاق لرینده بونفع
 لیک مکتب بائلگان دور . انا بو آخر و قلدوده دیزخ نگ معبره سوداگر
 لریدن ملا احمد جان ناصر بای اوغلی جناب لری مکتب بنه قیلا قفه نیت

ایتب فاتح آل دیر. آینه اداره سی یگی مکتب ایتان درینج لیک
 برادر لرزه تبریک ایتب جناب ملا احمد جان غم ملت پرست لیک لری
 او چون تشکر آیتار الله تعالی امثالینی کو پایتورسون.
 اصل سرخبر سمرقند پنج پلیدن بری دوام قلب کیلا تورکان
 ایرانما جای سوداگری برادران رضا یوف. ننگ تجارت خوانسی
 بار دور سوئگ وقت لرده یعنی شول فیرمانگ بشش ملیون ملین
 سونبوتور دیگان خبر لرتار الکن ایدی. اما بو خبر یلخانه واصل سزایکان
 سوئگنی وقت لرده یعنی برکب لری ایلن زور <تولاق> لرینی تاخیر
 سالوب ایکان لری لکین مید قرض لری ننگ همه پسینی تولاب تور ب
 ایکان بو ایتیرکی وقت لده شول تجارتخانه ننگ ریشی حاجی باقیر قضا
 وفات تا بکان پسینی، ینه ده زیاد راق تارالوبدور بعده معلوم
 بولوبدور که بو فیرمانیک فقط منقوله اطلاق برچه قرض لریدن آرتار لری
 فقط بو تجارتخانه ضیوه قانلیقینده که شعبه پسیدن بویل. ل ۲ منکوم
 ضرر کور و بدور «قویاشش»
 ناشکند. صلاح الدین ادف دیگان بر تارالوزیتنگ خاتون
 «قیمم» دیب ابراهیم ادف دیگان اوزبک غم برماچی بولوب
 اندن بر یوزو ایلک موم قالین آلوب یو قالوبدور آخر که
 دقیقه ده تارالوزیتنگ «من ایر لیک خاتون دور من» و «نایب»
 «کامیر چکی نیلگرام» جریده سی اوزیتنگ ۲۸۷ بجی رقمیده خوند لیک
 صالح جان بای ننگ ۱ بوز شوم قرضی غولمگان لیکنی بازب خبر برادر که

بول کیشی تورکستان ولا بتیده کوب آبر و لیک بدولت آدم بولوب
 پادشاه لیک دو ماسینو اعضا سبلا نسیب ایدی . مذکور صالح جان بای
 ملکه قرضیدن زیاده لیکینی اوزی معلوم قیلوب طلب گار لریدن برینجه
 وقت مهلت سور ایدور . اگرده مذکور قرضدار لری مهلت بر سر لر
 پول لرینی غما تابرار ایکیان . حاضر طلبکار لر مونگه راضی بولمای توروب
 ایکیانلر . و بنه ناشکنده شهریده ایکی نفر تا شکنجه لیک قرضلرینی تول
 مابدور لر . اردن بر اولری گز بار لرینی تو پلاب سانه دورنگان سید
 احمد امین خواجه اوغلی ایکن که قرضی ۳ مینگ صوم دن آر توغراق
 ایکن . ایچنی لری محی الدین سراج الدین اوغلی ایکن که ۵ مینگ صوم
 قرضی بار ایکن . مذکور دن بری اوز ملک لرینی بعضی سینی ایوانوف
 بای نگ وار ثلرینو و قالگانی هم اوز برادر ینگ آیتو اونکا زیدور .
 «تورکستان ولایتی نگ گزیتی»

از دیوان میرزا هادی افندی درم

بدمردن نشان ماسخن است	آتش کاروان ماسخن است
گرد از روی چرخ ماروشن	خلف دودمان ماسخن است
ز نوود قه ساکر سپید	نور شمع زبان ماسخن است
لکن ای گلشنم بخود تکلیف	باغ مانوستان ماسخن است
فکر منی شده است فکر معاش	چه کنم آب و نان ماسخن است
پیش ما جز بقدر هوش میا	که متاع دکان ماسخن است
بهر باران قهردان باد ی	زمین سپهر ارمنان ماسخن است

۱۱ رقدن ورم - بل لرزه چا خوتکه ما بیده
 علامات کسل اینهاست ۱) آدم پس اگر بسیار خوراک بخورد لیکن با وجود آن
 روز بروز چال و لاخ میگردد ۲) دم کوتاه میشود یعنی کوتاه کوه ماه نفس میگردد ۳) در اول
 حال قلم پیدا میشود ۴) در شبها بزرگک میدارد و بی نهایت حق و خوی میکند
 ۵) اگر بپسینه اش گوش داشته شود همچون صدای خراک گربه آوازی شنیده شود
 ۶) اگر سلفه کرده خون فرو اندازد در آن صورت بسل بودن آن شخص هرگز جای شک
 و شبهه نمی ماند با آدام سل طاعنی بوسه نمودن و با چجه آنها طعام خوردن نشاید بایک
 آدم سل در یک طای محضی و یا در یک طرف بلغم خود را فرو اندازد پس آن توده
 بلغم با تش انداخته سوزانیدن لازم است و نیز آدم کسل سل دار لباس مالش را به
 مقابل نور آفتاب گذرد که آفتاب منبلیک میکرد است در خوابگاه و جای
 استقامتش (کار بولکه) پاشیدن لازم است باید دانست که علت سل را از غیر
 معالجه دفع و تا بود نمودن ممکن است در جوار شهر (برلین) برای آدام سل
 خصوصی خسته خوانده با کشاده شده است که در آنجا از هر صد نفر آدام سل بمقتاد و پنج نفر
 تا ناهجت و متذرت میشوند برای کسانی که در آنجا قدرت ندارند که روند و مقور
 (کاتانی) این نصیحت را امید به ۱) چیز بایک از حیوانات حاصل میشود همچون
 گوشت تخم شیر و فن و غیره از همین نوع چیز با آماده شده که طعام را را خوردن
 و بقدر امکان روزی چهار و یا پنج شش مرتبه طعام خوردن مفید است البته کم کم
 نان خشک را بسیار خوردن فائده ندارد بجای جای آب جوش یا که شیر بخورد
 خوردن خوب است بشرطی دایم آشامیدن قهیر هم سودمند است ۲) مانند قند
 و نبات، حل و سیر که چیزهای شیرینی و تروشی را خوردن لازم نیست

چیز نکلین خوردن فائده دارد. از بسیار راه دفع خود را باز داشتن و بقدر
 امکان بمقابل آفتاب نشستن یا خوابیدن لازم دار کارهای زهدت و رسان
 اجتناب کردن لازم است. بقدر امکان بجای های خوش هوا نشستن
 مفید است در وقت گرمی هوا آدامن بسل را در خوانه نگاه داشتن لازم
 بلکه همیشه بهوای صاف داشتن اگر باغچه باشد در آنجا استقامت گناین
 بهتر و زیاده سودمند است درم از چنگ و غبار و از دعام مردم همچون تیار
 و سرک دور ایستادن لازم است کسانیکه باین مذهب و نیت عمل میکنند
 امید است که از علت و ضمیمه بسل البرز شفا یاب شده به تدریج پستی کامل
 تایل بشوند و الله اعلم مترجم حاجی معین بن شکر الله

ضیاع الیم

میرزا اسراج حکیم ملقب به - دو قنور صابر - بن میرزا عبدالرزاق
 بخارا پادشاه جمعه نوزدهم صفر بر حمت انزلی پیوست. روز جمعه
 در صحنه کنگلش در سه بعد از ادای نماز جمعه با امانتی جناب ایشان
 قاضی کلان با شتر اک اهالی و اعیان شهر و علما و شیخ الاسلام
 و مفتیان بجمیت زیاده از پنجاه نفر نماز جنازه اش را خوانده
 نعش را در بیرون دروازه قواله در گورخانه اجدادش دفن
 کرده بنظر ان انزلی سپرده شد. خداوند کریم رحمت کند.

مختصراً ترجمه حال مرحوم موسی الیه در دهه هجری تولد یافته بعد از
 تحصیل ابتدائی فارسی و تورکی صرف و نحو عربی و عقائد دینی را تحصیل
 کرده ایضاً بقدر استدائ لسان روسی را تحصیل نموده بعد از آن

پیش پدرش به تجارت مشغول شده و ادبیات فارسی را متبّع
 کرده در عنفوان شباب با سلوب شعر اقدیم خیلی شعرها نوشت
 بعد از آن به سیاحت برآمده ممالک روس و او رو پا و دارالخلافه
 استنبول و ایران و هندوستان و افغانستان را سیاحت کرده در
 اثنا سیاحت نیز در بعض ممالک بعلم طب حافیه مشغول و روز پده ۱۳۲۲
 به بخارا آمده در طبابت مشغول شده بود از سالی چند ناکنون بعلت
 مرض شش گرفتار بودست که سبب تربیت و طبابت خود داری
 میکرده است. امسال برای کارهای خصوصی خود بولایت (رشت)
 ایران رفته بود در آنجا مرضش شدت کرده است، در حالت خستگی
 ۱۵ صفر به بخارا آمده - ۱۵ - روز زندگانی کرده به سبقت ۳ سالگی
 وفات یافت. اثر مطبوعه اش (تحف اهل بخارا) نام سیاحت
 نامه فارسی است که بسیاحتهاش مشتمل است. در جریده بخارای شریف
 و نوران و «سمرقند» آئینه «نوبهار» طوس «مقاله های نافه اش
 در حفظ صحت و اجتماعیات مندرج است. بازمانده گانش یک پدر پیر
 ۱۵ ساله عاقل، یک پسر ۱۵ ساله بکده ختر - ۱۵ ماهه. پدرش غیر ازین پسر
 دیگر ندارد، خداوند کریم به پدرش صبر جمیل و به فرزندانش عمر دراز
 کرامت و مرحوم را غریق رحمت کند. از برای بخارا ضیاع اینر و غیور
 صاحب قلم خیلی باعث ناسف و دلخونیت برقم ۲ - آئینه - در صفحه
 ۲۳ شری از مرحوم یادگار است.

بیابانی ساز آگ از کار می	که فرد و پس طوسی از ملک می
چو سنا ز رشتند کاوس می	همین یک سخن یادگاری زوی
چو تاجر نشیند بمشوق و می	رود سودش از دست مایه ز پی
شنو گیر این چند حرفم بگویش	ز دست ر باید ز رت میفروش
بر احمقان باش دایم خموش	بسی است بازی و پستی مکوش
چو تاجر نشیند بمشوق و می	رود سودش از دست مایه ز پی
بعلم و فنون کوش و کن سروری	ز غیرت کنی در جهان صفدری
تجارت دهد رتبه مهتری	کنی خرج بیدخل گو یا خسری
چو تاجر نشیند بمشوق و می	رود سودش از دست مایه ز پی
که بودند از تاجران یار من	می و می شده جمل اطوار من
همیشه با آنها سروکار من	نکر دیک نصیحت نمک خوار من
چو تاجر نشیند بمشوق و می	رود سودش از دست مایه ز پی
دور و نزدیک کارم ببالا گرفت	منفی دف و چنگ و صهبا گرفت
همه مهرشان کلبه ام جا گرفت	شکست آمد و شور و غوغا گرفت
چو تاجر نشیند بمشوق و می	رود سودش از دست مایه ز پی
ندید یک از تاجران ز سان	که از علم بهره این مردمان
پنی بزم معشوقه گشتن روان	ز کار تجارت برون هر زمان
دیگر که بکاری و نازندگی	بسی کار ناشیخ سازندگی
بمشوق تاروز بازندگی	پنی بنگ و نذوف نوازندگی

چو تاجر نشیند بمشوق و می
زود سودش از دست مایه زپی
مگر آنجناب ازین شیئی بود
که مستی نباشد همین کی بود
پدرکشتن مردم از می بود
تراوش هم شش از وی بود
چو تاجر نشیند بمشوق و می
رود سودش از دست مایه زپی
بیا (جرات) قصه کوناه ساز
بعلم و فنون کوشد شو سرفراز
زمشوق و می حرف گردد دراز
که محمود گفتا گوش ایاز ..
چو تاجر نشیند بمشوق و می
زود سودش از دست مایه زپی
سدس بالا به فرد بیت جناب حکیم طوی . زاده طبع سرفندی ملا ابراهیم
بن سید کمال متخلص به (جرات) ست .

(انبیا معارف و صنایع)

نوگ قلمدان اولدی روان جو بیار علم
اوراق هر کتابی ابد دلاله زار علم
آسوده اولدی خلق جهان جو قلمدان
آفاق کائنات چکیلدی حصار علم
سلطان روزگار دوعالده هر گسگ
فرقنده وار افسر گوهر نگار علم
زنجیر عدل ایلدی ظلم اهلینی اسیر
هر کتوره گذار ایلدی شهیدار علم
خورشید خاوری یوروی رنگبار ایلدی
میدان جهلی تنگ ایلدی شمسوار علم
هر ایلده کو ظهو و کیلور بر غریب شیخی
قیلیدی نخانی سیرلاری آشکار علم
برشایباز فتح و ظفر دور که چرخدند
ایلر کبوتران فنونی شکار علم
مغرب زمیندن یورودی خاک مشرق
وردی و اغون قطارند چو نکه مهار علم
پیر ایلور نخلنگ کبی صر سفینه کور
بحر محیط سطحنه دوشمیش گذار علم
تیر شهاب لرد و کیلور هر تفنگدن
دیو شریری رجم ایلور ناله ار علم

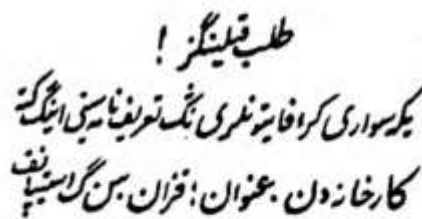
جهد ابدی یک کمال بزرگ کاسیای بخت کیندی زمان چهل کیلوب روزگار علم
 فیاضدن بتوشدی فیوضات عالمه ظلمات رفع ایلدی مهرنگار علم
 چون جلوه لندی عالمه گلچهره کمال گلزار قدس سیرت کیندی هزار علم

میرزا حبیب قدسی

فوق العاده تکفیر

۳- بنوار بعد از جموسم قندنگ منجم میرزا ابوغ بیک مدرسی ایچینده کجامع
 بیش آئی مینگ مسلمان حضورینده مودت ذن طرفیدن اصول جدید جی لرند و -
 روسچا او قوماق تشوق قیل تورگانلر کافرلیگی و - هرکیم - بل سینی اصول
 جدید مکیتیند برسر - اوزی کافر خانو فی طلاق - بولوشینی فارسی نیل ایل
 اوزون و سچانلیک بر نطق ایل خلایق غیبیلر روب همده

کافرو اورو قیلنچی - دیب اعلام قلیندی خلق سچ بر نبدیمبدن
 تر فادی . بر نچه هفته دن بری جناب قاضی و مدرس لردن بعضی لری
 معلوم بر لرغ مجلس لر قلیب ایکانلر که بو فوق العاده و عظمی اعلان تکفیر
 شوگ نتیجه سیدور . چنانچه مودت ذن دیر کله سوز لرند اوزوم دن اینیمن علما
 قوی و بیوروغی ایل دیرکنج و مقصد و ج لراوشبو تو غریدن شریعت و قانون
 محکم لر نی و بیوروزینده که مسلمانلر نه وجد ایند رجوع ایتار لر شونینده فوراً
 یاز این که کافردیگان آذر لازلی و ابدی مسلمان دور . اوزلر کفر نه ابد قبول
 ایتایدورلر . تورکستانده بوزمینک آقا لربار که بل لری اصول جدید مکیتیند
 او قیودور . کبیر عدد آینه ده بتفصیل یازار منیر .

[illegible]

القبا، مکتب اسلامیہ - فارسی ۴۰ صفحہ قلمی خطہ
 کتابت الاطفال - قرق قدر فارسی و تورک اشعار و ہم قافیہ و ولاسنای خانہ خطاری
 غلیات اسلامیہ - مذہب ملت و فردیات دینیہ تورک سوال و جوابی
 جغرافیہ، عمر اخروسی - مصور ۸۸ صفحہ فارسی
 منتخب جغرافیہ، عمومی - تورک ۱۲۴ صفحہ مصور
 پادکش - تیار و رسالہ ای وینا لافنگر بیگانہ تورک فاجہ تورکستان میشتند
 پسیل جندی ترجمہ سی روس پس چہ
 برپسیدن بر نسخہ ایگانہ بر چہ سی ۲ موم و چہ مرزا شردن کتابچی و مکتب لوفرو زده یگریش
 کم قیلو تویش موم غیو چہ مرکسی مقبول ویش موم دن کم تا تویر و لا پس . تورکستان و بخارا
 نگ مشہور کتابچی لرینده بونور . عنوان پسر قند : محمود خواجہ بہبودی .
 تورکستان ، بخارا ، خوار ، خلیلہ سی مصور پلانہ خلد ویش نگدہ باسلام قہ دور . بیاسی و سیمین
 محرم وکیل لرینیر
 آئینہ آون آون و اعلان قبول قیلہ دور لر . سمرقند : محمد امین ملا جان افغانی . خوقند : جناب میرزا
 میر جابدا غیلہ . اکابرش منصور او غیلہ . اندیکان : ملاش قابل کالت . تاشکند : تولگان خوجا یار قند
 بخارا : عنایت اللہ خان حکیم زارہ . میرزا احمد میرزا عبدالحمد او غیلہ . - سمرقند - قرقہ سنگ سابق
 وکیل لرین رجا ایثار کر قول لرینده گاسمرقند الخیریلہ حسینی یوار سر سمرقند لرینہ آونہ یوار طور .

М. А. ЗАЙДЕЛЬ.

Стар. гор., Дагбитская ул. Телефонъ № 316

Полнометровый, $6 \times 3 \times 1\frac{1}{2}$, верш. хорошо обожженный кирпич: 4
Строительн. фасон.-для карнизов, углов и проч. Цены умеренныя.

*** م. ا. زبدیل نینگ خشت زاودی ***

سمرقند شهری مسلمانانه قطعه سینده دهیید پولی اوستینده تیلیفان نمری

۳۱۶ دور کته قالبب خشنلر اوزونلیکی ۶ و برشوک ابنی ۳ و برشوک

قابين ليگی بربريم و برشوك بخشي هشيرولكاندور

مقرری خشتلر وهم عبارت لونی کرنیز بغه مصرف بولادورگان هرخیل

قالب رهر خیل فورمه ده قویولکان غشتلردور نرخی ارزان

شنبه ۱۱ نوامبر ۱۹۱۳
 رجب الاول ۱۳۳۲
 № 13
 مرآت (ЗЕРКАЛО) کوزگو
 عید ۱۳۱۱

ОИНА
 ЕЖЕНЕДЪЛЬНЫЙ ЖУРНАЛЪ
 На Узбекскомъ и Персидскомъ языкахъ.

تورکی و فارسی اور تہ شیوہ دہ بعضا روپیچہ ہر شدن باحث منصور ہفتہ یک
 مجلہ اسلامیہ دورہ ملت اسلامیہ نگ سعادت
 واصلاحہ مسلمان لرنہ مذہبیت و فنون زمانیہ دن نفع لانا ظہرینہ خادم دورہ
 مسئول محرر و ناشری مفتی مجسود خواجہ بہسبودی

آی	آبونہ قیمتی	اعلان اوجون
۱۲	۵ ۰ ۰ سوم	آخر صحیفہ دہ سطر بندن ۵۱ تین آنور
۶	۳ سوم	آدرین بندیلی و چون نہ تین لیکہ کر کہ نام
۳	۱ سوم ۷۵ تین	آئینہ نگ
بر نسخہ سی ہریرہ ۱۳ تین		کوبلہ آگلو چیلہ ۱۰ تین دن
		یوباز غیب پوچتہ صرغہ اداره دند در

محل اداره شہر پسر قد جاوہ ریشیتینکوف ناشر نگ ۹ ہم ۱۱ رقی اوزخانہ سندہ
 تیلیفون رقمی ۲۹۰ - اداره ہر کون ساعت ۱ دن ۳ انچہ آچو قد در

Цѣна 12 коп.

Редакторъ издатель МАХМУДЪ-ХОДЖА БЕТБУДИ.

Адресъ: г. Самаркандъ, редак. жур. „ОИНА“

Рѣшетинковская ул. соб. домъ № 9, тел. № 290

رسالہ انجمن ہمدان - در سالہ زائعات عبرت - در ادوارہ فرودخت میشود ہر دو ہفتہ دہ سہ ہفتہ ۱۰ و در صدہ ۱۰ ہفتہ ۲۰

مولود سعادت نمود

اندیزده ۱۲۸۴ ربیع الاول قشامی حضرت پسر رسالت شفیع هر دو سرتاج
 سر مسلمین رسول ثقلین پیغامبر ذبشا نیز حضرت محمد مصطفی صلی
 علیه و سلم افندی نیز حضرت نیک تولد تا بیکان یوم شریف دور .
 اثنی علی خنیا لار نام محمد کشف الذبی بضیاً بدر جمال
 مبتنا رفعت مدارج قدرنا خصت تجتینا علی و آخر
 بوروز فیروز سعادت نشان نیک شرف حلولی ایل بر چه مسلمان برادر لار
 عمو ما و آینه او قوچیلر نیز خصوصاً مبارکباد ایتار نیز . افسوس بنر نه ملکند
 مولود شریف غم عید قلیب هم ده مسجد و مجلس کرده - مولود شریف - او
 قوماق بنور عادت بولگان یوقدور که مونگک تا اسف ایتار نیز . سمرقند
 قوش حوض مسجد بنیده جناب ایشان دالاقاری عبد الجلیل حاجی نیک
 حلقه تعلیم لر بنیده مولود شریف نبوی قرائت قیلنور که بشقه مسجد و محله
 نیک محترم امام لری هم موندن عبرت الیب عید مولود نه بر پا ایماق فی
 مملکت نیز غم رسم قیلما قفسی ایتسه لر هم مولود او فوب و مضمونی خلافت
 بیلدور لر بخشی بولور ایدی بنیر نه خلق یلگوز مولود دن بخیر ایماق
 بلکه وحی ، معراج ، بدر ، فتح مکة ، وفات دیک تا ریخ اسلامیت نه
 رکن لر بنیدن بخیر دور . موندای کته واقعه دینیه فی مسلمان غم بیلدور
 دینی چپا لر بنی تقوی سیفه سی قیلماق کیمو لازم دور ؟ مونگک جو ابینی
 آینه او قوچیلر نه اوز لری برور لر . نیز غم قاله - علما - غم لازم دیر و ک
 (ایتمه گان نیز نه سبب شولکه) آینه ، دایما علما غم ایشان بولور او علما غم

سوز اور گاتار علما خستیل بیکونزار دیب شکایت لیک خبر کیلیدی . بناؤ
 علیہ علما حضراتیہ خطاب قیلماقدن آئینہ اوزینی سخلا ماچی واحستیا طایل
 حرکت ایتماقف مجبور بولدی . والا آئینہ نہ تکفیر قینانی مقرر دور . بلکه قیلندی
 یوقار بید که عرض فی - مولود شریف - نبوی حرمتیذ قیلندی که عفواری
 مرجو دور . قصیدہ مولودیه

عید مولودنی دور بکون ای اهل وفا	که مقابل ونگ احکامه ادیان سلف
ظلمت جہل بکون غالب لبوب نور ہدا	اولدی محایل کہ خورشید شمعانہ سحبا
اولدی مولود رسول عربی فخر انام	رحمتین نازل بیدوب مردمہ رحمان رحیم
کیلیدی دنیا یہ بکون بانی دین اسلام	عالم اعلیٰ بکون شامل و فو فیض عمیم
قوی دی دنیا وہ عجیب عل مساوات نظام	قلزم خلقته چون مساوات لبوب حکیم
عالمی دشمن کن کفر ضلالتہ ظلام	اتدی قدرت صد فی ظاہرہ بردار یتیم
اشرف من فلک بھجت شمس وضعی	کہ گل یکی جہان حاصلی اول ڈر بہا
اولدی مولود بکون احمد پاکیزہ صفات	اولدی مولود محمد اول شہ پاک سپر
قوی دی دنیا یہ ہادی منہاج نجات	کیلیدی دنیا یہ بکون داعی دین داؤ
مقدم پاکی اولوب عالم فیض برکات	باغدی تربیت زمرہ اعرابہ کمر
جہلمدن عالم اوزین چولغا منیر اکبر ظلمات	معجزہ ایدی کہ قرآنہ انگ سر تا سر
ملا العالم و نور او سرور او بھسا	قیلور اہل حق اسرار حقیقت افشا
مادر و ہر تو غوب بو کچہ بر خیر خلف	اشہ سنگا اولد بئیس لعینہ ظفر بنگ
ہر ہر ارزندہ کلو قبہ نہ تشریف شرف	اولدی سورہ نفس دندون خطر بنگ
نازل انمیش انگ خلایق جہان بر مصحف	مدد یادوت نکین حضرت خیر البشر بنگ

بو طریق ایضاً لادن اوزنگ ایڈر با

بمیزنی حال لرو ایشلر

۱۲۱ بجی عدد آئینه ده سمر قندنگ میزنا اولوغ بیگ حضرتلری جامعینه مآذن
طرفین اصول جدید مکتبہ ویم روسچہ او قوماق نی بیان لیگی حقیقینه
جمعه ده که مسلمانلرغ نطق قیلنگانی وهرکم اصول جدید مکتبہ بله برسه
اوزی کافر خاتونی طلاق ییگانی و برنجه سمر قندینی ات تو توب (الکافر
واور وکس) دیگانی یازلیب ییدی. اوشبو نطق حکومتو معلوم بولوب حکومت
طرفین - مدرسه طلاکار - و مدرسه میزنا اولوغ بیگ رس لری جناب
علامه نظرو جناب ملا سلیم ویم نطق قیلنگان مآذن دن سورالیب دور
جناب مدرسه اوشبو نطق دن خبر میز لوق دیب دور لر. مآذن آتیب دور
> سن اصول جدید و یاروسچہ او قوماق و یا اصول جدید جیلر حقیقینه هیچ برکم
اینگانیم لوق. فقط - انجن او و اوج - اسمینه که نیگی چققلان رسالغ غضا
فیلمانگ لردیدیم) دیب شقبة اینگانلر یغ منکر بولوب دور. حکومت طرفین
بیلدور و لوب دور که (بعد بنده موندای بیان حرکتو واقع بولس سبب چینی
بیش مثل لیک بدرغ قیلونور. کتاب توغربسینه ذاکون یونجه حرکت لازم
پچاره ما، ذن مسجد جامع ده و برنجه مینک کیشی حضور بنده اینگان سوز یغ
منکر بولگان. انه قایسی در ده که آدم لکی فی کور ساتور. آئینه محرری
ایمان یغ هم او شال مآذن چنک سالیب دور دیگن سوز لر هم ایشیلد دور
بول سوز ثابت بولگانده آئینه محرری البته انکه دغوی - قذف - قیلور. الان
ما، ذن سوز یغ عمومی طرفدن قره ب برآزمی که قیلر میز. اصول جدید و
روسچہ او قوماق زدیغ سوبلر گانه ثابت دور. میز اولاشونه یازار میز که

نه اصول جدیدہ مکتبہذا و قوگان سبیلی و نہ روپچہ او قوگان و جہیدہ
 کشی گافز بولمايدور. ماذن مونگہ بیچ دلیل شرعی و عقلی کورسانا لمیڈ
 موندن قطع نظر ماذن نه استادی محترم حاجی ملا توره خواجہ مدرس جناب
 لری اصول جدیدہ مکتبی نگہ - بانی - سی حساب لنور لری - اصول جدیدہ
 و روپچہ او قوگان لری (معلوم مجلس) و کفر قدغی بوشیچہ سودراگان
 سمرقندی محترم ملا سید احمد و صلی شاعر جناب لری و حاجی احمد مدرس
 جناب لری نگہ استادی محترم حاجی ملا توره خواجہ جناب لری (استبداد)
 شیخ الاسلامی: تورکستان و بخارا ده اصول جدیدہ مکتب لری رواج
 برماقده و روسیہ مکتب لری بلبرماقده علما نگہ سی و حرکتی لازم دور و دبا
 ایتکان لری مذکور محترم حاجی ملا احمد مدرس جناب لری نقل قلیب ایدیلر
 ہم ذہ حاجی ملا احمد افندی انیب ایدیلر کہ (استبداد) شیخ الاسلامی
 استادیم ایشان توره ایلان زیارت قیلدییم شیخ الاسلام جناب لری
 دیدیلر کہ بنیرا شیتار میز که بخارا و تورکستان علمایی اصول جدیدہ ایمان
 دیر ایشیلر عجب! دلیل لری نه دور دیب موآخذہ قیلماچی بولگاندہ
 من (ملا حاجی احمد) دیدیم کہ افندیم بنیرا شیخ میز (ایشان توره خوج
 و ملا نه مراد ایتار) اصول جدیدہ مدافعی و حامیسی دور لر دیب
 قوتولدوک) عجب حاجی ملا احمد مدرس جناب لری استبدادن شوقند
 سوزلب مینہ قندای ہم نام کرامیلری ایلان برایی جدیدچی نی
 (معلوم مجلسده) ارغانتا پیچہ جناب استاد محترم حاجی ملا عبدالحل
 مخدوم مدرس حاجی ملا توره خواجہ مدرس حضور لر مینده - کفر - غنبت

بر سبب بدنام ایتار لر حال بو که کفر غه نسبت بر گان آدم لریدن که (بری زوی
 او تو گان رسمی نامور حکومت دیگری روچه بیلاید و رگان عادی بر کشید
 لر حقنده حرمت و رعایت بلکه اعانت دن بشقه بر سر صادر بولگان بود
 او تا بولک هنوز آلتی آتی بولگان بوق ممول جدید مکتبه والی ولایت خنوش
 سمرقند قاضی سی و سمرقند فی اکبر علما و ساداتیدن جناب قاضی ملا محمد عیسی خواج
 مدرسن قاضی ابوالحی خواج و قاضی ملا ابوالقاسم و قاضی ملا بقا خواج جناب لر
 اصول جدید مکتبی فی عین شریعت و اصول قدیدن کوره نافع لیکنی بیان قلب
 اید بلر که - سمرقند - جریده سی یاز بیای عجا ! آلتی آتی او تاسدن قدی
 بولد یکد اصول جدید مکتبی و اصول جدید چیلر مجلسرد حتی جامع شریفه تکفیر
 قیلون دور ؟ - انجن ارواح - رسالسی حقنده هم جناب قاضی ملا محمد عیسی
 نه (سوزلری هم نوغری و درست) دیگانلری روایت قیلونور همه دن عجا
 بولکه ما دن مینگ لر ایلکیشی حضورینده انیکان سوزلری حکومت حضورینده هم ده
 اوزینی استادی حضورینده منکر بولور . نیز بوسوزنه یازماس ایدوک و اما
 بتون خلق اره پسینده شهادت تابکان و جامع شریفه سوبلا بکان و چون و کور
 و اکم یوز مینگ تارگر بللری اصول جدید مکتبه او قویدور الرغه دفع اشتباه
 قیماق او چون و خلاق فی بهر سر دن غزیر ایمانیه چنکه اورولگان او چون
 یازیب فر صمیمنه فوت قیلر مینر والا آیتب نور و ب منکر بولگوجی کیشی سوزی
 بر - پول - لیک اعتباری یوقدور . آه نیز قندای کنبیان فالگان مینر .
 خلق عالم اصول جدید و علم زمانه ایلر آسمانلرغه اوچار نیز هنوز بهر بهر مینر تکفیر
 و تلغیان ایله وقت او تکارار مینر .
 محمود خواج

کوستا و لبون دیه دور: فکر حرکی ایلر دین سلاستیکلر چوک جیه لدیقینی بختی
دفعه اولورق دنیاغ کوستروچیلر عربلر دور. یاورو پانک بعض فیلسوفلری:
ابن رشد فکرلر حریت و یرووده دینگ اساسن بوزاجق قدر آلله کیستدی
«بدن فانی اولغان صونگ روح ایچنده بقا یوقدور. باقی اولان انواع
دور». دیدی. بمیشیلر. لیکن ابن رشدگه بو اسناد، اشخاص باقی اولمادی
انواعنک باقی اولدیمنی صورتده کی سوزینی یا نگلش انگلاه دن ناشی اولمادی
بناء علیه بو اسناد خطا دور. یوقه ابن رشدده ارسطو بشق لردیدگی
اشخاص وجودگه کیلور فانی اولور. انواع ایسه باقیدور، زوال بولماز دی
دور. بو ایسه بشق برسلله دور که ابن رشد عبارت سیدن چیقاد فکری منبأ
بتولای مغایر دور. ابن رشدنک بشق بر سوزینی ده بیلد یا لغش تفسیر
ایتمیشلر ایدی. ابن رشد مسلمان ایدی، مسلمان لونک هیچ بر زمان علمگ
مخالف بولماینی، بلغوز علمی نظریه لرد، کی خطا لونی، یا ایسه خیالعه ابارد
سیلی میدان آنکان علم اسپند اکی او هام بونی قبول ایتدیکنی بیگ بختی بیلور
ایدی. ابن رشدنک کتابلری میدانده دور. بختی دقت ایلر مطالعاتیک
بو کیمی اسنادنک یا لغش اولدیقینی انگلار میز. لیکن بو سوز ابن رشد شاگرد
لریندن داو قغان ابن سبعین گنسبت ایدسه سوز یوق، چونکه ابن
سبعین اثر لرنده مونگا دلالت ایتگان عبارت لربار. یینه بر فیلسوف
دیهدور: عربلر ننگ کرک یونانیلردن کرک بشق لردن آلله فکری علم و فنلر
اولده کتبخانه دیوارلری آره سینده کتابلر ایچنده مدفون اولغان،
یا خود خزمینه لرداکی قیمیلی تاشلر کیمی بر آزد ماغ لرده محبوس اولوب نهانیت

سچ بر جاتلرن نامین ایتمگان حالده: عربلرنگ قولیفه کړه ایله انسانیت
 و نیاسنه حیات، ثروت و صناعته سبب، جانلرغه آزوق اولدی،
 انسانلرغه قارشولر نیده طهرغان غایه کمال گه یورو تر گه اینگ برنجی بناچی
 اولدی. یاورو پالیلرا یچنده تاریخ فی لایقچ نقیش ایدوب صونگره عقل
 و وجدانلرینه مراجعت ایتکالنردن برکیم یوقده رک یاورو پانه نادلق
 قار انقولقیندن علم و معرفت یاققی سینه چیغارو، آنلر نظر فکر قاعده لرینی
 او گره تو، تجرب و مشاهدنگ علم اوچون ایننگ نق ایکی ساس و لایقینی
 کور ساسون، فضیلتی شرفی یالغوز سلیمانلرغه، سلیمانلرنگ کیلتور دیکلری
 علم و فنون گه مخصوص اولد یقینی انکار ایتسون. علوم عربیه، آداب اسلامیه
 ایتالیا گه کیلدگی زمان بختینه قارشو پاپا آنده بوق ایدی، حکومیتی فرانک
 (آومینون) شهرینه کوچرگان ایدی. بو سببیل علم ایتالیا ننگ شمالنه توغری
 آقرن آقرن بول آکوب صونگره شونده قرار تابدی. پاریرنگ اوراملری
 اولن ایچی عمرده گنه اسپانیه اوراملری کبی تفریش ایتله آلدی. یینه
 بر فیلیپوف: مسلمانلق ایکی عصر اچیده بزرگه چاباسر نهیت شناس ویر
 دیک حالده، کلیسا عالم نصرانیت گه اولن ایکی عصر حاکم اولد یغی مدت ده
 بر نهیت شناس ویرمدی سلیم سببی نه دور و میش. سلیمانلر اوسینده
 علم ننگ بونیفی، بو پارلاقلی یالغوز بر فرقه گه خاص دگل ایدی. بتون
 خلق علمه رغبت ایتوده برابر ایدی. آره ده تفاوت اولور سه
 استعداد و اجتهاد تفاوتندن ایدی. شبهه بوق که بو حال خلیفه لرنگ
 امیر لرنگ مامور لرنگ علم گه قارشی اولان حرملری، دین ننگ کرک سلیمانلر

کرک بشقار قنده که عدالت، رفت و سماحتی آرد سینه حاصل و لیش یکی
شونگ ایچون فضیلتی فی بشقار و رندن اینر لاک نیوش دگل دور. یاد
فلاسف سیندن بری؛ بتون دنیا ده حلم نگ بودر چسیند ایر شمش
بر فاح (سلمان فاتحن مراد ایدیه دور)، رفت ملایمت نگ بودر چسیند
ایر شمش بردین کور لمش دور دید دور. محمد نجیب ناری

اخبار جهان عمومی مسلمانان: قنفرة سی

فرانسوز علمای آراسیده معتبر بر کشیدن الکان خبر میز خ کوره، مصر ده
بر بابولنه تورگان عمومی اسلام قنفرة سنی کیلر یاز کونی پار یزده بر پافیلان
اوچون حاضر لیک کینگا شلری، واقع بولوب ۱۹۱۵ لایخی یل نگ
موافق بروقتینده پار یزده یا که اسوچر نگ، جنوه، شهیدیه بوعومی
اسلام قنفرة سی ترتیب بر بلور. قنفرة نگ پار یزده یا که جنوه ده ترتیب
بر بلما قنفرة مقابل آید تورگان سوز میز بوق، مگر ده: ۱۱ مصره انگلیت
حکومتلر نینگ، قنفرة نگ مصر ده بر بابولنه شمش مخالفت قبلما سلیک لری (۲۰)
قنفرة خ کیلر تورگان آریا و افریقا مسلمان لری اوچون مصر نگ موافق
راق بولوشی. ۲۳ آورد و پاستشرق لرنینگ هم مصر خ کیلر قنری چندان
مشکل بولمس، او شبولر قنفرة گانده قنفرة نه مصر ده بر بابولنه قنری مناسب
کورا ر میز. (ترجمان) آینه جمیعت نگ مسلمانر بر پافیلر لری

البته مصر ده بولور.

رسمی حسابلر خ کوره صرب عسکریدن تورکلر ایلر و روشده - ۵۵۵ کیشی
اولوب ۱۷۱۰ مینگ کیشی یارالانوب دور. بلغارلر ایلر و روشده - ۷۰ مینگ کیشی
اولوب ۱۷۱۰ مینگ یارالانوب دور. و هم اوروش و قنفرة تور مینگ کیشی بوز
کیشی و بادن اولوب آرنار و اختلافلر نیده بر پنج مینگ تلف بولوب دور.

بالقان محاربہ سیدہ روسیہ و روس اھالیسی ننگ بولغارنہ قبیلگان بخشی
 سبق لری، قارداش قلمکاری کوب اولوغ دور . بولر پانچت جریده لریدن
 تفلادریج قلمنگان ایدی . بود فہ بولغارستان سابق مبعوثلریدن -
 وہ لچوف - ننگ نشر قلمنگان رسالہ سیدن آلوب صوفیہ دن : چایت جریده
 سینہ بازادور لر اروسیہ ننگ بلغارستانہ آخرکہ محاربہ انتا سیدہ قبیلگان
 بخشیلیق لر ننگ بیانی بارہ سیدہ بر سال قلمنہ آتوبدور . بود خذ منکر ننگ غمہ
 لری شونلر دور : (اولا) یوزدہ بیش فالیفس پراسپنت ایلن بر میلیون مہوم
 لیک فرض بر بلوب دور . بود فرض ننگ وعدہ سی ایکی مرتبہ کیلوب اوتوبدور .
 (ثانیہ) یوزتوقسان مینگہ قاپوت ، ۱۵ جفت : قوندرو ، ایلک مینگٹ
 : وودروان ، ملتیقی و ایلک میلیون (اوق - فشنگ) ہدیہ قیلونوبدور
 (۳جی) موندن باشقہ ماکیدونیا کونگلی لری اوچون یگرہ بیش مینگہ ملتیق
 ایلن اولن ایکی میلیون اوق بیرونوبدور . (ترجمان) بود فہ بخشیلیق لر غہ
 مقابل بلغارستان ننگ روسیہ دن یوز ایلان تور ماتی تعجب لیک بر ایشدور .

ادارہ

استبولہ ، زینون ، بورونیدہ کما اوق کارخانہ سینی کینگ قیلونوب ہر کون
 بر میلیون پاترون ایشلانا تورگان در جہ غہ بنگورولا دور .
 نورکیہ حکومتی قافقاز سرحدینی جدہ استحکم قیماقندہ کرشیدی بو آخرکہ ہفتہ دہ
 روسیہ سرحدینہ ۳۵ مینگہ عسکر ، ۱۲ کتہ زور طوب و کوب اورشون سبباً
 بناریلوبدور . قافقاز سرحدیدہ کہ کرد لر غہ ہم یراق تار اتیلور .

انگلیس ده آتش عرابه ننگ ایکی - پراوا از - آتشخا زسی اسبابه ایلا
اوغور لانیب دور . ۲۳ سزدن بری - خریطه عالم - تیار قلیقا
اوچون آورو پا اهل فنونی اره سینده مشورت بار ایدی که ایندی ننگ
کمل خریطه عالم ننگ تیار لاماچی و برایکی نیل صونگره طبع بولنور . مونگر
۳۳ کته حکومت ننگ جغرافیا علما لری قوشولوب ۵ میلیون فرنگ
خراجات ایل تمام بولور کته بیگی میر یوزینی بر میلیوندن بری قدر بولور .
تورکلر چشیا وطن پرورانه توغر پسینده کوندن کون ترقی ایتیب
تور و بدور لر چنانچه نیگیلیدن آلتیگان تورکیه اوچون دنیا نه اینک کته
اورشوش کیم لریدن - سلطان عثمان - درید ناته غه اولانچی دفعه
اسلام عالمینی (بیراق) نه کوتار ماق نه (کیم که ملت و بحریه اوچون
خدا اینی کوب برسه او شال کوتار سون) دیب سامون شهریدن بر
تورک مسلمان اولن عثمانی آلتونی یو باریب دور . یینه خلیل زاده جیم افندی
اسمینده برکیشی - سلطان عثمان درید ناته غه اولانچی دفعه کرماق اوچون
دیب اولن عثمانی آلتونی یو باریب دور . ایندی بوایشلر اوچون -
مزایده - قورولوب کیم که اچنه بحریه نفعی غه کوب برسه علم کوتار ماق
د اول کرماق شرافتینی انکه بریلور که بوایشلر وطن پرستلیک فی
ترقی سپینه دلیل دور . مراکش ننگ بیکار بولگان سلطانه مولا حفیظ ننگ ۲۲
خاتونه ایمن مکه غه سفر قلوب و خاتونه ننگ عددی نه آرتوروب یوزنچ بنگور گانی
یازیلیبیدی . آری مولا حفیظ چابلی اوتکان آیده یوزنفر خاتونلری ایان بورت
کیلیب دور لر . موندن بشقه ۱۴۰۰ میلانیسم مکه دن آلیب دور لر .

اولوغ دولتدرنگ اوروش مسلح وقتلیدہ کہ تو تہری
والرنگ قیلہ تورگان ہر شیک کی حربی مصارف لری .

درگاہ آتہ	صلح و قیادت کا قوشون	شکر عدہ اور شہنشاہیہ	طوبہ بریک عدہ	سلطنت مصر انگلیس (دہلیہ - ۱۰۰۰۰۰)
المان	۸۱۲۰۰۰	۵۵۰۰۰	۴۰۰۰	۴۲۰۰۰۰۰
روس	۹۰۰۰۰	۴۵۰۰۰	۲۵۰۰	۶۴۰۰۰۰۰
فرانس	۷۳۰۰۰	۳۰۰۰۰	۲۰۰۰	۳۸۰۰۰۰۰
نہجہ	۳۹۰۰۰	۲۵۰۰۰	۲۰۰۰	۲۵۰۰۰۰۰
ایتالیہ	۲۹۰۰۰	۲۰۰۰۰	۲۰۰۰	۱۷۰۰۰۰۰
ڈانوبیا	۲۳۰۰۰	۲۰۰۰۰	۲۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰
۲۳۹۰۰۰	۲۳۹۰۰۰	۲۳۹۰۰۰	۳۰۰۰	۱۷۰۹۰۰۰۰

انگلیس

جو آراء انگلیس دولتی ننگ قشونی و حربی مصارفی ہمہ دن از بولس ہم علم و تدبیر
 برکتی ایل جمیع دولتلردن بای راق و زور راق دور . زیرا کہ انگلیس ہر چہ
 مستعمرات و ثروتمینی خیل خیل حید و نیز نکلر ایلر قولغہ کیلنور و بدور . اما آلمان
 دولتی ننگ قشونی تمام دولتلردن کو بر اراق دور و حال آنکہ روسیہ ننگ آدمی
 آلمان ننگ ایک برابرنیدہ دور . آلمان ننگ مستعمراتہ باشندہ دولتلردن آذربایجان
 دور . ہر دولت ننگ زور و قوتی خواہ اورش و صلح زمانیدہ نہ توفکر
 ایلن . حیدہ سپاسیہ دور . ہر ننگ ہر ایکسی مشرق زمین غنہ
 یوق دور .

خو قندنگ ده چقریم لیک مسافندیکه - کریم دیوانه - موضعینده - سوم -
 معدله بار ایش کر خو قند تاجر لریدن محترم عابد جانبا ی محمود با ی اوغلی جنابا ی
 یوز نفر عمل ایلر موم چیقار مان او چون ایش باشلر کانلر نی محترم خو قند مخبر یز
 یاز ا دور لر . الله تعالی رواج برسون .

خو قند دن یاز ا دور لر که مو چنی قطعه نه شیخ الاسلام محل سینه مسلمان
 اره سیده پیوه فرو شلیک دکانلری هم ده فاحشه سکن لری کو با یجا قده دور
 (اداره) محل خلقی اول طرفه یقین قوم مسجد لراوشبو تو غریدن خو قند
 غچلیک و بلند درج لیک فرغانه و الیپیند عرفیه و اتفاق نامه ایلر مراجعت
 ایتیب هم ده دوکان ایگر لری محترم مسلمانلر اوز اسپکنه لرنی پیوه فروش
 و جلبت فروشلر غاجاره غریه براسلیک لری لازم دور . سمرقند برنجه کامیل
 مسلمانلر ده مونگ قیج و گناه شرعی سینی بلیب پیوه فروشلر نه اوز دکا
 لریدن قو دیلر . اسکند ایگه سیف سوز او نمگانه همایه سی شرعاً اسکند
 ایگه سیف دعوی قیلر ده بولور دفع فساد او چون البته اوشبو باده قضاة
 شرع شریف نه حمایتلری تیکر کرک دور . حال بوک مونگ قیجی نه و کنا سینی
 نوشونور و ب آیتلر اسکند ایگه سی مسلمان کیشی دین مبین حکمی فی آرز
 بهر اچر غه ساتاس . تشکر مرغیلانده جای تاجری محترم
 عبد الحمید فندی محسن اف میلانده جناب لر نه اداره تشکر ایتار آمینه نشر یف
 زحمت چیکانلری او چون . اند بجانده محترم شاعر خائب جناب لر نه
 ده اچنی رقم آمینه داکه - تولا - شعر یز جواب مقامینده که شعر یز دیو کوش هم
 قشع سوز لر یاز بیلگانی او چون آمینه غه درج ایتالر دوک عفو ایتار سز غزیم

مذکور شعر نمونہ سی او شبہ دور . . . در ریاضت علم حاصل اولغای سچ شخص
 حکیم جو حق لرغ ایرور عین ریاضت بوریا . . . و یک ریاضت تار تیب آج
 و بلا نفاق یورگانده او قوما سہم کیشی عالم بولور . . . بخار اده و ملاو
 مدرس جنا بلیتیک برنگی مکتب آچکانلر نی اداره غہ کمال مدح ایل یازا دور
 اندیچانده جناب طالب علم محترم ملا محمد صالح افندیو بعد از تشکر، مشورت
 لر نی مقبول لیکنی اداره عرض بعضی نمرہ لر یازما قلم نی رجا ایتار .

(دیوان مولوی یوسف سیرانی) یقینده باسیلوب چقیدی
 کہ اولن جزو دن مرکب ۷۳ صحیفہ دن عبارت ہر حکیم او قورلک ادبی
 ملی عجایب و غرایب غزلیا تکر ایل مزین دور . . . تیار جلد لیگی برصوم
 پوچتہ حق اوزیمیز دن کوب آلوچیلر گہ ۲۰ تین متنریل ایدیلور . عنوان
 مراجعت ایچون ایکی تاشکند تولاگان خوجمباروف .

آہ بزنیک جو قتل اولدی ہبا ! آہ دین ایتیمور لر علایسینی ادا با	ند دن او شبہ ضلالتہ توشدوک
ای جہان اہلی بولدی دشمنند	بشہ لر عالم اولدی بیز انعی
ایلدی بعضی کشف صنع جدید	بعضی کشف ابتدی ملک امریکا
قوت قبضہ بطل و عدل نظام	بندق تیگراف و سپر ہوا
توندی آفاقی کوس علم و فنون	علم و تعلیم و مکتب و مآوی
وکلہ مجلس و مہوش لار	غریب دن تا بمشرق اقصی
ہربری اوز جہانہ نفعی اوچون	مشورت اوئیمین ایتدیلا حیا
بزمینوز عبش و عشرتہ مفتون	جالیشور ملتی اوچون عشرہ فاء
(ف. ر.)	بزمینوز عبش و عشرتہ مفتون

اندیجانده ییگی بانگش

اندیجانده مسلمان قوطوسینه (دیون متقابل شرکت بانگی بینی (دو بیتی
 کردیت) آجما قو قرار بریلدی حاضرکه اعضاسی ۱۱۰ نفر بولوب ۱۳ دن
 زیاده سی مسلمانلر دور. سرما یسی ۲۴ مینگ موسوم دور. شورت اعضا لری
 اتلی نفر بولوب یرمی مسلماندن ابش نغان مخدوم عادل خاجا و غلی. ذوالنون
 بای قوطوغ بای اوغلی. میر حیدر بای میر جلیل اوغلی. لوبیدور ۱۰ اداره اعضا
 لری ۳ نفر روس دور از بیکه بزغنه زمانه غوغا تعلق دار علم دن فبردار کیشی
 یوقدور بقتیش چی اعضا لری اوج نفر بولوب بری سدا صد خاجا تورسون خاجا
 جنا بیدور. بانگ کیلر - حوت - آئیده آجیلر کرک او شپه نه وجودر گ کیلیش بند
 نیکور محترم مسلمانلر و الرنه یار وچی لری سبب بولایلیز. بانگ بولاسون دیکانلر
 بار ایدیک الرنه آمینه اداره سینه که (موش غوغا...) حوال قیلدوک.
 عید الحجیه سلیمان

کته تورغان خبر لری

مخبرگز کو بدن بری او شپه شپرد کی مهر خبر لر نه یازوب تور ماقو و عده انیکان
 برسام ده، حاضر غچش یان ذکر و اقد لر نه کور الیم. آتا یقین لوده واقع
 بولگان عبرتلیک بر حاد نه یاز مکدن قلم فی توختا آلدیم که و اقد او شپه دور
 کته تورغان بای غا لر بدن بر ذات اکی او غلینی ختنه سی اوچون کته توی بری
 توی اوچون بروگان قند سپارش قلوب آلدی؛ اتلی مینگ موسوم زیاده میر جلیل
 جاب - خلعت حاضر لوی. خوقند، تاشکند و باشقه شهر لرون شهر
 سازنده و جوان بچلر نی کیلنر و ب بزم قیلدور دی. توری شهر لردن کیلگان

مغانگر هر کون بی مبالغه اول خیل طعام پشور و بید و روی. لیکن بولند بند
و کونانگون طعام کردن نفس شهر فقیر لرغونیکامدی. ایکی کون (کونیکاری)
بریلدی. کونیکاری اینچیدن اولاغ نه آلوب چوقه چیلرگه انچه، تون، سماوار،
کوزه، یس انعام قیلندی بخلاصه: توی ایگه سینک اوزا اینکایچه اوشبو
توبه تخمینا یوزمک تنگ. یعنی له امک صوم صرف و اسراف قیلنوبد و راجه
اوز بی می؛ بانگ بی می سرغ نیه؛ کلوا و اشربوا و لا تسرفوا. اتی ایل اول
قیامتده جوابو قالور جانیم آدم لر نه آجینی کیله تورگان خبر لر نه باز مانگیر! یا ایکن
سرغ قند بریادیمو؟ آفرین تو یحیی لرغ.

سابق - سمرقند - جریده سینک ۴۴ رقیمنده که بخارا له داستیک طلب سیدن
عبدالرو و فطرت افندی ننگ ترقی و تجدد - نام فارسی مقاله سینک
معتبر - سراج الاخبار الافغانیه - مجلسی ثمانا یازیب دور.

ملت جریده سی

x

اوشبوینگی جریده ننگ برنجی رقمی اداره غه کیلیدی مندر جات تاتارچه قسیمینده
اکثریت ایل پادشاه لیک دو ماده که ایشلر و روسیه سلطنتیشلی اینگ کرک
لیک مسئلر دور. روسیه قسیمینده هم روسیه سلطنتیشلی روسلر تو لاغیکه نیکامی لانیم
مسئلر دن عبارت دور. ملت جریده سی، مجله شکنده - ۶ اکت صحیفه ده
طبع بولنلگان و کمل بوب بیرمی مسلمان و یرمی روسی یازیلگان دور. ملت
جریده سی هفتده لیک بوب سنه لیک ده، بریم سنه لیک اوچصوم دور. محوری
اسمایل فندی لمانف. ناشر لری حاضر که دو ما اعضاسی ذاکوخی ابن یامین
افندی اختم اف و سابق دو ما اعضاسی زمانفی علمادان پسیم گرای جانتورین

جنا بکریدور. بنگی رفیق مخمریز غده موفقیت تیلایمیز. دو ماحد البدن و رویداده
 مسلمان سیاسونی افکاری و دو مانی باریشیدن توغری معلومات
 خواه لید و رگن لرا و چون ملت جریده سی اینک لازم دور. عنوانی پتیر لور
 ناویچیکیکه کوچسی اوی ۷ کوار تیر ۱۵ ملت اداره سی.
 بلند دره جلک تورکستان گنیزال گبور نا طوری بنگی بلدن باشلاب. تورکستان
 ده کی شهید لر ننگ عرق و شراب سانا دورگان انبار لر بنی بریم بریلایند
 امر بریب دور لر. بو اسپکدار لر و سلور هم برلی خلق لر فی ار اسینده و پست
 کوب رواج بره دور. شراب انبار لر ننگ باغلانا قبیله همده دن کوبراق
 بلند دره جلک سمرقند گو بی نا طوری آدیشیلید زه جنا بلری ایلان تاشکند
 او نیز دینگ حاکی همت و غیرت کور سانا بدور لر. البته انسانیت غده خدمت
 اینک اندری او چون الرغوشکر لازم دور.
 معتبره صداه ننگ یازیشیند قراگانه کفکا زنگ بعضی بیرنید اکه مسلمان لر نفسا را
 لر ننگ. یالکه. لیک بریم لر یقه فعلاییم آنچه ایل قوشولوبه دور لر. بنیز تورکستان
 شول طریق بریم لوده و فرنگی بل باشی کچی لر نیده و هر نوع. مسخت. لر مسلمان
 یا شلری کوبدن بری قوشولگان دور لر. سحر خچ و قتلرینی قلوب غدا و نکار لر لر.
 حتی سمرقنده برایکی بایسی سینگانین قلوب سبب بولدی دیر لر. بول توغریده
 بنیز کفکا ز مسلمان لریدن قالیشما میز. مادامکه مسلمان قلوب وز مانچه مسلی
 نفرج گاه لر عزیز بوق بو البته شوندا ای بولور. عجایب! بنیز مسلمان لر دایما
 آور و پانگ او یون و کولگو و یا اینک مذموم عادتینی قبول قلیب علم و هنر یون
 بخشی و نفع لیک ایشلر یقه کوشیش قیلما میسر.

بشارت مولود شریف

بشارت ایسلمانان که امروز عید مولود	ز بطحا منظر انوار حق امروز موجود است
ز برج آسمان وحدت آمد سر پیمان	زمین در وجد از این طالع میمون و سود
بنی آدم لباس کرم است امروز می پوشد	ملائک ازین دم بطور عزت مسجود است
مبا با جلاله با هزاران نعمت داد	باهل آسمان با صد زبان شکر معبود است
الاهی حال قرآن نشاء مقدمت جان	ز شد حکم دینت زو ابلیس مسدود است
بنو رید ایسلمانان بوجد آئید و خوش بجا	که مولود ابوالقاسم درین آیام محمود است
نه بطحا شنبه شرب رسول مکی و اتمی	محمد مصطفی بر سوی مایان روی بنمود است
جهالت مرد باطل رفت نرفان رو بجا	علوم دین اخلاقی نشاء رحله موجود است
مسلمانان سز و فخر بر هر فرق عالم	که این فخر جهان پیغمبر این قوم مسعود است
الانجی بنو پیرو بشرع و سنت آتش	که هر کس در شرف زمین روزه بایک اسم افروز است

اثر شیخ ابوالقاسم عالم ایران

✓ تاز بانه تأویب

دیشب کج غمگده تنگ تار من	آتش گریفته بود دل سقیر من
با گریه داشتم قدری حیرت؛ لیک	(اندیشتم) رفیق شفقت شعار من
باقامت خمیده با چهره غمگین	داخل شد و نشست همی در کنار من
گفتا چگونه...؟ بچه کاری...؟ و حال؟	بازت چنین رسیده ملال و کد ز کیست
گفتم: خوشامدی.. بنشین ساعتی، بیا	تا یک بیک هم بتو تفصیل ماجرا
خلق زمانه جمله بیک سرعت سریع	دارند تا بطارم مقصود اعتلا
آن یک دودیده بهر شرف در بیط بحر	وان دیگری بریده پی نام در هوا

انصافه، ملاخط کن، بر نشین، بگوی
 اندیشه بدین سوال من افتاد و شکفت
 ایغافل از دقایق قانون زندگی
 و اینکه در معرض سعی است اجتهاد
 هر کس بقدر هر چه بکوشد کز و برد
 بکشد و ده است سفره ارض و سمات: این
 ایزد نه ظالم است، نه طالع جفا شعار
 آن جهل کرد و یافت زیزدان خیر لطف
 بنای حالیت خود او لا حساب
 قوی: زبون عجز ز تفریق خوب و بد
 نه پیروان زند، نه قرآن، نه زبوا
 در سر نه میل عزت فی آرزوی نام
 بر قلب اعتلای خود از فقر دیده زخم
 فی فکر نام و تنگ نه اندیشه حیات
 جمعی بنابر زلف پر بچه گان اسپر
 که از نشیمن صدم وصل و غریو
 هر فامتی که دیده همه سرور اشبیه
 روی وطن ز ناخن غفلت جریده دار
 برخی فساد بر سر هم در تلاش جنگ
 آن یک کشیده بر سر این پشت از غیب
 کردند تا خلاص ز موج محیط فخر
 کز نوم نبرای چه گردانده بخت روی؟
 خندید و گریه کرد و سکوت نمود و گفت
 وی مانده من چشم تو سر جهان نهفت
 اینجا نمیدیند کس: آب نان منفعت
 گندم فشانده گندم جو کشته جو برود
 بر خیز و ذره گیر و یاد مکش ششین
 لیکن چه چاره؟ قاعده زندگیست این
 و نیست مانده وید از اقبال خورشید کین
 و انگه بیار طالع و اقبال را عتاب
 گویند قایلیشان رفته از سرشت
 نه تابعان کعبه، نه تجار، نه کشت
 در دل بیم دوزخ و فی رغبت بهشت
 بر تارک جلال خود از جهل خود و خشت
 فی اضی ملامت و فی قادر ممت
 یاد نگاه مست بنابر پیال گبر
 که از بلای نیمشب بجز و نفسیر
 هر چه رده دیده، همه ماه را نظیر
 آنجا بباد روی بتان کرده جانشان
 از ضرب عمر و زید جهان را نمود تنگ
 وین یک بیای آن زده از فرط تنگ
 اسلام را افکنده همی در دم فتنگ

از بهر یک مؤخذ به اعتبار بوج
 بی فکر اینکه ملک چرا خوار و زار شد ؟
 چندی گرفت راه نفاق شفاق پیش
 قربان نفس شوم حدیث ساخته
 ز اندیشه ملوث منحوس منفعت
 تا چند تنگش بشود نوش جان
 یکسر نموده مهر و فای وطن فدا
 تو میکست پیشه اشان این حال آن
 این رسم کار که زندگی است این
 ای آنکه هرزه در کرد افتاده ، بیا
 هر کس بقدر هر چه بچشد کز و بزد
 گندم فشانده گندم جو کشته جو برد
 « دار الخلفه استنبول : عبدالرؤف فطرت بخاری »

۱۵۱ رقم سیر
 آینه ننگ ۱۵ - رقمینده بر نه بونلاق لیگی با بنده قسط معلومات بر یلیب هم ده
 سیر یوزی ننگ نقش سی تار یلیب ایدی ۱۰ ایندی سیرنی بر تر بوز فرس قلیب
 ۱۰ رقم آینه داکلی سیرنی شکلی غفراب او شوسوز لر نه نینگلا نگر . سیر یوزی سوز
 و نغراق دن عبارت دور . قوروق جابینی نور کچه - قره - سوبنی - دینگلر - دیرا
 سیر یوزینی ۱۱ حصه دن نور تی قوروق لیک و ۷ حصه سی دینگلر سوزلر بدور
 ایلگار ی سیر یوزینی نور ندن بری قوروق لیک دیر ایدیلر . اما آخر که تحقیق
 بو بو نچه ۱۲ حصه سی قوروق قلیک انیغ بولدی . نقشه گدقت قلیک انیغ سیرلر
 دینگلر لرا وره سینده کته ایکی برجه قره بار دور که نصف کرده شرقی داکلر

پرچہ نمبر ایک دنیا = ارض عقیق دیر لر. نصف کرہ غربیہ کی قرہ فی تنگی دنیا
 ارض جدید دیر لر. ایک دنیا قور و قلیکے بندہ قسم غہ بولونہ دور. چنانچہ
 آسیا، آوروپا، افریقا قطعہ لر، آوروپا قطعہ لر ایل آسیا بربرینہ متصل
 و نقشہ و اکہ مبدہ نقطہ لر ایل حدودی اشارت قبیلنگاندہ. ہر نہ توکرستان
 آسیا قطعہ سینک اور تہ سیندہ واقع ہو. افریقا قطعہ سبدہ اولی زمانہ۔ یوس
 برزخی ایل آسیا و متصل بدی. اما برزخ قازیلیب بحر احمر ایل آق دینگلر
 بربرینہ قوشولگان فی سبیدن افریقا آیریلیب قالدی. جدہ غہ بارگان حاجی
 بابا لرینگلر او شہر قازیلیگان برزخ دن یعنی۔ قنال یوس۔ دن او تار کر
 لر۔ کیکان جر۔ اما بدور لر. نصف کرہ شرقی یعنی ہر نہ شرقی قسمینہ بندہ
 بر پارچہ قرہ بار کہ نقشہ دن معلوم و آتی۔ اوسترالیہ۔ دیر لر. آوروپا
 قطعہ سبی قدر کہ بر جزیرہ و ہر طرفی سودور. انہ ایکیدن بری ایک فی
 آدم لرینہ معلوم ہم دہ یونان علما لرینک کتابر بنہ یازیلیگان قور و قلیک
 شہرت قطعہ دن عبارتہ دور. یونانیلر او شہر تورت پرچہ نک اجمالا ہم
 ناقص سلیب اما بو کوئی بنہ ہیلہ تورگان تفصیلات و حدود بدن پنجرہ بدیلر کہ
 لرینہ یازلیگان کتابیدن معلوم دور. مسلمان علما و سیاح لریدن برچہ آدم
 بیش دن عصر مقدم او شہر تورت قطعہ فی نما یور و ب و او شہر بابدہ کتابر
 یازدیلر کہ آمینہ نک اولی رقلریندہ۔ جغرافیہا بیت؟۔ تحت عنوان سیندہ
 آزر اق معلومات بریلیب ایدی مسلمانوں کیں فرنگلر بو تورت قطعہ فی
 نہایت وقت ایلر بورہ بکور دیلر. حدود لرینی آینالہ دیلر. خلاصہ بنیاد
 بیلیب خلق عالمہ بیلدور دیلر. نقشہ پلان لرینی چیز دیلر. تاخرینی بلند

دینگلر لر بنی چتور لیکلی عجب اولچالیدی و آدم لر بنی عددینچ بیلندی . بنز نکش
 آسیا قطع سی ایکی دنیا نگ شرق طرفده آورو پاغورده افریقا جنوب غربده
 اوسترا لیا، جنوب شرقده دور . ایکی دنیا اطرافینی قابلا ب آلکان
 دینگلر لر شودور ، شرقده - بحر محیط کبیر - جنوبده - بحر محیط هندی - غربده
 - بحر محیط اطلسی - شمالده - بحر محیط - بحر محیط شمال - دور کورلر خارجی
 دینگلر لر - ویانیک اوقیانوس - اتال دور - نودوق ایچده سو قو لکان بنده
 دینگلر لر هم بار پناچه شرقده - چین دینگلر - اذخ تیکه - یاپون دینگلر
 جنوبده - ایران ، قلمز ، بحرین ، بنگاله ، ایران دینگلر ، این دنیا
 اورتا پسیند اگه - بحر احمر - آق دینگلر ، بحر اهنس متوسط ، قره دینگلر ،
 غربده - اطلین دینگلر ، شمال دینگلر شمالده بنه آق . گنزد . که
 دور اوقیانوس ، بحر چارکی بولوب ایچ دینگلر لر ایالور . بلور
 شرق خلق ، دیمه بیز آسیا و افریقا و اوسترا لیا لیک لر اتال دور ، غرب
 خلق دیمه آورو و آدم لر بنی اتال دور . دنیا دیمه معلوم دینگلر و پیاد
 معلوم اسلام شرقده بیه اولمکان دور لر . بو کونک غرب بیلر دین ، علم و نه بنده
 بیز شرقی لر دن آله بیلر . و آله بنی آورو با خلق بیز شنگ اینک ندر و شاگرد
 لر بزدن دور که بیز قنبل لیک بیز دن تپه بیز غر چتور لر . بیز انانول نوغ
 زمان - کین نیک - بیز کبیر اوجان الرنا تمور و تولاد اسبابینده
 دسر غه کر بیز غریم الرن نو قو لکان کتیبه محتاج بیز - طرف شاگرد
 در جبر کتیبه استاد - « بقیه (ن) بولور » نمود و اوج بیلور

بیش نفر معلم کرک

اصول جدید اوزره بلر او قوتفاق و سمرقند اطرافینده، مکتب بته اینه.
 در معلم لیک قیماق او چون بیش نفر معلم کرک در، چراغ، اوتون، طعام،
 و اوقات محله طرفیدن بر ملیب ینه معلم نده صحتینو قرب و سوم و ن
 ۱۵ اصوم غنچه برای و نظینه بر بلور معلم لونی نور کسانا بر لوشی شرطه نوب
 یند او شبر غمره لرنه سیلاخی لازم کیلور. قرائت قرآن کریم مع تجویه، سواد
 فارسی و اوزبکی، حسابدن اعمال اربو، اورتی قسم غر خط یازماق، علمیات
 اسلامیة، ضروریات دینیة، و عقیده اهل سنت و جماعتدن خبردار لیک
 ناس جلیم پاپروس کو کنار چکیده و.... غنه آغشته ایمیلیک ویم یما
 اخلاق ایلان مشهور بولما سلیک، شرطه ور. طالب بولگانلرنه آینه
 اداره سینده مرحمت قیلیب کیلما قلمی مرچو دور که بعد از امتحان سپارش
 قیلو نورلر، قرائت خط و سواد لیک هم علم حساب بیل نورگانلر سمرقنده
 مکتب شکوریده بر ایکنی اومت اینه لر معلم لیک غر ملکه حاصل اینه دور

روزنامه ادبا، سیاک، علمی، تاریخی و اخلاق که در مشهد (ایران)

نوبهار

هفته دوبار بزبان فارسی نگاشته میشود. سالانه آن ۷ منات
 ششماه اش ۴ منات. طالبین بویکیل این روزنامه سید رضاع
 زاده رجوع نموده آدریس خود را صریحاً معلوم نمایند. آدریس
 وکیلش: سمرقند. اداره مجله: آئینه. میباشند.

ТРЕБУЙТЕ!
ИЛЛЮСТРИР. КАТАЛОГЪ
ГОТИФОРЖЪ И ДРОЖИЖЪ
ЭКИПАЖЕИ
С. К. СТЕПАНОВА
ВЪ КАЗАНИ

طلب قبلینگز!
یکہ سواری کرافتو نظر نیگ تعریف ناسنی نیگ
کارخانہ دن عنوان: قرآن بس حسن

محرران: محمد و نشر ایچکان اثر لری

الفبا، مکتب اسلامیہ - فارسی ۴۰ صحیفہ قلمی خطہ
کتابت الاطفال - فرق قد فارسی و تورک انشا و جم قافیہ نہ و لاسانی خانہ خطاری
نکات اسلامیہ - مذہب ملت و غدد ریات و دینہ تورک سوال و جوابی
جزا فیا، علم اندوسی - مصور ۸۸ صحیفہ فارسی
غشب جزا فیا، حموی - تورک ۴۱۲ صحیفہ مصور
پد کش - تیار و رسالہ سی اوینا لغت تبریکان تورک فاجہ تورکستان میشتند
سبیل ہندی ترجمہ سی روپیہ
ہند پسیدن بر نغہ ایکنانہ بر جسی ۲ موم پوچہ مرزا نشاردن کتابچی و مکتب لوفہ یوزد، یگر بریش
کم قیلہ تویش موم چہ پوچہ مرکسی مقبول ویش موم دن کم تا توہرہ لاپس . تورکستان، و بخارا،
نشد شہر و کتابچی لریندہ دہور - ہوان پسرقند : محمد خواجہ بہرودی .
تورکستان، بخارا، خوار، خراسانی، مصور سیلہ نغہ ویش انگدہ باسلما قدہ دور - بیاسی . سمن

محترم وکیل ارمینہ

سیر حیدر آید و چون آید و اعلان قبول قیله و در سر سمرقند: محمد امین پادشاهان افغانی. خود چنانچه میرزا
سیر حیدر آید. اکابرش منصور و غلام. اندیکان: ملاقات قابل کلفت. تا شکند: تولد کان ذوالحجده
بخارا: عنایت الله خان حکیم زاد. میرزا محمد میرزا احمد و غلام. سمرقند: قریه سنگ سابق
وکیل بدین رجا ایستاد که قول گرفته اند که گوسفند افغانی را سینه پیاده در سر سمرقند داند آید و بار و بار

کیلئے تو گمانِ رینگِ شبلی اوجھنِ تقویمِ ایرانِ یسملانی، قزغی، رومی، رومی،
ناخجلانی و ابرینی کو کسرتِ شیبِ بخارا کہ یک علم در معلومِ برادر، بکھتا، بہتین

КИРПИЧНЫЙ ЗАВОДЪ

М. А. ЗАЙДЕЛЬ.

Стар. гор., Дагбитская ул. Телефонъ № 316

Полномёрный, $6 \times 3 \times 1\frac{1}{2}$, верш. хорошо обожженный кирпич:
Строительн. фасон для карнизов, углов и проч. Цены утвреждения.

*** م. ا. زیدیل نینگ خست زاودی ***

سمرقند شهری مسلمانانه قطعه سینده دهیید بولی اوستینده تبلیغان نمری

۳۱۶ دور کته قالبب خشنلر اوزونلیکی ۶ وبرشوک ابنی ۳ وبرشوک

فابن لیگی ہر ہر ہم و بر شوک بغنی پشیر و لکاندور

مقرری حشدر و هم عبارت لرنی کرنیز بغه مصرف بولادورگان هرخیل

قالیب و هرخیل فورمه ده قویولکان خشتلردور نرخی رزان

شنبه ۲۵ نور ۱۹۱۴ ۲۳ ربيع الاول ۱۳۳۳

№ 14

مرآت (ЗЕРКАЛО) کوزگو

ОИНА
ЕЖЕНЕДЕЛЬНЫЙ ЖУРНАЛЪ
На Узбекскомъ и Персидскомъ языкахъ.

تورکی و فارسی اور تہ شیعہ دہ بعضا روپیچہ ہر شہدن باحث مصور ہفتہ لیک
مجلہ اسلامیہ دورہ ملت اسلامیہ نگ سعادت
واصلاحہ مسلمان لرزہ مذہبیت و فنون زمانیہ دن نفع لانا فکرینہ خادم دورہ
مسئول محرر و ناشری مفتی مجسود خواجہ بہسبودی

آئی	آبونہ قیمتیں	اعلان اداچون
۱۲	۵ ۰ ۵ سوم	آخر صحیفہ دہ سطرین دن ۵۰ تین آنہ نور
۶	۳ ۰ ۵ سوم	آدہ سطرین دن ۱۵ تین لیکر کر نام
۳	۷۵ تین	ایفٹہ نگ
برنخہ سی ہریرہ	۱۲ تین	کوبلہ آگلو چیلرہ ۱۰ تین دن
		یوبار طیب پوچتہ مرزہ ادارہ دندور

محل ادارہ شہر سپر قند جاوہریشیتینکوف ناشرنگ ۹ ہم ۱۱ رقی اوزخانہ سندہ
تیلیفون رقمی ۲۹۰ - ادارہ ہر کون ساعت ۱ دن ۲۰ نچہ آچو قدور

Цѣна 12 коп.

Редакторъ издатель МАХМУДЪ ХОДЖА БЕГБУДИ.

Адресъ: г. Самаркандъ, редак. жур. "ОИНА"

Рішетниковская ул. соб. домъ № ۹, тел. № 290

سیال انجمن اراواح - و رسالہ مرآت عبرت - و در ادارہ فرخ شد ہر دو نچہ دہ سطرین دورہ سی تین منزل صرف بوجہ از ادارہ

قبرستان مسلمان

بزرگی تورکستان و بخارا قبرستان لرغونی بارگان کوزلیک آدم لاء بنیرتیریکلر
 حالیندر و کمال آلیب یغلایدور. اکثر قبرستانلر نیز احاطه سز و اطرافنی دیوار لیکینیم
 مال باقارمین. مرحوم اجدادیمیز محترم انا انا میز عزیز فرزند و قدراشکریمیز اوستند
 بهونوز قوی ایشک هید ایمیز حتی قبرستان اوستینده ملعون کوبکاری نه
 چاپیب پایمال قیلریمیز بعضی قبرستانلریمیز - نوری - پاره - توده و غایب
 دور. قبرستان یقین لیکینده شهنه اخلاط لری بدرف لری چیقارلیب
 نوکولوز اولگان ایتلر نه قبرستانده ابلتیب تاشلانور. قبر اوستینده
 قبولوز تورگان قبر تاشلرینی بوللرده - پاره - قالدیریم اورنیده قویوب
 اوستیدن بوراریمیز. آیت حدیث و کلیده طیبه قازیلگان قبر تاشلری
 اوستینده قبرستانده باقیله تورگان مال مشوی اخلاط نوکار مقدس مزار لر
 گایکمه لته لر باغلایمیز مزار اوچون سوبولگان قوچتار و بهوکوز شانی
 مقدس مزار دنهم مقدس اقل گمان قیلیب مزار اوستینده قویاریمیز بعضی
 عیالور مزارده سیر و چقیب قبرستان اوستینده - دف - جالحتی نقص
 قیلر تورگان لری بار بعضی قبرستانلریمیز بیلانلر نه فرسز لیکیدن بولغ
 و حویلیند قوشولوب کیندی یهودی عله سی یقینده اکم قبرستانلریمیز بولور
 خوب، مونده یهودی قیلدی دیلوک - مخدوم دیوانه مرحوم - نگ مزاری
 در قه طریفیدن قبرستان نه اورته سینه عرابه بولی هم قیلدوک معلوم
 بولوب تورگان مسلمان قبر لری اوستیدن آت و عرابه هیداب اوتاریمیز
 ارواح لری بنیرتیریک لر نه اورگان مرحوم لر نه قبری آلدینده پاره و توره

و مزبل گاه لر قیلینب دور . مونله کیم قیلر او زیمینر ! هر کون اولوک دمن
 قیلماق او چون بارار مینر اولوک صدقه سیدن بیز غدا زیتیکدی و یا نیکمادی
 دیب نفسانیت قیلر مینر آنده که آدم تبه لریدن عبرت آلمایمیر و کور کوز لر مینر
 قبرستان احوالینی کور مایمیر - خدایه - آتله ایلد سچاره اولوک نه صغیر لر نه
 قالدور کان مالینی ساتیب ییمیر مونگ عوفیند مرحوم لر نه جسدی او سینه
 پارودوده لر و بول لر قیلر مینر تا شلرینی آتیب یولغدا تاشلا مینر . خدا او
 ای خواننده لر ! جواب بر نیکنه . بیز وحشی می ؟ گمراه می ؟ بیشعور می ؟
 آخر نیمه ! (بقیه سی بار) محمود خواجه

حمیت اهلنه !

او باغزار سلطت او بقودن قندای سلطانغ
 کور نیک دین خادیمیلر ملته بر التفات آتیمیر
 غنیمت قوتلر نه او تکا زه غفلت ایلر یا کسا
 نه سودا یلر کیسین چه ایلر کان بزمه پیشخانغ
 جهالت قلاغان بزرگده بر ذره ندامت یوق
 بولور کیم یقه صد بزا شالک عویسی اوزر
 کونار باشنیک یاتمه باورو با علمیند غنیمت قبل
 بیلنگکا باغله عیت نه ارقانین قوتلر نرسن
 عمارت قعر عالی بولسه پروا قبله سنگ بر کون
 کور کولین بیلما یمن کیم قیلر دنیا نه سیاحت سل
 بیتا لر مننر لینه بس قوشار باشیند سر سانیغ
 دولا بس قیلر ایددی باشق ملت سلیمو بر نیک
 دیکور استغفر الله دفعه تاشو ندا یمونور ایلینغ
 تولا کان خوجمیار ف تاشکندی

تورک دولتی نیز گمغلوب بولدی ؟

×

(۹ جی رقمدن مابعد)

امریکا قطعی کشف بولوب هندوستان و چین طرفلریز دینگز بولدی
آجیل قی ایلن آورو پالیرده کیرچلیک و دینگز تجارده ترقیفه باشلادی
یبول اشناده ایدیکه علم و هنر تحصیلی مبدانلا شوب کارخانه لرو کتہ تجارت
شرکتلری تاپیس قلوب و حکمت ادا روخه توفیق آورو پاد و لکرتیک بنا و پاسی
گوزل و عاقل نظام لرا مین یولوخ قلوب علمیک عسکر و معلوماتیک مامورلار
یشیوروب دولتنیک فوئده و خلقلرنیک سلامتی تاپین قیلندی .

آورو پالین بلیغ مخصومده اصلاح قیلاق . علوم ، فنون و صنایع آرتورماق
بولیده ترقی قیلاقده ایدی . آورو پالنگ انینگ کچیک حکومتلری هم نظام و معارف
سایه سیده قوت سیاسیه ، و خلقلری هنر و صنایع سایه سیده قوت مالیه حاجی
بووردیلر . آورو پاللری دنیا ننگ هر طرفیده ساتیلقد بولوب و دنیا ننگ هر
طرفیدن آورو پاغ آلتون . کوش سودیک قار ایدی . آما بونگ نما عکس پنجه
حمالک سلامیه ننگ صنعتلری . اسنافلری ، تجارته کوندکون آزایاردی سونا دی
چونکه ارینگیدن آرزو اوراق و بخشیراق اوختایندوب کیلگان فابریک ماللری
واسایلری . ایکی اصولده قول مین ایشلانگان مسلمان مالینه ، متاعیفه بول
بازار و مشتری قالدیرماس ایدی . قول دستگابی ایل مسلمان دستاسی
کونده - ۷ - ۸ - گزبوز ، کتان یا بشق برنمره توقکانده ماشین دستگاهلری
ایلین بر آورو پالی کونده - ۷ - ۸ - گزمال توققیدور . سکرگز سکن
گزغ مقابل نور و لگانیدیک ، شرقم غوبه قارشی عاجز قالگان ایدی بشقا :

بر سلمان غربی مال سانبوب پیش طلا آنگان حالده برده رو پالم اولن طلا بیک
مال سانبوب ممالک اسلامیه ننگ نقد آفچه لرینی و سرمایہ لرینی اوزنیه تار تار
ایدی بول ترتیب ایلان ممالک اسلامیه ننگ سرمایہ سی، پولی برکتی باره باره
آزالمقده اما غرب ننگ سرمایہ سی، شروقه، و برکتی آرتقمده ایدی بغفلت
قیدگان و شاشکان مسلمانلر: «آخر زمان کیلیدی، دنیا ده برکت
قالیدی» دیب زار لنور دیلر، بغلار دیلر، اما آورو پالیر: «دنیا ده باره باره
برکتلیک، نظاملیک، و راحتلیک بولور» دیب پیرونور دیلر. و خدا غشکر
قینور دیلر: «طلب قیل قولیم برامن!» امر جلیلی فی شرف اونیوندی آمان غش
اور گانوب طلبده ذره چه قصور قیلای اینک آرقاده فالگان و ابسکی زمان
اصولیده ایش کوروب معاشرت قیل نورگان یا لغوز بزننگ روسیه ایدی
اما بمبیر اطور (اولوغ چنیر) ننگ عقل و درایتی سایه سیده... و... ایچنی
سنه میلادی سید روسیه آورو پادون نظام و فنون تحصیلنه قبول قیلوب
آز و فستده روسیه مملکتی فی قوت قیلمتوروب حد و درینی کینلکایتور ماق غ
باشلادی. روسیه دولتی اصلاحات ایل قویمنی آرتور گانی زمان د
اسیا، ایران، و تورکیه ایسکی حاللریده توروب نظام و فنوندن بهره
فالمقده ایدیلر. شولقد بغفلت گر غرق بولوب ایدیلر که آورو پادده روسیه
بولگان ایشلردن هیچ خبردار بولمیس ایدیلر. من شول غفلتدن استفاده
قیلوب روس آردو لری کافکا زبانه، قویمنی، باسماقده باشلادیلر. اوانغ
پتیردن قرن ۱۰ ایلیک بیل مونگره روسیه پیکری بحر خزر دن ایران دولتی
قره دینکزدن تورکیه دولتی شخیر قیلماقده باشلادی. «بقیه سی باره»

مکه مکرمه دن

x

اور گنجی یوسف ایشان اسمی بر ذات مکه مکرمه کیلوب خیرات یولیند کوب
 یار و ملو قیلر ایدی. یقین و قتلرده بو ذات مدینه منوره ده بر مدرس
 سالدوره باشلادی. حاضر بود مدرسنگ ۲۳ حجره دن عبارت اولک طبقه
 سی تمام یولماقده یقین کیلوب دور. او پنجه طبقه سی هم شول کتله قده یولوب
 بر سیغه ۵۰ قدر حجره یولور. بود مدرسنگ مدرس لوی او چون علل حد
 بنا سالوب و بر پنجه وقف و کانلر آلوب قویور ایکانلر. مذکورشی حاضر دن
 بود رسده درس آیتماقده رسو چاقرا باشلادی. مکه مدرس لوبدن
 بر یغی حاضر منیرال ملین آیتماقده السیر آیلک بر یاقده و حده قیلیب دور.
 بشق لری هم شول اندازه ده بولسه کرک، او شبو جهتن دن بود مدرس اوچون
 مکه و مدینه شهیدیه بولگان مدرس لنگ اینک کتله لری چاقریلوب اوز
 بامیده مدرسنگ جدی بر اساسغ قویولماقی امید قیلونه دور. بود مدرسغ
 ناماره قراق طلبه لری هم قبول قیلنه دور. بوشیل مکه امیری شریف
 حضر تلی یل باشیدن اعتبار اهر آیده اوچون غرض و شدن موجب بنو
 حرم شریفده درس آیتماق اوچون علما دن ۱۵۰ مدرس تعین قیلدیله بود مدرس
 لودن بریسی ناماره دور. اهر کون حرم شریفغ کیروب اوج درس
 بیروب چیقار لر. بو فکر کوبدن بری سویلانونب کیله هم مونگ قدر باا
 اجرا قیلنگان یوق ایدی. بو ایشین یادی میدانه قویولدی.

دوقت

مدینه منوره دارالفنون

مدینه منوره ده بنا بولنه تورگان دارالفنون ننگ بناسی وقف برکون

۲۲۷
 = داوود = دیگان اورون نامہ اینک بخشی تیشلی بر جانیده سالونارکین
 بولجای حکومتی تیشلی بولوب، کتہ لیگی اون اوج مینگ مربع میترو مقدار
 دور (ہر میترو ۲۲ ویر شوک) بونہا یکی بلدن ایلکاری سالنوب
 ہتاسدور. در سنی باشلاماق اوچون بنانگ تمام بولماقینی کوزلاماق
 کرک بولماس ایکان. چونکہ ۱۵۰-۱۰۱ ایک بر مسافر خانہ اجارہ بولوب
 دورکہ دارالفنون عمارت نامہ تمام بولگانہ بیچہ موندہ درس باشلانورکین
 حاضر بول دارالفنون دہ علوم شرعیہ، ریاضیات، طبیعیات، ادبیات عربیہ
 تاریخ و جغرافیہ، حقوق و قضاء، تعلیم و تربیہ شعبہ لری بولور ایکان
 علم طب، ہندسہ، زراعت، صنعت قسم لری آچیلور ایکان. بول آخر
 شعبہ لرنہ آچماق اوچون دہ ۳ مینگ میترو کتہ لیکیدہ = العقیق = دیگانہ
 اورون حاضر لرنہ راکین.

نورکستاندہ برخی ملی تیار

۱۵۱ انورده - پدرکوش - فاجوسی ایلہ - الدادوک ہم الداندوک - قوسی
 صحنہ دہ قبولدی پدرکوش فاجوسی نہایتیدہ بخشی عمل غہ قبولگانہ حاضر
 بولگانہ ہر صنفی مذرفنی لیکیدن معلوم ایدی. خلق نہایت کوشش
 بیلت تیمکانی و جای نی یوقلیکی اوچون اوچتورت یوزکیشی فایتکتی
 عبرت خانہ نی بارلیک اورنہ ۳۲ نفر غہ کفایہ قیلردی. بیدہ ایلک قدر
 اورون حاضر لانگان بولسہ ہم کفایہ ایتادی. بیلت لربراکی کون اول
 باشلانہ غیرتہ ایلان ساتیلیب تمام بولوب ایدی بعضی کیشیلر بیلت
 لرنی ایکی ہماغہ فائدہ سی ایلان بشقہ ساتیلر. ساعتی دن مینگلاب

خلق عبرتخانه غمچوم قیلگان آما بیلت یوق. اوچصوم برب نیکه تورماق
 هم راحی، مینه بر یوق. او شجره جہنم ان عبرتخانه مباحثی محترم ہم شہر لای
 عذر خواہلایدور، عزیز ہم شہر لای التفاتینہ مغرور آیقین مدتہ۔ بدگوشتہ
 نے ایک شہرہ محدہ قویو بوسیلت بهاسی ہم ارزان قیلینب مکتب ل
 فائدہ سیند بر بلور. ایندی عبرتچیلر لای احوالیدن برآز یازماق کرک فاجعہ
 اینک کتہ رول، یعنی۔ بای۔ شخصیتی جناب عبد السلام عبد الرحیم اوغلی
 مکمل صورتہ تقلید اتیدی، یعنی بانی اوزی پردی. خیر امتہ جناب عباسی
 تقلید اتیدی.۔ دایلا۔ جناب مرد نقل شا محمد اوغلی نہایت وقار ایلہ
 تقلید اتیدی و آما برآز گنہ سپت ایردیکہ حقیقتہ بومہم دایلا لیک خاصیتی
 دور. بای بچنی یزد نقل شا محمد اوغلی غشی تقلید اتیدی. ضیالی جناب میرزا
 نھان ملا فاضل مفتی اوغلی تقلید اتیب مہارت ایلہ سوبلردی فقط حرکتی
 آرز. ایردی. بای غ۔ جمیازہ و او یقوی ہم دہ حرکتیدن ابالی
 اختیار سوز فاصلہ ستر کوردی. دایلا و ضیالی فی نصیتی نطقی خلا یوق کوکلید
 تا، شیر ایتاردی حتی وعظ و پند غہ بغلا گانر بار ایدی. خلاصہ برنجی پردہ ماق
 مامول غشی چقیدی. پردہ اینار محترم ابالی شدت لیک القیش ایلہ چہ پیک اور
 آثار، خلاصہ بو پردہ نک نتیجہ سی، کو لگو و عبرت حتی معنوی بغلا ماق
 آجی پردہ غہ بای بچ و بوز بلہ لمیخانہ دہ، حرکات سفیدمانہ لای او قدر
 تقلید ایتار لک ہر کیم میخانہ دن نفرت ایتار و الہ احوال ر ذیلہ سیفہ
 ہم کو لار ہم توبہ ایتار قبحہ کیلنور ماقہ اچہ یوق امانسہ میخانہ چی لای اصوم
 اسپتر آچہ غنفا حکمندہ آخری بای بچ ایلہ بر فاعل بای صندوفینی اور ماق

او چون جوانید و لر بر پرده نه مقلد لری یزدان نقل و جناب سیمقل محمد صالح او غلام
 میر یاشیم سر رحیم او غلی محی الدین جو رہای او غلی دور که هر سری مکمل آوز وظیفه
 سینی جاری میگردی. روس یهودی و مسلمان و تحسین و بنار دی حتی ۲۰ یلدن بری
 تیار تر مامور تیند کی آدم لر تعریف قیلر دی. فقط او قوبد و رگان و بیاتلری
 نامناسبیدی. او شوبه بخت لیک منظره نه پرده او رتار اها لیده که اقلیش
 عبرتخانه نه گومبور لا تور. سهجی پرده اچیلور بای او بقوده فرزند نا خلف
 ایشیک لر نه آچار ایتسه لیک یل معلم شفا و تیفه تعلیم ایتار یول کور سا تور
 اولیم کور ارسند و قن پسیند و مافده بای او یغانور قائل غرق کلنک یل
 یو گور ایشقی بای بچه و تربیه سز فرزند بای فی ار قه سبدن باریب کلنک نه
 او شلر تا که رضی شقی سینی او ر ماسون بالعکس قائل بچاق ایل بای قار نیغ
 او ر اربچاره بای تربیه سز فرزند کی سینی ایل بر غه یقولر نره او ر ارجان
 او زار خریل لر. آه بد بخت فرزند نا خلف آتا باشیغه تیدی بهمسایه لر
 کر ا قائل لر طبا بچه آتیب غایب بولور. بای بوچه نه تقلید ایتیکان عبده
 بدر الدین او غلی اولوک او سینه اوزینی آتا ر صحنه ده فریاد و فغان !
 بای نه قشاق و مینو ابرادری کر ا عقلیدن شاشار عیال فریاد و فغانه
 ییند ا ملا حاضر بولور عیال غه تسلی برار بای واقعه سیغه افسوس ایتار آماچه
 فائده. بای و روز گاری قربان جهالت و بیعلم لیک بولوب ایدر لر
 زنان باردار ایدر و شیاره که در وقت ولادت مار ز ایند ازان
 بهتر که نر دیک خرد مند که فرزند ان ناهموار ز ایند و بو جمیع و الم لیک
 منظره نه پرده یا پا خلق ده حدون زیاده نا شیر بعضی کشیدر فاجه دن

کوزیو مار لوبو پرده ننگ تعلید لرغنه نقص تا با سلیمان دو کبای نی برادر بی تعلید
 اینکان جناب محمد زین جان نیازی مهارتینی علاحدہ باز ماقعہ مجبور بولدی
 ۴۴ چنی منظره آچیلور میخاره لرننگ یکپسی سرگرم سفالت اولتور اربرزمان
 قاتل لریکیلو رباعث کلفت دین و دنیا بولگان برخلته اچی اسم لیک یوزی
 قرانی پیر معصیت لری بولگان - دولت زور - آله فیہ آتا راوده سونیا
 عالم باندی آنگ کبابی پیشون اچلم لری پاپر و سلو کیلو ر قوشه قوشه سیوه لری
 میخانچی - ارتون - آرمنی ننگ اوچکان سکر لکانی شایان تماشا دور
 سپنا و سترنگ لری اگی بولگان میخانچی و شاگردی شوق و شطارت دود
 ایندی قج کرار انه بوز بل لری کونی توغولدی و بهر سر نی ابدن چیقار دیل
 سیوه لری اینک قیمت لیک شراب لریکیلو میخانچی ده بوز بل لرغنه او قدر مهران
 بولدی که گویا همه سی شرمکده و رقار ساک ، اشول ، بنرم رقص ، فچه اوینا
 هنوز بنرم لری اخیر گنجیگان ایدی هوشنگ صدار لری کیلر بل امان لری
 یوشدی بوز بل لری اسیر و بندی بولدی لری پرستوف الرنه اختاردی پچاق
 و طبا نچ ، تنگ خلته سی ایل نا بیلدی . مینه ضیالی هم قیدن دور کیلدی
 افسوس و غم تلک سوزلر سویلا یور . بای بچه دایما غلام دور امانده
 امان اماندن وطن دن ابریلدی لر عمری سپیر کیلار مونگه مینه مرحوم امان
 سپید و رگنه کار و قاتل لری باغلا نور - بنیده مرش تورده غده - انه بولدی
 فاجعه سینی حاصلی شوندن عبارت : بهر ایماس تورت میش عامل و روز
 گارنه ویران بولوشینی تصویر ایتار . تنفس و قتل بنیده مشهور سمر قندی
 حاجی عبدالعزیز افندی اجر اخوانش قیلدی مجلسه اکر لغه فاجعه بخشی تا و شیر

بر برب ایدی حتی خبر بخانه دن چیغای توروب (بینه قیلمونور؟) بوب
 سورا ایدور گانلر کوب ایدی. پدر کوش رساله سینی تیلی بر آزا دبی و اوژی
 قسقر اراق ایکن لیگی معلوم بولدی. پرستوف تقلیدینی تاتار لردن احمد
 جان جنابلری قیلیب شوقیت ایلده او تکار دی. لهجی پرده آچیلور
 بر تاتار لردن زینی ننگ منظره سی (بقیه سی بولور)

اداره مکتوب

عزت لور محررافندی! او شبویل قزانده (روس خاریطونوف) ننگ مسلمان
 حقیده قیللگان جنایتی، یعنی مقدس قرآن شریفیه خطا باستوروب،
 کوب مملکت لرده تاتار لکانی جهاننده معلوم بولدی. برجه ولایت و شهر لر ننگ
 علما و روحانیلری، قاضی مفتی لری او شبنوا لیشن او ز شهر لر ننگ مالی سینه
 اعلام قیلیب خطا کورولگان قرآن لر نه یغدوروب آلیب قایتار دیلر
 بیز ننگ ولایتیمیز ننگ روحانی و پیشوایریده شوندا ای دینی حرکت ملی غیرت
 بولدیلمورموز زیرا که کمینه شهردن اوزاق بولگانیم او چون بول
 ایشدن خبر سنردورسن. آمینه ده معلوم قیلر کوب خورسند
 بولور ایدیم. (معلم ملا کامل جانبایده) برادر! تو کستان لیک
 لر نه بولتوغریده که حرکت لریدن بوکو نچیه خبریمیز یوقدور. یلگوز تاشکنده
 بر شوقر کیلیب یاز بلیب ایدی.

هر کیم که آزار بویده و فاطمع بشردن بگذر آنکه کیم دولت تیلر ظل بهمان
 بد بخت اولان ننگ باغنه بر قطره سی و شمر باران برینه در گهر باقه سمان
 ارباب کمالی چیکه مازنا قصر اولانلر رنجیده اولور دیده خفاش فسیادن

دیرلر باوجود شول جدید چیلر تیرناق و ساچلرینی آلدورماق نه رسم قیلب
دورلر اما ایسکه لری ایسکه کافری عادت لرنی شلا ماچی ایسکر.

مصر مجلس ملتی

خدو حضرتلری طرفیدن شوکتلی صورتده آچیلدی. وزیرلر و مسوئلر قانون
صدافت کورساتماقده آنجا کچک ندریدن کیین خدیو خطبه شایانه نی اوقوب
آتیدیکه مجلس ملی ننگ آچیشی ملت ننگ حقوقینی کینگا بنماق، دولت
ایشلر نیو خلق نی قوشماق، ملت ننگ ترقیسی حسن معیشتی سبب لهماق
اوچون دور. وزیرلر و مسوئلر خدیو غه تشکر اظهار قیلدیر. مجلس ملی ننگ
آچیشی مجلسیده خارجییه دولت لر ننگ وکیللری حاضر بولدیر.

مدینه منوره ده آچیلان تورکان دارالفنون غه هندو مسلمانی برنجه مینگ
لیرا اعانه یغوب یو بار و بدورلر و هم بر دپسته طلبه یو بار گانلر.

مدینه منوره دارالفنون غه اعانه بنماق اوچون شفاعتخو اهلر دفتر آچیلدی
دور. بود قتر و فقه مطهره ده ساقلا نوب قیامت غه هر طایفه بر مرتبه شول
دفترده یازیلگان کیشیلر ننگ روحیه حرم شریفده قرآن ختم قیلنوب
و هم مولود شریف اوقولور. بود قتر غه هر کیم اوز آتینی یا که اقر بالینی آسمینی
یاز دور ا دور هر بر اسم یاز دور غوچی کشی اینگ آزی بر لیه اعانه
بر سر کرک دور.

پتربورگ دن آلتنگان خبر غه کوره تورکیه ایله بلغاریه او شنبه ۱۹۱۴
هجری یئو ارده اتفاق باغلا بدورلر. بو اتفاق یونانستان ننگ فریاد
مینگ رس معارف و قونو ره ور قیشد یارب گوزل مکتب ایرور مکتب عالم

اور و پاغزت لریده تارالکان خبر لرغه کوره تورکیه دولتی، سلطان عثمان
درید ناؤتینی کوب تیزلیک ایلان اوروش حالیفه کیلتورماق اوچون پاؤن
دن دینگنر افسر لری چاقوماچی بولوبدور.

لوندوند ایلخبر لره کوره، تورکیه حکومتی امریکانگ، حبیلی، حکومتیدن
آلمیرانت لاناؤر، ناملیک ینگلی بردرید ناؤت ساتیب آلوبدور. بول
درید ناؤت ننگ قمتی ۳ میلیون صوم زورلیگی ۲۰۰ مینگ طون ایکن
مذکور پارا خودیل ننگ آخرینچ تورکیه غه کیلتورولور ایکان.

اِسْتِمْبُول - تورکیه حکومتی پاریز ننگ، پیریه، بانکسپیدن ۲۵۰ میلیون
قرض آلوب میندن اوروشماقده حاضر لنوب توروبدور. فرکیه ده کم و بچی
همه اچخی اردور اوروش طیار قیلونوب و کجیک سیاسا جملرینی ساتیل
ماق اوچون تیشلیک چاره لرغه کیرشلوبدور. موند تورکیه ننگ حاضر لنوب
جزیره لر مسئله سی حقیقه یونان ایلن ایکی آداده محاربه باشلانماقده احتمال
برادور لر. گنج توکره ینگلی اوروش باشلانم بلغاریا تورکیه طرفدار بولون
دیدور لر. هم گنیزال ساوفنگ اِسْتِمْبُول کیلماقینی مونگه تعلقد ابریلیب
زور اهمیت برادور لر. اِسْتِمْبُولن پاریس فرخ خبر برادور لر که تورکیه بلغاریا
ایلن اتفاقده کیروب یونان غه محاربه اعلان قیلماقده هم اول، خیوس
ور مدلی، آط جزیره لرینی آلتا قده قرار بردی. مینه اِسْتِمْبُول دن آلتان
خبر لر که کوره، اتحاد و شرقی، کامیتاسی مکیده و نیافه مختاریت ایلان او
چون حرکت باشلانماق حقیقه بلغاریا حکومتی ایلان اتفاق قیلگان
ایمیش.

ژاپون مسلمانوں کی ترقی سی

جاپون ننگ اولگان امپراطوری میکادو و یلگو زیاپو ننگ خوش بختیک
 وسعا و تیغ سبب بولمہ گان بلکہ انگ قول استبداد کی برج ملتگر، خصوصاً
 مسلمانوں کے سبب بولمہ گان دور۔ مونگہ دلیل بولماق اوچون "توکیو" مدرسہ
 لریدن برینگ معلمی حسن رشید افندہ ننگ خطا یاد اکہ شورای مرکز اسلام
 خد بازغان کتبونی مختصر نقل قبیلہ منیر: جاپون مسلمانوں کی مدرسہ مسجد لنگ
 بناسینہ بر آن غفلت قیلمہ بدور۔ خیر یہ بھن لوی۔ کوب تا سبب قتل
 دور۔ ابلگا ریکی و ابلدیکی و قفلی نظارت تحتیفہ کیلنور و ب قدیمی
 علما و آخوند لنگ ایشلردن اوزاق قیلو بدور۔ علما غا ایلک قرار بر
 دور۔ علما زادہ لنگ معلم لیک اوچون تعین قیلیب دور۔ کہ الہم
 اور کانیب ہم دہ شاگرد لنگ شریعت علمینی او قوتسولم۔ جاپون لنگ شول
 درجہ دہ اسلام غا میل دور۔ کہ او شبو آخر لردہ قریب اوج میلون
 دین اسلام غا مشرف بولوبدور۔ "چہرہ غا"
 تورکیہ حکومتی ایٹالیا غا = اسپتالیہ = آطاسینی بیروب انگ اور نیغ
 اون دانہ کچیک اوروش کیم لرنی آنور ابکان۔ بوکیمہ لنگ سی مینا
 آنادور گان، یقی سی بوک تاشیدور گان اکین۔
 لونڈون دن آلینگان خبر لگہ کورہ تورکیہ ننگ سلطان عثمان، و رشاد
 دریدنا نولری یازغچہ تمام بولوب تورکیہ غا تسلیم قیلونور اکین۔ موندن
 بشقہ گرمانیا ہم اوز ننگ، غوبن، اسملیک کوب کتہ و زور اوروش
 کیمینی تورکیہ غا ساتار اکین۔

روسیه ده اهل اسلام و ناسیساتلری

پتربورگده روسیجه جیقاتورگن، میراسلاماء (عالم اسلام) نرورنالینگ ااچی
 نسخی سیده روسیه دولتیف تاج اهل اسلام ننگ مقدار یزد و تورلیک تاسیسات
 اسلامیة غده اتره ریباکوف، جنابلرینگ برگان کوب معلوماتلری دوج بولوب
 دور، چنانچه ترجمان، جریده سینگ ۱۹۰۷ ده برگان حسابیه روسیه
 سلمالرینگ مقداری ۱۸ میلیون ۸۳۹ مینگ ۷۰ جان کورساتیلگانی قید
 قیلوب مقالہ صافی ۱۹۱۳ افسینده، پوادین، تقدیمده - ۸ میلیون دپرفیسور
 = بار تولد، ننگ ترقیاتی بونجه ۲ میلیون خلق حسابلانگانی سویلانور، مذہب
 ۱ جنبسته، ده بار تاملتی، ننگ حسابیه کوره روسیه ده اسلاملرینگ مقداری ۱۶
 میلیون ۲۲۶ مینگ ۷۳ نفر دیب کورساتیلور، بو آرادا تورتمیلون
 بر اختلاف کورونده دور که بوقدرلیک بر تفاوت حسابلر آراسیده کورولوب
 کیلگان عادی خطا و سهولدن آرتون دور، حسابی اختاروب تصحیح
 قیلماقده مشغول، لایمیز، لیکن شونی ایتمیز که روسیه حمایه سیده بولگان بخارا
 و خیره خانلق لری ایلایسی ایله برگه روسیه ایمپراطور لغینده ۳۱ میلیون مسلمان
 باردور، اگر بخارا ایله خیره حسابیه قاتما ساک، اولوقت ایمپراطورلق
 داخلینده - ۳۲، ۲۴، ۲۷، ۲۶ جامع مسجدی، ۳۳، ۳۵
 خدام دینی موجود ایکان که هر ۳۷ کشیفه بر خدام دینی توشه دور،
 بول آخر که شیللرده سلمالرینگ تاسیسات مدنیله ربهم آرتماقده دور، بوللر
 بیش جمعیت دینی، ۸۴ جمعیت خیریه و ۳۴ جمعیت علمی لری باردور، جریه
 و مجمل لری ۱۸ دور، (ایندی ۲۰ دور) مسلمان چانچانه لری ۲۳ عدد بولوب
 کتاب دوکالریک، عددی ۱۹ دور.

سمرقند خبر لری

بلند درجه لیک سمرقند والی سی گنیزال - آدیشیلیدزه - جناب لری کورستان
مضافاتی نگ - شتاب = ارکان حرب - باشوغی منصبه سب حکم
بولوبدور لر. ترفیع رتبه او چون اظهار شادمانی و سمرقند کنش لری
او چون تاسف قیلونه دور. او لجناب مسلمانرا و چون مشفق و اباالی
نهایتده راضی ایدیلر. سمرقند ولایتی نگ الی لیک منصبه الا آن امور
دریا قطعه سینک باش حاکمی گنیزال لیکوشین جناب لری تعیین بولوشی
سویلا نادور. گنیزال لیکوشین جناب لری فارسی و تورکی تیللر ده سویلاب
و هم ده باز کوچی و اوز لری مسلمان ارده سینده شمه تللیک هم مسلمانلر
ترقی ایتیشینه خواهش لیک لری اولدن معلوم دور او لجناب سمرقند
و خجند ده حاکم لیک و کامیپ لیک اوزرگ منصب لرده کوب تیللر تور
ایدیلر اصول جدیده مکتب لرینی حکومت و هم مسلمانرا و چون نافع لیکن
موندن برنجی تیل بلکاری آئینه محررینه انگلا تیب ایدیلر او لجناب نه
سمرقند تعیین بولوش لری الله دن تیللا بمنر.

سمرقند ده بولگان ملی تیارتردن ۹۹ صوم و ۶۹۹ تین مدخل -
۱۷۵ صوم مصارف بولوب ۳۲۵ صوم و ۹۹۹ تین - سمرقند قرأتخانه
اسلامیه سی - فائده پیینه قالدی مجاز اویناگان اوزبک و تاتار
کوگو نگل لرینه و رحمت تار تیب بیلت سائکان یا شلرغه و بیلت
آلکانلرغه تشکر قیلونور. مدخل و مخارج دفتر سنی کورماقند خا ایلکانلر
آئینه اداره پیینه مرحمت قیلونور.

اندوختن نان سبزه با لاییدن مسو و سیبونی کمال بای افندی مومن باغ
 بویل طبیب لرنگ فرمایشی ایلان کینزاق اوچون آورو پاغ بارگان ایدی
 بومناست ایلان آورو پانگ کوب پای تختلرینی. بوجلدن ایتبول
 و ادرنه کورو ب. خبرلر اکیب موند کلیلگانیدن کینین «بیزغ ایشد»
 آورو پاشیلردن عبرت الماق کرک ایکان، دیب ایتدی و موند بالفعل
 کورساتاق اوچون اوز حسابغه ۳۰ - ۴۰ یا تا ملک بر خسته خانه
 برنده رسد و برجام بنا پیغه باشلادی بول بنا لرا اوچون کرک بول تور
 گان سیرنه شهر اداره سی مجانا بردی. بولرنگ اداره سینی تا این اوچون
 کمال بای افندی بر خچ ملک هم اکیب وقف قیلور ایکان. ترجمان
 اداره: مبارک بولسون! بریقین کونلرده: یا نوسفکی پادشا
 لیک آت خانه سیده: گودادیس: نالیک تازی نسل آت اولدی
 بو آت موندن برنجیل ایلکاری فرانسیدن ۲۰۰ مینگ صوم غالنگانه
 ایدی. شونگ اوچون حاضر بو آت اورنیغه بیگی آت الماق اوچون انگلیغه
 مخصوص کشیلر یو باریلوب ایکان. ۱۰۰۰ الرانگلیدن ۲۲۰ مینگ صوم غه
 = لروی: اسملیک آت نه آلو بدور لر.

قران کتبیانه اسلامیه

کیشنه کون ۲۹ چخی دیکابرغه ۹۹ خانیم کتبیانه غه کیروب جریده و مجله
 و هم کتا بلر او قوب فائده لایه بدور لر.
 ذوقی چنان نندارد بدوست زندگان
 بیدوست زندگانی ذوقی چنان نندارد
 هنگام جو ایندور، تحصیل منبروقی
 تحصیل منبروقی هنگام جو ایندور

مسلمان سپینه مانوغرافی ۴

کته تورخان شهیدینه روسلر آچگان سپینه مانوغراف ایکی نیلدن بری دوام
 دور. بویل شهید بای بچلریدن جناب شکر الله عبده الحکیم بای اوغلی شهر ننگ
 اورته جانیده اوز مصارفیلد ایلنجی بر سپینه مانوغراف آچماچی بولوب بونک
 اوچون علاحدہ عمارت سالکده دور. مونگر کرهک لیک بعضا سپا بلرین
 هم کیستورولدی عمارت، آپریل آئیده تمام بولوب آچیلد کرهک. بای بچلر
 بواشی شایان تحسین دور. داندن امید ایتارمینرکه: عالم اسلامده متعلق
 عبرتلیک لوحه لردن کوبراق آلدوروب کورساتسون. یازوچی کته
 تورخان روسی و اسپلای مکتب طلبه سیدن: عبد الجبار بن عبد کریم مؤمن نجف
 بخارا خبر لری

بخارا غولتور بخت حاصله یغشی بولدی. دهقانلر اسرافده دورلر بخت
 تجارتی کوبسی یهودیلر قولیده دور. قراکول تیر یغشی دور، مسکو بازار
 بولتور که تیریدن خیلی آرتوب فالگان دیلر. سوداگرلر بویل بره سولول
 ماسون دیب بر مصلحت قیلدیلر، لکن غره چیقادی قراکول تجارتی هم بخارا
 لیلر قولیدن چیقادده دور. شوندا ای بولسهم کوبکاری ترقید دور.
 بخارا قرشی تیر یوغش کوشدیلر. یقین غره بختی. اسپتانه. سر بخانه.
 موضعیغ تورول دور. ینوار باشلریغ بر یهودینگ اوینی اوغری
 اقشام تالادیلر یهودی برایکی اوغری تانیدینی سایه سیده اوغریلر تیر
 دن نوتولدیلر، اوغریلر. بربری. آتالگان سر سرن لردن اکین. بخارا
 زندانیغ سالندیلر (بربری، هندوستان بولور) بخارا ننگ کته جامعی

= مسجد کلان = نه پیش آیدن بری شکست و ریخت قیلماقده لر، حکومت غربی
 و قوشیگی جنابلر نیگ تحت نظارت لر یغ بوعمارتغ قرق مینگ صوم دن کوب
 صرف بولدی. هر کیم کوب مسجد نک صفاسینی کوروب جناب عالی حضرت
 لرینی و قوشن بیگی جنابلرینی دعا قیلماقده لر. لکن بوسجده شرع و عرف
 جهتیدن بر نقصان پیدا بولگان، اگر مونی ایش باشیغ تورگانر قوش
 بیگی جنابلر یغ انگلاتسه لر البتہ اصل حیغه امر بیوراردیلر. بونقصان
 شولکه: مسجد نک قبله طرفیغ تشقاریدن مسجد دیوار یغ اسچکام برماق اوج
 تاشدن تیرسکلر یا سالگان، بو ترسک لر آردسیده که زاویه لر نگدایلر
 و کور کچل لر آوی یساب او تور و بدور لر حتی بریغ آت، ایشک بایلانده
 مسجد دیوار یغ مسجد هر بیغ مسجد یا پیشکان جای غه مسجد برینی غصیب
 مرزدار لب او تور ماق شرعاً هم عرفاً البتہ درست یوقدور ایشن باشیغ
 لردن التماس شولکیم قوشیگی جنابلر یغ بوحصوصن عرض قیلسونر تاکه داخلان
 خیر غه قوشولر لرایدی (آمیند مجزی)
 تورکستانیکه کور بیر غزته سی یگی یلغ تور لیک کشیلر نک آرزولرینی یازا
 دور: مشهور اسپتر انوموف اوز نیگ یگی یلغ آرزولری ایچیده ایت
 دور: تورکستانده روسکی توزیعنی مکتبلر نیگ کوبایما قینی تیلایمن. ایسکه
 سلمان مکتب و مدرسه لر نیگ انیپسکتور لر تدبیر یغ اطاعت قیلوب
 معارف نظارتی مکتب لری قطار یغ داخل بولوشلری مطلوبدور. بو مکتب
 لوده ایسکیدن فالگان نرسه لر بولمای، انده تعلیم ناصلاح قیلماق کرکدور.
 وقت: آمین! البتہ اصلاح و انتظام جاری ایتماق لازم دور.

مرثیه بمیرزا سراج الدین حکیم بخارا ایله

آه صد آه! اگر برست ابدی بار سفر
 از بخارا سوی نزد دس یکی دانشور
 خادم ملت اسلام، سراج دانش
 ناشر علم وطن خواه، معارف پرور
 آنکه از منطق او بود محافل بر نور
 آنکه از خانه او داشت جواهر زبور
 رفت در محفل احباب زو نیست نشان
 رفت در صفحہ ایام ازو نیست خبر
 آنکه تکمیل فنون کرد با یام شب
 آنکه تحصیل حکیم کرد با شنای سفر
 سیر ناکرده ز دیده او خود ابناء وطن
 بجوانی بنه خاک وطن ساخت مقر
 آنکه میکرد بتنویر بخارا خدمت
 رفت ماندیم تمام اهل بخارا بکدر
 آه صد آه! اسپر دیم "سراج الدین"
 سیر زد از سید ازین غم عمو فلان آتش
 ناگزیرانه با حکام قضای دست قدر
 آتش از سینه من در زده در پیکر من
 ریخت از دیده ازین رو بدل انگشت
 آب شو! آبی از دهنم من بخون جگر!
 ایکه دل کنده نموده ز سینه قطع نظر
 داغ اندوه زده بردل بر بیان پدر
 نوشدی و اسهل غفران الهی! اما -
 ماجدا مانده ز تو داغ بدل خاک بهر
 سخت جانیم که دیدیم غمزدیم از غم
 بجوانی تو تا بوت ترادر تگ در
 بسر تربت تو ناله کنان آمده ایم
 بکجا میری! یکبار با حباب بگر!
 چه توان کرد بقدر الهی ایدل؟!
 صبر کن صبر! که جز این نبود چاره دگر
 لفظی معنوی تاریخ و فاش نویس!
 هزار و پچصد و سی و دو با شهر صفر
 بهزار و پچصد و سی و دو با شهر صفر

"ص. ع. بخارا ایله"

عید مولود محمدی صلی الله علیه و سلم ۶ حبیته باد بر ساکنان شهر وجود بم صبح
 فتح میلاد بهترین مولود بم ۱۲۴۸ شمدر بیع الاول لادت کثیر الشرافت

و مولود حجت مشهور حضرت سید المرسلین که نامش نفیس فوت قلمش تاقان
 و اسم مظهرش پسند و بریان عاصیان است. روز مولود مقدسش باین
 سرگشتگان بیابان غفلت بهترین و پسیلا است و خوشترین فرمندی
 بر پراشخام مخفی و پستور نیست که در یک پسند ۳۶۵ روز است ازین یوم
 مولود افضل و اقدس دیگر نبوده و نیست. چرا ما فلک زده گان بیابان
 کالت قیمت این نعمت گران بهای احمدی و عطیة عظمی محمدی را نمی شناسیم
 و حالا آنکه دیگر اقوام در روز مولود پیغمبرشان عید و در کارهای خیر اقدام
 میکنند. آنروز را افضل الایام دانسته آوازه تبریک بفلک الافلاک
 میرسانند مسلمین اسلامبول، افغانستان، هندوستان و غیرهم را پیش نظر
 خود بنشینیم که آنها چه طریق این روز متبرکه را در چهار بالش عزت رسانند
 قدر و قیمت مولود در گران بهار ادر نهایت اعزاز و تکریم دانسته و میشناسند
 آیات مسلمانان ما و از آنها بنشینیم آیا در ملت آنها نه ایم و یا آنها بملت
 مایان نیستند العباد بالعد... نه ما میانگ بلند میگنیم اگر ما مسلمانان غیر
 جهل و نفاق مبتلا نبودیم و سره غفلت و خود بینی بچشم بصیرت مکتب نشد
 بود باید که این یوم مقدس را بر غیبت گذرانیده و عمار ما را مصرف
 سودای خام و غیبت و غفلت گذرانیم. به یکباره موی او بدو عالم
 ننمیدیم به عالم طفیل یکسر مونی محمد است به ۱۰ اسعد بخاری، آمینه، راست
 بیشترین تا نور انیان حتی یوم مولود پیغمبر خود را نمیدانیم چه جای عید و تبریک
 شهرت مال ایلد و در عبد ایلانیم جامع گفته به وقف جماعت کیلما از
 بوق بغرض معاطل اهل زمانه ده کیم عبادت انیسلیدی جنت بولما

صحبت

بند. شاگرد - نشسته بودم جناب دلا آمدند سلام کردم. دلا -
 و علیکم السلام این چه؟ شاگرد - آمیند، دلا - آمیند چیست؟
 ش - تقصیر آمیند جلد است تورکی و فارسی از برای منافع ملت اسلام
 بحث میکنند. د - توهم اصول جدیدی شدی امروز یا فردا کافر
 میشوی. ش - تقصیر استغفرا الله. د - چرا راست میگویم. ش -
 نه تقصیر این کتب غلط هرگز گزیت خواند از وقایع عالم خبردار میشود. د -
 بآباد اجداد شما هم گزیت خواند بودی؟ ش - نه آنوقت مسلمانهای
 بخارا خاطر جمع بوده دولت مستقل داشته اند حالا بومینید تنزل بکجا رسید
 باید که مایان چشم کشاده برد گیران نظر نموده عبرت گیریم. نصارا ایا چه شده؟
 مسلمانها چه؟ د - هر چه خدا خواست همان میشود. مثال شهو رست
 ش - بنده در کار شر رجوع نماید شر و در کار خیر از نکایا بد خیر میشود. د -
 این گویا بیکار در بخارا هیچ ضرر نیست. ش - چه نوع تقصیر؟ د -
 در اینجا حضرت بهاء الدین میپند. ش - چه خواهند کرد؟ د - دشمن
 یک میزنند که میدوید میشود. ش - تقصیر باید که ما و شما غیرت نموده سعی
 نمایم تا که ترقی نمایم اگر اینطوری گردیم اند این بدتر خواهیم گشت. د - اگر
 کلب من در آبی من بعد گزیت نه خان آدم زفته کافر میشود. ش -

 (بخارا: صادق)

یارم نگ تو شیشین زلف سیاهی بومینه ای که شاعر کوچ که فراتیش گنهای بوی نینه

طلب قلمنگير!
بلکہ سواری کرافٹو تلوئرنگ ترفیقا سینک
کارخانہ دن عنوان بوزان بس جگ سیتا

محررنگ تحریر و نشر ایچکان اثر لری

الغیا، مکتب اسلامیه - فارسی ۴۴ مجید قلم خطه
کتابت الاطفال - فرق قدر فارسی و تورکا انشا و هم قاضی غانه خط لری
عیات اسلامیه - مذہب ملت و ضروریات دینیہ تورکا سوال و جوابی
جغرافیا، عمر اندوسی - مصور ۸۸ مجید فارسی
مغرب جغرافیا، عمومی - تورکا ۱۲۴ مجید مصور
پارکس - تیار و رسالہ سی اوینا لاقہ بزیگان تورکا فاجہ تورکستان میشتند
پسیل ہندی ترجمہ سی روس پس
ہم پسیل ہندی ترجمہ ایچکانہ، برچوسی ۲ موم پچہ مرزا شردن کتابچی و مکتب لری یوزد و دیگر پیش
کم قیلو و پیش موم پچہ مرکسی مقبول و پیش موم دن کم تا توڑ و لکاپس - تورکستان، و بخارا
نگ شہور کتابچی لری ہندہ یوزد - عنوان سمرقند: محسود و خواجه بہودی
تورکستان، بخارا، خجہ خرید سی مصور پسیل: خطہ پیش نگہ و باسلامقہ و دور - بیاسی ۳۳ تین

محرر وکیل لری میر

ایکسہ: اوچون آہونہ و اعلان قبول قیلو و لری - سمرقند: محمد امین طہان اوغلی - قوقند: جتای میرزا
میرزا باغ اوغلی - اکا برش منصور اوغلی - انیچکان: ملاش قابل کالفت - تاشکند: تولدگان خلیماوند
بخارا: عنایت اللہ خان حکیم زادہ - میرزا احمد میرزا عبد اللہ اوغلی - سمرقند: قوتہ سنگ سابق
وکیل لری دن رجا ایٹاد فرکہ قول لری ہندہ گاسمرقند آچہ سید حسینی و باورس لری سمرقند بدینہ آیتہ و باورس

کیڈر رنگان (رینگ) شیلی اوچون لغویم ایران و مسلمان، زنی، روسی، روسی،
تا بخاری و آملری و کنونی کورساتیب، بخارا، لایم لیک علم لری و معلوم بخارا و روسی، روسی

پسکان پسند ما تو خانی، ماردرین، روسیہ قطک سیندہ ہزار لچ کندہ بلی غایب لاج و شظہ لک و سالتور، دنیا غراب لک و بخاری و تازہ عجیب و کرکسلگان و

КИРПИЧНЫЙ ЗАВОДЪ

М. А. ЗАЙДЕЛЬ.

Стар. гор., Дагбитская ул. Телефонъ № 316
Полномѣрный, 6X3X1 1/2, верш. хорошо обожженный кирпичъ:
Строительн. фасон. для карнизовъ, угловъ и проч. Цѣны умеренныя.

*** م. ا. زیدیل نینگ خشت زاودی ***

سمرقند شهری مسلمانینہ قطعہ سیندہ دعید بولی اوستینہ تبلیغان نمری
۳۱۶ دور کتہ فالیب خشتلر اوزونلیکی ۶ ویرشوگ اپنی ۳ ویرشوگ
فالین لیگی بربریم ویرشوگ بغشی پشیرولکاندور
مقرری خشتلر و ہم عبارت لری کرنیزبغہ مصرف بولادورگان هرخیل
فالیب و هرخیل فورمہدہ قویولکان خشتلر دور نرخی ارزان

شنبه ۱- فیورال ۱۹۱۴
۱۳۳۲ رجب الاول

عدد ۱۵

№ 15

آینه مرآت (ЗЕРКАЛО) کوزگو

ОИНА

ЕЖЕНЕДЕЛЬНЫЙ ЖУРНАЛЪ

На Узбекскомъ и Персидскомъ языкахъ.

تورکی و فارسی اور تہ شیوہ دہ بعضا رو سچہ ہر شدن باحث مصور ہفتہ لیک
مجلہ اسلامیہ دور۔ ملت اسلامیہ نگ سعادت
و اصلاحیہ مسلمان لرنہ مذہبیت و فنون زمانہ دن نفع لانا فکرینہ خادم دور۔
مسئول محرر و ناشری مفتی مجسود خواجہ بہسبودی

آی	آبونہ قیمت	اعلان اوچون
۱۲	۵ موم	آخر صحیفہ دہ سطریندن ۱۰ تین آنہور
۶	۳ موم	ادیس تبدیلی اوچون ۱۰ تین لیکہ کرک نام
۳	۱ موم ۷۵ تین	آینہ نگ
بر نسخہ سی ہریردہ ۱۲ تین		کوبلب آگلوچیلر ۱۰ تین دن
		یوباریلیب پوچتہ صرفہ اداره دندور

محل اداره شہر پسر قند جادہ رشیتینکوف ناشر نگ ۹ ہم ۱۱ رقی اوز خانہ سندہ
تیلیفون رقمی ۲۹۰-۱ اداره ہر کون ساعت ۱ دن ۱۲ نچہ آچو قدر۔

Цѣна 12 коп.

Реданторъ издатель МАХМУДЪ-ХОДЖА БЕГБУДИ.

Адресъ: г. Самаркандъ, редак. жур. "ОИНА"

Рішетяковская ул. соб. домъ № 9, тел. № 290

رسالہ انجمن ارباب - و رسالہ مرآت عبرت - در داده فردست میبشود ہر دو نسخہ سہ ماہی دہموی ہفتین ہفتہ صرف بوجہ ازاد ارادہ

اداره دن

آئینه مسلکی و هم تیلی باینده هر طرفدن برنجه مکتوبلر جمع بولوب ایدیکه اردن
برآزینی مضمونشی قسده ایستب یازارمیز (۱) آئینه محرری آئینه ده خلق غوغاشلی
ایشلر توغریسپینده نهایت بوش یازادور آنگ اوچون خلق غوغا
ایتمایدور. مکتب مدرسه قاضی خان و لایستنبای خان توی و معرکه و بوز
رسم ل و خصوصاً اصول جدیدنی اصلاحی اوچون اگرچه قتیغ بولسه هم حقیقت
یازماق کرک تاکه اغریب اغریب تاثر ایتسون. تنقید و تحقیق سربازلار
اصلاح تاپیلایدور. آئینه اداره سی اوز کیمسی نقی اوچون خلق غوغا
قیلماستیشی ایدی. (۱) چجهتدن آئینه ده حال اضردن بشقه حصولی یوقد
.....
۲- جناب محرد! آئینه مسلکی برآز قتیغ راقدور ملبوعان
بیخبر کشیلر غوغا لایخصوس علما و بایلر غوغا حتی اصول جدید چیلر غوغا آئینه سوزی
قتیغ تکیب خلق نی اوزیدن نفرت قیلدور ایدور. ازبکه علما او قوگانده
سوزی قتیغ لگی اوچون آئینه دن رای لری قایا دور عوام بولسه علما غوغا
تایع علما ایمان دیگانده نصونکر خلق آئینه ده او قومایدور رگان بولور. البته
خلق ده خصوصاً علما ده تنقید قیلما سون تاکه الر رغبت ایتسه لر. آئینه بعضی
رقمینه اصول جدید معلم لر غوغا و آبراز اوان ده لر غوغا تیلر کوزوب
یازیلور بول صورتده آئینه ده هیچکیم او قومایدور رگان بولوب اوز اوز
سنب یوق بولر! خوقندی ۳- آئینه اداره سپینده
معلوم بولسونکه آئینه دایم مسلمانلرنگ ایمان ایشلرینی تاپیب یازادور
بخشی لرینی یازمایدور ریزمونکه تجب قیلریمیز و هم توی و معرکه ده کچیک بولسون

مصرفی آرایسون بنرم لرجو انلریوق بولسوندیب بازار. آما بونیرس لاولد
 بارایدی سینه بولور. آینه غموند ای بنیرس لریاز ماسدن بخشیراق بنیرس
 یازلیسه بخشیش ایدی (اوشال بخشیشی بنیرغ کورساینگیز تاکه یازایلوک - اداره)
 خوجند ... ۴ - محرم محررافندی! بنیرغ وطنیز تورکستان
 و آدم لرینی تیلی اوزبکی دور. سنریمیه اوچون آینه فی فارسی معاله
 و شعر لرایله تولدور ارسنر؟ و یا اینک موئی اظهار فضل اوچون فی قیلر سنر؟
 لازم که اوزبکی و هم نهایتده آسان اوزبکی ایله یازسینگیز تاکه خلق
 انگلاسون فارسی اصل کرک یوق. و هم بنیرغ تاج و فن دن یازای
 هرکیم بیلد تورگان و قزاق تورگان خبر و غلطی عجایبات لردن یازاینگ
 بو آینه گیر قزاق ایماس (دقت ایله قراگیز آینه ده یوقاریدن بری
 کوب قزاق یازیلدی - اداره) عاشقانه غزل لری کوبراق یازلیسه بخشیش
 بولوردی. سمرقندی اوزبک ۵ - آینه خانده
 سنرینگ تیلینگیز تورکستانده ادبی ایردی یازگان تاج جغرافیه. انشا
 و اوزگ نشر و تحریر اینگیله ادب تیلغ اوختاش ایدی آما آینه تیلینی عوام چه
 و کوچکی قیلیب یو باریلیب دور. مون عوام او قومایدور اهل علم و ادب
 جدید عاشق لری او قومیدور فکر عاجز بیچ بر آزدی اراق یازیلیب هم ده
 فنی، ادبی و علمی بنیرس لری کوبراق یازلیسه ایدی. ۶ - آینه بیلد ...
 (جای معلوم بولمادی) ۷ - خدمت مدیر محرم! معلوم ذات
 عالی ست که زبان درسی تورکستان و بخارا یعنی زبان طلاب و علماء
 فارسی ست اینچنین حیات ملت و ابستر به تنور افکار علماء و طلاب ست

ایضا در ایالت فرغانه و سمرقند جنبی شهر و قصبه باست که سان مادی
مردمانش فارسی است کذا الکسان حکومتی مردم بخارا و تواجش فارسی است
نیز همسایه گان ماکه ایران افغانستان باشد سان رسمی ایشان فارسی
در مکتبهای استبول و چین نیز فارسی تعلیم میدهند سان معتبرند هم فارسیست
حتی تا تاران شمالی به فارسی احتیاج دارند حکومت روس هم امروز بفا
خانانیدن اشتغال دارد و فرنگیان بهر لذت گرفتن از شاناه و بیل
و سعدی و مثنوی فارسی میخوانند بس شما چرا بآئینه فارسی را
نهایت کم مینویسید؟ اقل مراتب نصف آئینه را به ادبیات و مقالات
و اخبار و اشعار فارسی مقرر نموده شود و هم مقالات فنی را بفارسی
درج کرده شود تا که به تنور افکار طلاب کرام خادم گردد. بخاری هم
اداره: یو قارید اکی مکتوبلر، بر برنی جوابیدور. بزاویرسلک میرغه
دوام اینا یلوک مکتوب بازگان عزیز لر دن عفو نیلا بمنز.

تکذیب

۱۳ عدد آئینه ده محترم فضیلت پناهی ملا سید احمد مدرس و صلی جناب
معلوم مجلسه برای یکی کشینی ذمیفه سوبیلگانلری یازیلیبیدی. اول
جناب اداره غه یازادور لر که من بهچکیم نه تکفیر قیلگانیم بوق و هم قیلاین
بلکه آئینه اداره سینده غلطاً و یا اینکه بهشتا تا بیکور و لوبدور.
اداره: اداره غه بو خبر سعین کشیلردن بیتب ایدی چونکه جناب
دلا تلکذیب ایندی لر او لیکه خبر نه حکمی قالمادی.

اجتهاد

(دار الخلافه استنبولده چيفه دورگان معتبر اسلام دنياسى، مجموعه سينه
 استاد محترم مولانا عبد الرشيد افندي قلمى ايله يازيلگان دور که تبرکاً آمينه
 يازيلدى) بزم اسلاميتده اجتهاد پستلدى غايت مهم پرسيد اولوب
 پيغمبران عظام جناب حقتنگ کلامنى تفسير و بيان قيلماقده ماذون و بلکه
 مأمور بولگان نلري ديك مجتهدين کرام هم خواه آيات قرآنيه و احاديث نبويه
 بيانده، خواه عصر بعد عصر پيدا بوله تورگان پستلرغ دائر، ترتب قيلنده
 تورگان احکامه تشيلى بربر اولر ننگ سوز لر نى شج و مطاله ايتيمکه ميت
 کونجه ماذون دور لر. بر زمانلر علما متاخرين اجتهاد بابى ننگ آچوق بولوب
 بولمک نلنگي خضوصيده کونجا قش لر قبولو بدور لر. قطب الراسلين، امام القيان
 عبد الوهاب شعوانى، حضرت نلري فتوحات ابن العربى دن نقل قبولو ايتدو :
 الاجتهاد باق الى يوم القيا... ذاتا شجر لائمة السرخى دن باشقه،
 باب اجتهاد ننگ باغلانگان ليگينى تفریح قبولو چيلر آزدور.
 استاد اعظم شيخ اسماعيل صفائحى ايتادور لکه : « الاجتهاد ليس مسدود
 على الناس اذ هي مرتبة علمية عالیه، بل هي اعلی المراتب التى يترقى
 اليها العالم بعد التقليد والوقوف على البراهين، الى آخره ». امام شافعه
 ديور : اقوال المجتهدين مقتبسه من شعاع نور الشريعة التى هي الاصل
 وان نور الشريعة المطهرة هو النور الواضح الى يوم القيا... نائب المجتهدو
 مناب ارسل عليهم الصلوة والسلام و نواب اتباع المجتهدين مناب
 المجتهدين فيما اجملوه من كلامهم فعلم ان اهل كل دور رحمة على من يهتدى

الی یوم القیامۃ... بوسوز لر لایقی ایلر ملاحظه بولنده باب اجتهاد
 ننگ آچون بولگانلیکیغ بشبهه قالمیدور. در حقیقت باب اجتهاد
 بر باب رحمت بولگانی اوچون قیامت غی آچون بولمان لیکلی ایجاب
 ایدر. فقط قنای بر سبب ایلر خلق فکریده باب اجتهاد ننگ باغلق
 بولگانلیغ بر قناعت کامله بار دور. او شال عمومینگ ذمهنده اجتهاد
 منقرض دور! حکمی قتیغ بر درجه ده بر لاشکان کبی دور.
 من بو باده علمای عظام سوز لر نبی تدقیق جهتیغ حرکت فکریده ایمان
 یلغوز اساس اجتهاد نه نظر اعتبارغ الگاندن کیین مجتهد لر ننگ تراجم
 احوالینی ملاحظه ایماق ایلر اکتفا قیلور من. اساس اجتهاد، آیت
 وحدیث مجملده بیان ایلر نفوس ده صریح بولمگانلیک تقدیرده قواعد
 اصولیغ بالا استناد، بیان مطالعه قیلماق ایلمن مصالح عامه نه تأمین دور
 بو اجتهاد قطعیا منقرض بولمادی و بولماس و قیامت کونم غیج باقی دور.
 مجتهد لر: اولاً شارع طرفیدن مقرر قیلگان احکام نه قطعیا باشق
 قیلما سله و، سیج بر زمان دلیل شرعی غه استناد قیلما سدن بر سوزیم
 سویله الماسله. یلغوز دلیل شرعی ده صراحت بولمگانلی تقدیرده اوز
 طلوعانی بیان قیلدور. بیج شبهه یوقدور که مجتهد لر ننگ درجه جهتن
 لر نبی تعین اوچون شریعت ننگ کورسائکان اصول وقاعده لری
 بار دور. بو قاعده لر دن بری و برنجسی مجتهد ننگ اجتهادی اولاً
 اوزی اوچون اعتقاد قطع بولوب، بیج بر تاثیر و قوتو تابع
 بولماسلیک دیکت سیج بر قوت ننگ تا، ثیری ایلده اجتهادی یا شورماک.

نیقدر عقوبتغه دوچار بولسه هم طلوعا تنی اظهار قیلماقده ترو د قیلماس
 هیچ برنوع لوم لائیم و ظلم ظالم و نادانم طعنسی واسبتداد دولت
 او مجتهد ننگ اجنه د یغمانغ بولالما پس . «بقیه پسی بار»

لوند و نده صلاوة جمعه، حی علی الفلاح!

(اسپتوله خپقه تورگان معتبر - اقدام - جریه پیدن)

محترم، لورد پادلی = ننگ دین اسلام غو مشرف بولوشی لوندون
 مسلمان لری اراسینده نور سالدی . لورد پادلی، نصار لر ننگ کیشنه
 کونلریده سوروک سوروک لوب کلیسا لر یغ بار گانده، مسلمان ننگ صلاوة
 ادا قیلار لیک بر مخصوص بر لری بولمگانه لگی فی، دین قاشینده حشر
 بیلیب = هو تل پلینت = یریده کی اوزینی = هو تل عمارتینی جامع شریف
 بولگورنجه، مسلمان غو عبادنگاه اوچون معین قلیب دور . منه لوندون
 نصار لر لری کلیسا لر فی مال مال تولد ورگان لر بدیک پلینتدی، عمارتیم
 مسلمان لر ایلد تولوب و لایفه قد سپینه دینداران غو برقرار گاه بولدی .
 مسلمان ننگ مختلف ملت لرون تشکین پیلگان = لوندون جماعه
 اسلامیه سی = بتون مسلمان غو رسمی کاغذ لر یو باریب الرله بو عبادنگاه
 تکلیف قیلکاینده کوره جمعه وقتی ننگ کیرشینده توغری اول معظم عمارت
 مختلف ولایتلردن کیلگان محرم مسلمان لر ایلن تولگان ایدی عمارت
 لرگان هر خمدی، دیند اشینگ محبت و صداقت قولینی آلوب = ایشلم
 علیکم، خطابه ایلان اسلامیت ننگ بر ملیت عمومیه ایکانگیله تصدیق
 و تسلیم قیلد و رولدی . افغاندن، ایراندن، چیندن، حبشستاندن،

هندستان، و تورکستان کیلگان لوند وند کی مسلمانلار اسید
 مرتبه عالیہ بدایتیہ بتوشگان، بر خلی محترم و معتبر انگلیس سجاری هم
 موجود ایدیلر. انگلیس محترم محرر لریدن، مسرت و شرف و اوز اسم لرینی
 هنوز آشکارا قیلماقنی ایست مگان انگلیه نگ میل و محترم عائله لرین
 تورت انگلیس خانمی هم دین اسلامه مشرف بولوب بول روحانه مجلسده
 حاضر بولوب ایدیلر. لوندون مسجد بنده هر بر کیشی نگ بوراکی صمیمی
 بررابطه ایله برابر او ایله باغلا نوردی. محترم دوردما دلی، پلنور
 اجاس ایدی. ۱-۱۲ یا شلریده تورت بله سینی هم همراه کیلنورگان
 ایدی. اول خوش صورت انگلیز باله لری هم عجب شرین برتاوش ایلن
 قرآن عظیم دن سوره لوقراشت قیلوردیلر. اسلام خصوصیده، غیرات
 مجده سیده و اقدام، جریده سیده مکتوب یازگانیمیزه بیلگان مصر
 باشلری اولوغ محبت ایلن یانیمیزه کیلوب کوروشدیلر. لوندون نگ
 اولوغ دارالفنون لریده تحصیل ایلن مشغول بولگان، بواصلیل، باش
 لرینگ آذربیدیق ایلن، اسلامیت باره سیده حاصل بولگان یورک
 لریده کی صمیمیت معلوم ایدی بولردن کیین، هند یا سلم لیغ، نگ، چخی
 رئیس ناصف افندی یانیمیزه کیلیدی. صمیمی چسبالدن کیین، اوقیفون
 دارالفنونیه منسوب اولادینی بزرغه تقدیم قیلیدی. قنداغ مسعود،
 قنداغ مبارک، قنداغ لطیف چهره لر ایدی. . . . انگلیه نگ سپاسی
 آدم لریدن سانالا تورگان بول محترم ذات بزرغه شونده اق برلق
 سولردی: مسلمانلار چون مونداق بر مرکز عمومیه اطرافینه بقیلشوب

اللہ تعالیٰ حضرت تکریمہ عبادت فیلمان و بربر اور لڑنی تا نفاق جو فریضہ دور۔
 من بال لڑینی محض شول سبیلی بول مجلس غہ کیلئے ور دیم ! اسلام یا شلری
 آور و پانگ خونینہ، علومینہ، مدنیستینہ ہر قانچہ نفوذ قیلہ لر، اول
 قوہ معنویہ اسلامیہ فی، اول صمیمی ر ابط فی اصل او نو تھما سونکر کرک ..
 خالقینی تا نیکان آدم، نوع بشر دن سانالاید ور۔ بیلما یمن کہ مملکتینگز
 یا شلری بو سئل فی کچوک توشونہ دور لر ؟ پاریرد کی تورک طلبہ لاری
 اقلا۔ جمہو۔ کونلری یغیشوب، خالق حضرت تکریمہ عبادت و شلری
 بر حسب حال قبول لری ؟ بولایو ظیفہ دور کہ حیات اسلام او چون نور دیک
 نفع لیک دور۔» صونگرہ۔ لور دہا دلای۔ ایلہ ملاقاتہ نایل بول دوت
 لور دہا دلای اولان رسمینی، صورتینی، نشر قیلگان، اقدام۔ جریہ کینہ
 واندن کین۔ تورکیہ دن تبریک و تہنیت یازگان و طند اشلری
 دعا و سلام اتیدی۔ اسلام لنگ لوغ فیصلری ذکر قیلدی۔ مسلمانلر اذعان
 و منطق بوزہ سیدن حرکت قیلہ لر، اسلامیت، آور و پانگ عمومی بر
 دینی بولور۔ میسیونر (مبلغ)، لیک کبی معاونت غہ احتیاج بوق، لیکن
 تعلیم و تعلیم دین او چون مجلس لر غہ قطعی لزوم بار دور» دیدی، صونگرہ
 آور و پانگ ایچیدہ اکہ جہل و تعصب بر بر سانادی و سوزینی وحی علی الفلاح
 .. مسلمانلر بو غفلت او یقوسیدن او یغانکر !، جملہ سی ایلہ تمام
 قیلدی ... لور دہا دلای آیندیکہ !، اسلامیت مسئلہ سی لبا سہ،
 فالبدہ، و قبا قندہ ایس۔ بلکہ عمومی و منطقی اساسلر نہ تعلیم قیلوب
 اسلام نہ محکومیت دن خلاص قیلالما قندہ دور .. یزہ نیگی مسلمانلر ایل

چې حال لږ قیلد بیک برچه سی ننگ روحیده ترقیږ ، اصلاحه قارشو بر شوق
و ذوق کور اریز جماعت ننگ اکثریتنی حقوق ، طب ، سیاسیات دیک
کوب دار افنونلر طلبه سی تشکیل برگانی اوچون . بزیم بویتنی بر فیض
انشر اچ ایل سیر قیلور دیک . ساعت اولن ایکی دن صونگړه توغری قبله
توجه قیلگان سلمانر ، کمال خشوع و خضوع ایل ادا ی صلا قیلور دیلر .
اسلام ، مجموع سپینگ محری ، فاضل محرم ، انگلیس چ بلین بر خطبه ایل
عالم ننگ مسائل حاضره سی جعیده بتون سلمانر داکمی اولینا نش و انتباه
لونی کور ساتوردی . . . انگلیه عجب اعلا بر عالم که . . . بتون ممالک
اسلامیه اولاد لږنی اجتوا قیلور . . . « ویب اظهار ممنونیت ایتدی .
بو مو عطف دن کین . لور دها دلی ، موقع خطا بنده چیغوب روحیدن
کیلگان بر صمیمیت ایل او شبور و شده بر مناجات قیلدی : یا رب
سلمانر ننگ کوزینی اچ . . . حضرت محمد صلی الله علیه و سلم دینی عظمت
و شوکت بر عالمه حکمفرما قیل . . . پیغمبر ننگ بول توغری بولیفه یورماق
اوچون بر غه قوت بیر ، امر قیلگان احسان و عدالت نه اجرا قیلماق
اوچون بر غه فرصت حرمت ایتکین . . . یا ربی فضایل ایلر خلقلا ننگ
اسلامنی ذلتغه گرفتار قیلیمه !!!
بول صمیمی مناجات لور دنگ اغزی دن ایماس ، بلکه یور کیدن چچوردی
. . . انگ ارفه سیدن تور کبه سفارتخانه سپینگ امامی . خواجہ فیروز الدین
افندی هم خلیفه اسلامیان ننگ عمر و عافیتی ننگ دوامینده و دین
اسلام ننگ عظمت و شوکتی ننگ زیاده بولوشینده داریم احوال زمانده

موافق غرب تلمیذ بلوغ برد عا و قوب حاضر و ن = آیین = ایوب بول
عبادت مجلسی تمام بولدی. ادای مسلاة دن کبیرن عالم ننگ مختلف بولدی
کلبگان موندن کی سلمان عالمی بربر اولدی ایله شیرین شیرین صحبت لای
مجتبیک مصافحه کرده بولنوب بربر اولر ننگ اسم و عنوا نلر نی الیب بربر او
لرله کور و شوب ملاقات قیلاق اوچون فرستلر حاضر قبول و دیلر. لوندون
برجامع شریف بناسی اوچون جمع بولگان مبلغ ننگ شیش مینگ لیر دن
آشکانینی و جامعینگ لوندون مجلس مسجوثانی یانید اکی. و پستمانترای
کلیسای آلدیده مهم بربریده، کوب ظریف برطرز ده بنا بولوشینی کمال
ممنونیت ایله انگلادیک. بولوغ ایش ننگ حامل بولوشیفه لورد بادری
نگ. لبتندی عمارتینی سلمان ننگ اجتماع و عبادتینه قرار برکاتینی داونرنگ
هر صبه حاضر بولماقده مداومت قیلماقینی، فیض اسلام اوچون بر بشارت
حقیقید حساب ایدمهز.

لوندون. ۲۰ کانون اول ۱۹۱۳

و محمدی

یغلار بنره

اولیور شمدو حالاً بوز آتار ندیم	ایران بنی سعود ارباب مسلم
غالبا و ورقده یز بهیوده دملر دیم	بولر اولما زایه نخت و اغدار غلار بنره
اولمدق راه نجات خطو انداز قدم	عزت نفس ایله اولمک برمرتیدور بنره
کشتی اسلام اولوب معروض گزدا عبیم	عمر سورمک بیک سفالتله اذیتدور بنره
الامان ای نا خدا خلق بجار غلار بنره	شانلی اولمک... شانلی اولمک شیان شهر بنره
ایله مصفا پند آتیه ایا اهل کرم	برجیا اولمق اسارتلر خسارتدور بنره
سولیمشدر (مصباح الدین) اولدیم مجسم	گر اولور کشتی شیر آساده فقار اغلار بنره
و در طریقت دم نمیباید قدم باید قدم...	«محمد صادی کفکازی»

ایکے مسلمان مدرسہ رشیدہ پتلا او قولو راہی ؟

بورونقی زمانہ کی مسلمان مکتب و مدرسہ لری حقیدہ برآز یازماق
مناسب کور و لدی . و و بورونقی اسلام مدینتی « نام کتاب ن
تسقا رتوب موندہ یازیلدی : علم و مدینت دور یغہ کیلگانغہ قدر
سپلمانمردہ مکتب و مدرسہ اسمی ایلان و بنا قیلنگان دارالمسلم
لریون ایدی . مسلمانلر ضروریات دینیہ لرنی ، قرآن و حدیث درس
لرنی مسجد لردہ جمیع بولوب و عالم لرننگ اوی لریدہ باروب او قور لری
ایدی . بر قول کہ قراگانده اسلام عالمندہ باشلاب مکتب و مدرسہ لار
بنا قیلگوچی ذات خلیفہ منصور دوانقی دور . بودات نگ بر باب
علم حقوق و بر باب علم طبابت مکتبی بنا قیلگانینی روایت قیلور لری . آند
صونگ خلیفہ حارون رشید اوز زمانیدہ ہر سچہ نگ آلدیہ برکتب خانہ
بنا قیلور لران بیوردی . آند نصونگ کیلگان خلیفہ لریم بوالیش گا
کوب اہمیت بردیلر . خلفا عباسیہ زمانیدہ وجود کیلگان مدرسہ
لردن بری ، مدرسہ مستنصریہ دور . بود مدرسہ خلیفہ مستنصر باقد زناہ
تعمیر بولوب ایچندہ ہر نوع علم و فن تعلیم بولنور ایدی . و بود مدرسہ دن بیوک
عالم لریتشوب چقیدیلر . سلطان سلجوق و ملک شادنگ وزیر لریندن
نظام الملک طوسی جنابلر ہم مکتب و مدرسہ لراہ چون کوب خدمت لری
کور ساندی : بغداد ، شام ، عراق ، دیار بکر ، سمرقند ، اصفہان ،
نیشابور ، و بشقہ شہزادہ اوز آتیغہ نسبت برگان ، نظامیہ نامندہ
کوب مدرسہ لربنا قیلدوردی . مکتب و مدرسہ لرننگ ایچندہ اینک شہری

بغداد و ده کی «مدرسه نظامیه» دور. شاگرد و معلم لرگ معاشلیک بشقه
 اسپه باب لیم اوچون کوب وقف لر تعین قیلدی. شیرازی، غزالی،
 ابناری، دیوسی، سهروردی، کبی کته عالم لر بو مدرسه لرنگ غمور
 دور لر. عیسی عصر لرده سلطان صلاح الدین ایوبی حضرت لر
 مصر، اسپکندریه و باشقه شهر لرده اوز مصارفی ایلان عالی
 و فزین مکتب و مدرسه لر بنا قیلد و ردی. بو ذات نه خلف لر هم بو
 ایشگا غیرت قیلیب خلی مکتب و مدرسه لر بنا قیلد لر. ۱- و عیسی
 عصر لرده مصر ده ۷۲ باب منتظم کته مدرسه بار ایدی. یلغوز اسپکندریه
 شهر نیده علوم و فنون طبیعی و علم حکمت گر مخصوص ۲۰ باب عالی
 مدرسه لر بار ایدی. دمشق و بغداد شهر لر نیده هم شومنه ار عالی
 مدرسه لر بولگانینی سیاح بن جبیر جناب لر روایت قیلد دور.
 اندلس و اسپانیا داکی مکتب و مدرسه لر عدد کجمل لیک و جهینده
 بشقه برکردن زیاد بولگان دیر لر. مؤرخ جرجی زیدان جناب لر
 دیدور: اندلس ننگ یلغوز غنا طه شهر نیده - ۷۱ عالی مدرسه
 ۱۲۰ رسمی مدرسه موجود ایدی... مؤرخ ژیبولد دن روایت
 اولنور که: امیر لر، والی لر مکتب و علم بولیده خلیفه لر برلانه
 طرفانه سی و اجتهاد قیلور لر ایدی. سمرقند و بخارا دن افریقا
 داکه فاس غه، آوروپا داکی قورد و شهر نیه قدر علم نورینی
 سپمانلر تار اتمیش لر ایدی. امریکالی معلم دراپر - آیته و...
 سپمانلر مملکت ننگ هر طرفنده: مغولستانده، تاتارستانده،

مراکش، فاس و اسپانیا ده عالی مکتب و مدرسہ لڑنا، سپس قیلید
 بود رسد رده دین و ادبیات در سلسلہ ایلان برگ علم حکمت
 طبیعت و ریاضیات در سلسلہ ہم او قولگان بیگی ثابت دور. بوکت
 و مدرسہ تعلیم و اداره ایشلری هر کمنش اعلیتیفه و استحقاق
 قرب بریلور، و هر طائفه دن شاگرد و معلم بولور ایدی. یہود
 خریستیان، مجوس بال لری مسلمان مکتب لرینہ کروب علم و فن
 اورگانور لرایدی. حتی اوزاق بولگان یا ورو پانصار لری ہم
 مسلمان مکتب و مدرسہ لرینہ کیلوب علوم و معارف حاصل قیلور
 لرایدی. بوکون بتون دنیا یا شلری تحصیل معارف او چون
 آورو پا و امریقاغہ بارگانر یغہ او خشاب اول زمانده دنیاننگ
 هر طرفندن او قوماق او چون اسلام مکتب و مدرسہ لری غہ
 کیلور ایدیلر. بوکون آورو پا مکتب لرینہ باروب او قویدور گانلر
 اسلام روحانیلری کا فو قیلگانلری دیک اولزمانلر ده اسلام مدرسہ
 لرینہ او قوچیلر نہ نصار اپا پارلی (روحانلری) ہم تکفیر قیلوب و عوام
 اتلردن نفرت ایتدور ار ایدیلر. اسلام مکتب و مدرسہ لرینہ
 تعلیم و اداره ایشلریننگ ترتیب و انتظام لری حقندہ ده معلم
 دراپ تفصیل وزرہ بیان قیلدور کہ: بود رسد رده عموم
 امتحان اصولی اجرا قیلنگانلیگی حقایق تا، ریخیه دندور.
 فرانسوز محر لریندن کوسپتا اول بون ایتہ دور؛ اسلام لوطرفندن
 تا، سپس قیلنگان دارالعلوم لڑا اسپیدہ بغداد، قاہرہ، قوردو

چشم، و باشقه شهد بوده علم حکمت غه تیشلی رصد خانه، کیمیاخان
 موزه و نمونه خانه لر بولوب هم ده هر نوع علم و فن غه کر کلک سبب
 و ادوات لر هم بار ایدی. خلاصه: تورت بیش یوز پنده ایلگاری
 غچ مسلمانلر عالمنده مکمل ار الفنون لار حکمت خانه و رصد خانه لار
 بار ایدی و برجه اسلام عالمنده علم حکمت او قوماق رسم ایدی حتی
 یوزیند اکر بو کونک فرنگلر اجدادی مسلمان دار الفنون غه علم حکمت
 او قوردی قچانده کیم مسلمانلر دار الفنون دن و علم حکمت دن ساق
 کوندن کون تنزل کیمین کیتماق یوز قویوب بو کونک حالت پریشنا
 یتوشدی لر.

ن. ی:

خوقند مکتب رشدیة اسلامیة سی

خوقند ترقی پرور لریدن عارفجان بای یچ چ نیوف جناب لری - نلی ایست
 نام ابتدا نیکیتی ننگ - مکتب رشدیة اسلامیة - غه تبدیل ایتماق توغری
 که مصارف نذمه لرغی آلب دور لر که اداره ماوشبو توغریده بعضی نمره لر
 یازماقنی خوقند دن طلب قیلد دور لر. آمینه اداره سی عارفجان
 جناب لری و هم خوقند یا شلر نی - مکتب رشدیة اسلامیة - ننگ تاسی ایله
 تبریک آلب فکر عاجزانه سنی قسه لیک یلان توینده بیان ایستار.
 بیز چه کرک شوندا ی بولسون (۱) مکتب غه مناسب اسم قویولسون
 (۲) واسع پروگرام توزاب انیپ سکتور دن رخصت آلیسون.
 (۳) معلمیغه سپناریه یعنی دارالمعلمین تمام ایتگان کشیدن آلیسون
 روچه نغیشیلاب او قوتولسون تاکه او شبو مکتب دن توغری اقل مرتبه

(گور دیگه او شکرول = شکر مکتبینه - کراپسون) ۴، علم دینی تاءریج
 و جغرافیه صرف و نحو عربی فارسی و اوزبک اصول تخریر و دفتر داری هیئت
 هندسه تاءریج روسی و امثالی هم فدرست تعلیم غه کرک داخل بولسه
 ۵، مکتب نذا داره و مالیه جیتی او چون بر هیئت تعلیم و فدرست درس
 جهیت نندن بر هیئت تشکیل تاپیلسون مکتب نذا مدت تحصیل آلتی بینه
 بولوب حاضر که اصول جدید مکتب لرینده اوج سپنه او قوگان بله
 لر نذا الینیب اپنی یا ۲ پخی نیلدن روسی پچیم تعلیم بریلسون ۶، روسی
 او قو تحاق جبری بولمای طلبه ولی لوتنی رضالیکلی ایلان بولسون
 ۷، شکر مکتبینه کرباق فی قصه اینگان بله لر غفن دن آزاراق بر
 آنک عوفینده علم دینی و ادبیات ملی دن زیاده راق تعلیم بریلسون
 ۸، مکتب ده تور تیش معلم کرک دور هر بر معلم نذا اقتدار یقه قراب
 درس لر غه تعین لاناور ۹، فدرست درس، تقسیم سبق و تعین کتاب
 او چون جمعیت معلمین نذا اکثر رأیا ایلر قرار بر لیه کرک ۱۰، مکتب
 بانچه لیک کسب بر برده بولوب توتیش اویدن عبارت و بر اوی
 مسجد او چون قرار بر یلور، حفظ صحه و ریاضت بدنی و اوزرگوانم
 مدنی اعتبار غه النماقی لازم دور ۱۰، الله تعالی دن خوقندی برادر
 لر غه هممت تبلاب عرض مینر نذا تمام قیلار مینر.

شکر

نمندگانده غلام علی اکرم خانف جناب لایفه، جواچکه میر عابد میر ایدای جناب لایفه ادا
 شکر ابار آمینه شریفه هممت ایتکانلری او چون.

۱۴ رقم دن - قبرستان پلیمین مابعد
 برج قبرستان لریمیزد بر باد وزیر پالیکینی اونلکان رقمده یازیب ایدو
 ایندی فکر عاجز یغیه کیلگان علاج مذمتم اهل وطن غرض قیلیمیز: بو
 کونکی قبرستان لریمه محافظتی وزیر پالولماسلیک اوچون احاطه و درواز
 لازم دور بعضی کت قبرستان لریمه بار کورت میش طرفین درواز لازم
 بعضی قبرستان لریمه دیوار قیماق قیمت توشار و بعضی لریمه یقیننده
 سویون بنا برین دیوار بنا ایتاق خجاینده قیمت توشار. بیز غه قاله
 قبرستان لریمه اطرافنده هر اون گزده بر تیمور پستون او تقوز و لسون
 پستون لریمه بلندلیگی ۳۰ گز بولوب برگزی یغیه کومولور بیدن یوقاری
 اکی گزینی اوچی «هلال - نیکی آبی» شکلنده بولوب پستون لریمه بر یغیه
 - نیکانلیک آق سیم - اید اوچ بریدن مربوط بولسون پستون لریمه
 - قبرستان پلیمین - ویا اینکه - کل نفس ذائقه الموت - ویا اینکه - ایتاق
 تلیم یا اهل القبور - غه اوخاش کلمات قازیلماغی کرک چونک اوغور
 لانماسلیکیغیه هم منظره مذبحی بولوشیغیه سبب بولور. زابود لریمه پور
 طیار لاب یبار ار هم پستون و سیم دن زابود لریمه کوبلاب سپارش
 بریله البته ارزان کیلور. بول بابغه هر محله اهلی اتا بابا و اناسینی
 و اولادینی تحت پالولماسلیک و لریمه عزیمه اوچون اچمه جمعلاب
 ایشغیه باشلاسه کرک بخشی بولور دی. مربوط تیکانلیک سیم ۲۰۰ گز
 قیمتی تورت صوم هر پستون بریم پوط تیمور دن قیمتی بر صوم ۱۰۰ تین دن
 از بولوب بولور تده ایشغیه گزیمه احاطه سی اوچون ۲۰ صوم لیکچه

معالم صرف بولوب هم ارزان و هم زیبا کور و نور . بواش او چون
 شه نذ معتبر بایرغیه و خدا جوی لرغیه مراجعت قیلنسه ایش تیر لیک ایلان
 وقوع غه کیلور . مثلاً سمرقند ده عمده التجار ملا محمد رحیم بای جنابلرغیه رجوع
 قیلنسه البته بولوباده غیرت و همت ایتب ایش نی باشقار لر . مینه
 جنابان معروف بای رنگبار حاجی ملا ایشا نقل بای ملا معین بای محمد این
 حاجی شمس الدین بای حاجی ملا تاشقود بای ملا عب الغفار بای ملا جوره بای
 ملا محمد قلی بای بچه ملا میر سلطان دیکه بشق محترم همیشهدیلرغیه رجوع
 قیلنسه البته بول ایشق همت و غیرت ایتما قلیغیه امین مینر فقط الرغیه ایلانی
 مراجعتی و انعامی لازم دور . بهیچ بلیت نذ قبرستانه مینر نیکی دیکش
 تحت پا و خوار ایس که مونگه دقت و غیرت لازم دور . (ان الله
 لا یضیع اجر الحسینین) محمود خواجه

۱۴ ر قعدن سمرقند نیا تر مابعد
 برده آچیلور بر ناتار مگازینی منظره سی . سواد سز نادان بر بای نیل لیک
 حسابنی تربیه سز او غلیدن طلب قیلور . حاصلی ضرردن بشق نیر سه
 یون . بای کویوب یانار . بول شاده چوپان کیلور قوی و پاده لر نه
 فلاکتده او چر اگا نذ سویلر بای کیف سز لایوب آنه هید اب جیفار ار
 ناتار فریب گر لریدن بری ذاکو خچی بولوب کیلیستای لرینی آلد اب ایس
 کینار . چوپاندن پرستوفغه عرض قیلر . پرستوف چوپان نذ استنطاق
 ایتار ذاکو خچی چوپانده اور گاتور که سندن هر نذ سور السه قویدیک . متوه
 امانده اور گاتگانیم او چون منگه اقچه برار پس . چوپان پرستوف نذ

سورادیدن - معرب - فوتولور ذاکوچی چوپاندن خدمت حتی سورایدور
 چوپان ذاکوچی هم معرب آداب فوتولور ذاکوچی - آلدادوک ده
 آلداندوک - دبب چکبلور پرده اینارخلایق آلفیلا پدور - مونی
 اویناگان تاتار جناب قاری محمد جیم و عبد الحمید و اسپکندر و احمد جان
 و افندیلر دور کردیست تقلید ایندیلر - آما اسپکندر ایله عبد الحمید
 افندیلر نه نهایت تیر سوبیلر گانریدن و اثر نه اینجده روچه نه کوبلیکیدن
 خلایق توشونالهای حقیق کیمتاده ایدی - بشق برکشینی اولتور ونگر ذب
 قیچر گانه ایله اهالی اولتور دیلر - ذاتا، تاتار برادر رصحنه ده
 نهایت تیر سوبیلر دور کومنه تورکستانده و داخلی رو سپیده برنج
 و فعه کورولدی هم ده اثر لوده تورکی اورغینده روچه عبارتلی خلی قوشولگا
 دور - کفکا ز تورک لرینک تیلی تورکستان صحنه لرینده تاتار لر تیلیدن
 کور بخشی انگلاشیلور هم کفکا ز شخص لری تورک و روسلر دیک دان
 دان سوبیلر دور - پدرکوش - ناک سمرقندی شخص لری بخشی سوبیلر
 گانلرینی روس هشتدیله هم اعتراف قیلور لر -

حسد	
حسد انرا بچو هم میخورد نارچد	میکنی قخر و چو خرماندی نه بارحسد
آتش سوزنده بیند هر که شد بارحسد	بهر حاسد شد جزا تا رجیم پر غضب
میکنی تاکی حسدای دشمن علم و کمال	در دو دنیا و ایما آتش بود یارحسد
زهر گشتی مگر کرد دل زوت مارحسد	حاسدان این سراج نور پاش علم و فن
میکنی نهان تو شمس علم را زیر سحاب	سخت و در نارحسد تا شد گرفتار حسد
کار دار علم هستی میکنی کارحسد	تا ز انوار سراج ملت و دین نور یافت
بازبان کفر کان چهل ست غدشت ز قاف	گشت این اخبار ما محمود کشتارحسد

حق پاشا برلین غہ، عامم بگ ویانہ غہ، حلمی پاشا پتر بورگ غہ،
ایچی بولوب تعیین بولوب دور لر۔

آن۔ و۔ خبر فیہ کورہ۔ سلطان عثمان۔ درید ناؤینی آلمانی ایشیو
ہندوستان مسلمانری تورکیہ ایک میلیون بیش یوزمینگ صوم اعانہ بولوب
دور لر۔ ہند مارت ایشیو یگرہ مینگ صوم جمع لاب یو بارور ایکانز۔
تو کیودن، خبر برادور لر کیم۔ بانق۔ آط لری یانیدہ زلزله ویانہ غہ
لر حرکتیندن کیین سواچیندہ برنگی آط پیدہ بولوب دور۔ بوسنگ
آط ننگ وسعتی سکتر جاقیم ایکان۔

جتا لچہ محاربہ سید شہید بولگان تورک عسکر نینگ یادگار لیکید، انو
پاشا ننگ کوشی ایل، استبولدہ بایزید میدانیدہ بریادگاری سالما
قرار بریلوب دور۔

انور پاشا غرخی درجہ (مجید یہ) نشانہ احسان قیلونوب دور۔ صباح
بلغاریا حوبیہ وزیر نینگ رسمی بیانی اوشبودور؛ اولکی اوروشدہ
یعنی تورکیہ ایل اوروشقانہ اولگان بلغارلر؛ ۳۱۳ ضابطہ ایلہ ۹۱۱، ۹۱۲ عسکر
یارالانگانلری ۹۱۶ ضابطہ ایلہ ۲۵۵، ۲۵۶ عسکر۔ ایچی اوروشدہ یعنی بالقان
دولتلی ایل اوروشقانہ اولگانلری ۲۱۶ ضابطہ ایلہ ۶۰۲، ۶۰۳ عسکر۔
یارالانگانلری ۸۱۶ ضابطہ ایلہ ۲۵۵، ۲۵۶ نفر عسکر۔ یوقالگانلری
۴۰۲ ضابطہ ایلہ ۵۰۵، ۵۰۶ عسکر۔ جمع ضابطہ و عسکر دن اولگان ویارالانگان
ویوقالگانی ۵۰۵ مینگ ۳۲ نفر دور۔

طیارہ (ہوا یکیم) ایل اوچکانہ قربان بولگان آدم لر۔ اوروپا دہیچ نرنگ

اختراعی، طیاره، دیک آدمی کوب اوله ورگان بوق چنانچه: رنگیش
ایلیک تلغائی نه، طیاره رنگ عددی و قیلگان سیرانگی صافی این نویدارینه

قایی سیدله	طیاره رنگ	یچ قهریم سیر قیلید	یچ آدم اولدی
۱ ۳ ۲ ۶	۵	۱ ۶۰۰	۱
۱ ۳ ۲ ۷	۵۰	۲۴ ۰۰۰	۳
۱ ۳ ۲ ۸	۵۰۰	۹۶۰ ۰۰۰	۲۹
۱ ۳ ۲ ۹	۱۰۵۰۰	۳۷۰۰ ۰۰۰	۷۸
۱ ۳ ۳۰	۵۱۰۰۰	۲۰۰۰۰ ۰۰۰	۱۴۰

معلوم بولدی که پوشیش بل آرا سپیده - ۲۵۱ نفر هنرمند آدم لر او جاق قنئی
کامل قیلیشی او چون بلند و اوزاق مسافتلردن بر خیزیلوب تور بدورلر: چو
تورکیه دولتی و حبیلی دولتمیدن بنه زور بر دریدنا نوت (دنیا نه جدا کت او
بر اخودی) سائوب آلودور. بودریدنا نوت حاضر انگلیه ننگ، آرمسترانغ
کارخانه سیده او خشتیلوب تور و بدور. بونگی کیم نه سلطان سلیم
آمار ایکنلر. اسپتبوله فلوت جمعیتینده بو خبر نه رسمی صورتده اعلان قیلوب
دورلر. بولردن باشقه تورکیه ایته الیا دن بنه آلتی کچیک اوروش کیدری
سائیب آلماقچی بولوب دور.

جواب ! - ملا نصرالدین، یغلا نگوچی، تنقیدی و کولکوجی
دور که هفته ده بر حقیقار تصویر لیک دور. بر سینه لگی ۵ صوم بریم
۳ صوم عنوان یعنی آدرسی - تقطیس ثورنال ملا نصرالدین -

بر پنج و قتل بری یونان فاشو، تورکیه ایلی بلغارستان آراسیده
 اتفاق باغلانگانیکه توغریسیده سوز بولسه ده صوفیا حکومتی بر پنج مرتبه
 نگذیب قیلگان ایدی. ایدی استیبولدن پتر بورگ غه کیلگان خبر گه
 کوره تورکیه ایله بلغارستان آراسیده یونانستان فاشو شوناغ
 بر اتفاقینگ باغلانشی مقرر قیلماقده دور. تورکیه ننگ اتفاقدن
 مقصدی یونان ننگ قتلخنی سیندورماق ایکان. اونکانلرده تورکیه
 سیاسی شخصلریدن طلعت بگ، انور پاشا و جمال بگ، اوغ و تلر
 سفیرلرینگ بری ایله صحبت قیلگانه اینگان ایدیلر که تورکیه حکومتی
 و رادوس آط لرینی یونان فاشو، سچوقت راضی بولماس، حتی دول
 آطا و پشیده اوروش باشلا ما قده حاضر دور. ایدی اوغ و تلر
 بواکی آطنی یونان غه برماقده قرار بر دیلر. شونگ اوچون تورکیه بلغارستان
 ایله اتفاق باغلادی. بو اتفاق سایه سیده تورک عسکر لری بلغار
 نو بر اقلیدن او توب یونانلر ایله اوروش آلور لر. تورکلر، اسعد
 پاشا عسکرلرینگ «ابهر» ده یونانستان غه برگان مشکلاتدن
 استفاده قیلماق ایستایدور لر. تورکلر ننگ سوز بچ یونانستان
 هجوم ایماق اوچون موندن بخشیراق فرصت تاپیلماق ایکان.
 تورکیه سلطان عثمان، دریدنا، وطنینی هم محض شول سببه آلدی
 بولماسه تورکیه مامور لر غه آیلن بره المگان بر صورتده، موندناغ
 ایشه جرئت قیلماق ایدی. بولخصوصده پتر بورگ دیپلوماتلری شوندا
 دیدور لر. اونونم سغه کرک کیم بوکون تورکیه حکومتی ننگ باشیده انور
 پاشا دیک فعال، جسور، غیرتی و کارکن بزدن باروانک فولیدن هراش کیلور.

نوند و ندن خبر برید دورک: تورکیه ایله بلغاریه آره پسینده تجاوری
وتد افعی اتفاق باغلانندی بونلر برلا شیب تورکیه پیلانیکش بلغار
قاوله آلتاق اوچون یونان ایله اوروشماق احتمالی بار دور.

مصر درید نالوته

مصر القاهره مسلمانلری تورکیه دولتیف - مصر - اسمینده کتہ برادر
کیمسی الیب براق اوچون خدا یل جمع لاماقده ایشلدرید نال و طغ
آته - مصر - قویور اکیں بویمت شایان تقدیر و تبرک دور. - صبح
طرابلس ده ایٹا لیا نلر غر بلر هجوم ایتب بر میلیون لیر الیک غنیمت
آلگانلری ایتبول جریده لری یازادور اکیطرفدن اولگان نل عدد
مینک نفر غرینار ایکان. تورکیه دولتی برنجه کتہ اوروش کیم
لری آلگانی اوچون تورکیه مسلمانلری ایرکک و عیال حتی بلر غر بجره
نفعینده خدا یل بریب تور و بدور و عیال و قیزلر او زوک حلقه مرجان
مروارید لیک بیون باغ لرنی و قیمتلیک لبا سلرنی خدا یل بریب تور و
دور لر. هندستان و مصر مسلمانلری هم یوزمینک لرا یل صوم خدا یل
بریب و یو باریب تور و بدور لر. بدیه برلیگان متاع لرنه ینہ - کیم
زیاده؟ - سودا غر قویار لربعضی بر صوم لیک متاع نل بیش اون صوم
یکور و ب آله دور لر. ایتبولده اوکیه هفته ایچنده بولتوغریده یوزمینک
صوم دن زیاده خدا یل بفیلیب دور. ۳۵ میلیون صوم لیک
سلطان عثمان - و ۳۰ میلیون صوم لیک - سلطان سلیم - درید
نال و طغ نلچہ سینده نسبت بو خدا یل لریچ دور. اٹا، اٹا کول بولور.

384

۲۶ ربيع الاول ۱۳۲۲ شنبه ۱۹ فورال ۱۹۱۴

عدد ۶

آینه مرآت (ЗЕРКАЛО) کوزگو

№ 16.

ОИНА
ЕЖЕНЕДЕЛЬНЫЙ ЖУРНАЛЪ

На Узбекскомъ и Персидскомъ языкахъ.

تورکی و فارسی اور تہ شیوہ دہ بعضا رو سچہ ہر شہدن باحث مصور ہفتہ لیک
مجلہ اسلامیہ دور. ملت اسلامیہ شک سعادت
و اصلاح مسلمان لرنہ مذہبیت و فنون زمانیہ دن نفع لانا فکرینہ خادم دور.
مسئول محرر و ناشری منفی مجسود خواجہ بہسودی

آئی	آبونہ قیمتی	اعلان اوچون
۱۲	۵ موم	آخر صحیفہ دہ سطریندن ہاتین آنور
۶	۳ موم	آدین سبلی اوچون ۵۰ تین لیک کلام
۳	۷۵ تین	انجمنہ شک
۱۲ تین	۱۲ تین	کوبلب الگو چیلر ۱۰ تین دن
		یو بار طیب پوچتہ مرثہ اداره دندور

محل اداره شہر پسر قند جادہ ریشیتنیکوف ناشر شک ۹ ہم ۱۱ رقی اوزخانہ سندہ
تیلیفون رقمی ۲۹۰-۱ اداره ہر کون ساعت ۸ دن ۱۰ نجہ آچو قدور.

Цѣна 12 коп.

Редакторъ издатель МАХМУДЪ-ХОДЖА БЕГБУДИ.

Адресъ: г. Самаркандъ, редак. жур. "ОИНА"

Рѣшетникова ул. соб. домъ № 9, тел. № 290

اداره دہ موجد کسابلر - جامع الخطوط ملین دیوان ملوی یوسف مجلد ۷ تین دیوان میرزا با دوی و تین منظرہ - ہاتین. مکتبہ ادبیات سائین.

زوره کی بای !

آخرگه و قتلرده بیز تور کستانلیر تجارت حتی زراعت و دوکانه
 لیک ایشلرنده نه اوچون سینهارمینر یعنی افلاس ایتار سینه
 مونگ اینک بر سخی سبی علمنر لیک توغریسی عقل سنر لیکینر دور .
 آری بلیب تور و ب اوز ضررینی قیلماق عقلینر لیک دور چنانچه
 - زور کی بای - جنابلرنی اون مینگ صوم لیک میرانه بارغ
 و خانه سی بار ایدی بو آدم اگرده باعینی بخشی ایشلاته موافق
 شریعت و انصاف بیک لیک قیلر اسرافکار لیک ایتماسه
 توی و عز اذیب اوزینی برباد ایتماسه البته آرتدور اردی .
 بو آدم اوزیدیک حتی اوزیدن آرنیرسه لیک کشیلر کور اگر
 اوغول توغیه ایکی اوچ مینگ صوم صرف ایتار . او غلیغه خاتون
 آلیب بر سهینه بر ایکی اوچ مینگ صوم فریتار . بر اولوک مپه
 بیش آلتی یوز صوم خرج ایتار . حتی آلتی آلیک بله سینی ساچینی
 آنگانه و یا آلتی کونلک بله سینی بیشیک غه باغلا گانه بر ایکی
 یوز صوم صرف ایتار . - فاتحه - چاللا دی - دوباره طلبان
 - کلوت پوشان - موی لب گیران و بشقه لرینی ناری
 قوبدوک خلاصه بیچاره یو اون مینگ صوم لیک ملکدار قرایدور که
 ایش بولما بدور اوغول و قیز لر کته بولوب تور و بدور توی
 لازم ختنه ، نکاح اونگ ارقه سیدن کیتی اوز و لماس بر
 سووک معره که وقاعده لر لازم کوبدن چقیب بولما بدور بیچاره

آدم او یلا و غنو شار . توی قیلماق او چون برایکی طناب
 باغدن و بردن سانه کوزی قیمایدور . توی قیلماسه بولمایدور
 بس لاعلاج او یلاب او یلاب دوکاندار لیک یعنی بزار لیک
 و چایفروش لیک و یا بشق سینی قیلماق بولوب دوکان آچار
 بانگلردن - کریدیت = اعتبار - آچار اون میگ صوم لیک
 میرانه ملک بار ایکن بیش بانگ دن اوج میگ صوم دن ۱۵
 میگ صوم قرض آلود . چای افریل مال گز و ار جینی و ار کنت
 چرچین و ار خلاصه هر نوع کنور و فیر و لردنهم برایکی نیلغیه تماش
 بر اون بیش میگ صوم اورا بر وقت کورار پس ۳۳ میگ صوم
 ایشلانگوچی قب قیزیل بر کته بای . اوزنی مفت دیمقانلیک ایل
 روز کار قیلوایکن بر میگ صوم مذبتون عمر یغیه سپنه مکان ۳۳ میگ
 صوم لیک مال ایچنده کو مگانه مذکور و بیز مذبتقان بانی اولم
 بار گنه عقلیه هم اوجدی کیتی قوم و قریندا شدن و کیسل الیب
 بانلغیه قویار . ساسب یا نکان و (الرنه سوزنجه) ایگ سنفر کاش
 مالینی توغری کیلگان کشیفه سپیه برار . بر طرفدن بخشی ات
 و عراب لرغه هوسی کیتار - ایکپار - فایتونلو و مسکا و آتلی
 آنور . دیگر طرفدن حویلیغه زمانه آدمی اولتور اتورگان عمار
 لار قیلونور و سیتی نیمور آستی تخنه دیواری رنگارنگ شیشه
 کاری - شیشه - لر برنجه مهمانخانه لروانده زمانه اسپابلی
 آنور بو عمارت لر و دستگاه مذ آدم لرغه کورساتماق او چون

۲۷۲

ضیافتلر بزم لکرک . فیرمه و بانگلر نه مدیر و اعضا لرینی ده . الا فکله
 شمشپانیکه لیک ضیافتلر قیلماق کرک . - زور اکی بانی - جنابلری
 خاتون و اوغلی هم موندن رنگ لیب اسرافغه یوز قویار چونکه
 خدایرگان دولت قایردن کیلیب قایرغه کینتار ؟ - زور اکی بانی -
 نه اوزیم بیلما س بر وقت توی نوبتی تیی ایندی تیرلا ماقنی زمانی
 کیلیدی . مشورتلر پروگرام لر تو زالور : خوقند اندیجان توکپتانه
 و تاشکند دن باشلاب مرو بخارا کرکه و افغانستان حدو پنج
 شه تملیک بایلر و کورمگان آشنالر و یخط بولور - آل هی . .
 . . مو پنج آدم غه خط یازماق مشکل با سمد خانه ده زرجیل لیک خطلر
 سپارش بریلور . یاد دن چیقگا نه تیلگرام ایله تکلیف قیلو نور
 خیره دن فرغانه و بخارا دن مشهور جوان و مطرب و خاننده
 چقریلور بزم ده فیرمه لرنگ مدیر و بانگ لرنگ مباحثی حتی حال
 حکومت تکلیف قیلنور . او قدر اسراف او قدر بیوده مصارف
 بولور که حساب سپینگاندن صونگره معلوم بولور . بو توی نه بزمی
 جوانه کوبکاری سی فشنک انعامی او قدر کوب او قدر قیزیق بولدی که
 مونگه او خشاگان بشقه بر - زور اکی بانی - هم اوزینی انگه او
 خشا تاق بلکه او نکار ماق او چون اوزینی جردن تاشلا ماق
 حاضر لا نور . یعنی موندن زیاده ایتماقچی دور . بزاؤ لیک زور اکی
 بانی نگ تو یه سوزینی تمام قیلگان یوق ایدوک با یغینه بر نکاح
 تو یه واقع بولدی یعنی جنابلری یاش خاتون آله یلر . طبعی ایلیک

آتشیش بشیر غه ۵ ایشره ایکی اورچ میگ صوم مصارف سز بریلید
 سوز نه قسقه قیلایلوک بروقت ایشتیلور زوراکه بای بانگ غه
 پول بیکور المایه ور لر. اما سز صراف هم. تک تاک شیلدیر -
 نه بلیب بل بر مایه ور ایش - بره وه اوچوت - غه قالدی
 برنجه وقت صونگوه ینه ایشتیلور که وکیسل لر بره تیت بولدی اون
 میگ صوم لیک ملک ایلد دوکانده که بیش آلتی میگ صوم لیک مال
 - حجر = آریس - غه آئیندی حساب قیلیب کور ولسه بیلونور که
 ۳ میگ صوم قرض میدانده اتادن قالگان ملک ایلد تورت
 بیش میگ صوم لیک عرابه غلطک آت و تک دوکان مال
 ایندی نیمه بولور دیر سز؟ آلتی آی بریلنجه اوکله ملک لر صود غه
 ساتیلیب بیچاره زوراکه بای اهل و عیالی ایلد در بدر قالور
 چونکه اقل مرتبه سپینگان یهودیدن عبرت آلیب برگنه حویلی سنی
 خاتونه آتیغه او تکار ماگان ایدی (ان الله لا یحب المفسرین)
 یعنی الله تعالی اسراف قیلکوجیلر نه دوپست توتمایدور. زوراکه
 بای - جنابلرینی ترجمه حالیدن - آئینه - ده کوب کورونگان
 ایدی اما قستقار قیب یازیلدی بلکه بقیه سی بولور. - آئینه -

خطاط طبع بولینگان مفتیک شریف

سپوکلوجله مینر (آئینه) نه ۷۸۰ خنچی عددینده نورکستان قاریلریغ -
 خاریتونوف - مطبوعه سیده باسینگان قرآن شریف نه تفتیش
 قیلوب خطا لری معلوم بول - (آئینه) یا اینک بولک ملی جریده لر مینر

و اسلحه سپید اعلان قیلوندا او تونگا کنگرغه بناء بقدر طاقت مطبوع
 فغان مجید لرغه تفتیش قلیما قو شروع قلیب ایردیم - ینی بخارا
 کاکانده - ملا شرف الدین بخاری اسمی و ایتما میل طبع قیلونگان قان
 عبد الواجد قلمیل یازیلش ملا محمدی محذوم و قاری عبد الرحیم فرزند
 لری طرفین تصحیح لاییش نسخه معتمد غه موافق روشده . بس معلوم
 بولدیکه : ملا احمد ملقب بلاتشان بن محمد یوسف خوقندی قلمیل یازیش
 برهفتیک شریفده او شوبه و لده کورساتیلگان خطاری معلوم بولدی
 او شوبه یفتیک شریف طبع بولور و یغیه تی پنده تمام او توب بولدت ظرفیت
 نه بخارا علمای ریغ و نه تورکستان و فرغانه داکمه علما غه او شوبه یفتیک
 شریف نگ خطاسی معلوم بولمگان شایان تأسف و سزاوار تحسین دور . ایله
 بیز کلام خداوندی کتابت و طبعیده واقع بولمگان خطا لرغه خطا لیک حالیه
 قالیب همه گه تارالور و یدیه مبطوعه چیلر غه عیب لاوده جقله ایماس مینر . بلکه
 لولا العلماء له ملک لجملاً عنوانید معنون بولمگان علمای لر مینر کاتب طبع
 و تصحیح لرغه تعیب و تدمیمیده عیبلی بولماس مینر دیب بیلورم .

سوره	صفحه	سطر	خطا	صواب
فتح	۱۳	۱۵	لَقَدْ رَضِيَ عَنْ الْمُؤْمِنِينَ	لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنْ الْمُؤْمِنِينَ
ق	۲۵	۱۴	وَفِرْعَوْنَ لُوطَ	وَإِخْوَانَ لُوطَ
ق	۲۱	۳	مَا يَلْفِظُ	مَا يَلْفِظُ
الذَّارِعَاتِ	۲۴	۱۳	سَمِينَ	سَمِينَ
الذَّارِعَاتِ	۲۵	۲	كَذَلِكَ	كَذَلِكَ

ذُنُوبٌ وَذُنُوبًا	ذُنُوبٌ وَذُنُوبًا	-	۲۷-۳۶	الذاریات
ذَرِّيتُهُمْ	ذَرِّيتُهُمْ	۴	۲۸	الطور
سَاقِطًا يَقُولُوا سَحَابٌ	سَاقِطًا سَحَابٌ	۱۳	۲۹	الطور
مُسْتَمِرٌّ	مُسْتَمِرٌّ	۳	۳۵	القم
إِلَّا وَاحِدَةٌ	إِلَّا وَاحِدَةٌ	۳	۳۷	القم
مُتَشَرِّفِينَ	مُتَشَرِّفِينَ	۳	۴۳	الواقعه
مَعَكُمْ	مَعَكُمْ	۴	۴۶	الحديد
وَالْأَرْضُ	وَالْأَرْضُ	۹	۴۹	الحديد
وَلَا يَسْئَلُ	وَلَا يَسْئَلُ	۴	۸۱	المعارج
وَبَيْنَ يَدَيْكُمْ جَنَّتٌ وَبَيْنَ يَدَيْكُمْ جَنَّتٌ	وَبَيْنَ يَدَيْكُمْ جَنَّتٌ وَبَيْنَ يَدَيْكُمْ جَنَّتٌ	۲	۹۱	نوح
الطَّامِتِ	الطَّامِتِ	-	۱۰۹	النازعات
وَلَقَدْ رَآهُ	وَلَقَدْ رَآهُ	-	۱۱۲	التكوير
وَأَشْمَسُ	وَأَشْمَسُ	-	-	الشمس

اوشبکو رسائیلگان خطا کردن بولک بیند بار دور. قاری زین العین
 اداره؛ قاری افندی خدمت دینیہ لرغیہ تشکر قیلنور. خطا با پیلگان
 سفینک شریف قایو مطبعہ ده وقایسی تا، ریخده طبع بولگان و طابعی
 کیم ایکانلیکده یازیب یوبارما قلمی موجودور. بیزه طابع لر دیوان
 و اشعار کتا بلرینی قسقه قلیب (یعنی اهلیدن آزار توروب) حتی
 چهار کتا بدیک عقانده تعلق کتا بلر بوزوب بشردیلر. ایندی پول
 اوچون آرزان سانا ق اوچون قرآن کریم غوجارت ایتار لری؟...

مقتضب

تاظم رساله - انجن اروج - جناب سید احمد خواجه صدیقی را بعضی کسان
 بنا بر - کافر - گفتن در جواب این ابیات را با داوره فرستاده اند :
 کفرم به هان خلق ظاهر نشود کافر کن من عجب که کافر نشود
 من همچو مکفران مسلمان نشوم تا همچو من آن جماعه کافر نشود
 جمعیکه مرا بعیب نقصان بینند آن عیبش آن خوشن بهمان بینند
 آنها که مرا بر غم تکفیر کنند روزی خود را چون مسلمان بینند
 عمرت بر سببی سبق میخوانم عالی درسی درین ورق میخوانم
 از حق گویی زبان کشید کفر است تا جان دارم کلام حق میخوانم
 ای بد ایمان زبان کش از تکفیرم آگاه شو از معانی تفسیرم
 گویم که پوشش عورتت عریان شد من امر بفرض و تو کنی تغیرم
 ایمانم از آفتاب روشن باشد پادار ترا از حصار آهن باشد
 آنیکه مرا بدهر کافر خواند من هر که به نزد اویم او من باشد
 ای آنکه به و دهان یکسانی ناحق تکفیر کفر هم میدانی
 آن چیست که جز تو کرد، کافر کرد خود آن کنی و صاحب ایمانی

سید احمد خواجه صدیقی

مطبوعات جدید

- مولد شریف - فارسی و صحیفه بخط قلمی ناظم از طلاب بنجار اسپاکن
 دار الخلافه استنبول جناب عبدالرؤف فطرت افندی قیمت ۲۰ تین
 - گنجینه حکمت - ۳۳ صحیفه فارسی ناظم جناب سید احمد خواجه صدیقی قیمت
 ۵۰ اتین ناشرین دو رساله جناب معلّم شکوری - راه برکت - الفوائد کا
 ۴۰ صحیفه قیمت ۵۰ اتین مرتب و ناشر معلّم الامت عبد بن رحمت الله پرتندی

موند اق بر مجتهد ظاهر بولس، من این دور منک دنیا ده بر نفر مسلم
 آنک اجتهاد دینی قبول قیلما قد مسا هله قیلما س. زیرا مجتهد لرنک
 اجتهاد لری اوز لری اعتقاد قطعی بولگانید یک امت محمدیه
 او چون ده شریعت قطعیه دور. گمان غالب کو بدن بری
 «اجتهاد منقرض دور» ایستورگان لرنک هم مقصد لری اجتهاد
 نک عدم جو ازینی دعوی بولهای مجتهد نک بوقلیگینی بیان دور
 هیچ شبهه بوقد و رک نتیجه اجتهاد بر قانون تشرعی بولور لیگ
 جنتی ایله بر خیل فاسق و نفس هوا سپیده مغلوب آدم لرنک
 اجتهاد دعوا سپیده بولما قلمی مقبول ایما سلیگی دیک، اجتهاد
 ایله اوزی عامل بولمگان آدم لرنک هم اجتهاد لری معتبر بولالار
 بولون یوزنیده موجود علما نک ظاهر و باطنی هر کیمه معلوم دور
 بر کره مقرر خلافت اسلامی (اجتهاد) علمای ایچیده مجتهد
 ایماس، مو من زور غه تاپیلوردی. حدیث شریفه وارد
 بولگان دور که: من رای منکم منکر فلیفیر بیده و من لم یستطیع
 فیلسانه و من لم یستطیع فبقلبه و ذالک لضعف الایمان.
 بیزده بوقدر منکرات شایع و کوبیفه ده علما نک اوز لاری
 مرتکب دور. انکار قیل تورگان لرنیده هیچ کور الیما میسر
 مالک جنبیه مسلمان لرنیده هم قطعیا مجتهد تصور بولنمایدور.
 الحرام قطعی بولگان نرسه لرنه سویه ماقدن هم عاجز دور لرن.

مثلاً بعضی مملکتده مسلمان عسکری د حرام نمرسه بیگانده و مسلمان نه
 اولدور گانه حالده آواز لرینی چیقارماقدن عاجز آدم لر دور بلکه
 اسلام مملکت لرینده علما ظالم پادشاه لرغه آلت بولوب ایکی مسلمان
 بر برینی اولدورماقیغه و بر برینی سائماقیغه و ظالم حکومت متقابل
 بولگانلر نه تکفیر و قانده هدر لیکینه اچمه و منصب اوچون فتوا برار لر
 موندای کشیلر قنده ای دعوی اجتهاد ایتار (انصاف لری بولسه
 اجتهاد دعوی قیلماقده حیا قیلده دور لر. الر حیا قیلماسه لر بر ا لار
 اوچون او یا لور منیر گمان قیلور منکده تا ریج اسلام ننگ آخر که
 عصر لری حقا نه تحقیق بولونسه مسلمانلر ننگ فلاکت لر یغه سبب بولگان
 لر ننگ اکثری علما دور. بوکون ممالک اجنبیه ننگ کوچه سیده شمن
 قولیده آلت بولگانلرینه علما لبا سپیده بولگانلر دور. آزلول و چون
 منصب اوچون دین لرینی ساتور لر. بولر ننگ آراسپیده مجتهد افتخار
 دیک اولوغ خطا بولماس. خلاصه الخلاصه، باب اجتهاد مسدود
 دیماقدن مقصد مجتهد یوق دیکدور. اساساً باب اجتهاد قطعاً
 مسدود بولر آلماس. زیر آسده قیلماقده هیچ کیم ننگ حق یوقدور.
 حاضرده بو قدر ایلان اکتفا قیلوب موندن کیلین مناسبتی کیلگوب
 مجتهدین عظامینک تراجم احوال یغه دائر معلومات برار منیر.
 «عبد الرشید» شکایت: خو قند دن جناب شعل
 و باب العبادی هم قاری محمود جان یازا دور لر که! معلوم پیجا
 جناب کفکازلی محمد سعید افندی برینجه مکتب لرغه کویب (تتقیه)

همده ابتدا مکتب خانه بله لریدن ، رشدی و اعدادی مکتب
 طلبه لریدن سورال تورگان غیره لرند سوراب بله لرند ملزم قلیب
 روحنی پسندورار لرکه او قوما قدن تفرت قیما قفه باعث
 بوله دور لر . بله او قوما گان جائیدن سورال البه
 جواب بیرالما بدور که اول نه معلوم و نه شاگرد نه عیسیه
 ایما سده ور . چنانچه سه پنجه صنف شاگرد دن موسی علیه السلام
 ترجمه حال لریدن سورادیلر بله جواب بردی و اما جناب
 محمد سعید افندی اختلاف تاء ریخیه نه بیان ایتب
 بینه بله نه ملزم قلیبش غه غیرت ایتدیلر ۱۰۱۰۱۰۱۰۱۰۱۰
 اوشبو شکایت نامرخیلی اوزون ایدیکه فقط روحنی دوج قیلندی
 خوقنده - منصوریه - اسمنده بنگی و ایکی کتاب و جریه
 دوکانه آچیلیب ایدی بینه - مدارا - اسمنده بشقه سی آچیلدی
 آلتیگان خط لرکه قراگانه یقین فرصته بینه بر باب یئکه مطبوعات
 دوکانه آچیلماغی مقرر دور . منصوریه ننگ مدیری عین الدین
 افندی دیواتف ، مدارا ننگ مدیری میراعظم ابراهیم اوغلی
 جناب لریدور .. عسکه دن امین جان بن عصام الله
 جنابلری بازادور لر ، محترم منگ باشمینر آجیق فکرلی ترقی
 پرورداندور لر که خلا این غه مشورت بریب مکتب ببناء
 قیلدور دیلر ۲۲۰ پنجه دلو آئنده مکتب آچیلدی . مکتب غه
 برمسلمان و برروس تعلیمی تعین بولوب ده اقدربال یغیلدی .

دینہ ۵۵ قدر بالہ باراید یکہ جای بوقلیکیدن کراہمای ماہ یوس
 قالدیلر اند اوچون ۲۲ نجی مکتب بناء قیلماقغہ قرار بریلدی .
 اداره : آفرین عسک خلیفہ و منکباشی سپہ اندرواج برہنہ .
 قرأت مولد شریف تاشکندہ

۱۲ ربیع الاول شنبہ کونہ پیغمبر محمد مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم حضرت
 لورینگ توغولگان کونلری بولگانی اوچون تاشکندہ معلوم انسان
 خواجہ افندینگ مکتبیدہ کہ بالہ لرمولد شریف او قوب بول مبارک
 اینک مقدس کون نہ شادلق و روح لیک او تکز دیر . مجلسدہ
 طلبہ لروغیلگان آدم لره ۵۵ دن آرتوغراق بولوب جای
 تار لیک دن بعضی لہ ایشیکدہ تورماقدہ مجبور بولدیلر . مولد دن
 کیلین بالہ لر بلند آواز ایلہ (قصیدہ مولودیہ) و بوندن صونگرہ
 ملی شعر لردن و صونگرہ قرآن او قوب تمام قیلدیلر . و موندن کیلین
 محترم منور قاری جناب لری سلیمانہ عید خصو صیندہ آزگنہ نطق سولایا
 ہم کیلر تورگان سپہ لرغہ مولد شریف نگ تور کچہ او قولیشینی بیلدیر
 دیر ، موندنغ شادلق بیر امینر نہ کیلر سپہ لرگہ زیادہ راق
 بولماقینی امید قیلدینر . «تاشکندہ . ففیل جانبای»

سمرتند خبر لری

سچد حضرت خضر مقابلیندہ شہر کناریندہ ایکی طرفی تپہ و قبرستان
 بر بول نہ نور اتماق اوچون قازیلگانده سلیمانہ سیکہ اور ولگان
 آلتون چیقیب دور . اوزی کوب ایاس ہمیش اشچیلر بر پنچہ

عددی آلیب ۵۰ - ۵۰ قدر طلائع حکومتی تابش و رولوب دور .
 سمرقند و گزالی ننگ یقین لیکنده رسمی فاحش خانه ده تور تیوز قد
 نوک پستانه بخاری و تاتار هم ده روس فاحش لری بار ایدی که
 ۱۹۱۳ میلادی بیکار حکومت طرفین با پیله دی . اهالی او شبو
 توغریدن نصایت درجه راضی دور لر . چونکه فاحش خانه اخلاق نه
 بوزار . اوغری و قاتل نه کو با پیورار . هر نوع یو قوم لیک کسل رغ
 رواج برار . بای بچه لر نه سپیند ورار . یماقفه نانه یوق کاسب
 لر نه بر باد ایتار . خانان لر نه بوزار . و گنای هر نمرسه دن زیاده
 دور . ایندی الحمد لله سمرقند دن بونکبت کوتار یلیدی .
 ۲۱ یئورد ده سمرقند ننگ - شیردار مدرسی - طاق ننگ
 او پستیدن ۱۷ ایشرو گیمنازیه ننگ ده چخی منف شاگردی اوزینی
 مقصد آتاشلاب انتخار قلیب دور . یقیلگاندن آواز و قان
 چیقارمای اولوب دور . یازگان خطیفه - اوزوم قصه ایتدیم و پیله
 بلیش مندن بشقغ کرک بو قدور - دیب یازیدور . طاق ننگ
 بردن ارتعاعی ۵۳ - ارشین دور .
 سمرقند ده بعضی میوه لیک درختلر - گل - چچیک آجری . بعضی
 اقشام لر سوموزلاب یینه ایرنه سپیند ایریدور . بوئیل قشغ ساوق
 اصلا بولمادی . آخر کو نکرده قار باغده هم قشغ ساوق بولگان بو قدور .
 قراکول دن
 بیز نه قراکول و اطرافینده ، ۴۴ منگ خلق بولوب البته آلر نه ۱۱ منگ

قدر بله لری بار دور. یوزدن زیاده مسجد و اون قدر جامع لری
هم بار. ینگلی مکتب بردانه یون ایسکی سی برنجه بولسه هم خراب، حاله که
وقف لری بار دور. مسجد لوده خلق نه یوزدن توقسانه کیلایدور مونش
سببی نیمه بولسه؟ اما جوان باز لیک و جوان نه اوینا تمق مجلس
لر نیمه خلق نه یوزده توقسانه کیلور. بیش اونصوم لاب هرکیم جوانغ
انچه نثار قیلور. مکتب مدرسه مسجد غداچه صرف ایتمایدور لر مونش
سببی نیمه دور؟ آینده اداره سعیدن التماس قیلر منیر که مونگه اوز
فکرینی یازسه. قراکول شهردین: سلیمان خواجه

اداره! مونگ سببی بیزنه مکتب مدرسه و مسجد لرغه پند و نصیحت نه
یوز شیلر دن بری یوقلیک، حکومت نه علمی و روحانی ایش لرغه اهمیت
بر مگان و حکومت او پستینده که لر نه بنرم و نقص و جوانغ ترقی بریش لری
خلاصه خلق نه علم سر لیک و اخلاق عمومی نه یوزگان لری دور. مسجد لرغه
آدم لر نه آز کیلیشه، مکتب لر نه انتظام سر لیک و یا شلیک نه بخشی لاب
تعلیم بر یلمگانیدن دور. ایندی مونگه علاج پند و نصیحت و مکتب دور.

جواب! چخند مدرسه حضرت باباده: عبده الغفار ملا کریم اوغلی جناب لرغه، آینده
بار بری رو بدور. نیکما سه پوچته موز عیدن پوچته نخلنیکینده شکایت لازم دور.
اوشبو بابده پوچته نخلنیکینده شکایت نه بخشی ایشیتار چونکه موزع خط بر کوچیلر
ایلیک نه، خط لر نه اوز ایگه سپیند ما پشور ما ق اوچون برار لر، موزع لار
خلق اوچون دور: خلق نامور لر اوچون ایما پس.

اداره نه اوزیدن مطبوعی یون و مطبوعه سپارشی قبول قیلایدور.

شده‌اده محمد سلیم افندی جناب‌لری اوز لرینک ۶۰۰ مینگ غوش اوکتا
 اتقارنی آلمای بحریه جمعیتف اعانه قیلوب دور.
 سابق صدر اعظم غازی احمد مختار پاشا جناب‌لری بحریه جمعیتف ۳۰۰
 مینگ عثمانلی لیرسی اعانه بیرو بدور لر.
 ایوب سلطانده قبریلی سید احمد بک جناب‌لری هم بحریه جمعیتف ۲۱۷۲
 غوش احسان قیلوب دور لر.
 شام شرفیدن خبر برادر لکه: ینگ درید ناه و ط - نک انما قینی
 سونده ایشتیوب اهالی کوب شاد بولد ییر. شام والی پسینک
 تکلیفی ایلان بحریه جمعیتف اعانه تو بلاندی. والی ۲۰۰ لیر، عبدالحمید
 یوسف بک ۵۰ لیر، محمد پاشا ۵۰ لیر، مصطفی بک ۱۰۰ لیر، میر
 پاشا ۱۰۰ لیر، روم بطریق ۵۰ لیر. باشق اولون نفریم اکیوز لیر
 برجه مامور لراوز لرینک بر ما یاز لرینی بحریه نفعیتف ترک قیلد دور لر.
 شیشلیده عثمانلوقا لیرشکتی، مگازینی نک صاحب‌لری، سلطان
 عثمان، درید ناه و مینگ انما قیدن کوب خورسپند بولوب، اوز لرینک
 مگازیندن حاصل بولد تورگان بر سفته لیک فائده پسینی مذکور زر هلی
 منفعیتف بر ماقفه قرار بیرو بدور. «صباح»
 بصره ابالیسی، تورکیه بحریه پسینک قوئلانگانی ایشتیوب نهامیت درجه
 بیجانف کیلوب دور لر. بصره و کیلی طالب بک و باشق شهر معتبر لریدن
 ایلد بیلیگان اوج مینگ لیرند استیمو یوبار سید و لر جمعیتف بصره ابالیسی
 ایتالیا محاربه قیتدی مینگ و بالغان محاربه سید ۲۰۰ مینگ لیر اغانرگان ایدیلر.

تورکیه مسلمانلری - یونان و روم - دوکاندار لریدن نیمه سیه ساتیب
 آلتما سفه قرار بر سبب دور لرکه اوشبو وجهدن روم لر ضرر کوروب
 جریده لر ایل فریاد و فغان ایتماقده دور لر. برز مانلو - افسیتریه -
 دونتیغه هم تورکلر اوشبو طریقه بایقوت - اعلان ایتمک ضرر تیکوروب
 ایدیلر. مطبوعات لیک و گزیت لیک ملت لراره سپینده بایقوت
 یعنی نفرت ایتمک آلتیش برش قیلما دشن بولگان بر ملت
 سودا و تجارت ایشلریغی ضرر تیکوروب اندز بون و خوشامچی
 قیلدورماق کوبدن بری جاریدور. خارجیه مملکت لر یغی شهر
 هرکیم اوز هم دین و هم ملت دن مال لهماق و منفعت اندوز ملت یغی
 قالدورماق عادت دور.

ارنا و دلیک ایل یونان اراسی بوز و لوب اورته لرینده منیده
 اوروشلر بولوب تور و بدور. تورکیه و بلغاریه و ارنا و دلیک حد و نیه
 یونانیلر عسکر جمعیلاب تور و بدور. صربیه هم اوز عسکر نی جمیع لاقده
 بویور و بدور. تورکلر هم یونان حد و دیغی عسکر جمعیلاب تور و بدور لر.
 ارنا و دلیک انداخله اختلاف لری هنوز با سبیلگان یوقدور. خلاصه
 بالقان و لقانده آتش فشان لیکه مهیا بولماقده اوخشا بدور.
 دیگر طرفدن کته دولتلر بالقانده یینه دن یانغین بولما سلیک اوچون
 حرکت ایتماقده و بو حرکت لری؛ اکثری مسلمان بولگان ارنا و دلیک
 نصارادن - خان - قویماق و تورک لر ذقیماقدن عبارت دور.
 آری بر درجه ده کیلو بدور که سبیلانلر اوز اوز لر یغی حاکم لیک و خان لیک

قیلماقدن عاجز دور لر. از بسکه علم زمانه و اسباب عصری مسلمانان
لارده بود و هر که مونگ حاصلی ضعف و سکین لیک و قول لیک دور
تورکستان مسلمانلردن بر خیرم قزاق - ایا صوفیه جامعی شیرینی
له اولچاب کیلگان ایکان که انگه بر اشته بخشی بر گلیم تو تو بدور
کیلر نیله. استیمو لوز آلیب بارار ایکان.

تورکیه آرمنیلری توغر پسینده که اصلاحات رو سپیه و گرانیه
بر لاشیب لایحه توزاب ایکانلر که تورکیه دولتی بر آرتبدیلات ایل
قبول ایتب دور. آط لرسند پسینی هم یونانلر ایل تورکیه ارمینیه
صلح ایل تمام بولوشی فی یازاد دور لر.

ارناود لرا ایل یونانیلر ارمینیه کوبدن بری دشمن لیک
و خونریز لیک بار ایدی یقینده بو اوروش زور ایب یونانیلر
طوب استعمال قیلیب دور لر.

طرابلس اوروشی زمانینده تورکیه ننگ آق دینگزد که ۱۲
جزیره پسینی ایتالیا ایل ایدی. صونگوه صلح وقتیده مذکور جزیره
لار نه تورکیه غایتار ماقذ ایتالیا متصدی بولوب ایدی ایندی
مذکور جزیره لر نه ایتالیه تورکیه غایتار و رانا بولتوغریده بر آرت
مکافات بخشش طلب قیلور. اگرده او شبر جزیره لر ایتالیه قولینده
بولماسه ایدی بالقان محاربه سی زماننده یونان آلیب قویاردی

فد

حیدر معنی ترفیض دور الطاف مولایه

تأسیف لیک واقعہ

سمرقند ننگ برنجی دولت لیگی محمد رحیم بای جناب لری (دیپوتات)
 یعنی شہر امینی لیگی وقت بندہ شہر بازار لری پستانجریدن رشت
 الدی دیب برنفر سمرقندی مسلمان مستاجر دعوی ایست و برنجی
 مسلمان شاهد بولوب برنجی فیور الدہ مرافعه بولدی. سود،
 جناب محمد رحیم بای مذکور آی (ارستانیکہ اندلیتہ) بندیلر شعبہ
 پسینده جس غده و ہم حقوق مدنیہ سیدن محروم قیلماقده حکم
 قلیب ... اصوم کرو مقابلینده قویا بردی. موی سفید لیک
 چاغینده بیچاره بای مذکوفتہ قالدگانیفہ تأسف قیلونور. (پایان
 شب سپیدہ ست) محکمہ استیناف (پلات) دن قوتو توشنی
 الدتعالی دن تیلار مینر.

عقل

معنای لغوی آن بند در پا، چون عقل تابع طبیعت نمیشود از حرکت
 خود سرانجام پذیرد این اسم موسوم نموده اند. ولی عقل در اصل
 جوهری است ذاتی و طبیعی که هر انسان ذی شعوری بتفاوت
 دارا است. در نزد حکما انسان خالی از جوهر عقل، دیوانه و سفیه است
 و در انسان سه قوه مقناطیسیه، جاذبه، موجود است.
 که آن قوه بین انسان و سایر حیوانات مشترک است. و آن
 سه قوه در اصل از یک مبدأ حرکت می کند ولی قوه پیرو جذب
 هر یک متفاوت است. این سه قوه که ذکر شد ادراک شعوره

عقل، نام کرده میشود، ادراک و شعور در سایر حیوانات بیک اندازه یافت میشود یعنی این را هر حیوان داراست از بن سبب انسان را درک کلیات و حیوان را درک جزئیات گفته میشود.

از حضرت ختمی مرتبت سوال نمودند که مراد از عقل چیست و چگونه است؟ حضرت فرمودند: عقل چیزیست که با او عبادت کرده شود خدا را و کسب نماید بهشت را؛ در اینجا مراد از عبادت معرفت با خداست یعنی انسان تا معرفت بخدای خود نداشته باشد همچوقت عبادت او را نمیکند؛ و نیز تا انسان بخودش معرفت پیدا نموده خود را شناخت خدا را هم نمیشناسد (من عرف نفسه فقد عرف ربه) عقل کامل و ناقص هم میشود، چنانچه به سبب خواندن و شنیدن و بسیار تجربه نمودن عقل توسعه پیدا نموده کامل می شود مثل سیاه و قهوه که حرارت دید حرکت کرده توسعه پیدا میکند در وقت برودت به پایان جمع میشود، این است بگویند که عقل فلان عاقل بد و جاهل رسیده است و یا فلان حکیم عقل با تجربه دارد، و فلان را عقلش ناقص است. پس معلوم شد که عقل کامل ناقص می شود. کم و زیاد شدن عقل هم دو نوع است. یکی خلقی و دیگری کسبی عقل خلقی در زمان طفولیت کم بوده بعد کم کم بالطبع با اندازه زیاد میشود و عقل کسبی به سبب خواندن علوم و دیدن و معلومات حاصل کردن از هر چیز زیاده میشود اینرا کسبه میگویند یعنی به سبب کسب کردن و تجربه دیدن زیاده شده است. و هر انسان مدعی است که عقل او

از سائرین کم نخواهد بود و هر قدر انبان کم عقل باشد مدعی است که
عقل زیاد دارد اختلاف آراء هم از همین معنی برخاسته شده است
ولی شخص عاقل یعنی دارا عقل کامل و سلیم فوراً هر امریکه مقبول عقل بود
قبول نموده مردود در آرد و مینماید ازین سبب اتفاق و هم رأی
شدن عقلاً آسان تر از متفق شدن جهلاً و مردمان کم عقل است
گر از بسبب این عقل منهدم گردد بخود گمان نبود هیچکس که نادانم
م. س. حکیم بخارا ای اداره: این مقال را جناب
میرزا اسراج الدین حکیم مرحوم در هنگام جریده - سمرقند - فرستاده
بودند که بنا بر تعطیل سمرقند درج شده بود و شب ازین کاغذها
مقاله بالا ظاهر کردید که بنا بر تذکار نام آن حکیم مرحوم نگاشته شد
و یک مقاله دیگر هم دارند که بوقت دیگر درج میگردد.

گلدسته ادبیات

بکاغذ اعلی در ۲۵ صحیفه بخط قلمی بتازه گم طبع گردیده مندرج اش
فارسی و تورک اشعار ملی و دینی و نصایح است. ناظم و طابعش
حاجی معین معلم بن شکر الله است از اداره آئینه بدست میرسد
قیمت ۳۱۳۰ صرف بوجه از اداره از برای مکتب و فروشنده
گان ارزان داده میشود.

تورکستان

قوت و لطف ممکن! و لکن نیز تو کستان جهان
چون که اردلر نیده کینه و بغض عداوت
بوتر کستان نداید و لطف و لحن محال و لکن
چون؟ ای دلالت را ترکستان و ذالالت

مراد از کاف ترکستان گهستاندن عبارتند
 و یکسین فن عبارت سانی بحق جاگ کشیدوا
 تنزل میوب کج ندگون اولدی خلقیمیر مسکین
 الف نگا اشارت اصل اسلام اتفاق اوج
 باقارینک فن شارت پلور غاملر چوقور
 بلینکلر قوم سائر لر بری بیج اعتبار ایتمز
 کورونکجه ذقبا جند و کورونکجه سفالتد
 ولایا ایته الافان علمه اهتمام ایلانک
 خصوصاً اصل اسلامی منشور ایلمک لازم
 ترقیمیر موافق اولمالی احکام قرآن
 و یکسین فن عبارت سانی بحق جاگ کشیدوا
 امان یاردا آتیدن مگر محویر هلاکتدن
 اگرنا اتفاق اولر قوتلر لر فلاکتدن
 قویار لر حبیبیلر دامنیمه نقطه افتدن
 نچون؟ بیعلم دیلیمیش بلینک تغییر آتیدن
 کورونکجه ذقبا جند و کورونکجه سفالتد
 قیو حالته اولر علم منجی یعنی ظلمتدن
 اولور البته تنویری معارفله نظارتدن
 ترقی اولمور اصل حقیقیب اوشتر یعنی

شده اندیجان : ناصرالدین

اداره : عیب تور کپسانده ایس نیز تور کستانلیک لر غودور . شوعه بیان
 قیلنگان نامید لیکه اوروون بو قدور . بلکه امید و جبارت هم ثبات لازم دو
 قدر لیک اثر لر

اسپنمولده توپ قپوه سرانیده ساقلا نوب تور و لگان . مخلفات حضرت
 پیغمبری ، ایچنده او شبو عزیز لر سار بار ایگان : ۱) خرقه سعادت ،
 حضرت رسول ننگ لباس لری . ۲) حضرت رسول ننگ اوج دارنه
 قلیچ لری . ۳) لمحیه سعادت اسمی ایله معروف موی مبارک . ۴)
 حضرت رسول ننگ پادشاه مقوقس ، فیه بازگان خط لری . ۵) حضرت
 رسول ننگ مذر لری . ۶) حضرت رسول ننگ علم شریف لری . ۷) کعبه

معظم ننگ (عثمانی خلیفہ لری قولیغ او تکان وقتیدہ ک) کلیدی . ۸
 حضرت رسول ننگ کفش لری . ۹ (کعبہ معظم ننگ پوششی . ۱۰)
 حضرت عثمان عمنہ بازگان قرآن کریم . ۱۱ (حضرت علی بازگان قرآن
 کریم . ۱۲) عبدالعزیز جیلانہ حضرت ننگ پش لری . ۱۳ (خلفای
 راشدین ننگ ۱۹ دانہ لباس لری . اسلام خلیفہ لری کو بدن کیلگان
 عادت بیونچہ ہر شل شعبان آمین ننگ ۱۵ اندہ ، برات کونیدہ بوقد لریک
 اثر لری نہ زیارت قبلہ دور لری .

تاشکنده (خیوہ) سینا ما تو غفر نیدہ

خیوہ باروب چنانچہ عبرت ایچون	نہ اوچون ڈرہ عبرت آلمایمیز
معلوما تین اور و سچ بازغانچون	رو سچ خطین او قویا لمایمیز
بار ماینگ دیسہ بر جیداب بولس	نہ گوزلر اکو کلک اوزا لمایمیز
فعلیمیز نہ کورونگ کر خاصیتی	نشت بیما ی بیلک گور ا لمایمیز
تر بیس چنانک قیچقور و شوب	بیچ بر نرسہ نہ کور ا لمایمیز
برس او پستول او نور قیر لہ دیب	باتامیز خلقہ او لتور ا لمایمیز
کنسورال کر کیلیب بلیت سوراسہ	بیز بوقا تگان بلیت نا پالایمیز
بیز نہ کیت دیب اوروب اذ ابرس	یز شیل بوق جواب بر ا لمایمیز
یز نہ ہیداب چقار سہ بیز نہ کورونگ	کر امیز قایتہ دین بوقا لمایمیز
بوق ایرو ریز دہ سچ شرو حیا	فعلیمیز نہ کوروب و بالایمیز
یز شوندا ققہ عمر لور سور ساک	تا قیامت آدم بولالایمیز
او چادور بشقہ لرمو اردہ	بیز منور کونک دین توشا لمایمیز
ای (تولا) بوگور شتاب یلاب	بولاس مقصدہ یثا لمایمیز

تولگان خواجہ یار تاشکنده

یارب

یارب کرم نمای که در قید غفلتیم
 دور از سعادتیم فرین شقاوتیم
 بایکدگر همیشه بغض و عداوتیم
 آخر چه اینهمه؟ که بیک دین و ملتیم
 بی علم و به وفاق گرفتار دلتیم
 دست از گیم تفرقه بافی نمی کشیم
 با این روش براه تعالی نمی رسم
 از زبر ابرجمل بصافی نمی رسم
 زین رخ عاقبت بتنافی نمی رسم
 دایم بفکر بدعت فسق و شرارتیم

ما تمیم اختلاف سالک بیک کنار
 از طعن لعن غیر غایم تنگ و عار
 تا که بجهل میگذرانیم روزگار
 انشا بصورتیم بهسیرت ز در شما
 به بهر از علوم و فنون و تجارتیم
 ما خفته ایم بخیر از عالم جدید
 امروز پردایای عیوبات ما درید
 بر روزنامه هاست جهالت ما پدید
 باری ز انتقاد (آینه) بسنگرید
 در این زمانه حیف که ما به بصارتیم

تاشکند مکتب کتبخانه سی

اعلان **ینکی بایلیب چقدی دیوان**

شاعر مرحوم موللا محمد یوسف سرایلی ۶۰ صحیفه دن عبارت بخشی کاغذده کتبه پهن ده
 بمصاحسی بخشی مقادیر برلان ۸۰ تین مقادیر سینر ۶۰ تین بولاردن باشقه کتاب
 خانه مینده مکتب کتاب لاری و هم مکتب لار که کیرک لیک نرسه لار کو بلب
 موجود و رکوب لب لوجیلار که ارزان بهما برلان سائیلادور سورا و جیلار که قیری طرف که
 یوبار یور یول غراجانی آلو جیدن بولوب بیج پلی او چون تورت دن بر حصه آچه سینی
 یوبار مق لاری لازم دور بیج پلی او چون مرکه هم قبول قیلینور مراجعت او چون عنوان و
 Сітаршии жи ашкенити Кнущенаа
 Тарова ля „Махтара“

یادساری کرافتو نلرینک توفیقنا سینی بیک
کارخانہ دن عنوان: قرآن بس بگ شمشا

روزنامه سیاسی، علمی، ادبی، تاریخی و اخلاقی - **لؤلہا** ہفتہ دوبارہ درمشہد
(ایران) ہزارہ فارسی نشر می شود. سالانہ آن ۷ مہات، خشتماہ روش ۴ مہات است. وجہ آہی
از مشتقرین پس از سہ ماہ دریافت خواہد شد. طالبین بکیش سید رضا علی زادہ رضوع نمودہ آد-
ر پس خود را صریحاً بنویسند، آدرس و کیش سمرقند، ادارہ مجلہ - آئینہ - معاشد

محررانک تحریر و نشر ایگان اثر لری

- الغبار مکتب اسلام - فارسی - م. محمد قلی خطہ
- کتابت الاطفال - قرق قر فارسی و تورک انشا و ہم قانیخانہ ولایتی خانہ خط لری
- نیات اسلامیه - مذہب ملت و قدوریات و دینیہ تورک سوال و جوابی
- جغرافیا، علم اخلاقی - مصور ۸۸ مجلہ فارسی
- مکتب جغرافیا، عمومی - تورک ۱۲ مجلہ مصور
- پدکش - سیاترہ رسالہ سی اوینا لافکتر بیکان تورک فاجدہ تورکستان میشتدن ۳۰ آئین
- سپیل ہندی ترجمہ سی روس پس چ
- بر سپیدن بر نختہ ایگانہ بر چہ سی ۲ موم پختہ مروتا شردن کتابچی و کتب لرفہ یوزہ یگر تہ پیش
- کم قیلہ و زیش موم چہ پختہ مرکسی مقبول و پیش موم دن کم تا لوزہ و لکاپس - تورکستان، و بکار،
- نک مشہور کتابچی لربندہ بولور - عنوان سمرقند: محسود خواجہ بہبودی
- تورکستان، بخارا، خیوہ، خریطہ سی مصور پس لافکتر پیش نگدہ با سلا قہ ۱۱۰ و رہاسی ۵۰ سہ

محرر وکیل لری تیر

ہائیکہ - اوچون آہونہ و اعلان قبول قیلہ و لور. سمرقند: محمد امین لاجان اوغلی. خوقند: جناب میرزا
میر عابد اوغلی. اکابرش منصور اوغلی. انجیان: ملاش قابل کالفت. تاشکند: تولگان خلیفہ
بخارا: عنایت اللہ خان حکیم زادہ. میرزا محمد میرزا محمد اوغلی. - سمرقند - قوت شنگ سابق
دیل لری دن رجا ایثار مرکز قول لربندہ گاسمرقند اچہ سیلہ حاسینی و بارہ لرسمرقند بدلہ آئینہ و بار لور.

سلمان سینہ ما توغرائی، مالدین، دو کیشیکو بستہ ہر اوج کوندہ بلی عجایب و مظلومہ کوکور ساتور. دنیا غراب بونجیری و تازہ بیکلہ و کرکینکازور.

کیر و لگان، بیک بلی اچون و تھو کیم ایرالان و سلا نلرینک، روسی، دردی، تازہ بیکری
و تہ بلی و کوندہ بلی کوکور ساتور بونجیری لایم بیکلہ لور دن سلا بیکر اور. بجای دینی آئینکازور

КИРПИЧНЫЙ ЗАВОДЪ

М. А. ЗАЙДЕЛЬ.

Стар. гор., Дагбитская ул. Телефонъ № 316
Полномѣрный, 6X3X1 1/2, верш. хорошо обожженный кирпичъ:
Строительн. фасон - для карнизовъ, угловъ и проч. Цѣны умеренныя.

*** م. ا. زیدیل نینک خشت زاودی ***

سمرقند شهری مسلمانینہ قطعہ سیندہ دھید بولی اوستینہ تبلیغان نری
۳۱۶ دور کتہ غالب خشتلر اوزونلکی ۶ ویرشوک اینی ۳ ویرشوک
فابن لیگی بریریم ویرشوک بغشی پشیرولکاندور
مفرری خشتلر و ہم عمارت لری کرنیزیفہ مصرف بولادورگان مرخیل
فالب و مرخیل فورمہدہ قویولکان خشتلر دور نرخی ارزان

شنبه ۱۹ فورال ۱۹۱۱ ۱۳۳۲ ریح الآخر

عدد ۱۷

№17

آینه مرآت (ЗЕРКАЛО)

ОПНА

ЕЖЕНЕДЪЛЬНЫЙ ЖУРНАЛЪ

На Узбекскомъ и Персидскомъ языкахъ.

تورکی و فارسی اور تہ شیوہ دہ بعضا رو سچہ ہر شدن باحث مصور ہنر لیک
مجلہ اسلامیہ دور۔ ملت اسلامیہ نگ سعادت
د اصلاحتہ مسلمان لرنہ مدفیت و فنون زمانیہ دن نفع لانا فکرینہ خادم دور۔
مسئول محرر و ناشری مفتی مجسود خواجہ بہسبودی

آی	آبونہ قیمتی	اعلان اوچون
۱۲	۵ موم	آخر صحیفہ دہ سطریندن ۵۰ تین آنور
۶	۳ موم	ایفٹنہ نگ
۳	۱ موم ۷۵ تین	آدین تین ملی اوچون ۵۰ تین لیک کر لازم
برنخہ سی ہریردہ ۱۲ تین		کولب آگلو چیلرغہ ۱۰ تین دن
		یوبار طیب پوچتہ صرفہ اداره دندور

محل اداره شہر سپر قند جادہ ریشیتیکوف ناشر نگ ۹ ہم ۱۱ رقمی اوز خانہ سندہ
تیلیفون رقمی ۲۹۰ - اداره ہر کون ساعت ۱ دن ۲۰ نچہ آچوقہ دور۔

ЦѢНА 12 коп.

Реданторъ издатель МАХМУДЪ-ХОДЖА БЕГБУДИ.

Адресъ: г. Самаркандъ, редак. жур. ОПНА

Рішетниковская ул. соб. домъ № ۹, тел. № 290

مرکہ معاہدہ یوباریلور۔ پوچتہ صرفہ اداره دن۔ مرکہ لیک خط لرنہ ذاکارنای قیلنسون۔

اداره دہ موج دکنابلر۔ جامع الخطوط۔ دین۔ دیوان سونن برفغہ دین۔ دیوان میرزا احادی دین۔ مناظرہ۔ ۱۵ تین۔ گلرہ سبہ ادبیات ۱۳ تین۔

آئینه مشتری حاضری حاضر غیبه غایب و اگر چه بفرجیتا تو رگان
در جبهه سیم آئینه حاضر که جمیع ۳۲ صحیفه قلیب چقار مانا و چون
کارخانه کاغذ سازش قیلتندی. کاغذی کیلگان آید آئینه ۳۲ صحیفه
چقار ۳۲ صحیفه بکاتب بازب بیکور الما بدور آنگ و چون بکاتب
النه دور بعضی مصارف هم بینه زیاده بولور کته کاغذ هم قیمت تو شار
والیش کو پایور زیاده محرز لازم بولور آنگ و چون همیت لیک محترم
هموطن لر بیزدن و غریز وکیل لر بیزدن امید اینار مینر که آئینه غیبه مشتری
کو بایور ماقفه حرکت اقیب یار و دو پستلریدن آلوده قیلد و رسه لار
اگر ده مشتری کو پایب ضرر قیلما بدور رگان در جبهه غیبه آئینه نگ پنه لیک
بهامی موصوم و بر نشی سی و آئین قیلونور و آئینه ده با سپیلماق او چون
هر نوع تصویرات لر بولور و لور که اونگا هم مصارف کرک بولور. ادار
دن خدمت و محنت، خواننده لر دن همیت کرک. و آئینه ادار بی
معتبر ترجمان: و اسماعیل بک غصیر سکی جناب لری حقیند

تا و سال کون اولدی عالیه نمایان ترجمان	اولر ناندن تا بودم مقبول انسان ترجمان
بهر قایم برل بار اخبار لر دن بر کونی	اینگوچی کیم غیبه معلوم و اعلان ترجمان
حلم و آداب معاش و علم و فتنه او کاتور	جای بار دیم اگر حکم دبستان ترجمان
ناشیر غننه، بک عمال فندی کیم ابرو	چوق رسا فکر فصیح هم زبانده ان ترجمان
که نصیاح گوستر و ب دینی گریان اینغی	که لطائف برل ایلر شا و خندان ترجمان
او قوم مقده فائده بوقته و یک لازم گل	او تو گابستر نفی حق البته یاران ترجمان
بهر حرفی گل کبی نقطه سی غننه مثال	خوش تماشا ایسته بیلر که گلستان ترجمان
ای کبی سوز غننه قیل کیم بصیرت اینه	حاصلی عبرت ایرور ستره بیایان ترجمان

صحبت

(حاجی ملا خاگر اسپنج ایله راکه خواجهین نمک فروش ارا سپینده)
 ایشلام علیکم، وعلیکم ایشلام کیلینگ تقصیر! ملا - به خواجهین نیرگب!
 خو - خاطر جمع لیک. ملا - من خاطر جمع لیکدن بشق سپینی سورایمن.
 خو - خاطر جمع لیکنه ناری یاقیدن سوراسا نگیز بوجده چیلینه برایش
 چقاریب دور لکه بولیم بنرند کسه بنرند شورى. ملا - نیمه ایکان!
 خو - مولود خانه دیگان تازه بر رسم چقاریب دور لر، کچه مسجد ده مندن هم
 برصوم آلدیلر که مولود او قوید ورگان لرغه برار میزدیب. ملا - خوب
 بول کور بیکر کور دینگنر می نیمه او قوید ور لر. خو - مسجد ده دور بولیب
 اولتوروب اصول جدید چی کتب دار محرابده اولتوروب توریش
 - به سقال - شاگردیغه آغوزمه آغوز بیت او قوتدور ادور. توغریسی
 من فهمید بار مادمیم. ملا - سپنرغه برصوم برماق آغزیدی؛ یا اینکه انما
 قیلینی یاقا دیمو! خو - هر کیسی هم. ملا - سنر فهمید بارگان بولما بنگر
 صبر قیلینگ من بیان قیلایمن: منم ملا بولوب و بخارا غه بگره شیل
 تحصیل و ختم قیلیب توروب مولود او قوما قدان پیخرا بدم. وقتیکه
 حج شریف غه سفر قیلیم که مدینه منوره ده مولود او قومان که کوردوم
 هندوستان، مصر و اسپنوله هم او قورایکانلر. خو - مولود معناسی نیمه!
 ملا - معناسی شوکه؛ حضرت پیغامبر بنرند محترمه انالرنینگ حامله بولوشلرینا
 باشلاب توغولوب کته بولگان لری و خدا طرفیدن پیغامبر لیک کیلگان
 و حضرت پیغامبر بنرند خاصیت و معجزه و خارقه لرینی بیان ایتار. حضرت صلی الله

علیه السلام البی ریح الاول آئیده توغولگانری اوچون ریح الاول آئیده
 مولد او قوله دور. خو. ای بوختی ایش الیکانکو. شوقدر و قنجه نیر اوچون
 ابو قولما دی و هم مولد جناب د امل... نیمه اوچون (بدعت) دیب
 دور لر. ملا. یوق سپر ملکه غلط ایشکانسرد امل... کته د امل
 و آدم دور لر احتمالک سز غلط ایشکانسرد. خو. یوق یوق تعین آدم
 دن ایشیدیم بر د امل ایماس... یز ملا... هم بدعت و میدور لر
 ملا. بولماسه احتمالک دبیر نیمه اوچون شوا ایشنی باشلاما دوک. یا اینکه
 بیز نیمه اوچون مولد غه حقیریب. خلعت. برمایدور لر خلعت و جاهد لر
 هم پینی اصول جدید چیلر کسار دیب حسد یوزه سپیدن آتیکان بولسا
 عجیب ایماس. اگرده بول ایش بدعت و ضلالت بولسا یدی مکر و نیر
 قبلما س ایدیلر و هم مولد جدید چیلر حقیقارگان یوق قدیدن بار ایدی.
 اما جدید چیلر تورکستانده رسم بولما قیفه سعی قبلدیلر. خو. خوب، مولد
 نیمه اوچون بال لر غه اوقوما دور لر. ملا. بول سوز نیکنه درست بول
 اصول جدید چیلر خطای دیسه ممکن بیز ملکه مدینه و اسپه بولده کور دوک
 قاریلر، شیخلر، و کته آدم لر مولودا اوقویدور. تورکستانده هم لازم کم
 معلوم لر قاریلر اوقوب اما هر بند غه، صلوة و دعا کوبلا شیب بال لر
 و کته لر آیتسه بولور و آلا همه پینی نمیده بال لر اوقوگان قیج دور هم ده
 ایشنی بله لر غه برلیسه شقه مشروح نیمه لر غه پید بولگان قیج و نقص لار
 تیزدن مونکه هم عاید بولور. خو. بدعت، نه معناسی نیمه دور؟ ملا. عفو قیلر
 بر ضرور ایش بار ایدی ایرنه غه بدعت قاندا ی نیمه نیکنی سز غه بیان قبلدور اما ان شه
 «عبد القدر»

۱۳۰۰ قمری مابعد x تورک دولتی نہ اوچون مغلوبہ بلدی؟ باغی افغان
 آورو پائیلر اور وشوب و با اینکے عہد نامہ لرایلر اسپتیلر قبیلہ یلر۔ اور و
 محارب لر، بربرنی آرقسمیدن کیلگان مغلوبیت لر، بوزغونقلر مسلمان
 لر نہ غفلتدن او یغان تور مادی غفلت پسلا ملر دہ دوم ایتدی۔ روکینک
 بردن برغہ کوتار یلگانینی، کسب قوت قیلگانینی سبب حکمتینی، آختارگان
 انکلارگان نہ طہرانہ ونہ اسپتبولدہ کورولمہ دی۔ فنون، نظام، طوب،
 ماشین و فابریکہ زمانی کیلگانینی کورگان و انکلارگان بولس ایدی۔ امرای
 اسلام کوب غافل ایدی لیکن علمای اسلام کوبراق غفلتدہ فالگان ایدی
 محیط و حیات اسلامیہ شونداق بر حالہ کیلگان ایدیکہ: اینک ظالم بر شمش
 با اینکے سلطانہ عادل۔۔۔ اینک جاہل بر ملاغہ عالم۔ اینک بارہ خور
 بر قاضیغہ خادم شرع شریف۔۔۔ دشمن نی کور ماسدن فاجگانرغہ بہادر
 و فہرمان، ناحی شہادت بر گانرغہ، امین، عقیقہ و نقلہ کیلگان افسانہ
 لرغہ، تالیف، بیش اوان سطر مدحیہ ایلان خوشادہ گویلیک قیلگان لرغہ
 ادیب، یول لر نہ باسوب یتیم لر نہ یغلا تگانرغہ آغا، بیلا رسلیمس تو مارلر
 سوبلا گانرغہ عارف، طمع چی لرغہ۔ مرشد۔ دیک لقب لر نہ تاقشتور ماقنی
 مدارا، و اصول معاشرت، حساب ایتب کوندنکونفہ دنیا مینر قارایب دور
 اہل اسلام بو حالی ایلہ یوقاریدن قوشیغہ یومالامقہ بولگانینی اثنادہ، خوب
 یعنی آورو پاملت لری کوز لرینی آچوب ایسکے مسلمانر دن آلگان علم و عبرت
 لری سایہ سپیدہ اصلاحات، ہمت و ترقی یول لرینی تونکان ایدیلر۔ انکل
 بو حالی مسلمانر نہ بردن عاجز لانتور دی۔ او پانگان آورو پانک اوج

ایلیک بولدن کیلوب، جزای قوت ایلان جاوه ند، هندستان ند اوزلرین
مال قیلدیر. منه بول آرننگ ترقی حالی دور! اوج، بیش عصر لیک ظلم
ایلان جانیدن اوتکان خلقلر، داخل و خارجاً اوزلرینی مدافعه قیلور لیک
فکر و خیال دن بهره سنر قالگان ایدی. قولیده قاجین بولگان لر غه مالیات
برماق اوچون یار ایلگان لر غه قناعت حاصل ایدیلر. اولگان ایدیلر.
اما فکر لری روزلانگان کوزلری پرده لانگان، سلیمانلرنگ، ملتی: «یلغوز
محلہ سینک خلقی» وطنی. «اوز خانہ سی بولگان ایدی. اگر چه مونک خارجید
ملت و وطن دیک سوزلر ایشیتیلوردی ایسده بولرنگ معناسی و تأثیری
غایب قیلنگان ایدی. یول لرده، بازار لرده سلامت و امنیت قالگان ای
باسقونچیلردن، اوغریلردن کاروانلر اوتانماس ایدیلر. باسقوندن
قوتولگان لرینی ایسہ مملکت ننگ ظالم حاکم لری تمام قیلوردی کبول ترتیب
ایلان تجارت و دولت سونماقده ایدی. اداره ننگ اصول و حکمتیدن
اشظام ننگ فائده لریدن خبر سنر، خاتون ایلان قیر عالمیده بتون اقتدار
قوتینی غایب ایتکان حکمدار لر یا که شاه جهانلر باطور و جیور اوغریلر غه ضبط
قیلالمای ارنم خلعت فاخره ایلر تلطیف سیوروب پسند وزارت غوچاقوا
دیلر. ممالک شرقیہ غرب لیک لر غه مال قیلدورگان حال لر بولر ایدی.
عبادت ازلکییدن ایماک، علم، عدل و نظام ننگ یوق لیکیدن ایدی.
شرق بارگوچ کیین کیتماقده اما غرب بارگوچ ایلکاری اوتماقده و ترقی
قیلماقده ایدی. اسلام عالمی ننگ عمومی جہلیف، مرضیہ قسما عثمانلی لرسم دوچا
بولگان ایدیلر. فقط بولرنگ ہر حالہ علمی، و ہمتی باشقہ ہم عصر ہلمانلر

نیکیدن بهراق و اینگاریده بولگان او چون بو وقت غنچه جیده دی له
 طاقت قیلدیلر. بولکون غنچه هرخیل مصیبت لرغه، تعرض لرغه قارشودوم
 قیلدیلر. اسپتقلا لیت لرینی محافظه (و اغلب جنمالذکوره) استقبال
 لرینی هم تا مین قیلدیلر. (بقیه سی بار)

«هنوز تورک لرده اسپتقابلی طبعیا و یقیناً مأمون ایماسدور - اداره»

عثمانی شوالرلرین سپیدایی جنابلرینکدور

نور لار کی بر جمال بگنر وار؛	بر عقل اسپچی کمال بگنر وار.
اوستنده گل و ترنج و پنبیل	بر قامت نوحه مال بگنر وار.
آلتون ایله قییمت بولنماز	بر کاکل زر مثال بگنر وار.
آه، لال اولورم تخطئه یل!	بر طاعتی گوزل مقال بگنر وار.
احوالی ایلدی دگرگون،	جانیم، نه سویلی حال بگنر وار.
کوز کورمدی گلده، نه کونشده	بر رنگ لطیف آگل بگنر وار.
اورمش یوز بگنر بیاض لباس	صاندم که او موزده شال بگنر وار.
بچدور بگا وصل شوخ اقبال	آبا، نه لذت وصال بگنر وار!
مرهون سزه اختیار و صبرم	چون کوزده گوزل خیال بگنر وار.
بیلیم سیمی مجببیم می؟	گل یوزده بر آرز مال بگنر وار.
سپجاره دلی دوشوردی دانه	بر چشم شوخ غزال بگنر وار.

بیمار ایدیه هر نه قدر چشم سپایی	عشاقی پریشان ایدیه جک قدرته وارده
قات قات دوشوب اول بری حجاب	غرق اولدی گللاب اضطراب

صارت سبیل سی

آئینہ ادارہ سینہ! شمال تورک لریندن (تاتار) لردن ہر برکشی تورکستان
ولایت لریندہ کیلگانندہ، نیز تورکستان علی تورک لرنہ کور وایلہ، آذین
(صارت)، لرنہ کور دوم دیر و ہر سوزیندہ (صارت بری)، (صارت ایلہ)
(صارت آرہسی)، (صارت بالہسی)، (صارت خاتونہ)، (صارت مسجدی)
(صارت مدرسی)، دیب آنک بیلہ دہ کفایہ قیلما، برنجہ لری اوشبو
سوز لرنہ مطبوعات صحیفہ سپیندہ یازا لرنہ شول حرمتلو محرر، ادیب
و تارخ چیلرنہ قیو غریبہ و مجلہ غہ یازمیش مکتوب لری کورولسہ، برنجی
سوزیندن گنہ نیز لرنہ تورکستان علی لرنہ نفرت کوزی ایلہ باقیب و کمپتو
اوایلہ وی ایلہ یازیلہ منی سنر تیلیب راجتی اوشبو یازو چیلرنہ لری دہ غریبہ
نفرت ایتودن و نیز لرنہ تحقیق قیلما قدن کچیلک یتایلر۔ لراوشبو یازو لری
ایلہ منیم ملیشیم اساسہ بیوک ضربہ اور د قیلری کچی، یوراک بغیرم لرنہ دہ
او قیلر ایلہ نہایہ سنر تیلیب، دو اسنہ جاحت پیدا قیلہ لرنہ اوشبو و قتلردہ
محررم محرر، ادیب موئخ احمد زکی ولیدی افندی دہ پتر بور غہ جیقاتو
گان (ایل)، غریبہ سپیندہ (تورکستان مکتوب)، لری ایلہ منی بغیرمی جرات
ینگی قیلدی۔ نیز تورکستان لیلر بر یوزدن زیادہ تورک اور و غلریندن
اید و کیمیز بیلما زدن نیزی (صارت لرنہ) دیب یازو لرنہ چیکنر تاسف
ایتد و کیم کیمہ نیز لرنہ اصل تورک ایتد و کیمیز بیلما دہ تحقیق قیلما اوچون
(صارت)، دیب یازو چیلر غہ کیم اولسہ دہ چین کونگل دن اوکچہ اظہار ایتدہ
ملیشین سپوگان وطنندہ اشکریدن دہ اوشبو لرنہ انماس ایتدہ رم۔ بہار گنہ دہ

اداره: تورکستانده دصارت، اهمیئی اوزیغه نسبت برگوچی قبیله بوق دور
 که دصارت سوزی مجهول دور، عنوانه ایلر ایکی روج نیل مقدم معتبر (شور)، مجله
 سپینه آینه محرری طرفیدن تفصیلی ایلر یاز بلیب ایی و بشقه قلم لیک کرده بولباغ
 شور اده یاز بیلر، معتبر، نرجان، ده تفصیل باریب و جناب محترم اسماعیل بیک
 افندی حتی روچه - تورکستانیکه کور بر - جریده سپینه مفصل معلوما یاز بیلر ایملین
 موندان قطع نظر بکون تورکستانده که تورک تاجیک و عربلر اوز قبیله لرینک اسمی ایل
 فخر قبیله دور، و قبیله لرده آسپی دفتر لوده محفوظ دور، دصارت اورغنی،
 اسمی کورولما یدور، دصارت یازمای بلکه اوز بیک تورک یاز بیلر غنی تاتار مطبوعات
 التماس و رجاسم اتیلیب ایی با وجود شول نامار مطبوعات حتی مسئله دن خبر لیک
 محترم تاتار محرری صارت یازیشده دوم ایبار لکه مونگ کلکتی نه بیلما یمیز
 به خبر محرر یاز سوز بوق و آما ایلر ایلر تاتار مطبوعات قینه بحث قیلنگان
 معلوم بر مسئله غه اهمیت برمای اوز بیک، عرب، تاجیک یعنی تورک
 فارس و عرب دن مرکب تورکستان خلقینی اصلنر و مجهول بر اسم ایلر آما
 منطق سر لیک می؟ و یا اعتبار نر لیک؟ خلاصه نیر ایکانیکه نه خواننده لر تعیین
 ایتسه لکه لک دور، مسئله دن خبر دار لیک نه خواهلر ایدور لکان لار
 - شور، ۱ - ننگ ۱۹۱۱ ایلید که عدد لرینی کوز دن کچور سه لکه لک
 اولنگان هفته محترم تاتار احمد زکی ولیدی افندی آینه اداره سین
 تشریف کیلتور و ب ایلر و بول توغریده سوز لر بولدی، وقتی ایلر
 آینه صحیفه لرینده ینه - دصارت - مسئله مسیدن یازیلور، ولیدی
 افندی یعنی کتابا، ریخته ننگ نقیشتی اوچون بخار، طرفیه کتیدیلر.

بخارا خبر لری

بوئیل بخارا غه پرتله اگه دیک، ملا لری کو ب بولمادی. فقط شیخ الاسلام،
 قاضی کلان، رئیس دودا لاشا قاشلر گه افتتاح و ختم توی لری بولدی. ایشا
 اعظم و دالادوست معنی طلبه لره قشاق لیکلرینی ملاحظه قیلیب طوی قبله دور
 مایلر، در واقع طوی قبله قشاق طلبه لره قشاق لیکلرینی ملاحظه قیلیب طوی قبله دور
 ۱۲ ربیع الاول سنه ۱۲۸۰، آرک علینه قاضی کلان و مدرس لری و کتبه علما و شایخ لری،
 یغلیب لادست سرور کاتنا صلی الله علیه و سلم، مناسبتی ایله بر صحت دینی
 قبله قشاق قشاق لری قشاق لری عادت دور. (موزه آتش عروسی انایدور لری) باره بام
 بو صحت دینی ایلمه یونان فلسفه سینک مناظره پیغور قرار تا پیب دور. بو خصوصیت
 بعضی مدرس لری ناراضی دور لر. موندای شریف مجلس غه تفسیر قرآن کریم و حدیث
 نبوی و تاریخ عمر سعادت و سیر شریف دیک دینی نیر سر لر جنجال سنه اکره
 بولسه مناسبت نافع بولاردی. عجب و ان تو مانینه کو بکاریده بر آدم آت
 آر اسپه قالیب تلف بولوب دور. بخارا غه دپدر کوش، فاجعه پیی
 صحنه غه قشاق اوجون تاتار باشلری مشق قیلیب تور و بدور لر.
 بخارا مدرس لریدن محترم ملا و فافندی دگدر کیموخت گران، خد اوزاوی
 لر یغور و یغور خصوصی مکتب آیدیلر، بو مکتب ایلمه ای دوامت قیلگان طلبه لر، یغور
 ابتدا لر و یغور کتبات تمام قیلیب فاده مرام غه مقتدر بولدی لر. خلق ندر و یغور
 احتیاجی کو ب بولگان موندای زمانه مدرس جناب لر نیک غیر تلی شایان
 تشکر دور، معلم مدرس نیک و زلری دور لر.
 بخارا غه برایکی حسیتمند اوزار ابرگره لاشی کتاپ. دو کاذا اچماچی دور لر.

یعنی ده دوگان آجیلیب عنوانه اعلان قیلنه کرک . «آمین مجری»
اداره: بخارانه رس لریدن روپچ تعلیم برماقده قادری کشی بارلیگی
شایان مدج بلکه تعجب دور .

بخار انک شیر آبادیدن مکتوب

محرر افندی! عجبی رفلیک مجذغه بخار اتویری توغر سپنده یازلمیش
مقاله گز نفس الامر هر موئن کشینغا، شیرایتدی. البته اوزین بیلگان
کشیلر غنبد و نصیحت دور. دنیا ده هر طائفه مخلوقلر بار دور بعضی غه
معقول بعضی غه معقول ایس. الحق مَرَّ مجله ننگ وظیفه سی پند و نصیحت دور
اما اسراف قیلنجه چیلر هر قیله لر اوز لر غه جبر قیل دور لر. بخار اولک سپنده
الحال نامور لر پیدا بولوب دور لر که قدر ظلم و تعدی خلق الله غه قیل دور لر
خدمتانه دیب مردم نه نالایدور لر، خراجات پل دیب آلا دور لر یعنی
جنابعاله امر غه تمرد قیل دور لر کونلیک جناب عالی سوره بدور لر، ایک
اوج ننگ خراجات پل نه الحال پسکان ننگ غه بتکور و بدور لر. خدمتانه دیب
منگ منگ لا بالیب بچاره فقر لر به ننگ بولوب بعضی کو چیب قاچیب
قالگا نه قرضدار بولوب دور. مظلوم خلق نه حالیه خداوند کریم کریم
قیلما سه بشقه چاره بو قدر خصوصاً بعضی مأمور لر در آوان پیری حرم
دنیا غه قالیب دور. خداوند کریم انصاف و توفیق برسون. میرزا رحمت
اداره: بیک و مأمور لر غه مقرری و قارون تو یا تو رگالان بز مانجه کفایه
قیلنجه وظیفه و بنسبه تعیین قیلما گوچه قاعده و نظام و تفتیش اصولی وضع
قیلنمازه برباشلر (بلفوز آزال!) دیلگان ایله برسم ناسیلایدور یعنی بخار ننگ
ایشلر نو تنظیمات کرک. بیک، وفاقی لری نه هم ایرنه سی مامون ایما پدور .

۳۰۴

خو قند دن تجارت کمبئی ننگ شاگردی نذیر توره قل اوغلی جنابلری
 یازادورک: بلجیقاننگ بروکسپیل شه رنیده - جراج لیک - طب علمینی
 او قویدورگان تورکستانه صابر افندی تاجی یوف جنابلری بوئیل مای
 آئینده پتر بورگ ده امتحان بریب دو ققور لیکفه شهاده تنامه آلور اما
 آنک ده موم مصارف خواسته تاجی بار دور آنک او چون اعانه
 دفتر آچیب بلت غمه مراجعت ایندوک بنا برین ملت پروردان لردن
 یاردم او تونارمینز اداره: اگرده حکومت دن رخصت نامه آلتیگان
 بولس ابدی کوبراق جمیع لائوردی و آئینه اداره سی هم خدمت ایستادی
 اوشبو خیر الشیفه محترم خو قند حمیت لیک لرینی مرحمت آتیش لری رجا انور
 خو قند شهیدی کتب خانه سپیده عالم جان سپیما نده افندی ننگ
 برگان عرفیه سپیده کوره تانارچه سوجریده وبر مجله النما قفده باشلانوبدو
 موندن کیمین کتبخانه غمه مسلمانلر هم کیلما قفده باشلابدورلر - «نرجان»
 بخارادن عبدالنعم جنابلری یازادورلر که مدرسه عبدالقده خان ننگ
 مدرسی محترم داملا نجم الدین جنابلری حواشی لردن بعضی سی فی ترک قلیب
 تفسیر وحدیث درس برارلر و هم - افتتاحانه - عادی تینی تاشلاما قفده قرا
 بریب اوز شاگردلریدن پول و تحفه قبول قیلما دیلر - بینه - سرایانست - پسر
 سپینگ مدرسی ده حواشی فی ترک قلیب تفسیر وحدیث دن درس
 برما قفده شروع قیلدیلر - اداره: الله تعالی نموده امثال ایت رواج بگری
 بخاراده بلی نیاترو «پدرکوش» فاجو سینگ بخاراده کونکول
 تانار برادرلریمیز فیورال غمچنی هفته سپیده ایکی بخاراداکم تارکیستان

پسینه مائو غرافینده صحنه ده قویماچی بولدیلر. مدخل دن بعد از خراجا
یوزده یگرمه حقه روسیه - هوا کیمسی - غه یوزده او تیزی قرانده (توقا)
استیندی (غده فالگانی فقیر - استودینت - لر غه بریشی مقرر بولدی
و قایو بر غه او قوچی و فاندای استودینت - ؟) رخصت نامه پینی فاجو
محرری بوباردی مسئول مدیری حین نجیب افندی دور.

خو قنده مکتب لر فعی غه - پدر کوش - فاجو پینی ۲۴ نجی
فیورال ده صحنه ده قویماق او چون خو قند ترقی پرور و یاشلری
غیرت ایق دور لر. خو قنده تور غوچی جناب اکابر سمرقندی
شا منصور اوغلی، بلند درجه لیک فرغانه والی پیدن رخصت
الیب دور. سمرقند کونگول لی لریدن برنچسی خو قنده باریب
یتیم گان کرک لیک شخص لر نه خو قندی برادر لر دن تیاریاب
پدر کوش فاجو پینی صحنه ده قویماچی دور لر.

خو قند دن مشتم لیک غه حاضر لانا ق او چون جناب نذیر جان
افندی، استاد کامل محترم اسماعیل بک خدمت لر یغ بارماق او چون
یولوغ چقیب آینه اداره سینه کیلدیلر. الله تعالی دن موندای
استقبال خادم لر یغ رواج تیلایمیز.

بخارا ترقی پرور لریدن بیرنچ کیشی برلا شیب، جناب عالی امیر
حضر لرینی - ینگلی عمارت - لر نیده هر نوع ینگلی وایکی کتا بلر سیم ده جریده و مجله لر
ساناق او چون برکات نجانه آجیب دور لر. مدیری جناب محمد موسی بولدیش
بای اوغلی دور. آئینه: تبریک ایق الله تعالی دن رواج سورایمیز.

اندیجان دن مکتوب

اندیجان ننگ مشهور سیلیونی میرکامل افندی حقینده «وقت» ده برضا
 یاز بیلگان ایدی. اوشال مقالده وقتدن ترجمان، ترجمان دن
 ۳۴ انجی رفقلی (آئینه)، غه کوچر و لیدی، آئینه هم اوز طرفیدن (مبارک
 بولسون، دیدی. اوشبو بایده بیرهم برنیرسه ایتماقچی بولمیز: اولنگان
 یاز میرکامل افندی طبیب لر توفیه سی ایلان ویانه، برلین، و پاریرتر
 و بشقه بعضی آورو و پاپای تحت لر یغیه باردی آمانه سبب دندور که استمیل
 بارگان بوق. ایندی کیلا یلوک آورو و پالی لردن عبرت آلماقده اوشبو
 لردن عبرت آلوب جناب بای اوز لر یغیه مخصوص بر آفتاموبیل لیب مینیب
 بورا دور لر. باشقه اورنک حاضرده بوق. چپته خانه، مدرسه و جامع
 بول تورغان بولسه اندیجانه (کل تپه) نام بر آچوق میدان بار ایدی.
 اوشال کول تپه نالنگان همیشه لردیگان سوز بار. جامع سار همیشه لرد
 همیشه بمیش، خبر لر بار اما معلوم ایس. احتمالکه موندنکیین بولسه بانه
 قالمسونکه اندیجانه بر مکتب بنأ ایتدور دیلر. معلم لیکنه کت مدرسه مشولسی ننگ
 معاونه تعیین ایتلیدی. اول معلم افندی هر وقت اندیجان ننگ ترقی برور
 یاشلرینی سوکوب یور تورگان برکشی دور لر. اوقوتا تورگانلری ایکی
 اصولدور. وقت و ترجمان و آندن آئینه ده یاز بیلگان جامع، چپته خانه
 و مکتب دن الحال اثر یوقدور. بلکه اولیکه خبر بای افندی ننگ اشارت
 لری ایله بولگان دور. اول ده معلوم بوق. خیر بیز همیم دیر میرکیم
 مبارک بولسون اندیجان «قویان»

خوردات، صیرب و روس اسپلاویانلری و یانه غناییلوب
 کشته بر جمعیت بر باقیلوب دور دور
 تورکیه ننگ بحریه قوه سی
 تورکیه ننگ بحریه قوه یمنی آرتور ماقذ کرشگان، بتون آورو با اهل سینی
 و مطبوعاتی اشغال قیلوب تور و بدور. بر پنج هفته ایلکاری تورکیه
 سلطان عثمان، دریدنا، وطنی سائیب آلکان خبری او لوغ
 بر غلغلده پاسب بولگان ایدی. بول دریدنا، و ط اینک آخرکی
 اصولده اوخشا لکان دریدنا، و ط لردندور. سلطان عثمان،
 اتا لکان بود دریدنا، و ط ۲۸ میل تون لیک بولوب ساعتده - ۲۲ میل
 بورا دور. آنک طوب لری: ۳۵ عدد، ۱۴ سائیمتر لیک، ۵۵ عدد ۲
 و ۱۸ عدد ۷ سائیمتر لیک دور. بول دریدنا، و ط بازده اوخشا لکان
 تمام بولور. او لوقتی تورکیه ننگ ایشیف کوب بار ایتورگان اوروش
 بر اخود لری آلمانیا دن آلتوب تورگان دغون بن، ایلد (مولنگه)
 زرحلیلری دور. دغون بن: ۱۹۱۱ انجی نیلده و، مولنگه: ۱۹۱۵ پسته
 اوخشا نیلگان ایدی. بولرنگ هر ایکای هم ساعتده - ۲۰ میل بول
 آلتوب وزنلری ۲۸ تون لیک دور. (بر تون ۲ پوت، توپلری:
 ۲۴ عدد ۸ سائیمتر لیک، ۵۵ عدد ۱۵ سائیمتر لیک و ۱۸ عدد
 ۷ سائیمتر لیک دور. بولرنگ ایکای هم زمانمیزنگ اینک قوتلیک
 اوروش کیمه لردن دور. بولرنگ هر قایو پیغه میل نفر عکسینا
 سلطان عثمان، دغون بن و، مولنگه دریدنا، و ط لری تورکیه ننگ

بحریہ قوتی بونانستان نیکیدن ایکی چند آر تورار . بونلر غر تورکیہ ننگ
 بار باروس خیرالدین ، تور غود رئیس ، زرہلری ایلہ ، حمیدیه ،
 مسعودیه ، و مجیدیه ، اوروش کیملری قوشولر تورکیہ بحریہ سی بونی
 شتہ دولت لر نہ ہم خوف غر کیلتورار . سلطان عثمان ، رشادہ ،
 سلطان سلیم ، غود بن مولتک ، آثارلوفیق ، تور غود رئیس ، بار بار
 خیرالدین ، مسعودیه ، مجیدیه ، حمیدیه و سینه برنچہ اوروش کیملری برنچہ
 قوشوب حساب قیساک ہون بالقان دولت لرینی دہشت غر کیلتورار
 انا بونانستان ننگ اون بیگ توننا بک یلغوز ایکی زرہلری سی بار دور
 آوہ روف ، ساعتہ ۲۱ میل یول آدیکی حالہ بالقان محاربی
 اشنا سپیدہ تورکیہ بحریہ سی اوچون بردہشت تشکیل قیماقدہ ایدی . انا
 ایدی بونان ، تورکیہ ننگ قولغہ کیلتورگان زرہلری لر بیگ سچ بری غر
 فارشی تورالماس .

تورکیہ حبیبہ وزیری مشہور انور پاشا خضرلری اعلان قلیب
 دور کر عسکری لباسہ کی کتہ و کچیک افسر لر - برگنہ قوج - بولہ ہم
 شراب - مسکرات ایچہ لرا افسر لیک دن بیکار بولور لر .
 بوندون - خارجیہ ناظری - گرہی - ایلہ حق پاشا از اسپیدہ مذاکرہ
 لار تمام بولدی . برنچہ سبیلہ رودہ عہد نامہ لر باغلانندی . تورکیہ ایران
 حدودی مسئلہ سید اکہ عہد نامہ ، ایندی ایکی طرف پادشاہ لری طرفین
 قبول و تصدیق قیلنوب بوندن باشقہ دجلہ ، فرات نہر لریندہ پارا خود
 یور و تواق بارہ سپیدہ معاہدہ لر تونز اتیلدی .

اسپتول۔ آرمینستان مسئلہ سپیدہ تورکیہ ایلر و سپیہ آراسی
بخشیلق ایل تمام بولگان اوچون ارمنیلر مجلس مبعوثان سپیل اولوغ
قوشیلور غہ قرار بر دیلر۔ حکومت ولایت لر غہ شول خصوصہ
تیلگرام ایلہ فرمان بردی۔

بو سپینہ و ہر سک، دہ کی مسلمان و قفلر ننگ مدیری آرناد و دوج
(مسلمان بوشتاق) یونان، صیرب و بلغار قولینغہ گرگان مسلمانلر
بر خطاب نامہ نشر ایتدی۔ مذکور خطابنامہ سپیدہ ایتہ دور: «سپن
حاضر کہ حالنگیز غہ رضا بولونگیز۔ برنجہ شیل ایلکاری بو سپینہ و ہر سک
مسلمانلر ننگ قبلگان خطا لر نی تکرار قیلما گیز۔ نیز بروقت او سپنر یا
حکومت مکتبلر یغہ بایقوت اعلان قبلگان ایدوک آما موندن فائدہ
کور مادیک بلکہ زیان دن باشقہ بر نرسہ حاصل بولمادی۔ فقط او سپنر یا
مکتب لر یغہ کروب او قوب جتیگان دن کیین آباق غہ باسوب کون کو
آلدیک۔ سنرم یونان، صیرب و بلغار حکومت مکتب لر یغہ کروب او قونگیز
و بتون غیر تینگیز لغہ اقتصادی ترقی غہ صرف قیلینگیز۔»

«قروپ»، کارخانہ سی تورکیہ غہ ۲۰ میلیون فرانک بول قرض
بر مافجی بولودور۔ بول قرض مقابلغہ تورکیہ دن ینگی سپاشر طلب
قینوب ایسکے قرض لر نی بولک بولک بر یلماغینی شرط قیلودور۔
باب عالی بونکلیف مذبول قبلگان دور۔

صیر بیہ ننگ اوتکان اور وشدہ قبلگان خواجه تہ ننگ بمبئی ۲۰ میلون
فرانک بولودور۔ انکے تورکیہ ایلر قبلگان ادر شوی آلتی آی افرایب ہر کون

بر میلیون فرانک غه توشا دور .

تورکیه حکومتی از میر بانیده اناطولی ساحلیه عسکر بیگان ایدی .
بو عسکر ننگ ساقزو مدلی آط لر یخه هجوم قیلماییدن تور قوب یونان
حکومتی آط لرداکی عسکر بی اوج مرتبه آرتوردی وحسم ایلکاری
تورک تبعه سی بولگان ۳۰ میلینگ گیتی عسکر لیکه چا قردی .

سابق سلطان عبدالحمید تورکیه فلو تینی قوۃ لانتور مان اوچون
۲۳ میلیون فرانک برادور . لیکن بو مبلغ نه بردن برمای تورت
نقشیم قیلیب بیرور ایکان . « صیاج »

حاضره برجه مملکت لرده پشنی ، شید اختلاف لری آردن
کوتار یلگاندور ، خصوصاً هندستانده . مثلاً : د هند جمعیت اتحادیه پلا
سیده رئیس امیر علی پشینلردن بولگان حالده رئیس معاونه آغا خان
شیعیلردن ایکان . مذکور آغا خان هندستانده دار الفنون
اوچون هم تورکیه غه هلال احمد اوچون کوب اعانه یلگان ایدی .
آسبا صغرا غه یقین بر ایکی جزیره دن بشقه لرینی یونانیلر غه ترک
قیلماق اوچون آوروپا دولت لری تورکیه غه (نوط) یعنی تکلیف نامه
بریب دور لر . تورکیه حکومتی آوروپا دولت لرینی اوشبو تکلیف نامه
پشینی رد قیلماق غه کوچی یوق دور .

بالقاعده بینه اختلاف لکو بایدی مونگ نتیجه پشید صیرب ، یونان و تورکیه
و دیگر طرفدن افسر ورومانیا دولت لری اوروش غه حاضر لاناق اوچون
حرکنده دور لر . تورک لرا در نه ده یگی فلو لر سبب هم ده ادر نه واطر

کوب عکرو اسپاب و مقامات حربیه یو بار یب توزوب دور لر.
و هر کون اور و شش مشق لری قیلما فده دور لر.

اهتدا

آخرگه وقتلرده آور و پامعبر و کته آدم لری دین مبین اسلام غه کرب
تورگان لری جریده خانلر غه معلوم دور. مینه بیلگیه مملکت ننگ گراف
لریدن - دو ویتیر - جنابلری مسلمان بولوبدور لر. روسیه لیک اولوغ
برذات ننگ هم پلمان بولگان لیک لری یازیلده دور. «وقت»
تورکیه ننگ ادیب لریدن رجائ زاده محمود اکرم جنابلری هـ باشد
وفات اینب دور لرم حرم بر زمان لر علییه وزیر لری بولگان و کوب اثر لر
صاحبی ایدیلر. ۲۰۰۰ میثک جلد لیک کتابخانه لر نی ملت غه هدیه اوچون
وصیت اینکان اینکان لار. «صباح»

امریکا بایلریدن - هنری کاپس - کسل خان لر فائده پسند هـ
میلیون صوم خدایا بریب دور.

مصر شهنزاده لریدن امیره زینب خانیم قول آستنده مسخر خانومه
لریدن برجعبیت بر پا بولوبدور از برای تورکیه بحر پسند خدایا جمعلانا اوچون
شهور کفکازلی احمد بک آقایوف جنابلر نی آستین مجلس
مبعوثانیده وکیل سیلاماچی بولوبدور لر.

برلین ایلدیریکا داک - نیوبورق - شندی آراسی میثک جفریم دن زیاده
دور. الان سیم سنز تیگراف ایلدیریکا شندی خبر لاشما فده باشلا دیلر.
برلین داک تیگراف مناره پسینی سوک لیگی ۳۰۰ - آرشین دور.

۳۱۳ علم و ترقی

هیچ ملتی ترقی نخواهد کرد مگر با اصلاح مکاتب و مدارس. مکاتب مدارس اصلاح نخواهند شد مگر بموافق زمان حاضر. هرگاه چشم کشاده باحوال حاضر خود نظر نمایم ببینیم که بچه حالت افتاده ایم و از بدتر تری بی مکاتب به نظمی مدارس باین درجه رسیده ایم. ماکه در زمان قدیم چنین نبودیم نام و آوازه داشتیم. چندین ممالک در تحت تصرف ما بود. سبب چیست که بدین حالت افتاده ایم. مردمانیکه از وجودشان بد خبر بودیم عالم بزییر تصرف خود و دارای آنقدر صنعتها شده اند که باعث تعجب ما است. علم مردم زمان بآن رسیده است که باوج افلاک پروازی نمایند و ما هنوز در تک چاه محنت جاشده مانند جغد (بوم) که از آبادی گریزد از علم و معارف بیگانهیم. آنها از قوه علم در اوج عزت حکمران و ما از ضعف و حنیف ذلت سرگشته ان. پیشینیان ما هم از برکت علم خلی کارها کرده اند. چنانچه نظر نمایم بعضی بناهای قدیم مثل مدرسه، مسجد و مناره که ما از دیدن آنها با حیرت غرق میشویم. و با کمالی علمی و فنی که بنظر میرسد، رصد خانه و حکمت خانه هائیکه در تواریخ میخوانیم واقعا چه عجب ثمرها و بناها که گویا از کوه تراشیده اند، در وقت رسیدن آفتاب کاشیهای آنها میدرخشد: ۶۰۰ سال از بنای آنها میگذرد هنوز رنگ آنها تغییر نیافته است. سوار و باندها مثل انسان و مسلمان و اجداد ما بوده اند. بجا چه شد؟ معلوم است که آنها علم تحصیل میکردند هنوز میگویند خستند غرت داشتند تا اینکه اسم خود را بیا دگار گذاشتند و به دین و ملت خود خدمت نمودند اگر ما هم موافق زمان حاضر به تحصیل علم و هنر بکوشیم

در اندک مدت صاحب قدر و منزلت گردیده اسم ما هم داخل دفتر نایب ارکان
و خادمان دین حسین داخل شود و عزت و آبروی دو جهان را خواستیم
یافت والا با مال خواستیم شد! بخار! هم. ظ. میرزا زاده
فریاد و فغان

فغان ز بی بصر بجای ماز ازل مان	ز بون پنج شیر ذالت و نقصان
دو دیده با هم کور و دو گوشها همه کور	ز قیدی ببری مغرور و جمله گی نادان
هوا پرست و تعصب افق و بی نصیب	بدین نامی خود غرّه غافل ز قرآن
نه نفع خویش شناسیم و نه زه فتن	بدل نموده زن نادانی سود را بر زبان
نه از صنعت فی از علوم با خبریم	همه بودی جهلیم زار و سرگردان
نه و تفهیم ز اخلاق قانون بهرام	به با تمیم یعنی بصورتیم انبان
بنام مسلم و امان مسلم عاقل	به امر و نهی خداوند و گفته قرآن
هزار داد که ناموس ما بشیر رسیده	هزار آه که کردیم حکم دین فقدان
بهره یاده دلیریم دور از تحقیق	نه عار و ننگ بماند غیرت از دیگران
کسی که راه تمدن نمود کافر شد	کسی که پرده غفلت درید کرد عیسای
چرا! بدعوی بیهوده میکنیم غرور	چرا! اسیر هوا تم و دور از وجدان
کلام حق ز چه با ما نمیکند تأثیر؟	رضای او ز چه با ما نمیشود برسان؟
بیا و گوی ز انصاف از سرت گدوم	چه قبحها که نکردیم؟ با مسلمانان
همه ز جام جهالت به ام سرشاریم	نموده ایم بمیدان با ببری جولان
تو خواه خواهی قدیم و مرا تو خواه جدید	همین مطلب خود با تو میکنم قبیان
ز هر علوم و فنونیکه ما و تو محتاج	شویم واقف دانیم از ره آسان

ازین برای سخن غفلتش نمی نامند که عمر با است کزین علتم ما نادان
 بگوئیم ما تو قانون تازه میگوید گرت که عقل بود، احترام واجب دان
 الهی ما همه گشتگان غفلت را ز غایت کرمت کن به این احسان
 سمرقند: غفلتی
 حرمشتر بلوغ اعلان

بر بوزدان هر نوع بوجیه خریط (انگرتیکه) لریدن، اسپتبول = تورک، و
 بخارا انگ مشهور جایلرینی و معروف آدم لرینی تصویر و رسم لری قوبولگان
 لریدن و باشق هر خیل گل و چچک لر و بشق مملکت نآدم و رسم لری قوبولگان
 تیار لانگان قار او هر خیل رنگارنگ لریدن بر بوزدان او جصوم غ
 نالو قیلیب یو بار یله دور. بلینی پیشه که یو باریب زاکاز قیلگان
 آدم لرغینه اول عدد قارته جانا و مفت یو بار یلور. سپارش
 او چون آدریس:

Универсальная торговля за-
 граничными новостями,
 М. Д. Н. Заманову, в гор. Самар-
 Кухара, от № 1-0.
 نشر

اولیا اتاده سپید مراد سپید علی اوغلی جناب لرینه اداره نشر ایستار. آیند
 نشر نفعی اینکان لری او چون.
 بقین ده آئینه مجلسی ماضی گزف و قطعینده - ۳۲ صحیفه ده چیقار.

يکسواری کرافتو نلری تک سولیمنا مری انیلد
کما رخان دن بعنوان: قران بس مگ سولیمنا

سمرقندنگ یامی مجلیسی جناب حاجی عبداللہ خواجہ جو بی لرنیدہ آقشام روچہ او قوتاق
اوچون رخصت بریلیب دور بکتب جمود آقشام دن لشفہ ہر کچہ آچوق، بلر وکتہ لرغہ ہم
سہلما نذ تعلیم بریلور.

محررنگ تحریر و نشر ایکنان اثر لری

الغبار کتب اسلامیه - فارسی و م محیفہ قلمی خطہ
انبات الاطفال - قرق قدر فارسی و تورکا انشا و ہم قاضیخانہ ولاستای خانہ خطاری
تلیات اسلامیه - مذہب ملت و قدوریات وینیہ تورکا سوال و جوابی
جنرافیا، عمر افوروسی - مصور ۱۸ محیفہ فارسی
مغشوب جنرافیا، عمومی - تورکا ۱۲ محیفہ مصور
پدروش - تیار و رسالہسی اوینا لافقہ بزیگان تورکا فاجہ تورکستان میشتند
پسیلج ہندی ترجمہسی روسی چ
ہر سیدین بر نغہ ایکنانہ بر چوسی موم پچہ مرؤنا شردن کتابی و کتب لرغہ یوزد، یگریشیش
کم قیلہ توریشیش موم غیر پچہ مرکسی مقبول ویشیش موم دن کم تا لوزہ لاپس، تورکستان، و بخارا،
نگ شہور کتابی لرنیدہ یولور. عنوان سمرقند: محسود خواجہ بہبودی.
تورکستان، بخارا، خوجہ غریلہسی مصور سہلما نذ خطہ بیشش لنگہ، باسلامقہ دور، بہاسی و ستمین

محرر وکیل لرینیر

ماہیتہ= اوچون آہونہ و اعلان قبول قیلہ دورلر. سمرقند: محمد امین لاجمان اوغلی. خوقند جناب میرزا
میر عابد اوغلی. اکابرش منصور اوغلی. انیجان: ملاش قابل کالفت. تاشکند: تولگان خلیما رفتہ
بخارا: عنایت اللہ خان حکیم زادہ. میرزا محمد میرزا عبد اللہ اوغلی. - سمرقند - قوتہ سنگ سابق
دیکل لرین رجا ایثار نر کہ قول لرنیدہ گاسمرقند انچہ سیلہ حسینی و بارہ لرسمرقند بدینہ آہینہ یو باریلور.

КИРПИЧНЫЙ ЗАВОДЪ

М. А. ЗАЙДЕЛЬ.

Стар. гор., Дагбитская ул. Телефонъ № 316
Полномѣрный, 6X3X1 1/2, верш. хорошо обожженный кирпичъ:
Строительн. фасон. для карнизовъ, угловъ и проч. Цѣны убрѣненныя.

*** م. ا. زیدیل نینگ خشت زاودی ***

سمرقند شہری مسلما نینہ قطعہ سیندہ دھید بولی اوستینتہ تبلیغان نمری
۳۱۶ دور کتہ فالیب خشنلر اوزونلیکی ۶ ویرشوک ابنی ۳ ویرشوک
فابن لیگی بریریم ویرشوک بخشی پشیرولکاندور
مقرری خشنلر و ہم عبارت لرنی کرنیز یغہ مصرف بولادورگان مرخیل
فالیب و مرخیل فورمہدہ قبولکان خشنلر دور نرخی ارزان

an 7745 from 4 Centes

مسلمان سیدنا مالو غزالی، مادیرین، روچہ قیلہ سیدنا ہر راج کونڈہ یئگی علی بیلجہ و منظرہ لکور سارنور. دینا غزالیب لولونجیلری و تازہ عجیبہ صرک لکلا نذ دور.

شنبه ۲۲ فبرال ۱۹۱۳

عدد ۱۸

۱۳۳۲

№ 18

روزنامه سوره

آینه

مرآت (ЗЕРКАЛО) کوزگو

ОПНА

ЕЖЕНЕДЕЛЬНЫЙ ЖУРНАЛЪ

На Узбекскомъ и Персидскомъ языкахъ.

تورکی و فارسی اور تہ شیوہ دہ بعضا روسیہ ہر شیدن باحث مصور ہنر لیک

مجلہ اسلامیہ دور۔ ملت اسلامیہ شگ سعادت

واصلاح مسلمان لرنہ مدفیت و فنون زمانیہ دن نفع لانا فکرینہ خادم دور۔

مسؤل محرر و ناشری مفتی مجسود خواجہ بہسودی

اعلان اچون آخر صحیفہ دہ سطرین ۵۰ تین انور آدرین بی اچون ۵ تین لیک مرکز لازم آینہ شگ کولب آگلو چیلر ۱۰ تین دن یوبار ملیب پوچتہ صرفہ اداره دندور	آئی آئینہ قیمتی ۱۲ ۵ ۰ موم ۶ ۳ موم ۳ ۱ موم ۷۵ تین برسخ سی ہریردہ ۱۲ تین

محل اداره شہر پسر قند جادہ ریشیتنیکوف ناشر شگ ۹ ہم ۱۱ رتلی اوزخانہ سندہ

تیلیفون رقمی ۲۹۰ - اداره ہر کون ساعت ۱ دن ۱۲ نچہ آچو قدور۔

ЦѢНА 12 коп.

Редакторъ издатель МАХМУДЪ-ХОДЖА БЕГБУДИ.

Адресъ: г. Самаркандъ, редак. жур. „ОПНА“

Рашетанковская ул. соб. домъ № 9, тел. № 290

روزنامه سوره سیدہ بنی۔ دیوان مولوی بریض مجید ۷ تین۔ دیوان میرا بادلی۔ دین۔ مناظرہ۔ ۵ تین۔ گلستانہ ادبیات ۱۳ تین۔

آئینہ دہ یوبار پلور۔ پوچتہ صرفہ اداره دن۔ مرکز لیک خط لرنہ زاکاز نامی قیلنسون

جھالت درد لریدن!

اسمیں نے پہلے نہیں! نہیں! و چون؟ نیز غہ اور گاتما بدور لر. مثلاً اسپمیں
عبد اللہ، ایکان۔ آپ سمت۔ حتی قیلاق لردہ۔ آم سوت۔ دیور
(عفو بیور و سون. ابدن خاج بولہ دہ و دب غہ دعوت ایتا)
آتا یادگار ایکان۔ جادو گر۔ لطف اللہ ایکان، لطف اللہ۔ آتا
دور. (استغفر اللہ) غلط آتا ماق پسپی ایلم، عوام کا تب لر
طرفین قاضی خانہ، ولا سبناں خانہ حجت لریندہ و حکومت محکمہ لریند
ہم شول طریقہ غلط و مسخرہ لیک حالتندہ یازیلور. حتی شہر لردہ
دوکان و کارخانہ لریند تپہ سیندہ روپیچ و سپلمانہ خطا ایلان۔ آبدو
کا دیر۔ پتخ اللہ۔ سنت اللہ۔ (صنعت اللہ) آبدو رخمان
و موندن ہم غلط راق یازیلیب اسپلگان لوحہ لر بار دور. بو غلط
بانگ و خزینہ و نتار یوس = مقاولات محرر لیگی دائرہ لرینچہ بارار.
بر زمان بو غلط اسم لریند توغری یازیب محکمہ غہ بریلہ محکمہ دن توغری
غلط دیب قایتار لر کر لریند قایتاریشی توغری دور. بو غلط لریند
توز اتماغی و یاد رست لریند غلط قیلماغی او چون ایش ایگا پسپی
اسم نہ صاحبیہ ہفتہ لر و آیلر ایلمہ بوگور ماق لازم کیلور. موندہ
تویدوک. شوندا ی غلط کیتا بر سہ یگرمہ او تو ز پسپہ سوگرہ خلق،
مینہ دن عوام راق بولوب مسلمان اسم لریند زیادہ راق بوزولو
دوکان و کارخانہ لر تپہ سیندہ کم عنوان لر موندن زیادہ راق
غلط اسم لریند شامل بولور. ایندی مونگہ علاج، اسم قویگان دہ

اسم نه معناسی فی بیان قیلتاق و (کیفیت تلفظی) فی آتا انا غیلدر
 ماق کرک. والربال نه اوزیفه هم بیلدورسونلر و اسم لر نه یاز گانده و جفر
 گانده درست انا ماق کرک. و هم چوره قل، نازقل، تاشمردا، باله قل
 دیک معناسی اسم لر ایلدنه انا لاسون. بلکه عرب تورکی و فارسی
 معنایک اسم لر ایلدنه انا لاسون. عجبی شوکده اداره ده غلط یازیلد
 کیلگان اسم لر نه توغری یازیب یو بارلیسه ایگاری راضی بولمایدور
 اسم لاری عربی ایکان عرب قاعده سی یونجه. الف لام. ایل یاز
 سانک شکایت ایتار لر. آری اول پیچاره لرغه عیب یوق عیب
 جهالت غ و مکتب سز لیکه ور و حانده لر نه مسایل لر نیده. دینی و ملی ایش
 لرغه دقت ایتمگان لر نیده دور. اسم توغری سینه تاتار برادر لر غل
 هم بعضی حال لر عجاب دور. مثلاً. عین الله. نبی الله. روح الله
 دیکان اسم لرغه اوچرال دور که بوم بر نوع دقت سز لیکه دور. «ایینه»
 (۱۲) رقدن بایده عیسیر
 ۱۵ رقم آینه ننگ ۲۳ صحیفه سپینده (کره مشطه) ننگ نصف غربی سپینه
 قراسا ننگ، شمالدن جنوبغه ایکی مثلث (درکنجه) شکلنده و دینگنر لار
 اور نه سپینده اوزا ب توشکان ایکی برچه قور و قلیک کورار سز که
 امریکا قشور سی. و یا اینک (برجدید) شودور. بو قور و قلیک ننگ
 شمالی طرفید اکنه. امریکا شمالی. جنوبید اکنه. امریکا جنوبی. انا لور
 و ایکی سی، تار پر برزخ ایل، بیر بریفه یا بشور. بوتار، برزخ ننگ
 - پانا ما. انا لور، پانا نه برزخی ننگ نهایت تار جالیه هم جفریم قدر دور.

برنج میل کردن بری اوشبو بر زرخ نما قازما قده ایدیلر که یقین ده اچیلدی
ایکی طرفه اکی دنگیز سولری قوشولوب ایکی پرچه امریکانم بر سر بدن احوالیا
سبب بولدی. اکی طرفه اکی دنگیز داکی پر خود لر بونگی قازیلگان
- پاناما - قنالیدن او قما قده دور لر. بو قنال نی قازماق صر فی
(بر میلیار د، و سکنه میلیون فرنک بولدی - بر فرنک ۲ سکنه دور)
امریکا قطعه سینک حدودی، غربی بحر محیط کبیر شمالی طرفی، شمالی موز
دنگیزی، شرقی بحر محیط اطلاسی، جنوبی، جنوبی موز دنگیزی دور. امریکا
قطعه سی نیزه تور تور گان قطعه غه تیکمای اره غه دنگیز لر بار دور. امریکا
ایکی دنیا نیزه اینک یقین بری شرق قمنه داکی - به رنگ بو غازی -
غه تیا تور گان - الاسکه بریم جزیره سی - بولوب امانه نایت ساوق
واور نه غه موز دنگیزی بار لگی او چون باریب کیلماق مشکل دور.
میرنه تر بوز فرض قیلنگانده بر طرفی ایسکی سیر یعنی - آوروپا، آسیا،
و افریقا قطعه سی بولوب بشقه طرفینده امریکا قطعه سی واقع بولوب
ایکی سینک اره سپینده - محیط دنگیز لری واسطه دور. کره ارض
اوپستنده کی کته آلتی پرچه یرنه مجمل بیان قیلندی. ایندی اوشبو
آلتی پرچه میرنه کته لگی ایلده و هر بر بنده تور تور گان آدم لری ننگ
عد دینی یازیب آمین ننگ باشقه رقمینده امریکانم کیم، و فی
وقتند ای تاپیلگانی، و آندن سونگره بو آلتی قطعه قورون
لیک غه تیشله سوال و معلومات لار نه یازار مینر.

میرپوزنی مساحتی و آدمی

قطر لرنہ آتی جزیرہ لری ایل	سافری مربع کیلو میٹر		آندہ کی آدم لار	
	میلیون	میش	یوز	میلیون
آسیا	۴۴	۱۷۹	۴۰۰	۱۱۹
آورو پا	۰۹	—	۰۲۳	۳۹۲
افریقا	۲۹	۱۲۰	۲۰۰	۱۴۰
امریکا شمالی	۲۰	۱۱۷	۷۰۰	۱۰۵
امریکا جنوبی	۱۷	۷۴۴	—	۰۳۱
اوپستر الیا	۰۸	۹۵۱	۱۰۰	۴۰

تورت طرفی بر کیلو میٹر دن کیدہ تورگان برنہ۔ بر مربع کیلو میٹر۔ دگر
میش مینر دن، بر کیلو میٹر و دگر لر۔ بر میٹر، ۲۲ و بر شوک دور۔
< بر کیلو میٹر، بر جقریم دن بر آندہ کم دور >
میرپوزنیدہ کہ خلا این مذہب غرق تقیہ

پلمان - ۳۰۰ میلیون نصارا - ۲۰۰ میلیون یھودی - ۱۰۰ میلیون بودی - ۵۰۰ میلیون برھمنی - ۱۵۰ میلیون بت پرست - ۱۵۰ میلیون	موچد	میرپوزنیدہ تخمینا بر بریم میلیا
		خلق بار یعنی بر میشت و
		بیش یوز میلیون نفر
مشرک		

مصر القاهره ده جامع الازهر مدرسی

مصر ده تحصیل علوم ایلان شغل لائیکده بولگانیم اوچون عالم اسلام ننگ
 ایننگ کتہ درس خانہ سی بولگان - ازهر مدرسی - احوالیدن آئینه مجله
 واسطه سی ایلان عزیز سمون لریم نی خبردار ایننگ لازم لیگیدن بولمیش
 ایضا ایننگ فکر نیده بولسام ده تحصیل زمانه بولگانی اوچون فرصت بولایس
 ایدیم . بو آرا ده وطنیزه چراغی و ملتیزه خادی ، آئینه مجله پسینی ازهر خصوصاً
 (کیزه اقم حردن) معلومات ایسته مائی بو وظیفه م نه برآن اول ایضا ایننگ
 لیگیم نه ایجاب ائیدی . بناء علیه قارئین ذوی الاحترام غه و سپو کلی سمون
 لریمه ازهر خصوصاً تو بنیده که بیاناتیم نه تقدیم ایننگ و جیب دن عدا ائیم .
 (الازهر مدرسی) : معدن علوم و فنون و عالم اسلام نه ایننگ بولوک
 درسخانه سی بولوشی ایلان مشهور بولگان . او شهور مدرسه و ۳۵ هسپنه
 پسنه فاطمی لر زمانده مصر خدیوی لری طرفندن بنا ایتلیب صوگره
 مرور زمان ایله وقوعه کیلگان جمیعت دینییه و غیرت و وطنیه سایه پسنه
 ساحه لری وسعت لاندور و لوب تعمیراتی تکمیل غایت درجه ده اهمیت
 بیرلمیش دور . ۱۱۶۷ هسپنه پسنه مصر والی سی (الامیر عبد الرحمن الکفاح)
 طرفیدن تعمیر ایتلیب بیئت حالیه پسنه قرار بیرلمیش که بیئت حالیه پسینی
 او شهور طریقہ دور : عمارت ، تماماً مرمر تاشلردن ایشلانگان کاشی منر
 دور . تور ت طرفنی رواق دور . جامع قبله طرفیده بولوب ۲۶ استون
 بار دور . باقی اوج طرفیده که استون لر مجروح ۳۷۵ بولوب تماماً
 خام تاشلردن دور . رواق لر نه اوپسته ایکی آشیانه و ایکی قطاره

حجره بولوب بول حجره لر، بشق ممالک اسلامیة دن کیلگان طلبه لرنا اورت
 لرغه تقسیم اتیلیدور. الان هر طائفه اوز جماعه لرغه مخصوص رواق
 و حجره لرغه استقامت و وقف لریدن استفاده ایتکده دور لر. اوشبو
 مدرسه بیش عدد مناره و اون عدد دوازده حاوی و مساحه سطحی
 ۳۳۳، ۲۵ ذراع شرعی مقدارینده دور. هر رواقده اشکاف لر
 قویولوب بول اشکافلرده طلبه لرله لباس و کتا بلرینی قویولوب اوزلری
 صحن لرده تکرار، مکالمه و مذاکره لر ایلان شغل لانا دور لر. بمضاهای
 و تواتریدن کیلادور گان طلبه لرغه هم مخصوص رواق لر بار که اوشبو
 اسم ایلانلر دور لر: رواق الصلوة. ۲ رواق البجیرة. ۳
 رواق الفیفة. ۴ رواق الفیربیته. ۵ رواق الاستغاثة. ۶ رواق
 الخفیفة. ۷ رواق الفشنة. ۸ رواق ابن عمر. ۹ رواق الشرفه
 ۱۰ رواق الخنابلة. ۱۱ رواق العباسیة. سائر ممالک اسلامیة
 دن کیلگان لرغه مخصوص رواق اسم لری اوشبو دور: ۱ رواق المحمدین
 (جهاز بالیسیف مخصوص) ۲ رواق دکارتنه دارفور (دار فور ابالی
 سیف مخصوص) ۳ رواق الشوام، ۴ رواق المجاهد (حاوولی
 لرغه مخصوص) ۵ رواق السیمانیة (افغان لرغه مخصوص) ۶ رواق
 المغاربة (مغربی مسلمان لرغه) ۷ رواق السنادیة (سودان لی لرغه)
 ۸ رواق الاتراک (تورک لرغه مخصوص) ۹ رواق الدکانة البرنایة
 (برنوا بالیسیف) ۱۰ رواق الجیروت (جیش مسلمان لرغه) ۱۱ رواق
 الیمین (یمین لی لرغه مخصوص) ۱۲ رواق الاکرا (کردستانی لرغه)

۱۳) رواق المهندسة (هندی لرغه) ۱۴) رواق البغداد (بغداد ابالی بنی)
 ۱۵) رواق الدکارنه صلیح (صلیح احوالی پیغه) ۱۶) رواق البرابرة
 (مصر و سودان) مبتدء اولان ابالی به. رواق لرغه بیوک لری و وقف
 جهنمندان بای لری اتراک، شوام و اکراد و مغاز به رواق لری دور
 هر بر رواقده رواق متصرفی بولوب اوشبو متصرف طلبه لر طرفیدن
 اکثر رأی ایلان سیلانیب سونگره شیخ الاسلام و مدیر عام طرفیدن
 تصدیق قیلنه دور. طلبه لر رواقده قید ایتیک و وقف لرغه طلبه لرغه
 تقسیم ایتیک اوشبو متصرف لر وظیفه سی بولوب بیل لیک معامله لرینی ازیر
 اداره پیغه کورساتیب حساب بیر یاکنه مجبور دور لر. خیانت لری
 ظاهر بولگان حالده سپول توتیلوب منصب لریدن توشور و لادور لر.
 ازیرده او قولادور گان علم لر، ۱) علم کلام، ۲) علم الاخلاق الدینیة
 ۳) علم فقه، ۴) اصول فقه، ۵) تفسیر قرآن، ۶) حدیث، ۷) نحو
 ۸) صرف، ۹) معانی، ۱۰) بیان، ۱۱) بدیع، ۱۲) منطق، ۱۳)
 مصطلح الحدیث، ۱۴) حساب، ۱۵) جبر، ۱۶) عروض، ۱۷)
 فانیة، ۱۸) تاریخ اسلام، ۱۹) صناعة الاشأ قولاً و فعلاً، ۲۰)
 مبادی المهندسة، ۲۱) تقویم البلدان، ۲۲) علوم عقلیة، ۲۳)
 خطوط، مذكر درس ابتادور گان وقت، یرده و یا کرسی اوستینه
 اولتور و ب اولاهمده و صلوة آیتب سونگره درس لرغه شروع و عباد
 لرغه تقریر و تفسیر وسائل مغلقه حل و فصل ایتد دور لر. طلبه لر مذكر
 الدینیه توبلانیب و یا حلقه توتوب اولتور اذ دور لر. درس و قتلری

اوج قسم غم تقسیم بولونوب صبح درس لری، قیام درس لری، آقام درس
 لاری دور. صبح تفسیر قرآن و حدیث و فقہ درس لری، قیام دن
 سونگ نخو صرف معانہ بیان بدیع اصول درس لری، عصر دن سونگ
 حساب تاریخ و جغرافیا و علوم حدیثہ جدیدہ درس لری او قوتولا دور.
 لامصرده ازهر طلبہ لرنیدن سمرقندی عبدہ اسلام العظیمی «بقیہ سی بار
 باشی اراقہ» × تورک دولتی نیمہ او چون مغلوب بولی؟ ۱۷۱۷ رقدن یہ
 موندن کیلین راق بنہ بر آوج انگلیس، توغریسی انگلیس تجارت شرکتی ننگ
 جمع قبیلگان شرکت عسکری ہندوستان مسلط بولی. اور وہا قدر
 جسامندہ بولگان ہندستان قطعہ سینی بول بلان و برقمینی اوروش
 ایلان اسپتلا قیلد بلر. منبدہ چوبدہ ہند حکومتلری ناری تورسون، لیمیش
 میلیون ابالیفہ مالک ہند دولت اسلامیہ سی۔ تجارت شرکت عسکریہ سپنہ
 مقاومت قیلد لہما ی انگلیس تاجر لر یغہ تابع بولی. (دہلی) سلطان لرننگ
 حالی ورزنی تجارت ادارہ خانہ سینک حمایت و اعانتیفہ محتاج بولونقلادی
 ۵۰ میلیون لیک برد دولت ملت اوج آلیک دگنیر بول لردن او توب
 کیلگان بر آوج دشمن نہ دفع قیلد لہما دی. بلکہ دینی، جانی، مالی
 عرضنی و ناموسینی الرنگ اختیار یغہ و کیفیغہ تابشوردی. بولر ننگ علقی
 مقاومت قیلد لہما سلیم مقابلہ و مدافعہ غہ چارہ تاہما سلیم ایدی بخنی!
 اما بوجاز لیک فایدن کیلدی؟ اگر عوام نظر یغہ «مسلمانلیک فی
 بوز و لگانیدن» دیساک توغری بولماس. چونکہ جاوا و ہند سلیمانوی
 حاضر غچہ بیش فرض ننگ ادا سبدہ قصور اتینگان لری معلوم دور.

مسجد لری، صوفی لری، جم لری، آذر و پالیک لری، مونگا، سچ بلان
 بولهای حتی، آخرت سرخ، هندوستان، یزغ دیب، الرن بوالیش سرخ
 ترغیب قیلادور لری، جملہ پلما نلرنگ، عجز و انحطاط لری، ننگ ایکی اولوغ
 سیسی بار دور، اول و اینک مہمتی، دین و حکمت اسلام، ننگ بلغوز عباد
 قسیمی قولہ، تو توبہ، باشقہ جہت لری، یعنی ہمت غ، حمیت غ، سبک پتہ
 اجتماعیات غ، عدالت غ و معارف غ، تعلقی بولگان احکام و قاعدہ لری
 ترک قیلگان لری، بعضی حکمت لری، انگلا ماسلیک لری، عبادت غ
 قصور قیلگان لری، اوچون آخرتہ مکافات الما قبلہ شہد سز دور، لیکن
 باشقہ خصوصاً غفلت قیلگان لری، اوچون بودنیادہ و آخرتہ جزا سنی
 کورادور لری، مسلمان لرنک سیاسی و مدنی تارخی لری، او قوسنگیز، شول
 مطلب لرنہ تفصیلی ایلن کوروب انگلار سز، ہجرت نبویہ ننگ، حاجی
 عصر غچہ اہل اسلام او قوب، علوم و فنون تحصیل قیلورایدی، ہنر سز
 کرک ایسہ شولہ او قوب، اورگانوب و آنکاراب معاملہ و عمل قیلردی
 و حاجی عصر دن، حاجی عصر غچہ علوم و فنون ننگ تحصیل بہ تدریج آزاروب،
 علمای اسلام سونما قفہ، ملت ننگ کوزی، قولاغی و فکری باغلا نما قفہ
 علمائیلان برابر حکما، امر، اہل کسب، اہل صنعت و کسین کیتما قفہ
 باشلادی، بتون اسلام دنیا سی جہل و غفلت پر دہ سپند اور قفہ
 و ایک فورہ صفتیفہ کرما قفہ یوز قویدی، اوائل اسلام ننگ مہمتی،
 علمی، فکری، اجتہادی و ہر جہتہ اکہ فعالیتی یاد دن چیقوب، ملت
 شونہ او بر حالتہ کیلیدی کہ جہل نہ علم دن، دین نہ خرافات دن،

بهشت و سستی غنبل لیک دن، لیکیت لیکه نه مداحین لیک دن، تقوا نه
ریا دن، محکم نه صراف خانه دن، اوزر کیه پستی بیت المال دن، تبعه نه
قوی سور و کیدان، اتماقی بر ماقدن آیر المادی، فوق بیر المادی.
«بقیسی بار نه»

تاء سفف

اولوب قوال امت مسلمت قصد نه
جهالت ظلمتی باسدی بنری او شهر ذالنه
دما ظلم صرف ابتد حیاتی نه بجد وجد
بولوب مغرور ظلم و منحرف راه عدالت
تو توب خلوت نه غزلت بعضی ارباب معارف کیم
غلمت یو توب آه و تحشر نه اندامند
بوشرق اهلینی کرداری ایر و غفلت نه خوش
بجوم ایلاب بیزه و کردی بو خوش شلک نه
حقوق عالیمه با مال اولدی اهل دنیا به
وداع ابتدی بلاد اهل سلامی کرامت
تو ارج صغیری شاید دور و راه شایسته
لکاسل نه تو شور و دوکشان سلامی صدق
قرون و سلمی ده آلدی آورو با اهلادن
فخو نه غیره تو دبع الیو قباله بیک شرفند
سادت علم دوریم علم دورای زمره اسلام
شقا و تلجه مال تبعید اولدی یک سعادت
جهانیتیز اردی اسلامیک شو بهینه محلیت
درایت نه تلفیق دن قالمش ارش صلابت
مدار سلو ده بو قدر علم حکمت نه در تاریخ
جو حق لرو قتی ضیاع بولغوسی فن صناعت
کیلیتک اسلام لک لک نو نگ ایدی خدای
نفاق ایل نه صوب نه قاجینگ بغض و عداوت
خدا تکثیر اتمی سو نه دای و عالی لرینگ شلین
حیات تازه بخش اتمی سو نه بو اسلام جبارتین

« اندیکان: ملا عبید الله خواجه سلیمان »

آینه تجلی پسینی حاضر که ز خنیده - ۳۳ صحیفه ده چیتار ما قی میر، انگ
او چون محترم مشترک یار و دوستلرین مشتری تا بما قلمزینی امید قیلور نور.

انور پاشا ننگ امری ایلیه قشله (عسکرخان) لرده، او قوماق یازماق نه
 بیلگان برچه عسکر لرنه بوشش و قتلریده او قوماقده قرار بریلدی. معلم لار،
 ضابطه لر آراسیندن قوشیلور. حربیه وزارتدا، عسکر لرنه کرک قدر دیک
 کتابلری و او قواسپا بلرنی معارف وزارتین طلب قیلوبدور.
 تورکیه حکومتی معارف ایشلرنی ترقیب و نظام غه سالماق اوچون
 معارف وزیرینجه گومانیده دن ۲ نفر مستشار (کیکاشچی) دعوت قیلماقده
 قرار بریب دور. حکومت قولیده که زراعت بانکیده هم گومانیا دن مدیر
 معاونه چا قرار ایکان.

قاراطاغ قولینجه کرگان تورک تو بر اغیده که آرنادور، مستقبل
 آرنادولیکده قوشیلماقچی بولوب عصیان قیلماقده حاضر لانا دورلر. قوه هک
 حکومتی بولرنه باسماق اوچون قوشون یغادور. واون مینگ احتیاط
 عسکر نه بیر اقلان تور دی. صیرب حکومتی هم قول استبداده بولگان آرنادور
 لرنک عصیانیدن قورقوب آرنادولق سرحدینجه عسکر نیارادور.

رومانیا حکومتی قارادینگیر ساحل لرینی محافظه قیلماق مقصدی ایله
 اوز فلوینی کوبا تور ماقده و گومانیا دن ایکی زرهیلی، ایتالیان دن آنتی
 سینانوس، آلمانچی دور. رومانیا، یونان، صیرب اتفاتی باغلانور لیگی
 سپیدن بوفلوت تورکیه غه قارشی یونانستانغه یاردم برماق اوچون
 بولپه کراک.

انور پاشا تورکیه ننگ دایمی عسکرینی ده سه میگدن ده ۲ میگده توشورچق
 بولوبدور. چونکه طرابلس بالقان محاربه سیده تورکیه ننگه قبال استبداد میلین خلق چاقوبدور.

آدو پاده تورک شاگردلری

فرانسنگ لیون شهیده او قوچی تورک شاگردی ناجی افندی ریتا
عمومیه شعبه سیده فرانسوز شاگردلری آراسیده برپنجی حقیقوشها دنا
آتو بدور. شونگ او چون تورکیه ننگ معارف ناظری و تدریسات
عالبه مدیری طرفیدن انگار رسمی صورتده لشکر بیان قیلو نو بدور.
رومادن خبر برادر لور که طرابلس مخا بر سیده اینالیا ننگ
برچ قیلگان مصارفی امیلیارد، ۱۴ میلیون، ۱۵۵ ماینگ
۱۴۵۵ فرانق بولوبدور.

تورکیه طیاره لری

تورکیه افسر لریدن تورک نفری ایکی او حقوچ ابله اوچوب اسپتول دن
مصر بقاهره کیتیب دور لر. بو ایکی سینک آراسی ۲۴۴۲ چقریم
دور. طیاره ننگ بری - معاونت ملیه - دیگری - پرس جبرال الدین - آتاک
بر دور تاوق تخنی (بومورتا)

امریقاده تاوق بومورتا سی قیمت بولگان او چون آنده قولدن بومورتا ایجا
قیلو بدور لر. شوه ان کیم بومورتا ننگ ایچینی و قابوغینی تاوق بومورتا پیله
اوخشا تماقد حرکت قیلد دور لر. بومورتا ننگ سر قینی برنوخ اولن نشسته
ویا غدن حاضر لاب، آمینی آلبودن، پوجاق اسپتیداکم پرده نه ده لایق
دن طیاره لایق دور لر. بومورتا ننگ قابوغینی هم گیس، دن قایرادور لر
بو بومورتا لر اصل بومورتا کت لیگیده بولور. اسپتعمالی ضرر سنزکن
قیمتی هم تاوق بومورتا سپدن ارزاز اقدور. «کتب»

مرحمت عالی امیرانه

جناب عالی امیرتجار احقر تلمی، عجب دوان شهر ننگ قاضی سی ملا عبد الصمد
خواجہ صدور سمرقندی جناب رفیع مہر و بالملیک کورساتیب کتہ خلعت برت
کرکی - شہری قاضی لیک منصبی فی عنایت اعیب دوزر - شریعت
قاضی ملا عبد الصمد صدور جناب لری احوال زمانہ غدا آشنا ترقی پرور
دولت خواہ حضرت امیر و عادل بر ذات بولوب کرکی دیک و آندن عالی
شہر تعیین بولوشنہ سزاوارد و بر لری کرکی شہری، افغان پستان
حد و دیندہ یقین لیگی و روپہ عسکر لری اقامتگاہی ہم دہ روپہ
بخارا، و افغان پستان تجارتینگ مرکزی و آمودریا آتشی کشتی لری ننگ
میدای لیگی او چون از ہر جہت مہم بر شہر بولوب ایشان صدور دیک
احوال زمانہ غدا واقف و درایت لیک بر ذات ننگ ادارہ شریعہ لری
حوالہ قبل نامہ غی شایان مدح و تشکر دور - اللہ تعالیٰ موفق بالخیر اعیب
محترم ہمیشہ ہمیز نموندن ہم عالی راقی مرحمت امیرانہ ایلہ مشرف بولما قلی
اینہ ادارہ سی استدعا اعیب عاجزانہ عرض تبریک ایتار .

اسماعیل صفا افندی نگہور

ہنگ عتق ای دلر بابر بلا دور	او متہم بلایہ کو گلہ مستلا دور
بیلیرن کہ پسندن درینغ ایلک بن	یو گلہ سنگ ایشہ جانیم فد دور
نچون گریہ می او بل تعبیب ایدر سین	نصل آغلاسم بن بو بر استلا دور
یا بن آغلا دچہ نچو نہ سین کو رسین	بو خندہ گ سپنی تو غریبی ناجبا دور
د فاسلو آتنگہ سین بو بلہ آتسا	نیز بن دیم سودیکم بد وفا دور
غریم ملوم جفا دیدہ ہم بن	صفا کور دیکم یو قدور اسیم صفا دور

انديکانه اولوغ اسراف

انديکانه ننگ قطار تيرک محل سپيد و ظهري الدين ميکباشي کته برطوي برب
 تمام سه اکون خلقه کو بکاري بردي. شولوقت نچي مونداغ کو بکاري
 واقع بولگان بوق ديسم خطا قيلدگان بولورمن. نچي مونده دورک
 اوشبو کو بکاري ده نچي نفر قاضيلر حاضر بولوب توروبده شونداق وحشيا
 ايشدن الرنه منع قيلماق اورينهذ الرغه قوشولوب، ترغييب قيلماقده
 ايديلر. چنانچه خدمت بيل لرني يا غلاب کو بکاري نازلرنگ بوليني
 پوش پوش لاب آچکالنري و الرنگ برکونليک ايکي کونليک خراج
 لرني مقصدي بولگانلري برچه معلوم دور. خصوصاً ايم قشلاق نا
 سي برتونه و برآت و هم برکليم نه ميش بوزوم غنا شلا توبدور.
 اوشبو خلاف شرع بولگان کو بکاري نه، بنرم و جوان لرغه اسراف
 بولگان آچي لر، شريعت مطهره ننگ رواجي و ملت اسلاميه ننگ
 ترقي سي دورمي، عجيبا...؟ شريعت و ملت اسلاميه بولطريقه پاياله
 بوللا برسه، حقيقي علما و ملا دن، منفعت پرست و بالغا نچي ملا لر امتيان
 پايلاس، قاضي لر بغير ترويج شريعت اورينهذ مونداق بدعت
 و خلاف شرع و اسرافکار ليک نه ترقي برسه لر آخر ميز نيه بولور ؟
 «م. ص. اندیکانه»

کرکي دن جناب مراد افندي

يا زاده ورکرکه: تاشکندی معلم عبدالحفيظ افندي اوز شاگردلري ايلان
 کرکه شهر نيهده عبد القادر بای بوسوف اف خانه لر نيهده - مولد شريف -

او قودیلر که بول کرکی ده برنجی دور. اها لینه بخشی تاثیر ابدی و سبریم
 خر سبند لیک ایلد قایتدی. کبیر شیلده موندن کوره جمعیت قیلماچی و موله
 کوننه نگ عید قیلیب او نکار ماقده قرار بر دیلر. مجلس ده اوز بک تانا
 و پشوری مسلمانلر حاضر ایدیلر. اوشبو معلم مسلمانلر خصوصی مکتبی
 بار ایدی. یقین دهینه کرکی داکا روسچہ تجارت مکتبینه دین شیل
 معلیمی تعین لاندی. آمینه: آفرین، الله رواج برسون.
 اسپتر خانه چیقہ تورگان- ایدل- جریده سبنگ محوری ملا
 عبد الرحمن عمروف جنابلرینی حکومت تورت سبند لیک بدرغہ قیلیب دور
 شکر

سمرقند شهر نیک خوش خوش گذرا ایللی جناب استامخه این بای اوز
 حویلی لرینی و قسینچه اصول جدید اوزره او قونگوچی- مکتب اصلاح-
 غه مجاز برگانلری اوچون اظهار تشکر و مستنداری قیلونور. سمرقندی علم
 قدر لیک ایت

سمرقند ننگ- حلوا یا- ولو پسینده ملا عبد الله ننگ عم نه ایتی، خبته
 لانور. ملا عبد الله مذکور ایت نه کور پرخه اوراب- آدم کبلی-
 غدا و خاشایب قیشلاق ملا امامینی کیلتوروب- دعا- او قونماق غه
 تکلیف قیلر. ملا امام- یسن- او قونماقده باشلر خبته و ایرکه
 کوپک- راحت سز لانیب ایتار، عفف، عفف!- داملایرین بولوب
 قورقوب قاچار و اوز شاگرد لرینی بغیب ملا عبد الله نه تغزیر بهرارلر
 عجایبی بولکه ملا عبد الله برنج سبند مدرسه تحصیل قیلگان والآن

اېسترسنه غږه کاتب یعنی - ملا و میرزا - آئینی تاشیدور. انه ملا! منه میرزا!
 "میرزا: ع. خ. ۵۰. آئینه: ذاتا بیزده آت و هوکوز لر خسته لاسه قبر لر
 زیارت ایتدور ار لر و هم ملا لر دن دتویند، تومار» الدور و ب حیوان غ
 تا قار لر حتی هوکوز لر نی - چیل برن - قیلگان مشهور کشیلر بار دور.
 چونکه خسته حیوانغه دعا او قوماق و طوبایر بیرماق امام لر و دعا خوانلر
 او چون برمد اخل دور. مرغیلان دن بر آدم کیلیب اوزنی
 طبیب اعلان ایب ۲-۳ تین لیک نرسه لر نی بیش او نصوصم خود ساتوب
 یورار کمیش. استامجه این رجیبای اوغلی ایته دور: شول دم مندن
 او نصوصم آتوب بر دو ابریش ایدی برگان دو اسینگسچ بر نفی بولما دی
 او نصوصم برابرینه (تورت دانسی برین لیک) اون دانه (قرص نفنا)
 برگان ایکان. بوشی حاضرده سمرقندده جمعبای سمرانیده تورار ایکان.
 مدرسه اولوغ بیک ننگ یقینده بر سبنا ما توغراف بار سنی معلوم دو
 شول سپینه ما توغرافده هر جمعبه کونی خلایق مسجد غه جمع بولگان همو پیستی
 چالما قده دور. وانگ آوازی غلبه قیلگان لیکدن اذان محمدی و
 خطبه ن آدام ایشیته آمایده ورلو. جمعبه کون نماز و قسیده برگز عشق
 شول موزیکه ن توقتا توب توروش لازم دور. بو حقه گویر نا طور
 جنابلرغیه عرفیه برلیه شاید قبول قیلنور ایدی. ن. ی.
 کته قورغانده تار و اوز بک باشلری برگه لاشوب» تار لر
 بکشی» فایده پسند د پد رکوش، فاجعه بینی صحنه ده قویماچی بولوب مونگ اوچون
 حاضرده هفته ده ۲-۳ مرتبه بشن قیلکده دور لر. ۱-۲ هفته اېچنده حکومتدن

رضعت انوب تیا قیلد لار کرک . و نجره

جواب بخاراده جناب شایق غه !

برگان، آدمینگز دن اداره غیتکانی برصوم ۵۴ تین که انگیراش
کتاب یو بار یلیدی بشتیری بولگانلر غه - آئینه - یو بار یلیب تور و بدو
احتمالکد پوچته موزعی دن بشفه کشی آلیب ایگه پسینه برماسه دگریت و مجلد
ننگ هم او غری و منفه خانی بولوب بول هم بد اخلاقلیک نه بریدور .
سهر افابره طلب کر امیدن حتی افندی جناب لرغنه ! مووت
نامه گیز تیکدی چسین غلشنگیز غه تشکر اولنور .
انده یکانده عرق خورلیک

۱۴ رقم آئینه ده تورکستان و بخار ازارات لری خصوصیده یازگان مقام
در حقیقت نیز اهل اسلام فو پند نصیحت دور - از بسکه او شبو و قنکرده اصلاح
یوق بولوب دریای جهالت غرق و دور میره . مونکد یک عبرت آمیز ایشنگ
کوژ لر میره ایلان کوروب ، قولاق لر میره ایلان ایشتیب ینه اوز میره ننگ
نادانلیک غه سالامیز . چنانچه هر قبیله و قریه ده مونکد یک قبرستان و زار
لر بولوب اما خراب لیک درجده دور . خصوصاً آدم لر کوب تور اتورگان
جایلر ده خلا جایلر ده قفل سالیب بیگانه آدم لر ننگ قویما یه ور لری . بزرگوار لر
مدفون بولوب یا تانگان گورستان لر میره ننگ اطراف لر بی ویران قیلیب
خلا جایلر قیلیب دور لر . شه میره ننگ خلقی مزارات لر ننگ خار و زار
بولوب تورگانن کوروب توروب و باشقه طائفه لر ننگ گورستان لر یه
عبرت لمانی اطراف یگا دیوار و احاطه قیلیب افلاسلیک و نجاست خانه

بولوشدن ساقلامق حرکت قیلمایدور لر. انا یان ایشلرغا اچق صرف
 قیلدور. بولتوغریده احوال زماندن اندک یازماق نده اوزیمیز واکور
 سز محرار افندیکن التماس قیلدیمکیم اوشبهر مقالهم غدا اینده مجله سپیدن جای
 برسینگیز! اونکان ۱۹۱۳ میل نده آخریده اندیجان ندر و سپید و سپید
 بولوب تورگان مگازین لرینگ بری ۱۰۰ پی فانوف ننگ حسابیده معلوم بولید
 مدت بریل بچیده. علامینگ پتیل عرق ساتیلیب دور. هرستیل گوریش
 دن بولگانده جمع ایکوزسکان مینگ شیش بولور ایکان شیش بهاسی ده
 تین دن بولگانده برنگازنیده فروش بولگان عرق بریوز ده مینگ صوم دن نیا
 بولس کرک. مونگدیک مگازیندن برگنده ایاس، پیش آلتی مگازین بار دور اگرده
 هر قایسی لریده مونگدیک مبلغ گ ساتیلگان بولس بریل بچیده اندیجان شهید
 بتی یوز مینگ صوم لیک عرق مصرف بولور. موندن باشقه پیوه، کانیک شلش
 و باشقه نام لیک است کیننده لرساتیلیب خمال بار که میلیونلر صوم لیک سکر
 اندیجان مصفا فائیده صرف بولنگان بولس کرک. اوشبو مقدار عرق وغیری لری
 اندیجان شهید و نیا و یاز دیده تورگان یا ورو پالیک لرایچکان مو یوق لک
 اوشبولوغه یارم تیکور تورگان و اعانه قیلدورگان مسلمانلردن آدم لکوب
 بولوب، بر حصه خرسکیان لرایچکانده. و حقنه مسلمانلر آرا لریده صرف بولنگان
 دور. چونکه باشقه طائفه لرکیچ کوندوز ملت لری بولیده حرکت قیلیب ترقی غ
 سنی قیلا دور لر انا بیز لرینج بروقت خواب غفلتدن کوزیمینده اچمایمیز. اندیجان
 او یازینده بوت قاره قیشلا قیده، و دوله دور نام موضعدن مسلمانلر اورده
 لریدن صاحب غیرت آدم لر حقیق شل موضعده برار منی غ انیب باریب

ارمنی غرق ساقب قائمه لانا قفزدو کان آجیب بریب بر طریقه پیوده و فتح
 ایشلرغ سبیب بولما قفزدور لر. بینه یلغوز بلغ قشلا قیده هم نصرالدین بیک
 موضعیفه اندیجا ندن بر آدم غیرت ایتب عرق ساتا قفزدو کان آجد و بر
 بلکه فاحشه لردنهم آلیب بارگان ایشلر، حتی عرق نه پخته و قتیقچن پیسانا
 ایکا، اهل اسلام کد خدا و رسول نه فرمانه یمیم و سکین لرغ یاردم و اعانت
 یتکور ما قلیک بولگانده او شبوغ حمت قیلما سدن بلکه یمیم و سکین لرنگ
 اینک آخر که اغزیدکی جانیاب تورگان لور لیک چنک سالیب آخیر لردن لیب
 لرنگ آج و گرسنه لیک لر لیک رحم قیلما ی مونکد بیک ناشرعی ایشلرغ صرف
 قیلدور لر. مسکرات نه حرام لیگی قطعی حکم بولوب آیت نازل بولگان بولس
 بچوکیل اسلام بولوب توروب او شبوغ جرات قیلدور لر. ؟ اوزمخل
 لردی که مسجد و مکتب لر نه آباد مکان اصلی و بزرگشتینر اولان گورستانلر بزرگ
 اطراف لرینی احاطه قیلماقدان احتراز قلیب اوز آرا لردیه که یمیم و بیوه لر
 تر رحم قیلما ی کوجه لرغ آزانان فاق اوچون گدایلر که بقدر طاقت اعانه یتکور
 خصوصاً دنیا و آخرت غنیغ یتکور اددورگان ایشلرغ قدم قویای، ایکی دنیا
 ضرر کیلتور اددورگان ایشلرغ سعی لری کو بر اقدور. انه بو حال لور توغر پینده
 مسجد و جمعیت لردی که مکتب مدرسه لردی و غلط و مقبیه لازم دور و بول علما حضرت
 لرینگ و لقیه مقدسه لردور. «ملا میرزا قاسم»
 آینه: سپکرا ندن بشق مکتفای یعنی بنگ، کوکنا، چکیده، افیون، تاناکو،
 بوزه و بشق لردیه بیز نور کپتانلی لرنی بر باد ایتیکده و بیز نه هر کون
 زبون ایتیکده دور. کیم بیلور آخر بیز نه بولور ؟

اصلاح رسم لازم است

در میان ما تودکستانیان رسم و عادت های بسیاری حکم فرماست که اینها
بمسلمانان دیگر جایز نیست. آنرا رسم و عادت اعتبارت از اسرافات
توهای دختنه، «بیت»، «چل»، «دو سال» از برای فردگان
تکلفات این مراسم روزناروز آچنان در تنزاید است که بیشترین مردم
از شرم خلق یا که خیال «من از فلانی کم می؟» بل = صوم قرض برداشته
به اجرای این مراسم خانه خراب کنند، صرف میکنند. و خود عمری
در زیر بار قرض از آسایش حیات دنیوی محروم مانده ده دست بر
از دنیا سفر بنمایند و اولادشان هم خار و زار عمر بسر میکنند. این مراسم فقر
و رفکو و قلب ما تودکستانیان بحدی پستولی و جاگیر شده که کسی با چو
یکم از این رسمها برونق مرام موافق شود خود را اسودترین خلق می شمارد
اما کسیکه موافق طبعش کار کردن نتواند خود را از بدبخت ترین مردم
می انگارد. بی همتا! این چه خیال خام؟ حال نیک سبب سعادت
بنی بشر علم و هنر است. نه اجرای مراسم توی و عزرا. بفکر بنده این
مراسم توی و عزرا یکبار به ترک نمودن بچکس راضی نمیشود در حقیقت
بالکلی برهم دادن هم خوب نیست، اما اصلاح نمودن البته لازم و لابد است
چنانچه: در مراسم روز مرده (دیرش) داکه و آدرش دادن را
برهم دادن در کار است. و در آیام - بیت - بیفت - چل - هم مردم
آتش و نان دادن را ترک نموده و یا کمتر داده فقط بختم قرآن
روح مرده را شاد کرده شود بهتر است. و در توها، خلعت پوشان،

و قند و نبات بخشی را بر هم دادن لازم است. اما نان و شیر بار را
 برای خوردن مانده شود نه از برای درجیب انداخته بخانه باز کردن
 این کار عیبت و در این توهم فقط خویش و تبار و بعضی یار و دوست
 بار را تکلیف نموده شود کافی است. از بانگ پل قرض گرفته ب نصف
 مردم شده اش و نان دادن لزوم ندارد. و دیگر در توی نکاح
 کشیده بای زنانه را تمام بر هم داده بجای آنها اسباب ضروری
 خانه را گرفته شود خوبتر است. چونکه آن دکشیده، یا دوسر روز دیوار
 خانه را زینت داده بعد از آن بدرون بونجه یا پوسیده میرود. این
 رسم اسرافکاری توی و غزرا را بدینگونه اصلاح نمودن مآثور کسانیان را
 لازم است. و گرنه هزدست این بلای مبرم روز تار و ز ضرر مایان
 بیشتر شده رفته رفته از باغ و حویلی خود مان محروم می مانیم. حاجی ^{بن} بن
 عجایب! این مرد که سید اد بود دست. درین صورت برتش یعنی صدقه دزد
 و قند و جابه یعنی انعام توی از دست میرود. این مژده که یا بتوی و غزا
 نمیکویند و یا اینکه نفع خودش را نمیدانند. (ملا خاکرا)
 مکتوب از خجند

از آیام قدیم در قصبه خسته کوز با سم و خیرات، عادت مذمومه جاری بود که
 هرگاه کسی وفات میکرد مردم پس از ادای صلاوة جنازه او، حاجی ^{بن} بن
 مشطر و معطل خیرات آن می بودند. تا اینکه صاحبان میت پول و یا
 اینکه از چیز خانه بمثل: روپمال، آذرخس و غیره تقسیم نموده میدادند.
 این خیرات را صدقه شرعی هم نمیتوان گفت، زیرا که در صورتیکه

با غنیا یک صوم دهند بفقیر یا طالب العلم که مستحق صدقه اند یک تنگ هم نمیدانند
 پیچاره صاحب مرده نمیدانست که فکر تکفین و مصیبت و تعزیت را کند
 یا اینکه از برای مردم پول حاضر کند. باین واسطه خیلی آدم ها
 قرضدار شده و تا چندین سال از زیر بار این قرض برآمده نمیتوانند
 بعضی وقت مال بای صغیر را فروخته به کبیران و بابایان صدقه میدهند
 آنها صغیر ناگفته بشمر نداشته میگویند (الحمد لله که این عادت
 مذمومه به غیرت ملی و همت دینی جناب دایم الا ساجد ازین قصه
 برداشته شد. «سپید بابا خان توره» اداره: الهی
 تا آخر برداشته شود تا که یتیمان و بیوه گان و مرده گان بدیون در دسترس
 باشند خیلی عجب است که غنی از مال صغیر و بیوه صدقه گیرد مردمان دیگر
 و بارخواه مسلمان و غیر مسلمان باین افعال ناخنده بلکه گریه میکنند.

حرمش نوشته بزرگ اعلان

بر یوزدان هر نوع پوسته خریطه (انگو تیکه) لیدن، استبول = تور کیه، و ولایت بخارا، انگو تیکه و لیدن
 و معروف آدم لری تصویر و رسم لری قو لوگان لیدن و باشه خریطه گل و چوبک لرو باشه ملک آدم
 و رسم لری قو لو ب تیار لانگان و خریطه رنگارنگ لیدن بر یوزدان او چشم سوم غونا تو خلیب
 یو بار یله دور. بلینی پیشه کی یو باریب زاکاز قیلگان آدم لرو غینه اولن عدد قارته
 مجازد تیار یلور. سپاس اوچونلر آدریس :

Универсальная торговля
 заграничными новостями,
 М. - Ф. Ю. Заманову,
 в Стар. Бухара, отд. № 1-0.

روزنامه سیاسی، ادبی، علمی، اخلاقی و تاریخی

«نوبهار»

هفته دوبار در مشهد (ایران) بزرگان فارسی طبع و نشر میشود
قیمت آبنونه آن سالانه ۷ منات و ششماهه ۴ منات است.
طالبین بویکل این روزنامه سیدرضا علی زاده رجوع نموده آدریس خود را
صریحا معلوم نمایند آدریس وکیلش: سمرقند، اداره مجله «آئینه» میباشد

محررانگ تحریر و نشر ایکنان اثر لری

الغیاء کتب اسلامیہ - فارسی ۲۰ مجید قلی خلد
کتابت الاطفال - قرق قد فارسی و تورک انشا و جم قاضی خانہ خط لری
غیبات اسلامیہ - مذہب ملت و غروریات و دینیہ تورک سوال و جوابی
جنزاقیا، عمر افوروسی - مسود ۸۸ مجید فارسی
مغرب جنزاقیا، عمومی - تورک ۱۲۴ مجید مسود
پدکرس - تیار و رسالہ سی اوینا لاجتہاد لری تورک فاجہ تورکستان میشتند
پسیل جندی ترجمہ سی روس پس چ
بر پسیل بر نغمہ ایکنانہ بر چوسی ۲ موم و چند مرزا شردن کتابی و کتب لری و زور و دیگر پیش
کم قیل و تویش موم و چوچہ مرکسی مقبول پیش موم دن کم تا تویر و لاپس - تورکستان، و نجا
نگ مشهور کتابی لری و لور - عنوان پسر قند: محسن و خواجه بہبودی
تورکستان، بخارا، خیرہ خریلہ سی مسود پستلا خطہ پیش رنگہ باسلام قند دور - بہاسی و سرتین

محرر وکیل لری

«آئینه» - اوچون آبنونه و اعلان قبول قیلہ دور لری - سمرقند: محمد امین ملا جان اولی. خوند: جناب میرزا
میر عابد اولی. اکابرش منصور اولی. اندیکان: ملاش قابل کالت. تاشکند: تورگان خلیفات
بخارا: عنایت اللہ خان حکیم زاده. میرزا احمد میرزا احمد اولی. - سمرقند: تورک سنگ سابق
وکیل لری دن رجا ایثار که قول لری و گام قند اچو سیلہ حاشینی و بار سمرقند بدینہ آئینه و بار لور.

КИРПИЧНЫЙ ЗАВОДЪ

М. А. ЗАЙДЕЛЬ.

Стар. гор., Дагбитская ул. Телефонъ № 316
Полномѣрный, 6X3X1 1/2, верш. хорошо обожженный кирпичъ:
Строительн. фасон.- для карнизовъ, угловъ и проч. Цѣны умеренныя.

*** م. ا. زیدیل نینگ خشت زاودی ***

سمرقند شهری مسلمانینہ قطعہ سیندہ دھید یولی اوستیندہ تبلیغان نمری
۳۱۶ دور کتہ قالب خشتلر اوزونلیکی ۶ ویرشوگ ابنی ۳ ویرشوگ
قالب لیگی بربریم ویرشوگ یغنی پشیرولکاندور
مقرری خشتلر و هم عبارت لری کرنیز یغی مصرف بولادورگان هرخیل
قالب و هم حال فورمده قبولکان خشتلر دور نرخ ارزان

یکسوادری کرانیا تویریک ترغیفا سینی ایکنان
طلب قیلینک!

کیلاز یکنان یملک نیلی اوچون - ایران لقیوکی "کیم
چوچو تورک بولشلاب برینلہ یغیلا، قزق، روسی دروکی
"سین"

سلمان پشینہ انوخرانی (دورین) اور سب قلعہ سیندہ ہر اچ اندیکان بخارا سب جہا شردن کو سار تورک دنیا خراب و بیکاری و تازہ بحیب لوح کرکینا دور

شنبه ۱۷ ربیع آخر ۱۳۳۱

مارت ۱۹۱۴

شبه

مارت

ایینه

(ЗЕРКАЛО)

کوزگو

ОННА

ЕЖЕНЕДЪЛЬНЫЙ ЖУРНАЛЪ

На Узбекскомъ и Персидскомъ языкахъ.

№ 19.

عدد ۱۹

تورکی و فارسی اور تہ شیوہ دہ بعضا روسیچہ ہر شہن باحث مصور ہفتہ لیک

مجلہ اسلامیہ دور. ملت اسلامیہ شگ سعادت

واصلاحتہ مسلمان لرنہ مذہبیت و فنون زمانیہ دن نفع لانا فکرینہ خادم دور.

مسئول محرر و ناشری مفتی مجسود خواجہ بہسودی

آبونہ قیمتیں	ای
۵ ۰ ۱۲	۱۲
۳ ۰ ۶	۶
۷۵ ۳	۳
۱۲ ۳	۳

محل ادارہ شہر پسر قند جادہ ریشیتیکوف ناشر شگ ۹ ہم ۱۱ رتلی اوزخانہ سندہ

تیلیفون رقمی ۲۹۰-۱ ادارہ ہر کون ساعت ۸ دن ۲۰ انچہ آچو قدور.

Цѣна 12 коп.

Редакторъ издатель МАХМУДЪ-ХОДЖА БЕГБУДИ.

Адресъ: г. Самаркандъ, редак. жур. „ОННА“

Рѣшетняковская ул. соб. домъ № 9, тел. № 290

کارک مقابلیندہ یوبار ملود. بوجہ صر فی ادارہ دن. حرک لیک خط لرنہ ذاکان زما قیلینون.

ادارہ دہ نومبر، کتا بلر- جامع الخطوط ہائین. دیوان سوری یوسف مجلہ ۱۷ و ۱۸. دیوان ہرگز ہاوی ہوین. سنالوہ- ہائین. کلہ سترہ اربابا سائین

آه بانگلر نیزه بر باد ایتدی!

شوندایمی؟ البته یوق. سپس نیزه بر باد ایتدی؟ نادانلیک حسابنه لیک تیریمی
عقل و تربیه سنر لیک نیزه بر باد ایتدی. عیب بانگده یوق نیزه. چونکه بشقه
ملت لر بانگ لر سپیی ایلر آباد بولور دولتی و ملکی آر تور و ثابیر، ظاهراً بانگلر
سپی ایلر بر باد و فقیر بولر نیزه اولکی بار ملکیز تولدن کیسار که سونگ اصل سپیی
بانگ ایلاس اوز نیزه تربیه سنر لیکیز و دانش سنر لیکیز و حساب سنر لیکیز هم ده
نفع و ضرر نیزه بیلگای نیزه تجارت ایشی و اهل زمانه دن بیخیز لیکیز دن خلاصه
جهالت و نادانلیکیز دن دور. بانگ سپیی ایلر یهودی ارمنی و بشقه لار
دولت لیک بولور نیزه بولس بالعکس دولتمیز دن ملک و آبرو سیمیز دن آبرو نیزه
چنانچه تولد کی بار نیزه سیمیزه توی و عزاغه یهوده عادت لرغه صرف اینا نیزه
کور به نیزه قراب آیاق اوز اتمامیز. قرض ایلر عمارت، توی، افسق و بانگ
قیلر نیزه. اسراف قیلر نیزه آخری (خسر الدنیا و الآخرة) بولور نیزه. بوسبب ایلر
فقیر لیک درجه سینده توشوب سونگده بانگ دن داد خواه لیک قیلر سیمیز
بر کره دقت قیلنسون بر یهودی بر اوروس بیر ارمنی بیجوقت - توی - دیگانه
بلاغه بیش میگ صوم حتی برایکی میگ صوم صرف قیلنگانه ایشیتیلما یه دور.
نیز بولس یگه میگ صوم لاب صرف اینا ر نیزه. کاشکه بولبول اوز نیزه نیمه
بولس ایدیکه یلغوز اسراف گناهی ایلر قوتور لور دوک. یوق بلکه نیزه حق العبد
قور قاتور گان سبلانلر، بشقه لر آقچه سپینی بر باد ایتب آخرتغه قرض
دنیاغه کلغت آرتدور و ر نیزه موندای نامقول حرکت البته شرعاً و عقلاً لاه
عظیم دور. دیوانه لیک دور. خوفند دن جناب (م. د. ر. م) افندی

یازاد و رکر که بانگ دن فائده لیک آنچه آفاق درست می ؟ و نیز مسلمانان
 نیمه او چون بانگ دن پول آلیب پسینار میزن ؟ او لکی سوال او چون جواب
 بیرار میزن که شتر عا بانگ دن پول قرض آفاق تو غریب سینه معتبر (شورا)
 بجده سینه تفصیلی ایلان کوب یازیلدی. خواهللا پسنگیز شورا دن او قوب
 آگاه بولار سنر و اول سنر او چون حاضر جواب دور. ۲۰ پی سوال غریب لیک
 شون یازار میزن: مثلاً عبد الله بای بنر از نه اوزیدن بش میگ صوم ستر
 بار. دوکانیدن ۵۵ صوم لیک مال ذالتی آی و عده ایلر سپر سادی
 البتة بوسا تیلگان مال غدا قلا ۵۵ صوم فائده قویوب ایدیکه یوزده اول
 یوزده سپیدن بولور. ایندی دوکاند اکه مال آزایدی، ینه مال آفاق او چو
 آنچه یوق. کنتور دن سپر آله اولده نقد غدا سپر ۷-۸ حصه قیمت
 قلیب برور. مثلاً ۵۵ یوز صوم لیک مال ذالتی آیف ۵۷ صوم بلکه
 ز یاده قلیب بیرار، هم ده بخشی مال غدا یان فی قوشار، اگر ده عبد الله
 بنر از بانگ غدا ساکنان مالی او چون آلکان و کیلی فی قویسه آلتی آیف
 بانگ ۵۵ صوم نقد بریب فقط ۵۵ یا ۵۲ صوم گنه فائده سپخلا یدور که
 بنر از بنر از میز او شبو پول غدا ۵۵ کنتور دن چک سپر چو تب سپر
 مال ذار زان نچ که آتور. آن بانگ حکمتی و کرک لیگی شون دن عبارت
 و هم شون ای اولچا و ایل معامله قیلنهر حکم بانگ دن فائده کورار. یوق
 بانگ او نه او چون ایماس که بر پول سنر دوکان اولتور و بانگ
 پلینی سپر قلیب توی و ضیافت و حمارت و شرارت غدا کوبکاری و غیره
 صرف قلیب یا بانگ دن قرض آلیب حج باریب دنیا غدا آبرو و آخرت غدا

قرض یو کلاب کیتماق اوچون ایما سدر. محترم (م. د. م. م. افندی!)
 موندن بشقینه سپینما قیمنه سبب، طریق تجارت نذ مال نذ ایش و شش
 جایمنی سیلگانیمز، پنجه و بشق غله توغریسینده امریکا افریقا و آوروپا بازار
 وزراعت لرینی حالیدن، بولگان و بولگانیدن بخیبر لیکیمز دور. بیز نذ
 تاجر لرا کثرت ایلد بیج جایدن پنجر (توکل) دیب ایش قیلد دور لرا که
 تشبث سر توکل ایلد ایش قیماق نذ شمر عاقله لیکیدن بخیبر لیکیمز عیث
 دور. اینک آفرکی سبب سپینما قیمنه شولکه تجارت میدانده نادان لیکیمز
 دن بشق لرا طرفیدن آله اناریمز خلاصه بیز لرا - کام مبرسانت - یعنی تاجر نذ
 ایما س بلکه بیز لر غده هقانلیک لازم انا مع الناسف اونا گاهم علم بصیرت و حساب
 لازم که بنیز شو - علم زمانه - یوق بنا برین کیلاریمز نضایت قرانغودور ملک
 لر نذ اکثری قولدن کیتار و قره محنت کش بولوب قالوریمز. الله بصیرت
 برسون. شیخ سعدی دیور: بحال هانکس بیاید گریست که دخلش بود
 هرده خرج بست که ابلهی کو، روز روشن شمع کافوری خد به روز منیش
 شب روشن نماند در چراغ به یعنی مد اخلی اون پکنر و خارجی گیرد لیک
 کیشی حالینده یغلاما ق کرک، کوندوز چراغ یا قکان - ابله - ننگ آقام
 قرانغوگا اولتور گانی یقین ده کور ار پس. «محمود خواجه»

۱۸ رندن مصر القاهره ده جامع الازهر مدرسی مابعد

تخصیص: شوال المکرم آینی اونی میشیندن باشلانیب جمادی الثانیه ایلد
 اونی بشیند تمام بولور. مدرسه لرا، درجه اعتباری ایلان سه خه تقسیم تیلیب
 درجه اولی کو درجه ثانویه، درجه ثالثه دیر لرا. درجه اولی مدرس لرینی عدلی

۷۲ نفر، درجه ثانیه مدرسین عددی ۷۳ نفر، درجه ثالثه مدرسین عددی
 ۱۱۰ نفر بولوب برجی ۲۵۵ نفر دور. مذهب اعتباری ایمان نوت
 قسم غبولوب خفیه، مالکیه، شافیه، حنابلہ دن عبارت دور. حنفیه
 مذہبیده در پس برادرگان مدرس لعددی ۷۲ نفر، مالکیه مذہبیده
 درس برادرگان مدرس لعددی ۷۳، شافیه مذہبیده درس برادرگان
 مدرس لعددی ۹۴ نفر، حنابلہ مذہبیده درس برادرگان مدرس لار
 عددی ۱۰۱ نفر دور. اوشبو مدرس دن بشقه جغرافیا حساب رسلر
 مخصوص ۲۵ نفر مدرس لربار دور. هرس لرنی درجه لری مختلف بولگان
 اوخاشش معاشری هم مختلف دور. بر مدرس معاشی برآیده پیش طلا
 دن التیش طلا (جنبه) غچ بار دور (برضین و صوم و عین دور) مدرس
 معاشری اصول تدریس غ مهارت لری و فصاحت لری قراب زیاده
 قلنه دور. مدرس طلبه دن اقتصاد و یا عیدان بهمانسی ایلان استفاد
 اتیز لربول طریقہ قاعده لری، سیج یوقه دور. تعلیم مجاز محض دور.
 از هر مدرسی هر دایم عالم اسلام اوچون آتیق دور. اگر ده طلبه اوز
 جماعه سیند مخصوص رواقده قید بولمک نه و وقف لریدن استفاده بولمک
 خاه لاسه اوشبو شرط لر ایلد میسر و ممکن بولد دور. طلبه نه قولیده پاسپور
 و حسن سیرت و اخلاق یقه دائر رسمی شهادت نایمی بولوب، اگر ده
 طلبه مصر و توابع لریدن بولس عمری اول پیش دن کم بولماین کتاب قوب
 مطاله قیلما قف و کتابت غ اقتداری و اقلان نصف قرآن نه حفظ ایتکان
 بولمک یعنی شرط دور. اگر ده طلبه اجنبی مملکت لریدن یعنی تورکیه و هند

و افغانستانی بولس قولیده پاپسپور ملی و چین اخلاقیده دالر رسمی شهادت
 نامه سی و عمر نی ۳۰ دن زیاده بولس لیگی و کتب عربیه مطالعه سپینه
 و کتابت غذاقتدار لیفی شرط دور ۱۰ اوشبو شرط لرحمیت امتحانیه
 طرفیدن تدقیق لالینب تصدیق ایتلگانه نصوصنگ قایسی جماعه دن بولس
 اولجماه زرواق متصرفیه اوشبو طلبه زرواقغه قید ایتماکیفه امر
 قیلنه دور ۱۰ و قومق بهانه سی ایلان جیره لر نه ایگه لاب نفعت غذاوقف لر نه
 الیب لمیب یورمک غذاوخاشاشن انصافلیک ازهرده یوقدور ۱۰ ازهر
 طلبه سینک مجموع عددی: ۱۲۹۲ پنه هجریه سینده ۱۱۰۹۵ نفر بولوب
 ۱۳۱۰ پنه هجریه سینده ۱۲۵۹ نفر غذاقتدار تمیش و ۱۳۲۰ پنه
 ۱۴۰۳ نفر غذاقتدار بالغ بولوب اوشبو ۱۳۳۲ پنه ده مجموع طلبه عا ایتلگ
 نفر دور ۱۰ اجنبی مملکت لر دن کیلگان طلبه لرحمیت ۲۰۰ نفر دن عبارت دور
 طلبه لر کونده لیک اوز مدرسلری طرفیدن و قوغغه کیلماکده بولگان امتحان
 یومیه لر دن باشقه سنوی بردفعه جمعیت امتحانیه حضورینده او توگان درس
 لریدن امتحان برماک غذا مجبور دور لر ۱۰ امتحان زغیشتی برکانلری باشقه
 صنف کرده او توب ۱۰ امتحان بیرالمه گان لری اگرده برنجی و یا پنجه و یا
 سپنه طلبه لری بولس بردفعه عفو ایتلیب ۱۰ اگرده تور توپچی و شینچی صنف
 طلبه لری و یا عالی صنف طلبه لر بولس عفو ایتلما نین رواق ایله بولگان
 مناسبت لری بیکار بولونوب وقف دن آله دورگان معاشلری دن
 محروم ایتله دور لر اینچنین طلبه زغیشتی لیگی هیئت اداره نذرینده
 معلوم و ثابت بولس رواقده بولگان مناسبتی قطع ایتلیب مدرسه دن

قو ولا دور لر. از بهر نهییت اداره سی، بر پنج کاتب و مفتیش و برده نیک
 عام دن عبارت دور. مدیر عام خدیو طرفیدن، مفتیش لر مجلس علی قاری
 و شیخ الاسلام تصدیقی بر لان، کاتب لر مدیر عام طرفیدن تعیین ایتله
 دور لر مفتیش لر درس و قلمریده جریان درسدن و دائماً طلبه لر احوالین
 خبر دار بولوب، کاتب لر تحریرات و تبلیغات ایلان مشغول لیک ایتله
 دور لر. او شبرو نهییت اداره دن بشق مجلس علی اسمی بر جمعیتده باردور
 او شبرو جمعیت کتبه ذاتلردن بولوب هراون بیش کونده بردفعه توپلانیب
 از بهر ده تعلقی مسئل لر خصوصیده مذاکره ایتب اکثر آراء ایلان ماده لرغه
 قرار بریب اداره غه تطبیقی فی امر ایتار. او شبرو جمعیت مدیر عام و شیخ الاسلام
 دن بشق بیش نفر ذوات کرام دن عبارت بولوب سونفوی علما دن وایک
 نفری حکومت طرفیدن تعیین انجمنش بیوک مأمور لر دن عبارت دور لر.
 مدرس لیک منصبی فی خواهلا گان لر شیخ الاسلام ریاستی استینده علما دن
 بر بابولگان جمعیت مخصوصه طرفیدن یوقاریده ذکر ایتلگان علوم و فن
 لر دن امتحان بریب اگرده امتحان دن بخشی حقیقه مدرس لیک منصبیه منصوب
 و موقع لری کورساتیلیب و درس گوی لیکه شروع ایتار لر. مدرس لیک
 مرتبه سیفه مناسب بولمگان لر فی خاطر خاطران و یا باشق حیل لر ایلان
 مدرس بولگانی بیج واقع بولمگان و بولور احتمالی ده یوقدور. ایدیلگنده
 بو قدر ایلان اکتفا ایتب کیلر و قلمرده از بهر خصوصینده و مصر حقینده معلوما
 یا زیب تورماق فی حرمتلیک عزیز هموطن لر میفه عرض ایتار سن.
 «از بهر طلبه لر نیدن قشمری عباس سلام اعظمی» آئینه:

محترم طلبه میزنگ تورکی قوه تحریریه سی بار دور - اوشبو مکتوبی یوزده تورت
قدر بر تبدیل ایلان یازیلدی. آمینه رجایه رک عربی آزر اوق یازسه لار
چونکه هم وطن لری توشونمایدور.

۱۸۱۸ قمری مابعد x تورکیه دولتی نیمه غه مغلوب بلدی؟ بائچی ایاچی قمره
۱۸۱۸ بائچی عصر میلادینک آخر لرینده سلطان سلیم خان احوال زمانه نی
بر آزار انگلاب، آورو پا اصولیده نظامی عسکر ترتیبی نی خواهلادی لیکن
اوز زمانه نی علمای و عوامی بوا ایشلمی و کفار تقلیدی «حساب قیلوب
سونکافارشی کیلگانلرایدی. پادشاه ننگ نیتی اجرا سنه، مملکت هم زلفه
موافق محافطه قالگان ایدی. ۱۸۳۰ اسپنه لر غه ایکی اصول اداره، بده
نظام عسکر لر، ایکی نظریه لر، ایکی عفلتکر، دوام قیلردی. بو حال ایران
عثمانی دولت لر یغ کوب قیمت توشدی. شونده اق کیم؛ زمانه دن خبر سنر
لیک، هر خصوصه کی تنبل لیک و تدارک سنر لیک سپیلی، قارا دنگیز ننگ
شتر قیده گورچستان، شکی، گنجه، باکو و شیروان خانقلری؛ غرب چینده
قریم، تاتارستان، رومانی و صیرستان قولدن کیتدی. یونان ولایت
لری استقلالیت آلهاق اوچون قیام قیلگان، روس اردو لری تبریز
ارضروم غه و ادرنه غه بارگان ایدی. بو مغلوبیت لر ایچیده سلطان
محمود خان عسکر و ملک اداره سینی اصلاح و فنون عصریه تحصیل قیلدورماق
اوچون جربیه، بحریه و طبیه مکتبلری تاسیس ایتدورماقده ایدی. لیکن
علماء و احوالی بوا ایشلمده خوشنود بولمائی پادشاه غه یاردم کورساتما
ایدیلر. ایکی اصول عسکر هم نظام غه کرامق فی ایسته مای، پادشاه نه

بیکار قیماق نیت خفیه پسینی یور و تماقده ایدی. هرچوک بولپیم،
 تدارک قیلنگان بر مقدر نظامی تو بچیلر و فرق لر نظام سر عسکر
 توپ و ملتیق لر ایلر دفع قیلدی. و سلطان نفوزی قوتلا شوب
 لازم و ضروری بولگان بعضی اصلاحات و تبدیلات ندر اجرا ایتیک
 ممکن بولدی. «مجدد» نامینی الگان اولوغ سلطان محمد خان بر
 طرفدن اختلال و عصیان لر و فساد لر ایلر باشق طرفدن کتّه محارب لر
 ایلر مشغول بولوب عسکری بحری و ملکی اداره ندر درجه قدر یولیفه قوت
 موفق بولدی. لیکن بولر زمان ننگ احتیاجات یغ کوره کوب آز ایدی.
 یغ کوب نقصان کوب ضعیف جهتلر قالگان ایدی. آلتون اردو خانلق
 منقرض بولوب، قازان خانلق اسپیتلا قیلنگان ندر کین مسکا و حکومتی
 قوت آلتماقده باشلادی. او شیبوز ماندر روس و روم را هیلری آردا
 لریده بولگان مناسبتا سایه سینده ایتبولدن تورکلر ندر چیقارماق و ایسک
 قسطنطنیه دولتی تکرار وجود غه کیلر تورماق خیالی توغولگان ایدی.
 لیکن اوزمان تورک دولتی ننگ قوت، مسکا و ننگ ضعیفلیک بو خیال ندر
 یاشون تورماق غدرنی مجبور قیلدی. امپراطور الوغ «پترو» زمانیده
 بو خیال، بوسطلب آشکارا سولانماقده باشلا نیب امپراطور یچ
 و بیکاترینیه دورینده تورکیه غه قیلنگان غلبه لر سایه سینده وجود غه
 کیلر تورماق دره جه پیغ کیلنگان ایدی. روسیه دولتی ننگ ایران
 و عثمانی دولت لر یغ قارشو بولگان حرکت لر نیک بعضی مهم پسند لر
 او شیبوز دور: ۱۸۷۱ سنه هجریده، ۱۸۹۵ سنه میل دیورکی

عسکری آفاق قلعه پسنی استیلا قیلدی. ۱۱۳۶ هـ - ۱۷۲۳ م ده
 روس عسکری در بند قلعه پسنی، صونگوه باکونی ضبط قیلوب ایرانغه
 توغری یورودی. ۱۱۴۹ هـ - ۱۷۳۶ م ده روس عسکری «اور» دوز
 سپیدن او توب ایکی یوز قیشلاق ایله باغچه سرای نی باندور و بکین
 قاتیکان ایدیلر. «آق - چوقراق» آلدیده کی «قیرقلز یارتی» بومحاده
 ننگ خاطر و نشان سپیدور. ۱۱۸۸ هـ - ۱۷۷۴ م ده روسیه ایلان
 تورکیه دولت لری آراسیده عقد بولنگان و کوچوک قاینارچه معاهده
 نامه سی «یوز سپیدن آفاق، کرچ، قیلبورون قلعه لری» اوزی
 نهری ایله «تورلا» سویه آراسیده کی یر لر روسیه غه بریلوب، قریم
 خانلق عثمانلی حمایه سپیدن چیقاریلوب سیتقل برخانلق اعلان قیلنگان
 ایدی. ۱۱۹۷ هـ - ۱۷۸۳ میلادی ده قریم خانلیقی روسیه غه او توب
 شاهین کرای خان کالوغه شهزده مسافر یو بار یلنگان ایدی. ۱۲۴۴...
 ده روسیه ایله ایران آراسیده باغلانگان عهد نامه بیونجه ارپوان،
 نچوان خانقلری هم ایران دن آیریلیب روسیه غه قوشولگان ایدیلر.
 روسیه ننگ ممالک اسپلامیه غه توغری ایلگاری بارماقی انگلیه دوتنی
 خوف و اندیشه غه قوشورگان ایدی. روسیه بولطریق بارابیر سه هندوستان
 یولینی قولغ کیلتورماق غه مقتدر بولور دیب. ۱۲۶۰ هجریه انگلیس
 لری آب آجین عثمانلی طرفینی تو توب مدافعه و حمایت غه باشلادی.
 بول وقت ده روسیه سیاحتی قسطنطنیه دوتنی تیرلیتورماق فکرلریدن
 وازکچیب روم ایلمده که نصار الزنگ سیتقل ایفد چالیشاق مسلکینی تولنگان ایدی.
 «بغیسی بار»

دهلی - دہلی ولاہور شہر لہجہ میں بریج کھیلر حبیب اللہ دی۔
ہندستان والی سیٹنگ جانیفہ قصہ قیلو چیلر دستہ سینی پولیٹپ
پید ا قیلگان بول کرک۔

سلطان عبدالحمید زمانیدہ صدر اعظم بولوب تورگان آرنوؤد فریڈ
پاشا زید «آرنوؤد لیکندہ باش وزیر لیکندہ چاقریب ایدی فریڈ
پاشا سوئنگا کوئیادور۔

حربیہ وزیر نیٹ بلت مجلسیڈ برگان معلوما تیڈ کورہ، حاضر انگلیڈ
۱۶۱- اوچا تورگان ماشینا بار۔ الرانیول آئیدن بری یوز میٹ سیل
یورگان ایکان۔ انگلیڈ اوچقوچ لر نیٹ اور تا حساب ایلہ یوروشی
ساعتدہ - ۵۶ میل بولوب باشقہ مملکت لر نیٹ آیر و پلان لریدن
تیز راق یورادور۔

یاش ایران شاہی نیٹ تلج گذاری مراسمی مناسبتی ایلہ طہر
بریتیم خانہ تانیس قیلماچی بولوبدور لر۔ تا جگذاری مراسمیڈ آد بسادن
شاہ نیٹ آناسی ہم کیلور ایکان۔

اسپتبول حکومتی قرار بریب دوو کییم تیز بر فرستدہ مراد لی تکفول
طاغی اکیلبولی واز میر چناق قلعه تیمور یول لری بنا قیلنسون۔ چون کہ
عسکری واوروش نقطہ نظریدن بولبول لر نیٹ جد اکوب اہمیتی بار دور۔
بلغاریہ نیٹ پوچتہ و تیلگراف مدیری «اسپتویانف» اسپتبول لغہ باردی
تورکیہ ایلہ پوچتہ و تیلگراف معاہدہ سی باغلانا دور۔ مینہ بلغاریہ حکومتی
یونانستان ایلہ سپیاسی مناسبتلرن تازہ لا ماقفہ کونوب دور۔

آپستبول - تورکیه ایلده صیبریه حکومت لری اراپسیده صلح مذاکره
تمام بولماقده دور. موندن بلفراد دن کیلا تورگان وکیل آپستیفانوویچ
فقط عهد نامنی امضا قیلماقده کیلور.

آطه لر مسئله سی - صدر اعظم سعید حلیم پاشا اولوغ دولت لراچی
لریدن بیر یقه موندن آتیب دور: د ساقزو مدلی آطه لری اناطولی ننگ
امنیتی و سلامتی نقطه سپیدن قراگانه تورکیه دولتی اوچون کوب
مهم دور. شول سببلی بیز بول آطه لردن، سیج و ازکیچه آلمایمیز. فقط
حاضرده اولوغ دولت لر ننگ قرار لر یقه قارشی کیله آلمایمیز. و یونانیستان
ایله حاضر اورش غه کیرمایمیز. لیکن آطه لر مسئله سپیده ایکی فکر میزده
قالوب بخشی بر فرصت فی کوز لایمیز.

بغداد طرفیدن اوخشا تیلوب تورگان تیمیر یول، سامره، غنچه
کیلوب حاضر بغداد ایله سامره اراپسیده تیمور یول قطار لری حرکت قیلماقده
باشلا غیب دور لر.

بوکونلرده حیفا شهر یانیده «انغابه» ام العلق «ساروز»
قشلاق لر ننگ ۳۳ میگ دونیم بیرینی یهودیلر ساتوب آلیب دور لر
اگر مسلمانلر زراعت شکر کنتری بر با قیلیب اول خلقی ننگ زراعت و مال
اسر امان ایشلرینی ایلکاری یوبار ماسر، فلسطین ننگ یهود ملکی
بولماقی دن قورقور.

۱۲- آطه لر - آپستبول دن دیانده بر یلگان خبر لر بوزر سپیده، بوکونلرده
ایسالیانک قویله تورگان ۱۲- آطه غه کوب تورک مأمور لری بارور لر. (بول آطه لر)

طرابلس محارب پیسیده ایٹالیانلر اشغال قیلگان ایدی.

طرابلس ده آورش

در نه اطرافیده مرطوبه نام محله ایٹالیانلر ایلر عربلر آرا پیسیده یزیر
قائمیک اور و شکر واقع بولوب ایٹالیانلر سواک حالده مغلوب بولوب
دور لر. مذکور محل فی ایٹالیانلر تورت آیدن بری حکم قیلور ایدیلر. شونجا
بولس هم عرب لر و حقیقه یلر. موند ایٹالیانلر ۳ میگ عسکره ۲ عدد دن
آرتوق توپ و جد اکوب یراق و اسباب یلگان ایدیلر. مذکور میگ
ایٹالیانلر بتون تلف بولوب دور لر. عربلر مذکور محل ده الگنده ۱۵-۱۶
و ۱۷ عسکر هم اسپر لوبدور لر. بنغازی طرفلر یده هم شونداق زور
اور و شکر واقع بولوب ایٹالیانلر شکست تاپیب دور لر. مذکور ایکی
واقعه هم ایٹالیان لر یا شتر اریکان لار. صباح

شمال

اوشونام ایلر استبولده آئیده ایکی دفعه نهایت کته قطعه و اینک اعلیٰ مہرہ لیکتالین
کاغذده تور کچہ یگانہ مجله حقیقه دور. ۲۴ کته صحیفه ده و ہر بیر ختہ پیسیده او تورد
۱۵ غچہ نفیس ہر نوع لوح و تصویر آلم، عالم ہلہم و بتون کرڈ ارضی ہر طرفیندا کی
مشہور آدم لر و عجایب منظر لر اینک رسم و عکسی با پیلہ دور. مہمانخانہ لر ننگ زیتی شہ
کرک لیک و اویدہ اولتور و ب مونکلہ تماشای عالم قیلماک ممکن دور. مندرجا ادب
تا، بحی علمی و موسیقی حفظ الصحت، عشق و ہوس و شکر لردن عبارت بولوب ہر کوش
توفیق لر ننگ و پستندہ دور. صاحب امتیازی حسین سعد الدین افندی مدیر مرضی نجف
افندی دور. روسیہ و چون پسند لگی مصومہ آتین یریم پندہ مصومہ آتین عثمان:

اسپتبول نیگی پوجتہ آلدیندہ - شہبال - ادا رہ سی۔

تیا شکند دن او یکہ = گلہ

معتبر آئینہ نگ ۱۷ عدد دیندہ محترم بہرام بیک افندیچی حرمتلو تاتار برادر
لرنگ محرز لرغیہ اظہار او یکہ، گلہ ایٹکا نلرغیہ بنیر لودہ قوشو لرغیہ بنیر لودہ کورستان
خلق او زبک یعنی تورک، تاجیک یعنی فارس ہم غریب خلقیدن مرکب
بولگانہ ہر بنیر سر دن معلوم بولوب تورگانہ حالہ مجہول و نیمہ ایکان لیگی
معلوم ایاس بیر اسم ایلہ بنیر لرغیہ خطاب قیلگا نلری سپیلی چین کوئلولک
اظہار گلہ ایقب التماس ایٹار بنیر کہ بنیر لودہ (سارت)، اتاماسہ لر از بسکہ
بنیر لودہ صارت اسمیندہ اتال تورگان اوروغ یوقدور و ہم بنیر لونی تو
سوی سفید لرغیہ سارت دیگان اوروغ نہ بیلماید و رلو۔ بنیر تورکستان
لر لودہ یوزدن زیادہ اوروغینی ایچیدہ صارت اسم لیگی یوقدور
امضالو: تولاگان خوجیاروف، ملا ہاشیم جان عینی جان اوغلی، پعییدہ
سید کریمبای اوغلی، عبدہ سلام عبد زراق حاجی اوغلی، فاضل جان محمد
جان اوغلی، ملا عالم جان ملا محمد اوغلی، ملا عبد الغفور ملا عبد السمیع اوغلی۔

چندہ سیر

چند دن محمد علی جناہلری یازا دور لک بولتور حکومت سیر نوروز نہ منع
قیلیب ایدی۔ آتا بو پنے پلمان کتہ لری و بایلری رخصت آلیب
۲۰ فیور الفہ باشلا ما فچی بولدیر کہ بر سفتہ غہ چہ سپر بولور۔ بشقہ
بر جناب یازا دور لک سیر غہ - سیرک - لک کیلیب و ہم دہ مخفی صورت دہ
مسکرات لرسا تیلگانہ اوچون خلق اور تہ پیندہ اخلاق سز لیک کوپاپور

بخارا خبر لاری

بخارا بای بچ لردین بری رودی خسته لیک غه گرفتار بوبوب امکان
 اقربا لاری شوقین ده بونکت خسته لیکیدن خبر تایدیلر بوخسته لیک اقتضا
 سی ایله نیچ سپنه دن بری بازار دن بر غیره الیب قیمت بها ایلان
 ساتون آلوب اویسیه غیب دور تقریباً او توژ منک صوم اقیه لاشو که صرف
 قیلوب دور بواشدن خبر دار بولغان دیکلری غرسه لار لمر ایدیه ایلان
 صانه لار، خبر نیلر تاشا اوچون حاضر بوبوب کور و دم، بای بچی ظاهری
 ساغ آدم لردن سیج فرق بیز دور، فقط بیگان غرسه لرنی سیج دیوار نیاید
 اوز بوسینه بوی نهایت ققه موافق منک قدر کوملک و ایشتان، منک قده
 بر نوع خلعت، تون، منک عدد و دن زیاده بر خیل قره بای طرف بوز
 لبه، و له شیشه سی، یوز لرح سنبیل (دویدر) بر خیل جلوا دکنشیت لردن تولا
 نیچ یوز بر خیل طاقیه، کوب بوش قلی لره، یوز لرح سبت غه تولا قوی تو مالاعی
 ساعت لردن نیچ یوز، تا کو دجا لردن نیچ صندوق، نیچ بوت شمع، نیچ بوت
 لار برش منک لرح ایشتان باغ و بشق لرح تور ت کون ایت و دن کچ غچه
 مزایه قیلوب صاتیلدی (بوخنی غلی خبر لریاز منک دیب طلب قیلکان
 او توچنگیزه بدیه قیلدیم

چهارشنبه کونی ۲۱ پی حوت امینه مقرر سی (دوبیک عامه) پی بر ماخی حکومت
 طرفه دن اعلان قیلندی خبر نیلر بو مناسب ایلد و دبیک عامه «تا نیچ پی
 تحقیق قیلوب یاز منی مناسب کور و دم: دبیک عامه بر وقف میان
 دور که بونی اصل واقفی امیر کیر تمود کور کان علیه الرحمه و الغفران دور

مستحق بولاق کيفيتى و تدبيرى يازرسه لر

عبارا تومان لردين سر قند و تاشكندى جوان لرني قوماق ايچون
خوش بىگى جناب لر مى امر ايتيلار، انا ايشه لدگينه كوره چارچى عز
قاضى جناب لر نى طولىر نيزه بىگى و قاضى حضور لر نيزه تاشكندى جوان
لرني بزم قىلوب و ور لر جناب عالمى لى فرمايشى قنده قالدى ؟
حينا الدن بىگى (جاكى) نظام الدن خواجه ديوان بىگى گت او غلجيره و ظلمى اوچون
غل قىلنده

سرقنده بىگى لر لى ارامواى

اينجا اداره سىنى تارامواى اداره سبدن الكان معلوما گت نتيجسى اوشبو
تارامواى و گزال دن باشلايب و گزال نى كته يولى ايلان تورم الدن چيگي
اندن برشاخسى، ريشتيگوف كوچسى ايله و اينجا اداره سىنىك لدن
او توب تاج خان - غباريب اندن و ريشتيگالينكى ايله يوردوب - كافالينكا
كوچ و الك تارامواى يوليزه قوشلور - تورم الدن، كته تورغان كوچسى ايله يو
رودب كافالينكى غل او توب - ابراموف - رسته سيفه كيلور - اندن قزلر
گنازيسى الدن او توب بىكى شهر دكى - چقه كوفروگى - غل كيلور (اندن
اي توغرى كته رسته ايله ريگستان غل ميب سونكره چهارسو غل اوتار ويا اينكه
زرگر ليك سته گلخال بازارى ايله او توب چهارسو غل كيلور، بول ايكا يول لى
قاييسى دن او توشى الان مقر اياپس - چهارسو دن ببول بر رسته قلم ايله
او توب بىكى ات بازار يه تيار - چهارسو دن ينه سرقه اكه - قلنده رخاندور
وازه سى - يولى ايله (ابراموف) زابوت غل تيكور و لور، حافرا و شبو

امیر تیمور بود وقف فی برفرا و چون که (بدایه) مطالعه سیغه تحتی مقدر
 بود تعین قیلکان، باره باره حصول کوپایگان ذن صونگت نفر لار تور
 لگان ذن برینیک یکی یوز هجری لره میش یوز نفر غه بیتکان امیر مظفر عهدینه
 نیک غه نقیم قیلوب تو قوز یوز نفر بخاراده یوز نفر قرشی، شهر سپرد کتاب
 غه بریلگان اوز زمان لره حاصلات غه قارب بعضی سینه قرق بعضی سینه
 ایلیک تنگه بولرایکان بر تنگه بخاری ۵۰ امین بولور، صونگه تحت من رده که
 شاطبی خانه نیک مستلم و متعلم لری منقرض بولوب شاطبی خانه علم خود و قوا
 قرآن، وقفی نهم و همیک غه خوشوب یوز تنگه غه میتشور و لگان، بونگه که
 تنگه بخاراده همیک غه رلایفه مخصوص، بدیه غه نینه خانه دان خوشکاری
 جناب عالی امیر عالم خان خضر تلمری خاطره جلوس لری و چون بخاراده همیک
 لرینه یوز نفر نینه خوشکان لر، الآن بخاراده همیک نفر یوزیکه تنگه لیک،
 قرشی شه سبز و کتاب غه یوز نفر یوز تنگه لیک و همیک بار و دور، بونفر
 لردن هر سینه قانچکه بوشالسه نیک طبعه لر غه بیریلده و در اما شرط واقف دن
 برات قانگان، بدایه دن برایکی فصل باش لرینی تکرار قیلوب برایکی بطر
 اوقوب و همیک غه داخل بولار لر. حاضر اصل و همیک وقفی شنگ
 حصولی محقری و همیک خیلی زیاده استیفا قیلینه دور، اگر بود همیک
 وقفی ترتیب غه گیرسه و شرط واقف غه رعایه قیلینه تحصیل فقہ تأمین
 قیلینه بود وقف دن بجه فقیه مفتی لره مقتدر مجر لار و عالم شریعت قاضی
 لر میتشور مق مکن دور، اما حاضر یوزیکه تنگه آلوب ایکی منک تنگه خسر ج
 قیلوب شقه فائده یوق دور د خنجر جالبه بریدان رجایا ریز حاضر که و همیک غه

یول لر نی پهن دمصار فی تخمین قلیب تور و بدور قلیبی یولدان او توشی پیر
 یورگدن مستحکم بولکندن سونکره یعنی ایکی اوج آیی ایچنجه ایش باشلاپ
 کرگدور - ایلیک ترکیب لی تاراموایی - ان شهر کوچ لریده ایلیک
 ترکیب چو اخی لری مایندور و لور خصوصی خانه لرجه هم ایلیک ترکیب چو اخی ساتار هم ده
 ایلیک ترکیب قوتی ایلان چو کتفه کیله تورکان کارخانه لرجه شله باسه خانه پزانا
 تا کرافت پاسونر تیکومان یا پخته و یاغ زابوت لریده اخشاش ماشین لیک کار
 خانه لرجه هم ایلیک ترکیب چو اخی د قوتی دن ساتور حاضرگی ایستاتورکان
 زحنی ، ۱۶ اشع نوزین بیر اتورکان بر چو اخی ، براقشام خه ۲۲ تین کاشینه و چون بر
 - قوت - ۲۵ تین دور چو اخی لرجه نوزیرماق ایشی بر ایلیخه تمام بولورایکان
 تاراموایی ننگ هم ایکی میله خه تمام بولوشی احتمالدر - ایلیک ترکیب لماتا
 راح و ای شرکتی - بیلگی لیک بولنده رسید لیک لار دنهم قوشولکان ایگلا
 ایندی شهر لدا آباد لگی و صفایی زیاده بولکا نیکیدیک تاراموایی او تاتور
 کان یول روداکی اوسکن لر لایحه زحنی نینه زیاده بولور

تاشکندون فضیل جانلای

جنابری یازادور لار ۱۲۰ فورال ده مستم - بنکاسی ددانه - صحنه ده قیولدی
 تاتار کتب لری خانه پی اوجون بیزا نهیمیزه تیا و اورت درجه ده اوددی تیار
 دیک جبرت مجلیف بر تاتار مذمت لیک ایله کیلکایندن خلق نفرتلا نور ایدی
 اوزبک یا شلر لایحه کوبدن بیری آدازه بولگان - پدرکش - حاجه سی ایله
 کفکا معیت تیدن - خود ما خور - کولگوشکاسه سی نکش چان قویوشی معلوم یوقدور (اچلا
 که شوخای ایستغ قشخه موزلاکان بولر)

کنایات

بلبل بشاخ سرو بگلبنگ پهلوی میخواند دوش در مقامات مملو
یعنی بیا که آتش موسی نمود رخ تا از درخت نکته تو حسیه بنوی
مرغان باغ قافیه بنهند و بذل گوی تا خواجه می خورد بغزلهای پهلوی
این قصه عجیبش نو از بخت و از گون مار آبگشت یار با نفاس عیسوی
ساقی مگر وظیفه حافظ زیاده داد کاشف گشت طرّه دستار سلوی
از جمله عادت اینست که در مملکت ماحق گویی، حق شناسی و حق پرستی
مشروط و مرسوم به بخشیدن مال و نفقه احوال بوده، چنانچه شنیده
و دیده ایم که هرگاه بزرگان کجی و وظیفه می بخشیدند برای تعلق او را سلیمان
عصر و انوشیروان دهر میخواندند. و اگر آن وظیفه مقطوع میگشت یاد و روز
از موعد مقرری بتأخیر میافتاد، آن شخص بزرگ فوراً از لباس سلیمان خارج
شده شد آدین عادی یا عبید الله بن زیاد میشد، امروز با در... محترم ما
این عادت حبلی را هر کس برای همین مشاهده میکند که هر روز بلکه هر عت
گروه گروه علما با پستانه دار تقضاً بجبت طلب مأخذ حاضر و کمر خدمت
بمیان بسته که وقف ملت را بخورند. گروهی صد امیزند که آن وقف را
استحقاق ما یا نیم جماعتی با او از شور انگیز میگوید: «این مأخذ را از عالم خیب
بنام ما وظیفه نموده بودند»! چرا؟ ایشان قاضی بخلاف دلاراد تقضاً
و لا معقب لک! کار بسته بآن دیگر حواله نمودند؟ گروهی ایشان قاضی
فلا طون دهر میدهند، فرقه مشاعر الیه را به بید ما غنی نسبت میدهند،
طائفه از عالم بالا سخن میرانند، فرقه از تحت الشری نکته میزنند، خلاصه

هر ذی فراست را بحال ایشان قاضی دل میوزد، اگر بنظر تعمق نگرییم
 شخصی وقفی نموده و از آن تاریخ دو صد یا سه صد سال گذشته، گویا
 آن وقف در میدان با و از بلند میگوید: «هر که مرا طالب باشد بگیرد»
 علمای دیشان مادران میدان دامن بکمر زده با هم در کشمکش و زد و
 خوردند. هر گاه یکی از اینها غالب شد، بقبضه تصرف خود در آورد
 آنوقت آنحال حلالاً طیباً نصیب او میگردد. شرط واقف پچاره هم در این
 جدال از گردن آنها ساقط میشود. بلی اینها که قریب سی سال عمر خود را
 به تحصیل علوم صرف کرده اند. محض برای همین روز... آه! آه!
 چه کنیم و چه چاره نماییم که به پیکر نازنین مملکت ما آتش جهالت بالا گرفته
 کسی نیست که باب صحتی او را فرو نشاند. (فرد) گوش اگر گوش تو
 ناله اگر ناله من نه آنکه البته بجای نرسد فریاد است، اتفاقاً شخصی جگلی
 در آن میان پیدا شد، بمقابل اینها آمده هزار عجز و آداب بگوید که
 این ولوله چراست؟ و باین دسترخوان شریعت لقمه شکایت طعم
 کیست؟ در حال پیش نظر بنشیند که قیامت برپاست.... چنانچه هر
 یک را این ندامت مینماید که (تو در میان آب عقیب سمرقند افتاده
 و بار این زمین مینماید تا گرد و خاک بلند کشته بخشم من در آید. بس بیانات
 بزرگ را بقدر گوشت کفم و تمام خوشیهام و لذتهای عالم را فراموش
 سازم، هماندم آن پچاره را میگویم: هند از لباس پهلما نه خارج مبنامه
 اعمالش، هذا ابن الشیطان! را در ج سازند (دو هفتاد سال
 خورده چه خوش گفت با پسر نه کای نور چشم من بجز از کشته ندر روی نه)

مرحبا مرحبا! ندانست که تخم عسل کار بیدند! اینک حاصل آنرا بر میدارم
 باری کار نیست که می بینیم، وضع چنین است که میدنیم، حریف آنکه داریم
 سخن آنچه شنیدیم! بود آيا که در میگذرد باکشایند که گره از کار
 فرو بسته ما بکشایند که اگر از بهر دل زاید خود بین بپسند که دل تو
 دار که از بهر خدا بکشایند که در میخانه بپسند خدا یا بپسند که در
 خانه ترویر دریا بکشایند که حافظ این خرقه بشعیند پشینی فردا
 که چه زنتار ز زیرش بچفا بکشایند که بخارا: اسعد

تا بچند؟

ای بخارا عاقل از علم زمانه تا بچند	چیز خوابیدن از نص کتاب تا بچند
منزل بومان شده است، امروز بجا شری	پشت سفر خاریده پر و انشتن تا بچند
در زمان پیش ما هم علم و فنی داشتیم	علم و فن پنداشتند این، ضرب تا بچند
عالمان ما، بخاری بود و ساقی ما	جای او گرفته اکنون مفتخران تا بچند
از ادیبان بود و فاراد، بما تعلیم کرد	حالیابا جایش گرفته به شوران تا بچند
ای بخارا نفرت از علم غافل بهرست	از عوامی گشتن و محکوم خسران تا بچند
سارقان اندر کین و کفر تالانند و تو!	چیز از سارقان در جاپه خواب تا بچند
غافل از دنیا عقبی چشم خود پوشیده	چشم خود بکشای اکنون غافل تا بچند
در دمه ملک کارگر گشت در اعضا نماند	چاره این درد را اجمال کردن تا بچند

«بخارا: ظهور الدین فتح الدین زاده» - **اخطار**

مخترم خواننده که سیرغ زیاد معلوم تا بر مان او چون آینه نگ ۳۲ صحیفه ده چقا را باقی نیز
 که مصداق فعلی زیاده بولور بنابرین عزیز خواننده که رنگ بار و دوست لمیدن مشتری
 قیل و در ماق لری مرچو دور.

طلب قبلتنگیزه!
یکه سواری کرافت تونلرنگ تونلرنگ سینی ننگیزه
کارخانه دن بعنوان: تونلرنگ سینی ننگیزه

محرر رنگ تحریر و نشر ایچکان اثر لری

الغیا، کتب اسلامیه - فارسی - ۴ مجید قلمی خطه
کتابت الاطفال - قرق قدر فارسی و تور که انشا و هم قیضخانه و لاسنای خانه خط لری
عیات اسلامیه - مذہب ملت و قرویات و قیضه تور که سوال و جوابی
جغرافیا، علم اذودوسی - مسود ۸۸ مجید فارسی
مغرب جغرافیا، عمومی - تور که ۱۲ مجید مسود
پدکشن - سیاتر و رسالسی اوینا لایق تونلرنگ تور که فاجده تور که پستان میشتن
سپیل جندی ترجمه سی روس پس چ
همه سپیدن بر نغمه ایچکانده بر چوسی ۲ موم پخته مرؤنا شردن کتابی و کسب لرغه یوزده و یگر سیش
کم قیل و توشش موم غی پخته مرکسی مقبول ویش موم دن کم تا توش و لایق پس . تور که پستان و بخارا
نگ مشهور کتابی لرینده و لور . عنوان سپند: محمد و خواجه بهبودی .
تور که پستان، بخارا، خیره خریطه سی بمشور مسلمانده خطه و تور که رنگه و با سپید ی بهاسی ده تین
محرر وکیل لرینر

ایچکسده = اوچون آوونه و اعلان قبول قیلده و لور . سمرقند: محمد امین طبعان اوغلی خرقند چنا بیریاز
میر عابد اوغلی . اکابر شمسور اوغلی . اندیکان: طبع قایل کانت . تاشکند: یوزدگان خوسیرا
بخارا: عنایت الله خان حکیم زاده . میرزا محمد میرزا محمد اوغلی . سمرقند: قوت مشک سابق
دکیل لرین رجا ایثار که قول لرینده که سمرقند ایچ سیر حسی سینی و بار سمرقند بدین آیت و یاد لور .

КИРПИЧНЫЙ ЗАВОДЪ

М. А. ЗАЙДЕЛЬ.

Стар. гор., Дагбитская ул. Телефонъ № 316
Полномѣрный, 6X3X1 1/4, верш. хорошо обожженный кирпичъ:
Строительн. фасон - для карнизовъ, угловъ и проч. Цѣны умеренныя.

*** م. ا. زیدیل نینگ خشت زاودی ***

سمرقند شهری مسلمانینه قطعہ سینده دھید بولی اوستینده تبلیغان نمری
۳۱۶ دور کتہ فالیب خشتلر اوزونلیکی ۶ ویرشوک ابنی ۳ ویرشوک
فابن لیگی بربریم ویرشوک بغشی پشیرولکاندور
مقرری خشتلر و هم عبارت لرنی کرنیزبغه مصرف بولادورگان مرخیل
فالیب و مرخیل فورمده قویولکان خشتلر دور نرخی ارزان

Авг 1914 № 100000

سلمان کسینده اتوغانی «ماوردان» در کسینده قلعہ کسینده ہر اوج کو خندہ شکی عیاری کسہ خندہ لکرو سار تور . وینا لایق ایچکسہ و لولکی لری و تازہ عیاری لکرو لکلا کدر

۸ مارٹ ۱۹۱۳

٢٤٠ ربيع الآخر ١٣٣١

عدد ۲۵

№ 20

مرآت (ЗЕРКАЛО) کوزگو

ОИНА-

ЕЖЕНЕДЕЛЬНЫЙ ЖУРНАЛЪ

На Узбекскомъ и Персидскомъ языкахъ

تورکی و فارسی اور تہ شیوہ دہ بعضا رو سچ ہر شدن باحث مصور ہفتہ لیک
مجلہ اسلامیہ دور۔ ملت اسلامیہ نگ سعادت
واصلاح مسلمان لرنہ مدفیت و فنون زمانیہ دن نفع لانا فکرینہ خادم دور۔
میسول محرر و ناشری مفتی مجسود خواجہ بہر بودی

آئی	آپونہ قیمتی
۱۲	۵ صوم
۶	۳ صوم
۳	۱ صوم ۷۵ تین
برسخہ سی ہریرد	۱۲ تین

اعلان اچون
آخر صحیفہ دہ سطریندن ۵ اینین آنہو
آدرس تہبلی اچون ۵۴ تین لیکر کر لازم
ایغنه ننگ
کوبلب آگلو چیلرہ ۱۰ شین دن
یوبار طیب پوچتہ صرفہ اداره دندور

محل ادارہ شہر سپر قند جاؤ، ریشیتیکوف، شٹرنگ ۹، ہم ۱۱ رقبی اوزخانہ سندہ
تیلیفون رقبی ۲۹۰-۱ ادارہ ہر کون ساعت ۱ دن ۱۲ بجے آچو قدور۔

ЦЪНА 12 коп.

Редакторъ издатель МАХМУДЪ-ХОДЖА БЕГБУДИ.

Адрес: г. Самаркандь, редак. жур. „ОШНА“

Рішетниковская ул. соб. дом № 9, тел. № 290

حرکت معاً بلنشد یو بار بطور پوچته صرفی 'داره' دن. حرکت لیک خط لری زاکازمای میلین

سیر بلاسی

ایکی فارس دن قالگان نشانه و عادت لرنگ بری - نوروز - دور - ایکی
 فارس مجوسی اعتقادینده که عید نوروزنی اول قسقه گنه یازیب صونگوه حاضر که
 سیر لرمنیز دن بخت قیلرمنیز، ایکی ایران خلقی قبل از اسپلامیت شوندای
 عقیده قیلر ایدیلر که «اهرمین» اسپمینده بر خدا بار که اونگ راییدایما
 یانلیک و خلقنی کلفت و (نخس) غه قالدورماق خلاصه - شر - یانلیک
 نه خدا سی دور - مینه (هر مزد) اسمینده بر خدا بار که اونگ راییدایما بخشی لیک
 و خلق نه خورسپند و بخت لیک قیلماق خلاصه - خیر - سعادت - نه خدا سی دور
 دیب بری الهم نخس دیگری الهم سعد بولگان ایکی قوه و همیه یا اینکه الهم بول
 غه اعتقاد قیلر ایدیلر. قدیمه مجوسیلر شوندای فکر قیلر ایدیکه نخس خدا سی اهرمین
 قیشلم جاری قیلیب خلایق غه کلفت برار محنت و مشقت غه قالدورار سینه
 غضبی غه آلور قار آنه غضبی قیش آنه قهری دور و اهرمین دایما خلق نه محنت
 و نخس غه قالدورار. بر زمان هر مزد آنکه غلبه قیلر آنه شکست برار ساواق
 و قار لر نه دفع ایتب خواهلایدور که خلق کون کورسون گل لر آچیلسون بلبل لر
 سیراسون بنده لری خورسپند و بخت لیک بولسون و بول غلبه وقتی برج حمل
 یعنی نیلباشیمه توغری کیلیب، اگر اعتقادینچه توغریسی برج حمل، نوروز
 تحویل سال سمشینی خلق قیلیب خلایق غه محنت ایتب نیکی کون بریب حرمت
 یا غمور لری یا خدورار که بول سعد خدا سپینی، نخس خدا سپینه غلبه قیلیب
 - نوروز نیکی کون قیلگان دن عبارت دور - موندای سعد کونده ایکی
 فارس خلقی عید لر قیلیب هم ده آنه مبارک و مقدس بیلر دیلرونه قد عجیب

شادمانی یک لرقلی و دیگر تاریخ اهلینده معلوم دور... بنیزه توران هم
اولی زمانه دره فارس و ایران خلقینده تابع ایدی. و اول عادت خواه
حاضر که ایران و خواه بنیزه توران خلقینده میراث قالیب اگر چه بعد از پلا
عقیده بنیزه توران لکان بولوب اهرین و هنرزدن عقیده بنیزه دن چیقاییب
لیغوز ذات اجل اعلی الدن ذوالجلال حضرت تریغی اعتقاد قیلساک هم نوروز
سیرینی ترک قیلای بوکونچه سپهر و شادمانی قیلیب کیلماقده بنیزه آری
سیر و تفریح لازم و اما بنیزه حاضر کی سپهر لر بنیزه نهایت بوز و لوب باشیمیز
بلا بولگان دور. هر دهمه غره بنیزه دن سیر بولوب سمرقند اطرافی ننگ سیر لری
بر بریم آی سوز و له دور بعضی دهمه سیر - سیرگاه اورتی سپینه قالیب
اوچتورت بنیزه ایشدن قالور. دهمه نلر ننگ یتیم و چایر یک کار و نوج لری
سیر اوتما گوچ ایشلا ماید و سیر اوچون ده اصوم دن ده صوم غره سیر لری
دهمه نلر ننگ پیشه که اچته آتور که دهمه نلر مونی فائده غره کوتاریب الیب برادر.
بعضی عالیه غره بو سیر نوروز یوز صوم حتی میثک صوم غره توشار. کوکبار لری
چاپیلور. موشک فشنگ لر آتیلور. جوان بچه لر نلر گیت لر - بولون -
لر بچه او تقوز و بکوچ لر دن رسوالیک و زراعت ایله صف در صف
یور لر. هر دهمه بنیزه و فساد قیشلاق خلقی بر تاشن ایکی تاشن بولدن
خاتونلری ایله سیرگاه ده جمیع لار نور ایچکولیک، قمار و فحش بازارینی تیرغی
بو سپهر لر باعث بولور. بخارا امیر لر نلر در بارینده ایکی اوج سیر غره
بو سیر بر آی قرق کون قدر اوزایور. بخارا ایچینده هر طرفدن رقاص
جوان بچه لر و سیرکچی لر فیلیب امیر حضورینده بچه لر و سیرک قیرلاری

اظهار جلوه و عرض اندام قیل و دیر کرد. تبعه پرور امیر حضرت لری بوضع
 نفیسه و لعبت لرند کورماق اوچون بتون قضایه و امر آنده بارگاه همایون
 حضور نینده کی (سبزک عالی) غده تکلیف قیلیب کیلنو رگانلرینی و آنده عجب
 تماشا لر کوروب بخار مفتی عسکری و قاضی لر نینگ سپهرک قیر لرغنه
 قورسک شوق شکن او رگانلرینی و التفات حضرت امیر دن عجایب
 کورگانلرینی معتبر بر شخص شخص جناب لاری بیان ایتب ایدیلر. حجت
 عالی امیر آنه مونگ ایلده تمام بولماس سنیر نوروز اوچون سنیر کنه ضیاء الدین
 طرفیغه دست خط عالی ایلد سو پرور لیک ایلد یو بارار لر. پیچاره ایلد
 سبزک تماشا سیغه کورماق اوچون بیلت غدا قچی یوق. میر جناب لری قضا
 و امین لرغنه یوزلاب بیلت تقسیم قیلیب بیلت اچینه سینی خورینه دن (گو سپار
 سبزک چی غده) بریب خلایق دن فائده هی ایلد کوز کوز غده سیدن خرج
 اوپتینده ضم لب نالوک ایلد آلیور لرینه ای قوی بس ایندی!
 خوب! اینه کیلده وک سنیر غده. ایندی بو سنیر لرند هم برآز اصلا ح قیلماق کرک
 و باشلاب قمار ایلد ایچگیلک نده بالکل یوق قیلشیفه حاکم لرند امری و
 ولاستنای نده حرکتی محترم قاضی لرنگ قمار و ایچگو چیلر نده زیاده راق غش
 حکم قیلماقلری و او شب تو غریدن بای موته کشیلر نده قاضی لرغنه واسطه بولماس
 لیک لری لازم دور. موشک و کوبکاری اسرافینی هم تدریجی یوق قیلماق
 کرک. هر سینه نده قدر آدم نده سقالی موشکن یا نار. نده قدر آدم کوبکاری
 یقیلیب و اسپتیه قالیب اولار و معیوب بولر (نوروز) سنیر نینگ اوزینی
 اوچ کون غده تو شورماق کرک دور آئینه

۱۹ رقدن بابت تورک دولتی نیمه مغلوب بولدی؟ باشی ۱۱- رقه
 روسیه ننگ بعضی تکلیف لری قبول قیلنگانی اوجون ۱۲۷۰ سنه هجری -
 ۱۵۳ میلادی - تورکیه غه اعلان حرب ایته کان ایدی. شول پیل
 انگلیه و فرانسه دولتری تورکیه ایلد اتفاق قیلیب روسیه ننگ مقابلیغه
 قریم غه عسکر چیقارگان ایدیلر. سپیواستاپول محاربه سی نامی ایلد موقوف
 بولگان بول محاربه ۱۲۷۲ هجریه (۱۸۵۶ میلادی تمام بولوب پایله
 باغلانگان عهد نامه بونچ روسیه قارادنگیزدن اوروشش پراخودلرینی
 چیقار ماسکلیک مجبور بولوب تورکیه ننگ حدودی برله وجودی دولت لار
 طرفین تا مین قیلنگان ایدی. روم ایلی نصار لر ننگ امور و حمایه سی
 یغوز روسیه ننگ نظر و مرامیغ تاشلانگان ایدی. افستریا دولتی سپیواستاپول
 محاربه لر یغوز شولنگان بولسه هم تورکیه غه آرقالیک کورساتور ایدی. چونکه
 روسیه ننگ روم ایلیده نفوذ پیدا قیلما پسینی کورالماس ایدی. یعنی اوز
 آمال و منفعت لر یغوز مخالف کوراردی. اول زمانلرده آلمانیا ایمرلر طور
 بنوز بر بابلنگان یوق ایدی ۱۷، ۱۸ مئده حکومتلردن عبارت بولنگان
 ننه مملکتی افستریا ننگ حمایتیده توراردی. آلمانیا ایمرلر یغوز تاوس
 ایته کان پر و سپیادولتی، سپیواستاپول محاربه پسیده بیطرف تورگان
 ایدی. پر و سپیاینگ بیطرف یعنی روسیه غه کوب خوش کور و لوب پتر بونچ
 برله برلین کوب دوستانه معامله بولنار ایدیلر. سپیواستاپول محاربه
 سببیدن انگلیه، فرانسه و افستریا ایلر روسیه ننگ آراسی ساوق ایدی
 مونک عکسیده بیطرف قالگان پر و سپیایغ روسیه ننگ محبتی زیاده ایدی.

اسلام مجموعہ سی

اوشبہ اسم ایلہ استبولہ ایکی ہفتہ دہ بردفہ دینی و اجتماعی بر مجلہ حقیب
 برپخی عددی ادارہ غ کیلیدی ۱۰ اور تہ قولہ - ۳۲ صحیفہ اعلی کاغذ دہ
 باسپیلگان عالی نفیس آچق تور کچہ بر مجموعہ مبارکہ بولوب مندر جاتی
 شونردور: سورہ فاتحہ ترجمہ سی، اسلام ننگ نجات، قرآن کریم تلاوت
 حقیندہ سنت نبویہ، خندا و الحان ایل تلاوت، شریعت اسلام غہ بنیم نظم
 اسلام تربیہ سپینگ، مثنوی، دینی تربیہ، اخلاق مسلمان، مسلمان لیک
 عالمیندہ انتباء آمارہ لری، عرب و تور کی خطبہ لری، یمن و یمن لیک لری، عالم
 اسلام حوادث، دور. اسلام مجموعہ سپینگ مدیری: حلیم ثابت افندی
 جناب لری بولوب برپخی عددیندہ یازیشکان محترم لری اوشبہ دور. شیخ الاسلام
 سابق موسی کاظم افندی حضرت لری، خ. ن. حلیم ثابت، ح. بنیلا و غ
 موسی جبار اللہ افندی، کوک آلب، کاظم ناجی، معلم وحسی، م. بشمل الدین
 ج. ش. توگور آلب، حاجی بای عمر افندی لردور: مجموعہ ننگ میل لیک
 رو سپہ اوچون سوم سوم ۵ تین، یریم سپہ لگی ۲ سوم عنوان: استبول
 چفال اوغلیندہ. اسلام مجموعہ سی، عادی رو سپہ بلا ننگ ایل اچہ یو بارماق
 ممکن دور. خوانندہ لری غہ تو صید اول نور.

معلم کرک

بخارا اولک سپینگ شہر لریندہ اصول جدیدہ اوزرہ بلر لری او تو تماق اوچون معلم کرک کردور
 لیا قیتہ قراب سوم سوم دن سوم غہ وظیفہ بریلور بطعام و سکن مکتب ندور معلم فارسی
 تور کریم باغی لازم رو سپہ تعلیمیندہ اقتداری بولسہ یزہ یختی راقدور معلم بخاری و یا تور کپتازہ بولور
 شرط دور. از بیک تار برادر لری ننگ موندہ معلم لیک قلیا قلی نظاما ممنوع دور محل مراجعت و امتحان:

آئینہ ادارہ سی

پروسپیانگ مطلبی هم شول محبت غه نائل اولماق ایدی. ۱۲۲۱ هجریه
 (۱۸۰۶ میلادی)، ده فرانسه ایمپراطوری ناپالیون پروسپیانده تماماً
 اسپتلا قیلیب روسپیانگ شول قاراکوندن باشلاب پروسپیا
 حکومتی کسب قوت قیلماقده و کین گم احوالدهن استفاده قیلیب، آلمانیا
 حکومت لرینی برلاشتوریب فرانسه ننگ نفوذ و قوتینی قیرماق مقصدینی
 توتکان ایدی. داخله که اصلاح و تدارک، خارجه که سیاستی همه سی
 بول غایه غه تابع و بو غایه نکهوزلادی. افستر یا ایل روسپیه ننگ آراسی
 اچیق بولگانینی فرصت بیلوب پروسپیا یا شردن کمل حاضر لنگانیدن کین
 ۱۸۰۷ میلده افستر یا غه اعلان حرب ایتدی. غافل تورگان افستر یا
 اوج هفتده مغلوب بولدی. فرانسه، افستر یا دن طرف بولگانده حالده
 روسپیه پروسپیا دن طرف بولوب ایشغه قاتشار لیکنی انکلا تاق ایل
 اوچونجی ناپالیون تورغوزدی. نتیجه ده افستر یا آلمانیا حامی لیکنی پروسپیا
 ترک قیلدی. پروسپیانگ قوت و شهرة آرتدی. سپو اسپتاپول مجار
 لریده تورکیه غه معاونت ایتگان افستر یا شونگ ایل جزا سپینی تابدی
 پروسپیا اوج سپنه کمال همت و غیرت برله حاضر لاشیب ۱۸۰۷ میل
 سپنسی ناگهان فرانسه غه اعلان حرب قیلیب برنجه آی ایچیده بو افستر
 لیکنه تماماً مغلوب قیلدی. ایمپراطور اوچونجی «ناپالیون» سودان مجار
 سپیده اسپیرالندی. بول وقتده فرانسه ده اداره جمهوریه اعلان قیلدی
 فرانسه ننگ بحری و اقتصادی رقابتیدن خوشلانمگان انگلیه، بو
 محاربه ده بد طرف قانگان ایدی. «بقیه سی بار»

۳۷۲
خوئند معلم لر ننگ شکایتلرینه جواب !

بو کوره محترم آئینه مجله سینک = ۱۶ = عدد و - ۲۷۸ - صحیفه پسینده خوئند معلم
لری و باب العبادی ایله محمود جان قاری جنابلری طرفلرندن یازلمیش
حقیقیزده بر شکایت نامه او قولدی. لخصه اوشبو نه جواب طریقیله
یازمغه مجبور بولندم. اولاً جناب معلم بنیم خوئندنگ مکتب لری زیارت
ایتدیمینی مقام تعین ده گو پسترنیور عجب احکمت نه دور ؟! و ثانیاً
مکتب شاگرد لری طرفیمیزدن تنقید ایدله یکنی یازیور. ثالثاً ابتدائیه
مکتب شاگرد لردن رشدی واعدادی مکتب شاگرد لرنیدن سوراله
تورگان نیرسه لر نه سوراب باله لر نه ملزم قیلیب روحنی پسیندورار که
اولو اوقواقدن نفرت قیلماقغه سبب بولور دور لر بله نه اوقومگان
جائیدن سورالسه البته جواب ویره الهایدور که: اول نه معلم ونه شاگرد
عیبی ایماسدور. چنانچه او چوخی صنف شاگرددن موسی علیه السلام
ترجمه حال لریدن سورادیلر جواب بوردی و اما جناب محمد سعید افندی
اختلاف نایریجه نه بیان ایتبینه بله نه ملزم قیلیشغ غیرت ایتدیلر دور
انه جناب معلم افندیلرک شکایتلری اوشبو بالاده مذکور سوز لردن
باشقه لزوم کورولدیکی چوق جمله لر حذف ایدله یکنی دخی معلوم
اولدی. اولاً افندیلرک زار لاندیغی باله لره او قولدیغینی بوردن
سورولسی اولوب حتی موسی علیه السلام دن سوال ایدلسی ایتدیمینی
اوز قولیلر یازوب اعلان بیوردیلر. و سوا لیمیز دخی سهرنجی صنف
شاگردانندن ایدله یکنی نه اقرار بیوردیلر. اولاً مکتب لرنیده درس

پروغرامی طبع ایندیروب جدول، دیوار دن اسپلوب طور یور. شیو
 پروغرام ده تا ریخ انبیا با زیله یعنی کوروب مورد و دیگر او تمینی بدن
 سوال ایندی دیه جک ایسه بیز ریج الاولک ابتدا سینده و امیش ایدو
 دیکارنگ ۵ الری بولور. بوتقدیرده آوگوسدن حساب ایدسه میش آی
 اولور. بوتقدیرده هفته ده ایکی درس تا ریخ انبیا دن او قوت ایدی قوت
 قدر درس ایدر ایدی؟! او حال بوکه آدم علیه سلام دن موسی علیه السلام
 غچه ۱ درس لک درکه بویله اولدینی تقدیرده قصه موسی علیه السلام دن
 ۲۵ درس کچمیش ولور لر. دیک اولور که: جناب علم لرک اصول تدیس
 دن خبر لری اولدینی او عبارده لردن آنکلا شیلر؛ چونکه بویاز دنیوم قاعد
 درسلری کوب بولنان ابتدائی مکتب لرده جاریدور. خوقند مکتب
 لرینده ایسه او قوتیلن یعنی پروغرام لرینده داخل در پس لر ایپ
 قرآن کریم مع التجوید و علوم دینی، حساب، اطل و جغرافیا دن عبارت
 بولند یعنی باقیلیر ایسه هفته آگ اقلی ۲-۳ درس تا ریخ دن او قوت
 لازم کلیر. بوتقدیرده اتمش درس او قوش اولوق لازم کیلمازی
 ایدی!... تا ریخ انبیا ده مذکور انبیا لر یگیری سکنه نفر دن عبارت
 اولدینی باقیلیر ایسه قرق بیش درس انبیا لردن صکره اوقلمیش اولوق
 لازم کیلیر ایدی. ایسته بوجمله لر ایله سسپنل میدانه چیقارلمیش
 اولور برنجی؛ سنجی صنف اعتبار ایدشش طالب لرده تا ریخ درس
 اولدینی ادنی ایندکلی حالده جواب ویردی ایسه ده طرفینیز دن
 شاگرد لری عاجز برا قضا قیام اتمه پسینی بیان بویوروب او قوما دینی

یردن سوال ایتدی دیک ایله بیری قصوری چیقارما سپیدور. هشته
 منطق سنرلیک بونده دور. اگر او قوتدی ایسه لر پیرد غوام ده بولنان
 درسلری نه ایچون او قوما دیلر؟ و یا خود شاگرد او قوما دیلر یردن نه
 یولده جواب ویره بیلدی. اشته تناقض لری اوز سوز لریدن میدا
 چیقار!!! ایکنجی سی گویا بنیر شاگرد لری الزام ایتیک ایچون مکتب لره
 کیتمش بولنیور امیش. عجبا سبب نه امیش؟! بولیه یلغانلره اینانان
 آدم بوزمانده واری؟ و بنیر شاگرد لری الزام ایتیک له نه قزانه جک
 اید وک؟! اوچونجی سی بیری مکتب له ره کیتکه مجبور اید نلرک خوقند
 بولنماسی دور که: او ذاتلوده بهر بالا باشنه آئیده - ۵ دن اوچسوم غچ
 ویردوکلری حالده و بکله لر اوچ ییلدن بر دوشبو مکتب لرده بولند
 حالده هنوز بد غلط یازمقدن عاجز بولند یفینی مکتب لرک احوالندن او
 لرینی واقف ایتیک خواهشنده بولنسی دور. چونکه بو آدم لرک سوز لری
 توغری ایسه بالالری اوچ ییلدی اول لری مکتب لرنده او قوشمیش امیش
 اشته جناب سلیم لر ۳- ایله اوچ آلتی ایتدیک توغری ایسه اعدادی
 درس لریندن دخی برشل لیک درس او قوش اولوق لازم کیلمی؟
 عجباد؟.. دبا عجیب بور اسی دور که: شاگرد لرک او قوهوسیندن
 قالمه سپنه بنیر سبب اولیور امیش د؟.. اشته اغرب الفوایب بور اسی
 دور که.. اگر جناب کیز بودر جه غم غمور عالی جناب لردن ایسه کز و شاگرد
 لرک حقوق لرینی محافظه ایدن ذاتلودن بولنیور ایسه کز لر. بر ابد اکتبه
 یوز طقان و یوز سکن و یوز شاگردی نه دیب تو تیمور ستر؟ بر کشی

یو قدر شاگردو تعلیم و پرہ بلیرمی؟ شاگرد لږک بویده بیوکری خلیفہ نامی
 معلم لیک و ظیفہ پسینده توتمق اوصول صوتیه ننگ شرط لریندن بولند یعنی
 کیم لودن ایشیتد کینر و شاگرد، شاگردی او قوتا بلیرمی؟! اشته شیخ
 سعدی (خفته راخته که کند بیدار) دیدیکی سنرک کبی ذاتلر حقنده دور
 اگر بیزیم سوز لریمیز توغری اولد یعنی ادعی ایتسه کتر مکتب حالند انیکه
 کشی نه اوز نیکتر انتخاب اید نیکتر شاگرد لر نه حتی د املار نه امتحان
 ایدوب کورسونلو بو شرط ایله که بالا لږک آتالرنیده چاقولیسون اگر بیزیم
 توغری چیتماز ایسه سچتی جرمید بولماقده حاضریمیز. اگر سوزیمیز توغری
 چیتماز ایسه خدا دن بد حیا و انسانلردن بد پروا بولند یعنی کزی اقوا
 ایدرمی سڭنر؟! اشته بیزیم نه معلم لر ایله ونده شاگرد لر ایله بیج
 بر خصوصده غرضیمیز اولد یعنی از هر جهت اثبات ایتقه حاضر بولند یعنی
 نیز کبی کوره بیلد کیمیز مکتب لرده معلم نامیلد مکتب لره کیروب اغفال
 طریقیلد بولند یعنی کتر سوا معاملہ لری دخی و نیاده انب نلر حضور نیده
 و آخرند، خدا ننگ درگاه عدالتنده اثبات اید بیلد جگمی کمال صدق
 ایله اعلان ایدریمیز. باقی ایجابنه کوره مابعد نه بازاریمیز. «محمد سعید»

احوال زاریمیز

احوال فکاریمیز کون کوندن زیاده بولوب جهالیتنر کینکایوب بوزوق
 لکیمیز ترقی تا پادور، مونکه سبب نیدور؟ البته علم سنر لیک دور
 کوزیمیز نه کتر راق آچوب کور ساک بیج ملت بزننگ کبی علمنر لیک
 ظلماته ابجبدہ باشینه غفلت چادرین اوراب یوگا نه کور و نماید

مونگا علت نیدور؛ البته فنون زمانه هنریدین محروم بولگانیمیز دور. نوی
 عزیز عمریمیز مفت غم و بیکاره او توب ترقیده یسالمایمیز! هر قالیسی میز او
 منفعت شخصیه میزند کورساتوب ملت غم باقمگانیمیز دن می یا که ضیافت
 و توی ده بیوده و بدعت بنمرسه لر غم آچی لر میزند اسراف قیلگانیمیز دن می؛
 ای وای! ترقی پرور لر میزند جد اکوب، اما ذره چه نفع تیکور ماس لار
 عجبابیز تورکستان سلیمان لر غم ملت غم خدمت قیلماق منع موکین!
 آه شور میزند قورسون! بیز بچاره لرذا ایکی مکتب لرده خار و زار بولوب
 ۳-۴ شیلده ۷-۸ هفتیک شریف یا قرآن کریم ندر یاره قیلوب آخوده
 اوز آتیمیز ندر بازارهای قالور میزند. حمد لر اولسون کیم مشور قاری افندی
 طرفیدن تاشکند ده یئگی مکتب جاری بولوب یاش بال لرذا تربیه قیلماق
 دور. لیکن محترم بایلر میزند علی البشیر غم معاونت قیلما ییدور لر. بول گنه
 صوم و صلوة دن باشق خدایتعالی نگ بول لک امر لری اولونو توماقده
 دور. «والذین یکننون الذین یفقه» آیتینی ایسفه آتماق کرکدور.
 و تاشکند: میر محسن شیر محمد اوغلی
 خطایک هفتیک شریف حقینده

و اعدائینده یازلیگان غلط هفتیک شریف، کاکان بخاراده ملا
 شراف الدین بخاری طرفیدن طبع بولگان و هم کورمای تاریخ آیتکان
 شاعر ندر شعر تاریخیسی او شبدو دور. طبع شد آیات فرقان میزند هم بفضل حق
 طبع بول نظیر هم بر جلا از حسن ارقاش عبون هم با صفا از نور اسطار شش فمیر
 جانفرا فرحت قوی و روح بخش هم غمزد خاطر نشین دلپذیر هم بهر سالش

«غش کپاند ز در قلم به طبع نیکو یافت قرآن قدیم ۴۰۰ (۲۲۵) هجری اولی شاعر
خطایینی و قالگان آیت لرند کورمای تعریف قیلگان شاعر کمال تاب !
«ننگان: قاری زین الدین»

تکبیه صداسی یتمایدور

نظام الدین زاده جنابری بازادور لر: سمرقندنگ طلاکاری و مدرسه
میرزا اولوغ بیک جامع لرینده جمعه کونلری، مدرسه ننگ تشقاری پسینه
کوب نمازگزار لر بولوب ابا بر گنده نفر مؤذن تکبیر آقیب آوازی یتماگان
اوچون رکوع و سجود غه خلل کیلیب بعضاً نماز نوبوز و لوشیغه سپیب
بولور. بنا برین اوشبوا یکی جامع ننگ اولوا الاحترامی خطیب و متولی
لر بهمان رجاء و لنور که سینه بر نفر دین بکبیر تکبیر ایتا تورگان کشی تعیین
قیلیب انداجر لیک بولینه لر.

اداره دن جواب !

سمرقندنگ میرزا اولوغ بیک مدرسه پسینه ترقی مقابله نطق قیلگان مؤذن
خطاب و جواب مقابله فارسی و تورکی مقال بازگان محترم اهل وطن غه
عاجزانه بیان قیلونه در کر مؤذن ایتگان سوزیغه حکومت و هم اسپتادی
حضورینده منکر بولوب حتی - تعلیم کیسیلون که سن هیچ نیمه دیگانیم بوق - دیب
منکر بولدی. بس سوندا کی کشی سوزیغه اهمیت برماق کرک بوق. و اگر ده آند
سوزی مسجد و جامعه سویلا نما سایدی جوابده بازماس ایدوک. اوندای
کشی لر ننگ سوزی بیقده دور. الحمد لله خلقینز کفر ایلده اسلام ندرت ایلده ندرت راست
ایله یلغان ندرتیز ایتا دور لر. قیمتدک مطبوعات صحیفه لر نی شوندا ای اوز

سوزن و اوزی اعتبار قیلمایدورگانلرایله نفع یازیشماق نفع سترگمان
قیلنور. اوشبو باده مقال یازگانلردن عفو تیلر میز.

کته تورغاندن محبوب خان اکرم خواجه اوغلی یازادورلرکه: سابق
کته تورغاندن برنجی مخط قره تورساق (نگارند) مخط سی اوچون تیمورلوند
بیلت برلیاس ایدی اما جناب میرزا عبدالحلیم ولاستینای ننگ غیرت ایل
نذکور اپستانه غه ۱۹۱۴ میلی باشیدن بیلت بریل تورگان بولدی و اوشبو
وجهدن جناب ولاستینای غه تشکر اولنور.

مصر القاهره غه

معتبر (رو سپه تورک طلبه سی جمعیتی) اربابنه! محترم افندیلر! التماسینلر
بنام ۱۹۱۴ سپنه سی باشیدن اعتباراً - آمینه - مجله سی اداره طرفین
مجانم اولر قیو باریلدی. طلاب کرام جمعیتینم مجانم کتاب ونیمر
یو بار تورگانلر اوچون عنوان: قاهره فی الازهر برواق الاتراک - لجمعیه
القراآتیه - روسیه نکت اوروش فلوتی

۱۹۱۴ انجی تل باشیده روسیه فلوتی اوشبو اوروش کیم لریدن عبا
رت دور. ۱۹ بره نینوس، ۲ زربله قره میر، ۱۱۶ ایسقاد روتنی
مینانوس، ۴۹ مینانوس، ۴۵ سوآستی کیم سی، ۱۳ کانویرک، ۱۸ نهر
اوروش کیم سی، ۳۹ نقلیات کیم سی ۲۲ ایش پارا خود لری، ۲ تعلیم کیم سی
۸ یاختا، ۵۸ عدد لیجان خدمتیده یوروچی پارا خود لری، ۱۲ قرادول کیم سی
جمعی ۴۳۴ عدد بولوب ۱ میلیون ۱۰۰ منک طوننا زور لیکده دور.
الردن، ۶۲۰ منک طوننا یقی بالطق و نگریده ۲۰۳ منک طوننا قارا
ونگریده، ۶۰ منکی شتر قده، قالگالما بحر خذرده دور.

تورک لڑائی اور دشمن یونان عسکریں اولگان دیار الانگان لڑاوشو
انگازہ ده دور: افسر لڑا ۳۱۸، صالہات لڑا ۵۳۱، بولغار لڑا اور دشمن آفسر
لڑا ۵۸۹، صالہات لڑا ۸۷۸ نفر.

روس ترک مسابقتی - طلعت بک - روسکی اپسودا غنہ سینک
مخبر ایستیب دور: ارمنستان مسئلہ جل قبلینگان کین روسیہ ایله تورکیہ کنگ
یا قن لاشا قیفه مانع بولا تورگان جج برزہ قالمادی. منہم صدر اعظم و انور پاشا
روسیہ ایله یا قنلا شاکنگ لازملیکی خفتاعت حاصل قبلگی غیر. نزار دشمن یولہ کوتا
قدت قیلور غیره.

استانبولده گی عسکری موزہ ده روس - تورک، تورک - یونان،
تورک ایالتیا و آنکی ترک بالقان اور دشمنیه شہید بولگان برچ افسر و قهرمان
لرنگ رسم لرینی نیماق اوجون کوب بخشی البام لردو بولگان. رسم لری تاپیلگان
قهرمان لرنگ قاریندانش دوستلریدن سوراب تاپا دور لر.

جسب ذریک انور پاشا عیسلر غرقارشی حرکت باشلا دور - حربیه نظارتیه کی
کوب خمس امور لرینی اورون لردان چتار باشلا سی گیزال لیمان - ساندکیا
ایدهم پوزیشکان دور. انور پاشا: "عیسلر جدا کنگ حقو قلو ایک دور لر
منیم اشرمنیه دا خد قلیب قورالر" ویدور. انور پاشا صو کنگ و قتلورده
اتفاق کنگ غوکوب ساوق، قراب پوکی بولر ده اتفاق کنگ
(روسیه فرانسه و انگلتره) ایله اتفاق قیلور قفسی قیلور دور.

فقہی کنگ شہید لکی حقیقده پالقاد ننگ فقہی یا نیغہ صادق کنگ
اد ققوزوب فیورالده شادن کوتا ریلوب قدس شریف خدا و جب

کیتکان ایکن شام دایپی اطرافده کی مغل لرغ تیلزام یو باریب فحی بنگ لایزلاق
 امر تیلکان . لایچی فیورالده ایزلا وچی لر بولده سینب یا تکان طیاره لایزلاق
 دور لر . و هم شادن مخصوص پوزو یو باریب فحی بنگ و صادق بک لرنک میت
 لر نی کیتور یب دور لار استمبولدن معرعه ادوب کیتکان تورک لرایکی طیاره
 ده ایدیلر بری سلامت ادوب معرعه کیتاقده دور .

آقینا از میرده تورک لار کنگ یو مال سپو داکر لر می با بقوت اعلان قیلا
 قمری کوب زو رایوب کیتدی . یونان مگازین لاری الدیند ترک لر خصوصی نکا
 بان لر قویوب دور لار که الر آند : غویدار لر لایز مگازیننگ کرما قفده قویما یه دور لر . احوال
 کون کوندن یانلا شادور .

بغداد تیور بونی کوب جدیت اید او خالیب قور و جود . ۱۹۱۴ لایز مینگ غریزه چه تور
 نهر نیکتیری طرفیده ۳۰۰ بغداد کنگ شمال طرفیده ۱۴۰۰ چا قومیق یول مال و
 اهرم لایز ماشیتور گون لیک یو دور .

اسپه پاشا اید آفستریه وزیر ی بریخو قوله « کوروش کانه آرناؤ و لیک کنگ مل
 عکری آفستریه عکریه یک توزات قلیک مسئلہ سنی مذاکره قلیب شونکا قرار یه سیدور
 تیز وقت البانیه ده آفستریه عکری معلم لری با دار

التور پاشا کنگ اورنغه بار گنده منوب بار گان اتی بحریه فائده سپینغز اید غ
 قویلیب از میرلی الیاس افندی طرفیدن ۳۰۰۰ عثمانی لرایبی مقابلغ لایز نکا
 الیاس افندی بول ات لایز بحریه فائده سی او چون ساتیلسون دیب
 بحریه مجلیسینده افام قلیب دور .

تورکیه سابق سلطان عجد اهلید کوب قاتینگیل ایکن لر .

امریکا خسته خانه سیده کو لاق کسینه مبتلا بولگان بر کسل آدم و دلا
 لانا دور. بوا دم اوله کوبیشلیک بولوب برآز و قتلر اویقوسینه تالکان
 برکون ناگهان کولما قذ باشلار نمانا تو بوجالان قورقوب همسایه خاتونلرینی
 یغوب کیلار. الریم منونی کورکان همان کولما قذ باشلار لر. و وقتور
 کیلتورالر. کیلیب کرکان همان و وقتور هم کولما قذ باشلار لر. حاضرده و
 قنور لر منکت ساعا لاقیده اتمیدونق. کول کول اولور. ویدور لر شور.

عجاز تیموریولی

شام ایله مدینه آراسیده اولگی کاروان لرله ۱۶۰ کونلر یورار دیر. چار
 ده تیموریول ایله ۸ ساعت یور و لا دور. حج دن الکار ی مدینه عه
 باریب تیموریول ایله «حیفا» غلیبن قایمیب اندن پارا خود ایله جده غه
 بارماق فلن و دور. بولل عجب دن مقدم مدینه غه بار غوچیلر اوجون ذوقعه
 آفندیه تیموریول بلیت لری یارعم بهاسپیخ سائیل و دور. انا ذی الحج یاشین
 ینه ایکی بهالری ایله سائیل و غلبه لرینک برقا پیسیده حاجت خاند لر، آبت
 خاند لر، ایچاق ایچون سولر «درعا ایله معان» ده آشفاند لریم بار. نماز اوقو
 لا تورگان و قنورده قتلر لر تور اودور لر. شام ایله مدینه آراسیده باریب
 قایماق اوجون بلیت جقنری: برنجی صنف ۲ صوم، ایکنجی صنف ۴ صوم
 اچونجی صنف ۶ صوم و دور.

روسیه دولتی نکت باش وزیر و بجمالیه وزیر (صدر اعظم) نماوز
 طلبی بو نیجه استغفانه سینی امیر المودا عظم حضرت لری قبول قلیب انگه
 (گراف) نیک درج سی میریدور لار. انکت اور نونده - پادشالیک مجلس

نکت اعضای = گاریم کین ه جناب لرین باش وزیر تعین قلیلیج دور لر
 مایه وزیر لیکه (بارق) جناب لرین تعین لانیب دور
 او ملکت ایستقلیق چیدایشی
 انگیز متشکری انسا ملکت نیقد ایستقلیق چیدایشی ملکت لرینی بلیاق اوچون
 سادق سوا لیه تورلکان قازانده او تقوروب استیخاوت (اکو) یا قوتورب
 دور لر ایستقلیق از آز آرتا باشلاب آخوده سوتایار. اما اگر هنوز چیدایش
 ب توقا بدور لر. اگر ده قاینا ب تورلکان سوخو بردن گیره لر ایدی بشهد
 سیز کویوب اولار ایدیلر. تدیج برلا عا دلا نایق لفتک حاکمی شونده خجریه
 قیلنگاندور

استامبول دارالفنونیده قزلارخه درس

اولکان بنور آیندن بری استامبول دارالفنونیده قزلار اوچون درس
 اچیلوب دوام قیلا دور. حاضر چه هفته ده تورت کونده بکتر ساعت درس
 او قولادور. بول درس لرینه آرتار. هر درس بر ساعت درس و معلم لر
 او شبورلور. خط صحت نساییه - بسیم عمر پاشا. قول اشری ما و مو
 زیل - قافایز حقوق نسوان - محمود اسعد - علم هینیت - صالح وکی
 تاریخ - احسان بک. اداره بیتیه و اقتصاد - احمد جواد بیک. معلومات
 - سعید بک. فن تربیه - اسماعیل حق بک. صباچ

سویلا غوجی ساعت

نیمه لر نکت جالا تورکان ساعت و نیزه سویلا تورکان ساعت اختراع قیلدیلر. بشد اول
 ایک تر نکت حاکم او نیزه بول ساعت اولن ایکلی! دیب حقو ادور

صراحت مستقیم

پیر بورکن بعضی مسلمان لر - مرا خط مستقیم - اسمنده بیر جمعیت آچماقچی بو
 بوب چون روسیه مسلمان اری نامیدن حرکت قیلیب دور لر . اما کیر -
 اورتوز نیلیدن بری روسیه مسلمان لر نیه فکر و قلم ایله خدمت قیلیب کیلنگان
 مشهور مسلمان ایل فکر لری او شبو جمعیت نی ایجاد قید تورکا لر فو کونکول
 لاری تولد کاندن و جم جمعیت او چون طیار قیلنگان قانون نامه مسلمان لر او چون
 نافع ایاس ، بلکه اور و سکر نکش اذ نکش صنف نکش قانون نامه لر نیه اذ خاس مسلمان
 لر فو نفع لیک ایاماسد و ریب ریبها اعتراض نامه ، جریده لر فو یازد و ریب مذکور
 جمعیت خواصنا بولاق لاسمقول کور ماید و لر . قانون نامه لر نیه موکوتسپس لر
 کوب اختیار لدا و لر نیه آلیب خلایق ایله اچمسینی اوز لاری نیه تابع قیلماقچی دور لر
 جیانی امیش !

اندیجان دن کامل ذاده جناب لری یازا دور پخته فروشس لر دن ... بای خوند
 غدار نامق و چون آتش عرابه غر حقیقار . ارد سیدن فرجی = چار شاف لیک
 بر خاتون ده حقیق . بای لاسمقیده اولتورار . تانیس اور و پس
 و مسلمان لر بو کیم ریب سوار - جیانیم منی سینیکیم لاسمقیری . خوند و طغاجین
 تیمور دلال چو ملی پسینده همان بولور لر جول ایگاسی یوق . بله لری همان
 خانه دن جای میرا لرا قشام بویاکی همان لاسمقیر کا یا کاند کور و لوب ایرت غر
 قولاد و لر نیه بشقه جاید همان بولوب بر اقسام سونگره اندنهم قودله دور لر
 عیال اندیجان غر قانیکا مذسنگره اری بلیب طلاق قیلایا کاند سیده ترکیلا ییتم
 قاور خرمند چلیک غر قانیک کملعون بای خاتون لاری نیه قیل خوش ایکن
 ... لغوت

۳۸۲
گذشته و آینده

بود وضع عالم تفاوت پذیر	گهی گردد او نوجوان گاه پیر
زمانه بسی سرفرازان بودیم	زدانش همه بی نیازان بودیم
بمعنی ادیب و سخن دان بودیم	بگفتار ابر زرافشان بودیم
سخاوت ز ما بود کسر پدید	شجاعت ب ما بود عصر مدید
به عالم ز ما بود بیم و امید	همه اداقبال نیکو نوید
کنون تا چه سانیم بد پاد سر؟	تھی مانده انگشتمان از هنر
بگیتی ندانیم نفع و ضرر	گرفتار و آغشته شور و شر
ز ما گشت ظاهر رموز نفاق	نکردیم بر باد شد اتفاق
گرفتیم در بر نصیب از شفا	بدل داده از رنج صد احترام
ز مانیکه بودیم علم آشنا	مدارس نموده بهر سوسنا
وطن را بر نیت فرو ده ضیا	چه نیکوست آثار اجداد ما
کنون گرز اصلاح گوی پسخن	خجالت دهندت بخرانچمن
به کینه زهر سوخته دهن	دریده بتن شرم را پیرهن
گمانم که من بعد آبادی هست	بمانیز هنگام آزادی هست
بطفلان دی دانش ایجاد است	مرا زین تأمل بسی شادی است
(خطایه) نه اهل معنی خموش	مکن همچو مدبوش هر دم خوش
شنیدم که میگفت یکمدهوش	که ز نیکان سخنها کم آید گوش
بود وضع عالم تفاوت پذیر	گهی گردد او نوجوان گاه پیر

سپهر قندی: م. ن.

تحصیل و تعطیل

معلوم است که ششماه تحصیل برای طالب علم وضع نموده اند. اکثر طلاب
بجای آنکه میزان زمان را با رفتن و دیدن و باریدن مدرسه ها و یافتن حجره های
گذرانند درین میان عید اضحی نیز می آید که به مناسبت این دو هفته تعطیل
گرفته بعد از عید هم تا یک هفته به (پلیه قربان) خوری و غیره مشغول میشوند. اینک
ازین ششماه کنیم و دیگر گذشت باقی ماند چهار ماه نیم خوب، حال تحصیل شروع
گردد بعد ازین هم تا دو ماه دیگر هفته به روز درس میخوانند و چهار روز ریسر
و هرزه گوی میکنند. درین بین یکوقت نوبت افتتاح مدرسه است. اکنون
قاری و یا اطفال جماعه قلم و کاغذ گرفته نام طلبه را قاطاری نویسند
که نسبت بههم درس، یک هفته معطل میماند. هفته دیگر هر که نوبت به چینی
پناه بخدا! بچه جرباز طلبه کان بنواپل چیده میشود. اغلب طلبه های فقیر که
از عهده پل دادن به هیچ وجه بر نمیآیند، از درس گریخته به جوامع رفته و یا
آنکه کتاب لباس خود را کرده مانده به افتتاح پل می دهند انصاف! علاوه
بر این مبلغ روز شروع به درس باید حایض حرکت از نان، مویز، جلویات و غیره بگذرد
اوستا و بیاورند سوائه این بانو در قاریان است... این آن است که یک شب قبل
از تعیین در محط افتتاح، جانب قاری جماعه جمیع شرکیان خود را بذر خود جمع
نموده بقدر آنها پلو بپخته بعد از طعام و تازی و طنبوری را با جوان (ریچ) آورده
بزم می کنند. درین بزم بالای جوی سنار و زود خوردن می شود؟ خلاصه با
این مورد پاخندی از درس مانده میشود که برای تحصیل درست بهاش میگرد
با باقی نماند و آنهم مای دو از ده روز این تحصیل مختصری هم شکلی بدو ماهی چاره

کام می خورد. باین طریق پانزده بیت سال تحصیل میشود. در آخر هم حج !!!

بخارا: ملا عبدالرحمن مخدوم

اداره: این است مدت تحصیل بخارا یعنی از اول میزان تا اهل و انهم بر وجه بالا به نا خواندن میگذرد کیفیت تحصیل، و تدریس از نیمه جانپوز تر و شمره اینها بخر ضیاع عمر و دست تهی ماندن چیزی نیست فقط یک شکل زیبای معتمد اسلام. مردمان دنیا سالم بهشت و تحصیل میکوشند. چهارم بقیه را نیز فعلا باستكمال معلومات و تجربه علمی و علمی بر سرینه سیاحتهای علمی میکنند در سهای ناقص خود را اكمال میکنند خلاصه مردمان دنیا سال و دوازده تحصیل میکوشند و ما مردمان توران و تسیکه از پیر بردن شدیم دیگر یاد کتب نم. و بد بخانه عمر خود را صرف بیکاری می نماییم با کثر طلب علم، خط نم سواد ترک و فارسی نم قرائت قرآن بر وجه ذریستی تجوید حساب و اخلاق نم تحریر فارسی و ترکی و عربی ابدانم..... نم خلاصه نم. خداوند که این بلا حظ گیاهات کی کشد و چاره اینرا که کند؟

عرض خالص با اهل علم

اکنون وقت است که چشم کشا دور در عالم اسلام و زمان مدینت بتعمق بنگریت آفر خلا خط باید نمود آیا غیر از شهر ما در دنیا بلاد است و یا غیر از علما ما در عالم اسلام علما هستند یا نه؟ باری اگر دیگر شهر باراندا نیم و دیگر علما را نشاسیم که مدینه معرو است قبول را البته میدانیم و به واسطه مطبوعات انوار علما اینجا پاشنا که پیدا نموده ایم. و می بینیم هر ذرکتها آتیه و هر فن بتضعیف طبع گردینت پیرم کرده اند که ایشان صاحب کتب نیستند و قوت تضعیف فنون علما پیدا نموده اند و ما جوار ذر تا روز بخیر می تاب عقیب تر میرسیم و این تنزل تا چند و تا کجاست؟ غفلت و تنبلی و مفت خوری تا کی؟ بخارا: ذوق م

زور غلبه !
بر چه غدا آسان !
انیدی مقصد غم خوشی گنیز، تاخیر سز و ۲۰ لایچی غم
عجیبی «سپارش قیلنگیز» از زمان حاضر و ننگ
قبور سز کا سیر، قبحاق و پتون پسر (سوتا راد دور)
ماشین، لری و شین - آلیس - ناسوس لری

قود و کاریز، حوض و آرتیلر اوچون یار اشهر و صحر اوچول قد و قلی اوچون هم
مناعت خانه لرو غوزه کار لیک یار لری سو غار باق اوچون کوبق لایدور. بولناکوس چوقته
بوز و پس موز لاس. هر قانه اق چوقر جایدن ساعته یوز دن میکس پیل غچ سوتا راد. آنک
یسا گانه دنیا بازار لیدن تحمین نام و طلائش لرا لگانه ور. اگر چسین - آلیس -
ناسوس لری اور تا آپ یا غ یقین و قنده کیلتر ریجاری قیلیم. با وجود شول هر کون میر لگا
لری و ملک صاحب لری طرفیدن تشکر و تحمین نام لرا لیب مذکور - شین - آلیس - ناسوس پیل
ینگه سپارش لرا مقدمه و دومین. «پس سوز امو لرا لگان شین آلیس» ناسوس پی ننگ
طلب قیلنگیز ! بول سز مقدر توفیق نام سنی. عنوان: سز قند و ف. زوریر تر نیپکی
تا شکنده مکتب کتبیانه سی

اعلان ینگه با سپیلیب چیقدی دیوان

شاعر مرحوم مولاجید یوسف سر بای. و صحیفه دن عبارت نخشی کاغذ ده کته قطعه ده بهامی نخشی
مقاوم بر لال. و دین مقاد سز و دین بولردن بشق کتاخانه میز ده مکتب کتا بلی و هم مکتب لرا لرا کک
لیک سز لرا کو بلا موجود دور. کولبله لرا چیلرگ ارزان بهار لال سانیل ده ر سورا و چیلرگ قیسی لرا لرا
یوبار یوبار. بول خراجا آلوچیدن بولوس بی اوچون تور تدن بر حصه قیسی یوبار مق لری لازم دو
بیج بی اوچون مرکه هم قبول قیلو نور. مراجعت اوچون عنوان ؟

Справки Платежи
Решенная проблема Март 1933

عجب قیبت کنید!
یک سواری کرانسیولری تانق ترقیبائی ایچکرت
کارخانہ ذون عنوان: تران سن بکلائیچاق

محرمنگ تحریر و نشر ایچکان اثر لری

الفبا، مکتب اسلامیه - فارسی ۴۰ صحیفه قلمی خطه
کتابت الاطفال - فرق قدر فارسی و تورک انشا و چهار قصیده و داستانای خانه خطری
حیات اسلامیه - مذهب ملت و ضروریات دینی و تورک سوال و جوابی
جغرافیا، علم افروسی - مصور ۸۸ صحیفه فارسی
غشج جغرافیا، عمومی - تورک ۱۲۴ صحیفه مصور
پدراکش - تیار و در سالسی اوینا لایق و تیریکان تورک فاجده تورکستان میشتندن
پسینل جندی ترجمه سی روس پس
پرسیدن بر نخته آیکانده بر پرسی ۲ موم پخته مرقا شردن کتابچی و مکتب لر فزوز و دیگر تیش
کم قیلو توریش موم پخته مرکب سی مقبول و پیش موم دن کم، تورک و لاکا پس - تورکستان، و بخارا،
نگ ششهور کتابچی لرینده بولنور - عنوان پسر قند، بحسب دواجه بهبودی
تورکستان، بخارا، خیره، فنیطسی و شهور کما فی خطه تورک رنگده با سیددی بهاسی ۵۰۰ عین

محرم وکیل لرینیر

مکتبه = اچون آتونه و اعلان قبول قیلد و دلد - سمرقند: محمد امین طاهان اوغلی - خوند: جناب میرزا
میر عابد اوغلی - اکابر شامسور اوغلی - اندیجان: سلطان قابل کالعت - ساشکند: تورککان خیر حیات
بخارا: عنایت الله خان حکیم زاده - میرزا محمد میرزا عید الوالد اوغلی - سمرقند - خونه سنگ سابق
وکیل لرین رجا ایشاره کره قول لرینده لاسم قند اچمیر سید حسینی یبارسه لر سمرقند بدلینه آینه یبار لور -

КИРПИЧНЫЙ ЗАВОДЪ

М. А. ЗАЙДЕЛЬ.

Стар. гор., Дагбитская ул. Телефонъ № 316
Полномѣрный, 6×3×1½, верш. хорошо обожженный кирпичъ:
Строительн. фасон. для карнизовъ, угловъ и проч. Цѣны умеренныя.

*** م. ا. زیدیل نینگ خشت زاودی ***

سمرقند شهری مسلمانینه قطعہ سینده تعمید یولی اوستینده تبلیغان نمری
۳۱۶ دور کنه قالب خشتلر لوزونلیکی ۶ ویرشوک ابنی ۳ ویرشوک
قالب لیگی بربریم ویرشوک یغشی پشیرولکاندور
مقرری خشتلر وهم عمارت لری کیرنیز یغه مصرف بولادورگان مرخیل
قالب و مرخیل فورمه ده قویولکان خشتلر دور نرخی ارزان

سلطان سید ماموغانی، مادرین، دریکه قلمکندره عمارت کونه و نیکو لرینیر و شوقان کرور سار تورک و سنائی خاوسه اویغلی لاری و تار و عجب لرینیر کرکیله مذکر

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı :Dilrabo ABDAZİMOVA
Doğum Yeri ve Tarihi :KAZAKİSTAN/ 03.12.1991
İletişim Bilgileri :dilrubarustam@gmail.com

Eğitim Durumu

1998-2009 TaştemirRustamov Lisesi
2009-2013 Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi Yabancı Diller
Fakültesi

Bildiği Yabancı Diller

İngilizce (iyi derecede)
Rusça (iyi derecede)
Türk Lehçeleri